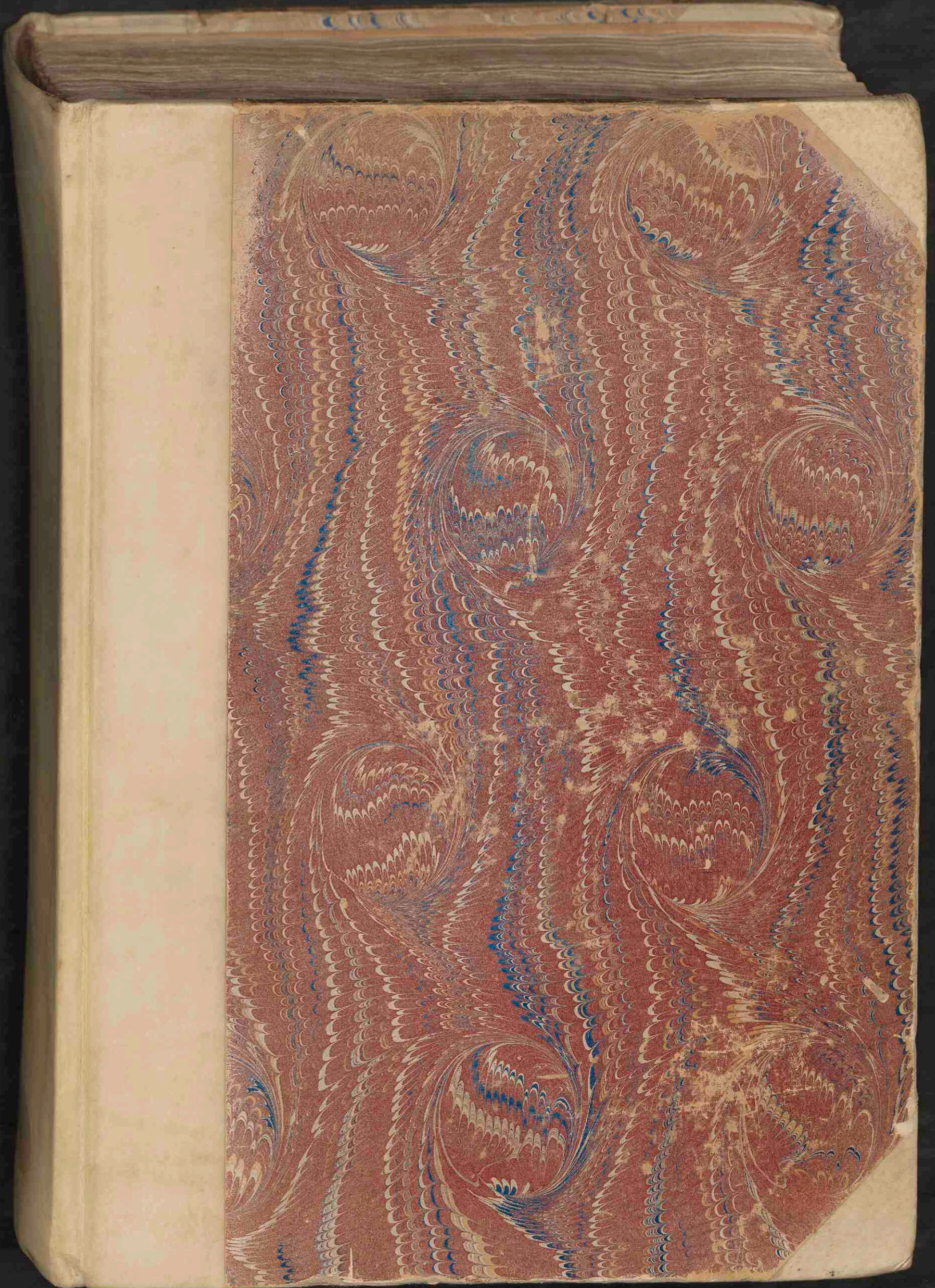

Dat boec van den claren ende verluchten mannen der oerden van cistercien / Conradus Eberbacensis.

<https://hdl.handle.net/1874/336696>

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
No. 496

KV 020
No. 6

T. 1016

Hs.
5 D 6

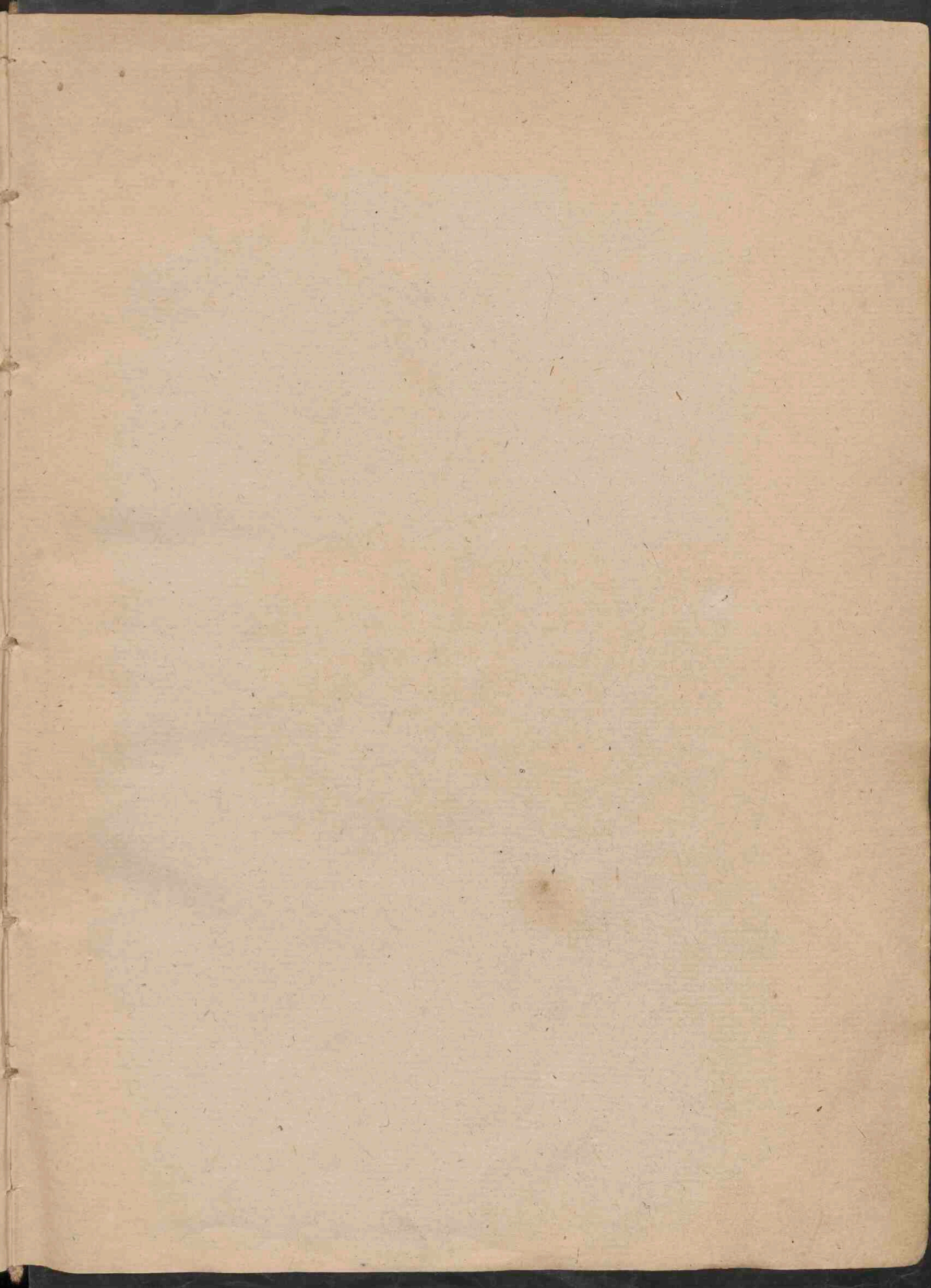
1016 (Ecl. 496.) Charta. fol. 323 ff. 2 col. Saec. XV.

Van claren ouden verluchten mannen des Oirdens van Cystersen,
fol. 1—190. *Ook genaamd: Exordium magnum*

Fol. 1. Hier begint dat irste ondersceit des boecks geheiten de illustribus viris
van claren etc. (Het boek eindigt met het 8e Cap. van het „Seste ondersceit”). —
Het latijnsche origineel vindt men hiervoor onder N° 341.

(Thomas van Cantimpré), Der byen boeck, fol. 191—323.

Fola. 191a. Hier begynt der byen boeck. Die meisters die weten wal dat die coninc
der byen geen angel en heft. Fol. 323b. Item dit boeck heuet gescreuen te laue
gades, der heiliger Jofferen sint Agnete te eren om bed. wil Suster Maralde van
Zallant suppriorynne, Here Daem Daemsz Conuentuael inder Gaesdonck een natuer-
lick brueder here Johann vanden Haeff ons Rectoires ende een geselle des voerge-
noemden rectoires. Ende heuet geeynt in den jaer o. h. 1491.

Hier begint dat iuste ondersceit
des boecks geheiten de illustri
bus viuis van elaren ouden
vecluchte manē des ouden vā
cystersen. Ende dit boeck is
seer outbelick ende pfitelick. en
een fūdamēt vā alre geestelic
heit. geliker wys als ose heer
ih̄s heft gegēue in sijre leeringe
een forme der volcomēre peitē
cie. Dat iuste capittel.

ie ewighe god
en des ewighe
vaders soen.
ih̄s xps onse
heer die scapper
alre dingē. en
die vloeser alre
gelouiger mē
schen. Doe hi inden daghe sijre
otmoedicheit der mēschen selicheit
vrachten vnt middel der werlt.
Doe predickte hi der weelt den se
lyghe wech der volcomēre peitē
cien en seide. Doet peitēcie wāt
dat ryke der hemelen ghenacht v.
Gelaest en gebenedyt moet we
sen die onbegrippelike barmher
tich gāeds. die ten leeste mit wāt
myliker oge dat ongevallige ge
slechte dat vā adā is gecomē heft
gewerdicht aen te sien. ende die
strengicheit der alder ewe daer mē
al oghe om oghe tant om tant
moiste geue. En in alle anderen
misdade sonder genade moest boete
dattet was gebrake. nutter sue

ticheit der angenomēre menscheit
heft gematicht segghede. Doet
peitēcie. En op dat die crantheit
der mysche in den woude der pei
tēcien daer pine niēde moet wese
niet alte seer verweert en woude.
soe heft hi mit suete trouwelike
woude die werdich syn alte on
fanchlich syn sentencie wat ver
sachtet. in dien dat hi daer vout
aen seide. Dat ryke der hemelen
geneckt. Wāt wie mach daer
wese die enich gerecht geloeue
in hē heest. hoe cranck ofte hoe
teder hi oer is. die niet seer verdul
deliken omer danckelike die corte
pine deses cleynē aerbeits en lidet.
op dat hie niet alleen en moghe
ontgaē die pine die mē den toe
comēden leue vout die sūde moet
liden. mer op dat hi oer mede deel
astich moge werde der glorie des
ewighe leues. Mer wāt die he
lyghe ioh̄es baptista die een vout
boede des here was die oer dese
peitēcie predickte. daer mede an
seide. Wāt mē weerdige vrucht
der peitēcie solde doen. Doe staet
ons vlitelike aen te mercke. wāt
die manier sal wesen deser vol
comēter peitēcie. Mer waer
mogē wi de forme volcomelik
en werdeliker sueke. men in on
sen here ih̄u xpo den ouersten
meister. dat is in sinē woude
en sinē werke. want doe hē een
mā vrachde die wel erue ende
guede hadde. wāt hi doen soude.
op dat hi dat ryke der hemelen

mochte besitte. En hem onse heer
woude die geboede der alder ewe.
en hie dur op antworde dat hie
sie va syre iogher ioghet al had
gehailen. Doe seide onse heer. di
gebreeet noch een dinck. **B**ilstu
volcomē wese soe ganch en wero
per al dattu hebste. en geuet den
arme en coem en volghe nu nae.
en du salste hebbe enē groten
schaet in den hemel. **W**er die
man die hē seluē noch niet en
coende gade gcofferē. mer syn
guet en oec niet al mer en deil
daer va en een cleij deil als syn
tiende. en wat va sine beiste ga
de plach te offerē nae gewente
der ewen. en int seluē luttel groot
plach te rekenē. **D**oe hie van
onsen heer die woude houre
dur die volcomē gerechticheit
in was geleyghē doe weck hi
achtwart. en wāt hi sū herte
noch touch inder eerden soe ginc
hi drouich ewech. wāt nae de
getuyghe ons herē soe en können
si niet wal te hemelryck comē.
die houre hte alte seer sette op
dese eertsche guede. **O**ch hoe
weel anders geuolde die lieue
heilige apostel sūte peter ende
hoe mildelike was hi mitten
hemelschē douwe begate die in
hem verroude al die quade wec
like begheerlich. doe hi mit soe
goede betrouwe va hē seluē en
va sine mede gesellen als disci
pulen seide tot onsen heer. **N**iet
wi hebbe alle dinck achter ge

laten en hi syn dy nae gedolyt.
In desen woude vande wi een
forme der volcomēre penitencien.
die onse gesotmaker den man
riedt die aen hē raet sochte syre
salich. **A**ls hie oec leerde sinen
discipulen die on volchde. **A**l ist
dat mē wail va somighe leest
die groete goede en eer in deser
werlt hebbe gehad en nochtāt
seer otimodelick en rechtuerdeli
kē leefde. **W**er wāt die woude
die somighe mysche sūderlighē
va gade syn gegene gep gemeij
recht en mogē maken. dur om
isset veel sekere soe wie dat gern
die hoge volcomēht nae woude
volghe. dat hie de woude ons
heren hē pine gehoursam te we
sen. dur hi secht. **D**oe wie dat
hier niet ouer en geuet al dat
hi heest die en mach my disci
pel niet wese. **D**at dat gemeij
cloyster leuen syn begij heft
va den heilige apostole. en va
der iuſter heilige kircken. **d**at
Nander capittel.
Net was betamelick dat des
ouerste vaders ewighe
wisheit die dur om inder werlt
was gecome dat sie de mesche
leere soilde een regel der volcomē
re gerechtich. dat hie der cleyre
geselschap die dat heilige kerste
geloue iust hadde aen genome
dese manier va leue sōdlichthe
soilde inplaten. op dat alle die
ghene die wthoure exempel

Dit hoege enghē leuē bejorden
aen te nemen gemoedt worden
en gesterkt soude wesen vander
mogentheit des gloriosen meyster.
ende mitte exempel der heiligher
manē die vour ons hier nae had
den geleuet mit vtgebreide hten
dese weythe blidelike te loepē. spre
kende mitte pphet tot onse heer.
Om die woude dyre lippen heer
heb ick gewāderē die weythe.
Want ick wael weet dattu hon
dert volt loen dāt voer sulste ge
ue. en dāt toe dat ewyge leuē.
Nae der passie ons herē doe hi
weder vander doot was vresen
en ten hemel gevarē was. ende
de heilige geest sine discipulen
als hi hē gelauet hadde seynde.
doe die gelouighe vmenichuol
dicht worde. doe begaen dit heili
ghe geestelike leuē dat wi heite
te wesen volcomē penitencie apē
baeliker te schinē. Doe als lucas
scryft alle die meenichte der ge
louiger een hte en een ziel had
den o in onsen heer. En dāt nae
en was niemāt die iet sy eyghe
hiet te wesen. mer alle diuck was
dāt gemeynt. en die ackere ofte
huse hadden vcoeste die en leide
dāt gelt vour der apostole voete.
En hoe groete weerdichē oec die
ongelouige tot desen leuē hadde.
dāt tuzet dese selue euāgelist lu
cas en segghet. Datter hē nie
māt en dorste vselle mitte disci
pule. mer dāt gemey volck hielt
sy seer groot. ende niet alleen in

ihesim en was dese schole der god
liker zelyger lerighe. mer oec tot
antiochien onder die selighe
meysters paul en barnabas vlo
de dese godlike lerighe. En dāt
cregen die discipulen den naem
irst dāt xpianu hiete. dat is ker
ten myschen. Philo die alre ge
leerste meyster der ioden scruct
de boeck dāt hi noemt vā de god
like leuē. van der gtoter vurcht
die dier was onder den discipule
ons herē. Dāt die moniken ende
die tsamē in cloistere woude. vā
desen hou irste insettige of fange
hebbe. dāt en is gene twiuel aen
te hebbe. mer naemaels doe dāt
wordt gaeds gebreidē wart ouer
al dāt lant. en doe vout dāt ghe
luut der pdingē ginc in allen
landen. doe waest noit dāt die
arke der heiliger kicken die in
hou ouerste oūmus deser alre
heilichster volcomē. mer een
elle wyt en was oūmids breith
der godliker myne. oec die cley
modige die tot dier hoeget vol
comē. niet op en cōne dymen
in hore nedersten deelen godlike
soulden ontfanghe. op dāt die barm
herticheit des almechtige goeds
niet alleen die mysche. mer oec
die boeste. dāt is die gene die hē
selue mitte staue der tytliker di
ghen dickwoll onrey make gue
dertelike souldē selich maken.
Aldus begaē dāt gemey edel guet
en dāt zelyghe gemey leuē dāt
onse lieue heer ihē ingesat had.

In die leue heilige geest mit syre
toe comste gesterckt had. dier nyemat
niet eygens en had. en nochtāt nu
mat gebroek en had te vghen en te
vslappe en begonde eyge guet te heb
ben. **Soe** dattet gecurloft waert
de kerste mīschen hē selue toe te
sorghe en tyrluke guede te hebben.
Soe nochtāt dat sie die tyrluke
guede voor die ewighe guede niet
en solde sette. mer soe gebroekē sou
den. dat si daer mede totte ewighe
goede mochte comen. **Dat die**
jaer der monike vā sūte an
thonys en vā de anden heilige
monike is gesterct en vādere.

Dit derde capittel.
Ende al was die heilighe
kercke der groter menich
ten den crācke en den onvolcome
nē te gemoete ginch. Nochtāt soe
hebben der vā begīne tot nu toe
altoes doichsāme māne geweest.
die mitte alre hetsten vuer der
gotliker mīne hebbe gebrant.
En hebbe alle die genochte des
slappe leuēs mālike vsmāedt.
en hebbe dat heilige gemeen leue
dat allene dat rechte fūdamēt is
der peitēnen die onse heer predic
te gehalde. **En** hebben hoere nae
volgers regulen en guede exēpēle
achter gelate daer sie hē nae regie
ren solden. **Dā** allen desen hebbe
anthonys en pachomius ende
basilius ewal die pīcapaelste ghe
weest. Die irste vā dese heft sine
discipule achter gelate een regel
ende een ewe nae te leue die myt
ghenē eynte en was geschreue.

mer mitte geest des leuedighen
gāeds. **Cū**midē welkē hi seluen
een heilich volcomē leue leyde. en
seer helige discipulen achter liet.
Als machari⁹ pafnuā⁹ pambo
psidorus en mēnghe ander die
vādere der cloystere geboest hebbrē.
die iēgyptē ende in thebaide ghe
sicht ware. **Ende** ontellike grote
schare der monike dūr die wege
der volcomēte peitēne nae hebbrē
geleit. **En** hebbe de duuel ende
die werlt mit al die hē toe behore
gloioselike wōne. **Pachomius**
doe hi vā gade had otfangē apos
telsche gracie soe schreef hi een
regel der monike die hē die engel
gāeds leede. die onse heilige vād
benedicē tuecht een seer rechte re
gel is eens kerste leuēs. **Nae** wel
ker regel hi ontellike voel leuedi
ger stene slecht machte. die mure
des heinelschen iherusalems daer
mede te tūmere. **Der** soe heft sū
te basilus bīscop van cesarien
die gloriose leere een regule der
monike beschreue. die alsonse
heilighe vāder bīdict⁹ tuget. een
regel is eens kerste leuēs. **dier** mē
bi totte heinelsche vāder lande
sonder hīder mach wādere. **En**
deser eersamiger vādere leringe
en exēpēle der wechde soe hebbe
die heilige kercke die in opst landt
gesticht sū menich jaer lanck in
goede geestelike leue gebloet. **Als**
niet lange voor onse tīde tot selig
gehochnisse Anselm⁹ die irste bī
scop was vā hauelsberghe. en nae
archibiscop vā rauēnen in dier

Disputacie Die hi teges die greke
had. vā houre ongeloeue suetelike
tuecht. **D**oe dese anselm vā den
alre kerstenten keiser vā romen
lothari was geseint totte keiser
vā constantinobolen die calo iohes
hiet. en vlitelike die geuoente der
geesteliker mīschen vā mēnige
lande ondsochtē. doe sach hi in e
ne cloister dat pantocanton hiet
bi seue hōdert monike vā sunte
pachomius regel. **E**n in een an
der cloister dat philoantopon hiet
sach hi bi viff hōdert moniken
vā sunte pachomius regel. **D**ie
sach hi veel cloistere die dat sue
telike iuch xpi droghē vā sunte
basilius regel. **vā sunte hūdicere**
Ouse heer **gel dat in capittel.**
Ihesus xps die mitter tage
wordicheit synre alre heilichste
menschheit dat oist eynde der werlt
heft selichlike vlicht. die heft so
mige vā sine ouerste die hi had
i der heilig kirkē vā sijre wege
i dit west lant gesat. **A**ls sunte
peter die een prince der apostelen
was en pauli op dat die mīsche
die i dese west lande woene die dur
ker heilicheit des geloue die sunte
peter niet vā vleisch ofte vā bloe
de. mer vā den i geue des hemelsche
vaders had offanghe. **E**n vort
dat euāgelii dat pauli niet van
enighe mīsche noch oūmits en
gher lerige des mīsche had gege
ue. mer oūmits die apebarighe
ihu x had geleert oūmits der gra
cien des heilige geestes vlichtet
mitte volcke vā oestlande venucht

solde werde. **E**n soe tsame vā hem
beiden een brūt xpi en een heilige
kercke solde werde. die noch vletke
noch rympe en solde hebbe. **A**ldus
heft die selue gracie graeds die den
oistlande die wirgenoeinde vaders
heft gegeue om te geestelike staet
mede te vwecke. die heft wt grot
barmhertich de gene die i de westeyn
de d werlt syn ghesete ene mā ver
leint die niet myre en is vā vdiens
te inen sie dūe vort af gesecht is.
Alsonse alre heilichste vader vā
den die niet alleen mit anthony
en basilius geest. mer als sunte
gregoi segt en tuecht mitte geest
alre gveder gerechtiger mēschen
was vūillet. **E**n als een wal luy
tede claer sterne mit synre sūder
liger heilich. en sy doechsame leue
en mēnich glorioes mirakel van
de west eynde d werlt. al tot vnt
oysteynde i mēniger hāde gracie
en heilicheit blidelike heft offan
ghen. **D**at en glouert niet onre
delike. **D**ie west eynde i dese ene
alre heilichste man die vol was
mitte geest alre gerechtich hem
hebbe ontfanghe. **W**at dese heilige
eerberdige vader heft en regel der
monike geschreue dat hi langhe
oūmits oeffenige der doechde niet
vā enighe mīsche. mer oūmits
saluige des geens die den mīsche
vā byne leert alle zelige consten.
In welker regel die woderlike me
ter die heilige geest die alre oūste
volcomēheit en die satighe beschei
denh subtilike vgnadert heft. **D**oe
dat hoe geestelick een mīsche is hie

mach noch daer indonden daer hi
noch af toe mach nemē. hie mach
oec dair in vanden dat seer schoenli
ke heft geblencht. soe dat wat dat
oist eynde daer hi in mocht toe ne
men. En hie canck en cleij modich
hie is mach daer in getroust wden.
Wat wie mach soe vast haldende
wesen der gerechtich? of wie mach
soe nernsich wesen tot alre gees
telich? dat hie soe grote gracie vā
gade moghe outfanghe. dat hi die
grade der outmodich die der regu
le staē moghe op elyne. En waert
dat hi i doechden soe woel to mocht
nemē dat hi totte septe en totten
seuēde grade mochte comē. dat is
totte seften grade vā deersten
sessen. en totte iersten vā de lesten
sessen welck getall volcomheit
beteket. En in dese grade der out
modich die mijne gaeds en sy
euenē myschen bekēnet dat die
sūme is alre volcomē. als dese
heilige leerre bebyst. En sal hi
niet wil hie al die hoekē sijre sie
ker cōstiacien om sueke ende son
der spaere dair sy streuende wepe
mitte heilige apostel paulo.
Doe wie dat meynit dat hi wat
is als hie niet en is die beducht
hē selue. Hoirt wie mach soe te
der en canck wesen die in den
geboente der regulen en de vaste
en inde waken en inde arbeiden.
en den anden oefenige die dair
seer redelike i geordniert staen.
niet en mach vande guedebequae
mate nae dat sij cancheit erschet.
Hier om dat dese heilige leerre

inde leste capittel sijre regulen
secht. dat i sijre regulen niet en is
gescreue al dat totter gerechtich
hoirt. en dat hie sichiet een seer
cleij regel wic begynede mysche.
En dat hie die gene die gern vol
come woldē wesen wiset totter
regulen en totter lerige der alder
vaderē als sunte bernart tucht.
Dat secht hi wt grot outmodich
op dat hi in dien dat hi een regel
scrift hē niet en schyndt de alde
vaders te geluke. mer bi der outmoe
dich blue. En die heilige paulus
sunte gregor die beide mit sine
heilige vdiensse en mit sine am
bochte een apostel mā was priest
sūte bndict regel dat sy wā bour
den schoe sy en sondlige redelick
en bescheide. Doe dat hie totter
regel al die gene die i doechden
begerē wurt te gae sudlige schyt
te vaden. En inde gemeyne cōsilio
dat in walslant waert gelalden.
waert daer gemeylic ouerdrage
dat alle die monike die i walslat
en i germanie alre hande regule
en gewoente acht soldē late ende
nae sūte bndictis regel alte mael
leue solden. Aldus syn daer wel
cloystere in ytalien nae deser regel
reformierr. En voel cloysters heft
dese heilige vader dair van nres
gesacht i welke groete menichte
van monike i de geest der outmoe
dicheit onsen heet diene. ende
werde vrucht der peitacien. pen
tenci te doen. **Dat sūte bndictis
sine discipel maurū ut seyde o
eē closter te stichte. dit v. cap.**

Niet alleen ytaliamer alle
die drie deele vā de wals
lande hebbe mit loucliker begeerte
oumits de guede roeck der geestlic
heit. dese heilige vader seer begert had
mede te offangē dat suete iuck xpi.
en die lichte borde als die heilige
regel en oude ons heilige vaders.
Hier o soe heft die eerw. dige bischop
vā tenomānis sū gloiose bade ge
sepnt tot ofen heilige vader bene
dus als sine ouersten diake flo
degariū en sine amptman harde
radū. en bat seer ynuchlike en be
geerlike dat mē hē somige broe
ders vā sine cloyster woelde seinde
die t walslade een cloyster vā der
regulen en vā de leue des heilige
vaders mochte stichte. Die riep
die heilige vader benedus maurū
tot hem dien hie vā kints op iden
aunt gaeds en in allen doechde op
gevoidt had. en seinde hem mit
somige andere vā sine deuoten broe
ders in walslant. dūr hi een clois
ter stichte. dūr grote heilich in
was. en dat seer ryck was vā tyt
like guede. En hie daer een vader
gebourde van seer wel moniken
en was mit wel doechde en mira
culen vaert en rustet dūr in vie
den. Men segt dat dūr in dien
cloyster is een broet vā ene ponde
en een vatke wvns dat sūte bndur
tus dūr seinde dat daer noch tot
sijte ere versch en guet wort ge
halde. Wā desen cloyster is dūr al
walslant die geestlich d' monike
vā sūte bndes regel vmenuchuel
dicht die onse heer lanck trouwe
lic plage te diene. En dūr van

4
anden lande veel broeders plage
to te come. die ider geestlich wals
geoeffent worde. en vā der eerden
hoers hten voel vruchte voort
brachten in houre vduidicheit.
Der namaels ide die wrede bar
bare in walslant quame en onse
heer des volchs sūde oumits de
bosen heidene volck. wor nae te
castien en te pynighe. soe woude
daer doe oer wel heilige cloystere
vbarnt en te gronde vderft. Ende
die selue die doe dūr bleue die sū
vā der iuster vurich soe seer af ge
vallen dat t somighe cloysteren
nauwbe vā der iuster vurich t
teykenē sū bleue. Doch als die
groete gued turch ons here ihu
xpi als hie siet dat die godlike
myne alsoe seer is vkalde ende
die boesh t is vmenuchuoldicht.
Soe verheghet hie dat wals som
tyt dat sū heilige kirche mit
menighe hede tribulacien wort
gecastigt. en nochtāt sū grote
barmhertich t daer mit alle niet af
en trecket. Soe doet hi oer den
goestelike cloystere staet al siet
hi dat si wt mysliker crancheit
mit alle vā den doechde vallen.
hie en laot nochtāt niet af op
behoulike tide māne der doechde
te vbeche die nye vurich t w
an te nemen. **Dat die abt vā clu
niaci odo de staet d' oude oumits
der ghe gods sterclike w d' maete. dat vj capittel.**

Hidus heft die alre edelste
dour luchtigste mā odo die
abt vā cluniaci oumits die gra
cie die hem van gode was gegene

Des geestelike staet der oude die in
sine tiden ianerlike vualle was.
op der iuster vurchheit selichlike
beder gebracht. Ende op dat icht
vande grote valle des cloistlike
staets mit corte boude wat ver
telle. Doe dese heilige vader i den
cloistere die onder he ware die
stregicht der disciplinē mit sine
broedere began te halde alst be
houlic was. En somighe moni
ke va andere cloistere sage dat
die moniken seluer hore cleder
byssche en hore schoen smerden.
en alre hande werke oitmodelic
seluer deden. en hore silētiū vast
hilde. en alst nouit was malo an
dere mit tekenē vol deden. Wor
den sy seer quaet en seide. Ghi
onselige wat doet di. Wat elke
ofte wat oude gebiet dat soe
snoede en onreyn werck selue
te doen. Waer is dat geschreue
dat men mitte vighere sal
spreke. Weer di niet apēbaurli
ke vbonē dat gi ulke scepper on
recht doet. die achterlaet die na
tuerlike geboenten der tonghe
en der leede daer me mede pleech
te spreke. en gi toent een oredelic
gebeer mit de vighere en mitter
haut. Mer dese heilige man
en achten dese disputirige ende
ydel boude der walscher moni
ke niet. mer mit guede worden
en exempelē leerde hi sy broeder
altoes in doechde toe te nemē en
vout te gaen. En als hie va goe
den manē daer toe wart gewepē

alke cloysten te reformiren ofte nye
cloistere te stichten daer was hie
altoes bereit ende vluch toe. En
hoe stregelike sy monike die gue
de geestelike geboente der oude
hielden. en hoe stantafach sy wa
re tot alle guede werke. dat wil
le wi mit ene doichsame werck
genouch bewise. Op een tyt
doe somighe va de broeders wt
ware geseyut. en opte beghe wa
re. quamē he straet woens aen.
die sie vingē mit al dat sie hadde.
Doet quae aen der nacht. die sie
seer on erberlike handelde. en he
namē al dat sy hadde en wredeli
ke bonde. Mer wat sie hem dede
die broeders sbeghe al stille. soe
dat dese woens seer quaet wouden.
en he seer vwoerde dat sy in alle
desen quade dat sy hem deden niet
een woert en spraken. Wat als of
sy al stom hadde gebeeft en ges
tonghe en hadde gehad soe hiel
den sie in al desen hoer silētiū het
dat sie hore metten al wt hadde
gelese. ende die schoen lichte dach
began te schine. En die tyt quae
dat he nae die oude geouloft was
te spreke. En niet alleen in wals
landt en weder mackte hi die
cloister staet die al vballen was.
mer oit mede in ytalien daer oit
groet noit was. En indes heilige
vaders bndē sūderlighe cloister
quaem hi mede wt vmanighe
des selue heilighe vaders daer me
oer segt dat sy heilighe licham
rustet. als men der historien des

heilighe vaders vint beschreue
des heilige vaders odo. Want doe
die moniken op eenre tyt tde clois-
ter saten. en he niet en schaemde
mit kinige en mit onnutte wborde.
hoere tyt quellike toe te brenghē.
Doe quae die heilige vader bene-
duls en apēbaurde sienlike enen
broeder bi der porte en seide hem.
Sanck en segghe den broeders dat
sy my mit hoere vkrude seeden te
mael seer bedroene. en ic sal daer
om nu gae en wā aq̄tomen salic
hē enē mā brenghē nae mijnē hte.
Die dese vkeerde moniken scherpe-
like sal berispen. En die goede gres-
telike geboente sal hie nae der re-
gulen weder maken. Die broeder
vbonderde seer wā desen visioen.
en ginch hastelick ende seide dē mo-
nikē dat he die heilige vader had
bevalen. En sie wborde al harde sar
bewaere van den wborde des heili-
ghe vaders. en sprake onderlige
dair van mit groete vbonderen.
sonderlige wie dese mā gnedf soul-
de wese die dair comē soude. Ende
alst nae apēbaurlike schep soe v-
stonde sy vte lberche die sie nae sae-
ghen. dat hi desen heiligen man
odo meyden. Doe dese vnghe nae
volgher des heilige vader bādrus
cort dair nae quae in dit woerghe
noemde cloyster. al wbarret he seer
suer. en al moyst hie seer veel liden
wā dien vkeerden moniken die lie-
uer die schadelike vukerit woulden
gebrueken dāe nae der regule selich-
like wden bedwonghe. Doe brach-
te hi mitter hulpe gnedf ende des

heilighe vaders Daer weder die guede
selige geboente der oude. En die eff-
dair wte die schadelike wansden die
die bose geest dair in gebracht had.
Mer des heilige vaders odo sūderli-
gen cloyster cluniacū dat noch hude
te dage seer groet is en seer edelike
blīchet. mit te mael veel heiligher
māne. ende mit groet rickhē en gloie.
En oer dat cloyster dair hi af quacm
mit sine broeders tot cluniacū.
Hoe grote heilichē en geestlichē is t
beide dese cloysterē ende hoe volro-
mē ende heilige en gade wbal beha-
gende māne dair in claerlike gesche-
nē hebbe. dat wte wī wael datter
al is beschreue. Hier wā hebbe wī
twee genochlike exempelē genoeme
die wī onse boke hebbe geset.
dair die gene die sy lesen al die an-
dere doechde bi mogē merke.
**Hoe die croekens in eens broeders
hant in peelden wāen v wādelt.**

Dat seude capittel.
et was in dien cloyster een
geboente dat die broeders
als sy den der tafelen satē en gege-
ten hadde. dat sy die cruemkens
plage te vgnaderē. en in te nemen
op sy ock in sulke cleyne dynghe
niet onachsam en solden schūne te
wese. Dus geschiedet datter op een
tyt een broeder was. die een guet
bestarre sijre consciēci was. die nae
dien dat hi genoch had gegete sy
kromkes vgnaderē en in sijre hant
had. dat hie sie wbolde ineme. ende
onnuts dat hie seer begeerlike hōw-
de nae der leren. en dair mede vūch-
like was becomert. soe vgnēt hi sy

dat

in te neuwe hert dat totte teken
des priors die leser seide. mer du
heer offerme di onser. Doe waert
die broeder denckende dat hi noch sy
croemkes in die hand hadde. mer
wat wolde hi doe. Een was he niet
georloft sie te ete noch oue ligge te
laten. Wat beide had geboest tegē
die oude. Dus hilt hie sie i syre hat.
en dachte dat hi sy scout hir af most
segge. En alsoe vroech als die gins
wt was. dede hi den prior een teken.
dat hi bichte wolde. en giuck mit
he daert georlofts was te spreke.
en viel neder in puere simpelheit
sye liden en seide hier va sy scholt.
En doe he die prior hier van be
rispede en he vrageden waer die
croeme ware. of waer hi sie had ge
late. seide hi. ic heb sy i myre hat.
en als die prior seide dat hie sy he
solde late sien. Reckte hi sy arm
wt en loick sy hant op. en sie die
croeme ware i des sypels broeders
hant vbbadelt i seer costelike mar
gtarete. Och of dese loeflike vuer
rich somige onachsem broeders
aen merke wolde. die als dielere
geeyndet is hebbe sie wat i der hat
dat sie noch ete willen of is wat
in eenre tane dat sie noch begere
te dricke. sie en make dair geyn
berck va. dat te neme en die gue
de gelboente ou te trede. **Order** **Wat**
om mey di dat ose heer soe gloiose
mirakel i soe snode digthe wolde
toene. sonder tbbuel daer o dat ose
heer wolde bewisen hoe wal hem
belagete die vunge broeders in
ogfaderigen die niet alleen die groe

te gebade houre ousten mer ouck
die alre meynste socholdich syn
te halden. **Dat een broeder veel**
engele sacht tot he come doe
hie sterf. dat viij. cap.
Een broed in cluniaco doe hi
sy leue vurichlike en loef
like nae inholt der orde selichlike
volbracht had. en oumits eenre
sbaerre sierte tott' dit bega te ne
ken en lach en sieltnechde. soe sloch
hi syn ogē op en sach bel monike
tot he come die al mit witte ge
cleet waen. de me gemey albē plech
te heitte. als die broeders i groten
hoichide aen plege te hebbe. En
doe hie sie sacht vbroederē he seer.
wat beduide dat si witte cleder an
hadde. wat hi meynde datt' syn
broeders va den couet hadde geboest.
Ende hi sprac totte sieck meyster
die bi he stont mit ontborde. lieue
broed' wat beduut dit dat ic sie. wa
ueer plege die broederē mit witte
cledere te come tot ene sieke die der
doot genecht. En doe die sieckmeis
ter he antborde en seide dat die
broeders va de couet noch niet ge
come en ware. seide die sieke broed.
wat ist dattu segste. en sie ich niet
een grote schaer va broeden bi mi
die alle mit seer witte cledere ghe
cleet syn. en haeste mi begenisse
te doe. Doe die sieckmeyster dat hou
den en sulchs wat niet en sacht. ver
stondt hi dat die guede geestelike
broeder een visioen der heuligher
engele tot he sacht come. En niet
langhe dair nae is die heilige ziele
otbonde en va desen screye dail en

Van desen tabnakel cedar dat is vā
swaerht der sūde totte bleckede
borghers des hemelsche iherusalē
die doe sie noch inden sterflike
lichā verdinden te sien en is selich
liken als bi geloue op gecomen.
In desen wougenoemde cloyst'
cluniacu hebbe nae de eerberdige
vader odo heilige vnoemde abten
gebest vā grof heilich en geest
licheit die gade wal behauchen.
als maolden odolo. en bi onsen
tiden die heilige hugo die de oude
vā cluniacu ebide en side i al euo
pen en in alle lande en in alle epla
den seer vbreuder hebben. Ende hoi
te naecomeligen en discipulen heb
ben sie den rechte wech der onbenoet
geestlich achter gelate. In dien sel
ue groten en geestlike cloyster cluni
acu onder ander gveder oeffenighe
des rechte geestlike leuens was een
selige godlike geboente op gebracht.
dat die heilige menichuoldich der
broedere mit mussen en mit vuerige
gebede voer die ellendige siele sorg
uoldich plage te wese. op dat sie sy
open pine des vegeuurs mochten
vlosen. en totter eluyther vrouwen
breghē. of hoi pine doich wat te
vlichren. En behalue dat sie dagelux
i houe mussen en in houe gebeden
voor die gelouige doede plage te bidde.
sette sie saderlige tiden i welke men
alle iaer soderlige ynt gemeent voer
die zielen soude bidde. soe datme seg
ge wil dat die hochadelike begriuk
nisse alre siele die me nu alle die kerf
telheit dorhoude des dags nae der hoch
tyt alre heiligen ist wt cluniacu sol

6
De come wesen. **D**at die abt hugo
vā cluniaco en vgrichtige me
sche gesot muckte. dat is capital.
Ende wat bi wat geruert
hebbe vā den heilige vād
hugo die bi onsen tide abt
van cluniacu hefft gebest. **D**oe wil
le bi tot sichtigē der geene die dit
lesen sullen een minkel vtellen
dat veel te genochliker sal wesen
te hoere als nu versch bi onser tyt
is geschiet. En dat bi vā de eerber
dige mā gebillerino die irst suppor
was i sunte genouefon cloyster tot
parys en nae abt was i der ouden
vā sunte victoer wawelike heb hoi
re vtelle. In der staet vā parys is
een cloyster vā reguliere in welken
een broeder was die alsoe cranck
was en alsoe seer vgrichtē dat hi
bi hē selue sond hulpe vā sine bed
de geyn macht en had op te staen.
het geschiede tot eenre tyt dat die
eerber vader hugo die abt vā clu
niacu quaem in dat cloyster van
welckis comste die broeders seer v
blidt wacē en ou groete haep had
den dat god oumits syn heilige v
dienstē de sieke gesontht soude ge
ue. waer om dat sy tot hē ginghe
en bade hē outmodelike dat hi mit
sine heilige gebede vā den almoch
tige heer den sieke vā sijre lagere
siekten gesontht woude vberue.
Mer segt dat dair is een halue casu
le daer sunte peter mussē in plach
te doe. dair die broeders alst redē is
grote genuachte en werdich toe
hebbe. En want hie den broeders
dat sie vā godliker myne vā hem
begeerde niet weythē en mochte.

Doe hat hy wt goeden herten die
barmhertich gnedig voer de sieken
broeder. en doe hy ynuchlike misse
gedae had ginc hi totte altaer en
naem werdelike dat stucke vā der
caselē ende ginch totte siekē broed
ende deckten on daer mede. ende
nae den siekē broed bi der hant
en began suueclike te singhen.
die antiffen dien petr. die apos
tel sacht de gichtigē mā roto.
onse heer ihs maket di gesot. etc.
Doe dat hie van dien antiffen
tēbe word v̄wādeldē. Als vor sech
de sanck hie sacht en voer en eas
sanck hie rotes dat des siekē broe
ders nae was. En als hie de siekē
bi der hant hilt en mede sanck.
soe stont die siekē op en was vol
comelic vā al sijre siechte genesē.
En alle die daer bi ware danckte
en lauede ofen lieue heer die ou
mits de heilige vader hugo die
glorie sijn heilige apostels ape
bair machte. wat soe wel te lich
teliker verrech dat mirakel die
heilige abt vā gade als hie dat
met sine v̄dienstē. mer de heilige
apostel sūte peter sine sondlighē
patroen toe screef. **W**at die kirk
ke vā clunaci i sūte peters nae
nae ofen heer is gebiedt. de oock
alle die broeders i grot v̄berdichheit
hebben. **O**nder sulche en soe hei
lighē geestelike vaderē plach die
heilige oude vā clunaci seer clau
like te blicke. en wal wel mesche
een selich roech des leuē. **D**oe dat
die goede keyser herich die ander

Vā dien nae welchis gehochnisse
voer gade en voer den mysche is.
in benedictien. doe hi hoerde dat
guede geruchte vā den cloister.
quaem hi daer selue en begauede
sie als sijre keyserliker moegeth
betemden. en begeerde seer ynuch
like der broederē gebet. **H**et soude
mi nu wal lusten mocht icks mi
ne koir hebbe nūtē heilige apos
tel sūte peter te roepē. heer tis ons
guet hier te wesen. wat tis omer
alle den genē die geestelic leuen
en heilige oude aen neme genoech
lich. dat alle die guede geboente
en die tsettinge der heiliger vaderē
die sie nae der rechter regule cor
rigiert hebbe in hoire wese vast
gehalde wden. En dat die lauheit
ende die v̄sumelheit altois wt
gesclate werde. **O**mer wat willen
wi doen als die wise mā beschei
elike beclaget. datter myemant
in enē state lange mach blieue.
wat sullen wi doen als die hareli
ke v̄sumelheit oer iden geestelike
mysche wil een stede hebbe. ende
sie al tot ondoichden wil treche.
Doe eens en ander berue en be
dardē berue der v̄sumelheit die een
moed is der onsedicheit en een on
royst des v̄bedighē mysche ende
een motte v̄ hten. ende een v̄derf
nisse alre goed seede. die alle goede
discipline v̄aecht en alle geeste
lich om stozet. en alle doechden
omochtych maket. en is een quade
beest. en een schalch vos doe soe lou
like myt sine start sij roetstappe

verdoekert. Dat al buet sie mē en can
sie niet wele ende al vderft sie den
guede wigare. ten kan ynt usten
nemat merckē soe dat sie nemat
en kan gewaer wren. eer die schade
ougroet is dien hi heeft gedne. Och
hoe weel quaets heeft dese quade
beest gedne. en hoe weel quaets dat
god vbiere moet sal sy noch doen.
O seer hatelike vsumelth hoe cleij
en vā geyre werde schyn si ynt
wste te wese vor den oge der mijs
sche. soe dat sinauwe berussens wer
dich schyn te wese. soe wie dat
sie nochtants als sie soe cleij schijt
niet en achtet hie sal allenske mit
allen vallen. Wie soude dat geloue
en had ment niet ondronde als
hie sage datter wat waters drope
op ene harde steen dat die droppel
kens een gat soude make i den
steen. O wie soude dat meyne die
ene men rinch doet aen sine vū
gher dat die rinch daer vā soude
vsluten. nochtant is dat weersken
al waer datter segt Die dropelen
make een hol i den steen en die rinch
vsluet vā den drage. Doe doet och
dat wi sond' groet heere seer niet
en moge segge die ontachsamt
die allenske in crupet in dat goet
telike leue. en dat ten leste dat mit
alle vderft. Die egel die dat blout
sueket heft tēbe dochtere segt de
wīse man die altois segge hael
meer hael meer. Och hoe d'baes
sij sie die die brede wege die totter
dort leide schine achter gelaten
te hebbe. en die enghe wege de d'ur
leden totte ewige leue hebbe vcoi

ten. Die o des wiken dat sie dese ver
maledide onachtsamheit niet en pi
ne te schouwe. mer daer tēbekeder
bi crige die noch arger sijn daen
die moeder. alst walluyt des vlesch
en idelth' der ebert. die sonder op
halden totter o seliger moed' vope.
Hael meer hael meer. Dit sij die
ghene die hē selue afscheide ende
werde begelike mijsche. en en heb
be niet weel goestes die de goesteli
ke habyt dragen. mer sie lieghe
gade nutter crone. die mē niet en
mach rekenē mitte schape xpi.
mer hou ewe is hou begeerlicheit
den te volghē. die etē solde saeffe
mende spise mer nu vuelen dreck
omhelsen. die i goeder eweiden
geset. mer loepē vā der eenre eweide
totter andere en nochtant sterue
vā hogher. Hoer spise is wortelen
vā dambere en dras der werke. en
hou wyn is galle der drake vā de
alre bittersten druue der outredige.
En al ist dat sie laue veruicht des
lichams ende heilich' des goestes.
sie on schame hē niet dat d'wase
wīff nae te volghē die in dat heij
melike etet ende wīsschet houē
mont en segt. ic en heb niet quaet
gedne. Die in sulke d'ghe hem
vblide en in sulke d'reynicheden
en onsedicheide te leue is hē seer
genoechlic. Mer wat sulle sy onse
lige begyne als sy begyt god aen
te sien. Wort waer wi ond'vindet
i der waurh' dat die pphet niet on
redelike en beclayden bescreiende.
dat dat schoe gout soe seer was v
donckert en dat die suuerlike vwe

soe seer was vbandelt. En dat die
duerbar stene vā de tempel gads
vstroidt ware vut hoeft vā allen
straten. Ten hout ons nochtāt niet
toe ander lude gebreke alte seerpe
like te berispen. op datter oic meinat
vā ons en segghe dat wi ons selfs
gebreke mit blinde oge voir bi gae
mer ander lude gebreke mit seerpe
ogen aen sien. Doe wie dit wyl
die lese sūre bernarts apologetian
dat hi scrieft totte erbere abt vā
sinte cedericus gwallermū. dursal
hi vande hoe dat gout is vdochert.
en hoe die alte schoenste versbe is
vbandelt. Ic segghe dat hie daer sal
vande die edel gaeftlich vā clun
acū. hoe die is vbandelt daer wy
voer wel af gesegt hebbe. mit
hoe menighe vrende en ongeoz
loifden quade gesboente sie is ofset
en seer misinact. En hoe seer die
urste heilich en gaeftlich is vbandelt.
Mer waer voer come dese wo
de. wat meyne wy hier made dat
wi vā ceure ander oude ist grote
vurich en volcomē gaeftlicheit.
en nae die ofelige vleislich ende
berlich dien men nu daer myt
oge sien mach. Wille vtelle ende
dur vā alle. Sonder twiuel dat
dū wi daer op dat wi die een
vmyde gaeftlich die nae der rech
ter regule der waich vūmids on
sen vaders vā cister sū is vmyt
nu onsen heer diene. wt ander lu
de valle gelcort sulle werde wysli
ker to te sien. En dat wi ofe hande
sullen wassche in den bloede der

sunderē. En dat wi altois gedaken
die worde die onse heilige vader sūre
vūmids bescreft i sūre regulen dat
wi alle vsumelich en vgetelich sulle
pūe te scoube. en dat wi die worde
des heilige apostels i onsen lte sulle
hebben. Die staet die sieg dat hi niet
en valle. Ende dat wt sekerlike soe
le ebete dat die sake ons al mede aen
gaet als onser nabers huys bernt.
**Hoe die broders wtet clost molismo
cister sū begode. dat x capittel.**

Mer nu dunct ons wal nutte
wese den nacome de geslech
te te beschreue hoe die oude
vā cister sū ist is begone. en hoe ou
vloedlike die godlike barmherticheit
hou benedictie hier toe wt gestoert
heuet. Alsoe als ons eens deels hebbe
bescreue die guede doerluchtige mā
nen die die heilige oude ist hebbe
begonen. en als wi eens deels van
onsen alden broedere hebbe gehout
Op dat die gene die i de toecome de
tiden tot deser oude oūmits die gra
ti gueds werde geroepe als sie hem
geberdige te lesen dat onse cleylich
tot horen troyst heft geschreue.
En sy aen merche hoe edel voir
vaders sy hebbe gehad dat sy hem
schame ouedel kinder te wesen
en ebederdege en hore voirvaders
ongelick. En tot desen worde trect
ons niet alleen ons selfs vūchert.
en die gemey nutticheit. mer oec
eens deels die nou. wat die mon
ken vander swarter oude sūderlige
die i pūicien vā duystlande boe
ne. ende late niet af waer sy come.
en bi wien sy come qualike te spreke

van onser onre. En segge dat onse
vaders die onse onre wst begouen
mit schande en tegge gehoursaheit
hoirs abts vte cloister molismus
daer sy monike ware sy wtgegac.
Mer hoe oschemelike sy dat lieghe
dat sal dese nauolgende rede wal be
wisen. Wat tis suderlige onse mey
nige mit hulpe gaeds niet allee
mit volcomene reden. mer ock mit
getughe der geene die sy niet straf
fen en moge hou mode te stoppen
die gern quaet spreke solde. Ende
ou onse broeders dien die dinghe
soe wal niet kundich en syn te be
wisen hoe sy mit guede rede ende
vasten getughe den achtercleppers
weder sulle staen. Wat tis alle wi
sen misset die recht gevoele wil
len hebbe apenbaer dat die almech
tige god die onre die hi va houen
begyne mit soe weel benedictien
wilde begaue. en daer hi soe weel
volcomere manne heft vbercht. hoe
weerdich en hoe groet hi si heft.
en wie sal dat te vol conne vmode.
Ac en wil niet segge ellick bi sun
dlinge en vtellen hoe groete heilic
heit ende hoe groete vricht ende
volcomenheit in alle doechden i me
rige eynde der werlt. Niet alleen
in den ousten en vnoemste cloyste
re mer ock in cleyne en my ge
achte cloystere syn gewest. Hoe
glorioso plate in allen doechden en
hoe sedige en oitmodige manen
sy hebben gewest. en hoe vruughe
broedere die tot allen arbode ende
tot alle vuericht en gehoursaheit
seer bereit hebben gewest. Die

god mit vol apenbarighe en mit
menighe suete geestelike troust heft
glorificiert. En hoe menich als sie
swalichlike ende vduldelike veel
tribulane vour bi hadden gebracht
sonder enich vegevuert tot gaede
syn geuaere dat i andere missethe
seer selde geschiet. En op dat die
grote menichte der heilig dwrluch
tiger manne daer weel va waer te
segge ons niet onspreekende en make.
Doe wille wy vanden alle eerster
dichsten vaders die tot cister sien
en claredal hebbe gewest. ende
van houre doechden en heilig oefne
ge mit corte worde wat schreue.
En ou vanden alsten broeden die
tot claredal een recht geestelike
heilich leue hebbe geleidt. tot ge
hochhuis houre doechden en benedictie
ie der geene die nac he come sul
len somige pite vtellen. Op dat
alle die gene die vricht en trouwe
hebbe totter heilig ouden he toe
meer moge vbliden en in doechden
gestercht werde. En die gene die
daer toe dus lange gey myne en
hebbe gehad en quellike daer va
hebbe gesprake. al hore mydicheit
af legge ende he schame die te
lastere die sy sien dat god priest
ende vheist. ende daer ou myne
toe crige. En dat ic meer va den
alre broedere va claredal dien
va cister sui schreue. dat en sal
niemat qualike neme. Wat is
een kint des cloisters va claredal
bin en daer om bet mochte bezra
ghen va myne aldere die selighe

oeffeninghe ende doechde der geerne
die in onsen huse meechelike manne
der doechde hadde gelooft. dat van
andere husen. En dat luttel dat
wi schruue na den heilige leue of
van den selige eynde somiger om
te woel doe dat wi die begyn hebben
gelooft. dat en sal daer niet aen
hindere datter oetliker weel heili
ger manne in onsen cloyster van clare
duel en in al onse andere cloistere
hebbe gelooft. Doe dat heilige clo
sterlike leue als voor gesocht soe
seer was gevallen en vigne en tot
lauheit gecome dattet gene die he
vter werlt wold bekieren en hou
leue betere in de cloistere te gaen.
meer te onrade was dan te rade.
Wat sy daer meer in geargert dan
vbetert schene te wese. en daer en
ghe haep toe en schene. daer dit
grote quaet mede soude vbetert
moge wden. Doe heft die alme
chtige god syn vruerore knechte
die hi in houre tyt roept en recht
uidich maect. op dat hie he de ewige
glorie nae moge geue somigher
monike hie beruert. En heft van
den hoghe hemel den heilige geest
he ingesat. die in de lande van bur
gondie in een cloyster woende dat
molisin hiet. Deser broeders al
en wasser niet wenich si waren
nochtant mitte ouer dat god i
der eerde heft gesandt en wil
dattet seer beere seer stercklike
ousteiche wde. Doe dat sie alle
dage die regel in houre capittell
houde lesen. Ende sie sage dat si
daer niet nae en leefden. sy daer

van houe mate seer bedroeft ende
bedruucht worde. Wat sy sage dat
sy en al die monike hochtidelike
hou. p. fessie daer op deden dat synae
sute benedens regel solden leuen.
Doe dat sy halde soude dat daer i
staet geschreue daer al te samen
wt was gecome. Waer om sy iust
vake mit mach. andere van pla
gen te spreke. En hou dagelyce ou
trede iamerlike te beclage. en of
hier enich rait toe soude wesen
dat dit mochte wde gebetert
vragede sie onderlinge sordhuolde
like. en als dit ten lesten began wt
te breke. en die vleyslike moniken
die desen geest in houre vruersten
niet ontfange en hadde dese woz
de horden. hieldet niet voor buer
te. ende dede al dat sy mochte daer
toe hier teges te wesen en dit gne
de te hindere. Mer die broeders
die van den geest gnaes beroert wa
ren en daer om vru wbare. en ach
te hou bespote en hou vvolgen
niet. mer sy keerde he mit alre
hten totten heer en bade he soer
ophalde. dat hi he sulke stede wold
de wisen daer sy dat sie gelouet had
den. en soe langhe niet behalden
en hadden. mitte werke mochte
volbreghen. Doir als sie aen mer
ten dat die apostel ons vmaendte.
dat men allen geesten niet en mach
geloue. Dattet ock ider regel staet
die sy alle syns wert aen wolden
halde. dat me sy berispe sal. die
sonder hours abts oulof icet mrs
wille begynen. soe ginghe sy out

modelich totte abt ende begone he
te clagen dat die regel daer sy hour
professie op gedaen hadde niet en
solde ghealden. En sie seide he
dat sy daer grote begeerte to had
den vout aen nae der regule vol
comelic te leue. en bade he otmoe
delike dat hi daer toe helpe wolde
mit raede en mit daede. dattet mocht
geschien. soe alst he got i houe
hten had gegene. En got gaest
dat die abt op die tyt wat copuit
wart en prufede die guede begeerte
der broedere en seide he seer mi
liken dat hi he niet alleen miyt
inde hur in behulpelic en wolde
wese. mer dat hi mit he een ouer
scheidelic geselle i deser saken
wolde wesen. Doe die otmodige
bruederkes va den abt dese worde
houde. worde sy grotelic in houe
guede op sat in onsen heer gestert.
en begonde doe vaster betrouwe
te hebbe. dattet wt gade was ge
comen dat sy vourgenome hadde.
En dattet ges wel droe en waer
daer sy va beruere waen. mer dat
tet die rechter hant gaeds in he
wrachte. **Dat dese abt mit dese**

Dese groetmodige manne die
vourgangers en leusmanne
solde warden va soe ontellike veel
riddere xpi. niet tot enige die nye
dinge mer tot selige godlike di
gen daer al die werlt va wbetert
solde wde. Als sie dickmal hier va
tsame sprake. hoe sy dese guede sa
ke i behoulike maniere te werke
mochte bregghen. En als sy mitter

9
rechter vde he wbal berede soe mer
tent si wbal dat li hour stede ofte
hour oude sonder cosent des pau
wes ofte des greens die in dier sa
ke des paulkes macht had. niet
en solde moge wbadelen. In dien
tiden was ouer wbal landt va des
paulkes weghe een legaet die eer
werdige hugo archibiscop va ly
oen die i alre geestlicheit en wishe
een merckelic en gearht ma was.
Tot desen ginch die vourgenode
abt mitte bruedere die soe groete
begeerte hadde. den heilige cloys
like staet die al vgaen was weder
te make. ende seide he otmodelike
hour begeerte. En hoe die gebonte
hours cloysters alsoe seer ongeluck
wate der regulen die sy gelauet
hadde te halde. waer om sy hem
bekende apewant ouertreders te
wesen houe lofuisen. dat he ee
behauchlike sake was. En vout
soe seide sie he mede dat si alle tsa
men daer bereit toe wate hour le
ue volcomelic nae sute bnditus
des heilige vaders regel te ordi
nure. En daer toe mit geheelre h
te syn hulpe nae d' macht die he
va de stoil va romē is beuoelen
otmodelike begeerde. Ende want
dese legaet een wys bescheiden
ma was en dese sake subtilike
dour sach. soe seide hi dat sy alte
recht wate berout. en mit deser
naevolgeder epistel toende hi dat
hour geestelike begeerte he wbal
behauchden en sterte sy daer in en
toeherde sy dit te werck te setten.
Des legats brief. dit xij. capit.

Hugo archibiscop vā lyoen
ende een legaet des stoels
vā romen robtō den abt
van molusino ende de bruedere die
volcomelike nae sūte bñdēcūs regel
begeere gaede te diene. hiet sy allen
mijnschen die hē vblieē vā de selige
vour gāth der moeder d' heiliger
kurchē kādich en apenbar hoe dat
gth mit somige uwe broeden vā
de cloister dat molusino gehete is
te lyoen vour ons hebt gestae ende
hebt beliedt dat gi sūte bñdēcūs re
gel die gi tot deser tyt d' volcomelic
hebt gehalde. wurt aen volcomelic
geen wilt halden. En wat v dit in
den vour geseide cloister om mēing
hande sackē niet wā moghelick
en is te volbrēghē. en wī gern aen
sien solden selicheit beide der geen
re die daer wille bliue en die van
daer begheere te gaen tot eenre an
der stede die die barmhertich gned
hē wīl bereide daer sy rusteliker
en selichliker mochte nae hore
oude leue. **Soe raede wī v rober
tus abt en v broeders alboucus
odo iohēs stepha Metald' end petr'
en vour alden andere die mit v
die lauelike guede opset wīllen
aēnemē end gebiede v bi dese gue
den opset te bliue. en mit onse se
gel make wī dit vast i der ewich
Daer nae doe die abt en broeders
mit sulker macht en mit sulken
bueue wāre gesterekt quame sy
weder in hore cloister toe molusino.
Ende alle die broeders die daer my
ne toe hadden die laefden dat slappe**

vleyslike leue te late. en die regel
ende dat volcomē leue aen te nemē
mit ghehedre hten die v same d' hē
mit malcander **Soe dat mit dien
die tot lyoen vour den legaet hadde
gestaen. en dien god hore hte beruer
den vā dien cloister enēt wīlich mo
monike wōrde die tsamē mit gro
ter begeerte dat strenghe leue nae
der regel des heilige vaders begeer
den an te nemen. **Wat mē doe screef
doe die oude vā cister sū waert
begōnē. dat xiiij capittel.****

In den jare ons heren dusent en acht
en negentich soe is die abt vā mo
lusino robtus en die broeders mit
hem dien god hore hte had beruert
dat sy mit hore heilige vader bñ
dictus lieuer in enē aerbeigeliken
leue om gods wille moede warden
wōlden. dā die genochte hore
vleysch volghē. vt gegue wt molu
sin tot eenre stede die sy alte wēre
hadden v sien dat sy tot hore
opset bequēem solde sijn. dat is in
een wōstine die cister sū hiet ge
lege in den stichte vā calons. Wel
ke stede soe voel boessches en doerns
was datter tot dier tyt toe by na
niemants wēch en was. dāen allee
ne der wīlder beeste. Tot sulker v
weeliker wīldeernisse quame dese
māne gned. die hē soe wēel bequa
mer dochte wēse dat geestlike leue
te leide. dat sy wōt genome hadde.
als sy den wērlike mēsche hateliker
en onbequamer schein te wēsen.
Daer sy soe wēl boessches en doerns
vtruede dat sy mit wōsent des biscops

van calons ende mit ourlof der geen
te dien die stede toe houde hour clou
ter begonde te tymeren. In de selue
jaar als vorsegt is op die tselste
kalende va april op sunte bndens
dach dat in dien iaer ock palmdach
was. tot blidscap der heilij engele
ende tot bemodich^t der diuelen
is dat cloister tot cister sui en dat
begyn va alle der ourden ierst bego
ne va guede kerste manne die tot
dese gotlike wercke bequaer ware.
En dit is wal bylike en behoueli
ken soe geschiet dat die gene die ho
re godlike dienst isette wolden. op
sijre hochtijt dat soude begynen.
die ommits igene des heilige gees
tes tot veelre mysche selicht die
regel hadde gescreue. Siet die
ouerste ende die ewige hede die sy
negennegetch scape i de hemel
sche genochlike groene berghen
liet en neder quae in dese dal der
tranen. om te soeke dat dwalende
schapke. die settet mit eene myer
manier sijre barmhertich^t nye
schaeps copen. en settet daer op
syn teike. op dat sy sieke scapkes.
die va groter ogesoth^t te hant
sterue soilden. en inde downe der
quader begeerlicheide en de boysche
va menichuoldige sunde vdwalt
ware hoire soude die steine d' torenel
duue die sy ewed roept tott copen
en ingue soude i dat huys des ge
ware samaitiens. die hour wode
mit de wy der peitene en mitten
olie d' barmhertige vgeuinge gesont
make wil en soe ten beste weder
moge crige dat ter ke der gelwaere

10
selicht want alsoe als inde begyn
der traanen doe onse heer ihu xpus
in die werlt quae en wart gebore
die myschen daert sijt niet en wy
ten een part der myer vlosinghe.
ende der alder bedmakige en der
ewiger selicht. Doe ist oer geschiet
in desen iersten dughen nu die my
ne al vholdet is en die boesheit soe
seer vmenichuoldicht. nu heeft
die almechtige en barmhertige heer
in der euicht va cister sui een saer
der myer gracie gesauid. dat mitte
rege des heilige geestes wal bega
ten saer wal is gewassen. soe dattet
een seer suuerlick groet boe is ge
worde. Doe datter menigerhande
volc en geslechte ond' syn schre
moge roisten en vbliden. dat sie
va sijre vruchte moge warden ge
sadicht. En al ist dat dese vrucht
om den aerbeid d' peitene bitter
maet de buick der vleysker be
geerlich^t soe is nochtat suet. als
honich i de mode d' toenemeder
coficcien. Mer doe die archebisop
ende die legat des pauwes sach
wt welchs benedictie en mogetheit
dese mye vuerich^t begone die au
moede deser knechte gaeds en datt
een onvruchtebaer stede was die sy
ue geslage hadde. En dat sy daer
hoer noit dorste niet en conde crige
noch getymen dat he noit was. sy
en moyste ene riske en mechtigen
hulpe en patroen hebbe die hem
bi stonde en hulpe dede. Doe screef
hi totte edele dourluchtige prince
odo de hstoge va burgundie en bat
he en riedt dat hi den arme broeder

kens die grote myne hadde geesteli-
ke en cloistlike te leue guedertre
en behulpelic wolde wesen En nae
sijre pafeliker moeytht sy mylde
hande he wt te ryke. Welchs gebe-
de ende rade die gloriose pnce van
burgodie guetelic wolgde. mede
Want he die vuerich en spijelheit
der broedere seer wal behaechden.
En dat houte cloist die dat sy be-
goune hadde te tyme nae houe
aermode dat liet hi he op sine cost-
rede make. Vour soe besourchde hi
sie in alle dat he nouit was en lan-
des en beeste genouch. **dat sie bi des**
biscops coset dure een abdie marce
ontfinck die abt die dur
mede was gecome van
den biscop va calons is wes bysco-
si gesete ware vte gebade des le-
gaten mit cosent des biscops ene
abt staef ende die siele te besorge.
Ende dede die monike die daer ge-
come waen daer p fessie doen nae
der regel. Aldus is dese heilige v-
gaderige oumits die gotlike ende
menschlike hulpe soe gestercht
en mit des pausses macht soe be-
sorghet dattet nae der regel des
hedige vaders bndens een abdie
is gelborde. Niet lage hie nae soe
hebbe die monike va molymus
bi rade des abts de sy weder geore
hadde houe bade ae vrbans den
paens geseynt ende bade seer n-
hernstlike dat die voursede abt
robtus weder tot molymus moch-
te come. **Do** dat die passs houe

legerte honden. ende geboet den
legnet den eerwerdige hugo dat
hi daer toe sien solde mochtet we-
sen dat die abt weder in syn irste
cloister quame. op dat die monike
die myne hadde ider wostine te
wone. ongemoidt mochte bliue.
Van den anden abt stephanus
doe die irste dat xv. capittel.
Doe die irste abt van cistercijs robtus
va daer was getage soe
come die arme broederkes der noch
niet veel en was tsamne om ene
myne abt te kiese sond' wtne-
der psonne en ouermits die gracie
des heilige geest. soe hoere sy ene
goede man de stephanus hiet die
wt engelandt was gebore dat een
merchelic heilich man was. ende
mit grote wechde verciert die gro-
te myne had totter enicheit ende
totter heilige airmoede. Dese hei-
lige man is 7 sine ioge dighen
wt sine lande ende wt sine vrien-
den gegae. om die helige aposte-
le te visite. In welke weghe hi
he niet en gaf tot idel callen. mer
hi gaf he mit sine geselle meer
toe bedighe en tot gade te dacken
en telau. soe dat sie alle daghe
ene psalter plage te lesen. Ende
doe hi syn bedevaert gedaen had.
en weder te huys wert ginch.
en in walslandt quae ginch hi
i dat cloister molymus. ende nae
duraen die heilige ourde. En doe
in de cloister worde wourde om de
cloisterlike staet te vmen. en te
wbeteren. soe was hi een van den

alre wste ende die alre vurichste
dair om aerbeiden dat die stede en
oude van aister sijn mochte vout
gaen. Daer hie nae vter ordina
rien gnaeds een pastour en en hoge
leerre solde werde geseit. en doe
dit oimits der vsmicht gnaeds
als wi vout geseit hebbe was ge
schiet. doe began hi mit groeter
vriucht syns herre ou te peynsen.
hoe hi syn oude die doe vst begou
ende noch in vele dinghe noch niet
alte vast en was. Want al hou ge
woene noch niet alsoe volcomelike
op der heiliger armoede en op vol
comicht der doechden geseit en
ware tot betere geseit mitter
hulpe gnaeds mochte brenghen. En
soe stercke en ordinaire mochte dat
ter gnaede veel vruchte af mochte
come. Dus riep hi daen syn brue
ders te same. ende ouerdroech mit
he en sette dat vaste in. dat die
heer va dien lande noch geen and
prince i gene tyden houre hoif en
solde halde in houre cloistere als
sy in voutiden wal hadde gedue.
Dout sette hie in dat in de huse
gnaeds dair sie nachts en dachs i
gnaede laue en aenbede solde. niet
en solde bliue dair me houerdicht
ofte ouvlodicht in solde mogen
mercke. of datter heiliger armoede
die een bebbanster is der doechde.
niet gelick en waer die sy al wal
lichlike vout hadde. En dat sy
geyn silueren cruce noch gulden
en solde hebbe. mer alloe houte
cruce die vmaelt was. Noch

11
gern cadlers. Daen isere noch ge
brocks vate daen va copper ofte
va iser. noch geen anule daen van
fusteyn of van lynne doike sonder
silueren ofte gulden matelen. En
aldus liete sy alle costelike man
telen en ornameten achter. ende
hou kelke en solde niet va golde
wesen mer van siluer. en als met
vmochte v guldet wesen. Die stole
en manipulen solden wesen als
die mantel sonder golt. en sonder
siluer. En ou insette sy dat hoer
altair lake va lyden doick solden
wesen sonder vmalige. ende dat
die ampullen dair me den altair
mede dient wese solde sonder sil
uer ofte golt. Dit sulke heilige
en wal behageden goede statuten
stercte dese knechte gods hou wre
orde. Doe dit sy die dinghe die sy
plage te gebueke die der outmoe
dicheit en der heilig armoede niet
gelick en ware mit allen af sette.
en name dair vout ander dinghe
die hoere op sette gelick ware.
En die quade dinghe der vles
liker genochte setten sy int rech
te der zeliger othaldige. en die
struue weghe der houerdie en der
vdelheit sette sy in rechte slechte
weghe der gerechtich. op dat ou
die olsen in de weghe niet d wa
le en solde. Och hoe veel hebbe
der geest die inder oude soe syn
geoeffet in alle guede seden die sie
gode genaue vrucht vout hebbe
gebracht. die hadde sy anders
wre geest dair sulke discipline

niet en worde gehaken onardighe
vrucht der vleislicheit solde gebracht
hebbe. **E**nde doe dus die eerster
dige abt stephanus mit sine brue
dere alle dinge toe nemende in douch
den voort giuck. ende mit zelyghe
ouderwinde gewau worde dat sy
guode coniescap hadde gane ou
geuede tytlike ende eersche dige
vow godlike ende eebige dingen.
Doe Wasser noch een douch daer
how geestelike blytscap toe mael
seer mede wederstage wart ende
daer sie niet luttel in bedroeuert
wate. als datter alte seer seldom
remat quae die he bekeere wolden.
ende how heilige leue begeerde
aen te nemē. Wat dese heilighe
manen die blide wate dat sy ene
hemelsche schat gevonde hadde
begeerde te mael seer weel mi
sche mede te deilen en achter te
late. **M**er bi nae al die gene die
how strenge leue saege ofte how
den te grusselde dau vow. Wattet
he dechte een onmogelic douch
en een onghoert douch wesen.
ende vluen daer meer va die sy
daer toe liepe. ende sy en hadden
ghene haep dattet duimficheit
solde moge hebbe. mer die almed
tuge barmhertich gods die he ge
werdicht heft sine vricore knach
ten dese geestelike ridderscap in
gegeue heft an te nemē tot veel
re mysche salich die meynde sy
herde grotelick te vmenichuol
digen en te vbreide. als me hier
nae sal hoere. Want doe sue
bi nae mystrofich wate i deser

saken ende sy seer ynuchliken
tot osen heer riepe. Want bi daer
nae menat en quae dien si how
helige leue achter mochte late.
soe baede sy outmodelike der yn
nerster barmhertich gods dat hy
sy goederturch op hem wolden
storte om bede ende vdiensche der
gebenedide moeder gods der een
sondlike patronster is als onser
oude. **E**n mede onsen heilighen
vader bndrus. Want sy regel vol
comelike louede te hulde. **E**nde
die guede heer heft gnetelick
hoer gebet ghehouert. ende hi ver
wechte den geest eens iogelings
dat een edel ende een teder ion
gelinc was. en wal geleert die
mit alsoe crechtige vuer der
der godliker myne wart otte
ken dat hi al die gemuchte deser
werts ende al die rickheude blide
like ende volcomelike ouer gaf.
en an nae die grote armode en
die scherpe en die strege oefenige
der broederkes va cisternu nae te
volghe. ende soe die wste vrucht
solde wese der heilig oude. **O**ch
hoe wderlic is god in sine wer
ke. hoe snellike loept syn reden.
en hi beest hoe licht hem dat
is als hi wdat dat de mysche on
mogelike schijt. **W**ant doe niet
alloe die edel en ryke lude mer
ou die arme mysche in dien dat
sy aensage die swaerh en stren
gicheit der oude. daer om niet
en dorste ingae. soe quae dese teder
ende derten iogelick als vte wun

12
Selve der volcomeder gracie Daer
hi drockē was gēborde. vā dē win
die dē siele des mīschē verblydt.
en was te mael vuerich. en ginc
om ende predicten. dat roepē gods
dat hi vā hūne gehout hadt nae
datter strect geschreue. Die hoert.
die segge coem. Aldus is geschiet
dat sijn broeders ende sijn naesten
en sijn vruende mit hem vruen
den. en vout ander geleende ende
mechtige māne nae deser werlt
sijn blidelike tsamē gegāe indt
cloyster tot aister sien. en in die ca
mer der nouiciē. en begōne dā
teges alle die begeerlicheide des
vleysches ende teges die betorige
des bosen geestes mālike te stride.
En riede voert alle mīschen t
meer mitte wercke dāen mitten
worde. dat alle die strengich^t der
ouden die hē soe swaer vōr stot.
niet anders en was dāe een zuet
iuck ende die lichte bourde. daer
onse heer vā socht in euāgelio
Doe datter ontellike wel mī
sche vt hoere exempel alden en
ionghē edelē en onedelē armen
en middel matē mīschē dat
huys xpi onbesōden mitte de
ke der heiliger ouoesellheit hebbe
veruult. Ende die broeders die to
uere soe drouich ware datter me
nant en quae die how ourde aē
nemē wolve. sijn vā gade woder
like ende sūderlige seer verblyt.
En als wt ene wier die vol was
vā redelike wissche. die die vūne
hadde der godliker begeerte ende
schoebe der goeder wercke. Doe

12
hebbe sijn wel cloyster gesticht.
Doral dat weerdichste deel der
werlt selichlike is mede vūullet.
Doe den abt stephano een broe
der apēbaerde die gestorue was.
Dese gracie dat xvj. capite.
Der onghaepster vūsta
cien gāeds. heeft die goe
de heer hē gēwerdicht en wruen
eer sie geschiede sūne oitmodige
knecht den abt stephano te apē
bare. Want dē sijn seer bedruet
bare als vōr geseggt is datter bi
nae niemāt en schē te wesen
die dat cloyster mochte t eren
halden. Doe geschiedet datter
een vā den broeders die selichlike
totte epude toe had gēstredē. en
in die blitscap sijn here solde
ingāe ofte igeladt werde den
dit gēuechte. en als hi ald^l lach.
soe quae die eerwerdige vader
stephan^o die vol droifheide was
om die vourgenoemde sake. ende
ond^l want hem wat te dē dat
mē wal der vūmetellheit solde toe
schreue. en hēdet niet en goddiē
tige sake gēwest die hē dā toe
toich. En wāttet apēbau is dat
die werke der mīschē vōter me
nige geordelt ware. soe hebben
bi des guet betrouwe dat vōr dē
ogte gads sijn goddienstige meny
ge ende die sebau nouzake die
hē dāer toe d^l wāck alle vūmetell^t
butē heft gēclare. Doe dāen
die broeder als vōr is gesett lach
op sijn vūscheide soe quae die he
lighe vader. ende seue tot hem.

Alle liefte broeder Du weeste
wel in hoe groter droefheit wy
syn. Want wy den conge en scerpe
wech de onse heilige vader bene-
dics in syn regel heft gescreue.
hebbe an genome volcomelike
te halde. mer of god onse leue
behaget of niet dat is ons obe-
kent. sondlige wat alle die mo-
nikē die i desen lande wonen
ons swaerlike vordelen dat wy
mye en ongeswadelike dinghe
winnemē. ende dat wy alle die
werlt scandalizien. mer boue
al soe ist ons swaer dat onser
alsoe luttel is. Wat wy allede-
enē alle daghe vter tyt werde
genoemē. Waer om seet besoz-
ghet bin. dat dit heilige leue
dat wy an hebbe genome ter-
ere gods alte same mit ons
sal vgaen. Wat he onse heer
tot nu toe niet en heft ghesch-
dicht bequaē psonen toe te
seynde die ofsettige staende it
mochte halden. en houē naco-
melige onbesmet achter late.
Waer om ic dy in de naē ons
heer ihesu xpi om welckis wille
wy dit strege leue aē genoemē
hebbe gebiede dy i der cracht der
heiliger gehoursaheit dattu in
dier tyt ende in sulker manere
als der guedertuēlyghē gaeds dien
guet dūckē sal. ons seker ma-
kes. Die sieke broeder seide. ic
salt gern doe. heer vader dat

ghy gebiedt. alsoe weer als ghy
mit uwe heilige gebede mij vā
gade dat vberue dat icht moge
doen. Ende als hie dese worde
hadde gesprake te hans daer
nae gaf hi sine geest. en hi se-
lichlike vten dael der tranen
op gegae inde berch der ewig
blitscap. **V**iet veel dāgen
hier nae geschiedet dat dese he-
lige abt mit sine broeder was
inde arbeyde. en nae dattet ge-
woelich was gaf hi een teyke
dat sie hē wat rouste soldē. ende
als hi en wēnich vshiede van
den broeden sat mit enē bedek-
ten ansichte ende dichte wat
guets. soe quae die broeder die
gestorue was mit seer groeter
claecheit en stonde voer hem.
soe dat hi meer inder lucht v-
heue was van der eerde dien
opter eerde scheen te staē. En
doe hē die abt bragede hoet
mit hē waer **A**ntworde hi. Va-
der het is wal mit mi en seer
wal. en wal moet v wese. wat
oimits uwe leerige en sorg-
uoldich soe byn ic iver omdeli-
ker blitscap. en des obegripeli-
ken vrede. die alle syne bouen
gaet deelastich geshorde. Waer
om ick den swaer arbeit on-
myer oude verduldelike en oit-
moedelike gelede hebbe. En nu
bin ick als ghy mi had gebade

Weder tot b gekomen. en baetscap
v die graci ons lieue here ihesu
xpi ende syn vernichtich mit
alle usse broeders. ende wat ghy
mi had gebade dat ic v wat seker
solde baetscappe vā ussen leue
ende staet. Doe suldi wete en en
sullet dair gene tesuuel aē hebbe.
dat v leue en v waderige heilich
is ende gade wal behaget. En
die droefheit die ghy daer van
hebt dat ghy geen broeders en
koudt crighe die v cloister nae
v in vuericheide mochte staen
de halde die doidt vā v en wese
volhjelike in onsen heer blide
en vrolich. Wat die kinder uss
otwuchjberht sulle noch segge
in usse oue. Duse stede is alte
eynge inact ons een maerre
stede toe. daer wj moge wone.
Wat siet vā deser tyt die nu is
sal god groete digen mit v doe.
en sal v veel psonē seynde. dair
oic veel edelre lude ende geleerde
māne mede sulle wesen. die dit
cloister soe sulle vnuulle dat hie
veel broeders als wernie van
byen in veelen landen om nye
cloistere te tymerē vrygeseyndt
sulle warden. Ende vā den ge
benedide saede des here dat in
deser stede begone is te wassen
oimuds die gracie des here sulle
veel gancē der helig ziele warden
vgnadert ic hemelsche schuue.
Doe die heilige abt dyt houde

Wart hi te mael seer vblidst.
ende vten grondt syns herten
dancen ende lauden hi die bar
hertich gredts. Ende ald leerde
hi mit selige onderwinde hoe
waerachtelike daer is gescreue.
dat dese heer niet en laet de gep
die waerachtelike in hem hape.
Dier nae reide die hemelsche
vade weder te gnen totte ghe
ne. die hē vrygesandt had. mer
sonder die benedijngte des gees
telike vaders. dat wader is te
sette en wbolde hi niet vā hem
gnen. Ende hi seide totten abt.
heer vader tis tyt dat ic weder
gae totte gene die nu vryghe
sant heft. daer om bekeer ick.
dat gi my mit usser benedijue
oulof wilt geue. Die abt wart
vweert ende mit grote vbboden
seide hi. ic bid v wat yset dat
gi segt. gi sidt gecome vt deser
vgenchlich totter ewig onber
genchlich vā vdelht totter
wacht. vter donckerheit tot
ten lichte. vā den dode totte leue.
ende gi bekeer vā mi die onder
alle dese onselicheide iameelike
wede gehalde. v sal gebenedie.
dit schyt omers teges alle recht
ende rede te wesen. mi behoert
bet toe vā v gebenedyt te wde.
en dair om bid ic di oitmodelike
dat ghy wilt mi gebenedie. Doe
seide hi. Neen vader ten hoert

Soe niet wāt v is vā gade macht
gegeue te benedie als uwer eber
dicheit en macht en uwe staet
toe behouren. **D**er nu die oūmits
uwer zeliger leuige en vadeliker
sorghuoldich alle den stricke der
duuelē bin outgāe. ende oūtomē
is seer begeerlic vā v gebenedyt
te werde. ende vā hier en wil ic
niet seide ic en werde vā v ge
benedyt. **D**ie abt was beuacē
en hē vāderde bouē mate seer.
nochtāt en dorste hi niet lāger
ebeder staē. mer hi hif sū hant
op en graf hē die benedictie. en
alte hāt en sach hies niet meer.
Op een ander tyt wāt enē
vā diē broeders een visioē gea
pebaert. hic sach datter een on
tellike schaer mīschē bidē bede
hys des in eene clacere fon
teyne hou cleder wieschē. ende
in diē visioē wāt hē mede ge
seit dat die fontey enon solde
werde geheiten. **E**n doe die broe
ders dit visioē den abt stephā
seide. Verstont die groet dādige
vader dattet god om hē te trouf
ten had geapebaert. **E**n vā deser
godliker laefnisse wāt hi seer
vblit. mer nae doe hūt mit si
nē oge sach dat i dē visioē was
beteiket doe was sū blidscap
noch wel meere. **W**āt doe onse
heer die vduidich en die geloue
sūre knechte merctē en ruy i aer
lanck oūmids weel tribulacie
ende grote armoed wāt had

geproft. en sie al trouwe had ge
vondē int viefstende i aer nae dat
tet cloyster wāt begōne visi
tierde sū o se heer opgāede vten
hogen en seinde hē weel gueder
psone. ende begōne oec te crige
ackere ende wigarde ende ander
guede en geestelike guede als
heilige doechden en goede leden.
ende vīmpreden dier niet. **D**at
**Die abt stephanus i dē geeste
eēs monicks sackē bekēde. dat vij**
Dat kint gods **capitel.**
buardus die nae die
urste abt in clare dū
solde wēn. doe hi noch tot eis
tersū nouci? was plach hi al
le dage vour sūre moeder ziele cē
soene psalm der peitēcieu te le
sen dat niemāt en wiste. **E**nde
op een tyt doe hi nae der cōple
ten dese psalmie begōne had te
lese. ic en weet niet of vā ver
getelht op vā slaperich en vol
bracht hi sū niet. soe dat hi op
sū ruste guick en sūre moder
hou gewonlike hulpe niet en
seinde. **E**n god gaf dit dē abt
te kēne dat buard? dit aldus
vsumet had. ende des andere
dages riep hi on tot hē en seide.
Broeder buarde waer bleuen
gisterē die soene psalmie. die gi
uwer moed plegget te lese. **W**ien
beuael di die. doe di guede iong
dat hōude wāt hi dūch vā na
ture seer seemel ende anuoldich
was. soe saemde hi hem seer.

en Dachte in hē seluē. O heer god
weet dit ofe abt dat ic menide dat
ic alleē gelibete had. en wat hi
bekenden dat de heilige gēestelike
man god sū vsumelht had gea
penbaert. soe viel hi hē toe voete.
en bekeende syn gebreck. en bat
vgrifnisse die hi lichtelike vcrech.
mer hi piende hē beide i gemerue
oiffenige ende i sine sūderlyge oef
fenigen vout aen sochhuoldiger
te wese. en als hi wat guets op
sette dat niet lichtelike te ver
sume. **Dat die abt had gelaten.**

Op een tyt **Dat xvij capittel.**
had die guede abt stepha
n gelate. ende om die ar
moede des huses soe en had die
kelner ofte die sieckmeister dien
nae thalt der regulen toe behout
die armē en die siekē toe besorge.
niet daer sie houē armē en siekē
abt wat vrede mochten doen.
Ende wat sie houē abt seer lief
hadde. soe ware sie sochhuoldich
of sie ict konde vinde daer sie die
myne die sie tot houē heiligen
vader hadde mede mochte bebi
sen. en siet daer quae een groet
vogel vlyge die ene wisch i sine
clawē had. die niet cley en was.
dien hi vallen liet bi den broeders
en vloodh en bech. daer hē die
broeders seer af verwoerde. Dus
had die sieckmeister wat dat hi
sine abt bereide. **Dat xix capittel.**

Oie hochtyt vā piurteren
quae eens op eenre tyt aē.
dat in dier heilig hoch

14
tyt en was. Daer nauwke alsoe wel
broedes als den broedere totter n
maeltyt wort was. Waer o die
broeders seer blide waren in den
heilige gēest als of sie i dier armoe
de die sie om gods wyl lede genodt
worde. En sie begōne die misse
van der glouoser hochtyt mit
groter vrycht hours lte te singhe.
ende siet eer die misse wt was soe
of singhe sie vter spinde der godli
ker gracieen een ouerlodige bene
dictie. die hē god toe seinden mit
groter danbercht. daer sie niet eens
op gedacht en hadden. In dese ende
in deser gelike soe aenmerckte die
heilige man gods dat die scrift n
waerastich is die secht. datte ge
ne die god outsien niet en mach
gebrecke. Ende hi vwoerde hem
seer vā der milder barmhertich
gaeds ouer hē ende ouer sū broe
ders. en wart daer meer en meer
vā gestert i den heilige gēeste
like leue. ende glouerde inder he
liger armoeē als in grote ryck
heiden. **Dat xx capittel.**
Ende dat hie dat mit gene
deue oue en houde dat
die regel gebiet. dat als
bi stae in onse gebed onse lte
oudrage sal mit onsen mode. dat
mach men wal daer cot merke
Dat bi nu wille segge. Hy had
voor een gewote als hi ginc inder
kercke. soe plach hie die dor i syn
re hant te neme als voor een tep
ke. soe druchte hi daer al doe aen.
als die lude plege te doe op dat sy
des gedencke dat sie niet gern en

verghere. Ende als hi dus stedelich
ide soe wartet oer vā so mighen
gemert. dat hi hier wat guets me
de moiste meyne. Soe dat hē een
vāden broeders die wat vu tot hē
was vracchde wat hi dāu mede
meyde. Doe seide die heilige vader
ich segge dāe alle dē gedachte die
ic vā noude om mijs ambochts
Wille om al dich. Wal te schicken
al dē dach moxt toe late. dat sy bu
te soele bliue. en in geene wā hū
mit mijs i sullen gāe. mer dat sie
mi hier sullen vāwachte. Als die
broeder dit hoorde. Wart hi seer
gesticht en hi bekēden dat die vā
derige des heilige vaders hoghe
boue ginch die dachsonheit der
gemeyne mijsche. **Dit xxi cu**

Hoe outmodich **pittel**
Dit was die vārachtinge
hurd die geē hurling en
was. en hoe seer hi oer haete alle
pōpe der houerdie. dat bewist ge
noich syne abts straf. dāu hi in
hoychtadelike processie mede plach
te gnen. die noch tot hūde toe toe
sijre werdich^t inde cloist^r woerd
gehalden. die niet weel en scheit
vā dē stocke der alder lude bi ple
ge te gāe. Dit heft ose lieue hei
lige vaders buard^r sy vader ge
west ide geestelike leue. Dese vol
comē meyster heft vdiēt den al
re volcomēste discipel te hebbe.
oūmids welker lerighe en alre
heilicste exēpels ontellike wel
vate die dē conic der houerdien.

Dat is die Duuel had geuāghen
hē weder werde genome. ende ihu
xpo die hōu gesbaer heer is wden
vaucht. **Hoe die heilige abt ider
vterster armode sij broders te mer
te zāde sond' gelt. dat xxi capit.**

Het geschiede op een tijt
dat den cloister vā cist^r
cū seer groet gebreck
was vā tytliker noudrofte. ende
die eerber vader nep tot hē een vā
dē broeden en seide tot hē vte geest
gads. alre liefte broeder du sieste
wael. hoe seer wj benauwet syn
i oser armode. soe dattet te be me
te is dat ose broeders gebreck soele
hebbe. wāt sie hoer noudrofte niet
en moge hebbe. ten sy dat me hē
toe hulpe come. trecke dāu om
tot vcellaco daert mi merchte
sal wesen. ende vkeue daer due
wage. en aen ellike wage due
starcke hincen die wj wal te de
hebbe onse werck mede te doen.
Ende dese due wage salstu lade
mit gesbande en mit sulker vi
talic. als du wal wetste dat wj be
houe. en als du dese due wagen
dus hebste gelade. soe salste di bli
delike pine weder te huus te come.
Die broed' antworde. heer vader
ic bin al bereit te doe dat gū mi
gebiedt. woldi mi gelts genouch
mede doe. dit al dat gū gesecht
hebt mede te cope. Doe seide die
eerwidge vader die i sijre armode
groet betrouwe had op die goed
tuebatmichheit gueds.

15
Waerlike broed' du salste weten.
Dat ic seer blitelike onsochte wau
ic de broedere hou noutdrifte mocht
te werven. soe en heb ic i den huse
meer meer gevonden daen drie pen
ningen. Wilstu dese hebbē soe noem
sy. Wattu meer behoueste dat sal
die gracie gads ende die barmh
ticheit ons herē ihu xpi besorge.
trecke daer om wrilike. Wāt god
sal sine helige engel mitu senden
ende di salt wal an hant gaen.
Die broed' toich hynē ende doe hi
tot celliacū quac. Wāt hi daer
geherbercht mit enē goet eerba
ren mā die de aurt gads hadde.
Ende doe dese goede mā die sake
houde waer om die broed' daer
was gecome en die grote noutdriof
ticht der armer broedere ginch hi
rechte woert tot enē sine gebuere
die te mael rich was en totter
ditsieck lach. en veel gueds gaf
om gads wīl. En als hi hē die
armode en die behoiflich' der
monke vā cisterciū vteelt had.
daer die zieke mā wal vā gehoert
had dattet heilige mysche wāen
Doe liet hi die sieke mā de wou
senden broeder tot hē hale ende
gaf hē soe veel gelts daer hi al
dat hē die abt had bevoelē mede
mochte cope. Dus werf hi dae
waegē mit negē sterke huarre.
ende loudt sy mit sulke guede als
hi wiste dat de broeden noit wāre
En dus die ydel wt was getoge

nae die dat die heilige mā had
pphetiar quac blidelike vol wēd'
in syn cloister. En doe hi de cloist'
geneecte sende hi enē woubae
die de abt segge solde sy coemste.
ende hoe dattet hē waer gegāen.
Doe dat die eerwerdige vader hou
den wāt hi bouē māt blide
i onsen heer. en hi riep die broeder
te saamē. ende seide hē. God die hē
alre genade heft wrilike en seer
mydelike mit ons gedne. Waer
like soe hebdi edelike en mydeli
ke bi ons gedne. O guede hē ons
hurdē ende o se besorger. Wāt uwe
myde hādē hebdi op gelake. en
hebt o se armode vūullet mit
uwer benedictie. Doe ginghen
sie mit pcessien hē oitmodelike
te gemoete totter portē toe. En
die abt ginc wou angedne mit
te helige gelbade. en mit sinen
abt stāue daer die cruce wou gi
ghen en dat wī wāter. En sy of
finghē houchtidelike ende mit
groter dāberth' die almissen. met
of sy hē enich mysche had gesent.
meer of sy hē vāder benedictien
gaeds vā den hemel waer gecome.
Ende dat dese wīse en geestelike
vader dese almisse en wāldade gads
dus houchtidelike wōlde ofsāghe.
daer wōlde hi sy kinder die doe id'
tyt wāre ende oic die nae come
solde mede lere dat sy dit mira
kel othalde solde. ende daer est
geleert solde wēde. hoe groet hou
noutdriftich' waer altois guet

betrouwe te hebbe op die goedtue
barmhertich gods. der numer en
latet die in he hape. mer hi is al
tois een guetelic troyster sijre ar
mer. ende een hulper alst he nou
is ende als sy in lide syn. Da dien
dage voort alsoe als in dien huse
gods. alle dechde en geestelike gra
cien. altoes ouerulodelike hebben
gebest. soe en hebbe he nye gebra
ke tytlike uordroifte. die sie noch
tat nae isettige der orde spaerlike
gebruecten. **Vu die dat veel closten**

Vt cisterciū gesticht worde. dat xxij m.

Nier nae de oimuds die
milde barmhertich gods
dat getal der broedere
begont te wassche en meere te
werde inder vgaedeige va cister
cien. waert sy een blide moeder
va veel kudere die daer te woere
droiflike hoer ondruchtberheit
plach te bescreien. En dese wun
gart des here began houw telgere
wide en veer wt te spreue. en in
menige stede en lantscappe sette
si stede der toe vlucht. op dat die
gene die dat blout der ziele ghe
stort hadde daer toe lope souden.
Ende oimuds des ousten bisops
doot die mit sjs selfs blout eens
t was gegae in die heilige stede
van deser elledich mochte ver
loyst werde. En alle die abbacie
ofte abdien die vt cisterciū in
menige lande ware begonen. de
name oimuds der milde benedic
tie gaeds va dage toe dage toe.

en wisten. Dat va dier tyt dat
firmitas die abdie soe gheheten.
Was daer wt gestichtet die die
urste dochter va cisterciū was
nae der bedudige der uame al die
oude vastich en stantasticheit
creech. soe datter byne acht iare
twelf clostere sy gesticht wan
dier orde. En dat genouchlic was
te sie. soe ware sy daer t onse hei
lige vader benedius wt gelich.
alsoe als sy mit al houre macht
syn isettige t alle dage he pine
te halde die twelf clostere stich
te de hi syn regel wst schreeff.
daer sy nae solde leue. Soe heb
be die va cisterciū twelf clostere
gesticht daer sy wst mede bego
ne die alde geestlich en wurich
die al vgae was te vmyen. Die
in gelikenisse der twelf apostele
ons here mitte heilige geest v
uullet solde werde. en werde die
gracie die sie va gade offanghe
hadden alder werlt solde mede
dele. Mer die abbacie die onder
cisterciū houw niet seer toe en
hadde genome. soe maecte die he
lige abt stephan bi raede sijre
broedere oimuds ingene des hei
lige geestes een oudzacht gescre
ue in eentre redulen. die sy hiet
die carte der myne. In welke car
te wj geleert werde. hoe alle die
clostere va onser orde die t me
nighe landen veers en breeet ge
stichtet werde in menighe ton
ghen ende contryke eendrecht

like nae eenre regule ende nae eenre
Wisen i myne en in beerdicht tot
malcandere ewelike sulle leue.
op dat wi alte same een licham
moge wesen i xpo. Dese oudracht
en dese cedule mach wal mit recht
te gehente werde een carthe der
myne. Wat daer sy alle beswaren
gen en alle besantige veer wt
geslat. ende daer en is niet i be
screue dien dat diene mach tot
selicht der ziele. Onder allen die
in der carthe der myne sy bescreue.
soe is daer sonderlyge op dat alle
duch dat totter orde en totter
oudlyge myne hoert wael altoes
gehaldt werde seer wyslike ende
vorsienlike mede i geschreuen
va de heilige abt en den outmoe
dige broedre. **D**at alle die ab
ten van dier orden eens des iaers
tot austeren tsame come sullen.
en sulle daer een gemey capittel
halde. en sulle daer souchuoelich
ke tesame spreke va al de staet
alle der orde en alle der husen.
op dat als alle die statute en ge
woente daer sie al sculdich syn
nae te leue. die nutter heiligheer
screyft altoes sulle oudrage. va
ke dou gesie en ougpeynst wde
lange in goede staet moge due
re. **O**m deser sake wal al tot de
sen tiden toe. soe plage die eersa
me vaders des ordens va austeren
eens des iaers hou moed te visi
tate. en halde daer en gemey capit
tel. **E**n nutter saluige des heili

16
ghe geestes selichlike vlichtet
ouer sien sy alle piben die in den
boeck houre isettige sy gescreue.
En als of va veel goede cruden
een zelige medicyn waer gemact.
daer die ziele mede gesont solden
werde gemaket. soe sette sie dat
sy alle daer nae sulle leue. **E**nde
want die heilige vader stephan
wal merke dattet wysheit waer.
dusdanige dinge bi rade des stoels
va romen in te sette als hi oec wal
sach. dat sy vourvaders plagen
te doe. soe seinde hi mit sine mede
abden ouer bade totte passus calix
tu. ende si bade he alte same out
moedelic dat hi he mit hoere me
de abten macht solde geue in te
sette dat diene mochte totte zelic
heit houre ondsate. ende tot stat
afacht der heilig orde. **E**nde die
ouerste biscop ontfinck guetelike
hou bedige. en gaf he sulke bul
len daer die sy daer va was dat
hier nae volgt. **D**at **xviii** ca
Ralictus knecht pittel.
der knechtere gheds **O**n
sen alce lieften zoen ste
phano den eerberdige abt van
austeren ende sine gemeynd broe
dere. **S**alute en apostelsche be
nedictie. **D**aer toe mach me sien
dat wi dat regimēt offangen
hebbe des stoels va romen der
heilig apostolen dat wi nutter
hulpe gods de heilige geestelike
staet altoes yeru sulle vmeere.
en al datter gerechtelike en tot
selicheit der zielen wort i geset

Dat wi dat mitter macht die ons
is beuole sullen stercke en vast
make. Hier om my alre liefste
kinder soe doe wi tot ulber bede
wt godliker myne onse cōsent
en vt vaderliker begeerte verbli
den wi ons in ulber geestlicheit
ende totte guede werke dat ghi
oumids den heilige geest hebt
begone. Daer den wi mede toe
die hant onser vastmakighe.
Wat gi wt gemeyne beraede en
cōsent der abte ende der broedere
van onsen cloistere mit cōsent
der biscope in welker stichten
die cloistere syn gelege. somige
puten vā sunte bñdes regel. en
vā somige andere heilige orde.
hebt in gheset die diene moge
totte godlike geestlike rusteli
ke leue ulber en ulber nacom
ligen die ghi begeert dat wi sie
mitter macht des stoels van
rome wille vestighe. En wat
wi ons vblide in ulbe geestlike
voirtgange soe cōfirmure wil
mitter macht der heilig apos
telen. ende make vast die voir
geuoede capittelen en statuten
en wille dat sie ider ewichheit
vast sullen wesen. En wi verbie
de sondlige dat en geey plaet
noch couet ulbe couersen ofte le
ken en sal ontfange die tot hem
come. sie en breghe vā hē geuo
echlike breue vā hore ouerste.
Och vbiede wi mede dat geey pre
laet ofte couet ulbe couersen.

ofte leke broeders en sullen aen
neme mit hē te boue. Hier om
weer dat enich geestelich ofte wer
lic psoen. die hē teges ons vast
makige en ifettige onbesisselich
wilde sette. die sal als ey onvre
de maker der heilig geesteliker
myschen oumids die macht der
heiliger apostolen ende onser.
hent dat hie hē daut van beten
mitte swerde des bānes geslage
werde. **Mer die dit werdelic hal**
den die sullen des almechtige gads
en der heilig apostolen petri en
pauli benedictie vcrige. **Vā der**
Als die **duchbaere doot des abts**
heilige stephan. dat xxx. c.
abt stephan dat amocht
dat hē beuale was nae der waer
achtiger regel der otmodicheit
ons here ihu xpi werdelike had
bedient. en hi vā olderd niet
sie en mochte soe gaf hi ouer
die sorghe der abdien. op dat hi
woert i den begeerlike bescouwe
de genuechlike leue sij heilige
leue mochte eynde. Ende nae
hē quae een ander abt. die deser
ere onbeerdich was die mvido
hiet. ende die veel cotbedigher
gaue had vā gaede offanghe.
alseen graf dat bute wit is. mer
vā byne was hi mit veel ondach
den besinet. En doe hi idē begone
als hy ierst was gecare nae der
geuoente der orde ene monick to
professie ofsinck. sach die heilige
knecht gades stephan dat die bose

geest tot hē quae ende in sinen
mont ginch. mer nauwbe een
maent daer nae o lincids die ape
barige gueds is syn onreynicheit
apebaer gefworden. en die onrechte
plante die de hemelsche vader niet
en had geplanteet. is vtgeraedet
vut den paradys guds. Ende doe
die tyt genechte dat dese guede
alde vader ingeleidt solde werde
in die blytscap syns heren. en vter
stede der alte meester almoeede die
hi nae de tade ons vloesers i deser
werck had vcoere vloist soilde w
den en selichlike igeleidt in dat
ouvlodige werckscap des hemelsche
vaders. Soe quame die broeders
ende somige abten vā onser ou
den. dier op die tyt tēbetich was
alte same. op dat sy houē trouwe
vrent ende houē outmodythen
vader mit houē vruyghē dynste.
en mit houē deuoten gebeden
bystandich en getrouwe mochte
wese. En doe hi dus lach en siel
taechden en doot genechte. waen
daer somige broeders bi die seer
grotelich vā den heilige vader
voelden en ondlige sprake. dat
hie sekerlike tot onsen heer moch
te vaere. die i syre tyt soe grote
vrucht inder heilig kerkē hadt
gedien. Ende wat dese heilighe
vader dese worde horede. soe ver
maende hi sie en benich en sprac
totte broedere als hie best konde
als berispede die worde die sy spra
ken ende seide. **W**iltet lieue broe

17
ders **W**ilghet. **W**aer om spreke ghi
alsulke worde. ic segghe v dat in
der waerheit dat ic mit alsoe gro
ten anre end mit alsoe groter
sorchuoldich gae ic tot onsen
heer als of ic nye iet guets en had
gedae. **W**at heft al wat guets
in my gesebet of enige vrucht
dou mit deynheit mitter hulpe
gueds dou mi geschiet. ic sichte
alte seer al beude dat ic mi niet
werdelike noch outmodelike duit
in en heb gehad. **M**it sulken
schilde der outmodich die i sine
monde lude en volcomelike was
in syre hte wal bescermt op graf
hi sine geest. en dou ginch alle de
scutte der viande. sal waer v
rige scutte mit beneden sbeuel
outsteke. sic en mochte he niet
deren. mer onbehidert quae hie
totter porten des paradys. ende
ontfinc die crone der ewigher
gloue. **B**i heilige licha is eer
werdelike begraue bi den abt
die vrou hē was. op dat alsoe als
sie tsame in deser tyt een geest
ende een geloue ware. i der ewig
selicheit omv seiden solde wesen.
Vade heilige leue en goede seden
des abt **f**astrady. dat xvij ca.
Iulke doechde als vā den
heilige abt **f**astradus
tot sachtige der geenre
dier lesen of houē sullen een guet
vruch broeder **W**t claredul heft
geschreue. die mitte heilighen
broeder ofte vader vridelick was.

Ende vā sonigē anden alden broe
Dere. die wōderlike dīgen gednen
hebbē. soe als hie sie heft gesdneue
soe heb ic sie in onsen boke gset
bi anden materē die gelyck. Dus
scrift hi vā den heilige vāder fas
tadio tot seliger gchochnisse. die
abt was tot cisterden een man
vā groter heilichē vā edelē ghe
slechte gebouē. mer i sine heili
gē douchsame leue was hi veel
edele. in dē werlike constē was
hi seer wal geleert. mer ider hei
liget scrift hinc hi aen mit al
veel meerre myne. **T**oe dat hie
naemaels i uatē ende in douchden
seer toe genome had. die heilige
scrift stedelike in sine ogē ende i
sine hte had. en niet gern etē en
wōlde sonder lexe der helig scrifte.
En dit en dede hie niet alleē i sine
huse. mer ouer waer hi was als hie
inochte hebbē. ierst was hi abt
tot cāberomesis. en doe tot selig
gchochnisse die abt vā claredail.
Heer robbert vter tyt wir tot ose
heer die nae sūte bernart vōdchē
wart hi tot claredail abt gecore.
Tot deser kiesige en quāē hi niet
gerne als was hie bi namē daer
toe gerope. wāt hē was dāur lede
vōur daert toe quāē. **E**n eer die
broeders tot hē quāē. die hem
desen kow solde breghe. soe quāē
daer een gerucht dat hi weer ge
caren. vā dese gerucht wart hie
soe seer gesticert. dat hie vloe tot
eens carthusers cloister ghehe

sūte peters dail. **E**nde doe hi daer
was gaf hi hē nachten daghe
tot yugher bedighe. **E**n in deser
bedighe quāē hie op een tyt wāt
hē seluē. en hie sach die ionfferlike
moeder gaeds i onsprekeliker glo
rien dragede dē conick der glouen
in hōtte armē dē cleyne ihesu. **E**n
doe hie sie dus sach viel hie vōer
houe ueder en bat hoer outmodelike
dat sie hoer ouer hē wōlde offerme
Doe seide hē die heilige ionffrou.
O mysche waer om bistu dus be
ganghe. en gaf hē in sine armen
of hie een ander symeō had gēbest
dat suete kindekin dat sie douch en
seide. **M**eyn my kint en bewaer
mi ditte. en alte hant quāē hie
tot hē seluē. ende hi vstondt dat
tet god soe hebbē wōlde en hie be
kenetē wāt. dattet wāelike kin
der gaeds wāre. en xpūs lede dat
hi aē neme solde sie te bewaer.
Doe hie mit desen genochlike vi
sioen dus was vmaent. en dorste
hie niet lāger weder staē. op dat
hie hē niet en schey te sette teges
dē wille gaeds. **E**nde doe hi dat
regimēt ontfange had vā dien
edelen hedige cloister. hoe bescei
dene wisen sochhoudige goeder
tūē vader en hūde hi hē in alle
dingē bewisede. dat en kan onse
sympelheit niet te vol wtgespre
kē. wāt alsoe als hie alle die āder
bouē ginc in die wērdicht syns
ambochts. alsoe ginc hie sie mede
bouē myt sine heilighe geeste

like leue. en mit outmodighen
expele der douchden. Hie was
rey en suuer vā lychā goedtūre
ende outmodichēde satich van
seden. bouē allen mysche die ic
t alle mine leue heb beket. Die
soberheit syns leues. alsoe als se
uet scrift vā sūte marten en
behoue ic niet seer t hē te prisen.
Wāt doe hi noch een werlich stu
dent was plach hi alsoe soberlike
te leue. dat hi doe al meer een mo
nick schey te wese. daen een wer
lich clerck. Wāt soe als hie selue
somige vā sine sūderlige vrien
den had beliet. al was hi noch
ionck vā iaere. soe gaf hi hē soe
seer tot abstīencie ende tot sober
like te leue. dat hi vā broede en
vā water nūmer sat etē en wol
de. En al was hie iude tide eens
bi nae al totter doot toe sieck. hi
en woldē nochtāt in geyre wyls
enich gecoecht vleysch etē. Mer
doe hi nae monick was gēborde.
hoe soberlic hi doe leuede oeck mit
hoe streger abstīencie hi doe sy
lichae cūstide. daer en wil ic niet
veel vā schreue. Wāt als ic die
rechte lēucht sal segge. soe maect
hi alre zēde. dat heb ic genouch
gemercht. Wāt ic hē veel iare ter
taselen heb gedient. Wāt als hi
die quade genechlicheit des
vleysches t hē selue soe nernstlike
vervolchde. ende pynde te dede.
soe schey hie mitte ongeballyge
vleysche daer sie natuerlike in sy

18
my mededogēs te hebbe daen hie
solde. Dourmeer in sine habyt
vā bute nae die dattet sine stait
scheen toe te houē. Hoe outmodich
en hoe satich hi plach te wesen
dat is goet te mercke. Wāt dat een
dat ick nu segge wīd. **O**p een
tyt doe die monick die vestianus
dat is die cleder meyster. die had
hē een cleet gebrocht dat en venish
beter was berispede hi hē dat ick
houde en seide. O lieue broed wāt
wīd di doen dat gi nu wīlt wīnere
kē ende af scheide vā der gemey
te v broedere. en voir alle de lude
myt ene habyt merckelic make.
Al ist dat ic een abt heite sal ick
daer om gey monick wesen. byn
ic daer om geseit een knecht der
broedere dat ic my lichae sal niet
te niet lechere spisen. en cieren
niet costele cledere. heb di my
lyef en wīlt mine vrede halden.
en en wīl di niet vsmade myn
gebade gehoursam te wese. soe bid
ick v ende gebiede v. dat gi dit
niet meer en doet. Wāt daer ick
bin die alre meynste en voir gade
vberdich. soe ist mi groet dat ick
mit gemeyre spisen en clederen
mach geeert wēde. Wāt nae die
dat ick daer toe bin geseit die ziele
te besorghē. soe bin ic altois besor
get en beangtet dat ic oūmits de
ambocht dat mi beuoele is niet
en vghete die helige outmode de
ic heb gelaest. en soe vlyese dat
loen myre monickscap. Dus heft
die heilige man gads die vā goede

en van den myſche was gemyt.
en mit veel hoige ganc was ver
ciert. niet alleen mit wode ende
mit wercke. mer oec mitte bequee
wesen ſijs lichaens vciert en geſchiedt
Ende tot vrucht en tot ſijre wer
ducheit getoeye al die gene de mit
he om ginge of die he aenſaghe.
Wat i ſine engelſche aenſichte
ſchee alsoe grote grane des helige
geestes. dat guede vruchte meſche
naulbe en mochte gefadicht wer
den he aen te ſien. **V**udeclige als
ſy aeduchte die grote puerheit ſy
re ziele en die ſachtmoedicheit ſijs
kten. die i ſine wbedige myſche
va gade als in ene ſegel was ge
prent. **A**ls die heilige vader
fuſtrad mit duſdunige ornain
ten der doechde ſuuerlike was
vciert. en dat cloiſter va cisterſi
en dat alle d' andere cloiſtere va
onſer oude moed was gene abt
en hadde. ſoe wode alle die abte
en monike die dur vgadert wa
re in deſer kueſtge ſoe getoeye va
de guede ſuete roeke ſijre wader
ge ſijre doechde en ſijre heilicheit.
dat ſie eendrechtelike he woren
tot ene abt van cisterſen en tot
ene ouſten alle onſer oude. **E**n
doe hi dit regimēt had ofſange
ſoe geloue wi ſond' tabuel dat
hie dur grote vrucht in ſoude
hebbe gedaen. en hadde god niet
om ofſer ſude wil alsoe balde on
va ons genoemd. **A**ler want

Bi des niet wbedich en waren
lager ſijre alre heiligerſter tege
wbedicht te gebuike. ſoe is hi af
geſnede. als va de die wbenet.
Aler hus i eentre corter tyt vol
maect geworde. alsof hi ſeer la
ge had geleest. **W**ant gade ſyn
ziel wal behauche ende wbedich
was mitte engelen vſellet te w
den. **V**a wbelkes ſelige vt vaert
de ſie noch geſchie ſolde een va
den alſten monike va claredail
tot ſeliger gedachniſſen broeder
peter tot toloes. daer wj na wat
va ſtrine walle ſulke viſioen
wart geapēbaert. **H**i ſach i ene
viſioen des nachtes dat die gads
ſoen quae inde wbolke daer veel
heilige mede quamē. en hi ſat
ider lucht op ene glooſen troen.
ſoe dat alle die wecht wart ver
luchtet mit ſijre grot' daerht.
En aē ſijre recht' ſiden ſach hie
een graf. dat ſeer ſuuerlike toe
was gemact. ſoe dattet genuch
lic was aē te ſien. en voer die
dw der kuerke va claredail ſach
hi een otellike grote ſchaer va
volck. die al mit grote vbbodece
op ſage nae ofſen heer ende nae
dat ſchoe gmf. **E**n deſe vourſeue
broeder peter ginc naerre tot
dier ſchare die mit ofſen heer
was en vragede. wat dat ſchoe
graf bedude. **D**oe at wode hem
een va die ende ſeue. dat gmf
dur du nae vrageste bedudet

Datter cortelic een heilich man
vter werlt sal berē genoemē.
Daer grote droifheit vā sal wesen
I alle desen lande. Welchs doot seer
duerbaer sal wese vour de ogen
gaeds ende mede vour de mynsche.
Die guede alde broed die dyt vō
sioē had gesien. began dair op te
pynsen. en was dair al wat af
ontseut ende bedroeft. Des dages
dair nae doe ick sach dat hie al
drouich scheen te wesen. vragte
ic hē om die sake sijn droefheit.
Ende doe ick hē seer bat seide hie
mi alle die manier des visioens
dat hie had gesien. en wat ick
wal wiste dat hi een mā was
die grote gracie vā god was ge
gheue of had offangē. ende die
god mit meniger hāde geestelike
troufinge placht te ere. Doe dach
te ick dat die heilige volcomē mā
had gesie dat en soude niet te v
gefs mogē wese. Doe hier nae bi
te self dage wāen gelede quae
dair een drouige tidige dat die
alre heilichste mā vter tyt veer
gebare. soe dat ic mey dat i lan
ger tyt geē drouiger meir en
was gehoert in alle dese lande
en in alle der oude vā cisterfen.
Doch soe hebbe wi des guet be
trouwe nae der maniere des visi
oens dat sijn doot duerbaer was
vour de oge gods. en oec vā den
mysche seer hochlic is gheert.
Want doe hi tot parys om sake

19
sijn cloysters en oock alre der ghe
myder oude stont vour de paens
alexander. quae hem aen een swar
siechte. soe dat hi byne vyf dinge
dair nae ruste in den heer. Daer
dese heilige mā lachen sterf dair
was bi hē alle die hoge weerdicht
des houes vā rome. Doe dat hem
die paupes selue dat heilighe
ambocht dede. en mitter apostel
scher benedictie benedide ende
gade bewal. ende groet medelide
mit hē had. doe hie lach en aer
beide inder doot. en hie vblide
hē mit hē om die ewige glorie
dair hie tot quae. En niet allee
die paupes mit sine cardinale.
mer oec die alre goetvrenste co
nūck vā vrācruch ludowicus
mit alle sine here ende prūen.
die hie bi hē had ware dair mede
bi. en beschreide den heilige mā
den abt als houe alre lieften
vader. Ten lesten wate sijn heilige
lichae mit grote rouwe tot
cisterfen gevout en weerdelike
mit groter vūcht begrave. Aldus
ist apēbaer dat dese selige doot des
heilige vaders ende dese alre glorie
te begancknisse dair die paupes
van rome mit sine cardinale. En
oec die deuote conūck vā vrācruch
mit sine prince bi ware betekēt
mochte wesen bi den gloriosen
schone graue dat dair was ghesie
bi onsen heer. **M**och wil ick
een visioen vā desen alre heilich
ste vader vstellen mit corte worde

Welck visioen al ist dat ickts niet
atte sekerlike en weet. Wien datt
weet apebaert ic hebt nochtat
dreckil gehout. Men segt dat in
engelant is een heilich geestelic
man die op dien dach dat sūte
bnart vter tyt dar hi was i en
gelat in den geest sacht datter een
seer groet engel vā de hemel
wart gesant. die oec een groete
ziele halde vter eerde. en wurde
sie mit groter gloze inde hemel.
En lange daer nae doe dese heili
ge abt fastradi⁹ scende vte licha.
doe sach dese selue mā dat diesel
ue engel oec neder quae ende
haelde een heilige ziel en wurde
sie op totte hemel. Mer al was
dese ziel seer schoe nochtat en
was sie der uester ziele sūte ber
narts niet geluck. Dese digen
heb ic vā den heilige vaders
leue en vā sine duerbare doot
mit corte sborde bescreue. niet
dat ic alle sū dichsūme weet
ke dier seer veel hebbe getbest.
en mij clecht veel boue gaen
my vmetē heb te scriue. mer
dat ic alleen die dige die mi dar
vā kūdich waen en sōmigen
andere mit mi in ose boeke vol
den beschreue. **Vā der wonderlik
bekuige des abts alexader. dat**

Uot colen die agri xvij ca.
puna heit dat een hoeft
stait is vā der ander
germania. Was een meester

Die alexand' hiet die een cano
nick was ende een vnoemdt dot
tour inder stait. En het geschie
den dat op eenre tyt die heilige
knaechte gnedts bernard' abt vā
claredaul oimuds gebade des
paulles eugenis in duytflant
toich om te predike den keyser
cōzard' en de volc vā duytflant
dat cruce o tot ihelz te trecken.
En doe die keyser die oteillike
grote teike sachen nūnculen
die god brachte dou sine knecht
bnardū. Wart hi beruerr dat hi
dat cruce vā synre hat ontfinc
Ende als die keyser dat had ont
fange. soe offinge dat oic otelli
ke wel māne. Doe dat alle dat
volck vā die lande mit ofpree
liker vuricht en geloue ofstake
waen totte heilige knecht gads.
En begeerde wat te hebbe vā
sine cledere of vā de docke die
hie plach te gebueke. en dat
cruce te offange. dat vā sinen
cledere was gemact. Waer om
mē hē seer vake moyst maken
ander cleder. Och soe waen dar
veel edel ende wal gebare mā
ne ende hoge geleert die hē sel
ue gade offerde i sine handen.
die hie mit hē nae tot claredaul
en mactē sie monike. die oec sō
mige grote vrucht deden. ider he
liger kucke. Vā desen was meis
ter alexader den bi vourgenent
hebbe die in dien tiden een iock

20
Berlick mēsche was. ende opghe
blasen mitter Berliker konsten
en rycheide en ere. die op ges dīck
mij en dachte dat hē toe bekeure.
Mer god die die wisen beyniept
in houre cloucheit brachte dat wī
like en woderlike bi. als gi nae
wal sullet houre. Wat doe die alre
heilichste vader hē wat dur vā
seide. Want hie noch enē houerdige
en opgeblasene moet hadde. i sū
re conste en in sūre rycheit. soe at
worde hie de heilige mā den abt.
dat hie ges dīck mij en dachte
die een monuck te wden. Des nach
tes dur nae doe hie lach op sy bed
de ende soldē slaepē. apebaerden
hē in een visioē die homichuloren
de leerre bward 9 die heilige man
gads. en hē dichte dat hie tot hē
quae. ende boude on op dur hie
sicht lach openē bedde en mark
te on volcomelike gesont. ende
dur nae nae hie dat habyt en
toegēt alexander aē. diet mit
groter owerde eenberue ende
aderberue van hē werp. mer doe
hyd hē dardelberf ou dat hoeft
warp. begorde hi hē alsoe vast
dat hyd moyste aelhalde. Daer
nae die heilige vader oec de staf
den hie i sūre hant had. en gaf
dien alexander i der hat. daer hie
mede bewyden. dat hi noch een
abt soldē werde. en doe hiet hi hē
gūe. Als alexander ot wakēde wart
vborde hē vā desen visioē. mer
hie en wart dur noch i af bewaker.
niet

hem te bekeure. mer hy bleef at i
sūre heerdich. Des selue dāgs doe
die heilige abt ter tafele sat en sol
de etc. Waert hē enē baers bou ge
seit. dat hie dur vā soldē etc. Ende
als die mā greds den wīs saach
sloich hie syn oge op tot ofen heer
en bedē laghe ouer den wīsch. ende
benedide en seinde on alexander
vow een putancie. En alsoe broech
als hie began te smake van den
wīsch totte irste bete vdiende hie
selichlike in hē selue te ondbinde
hoe grote cracht des gebet des hei
lige vaders had. Wat altehant
wart hie vborde in enē anderen
man. en crech soe groet berou dat
hie seer veel tranē storte op de selue
wīsch. soe dat hē selue vborde dat
hie soe screide. Ten leste began hi
te dunckē op dat visioen dat hie des
nachtes had gesien. en hi bekende
dat god mit gracie bevoert had. en
vougecomē mit sūre godliker be
nedictie. Ende hi dūcten ofen heer
vte groende syns herte. dat hi hē
geberdicht had syn hte te vlichte.
ende soe guetelic te roepē. En hie
gaf hē in de hande des heilige va
ders. de die heilige mā greds guete
like ontfinch. en nae hē mede tot
claredaul en marten en monuck.
Ende dur nae wart hi een pastour
gemact i de grote wbolde. daer hie al
soe veel toe nae in heilich sūleues
en in alle dīchden. dat hie waert
gekare abt te wesen tot cisterien.
en die ouerste vader vā al onser
ouren. Dese dīge hebbe wī trou

Welike geschreue als vā den
selue knecht gades alexander heb
be gehouet. **Wat enē monick wart
geapebaert vā dē abt reynard
en dē clost' cisterciū. dat xxvij cap.**

Als die abt vā cisterciū reynardus hōude dat guede
gerucht eens helige mo
nicks xpian' gheheite begeerde hie
selue den broeder te sien en daer me
de te spreke. Dus screef hi den abt
vā der almisse daer dese guede broe
der xpian' ond' stont. die hi hem
eerberdelike tot hē wolde seude.
Die abt die riep ou tot hē. en gaf
enē guede broeder hē mede. die on
eerberdelike brēge soude totte
eerberdige abt vā cisterciū. En
doe sie op enē dach i dē wege wā
en nae dattet selue die tyt vā dē
dage te wesen. hou serte te same
hadde geseen. soe hielt hē die brae
der dit nutte helige mā gads
was achter. op dat ellick bi hem
selue vā onser vrouwe mochte
lesen. wāt sie die gesoete noch
niet en hadde onser vrouwe gety
de tsame te lesen. En als dese mā
alleē vor reedt soe quae hi haef
telich wt hē selue. soe dat die tra
nē wt sine oge liepe. en sū ogen
totte hemel wāre wāre gekuert.
soe dat hie scheen of hi valle wol
de vā den werde. Mer al was den
monick daer lede vor. hie en dorst
tes hē nochtas niet segge. noch
hē geneke om die weerdich' gads.
wāt hie wal mercte dat hie mit

gade was becomert. En dus oec
wachte hi schemelike. wat daer
van wolde werde. Niet lage dur
nae doe dese alde vader weder tot
hē selue quae. reedt sū geselle
naere bi hē ende sprach. hē toe.
ende bat hē oitmodelike of hē god
yet apebaert had. daer hie van
gesticht ofte getroust mochte w
den. dat hi hē dat wolde mede de
len. Doe seude die guede knecht
gaeds mit enē blide aefichte. Aue
ue broeder ic bid v. werbert is dat
cloister cisterciū gelege. en mede
reichte hie sū hant wt recht der
wert daer dat cloister lach en seude.
leech dat werbert hōne. daer hie
nochtas nix gelbest en had. noch
die werthe nix gelbāert en had.
Die broeder vā dē hē seer ende
seude. naed vader. Ende hie sprach
mit groeter vroelicheit sūe hte.
Och hoe selich sū broeders die die
tot cisterciū wōne. ende daer onsen
heer trouwelike diene. Och hoe
selich is dat heilige couēt die da
ges en nachtes onse heer daer
danckē ende laue. Doe kuerde hie
hē totte broeder en seude. Nu doe
du sageste dat ic wt mi seluen
was ick in den geest tot cisterciū.
en ic sach die monike nae hore
ordinārien i den choit staende mit
groter ynucht den heer dancken
ende laue. En boue dat couent
der monike sach ic een ander cou
uēt der helig' engelen die oec nae
ordinācie stonde die noch alte
weel schoere bleueten. die hē vā

Der ymicheit der broeden seer vblie
den. Ende in die ouerste stede des
choers sach ic de heer de abt stuen
in sine stoel in groter weerdicheit
en glorie die ouer seer schoe bleete.
Ende doe die broeder vrachde of die
abt ouer soe schoe bleete als die
heilige engel luthborde die hei
lige vader. **H**hi sult wete dat i dese
sterflike ende gebrecklike leuen
hoe seer een mysche i heilicheit
leuet en in wechde toe nemet. hie
en kan der claerheit en der glorie
der heiliger engelen niet gelyck
geuerden. **A**ls die broeder al dyt
houde wart hie te mael seer ge
stichtet. en hie bekeden sekerlich
dat die abt van cisterfen seer groot

**Was bi gade onsen heer. Vā enen
visioē dūr welke bekint is iohānes
en nae ee biscop vā valētij. dat**

Die eertberdigexxiij. cap^t
mā iohēs die vter oude
vā cisterfen was geno
men tot ene biscop. en die kirkē
vā valētij eerlike en wal regu
den. Doe hie noch ider werlt was
sette hi op in sine hten die ydelhē
der werlt te laten. en goestelich
habyt aē te nome tot cisterfen.
En doe hie dese guede op set oan
dage toe dage vtoich. began die
ouericht vā desen guede op sat
te vs lappē. **H**ie en tussche ghe
vickt dat hie sūte iacob bedevaert
toich. En doe hie vā daer weder te
huys was gecome. op der selue
nacht apēbaerde hē in ene visioē

21
onse heer ihūs xpūs mit sine tibe
en apostelen sūte peter en sūte
iacob. **S**ūte iacob had een seer su
nerlic boeck i sūte hant dat hie
apē hielt vour onse heer. in wel
ken boeck stont des clercks naem
geschreue. ende onse heer seide tot
sūte peter. doet sine nae wt
mynē boeke wat hie afge valle
is vā sine goede op sette. **M**er sū
te iacob quae tot onsen heer en
seide. **O** heer ic biddi dat gi mit hē
wilt lide wattet my pelgry is.
en althāt sal hi hē betere. **E**nde
als die clerck mit groter vbernis
se dat ouer lauede. soe seide onse heer
wie sal vour di laue dattu soe doe
sulste. En sūte iacob antworde.
heer ic wil sijn borghe wende. En
als hie vte slape of sprack. en hem
hier seer van vborde. **W**art hie
weder of slape. ende sach dat selue
visioē noch eens. **E**nde als hi sach
dat sūte peter dat boeck apē hielt.
in sūte hat sach hie dat daer sine
naem in dat boeck stont dat daer
boue stont. **W**hi sulte di make gul
de ciecheide mit siluer ond seide.
En als hi aldus dese visioē had ge
sien en tot hē selue quae. soe gaf
hi hē mit geheille herte daer toe
die gracie gods die on dus guete
lick triep te volge. ende liet achter
al die idelheit der werlt en ginc
haestelic tot cisterfen. en is daer
wal geproeft en stantastich gebo
den. en is geboorde een pffessyt mo
nck. En heft hē soe gehad dat
hie niet lange daer nae en abt vore

is tot bonedallis. Ende voort is hie
vā dier genomē en is biscop yhe
maet der staut vā valentyn. In
welke bysco hie seer veel woerstoets
om der gerechtichē moiste liden.
Ick begheer dat dit aemerckē wille
die vter iyeestige gaeds. Wat gods
op sette te doen. en vsume dat te
volbreghē. en meyden dat sy dā
niet aen en mysdoe. Wat sie niet
gelauet en hebbe. dā sūte gre
gori. Iapebaelike leert. Doe wille
dat iene guede myre staet is en
enē meerre staet op seettet aen
te uenē. dien en is vout aē niet
geuolost ien myre staet te blie
uē. en en volbreghet hi niet dat hi
ge op seettet had. al schyt vour den
ogen der mysche te staē. hie is
nochtat vour dē oge gaeds die al
le dinc siet. Wat dat meerre goet
dat hi op geset had geualle. Wat
god is een toecomede rucht niet
alleē der wercke mer oic der gedach
ten en der menige des hte. Wat
siet dese knecht gaeds dā wyl
nū vā spreke en had niet gelaest
dat mē weet alleen dat hi op geset
had te doe dat vouch hi te volbre
ghē. waer d die alre subtielste on
dersueker der hten hē geboet vt
te doen vte boeck des leuē. En had
hie niet hastelic weder angenomē
dat nutte wercke te volbreghen.
dat hi voer op geset had totter
ere gads. enē om sūre ziele selich
te doen. Deser digen diet niet wel
en is sy alleē tot oser kenisse ge
mē. van dē doechdē der heiliger vā

der vā cisterien. Die lbi trouwe
like hier bescreuē hebbe. Nochtat
betet wyl dat sekeclike dat in dien
alten heilichste husen seer volco
mē māne in alre heilichē en in
allen douchden hebbe geseest. al
ist dat wyl al hōr douchdē ende al
hōr godlike en woederlike wercke
niet en hebbe cōnē ondsueke en
vōneme. **Dat ander boeck is
vā dē douchden en vā dē min
culen des honichvolouēde leere
sūte bernarts des irstē abt vā
claudul. Dit irste capittel.**
Al die dat ouermits der
milder gūde gaeds
als wyl voer gescreuē
hebbe. die wyl gart des
ouerste hēre alre hēn
Die kerke vā cisterien hōr telge
re began vt te breuē. doe dat clou
ster dat firmitas hiet. en dā nā
dat cloister dat potiniacū hiet.
dā wyl waen gesticht ten derde
mael in dē naem dē onuerschei
dēre heiliger dūuoldichē is i den
naem ons herē dūsent hōdēt en
viftien gestichtet onse cloister
claudul. dā tot seliger gehoch
nisse den heilige abt stephanus
onsen alre liefste heilige vader
vnardū ordūnen den irstē abt.
Van welchs woederlike leuē ende
sonderlige grote heilichheit ende
otellike grote gloriose miracule.
al ist datter in dē boeck vā sinen
leuē veel is bescreuē. Nochtant
dūcket ons wyl redē wese dat
wyl wat vā sine leuē dāer van

mede in sulle scruue in onse boeck
 Dat i den boeck vā sine leue is v
 ghetē. toe stichtige der geene
 diet lese sullen. en tot gehoch
 nisse sunte binarts. op dat i dese
 boeck dat vā heilige doichsame
 māne vā onser oude wortt ge
 scruue. die alre heilichste colup
 ne daer alle onse oude op rustet
 niet vghete en sit. **O** het ge
 sciede op ceure tyt tot clarendal
 doe mē daer mussē sack en die eer
 berdige vader sunte buart daer
 tegelbordich was. doe dat elbā
 gelū was gesonghe. en die pue
 ter water nemē soude. dat daer
 oimuts vsumenisse gey water
 en was. En als die puester hie
 nae wachte. soe stoent dat con
 uet gekeert totten altair wart.
 En als die heilige vader aldus
 mede stont in sine stou by den
 gruden vā den scuarū. Doe ape
 baerde hē een van sine monike
 die niet lāge doot en hadde ge
 best. en als hie aldus teges hē
 stoent scudde hie sū hoeft alsof
 hi mit onberde wat beruert
 had gelbest teges hē. Die heili
 ge vader bekende wat sine broe
 der. en hibragade hē. waer om
 hie sū hoeft teges hē scudden.
 Doe seide die dode broeder. och
 wiste gi hoe danige en hoe gloio
 se gesellen dat gi hebt i de hemel.
Wort waer gi soldē vā wal hude
 vort alle vsumēheit. die heilige
 vader naē die vmanige seer gue
 telike en seide. **M**ern di broeder

Dat alle dese broeders die hier sū
 vgtadert wal behalde sulle we
 sen. die dode broeder antworde.
 Die sullen al behalde werde. En
 niet alleen dese mer alle die gene
 die i onser oude ghewesilike en
 outmoedelike en vduidelike pine
 te leue. die sulle alle behalde wer
 den. En die guedture vader die
 dichte opene broeder dit al v su
 mede en hart synich was. de me
 vake berispen en corrigere moeste.
 waer o hie hē som tyt plach te
 bedroeu en seide. **O** cetter oer wat
 schers vā des broeders selich. hie
 antworde. oer en sal hie niet derue
 der barmhertich guedf. Doe die
 heilige vader dit houre waert
 hie te mael seer vblidder. ende soe
 veel te blideliker mit alle sine
 broedere hielde sie om die worde
 ons here. die harde swaer wete.
 hoe se sekerliker i houre scoeten
 hilden die guede hape des ewige
 leues. **D**at anderde capittel

Daer staet op tel.
 ceente tyt tot clarendal
 een couers. en als die broe
 ders tsame quame om die siele
 mit houre gebede gade te beuele.
 Doe was daer een alt monich
 dat een heilich gfeestelich man
 was. die sach dat die duuele mit
 grote schare quame loper ende
 tiepe seggede. **E**ia nu ist goet **E**ia
 nu ist goet. **W**i hebbe dich nu ees
 een zel ut desen quade dūl i on
 ser geselschap gecrege. En doe dese
 alre broeder die dit ghesien ende

gehoert had lach ende souke slape
apēbaerde hē dese doede couers seer
drouich ende seerlich seggēde.
Wāt gi gisterē sagt dat die duue
lē vā mine pynē hē soe v̄blide.
Doe comet en siet hoe verberlike
groet die pine is. dāt ic oūmids
dat gerechte oirdel gods o myre
suden wil toe bin gegēue. En hie
wysde hē enē put die seer wit was.
en v̄berlike diep en hi seide. Biedt
in desen putte werde ic seer dūcke
vā den duuele in gedēpt. Welker
duuele wrethit is soe ogenadich
dāt mochte ic luesen. ic weer dāt
hodert werf lieue vā de mysche
i gesteke dāt eens vā den duuele.
Doe mozghes doe dese guede brued
de helige vader b̄nard v̄teilden.
dāt hi gesie ende gehoert hadde.
dāt hē or al in de geest geapen
baurt was. suchtede hie seer swaer
like en seide. Ich weet dat swaer
like wal en had die sake niet har
de swaer gewest. die duuele en
hedde hē niet mogē doe. Waer o
hi die broeders te samē tref te ca
puttel. en seide hē in hoe groter
noit en lide die broeder was. Dāt
nae v̄maede hie sy ynt gemeent
dat en regelir syn cōsciēcie solde
dōr sien en bebaerē dat hie den
duuele gesē stede i hē en gaue.
Wāt die boesheit der duuelen is
soe groet teges alle kerste my
sche. mer noch veel meer teges
alle geestelike mysche. En dāt
nae v̄maede hie sie mylukē dat sie
der armer ziele die i sulker groe

pine was. trouwelike te hulpen
soulde comē. ende mit psalme en
mit bedigen en mit ynighe my
sen vā de barmhertige gaede hou
genade en barmhertich te v̄berue.
of die guedire hemelsche vader
om die ynige gebede syre kinderē.
en om die ynige deuote missen
sine torn ouer dese arme ziele v̄t
wilde sachte. En die houerdige
boesheit der duuele bedwighen.
en die arme ziele v̄t houe hādē
vloesen. En als die broeders alte
samē dit mit groter ynichheit
deden. soe apēbaerde die siele nae
niet veel dage den vourgenomde
alde broeder. en in der vrolichē s̄s
aēsichte toende sie wal dattet bet
mit hoer was gestekt. En doe hie
hou vragede. hoe dattet mit hou
was. Antworde sie. Coem en sie. en
sie leidene in de kerker dāt voer
ellich altaer p̄sters stonde. en
deden misse mit groter ynichheit.
Diet seide hie. dit sy die swapene
der gracie gods. dāt ic mede bin
vloist. dit is die cracht der barmh
ticht gaeds die altois ōverwilich
bliest. dit is die sūderlige ostie. die
alle der werlt sūde af neemt. En
vourbaer segge ic dy dat tegens
dese swape der goeliker gracie. de
se cracht der goeliker barmhertich
deser zelij hostie en mach geen
dūck weder stae. dāt een v̄herdet
hte. dāt ges̄berou en wil hebbe.
Doe dese alde broed v̄t dese w̄sue
ōsprack. Was hie te mael blide.
Dāt die ziele soe vloist was. En

als hie den broeden costelike die ma
niet deses visioes wordē sie to veel
vurichliker ontstekingē dese ostie p
nuchliker en stadeliher gade te of
ferē als sie hōw cracht i vloesige
der ziele vdiende te ondvindē.

**Hoe die leere sūte bīnard sacht
die engelen bij enē iegelike mid
nick staē. en scriue der broeders
gebet. dat derde capittel.**

Die heilige abt sūte bernart
was op een tyt mitte bro
ders i der mette mit sulke
puerheit en ynuchheit die gade al
lee kūdich was. En wat die broe
ders seer lancksem songe seer watt
die mette seer lanck. en god louch
den helige vader sūte bernart sy
ogē op. en hie sacht bi ellike broe
der enē engel staē. en dat elliche
broeder sanck dat screef die ēgel
die bi hē stont. soe dat sie niet een
sillabe ongescreue en liete. Mer
hōw scriue was menigethade.
Wat sōmige screue mit gulden
lettere. en sōmige mit siluer. sōm
ige mit ynt. sōmige mit water. en
sōmige en schreue niet. En die he
lige geest die hē dit apēbaerde
graf hē oir te vstaē wat dat bedu
den. die mit golve schreue bedude
dat die broeders daer sie bi stonde
mit grof vurich^t gade laude. en
ogehidert dat aēdachte dat sie mit
te mode songhe. Die mit siluer
screue bewesē. dat die broeders
soe grote ynuch^t en vurich^t niet
en hadde. als die irste. mer dat sie
nochtat puer deuocie hadde. dar
in dat sie mitte mode soge. Ende

Die mytte ynte schreue bewyden.
Die guede menyge der broeden dar
sie by stonde. mer die ynuch^t en was
daer niet groit. Die mit wat scre
ue bewyke die slaperich^t der broe
den. ende dat sie veel fantasien mit
ydele hte daer stonde. als sōmige
doe die mitte mode gade laud. mer
hōw hte is anders waer mede beco
mert. Ohoe wonderlike is die barm
hertich^t gaeds soe als daer gey quaet
en bliuet ogepynuch^t. soe en blijft
oer goen guet hoe cley dattet is hoe
onachtfamilic. dattet oir word ge
dē ongelondt. Mer die te mael
niet en schreue bedude die beclach
like herdich^t en vkeerth^t sōmige.
Die al vghete schine te hebbe. dat
sie gade gelauet hebbe. en de heili
ge anet gods sette vor hōw oge
niet. mer al wille hē geue toe sla
perich^t en mit onutte ende vhaerde
gedachte als sie gade solde laud. en
en bede hē niet. ende niet wt cracht
mer vt vkeerth^t hē becomere ende
tege dat geboit der ee hē niet en of
sien. ledicheit idel vor gade te come.
Die heilige vader bīnard die dit sacht
gedachte dattet steet gescreue vā
de engelen. dattet alle dienstafige
geesten sy gesert o te diene dien
die erfuisse gods der ewig gelicheit
sulle offange. En alsoe als hie hē
vblide mitten gene dar hie soe gro
te vurich^t en begeerlike dige vā
bekiden. Soe bedroufe hie hē seer vā
de andere dar hie vā bekende dat
hē herde sebaer was te sien. **Hoe
die engelen die broeders vkeerte
doe sye songe. te deū. dat iij. ca.**

Opeen tyt hielt me hoch
tidelike mette in de choer.
en die helige ma gnedes
bnaardus was daer mede mit sine
broeden En doe me daer sanc dat
godlike lauesack. Te den laudam?
sach hie die helige engelen die mit
broederliker clerh^t blincke. die mit
ter vrolich^t hours ansichts hou v
nichheit bebbese. die sie hadde totte
dienste gods. Die beide die syde des
chours om liepe va den ene broed
totte ander. ende nu dese. nu die
ae stiet en vmaende vurichlike
te singe en gade te laue. ende waen
alsoe vlitich dat die louesack vurich
like worde gesoghe. Hier in beke
die helige man gods dat die heili
ge engel grote genochte hadde
in den lauesack. Wat hie sach dat
sie soe vlitich ware die broeders
toe te herden. en tot vurich^t te v
wecke. sondlige als me dien vnus
sanch. **H**et was oic ene anden
ynighe broeder va gade vleendt
te sien dat die broeder die de vnus
ide chour began al te den laudam
een vurige vlame die seer schoe
bliucte vte monde ginc op wert
den hemel. **hoe dat sūte bernar
dus syn broders in sijre predi
cacie trouste. dat vifte capittel.**

H sunte bnaert opeen tyt
sine broeders dat wort
gods predictie. en die on
doechden ende gebreke handlike
berispede. En va de vveelike ou
del gaeds sie seer neerstelike ver
maende. soe wold hie in de geest.
datter sonighe va de broeden in

houre consciencen alsoe seer vweert
worden. dat sie bi nae t mistroyt
worden vallen. waer o die heilige
vader mitte geest der broedliker
mijne. alsoe waert onstoke. dat
hie daert he alle vbroederde die
houde. lude rop en seide dese worde.
**Wat ist mi broeders dat gi dus in
ulber consciencen vstoert ward. waer
om aen sie dy dus seer die swarht
ende menichuoldich^t ulber sunde.
dat ghi wilt vgeren die oneynde
like barmhertich^t gods onslieue
hete. Ick segge v dat i der swarht
waert sake dat die vloere soe in
das die onsen heer om durtich pe
nige vcofte en vruede. hier mit
vsaete inder schole xpi. en hedde
mede agenome onse oude. dat hie
oumids gelbare penitencie vgrifus
se alle sijre sunde soude vcrige.
**Als die broeders ut des guede va
ders mode sulke troustelike wor
den houde. niet alleen die wst wat
mystrostich hadde geboest. mer
oic alle die anden soe worde sie al
te same seer vblidt en getroust.
op die grodelose barmhertich^t gods.****

Va ene monick. dat vj. capittel.

Een monick des helige va
ders was ouermits be
druchnisse der duuele en
simpelht sijre sune tot sulck beco
rige sijn liden gecome. dat hi seide
dat die substancie des broets die me
opte altair legt. en die wij nuyt
water gemyget die me in den
kelck doedt. niet en mach vbban
delt wden mit helige lychae en

bloet ons hēn. Waer d' hie die leue
 dich sacramente makede ons here
 als of sie vā geere werde en waen.
 ende he niet helpe en mochte ver
 smade te of fange. En als hie ald'
 gemerct waert dat hie niet en co
 municieerde mitte andēn. Waert hi
 vā somige alden broeden gebragt
 wat die sake waer dat hie onsen
 heer niet en of fange. en hie en v'
 sacktens niet mer hi seide. dat hie
 die geē geloue in en had. En wat
 sie hē leerde en hoe hoge dat sie hē
 vmaende hie bleef al daer bi. En
 als sie hē geē helige scryst vour
 legge en conde die hie gelouen
 wolve. Soe is die sake den eerster
 dighe abt de hōnich vloide leerre
 vnaerd aēgebracht. hie waert ge
 hault vour den abt. en hie quaem
 tot hē. Ende die helige abt nae dour
 wysheit die hē god had gegene.
 bewyse on nut mēngth hande
 getuech der scrysture. dat hie in
 vbalige waer. Met hie aēworde
 mit genē rede noch mit genen
 worde en kudy miy daer toe ghe
 bregge. dat ic sal geloue. dat dat
 broet en wā datme opte altare
 bregghet vbbadelt mach werden
 i dat licha xpi. En dan d' woert ic
 oic wā dat ic ewelic vident sal
 wesen. Doe die helige abt dit hoer
 d' als hie altoes plach wāneer
 daer remat geē raet en wyste te
 vunde. soe gāft hē god dat hie groet
 modich was en betrouwe i gade
 soe seide hie. Wat meydy. soude
 miy monich vident wende. dat

sal veer wese. hebstu geē geloue.
 soe gebiede ic inder cracht der hei
 lige gehoursah. Waer en ontfangt
 dat helige sacramet op miy geloue.
 O goeture vader. O wise meester.
 geesteliker medicinc. den god in
 allen dige leert hoe die ic sal ou
 mits sū godlike salūge. En hoe
 hie alre hande siechte gesont sal
 make. hi en seide dese crancken
 mysche niet toe. Hanc elbeck
 du o gelouge mysche. gae vā mi
 du verdemde ende vlaere mysche.
 Met hie seide mit guede betrouwe
 dat hie tot gode had. Ontfangt
 dat helige sacramet op miy geloue.
 wat hie had guet betrouwe tot
 dat cleij kindekin. dat i de rechte
 geloue seer cleij was. dat hie mit
 grote aerbeide baerde. hent dat
 xpus weder was in hem gesformt.
 alsoe als een was inder godliker
 misne. datter oic niet vsheden
 en solde wesen vā den volcome ge
 loue die hie had totte heiligen
 sacramet. Als dese monich ald'
 was benaubbet mitte geboede d'
 gehoursah. en als hē dochte mit
 alle sond' geloue ginc hi totten
 heilige sacinet en ontfinc darte.
 en om die cracht d' heilig' gehou
 samht en vdiensse des heilige va
 ders sunte vnatters waert hie alte
 hant vlichtet. soe dat hie volcome
 like gelouede. en tot den eynde sū
 leues vast bleef i der recht' geloue.
Neer. **Dat viij capittel**
 meynart die vour tyts
 abt was te moris. dat
 een cloister is niet veer vā clare

Dael. dat een guet en geestelick ma
was vtelden sine ondersaet een wo
delic dinc als vā ene andere dat
mē nochtans v̄moudt dattet hem
selue geschiede ende seide. Ick ke
ne ene monick die de honich vol
ende leere sūte v̄nart op een tyt
vande i de kercke allene bedende.
En doe hie op sine kintē lach v̄
een altair opēbaude hē een cru
cifix v̄out hem staende op dat pa
uimēt. Welc crucifix die heilige
man v̄nuchlike aenbede en cussede
Ende die mogēth̄ ons hēn schein
sij hande lous te doe vā den cruce.
en de helige knecht gods v̄rien
delike in sine arme te nemē. en
aen hē te drucke. Ende als die
monick dit lange vā grote v̄
wōdere aēsach. quae hi altemael
wt hē selue. ende i omacht sijre
leden. Ende ten leste was hem
lede dattet sine vader soude mis
hagen. dat hie sijn heymelike
dinge schein te ondersoekē. en
op hē te mercke. ende ginc stillike
vā dā. Ende hie bekenē dat des
helige vaders leue en sijn gebede
die gemeyht̄ der mysche hoeghe
bouē ginghe. *Hoe sūte v̄nart eens
wt ginch te visitē sijn broders.
die in de acker meyde. en bat v̄
enē zickē. Dat viij capittel.*

Die heilige vader v̄nart
die ginch op een tyt wt
om te visitē sijn broe
ders die i den veldē wāden ende
meyden. mer wāt hie soe crāck

was. Dat hie dā niet gae en mocht
te. soe quae hie reigge op een esel.
Ende die broed' die mede ginc en
den esel vout dreef had lāge ge
breck gehad vā den valledē ouel.
soe dat hie doe ouer v̄iel en
bega sbaerlike gequeilt te wde.
van den ouel. Als die heilige mā
dit sacht had hie groet medelue
mitte broed'. en hie bat onsen
lieue heer vout den broed' dat hē
die passie onverschens on soe niet
en quae. En vā dier tyt tot in
de dach sijn̄s doits dat wbal tbi
tich iaer was die hie dā v̄
leuede. gaf hē god dat hie vout
niet en plach te hebbe. En dat
sulke mysche selde wort gege
ue dat alsoe duche als hē die
passie aen solde comē. een wbal
tyts vout mochte voele. dat sie co
mē wbolde en te bedde mochte
gae. en die quade sorchlike valle
mochte v̄hoede. Dese heilighe
vader die mit sine gebede hem
dese gracie vā gode v̄berf. w̄ij
geloene sekerlike dat hie hem
wbal volcomē gesonht̄ vā onsen
heer solde hebbe gebede. had hi
niet bekenē dattet sijn̄e zielen
dus nuyste hed gewest. Mer wāt
dese mysche al zwaer was te
drage den gene die mit hē om
gae solde. en te mael hertspinch
den noit was soude hie selich
wden een scarpe roede ende een
scarpe correctie en een staf des
troustes. Doe ist hē vā gae

gegheue op dat hie mach scouwe
 dat oer sienige valle ende dat
 selige preker der groter sieckte
 behielde dat he nouit was tot sy
 re selicheit. *Hoe dat een broeder
 doot gemage wart vte geboede
 sute bernars. dat ix capittel.*

Daer lach een broeder va
 slaendul op sy vscende.
 en sute bwart quae dar
 toe nae copleten om he te vande.
 ende als hie sach dat hie he seer
 totter doot reiden. als die altehas
 den gheest geue soude. Sprac hie
 he toe en seide. Alre lieffte broeder
 du weteste wal dat onse broeders
 moede sy gelboriden va aerbeide.
 ende dattet niet lage en is sie en
 mote wbed' op stae te mette. Ende
 soldestu nu sterue en solde sie dan
 mitti becromert wesen. in dier tyt
 dat sie elbenuch solde rouste. sie sol
 den alte seer vmoeyt werde. soe dat
 sie de dienst gads soe wackerlike
 en soe ynuchlike niet en solde wne
 volbrege als dat wal behourlick
 waer. Op dat du die wal sy ende
 du ewelike inde lande der leuender
 mogeste leue. dar du mi hi der
 genade gaeds toe gaetste om ewe
 like te gebuicke. Doe gebiede ic
 di inde nae ons hen ihu x'. dattu
 onser wachtes hent dat die broe
 ders op sulle stae. tot de dienst
 gaeds. die sieke broed' seide. ic salt
 gern doe dat gi mi gebiet lieue va
 der. ist dattet mi god om uwe hei
 lige gebede wal gune. Doe ginc
 die helighe abt inden dormiter al

swyghede. Ende die broed' die bi
 nae de lesten adem touch. en sterf
 niet eer die tyt en quae die hem
 die helige abt gesat hadde. wat
 alsoe vroech als dar wart geluit
 totter mette wart die wtel ou
 geslage. ende hie rustede in vrede
 Ende dit en is niet alleen van
 desen broed' geschiet. niet ou va
 menighe andere. dat nae de wil
 des helige vaders der sieke wt
 ganc wat vtoege waert. *Van
 ene die dar wacc in was datme
 ene zekē broder te huys solde hale. dat x. m.*

Die heilige vader sute ber
 nart houte op eere tyt
 dat een va sine geesteli
 ken kiderē. dat een geestelic guct
 broed' was. die hie in normadie
 gesant had totter doot toe sieck
 lach. waer om dat hie dachte
 dat hie he te huys wbolde laten
 haele. op dat die guede ynughe
 broeder nae der begeerte syns
 hten in syn ierste nestke moch
 te in vrede rusten. Ende die be
 geerde groeue mochte hebbe ond
 sine broeden. Mer een was wa
 den helige vaders vleyslike broe
 ders die gbedo hiet was hir tege.
 wat om dat een hi was va der
 besorghers des cloysters. soe ver
 moude ick dat hie de aerbeide en
 die cost gern gespaert had. En
 doe hi al stif dar op stondt seide
 hem sy broed' sute bwart. Siftu
 meer sorchuoldich vor een luttel
 yelts en vor die beeste. dat vor

22
In broeders. Ende wat du niet en
wylste dat onse broeder mit ons sal
in desen dail soe en salstu dur selu
die niet in ruste. ende soe ist nae
geschiet. wat dese selue gsbudo
al waest doch en goet grestelic
man. nochtans op dat des helige
vaders word vmer soe solde ge
scien. als hi had gesprake. Soe en
is dese gsbudo in den claredail niet
gestorue. mer doe hie geseint wart
tot potinacu. wart hie daer sieck
en is daer gestorue en begraue.

**Van dat die abt sire bernard
die mer lanck toe romē voende.**

Doe die heilige dat xi. cap.
vader sire bernard in die
tiden drie iaer lanck tot
romē had gelegē. ende in ytalien
om die tbedracht der heiliger
kirkē die petrus leois marten
te vrede sette. In welke werck
ose heer ihu xpūs sine wbedore
knecht grote like eerden en glo
rificierde. Ende hie te leste wbeder
quac in syn cloister tot claredail.
alsoe vroech als hie sy gebet had
gesprake. inde kirkē riep hi die
broeders tsamē ynt capittel huus
En wat hie moede was vā den
wege. soe en coyste hie hē niet wel
geseyge. Mer een cort sermoen
dede hie hē dat te mael troestelic
was en seide God sie gebenedyt
die my hier wbeder gebracht heft
bi my alre liefste broeders. ende
my wbeder heft geyue uiben

onberdighē vader. Mer my alre
liefste kinder al ist dat ic dese drey
iaer lanckdoer vā v heb geseest.
gy en sult nochtāt niet wane dat
ic altoes soe veers vā v was. wat
dat suldy wete. dat ic tot drie tide
hien en byue bi v heb geseest. ende
heb dit cloister visitiert. ende heb
alle die husen ende camere doir
gesbadert. en ic seide altois blide
ende wal getroust vā hier. wat
ic dat merete dat gy mit malck
andere wal te vrede waert. ende
vluch te leue nae die insettige
onser oerde. Ontellike syn die
dinge die dese knecht gades bmar
dus gesprake en gedē heft. In
welke mē bekēne mach dat hie
enē pphetelike gēest in hē heft
gehadt. oumids welke hie dier
dieckwil tegelbordich heuet ge
west in de gēest. daer hie mitte ly
chaē niet en was. Ende wel din
ge die bedert en onbekent ende
veer gelege waen vter npebari
ge goeds bekenē heft. die mē mer
den dat hie sie niet en hadde ge
wete. Dese dinge bekēne wj vā
gerardo die abt was ter lāger
brugge. die een vā de alsten broe
dere was vā claredail. die die wor
de en wercke des helige vaders
sire bernarts begheerlike plach te
ondsoeke. en tot ghehochnisse der
geenre die nae comē solde die te
bescriue. vā desen selue guede
vader hebbe wj oer gehourt. dat doe
die helige mā goeds sire bernart
inē capittel predickte dat wort
gueds. dat die stou dat hie op sat

verheue was van der eerde wal ene
voet hogge dat tibe van de broedere
merchte. **Dat tselde capit**

Dese getrouwe **tel.**
en broede scheffenaer der
guede sijn hein. Was opee
te tijt seer lange van huys om nou
sake der gemeyne heilig kercke.
Wat al was hie sodlige noit wt.
hie wart nocht mitte geboede
des paulles om vrede te make der
heilig kercke en om die tbedracht
te venige en om die oigelounghe
kettens te vlyne seer wale dar
toe gedebogte veer van huys te
trecke. Als die sake dat mittee
hulpe van gods selichlike geeydet
waen. dar hie om wt gelbest had.
pynde hie he mitte wste te huys
te come. En als hie wste mochte
ginc hie die totte noucie. op dat
hie dan sy cley kiderkens die noch
melt behoefde der seliger troustige
en der selig lerige soe veel te myli
ker mochte trouste en lere. als hie
dar lage van had gelbest. Wat
waer die helige vader hene touch
dar plach hie gern te seien dat
saet des ewoud gods. Ende bi nae
nimmermeer quae hie weder te huis
ledich sonde geestelike vrucht. Mer
die hamer der noucie die mach
te hie alsoe voel datter so wile wal
hodert tsame was. Soe dat binae
al dat chour veruullet was mit
noucie soe dat die monike bure
moste bliue vt genome sonige
van den alste die die anden regner
den. Soe hie die als ic gesecht

heb was ond die noucie en mit
sijre sueter stichtiger togen sie al
verbludet had ende vurich gemact.
al te same blidelich te doe ende te
liden dat tot dier orden behoert.
en totte heilige leue dat sie ange
noeme hadde. Soe riep hie dar
ene aen en seide. my alte liefste
soe waen comet dy dese quade drif
heit die dy lyte dus seer bedrucket
De noucie wart bescremt ende en
wyste niet wat hie segge soide.
Die guede sachtmodige hure die
gyn hurlinc en was mer meer en
waerastich hiede sprac he suete
lich toe ende seide. lieue soen ic wt
al wal hoe dattet mit dy is. En
dar om heb ic wt vadliker myne
mede lide mit dy. Wat i deser la
ger tijt die ic wt gelbest heb en
diner derue moste die alte beger
lurte tegelbordich onse lieuer broe
den. Ende die goetwe gracie gods
mi dat vleende. dat ic den geest
mocht come dat ic op die tijt mit
ten lichaen niet en mochte wesen.
Soe bin ic gecome inde geeste en
heb al dat cloister du gae en heb
gesie hoe he en vegeluck hadde. soe
dat ic oer quae inder noucie camer
om te vneind hoe sie te vrede waen.
dar ic sach dat sie he alle blidelike
gaue totte helige antt gads. ende
totte leue der peiticien die sie om
gads wille aen genome hadde om
te vneine hoe sie toe vrede ware.
Wt genome dy alle. soe dat ic groot
medelude had mit de druck denick
dy sach hebbe. Ende doe ic di getroust

hadt. ende di gerne wat vruindelicht
belbesen hedyt. keerdes du dy ontfet
delike vā my en screide seer bitter
like. soe dat onse cuculle nat wart
vā dine tranen. Als dese helige vad
desen drouge broed' dinstroyste en
dus seide en leerde. verdreef hie alle
die quade droefheit. dat hie bi nae
al in vflonde was. En bracht onvol
comelike weder tot' selig' luercht.
en vrucht der geesteliker vroedicht.
Wardlike soe is god wonderlike i sine
helige en ondt sprakelick i sine mo
gēcht ende werket wonderlike dinge.
Wat ir en weet niet wat ir mi in
desen helige vader meer sal veso
dere. als dat hie sulke wonderlike en
dygewolike gracie niet eens mer va
ke vdiende te of fange. Of dat als
hie soe sond'lige grote gracie van
gade of fanghe had dat hie sie niet
hey melike bi hē en hilt. mer sine
vruende ende niet luttel die ontmo
delike apēbaerde. ende gaf sie te be
kēne dat alst schyt een gemeyn my
sche sonder sorghe der idelre glorie
niet en solde moge doe. Dat hie soe
apēbaerlike vout al den couet sūre
broedere beliede. En soe iden anre
gueds was gedesticht. dat hē niet
lede en was vā idelre glorie bewout
te werde. **I**nder historie des helige
vaders vint me bescreue dat hie
enē monick die sieck lach i dē gees
te apēbaerde. doe hie noch leuede i
den vleische mit een grote schaer
monike ende seide hē. dat hie optē
visten dach solde sterue. en dat hie
optē selue vifte dach opt seck huyre

quae als die sone te hant onder sol
se gae om den sieck te vande. En
seide hē dat hie guet betrouwe soude
hebbe ende niet beaurtet wesen.
Want hie solde onghidert comen
tot onsen lieue heer ihu xpi. en
solde hē breghe een outmodighe
gruet der broeden die in claredaul
hē diende. **E**ot welke worde die sie
ke broeder als hie best conde mitte
hoefde en want neygeden. en sy
lippen wat ruerde en vout mede
sy oge toe louch ende ruste i vrede.
Vā die dat sūre hant tot paris
reisde o somige saeke. dat viij. ca.
Out op ene andere sache
doe dese gnaed' mā om
sake wil die hie dūre te
doe hadde tot paris quae. waert
hie gebode vā de clerke ende quae
in houre scole. en leerde hē dūre
die rechte forme der gesbaere phi
losophien en der godlik' wysheit
en vmaede sie die werlt te vsmā
den. en om xpi wil willige armo
de an te neme. En doe hie hē dus
lange geprediet had. en dūre nie
māt en was die hē behure wbolde.
ginc hie drouch vā daer om dat
hē doe geschieden anders. dae hē
plach te geschien. En als hie quae
tot eens praestes huys die hē tot
hē ingetoge had. ginc hie in een
bedecamer die dūre was en began
seer vruchelike te bede. ende soe seer
te suchten en te screien. ende te ker
men dat me bure mochte houen.
en als die praest dit vnae vragede
hi sine broeden. wat die sake was

Der groter droefheit. Doe was dar
een vā sine broeder Reynald⁹ ge
heute dat een deuot mā was. Die
een waltides tot fusuaco abt ge
west had die die heymelike zake
des heilige vaders wā wiste. dar
wi oer dit vā wete. dese seide tot
te praeste. Dese wonderlike helige
man is alte mael onsteken mitte
vuert der godliker myne en in ga
de vsloude. en en begeert niet an
ders in alle der weert daen dat hie
mochte die d'walede myssche bre
ghe totte wege der rechter waerht
en hou ziele xpo wyne. En wāt
hie nu dat wort gaeds i deser scoe
len der clercke heft gepredict. ende hie
daer ge vrucht van en vneemt.
al datter niemāt en is vā d' clercke
die hē wā bekere. Soe moēt hie
dat god tornich op hē is. wāt hie
huede ge medeliker en heft ge
west. i sijnre predicacie op lukede die
lsten der clercke. hier vā is dat gro
te suchte gecome. dit is die sake
al der trane. hier o heb ic sekeren
haep dat die o vruchtbaerht van
hude mit ouerloeder vruchtberht
des dachs vā morgē wā sal vbl
let werden. Des morges doe dese glo
riose prediker weder ginc i der scoe
len. en nae den wille des hē dat
sciepkē sijnre gedachte wāt hoeger
opvanden. en die nette sijnre heil
ger leuge vt wep om veel mensche
te vange. Soe gūft got datter al
veel vā d' clercke to hē quamen.
die hē selue i sine hāden gade of
ferden. die hie althans vā allen

27
pericullen deser werlt als vā den
gulue deser sochliker see wt toech.
Ende wā daer wagenē toe dar
hie sie op sette. ende wurde sie in
sine cloister toe claredail. Ende doe
hie aldus mit sijnre geselschap
wt parys toech. quame sie des
auēts tot sūte diomsius dorp. dar
sie des nachtes rustede. Ende des
morges als die broeders meyden
wert hoirs wetes te reysen. Beide
die helige abt wā mote alle sijn
weder te parys werr. wānt daer
isset noch sonige die ons toe ho
ren. die wā mede nemē moeten.
ende mit deser schare gaeds ve
nighe. op datter te same een cude
werrē en een hurde. En doe sie qua
me vider stait vā parys sach die
goede vader vā veers drie clercke
come loepe hē toe gemoete. En
hie seide tot sine broeders. godt
heft onsen wech geworder. laet
ons nu te claredail wāre. dit sū
die clercke dar wā om weder sijn
gecome. Ende doe die clercke sage
dat sūt wāen dar sie nae liepen
wōde sie bouē mate seer vblit
ende seide. Och hoe gern sie wā v
nu o helige vader. wā sette op dat
wā v nae wōde lope. wāt wā
gern mit v hede gesweest. mer wā
hadden nauwe hape. dat wā v
aen solde moge come. En hie sei
de. ic wist dat wā lieue kinder
dar o haeste ic mi v te gemoete
te come. doe gi begeerden te vlien
vter werlt. laet ons nu te same

trecke ick wil bi der genade gods
vleidsma wesen. Dus sij sie mit
te anden gebolcht desen ma gods
en hebbe aegenome die ridder
scap des heilige gheestes alle die
dage hoers leues. **Dat xiiij. ca.**
Ouermits die bene **pittel.**
durtie des heilige vaders
dede opeene tijt somi
ge nouice wt de alde munsche
mit alle sine werke. en toge ae
ene nyen munsche die nae gade
is geschape in gerechticht en i
heilicheit der waerheit. Daer die
heilige ma gaeds sprekede in
den geest seggede. dat sie al tot
sulker weerdicht vheue souden
werde dat sie abte souden heuen.
ende wesen. En als naemaels i
behoerlike tijde dese worde des he
lige vaders worde vulltet. soe
als hie gepphetirt had. soe was
daer een mede die petrus hiet.
die nae va de heilige vader wart
i swaue landt gesant. in een clos
ter nyendal gheue. Dese broed
leefde lange nae dat die halige
vader was gestorue. soe dat hie
een alt man waert en noch daer
niet toe geset en wart een abt
te wesen. watter ee simpel m
sche scheen te wesen. en niet mit
tot sulke regimēt. ouer wat wil
me segge. al schuyde hie yent
eynde d' werlt. al wast een onbe
quaē alt ma geworde. hie en
mochte die almedicht des heli
gen gheestes niet otgaen. te moyst

vulltet werde dat die heilige
geest ider sunre vnarts mondt
had gesprake. het vtoeg soe la
ge dit va goede sydele munsche
die heilige vader had gesprake.
dattet bi nae al vgete was. ouer
de die broeders vt schoitlant
van den cloister bonevallus ge
heite hore abt vloze hadde qua
me sie alst in onser onde gewo
lich is tot hore moed. dat is tot
te cloister daer sie vt waen gero
me. op dat sie bi eade hore vaders
abts ene abt weder mochte kie
sen. Dus gebielt dat oumits die
voersuicht gods sonder welke
niet een blat va den boem noch
een mussche opter eerde en val
let. die vader abt en alle die dat
in der roue waer in desen alden
man cosentierde. dat hie dese soz
ghe aen solde neime. dat hie mit
soe veel meet ymicht en weerdic
heit mochte aen uene betrou
wende op die vdieste des heili
ge vaders. die on soe lange toe
voere daer toe vsien had. als hie
he selue onbequaē daer toe be
kende. Ende als die dien dus ge
schiet was worde die broeders
dinckede op die worde. die die he
lige vader soe lange toe voeren
had gesprake. Ende sie absonder
de hem. ende seide dattet god daer
om alleen geordiniert had. dat
die alde sympel man noch abt
solde werde. op dat va allen die
dat dese ma goeds gespraken

had vten geest der prophetien
 niet en litter te vgefs en solde lbe
 sen gesprake. **Hoe dat sūte ber
 nardus enē myscadige man
 vloyste vād doot. dat xv. capit.**
Net geschiedē op eenre tyt
 dat dese diene gaeods die
 honichvloeiende leerre sū
 te bñardus wat te doe had bi heer
 theobaldus de greue vā capanie.
 En doehie bi die stait quae daer
 die greue doe was. quae hē to ge
 moete een grote schaer volchs. die
 vte geboede des greue enē myscad
 ige mā die veel quaets had ge
 daen wat leide totter pine. Als die
 guedture barnhijge vader dyt
 sach. nae hie dat seel dar die ose
 lige bi getoge wart en seide totte
 pyrers. **Doed** my desen schairiat.
 ic wil on hagen mit mys selfs
 hant. doe sūte bñard dar quae.
 en dat die greue hōude ginc hie
 hē te gemoete mit groter weerdic
 heit. wat hie had wonderlike gro
 te myne totte helige vader. En
 als hie sach dat hie dat zeel vast
 hielt. dar die myscadige mysche
 mit totter doot geleidt wart. v
 schriete hie. en seide lieue vader
 wat doe di. wat wil di desen ose
 ligen die den doot meer dae dusē
 werf vdiēt heuet noch leuodich
 halde. ghi en kont dar gey dege
 ren gehalden. tis en duuel ende
 gey mysche. laet on gae dar hie
 vdiēt heft. hie en kan niet guets
 doe daen steruede. wat sū leue is
 menichs meschen leue forchlyf.

Die heilige vader atbordē. O alre
 beeste man ic weet wat datter en
 moordenar is en een schalt die al
 die pine wat vdiēt heft die me
 he aen doe mach. Daer o en suldi
 niet waene dat ic dat begeer dat
 al sulke mynsth ongepynt sal
 bliue. mer my meynige is dat
 ic on sulke pyrers wil on leuen.
 die on nae al dat quaet dat hie
 gedae heft wat sūlle pynghe.
 welke pyne soe veel te sware sal
 wesen als sy lager sal duere. Si
 wiken mit eere corter pyne doe
 den. mer ic mey hē enē lange
 doot aen te doen. **Phi** soude enē
 corte tyt laten hagen. aen der
 galgen. ic wil on in veel iaren i
 stediger pine late hagen en leue.
Als die guede kersten price dus
 hōude. die worde des helige va
 ders. en dorste hi hē niet langh
 wedstae. En die helige vader
 toech wat altehant syne self rouf
 en toech on hē aen ende lieten
 schere nae syre ouden en vsa
 mende mit sine broeden. Ende
 mactē vā enē wolf een lam. en
 vā moordenar een coucers. Ende
 dus quae hie mit hē toe claren
 dail. ende hie was gehou sam
 totter doot toe. Ende hie belbyde
 suueclike mitte wercke dat hie
 was geheute mit sine nae. wat
 costans was hie geheute. Ende
 hie was stantafsch in de goede
 leue. daer hie toe behalde waert.
 ende hie daer hē ghelike toe gaf.

Want ~~al~~ hi dertich jaer ende
noch lāger in der ouden leuede.
en daer nae selichlike sterf. Die
om v dienste des alre zelichsten
vader oen vā tiberhāde doede.
als des lychams en der ziele barm
hertelike vloesten. **hoe dat volc vā
meylanē deulceere sūte b'narr
biscop volde make. dat xvj. ca'**

Ou heer kernalt daer
voer af gesecht is hebbe
wi gehoert dat die knacht
gades b'nardus doe hie op een
tijt toe meylanē quae om die
tiberacht der heliger kurchē te
vrede te maken die peter leonis
vberket had. die mit soe groter
vroelicht alle des volcks is ofsan
gen. dat alle die ganse staet by
nae een myle wegges on te gemact
liep. En datter wal on'vif myle
om sine wil vtginge. wat alle
dat gemeyt volc had soe groete
myne totte helige man goeds.
dat alsoe vroech als hie ind' staet
quae al dat volc eendrechtelic
grepe. en coere on tot ene archi
biscop. Ende wat hiet niet en vol
de wesen soe waen sie bereit he
mit gesbelt te halde. en hed hie
niet heymelike gevloen. Ende
doe hie daer saet in een seer wu
huys. soe was daer alsoe veel
volcks bi he. datter niet een my
sche meer en mochte ingae in
dat huys. Onder des soe was dat
een vā de borgers dat mit allen
een eerbaw mā schein te wesen.

Die alte groete luygharte had bi dese
heilige mā gods te wesen. En doe
hie nergēt gene toe ganck en wu
te of anders gene mit en wist daer
biterome. soe croep hie mit hādē
en mit weten ouer al dat volck.
hent dat hie daer by quae de hy
begerde. Ende hie greep sū voete
in sū handē en begā die mit wo
derliker groter suetich' te cusse
en mit groter ynicht. En als dese
reynald' daer vour af gesecht is.
die naeste bi he was diet sacht.
soe volde hie on af trecke om dat
hie wal wiste. datter die heilige
mā gods seer noede had. dat me
he soe grote werdicht bewysde.
mer die mā die kuerde he om tot
reynald' en seide Och laet my
ic bidde dy. laet nu sien ende ae
tusten desen alre liefste orient
gods. dat waerlike een apostel
gods is. Ic segge di opt kerste ge
loene. dat ic on heb gesien bi den
apostele ons hen. doe die broeder
dit houde v'woderde hi hem seer
daer vā. ende hie hed daer gern
wat meer besceits van gesbete.
Mer watter daer soe seer droge
vā volc was. soe en dorste hie de
mā daer niet werre nae vragē.
nochtas meyde hie datter al wat
groets was geap'baert die soe
groete begeerte tot he had. **dit
Op een tijt xvij. capittel.**
Doe des paulles legact
en somige and' biscope

om die ketterie der manicheen te
verdrueue den knecht gaeds mit
he toge in de lande van tolosen.
machten he die broeders ene bete
re huyt toe. Watter een lauch
wech was. dat he dar te bet me
de ouerwech solde moge come.
Ende doe he mitte anden bisop
pen in die lande quae. daer een die
hericus hiet die een arch vloep
monick was. va der swarter ou
den. ende een prince was va dier
ketterie. doe he hoorde dat sūte
bhart dar quae grusselde he
dar seer vur wat he den helige
geest niet beder stae en mochte.
die dar he spraec. waer om he
hem piende te huede. soe dat mes
nerges en woude gebinde. En in
dien lande gloificierde ou onse
heer sine knecht vur alle den
volck. en vur de prince va dien
lande. soe dat alle dage groete
miraculen ende wonderlike tekenen
dour sine hāde dede in de volck. En
tis nauwe te geloue hoe veel volck
alle daghe desen apostelsche man
nae volgden. Als der soniger be
geerde va he geleert te wae. So
mughe begeerde va alrehande sier
ten gesont te werde. Dus geschiedet
op eene tyt dat dar otellike veel
volcks vgaeder was. doe he alle de
volck producten ende leerde te hal
den die rechte kerste geloene. en te
schulde dat onred geselschap der on
gelouiger ketteres. Doe geschiedent
datter een mede was die dit hoorde

29
van den ogelouighe ketteres die
wal een van de mechtisten en den
wisten schein te wesen. dese sachae
mit alte bittere ogen datten knacht
gaeds alsoe grote eer en werdicht
va al den volck waert bebesen.
waer om he alte seer pynde of he
iet mochte binden daer he sij glo
rie mede vdochere mochte. en wat
vourbreghē des he en die sine he
wat mochte schame. ende sij gloie
een blecke van mochte crigen.
Doet daen al gedaen was dat me
op die tyt dar solde de. en die lu
ue vrient gaeds op sin peert was
gesete. ende tuede solde. Diet dar
quae die ogelouige mensche alseen
venyde slange. en ruyten sij hoeft
op tege den helige man gaeds en
den vrient gods. En riep vur alle
den volck en seide. Heer abt gi sult
weten dat ons masters peert dar
he op tuede. die vsoe quae dūnt
wesen ende is noriget nae soe vet.
noch soe waldich als ulke huyt
is. Als die guedtue sachtmodige
en vduidige vrient gods dat hoi
den. antworde he den vkeerde ma
seer goedtulike en seide. Vrient ic
segge dar niet tege dattu seggof
te. mer di behoert aen te sien dat
dit peert dar du my va vbbyste.
is een stom beest en een va dien
die soe va gade sij geschape. dat
sie altoes ter eerden waert sie. ende
anders nergēt op en dūcke daen
houe buick genouch te doe. Ende
al ist dat alsulke beesten eten alsoe
lange alst he lustet. dat en is al

tegens die gerechticheit niet. Ende
onse heer god en word daer niet tor-
nich om. Wat die boeste doe dat hem
toebehoert. hier om en sulte wy niet
geordelt werden. ich en dij meester
om die vette ofte mager halse on-
ser beesten. mer een iegelick sul waen
gene va syns selues hals. Die
daen oftu wilste myne hals of hie
grauer is die dyns meisters hals.
daer ~~van~~ salstu my mach schien
onrechtelike beschemen of berispen
Doe hie dit geseit had machte hie
sine hals blout. al totte scouder toe.
en sie sage al die daer bi waen sine
hals die lande ende seer smaet was
Ende al was hie te mael mager
wat daer luttel vleischjaen was.
hie was nochtat va sondlinge
gracien goedste mael wit ende
suuertlick. Soe dat alle die gelo-
unge menschen te mael seer daer
van vblide. ende benedide den
heer. die sine gemeyde knecht
soe bereide en bequame atworde
gaf. daer hie mede beschamen
en bestopen soude die mont des
steens die boesheit spreke wolde.

Dat eyblinde siende wart wint hie

syoge wreef mitte puluer daer

sute vnaem vte worde dat hie

Hie die al eerberichste
vader noch was in dien
lande. en als een apostel
goeds daer om ginc in die steden
en dorpe ende machte alle die sie-
ke gesont. en al die lelichste wan-
nisen der ogheloung ketters beris-
pede ende lake de en vbaen sie.

Soe geschiedent. Dat in eenre
buescaep was een blint mysche
die houre segge van dien ewond-
linge dingen. die god in die lande
doer sine knecht vnaem dede en
menichvoldelike vrachte. soe dat
hie oir vnaem vte worde dat hie
alle dage houden dat hie oer wal-
siende soude moge werde. ende
dachte dat hie oir wolde gae tot
desen ma goeds. of hie iet deelaf-
tich mede soude moge werde. der
ginc die god soe menige mensche
doer hem mede deiden. ende dat
hi vloyst mocht wden va don-
kere blintheit ende sien dat suete
licht. Dus haesten hie alsoe seer
als hie mochte en vrachte netus-
telike waer hie desen man gods
solde moge vinde. en he waert-
gesecht een stede daer seer veel
volcks was vgaert daer hie mit
middel sat. en predicten he dat
wordt goeds. Hie haesten hem
al dat hi conde al tastende en al
vallende en weder op staende het
dat hie daer quae. mer hie quae
alte laet. Wat hie houden drou-
ge tidige dat hie va daer weer ge-
tagen. Wat wolde die schemel ma-
doen. die grote begeerte die hie had
siende te wden wolde gern den
helige ma goeds noch verre nae
loep. mer syn blytheit en sach
daer gene raet toe. Als hie aldus
seer begae was en en wiste niet
wat hie begyne wolde. Soe gaf

hem god in dat hie soilde doen. en
 he betroude op die grote barmherticheit
 gods. en op die vdiensste des
 helige vaders seide hie totte gene
 die bi he ware. Ich bid v dair die
 barmhertich goeds dat ghi mi wilt
 leide op die stede dair gi sekerlike
 wet. dair dese heilige ma gaeds
 gesete heft ofte gestaen. En als
 sie dit guedturlike dede die dair
 waen. en hie quae op die stede.
 soe viel hie dair neder opter eer
 den dair die voete des heilighe
 mans op hadde gestaen. Ende
 mit wederliker ynuch me hie
 den puluer van der eerde ende
 cussede die eerde. en wress dair
 syn oge mede. ende aentrop die
 barmherticheit goeds en die grote
 vdiensste des helige mans ende
 vaders. En als hie aldus een wyl
 tyrs dede. ende mitte puluer sy
 oge wress. soe gaf dat god die die
 grote vdiensste syns getrouwen
 knechtes al en was hie dair niet
 tegewordich apere wold dat
 hie siende waert. **W**t welke min
 kel en worde niet alleen die gelo
 uige seer gesteicht inde rechten
 geloue. mer die ogelouige worde
 seer cofuust en bescheint dair me
 de. **M**er wie mach dat werdelike
 te vollen wtspreke hoe welcome
 like dese helige ma goeds geder
 ticht was in der gelouere outmoet
 dicheit. hoe die neder gedruchet was
 in den heilige anre goeds. hoe

voersienich hie was i alle sine
 werke. En in alle dier groter
 ere ende glorie die he in alle la
 den en steden dair hie hene voer.
 ende va alle volcke en tongen
 waert bewesen. dair hie o vrede
 en nuttich der heliger kercke
 heft gewest. Ich swige va allen
 dien lande dair die heilige ker
 sten geloue bloiet. en volcomelic
 gehalde word. **O**ic dit volc wt
 gasconie die hie vter stinckeder
 ongeloue mit zelige worden
 syre letige ende pidiacien. ende
 mit gotlike tekenen en mira
 culen als vte buuch der hellen
 heft weder geroepe. hebbe hem
 alsoe grote werdich bewesen.
 dair hie somtijt houe ynuch te ge
 moet ginc en sae voer he in ene
 stoel en liet sie mit he doe wat
 sie wold. En soe groet was die
 menichte des volcks dair tot hem
 quam en die benedictie ga beger
 den. en die sy hande begerde te
 cussche en die aen te tasten. en
 dair syn teder en wecklike leide die
 va swaerre abstienie seer ver
 magert ware soe veel geweldes
 en tastens niet lid en mochte
 en moynisse meer die va swol
 len en onmechtich word. En
 dair ander menschen ouindis die
 dorchde die wt he ginc gebenedyt
 begerde te werden. Dair waert
 hie selue alsoe seer va gekercket.
 dair hie dair om groete pine most
 liden. In al desen moet god ghe

16
Benedyt wesen die i dese laeste
dage nider oirde van aystersen soe
helige geestelike en wolcome ma
in allen doechden heft vbercket.
dar die helige cloesterlike leuen
i syre wster vurchheit by weder
gemact solde wden. Ende al die
gemey helige kurchen oimids der
apostolescher benedictie die hem
va gade was gegene veel gracie
ende wulcaden solden vcrigen.

**Van ene doode de die abt sute ber
nardus verbeckte. dit xij. cap.**

Als die helige lant van
thlin i dien tude va den
ongelouige sarracene
was gebone. soe was sute ber
nards ziele mit alle guede ker
tene mesche seer dar va bedruc
ket en in grote liden. waer om
hie seer arbeide en om liep om
die grote otrechte guds te wreke.
ende die ogelouige heide te ver
iage. Ende hier toe vmaenden
hie ende toehende alle goede gelo
uige mysche. met alle mit wor
den. mer mit menige woddiken
tekenen en miraculen. En het
geschiede dat hie om deser sake
wil quae in durtflade. en doe
hie op ene dach ginch wt eere
vnoemd' stait in bristaudia die
bruburch hiet. totter wonighe
eens edele mans die herick hiet
die noch een idgelick was. dar
hie des nachtes wesen wbolde. dar
he seer veel volcks volchde. welke

herick dat cruce va he ofsagen
hadde en sat op syn peert ende
roedt dese helige vader nae. Als
dit sach een boese duuels mysche
die des vore geseide hericks knecht
was. benyde hie dit seer. Wat hie
was een myre alre boufheit. en on
gelouch tot alle guede zeligen
digen en hie seide. Sact en volgz
dien duuel nae en die duuel mou
v te same hebbe. Onder des soe
quame dar tve wbesken en droge
een sieck wif. ond he beide. die soe
wroepelt was dat sie noch gaen
noch stae en mochte. en wbolde
sie breghe totte helige ma goeds.
en bidde he dat hie he dar ouer wbol
de offerme. Als herick dit sieke wif
ke dus sach drage. en hie houde
wat hoit menige was. seide hie
guetelike. doet my dit sieke wif
op my peert en gae di totte man
gaeds en segt on vbegeerte. Doe
dese bose knecht dat sach is hie
noch bofer geborde. en al dat qua
de dat hie conde gediche sprach
hie teges den helige vader. Als dat
hie sie solde breghe tot ene kokeler
die die mysche betouen coyste.
herick seide ten is soe niet als du
segste. mer wbreghhe sie totte hei
lige man gads die sie mit syre be
nedictie gesont sal make. En des
binick alsoe seker dat ic dy mine
hent geue. mact hie sie niet gesot.
hie nae die worde seer gerne ende
was seer blyde dat hie den hent

sekerliken meyde te crige. Mer alsoe
vroech als dat sieke wif worden
man goeds quae. ende daer toe was
gebracht. en hie sie nae sijre gelbo
ten had gebenedyt. althar stont
sie op en was volcomelike genesse.
en en behoufden niemants die sie dro
ghe. Als die knecht dat sach. wart
hie soe seer ontfekē wā torn. ende
wā den bosen geest den hie byuen
hadde. dat hie de helige vader nae
loepē woldē. die voer hē hīne ginc.
en hē die alre seluſte wōrde in sin
aensicht geue die hie bediche cōde.
Mer die vveerlike wrake gods voer
quae hem hastelic. soe dat hie ach
terwart neder viel. en bleef opter
stede doot. Doe herick sū heer dyt
sach ginc hie de abt haestelic
nae. en bat hē dat hie en wemich
weder o woldē tras. ende sie den
wamelike doot syns knechtes. en
seide mede dat hie die sake waer
dat on god soe vveerlike had ge
plaget. wat hie hē beide niet en
ontsach seide hie te blasphemere
ende qualike wā v te spreke. Doe
seide die guede vader sunte bnaert
tot onsen heer. Och heer sal dā
vemat om myne wil sterue. hie
ginc weder o en gaf hē tot syn
gebede. als hie altoes in alle sake
die wat swaer waen plach te doe.
En doe hie niet veel lāger dā een
pī nē lanc al stille wīgēde gebe
det had. seide hie tot die die daer
bi waen. dat sie den dōde mīsche
op tichte solde. en als sie hē op

21
richte soe hinc hē dat houet her
bert en derwert als dōden mīsche
pleget. Die helige vader seide hal
det hē dat hoeft racht op. ende hie
quae naerre ende nae sū selues
spekel dat hie in dusdāngē dick
wil plach te gebruke. ende sinderde
daer mede aen die een stede daer hie
wat gequeist was inde valle en
seide. In de nae ons hien standt op.
Ende hie seide voert hie nae des
vaders en des soens en des helige
geestes moet dy god weder geue
dine geest. Ende althar crech hi
weder sine geest. en is gelboerden
een leuē ige ziele. Doe dat hē alle
i groter blydschappen seer v wōderde.
en mit lūder stēme inden hemel
de heer dānkte en louede. die soe
apēbaurlike ende soe wōderliken
enē dōde mīsche sage weder leue
dich wden. Doe hē die helige vad
wrache. hoe hie vout aē meyde te
leue. Antwōrde hie. heer hoe ghi
gebēdet soe wil ic leue. en al dat gi
wilt dat wil ic doe. Ende daer waen
sonige die wrachen hē. die dā
bi stonde of hie ou doot hadde ge
west. Den hie antwōrdē en seide. ick
was doot en dat ordel der ewiger
vdomenisse was ou mi gegeue.
En en had die helige abt niet haf
telic toe gecome. ick hed ondweder
ropelike ynd afgvont d hellen
gestorpe gelbōde. En nae gūrt
dūcken soniger die dā bi waen
het hi hē mede tekenē mit d cru
ce en touch mede mit alle d andē
ouer meer tot ihrlin. En dese hē

ack gaf hem in dier seluer tyt ga
de ouer en den guede helighe knacht
gueds sūte bnaert. en waert een
monich toe clareaul. Dyt mirakel
dat dese selue herick tegewordich
was en sach meyden hie dat sie seer
wal hadde gelbete die des heilige
vaders leue beschreue hebbe. mer
doe hie nae vant dattet dar niet
in en was beschreue. Was hie dro
uich dar om. En totter gloie gods
en syns getrouwe knechtes bnaer
di. soe als hydt tegewordich heuet
gesie. soe heft hyt oic gesegt. Op
dat alle die gene die nae ons sulle
comē wete moge in hoe groter glo
rien men sal hebbe den die alre ou
ste heer mit soe gloiosen woderlike
werke heft vheue. **Dan sūte bnaer
dus doot. en vade gloiose mira
cule die geschiede. dit xx. capit.**

Die van gode en vade my
sche gemyndt is bnaer
doe hie i sine cloister cla
renale selichlike sijn tyt vollen
bracht had vol dorchde. mer noch
volre vā alle doechde. ruste hie
selichlike in vrede. Tot welcke
wbaert veel biscope ende abte
en ander geestelike psonē ver
gadert waen. En doe tibe dinge
sijn begangnisse waert vtogen
quae daer soe otellike veel volck.
dat bi nae de biscope ofte de ab
ten en den broeden geen wewicht
en waert bebbesen. Wat die gynn
die hie plach te hebbe die mysche
gesont te make. doe hie noch leue

en was niet elbech. Doe hie doot
was. wat doe sij helige licha mit
priersterlike gebude betemelike
gedleet mit ondrakte aefichte en
hande soe ynt middel stont. Soe
was daer een broed die lagte tyt
mit sbaen vallēden ouel gepynht
had gewest. Dese broeder quaem
oitmodelike en eerberdelike alsof
die helige vader noch geleuet had
de. ende bat he iamerlike en scarie
like. dat hi he sijre of farne wbolde.
En die helige vader die noch mid
den onder sine leue kiderē stont.
en mochte dat grote iamer syns
kyns niet vsmade. mer of hie he
mitte wercke toe gesecht had. Al
slape ic my hie waker noch tot v.
Soe gaf dat die gracie gods om
die vdiēste des helige vaders dat
hie alte hat vcrech dar hie om
bat. Wat vā dier tyt voert soe was
die broeder vā dier sieckte volco
melic genesen. En mit seligē on
dwinde bekendit hyt dat die he
lige abt al leuede nae sijre doot.
Des dachs daer te were dat sijn
helige licha int graf wart ge
set. soe quae dar een kint vter
burscap bi de cloyst. den die senen
soe vdroecht waen. dat hie sinen
arm en sij een hant niet geruere
en conde. Ende die gene die dar bi
waen viamerde he des kints. En
waen soe veel te vrieer dat kint te
brēghen bi dat helige licha aen
te tasten nae der noen tyt als dat
kint by he selue alte schemel was

Daer toe. **E**n alsoe vroe als die
Vlaemde arme ruerde des helige
vaders arm. en die omrechtighe
hat ruerde die helige hat. doe was
dat hiut volcomelike genesen. **D**oe
Dattet sine arm wt reukede en sy
vigen ruerde. dar syt alle sagen.
Die bi den helige lichaē waren.
Waer vā soe gerucht wart al des
voldes. die o sen hē danckte en
laueden. dat sie die yunge broeders
niet wal en conde geschouwe. **E**n
doet nacht begonde te wden. **W**art
dar een ander gebracht die alle
syre leden omrechtich was. **E**nde
doe hie gelecht was op die baer.
dar die broeders stonde en songe
alte hat nichte hie hē op en hie
wart gefont voor den altair ge
leidt. **D**oe die abt vā cisterfen
die mit veel anden abte vā syre
ouden dar was gecome. en sach
die grote oruste die dar was. en
wt dien dat hie daer sach vmoede
de toecomedē digen. soe dochte on
waert saecht dar dar veel tekenē
en miracule geschiede. dat dar o
maren grote loep vā wolke solde
werde. **E**n die geestelicht des cloys
ters herde seer dar vā gehindert
solde werden. **W**aer o hie hē wif
like beriedt en ginc mit reuere
rien totte helige lichaē. en vboet
hē inder cracht der helig gehou
sahet dat hie geen mirakel meer
en solde doen. **M**er als die apostel
segt vā onsen heer ihu xpo. **D**at

23
hie gehoufa is gelboud sine vad
hent totter doot toe. **E**n wt sinen
exempel onse vader bndens ons
die gehoufsamht toe gescreue hē
totter doot. **D**oe heft die helighe
outmodige ziele des helige vaders
out ene sterflike mysthe out nae
syre doot tgehousa gelbest. **W**ant
die miracule die hie doe begone
had te doe. die en sien nae dier tyt
nye gesien of gehoert. **A**l yt dat
hie somige guede mysthe sudlige
vā syre ouden. als sie in hoeren
noeden tot hē wepe tot hued toe
sy barmhicht niet en kan weigen.
Wat tis apēbau dat die abt van
cisterfen alleen die miracule mey
den. die veel toeloeps maect en
make solde der weerluf myschen.
daer die disciplie en ruste des cloys
ters bi vstout solde werde. **D**oe
veel iaen vrou bi waen gegraen nae
dat dese selige vader vter tyt was
gescheiden. soe was i ytalien een
wif die vweerlike vā den bosen
geest gequeilt wart. **W**aer vā die
vriende en die gebuere herde seer
begae waen. en crachte vltelich
of sie enige maet dar tege souden
konē gebinden. **E**n niet veer van
dar was een cloyster vā sunte ber
narts ouden. en alsoe als die gene
die seer begaen syn lichtelic wat
vourneme dar sie wat betrouwes
op sette. **D**oe ouerdroghe sie dat sie
die besete vrouwe i dat cloyster wol
den brengen. op den haep dat sie
dar solde moge werden overloft.

82
Dat soe oec geschiedde. Die setten
Dat ongevallige bisschop voer die por-
te ende seyden somige manne totte
abt die he en den broeder die nou-
des bise soulen clage. Die abt nae
somige van den alste mede mit he
en van den geesteliken broeder.
en ginc mitte cruce en mitte he-
lichdom totte besete ewe. En doe
sie den bosse geest bi den heiligen
cruce hadde geseken en banden.
en hie des niet en achte. Doe waer-
die abt dechede. dat hie daer had
seer eereberdich heilichdom van den
haer des mylike honichploierende
leerre sunte bernarts baert dat als
ic meynt hie inden selue iaer doe
hie toe capittel was getoghe tot
claendaul voer een grote werde
benedictie had oeffange. dat hie
altou bi he plach te drage. Ende
al stille swigede taste hie mit
sijre hant ond sij cuculle ende
wolden dat heilige haer vorthalen.
ende de bosse geest daer mede wt
banen. Dat die bosse geest mit si-
ne scalkhe oge altelant vnaem.
en began mitte voete te wriuen.
en mitte monde te brusen. en mitte
wonderlike gelate als hours lichaem
tonde hie. Wat hie van byne leet.
al had hyt noede getoent. En hie
began te roepen Eya eya abeken
Wat wilstu nu doen. en onder dat
cleet teges my te hande te tre-
ken. Als al om niet. du en salste
niet vorden. halde by dy dinen

bernard. Du en conste niet bedruue.
En doe die abt seide Oumits die
graci goeds en vdiensse des heili-
gen mans salstu wt mote gae.
wt desen ewe. Doe atworde die
bosse geest wat meystu. Ist di v-
geten dattet he is vbaden teken
te doen. Wat ic dat wal veet. soe
bin ic onbesorget. dat ic hier wt
gedreue sal werde. Doe die abt
en die broeders die daer bi waen
dese worde houden. vbbodende sie
hem alte seer dat he die boesse geest
daer mede meyden toe beschuene.
dat die abt in cisterse sulke ge-
boet had gedae. Dit luttel heb-
be wi van den doechden ons alre
liefften helige vaders sunte ber-
narts mit corte worden beschreue
En wi bidden die grote barmhert-
heit goeds dat die om die vdiensse
en gebede ons alre liefften va-
ders ons wil behuede voer alle
quaet. Ende dat wy die aren der
godliker gracie nae den heiligen
voetstappen dus grotten patroens
en voir gegens soe moten lesen.
dat wi omer deelaftich moeten
werden der glorie des ewige leues.
**Van de uderre abt van claendaul
en van ene nouci die oumits
sire toe herdige bi ene grotten
mirakel in de helige opsiet ge-
vesticht wart. dat xxi capittel**
Daer den alre heilichsten
sunte bernart volgede de
regimet des cloysters
van clare daul heer robertus die

abt was in den cloyster vā dūne
dat onse heer ses ofte seue iaer
eert geschieden sonige broeders
heft geapēbaert. Wāt doe op een
tijt soe lange te vore als ic gescht
heb tē broeders tsame sprake
vā den zelighe werke en dūche
hoers lieue vaders sinte bnaerts
Doe seide die een totte anderen.
Weettij oit wā hoe lāge ofe vā
der bnaerdus noch sal leue. ende
doe die ander broeder seide dat hys
niet en wuste. ic wetet seide he
wā. dat hie noch ses ofte seue
iaer sal leue. En dat heer robt
die nu abt is te dūne nae hem
dat regimēt vā ofen cloyster
sal of fange. En doe dat oūnus
die ordinācie gaeds soe was ge
schiet. soe had he die goede vad
robtus soe veel te outmodeliker
t dat regimēt. dat hie toe was
geset. Al hie wā bekēde dat hi
dien herde ongelick was. Welcke
stede hie besat. Wāt hoe hie die
doechde die geens die voer on
had gewest. **g**oer hoger en groter
hilt. hoe hiet cleyre hielt al dat
hie doe coende. Dus geschiedet
al. Was hie een heilich geestelic
ende stichtich man. als hie aen
sach dien die noch beter was.
dat hie sij helige leue snoede re
kende. In dien tūde deses eerster
dige abts was tē den cloyster tot
clare dail een guet geestelic mo
nich dien een glouoes visioen

33
Wāt geapēbaert. Dat ofe heer
tot troeste sijns outmodige ge
snydes vā clare dail he heft ge
werdicht te apēbare. **M**er die
broed die dit visioē vdiēt heuet
te sien. en wuste selue niet oft
hiet sach t een slumerige. dat
ofte hie volcomelike doe wack
ten doe hiet sach. **M**er hie mer
de meer dat hie wackte doe hiet
sach. en wst he selue doe getoge
was. Des manedags nae paes
dach doe hie was tot clare dail
t der mette. soe quae die hant
gaeds op he. en siet boue in der
lucht tege dat muddel des chous
apēbaerde he een recht hant.
die glouoselike blieten. die al
dat gesien dat de heer lauede t
ymne en in geestelike psalme.
en sine nae beliede gracioseli
ke gebūde. En dat teike des
heilige crucez dat on scloich.
mit lange toege tē eberue.
Die helige geest die vborghen
godlike dīgen apēbaer inact
sprack t syn līte. die dit vdiende
te sien en seide. Dit is die arm
des heu. Dit is die rechterhant
des almechtige gaeds. Op die
selue dach wāt bekert een seer
edel mā een praest vā v dūne.
die andries hiet. die tot clare
dail van deuocien quae. mer hie
te bekere en had hie noch gene
wā. **M**er doe hie vnt capittel

huys ginch. Daer die broeders
tesame wān. en woldē die broe
ders bidden. dat sie voer hē bidde
woldē. ende alle dat lieue gesel
schap ouer sach. en sie sate ofter
alle engelen gnedis gēbest had
den. Wāt hie te mael seer be
ruert. en die geest gnedis quae
soe sterclich op hē dat hie al
vāwādelē wāt in enē andere
man. En mit soe groter vūre
heit liet hie vluchts alle die
werlt. dat hie niet en begeerde
wēd om te trecke. en sū vrien
de te gesūde of sū dick te ordi
nure. **G**oe dat hie al datter
werlt toe hōrde meer af soer
de dāe ontknoeptē. op dat hie
nuttē wste mit xpō vūrecht
mochte wden. En op dattet
apēbaurliker solde schinen.
Wāt die tēbe cruce beduden.
Die de mogede hant gaeds
ouer dat cōuet machte. **G**oe
gaf hem nuttē wūseide prast
in dier seluer tyt oer een an
der clerck ouer die gāufrid
hiet. die soe hoge niet gebare
en was als die praest. mer
in bermicht der doichde en
was hie niet myre. Dus gin
gen dese tēbe te samē in. ende
volherde alte samē tottē ey
de toe. en vochte een guede
ridderescap. ende hebbe te sa

me ontfanghe. Die benedictie
Der ewiger zelich. De se vourse
de andres leydt i den begyn
sūre behueringe alte wel becorige.
mer die hemelsche recht hant.
die die godlike benedictie gaf.
onthielt hē dat hie ontfueyft
dit quae. Wāt hie was als een
seer te der wōrnike. wēkelic vā
nature en seer darten. Op dat
die recht hant gads soe veel glo
riofeliker als die becorige vōby
nē solde als dat vātke cracker
was. dat hie die stride mede mos
te rechte. Wāt doet hē soe sūre
Wāt dat sachte alte leue te v
lere. en dat aerbēdelike leuen
dat hie an gēnoeme had seer
swaer rekenē. **G**oe dachte hie
dat hie een lichter oude aen ne
me woldē die hie mochte halde.
Ende doe hie dit sine geestelike
vader heer robert te keryne gaf.
en oūmits sū mylike vman
ge een wāt tris vtagē hadde. de
se becorige te volge. **E**en lesten
was hie vā swaech der becorige
al soe seer vōwōn. en vā cley mo
dicheit sūns gēstes dat hie seide.
dat hie hē niet langer lide en
conde. Die abt smeekede en wāt
hē vūedelike dat hie hē doech
noch due dage vōduldelic solde
liden. En doe hie dat ten leesten
cōsetuden. ginc die abt der mo
niken en setten den broeders be
dige. Die sie voer hē doe souden.

34
In die guesdure vader hat sel
uer mit alle der cracht sijn her
ten. dat hie sijn scaepke dat die
duuel gruppē woldē. wt sijn gro
deloser barmhertichē woldē beba
rē ende behoede. Op die seluen
dach als dese nouwē dus aen
der tafele sat en etē solde. want
hē een scoetel erbetē vwer gesat
tot welke spise hie groete afkij
plach te hebbe. soe datter hē af
walgedē. Ende als hie dese pot
spise sach die hē soe seer cotrari
was. want hie noch meer ver
stoert. en al hadde hie grote hō
ger. hie en coste nochtāt nauwē
hē dā toe v wne. dat hie dāer
wat vā in dē mont nae. Ende o
guede god. hoe guet siēdi i u
barmhertichē. en hoe guetelic gae
dy den teedere en dē crackē te ge
moete. op dat i alle dinge v alre
lieffte wille altoes moet geschie.
en v helige nae altoes lberē glo
rificert. Doe dese vorseide nou
wē seer wēnich schey vā deser
spise dāer hie soe grote afkij
hadde begā te smake. geboelde
hie althans dāer in woderlike
sucticheit. soe dat gey visch noch
vleisch soe wal en mochte sma
ken. En als hie dat vnae toich
hie dē nape naere tot hē ende
nae den leppel i sijn hāt en ver
guet sijn soberhē. soe dat hie al
wt at. Ende somtijt tasten hie
mit sijn viger ac sijn mondt.
Want hē doechte. datter speech

mede was gemeyget mit dier pot
spise. Ende nae dē eten ginc dese
broed tottē abt hastelike en vra
gedē hē nernstelike. of hie die pot
spise soe had late sinere en crude.
En doe die abt dāer ney toe seide.
woude die coeke hie omgedracht.
Die atbord mit wawachtige
woude. dat sie tottē erbetē niet
gedāen en hadde anders dāe wa
ter en sout. Doe die nye broeder
dat hōude bekeden hie mit gro
ter dāberhē dat die barmhertichē
gods dat mirakel o sijn cracht
woude had getoent. En vout aen
bleef hie statastich inder oude
die hie aen had genome. Doe
dat gey becorige bofer geeste hē
dāer wt en mochte dūene. Ende
doe hie dese selue suctichē wter
groter barmhertichē gades des a
dere dāgs en des dāde dāghs en
lange dāer nae i dē spise dus ge
woelden. Doe want hie mit ond
vunde geleert. dat god des wael
mechtich is. als hie om te trou
te sijn knechte woude dē selue
smack den warmoese en dē erbe
ten en dē bone te geue den hie dē
vleisch en dē vissche heft gegene.
Doe dat hie nae dē woude seide. dat
hie nu meere geuichte had. als
hie warmoese erbetē en boene
at. dāer hie teboere ind walt plach
te hebbe. als hie wal gecruut w
broet ende gebrade hoene plach
te eten. **Hoe een alt broeder sach
dat een broeder en wech woude
loepē. dat xij capittel.**

Mer wat wi nu van desen
tween ridder xpi geseyt
hebbe. dat genouchlick
was te hoere. dair die tedere mede
gestert werde. die harde oude vu
liken aē te neme. wat die hant
gueds wal macht heuet de tedere
en de clep modige te stercke. Soe
wille wy nu een drolich exempel
seyge van twee aden die nae dat
sie die helige oude aē genomen
hadde. weder af gigen nae de du
uel. Op dat niemāt en sal meyne
dat hie dan al seker en sond souge
sy als hie ider oude p fessyt is mer
dat me dae alre meest behoef
die hāde vt te reike tot stercke wer
ken. wat te sy dat wy wulike en
vromelike stride. wy en moge niet
gectroet warden. En van de alsten
broeders des cloisters van claendul
die alt was van iare en vol van
doechde. de die abt heer robtus
o syre douchde wil in grot werdich
had. lach op een tyt ynd sieckhuse
En het gesaede op een tyt nae
der mette. dat die ander sieke lage
ende sliep. dat dese helige man
wat hie seer duerich was wakede
en bede i sine bedde. En hie sach
dat ind' dou van den sieckhuse
een swaer duuel in quae gaen.
die i den cleen en in de gelaete
sye ansichtes den dwasen gemey
ne wue gelick was. Die o ginch
hiet en daer. als of hie wat ghe
socht had. En wat daer een bar
nede lāpe hinch. soe mocht die

helige man claerlike sien al dat
hie daer dreef. Soe ginc dae dit
orey gemey wy en sach al om
en besach by nae alle die bedden
wie daer seliep ofte wakede. of sie
daer yemat mochte vunde. die hou
toe hoerden. en of dair yemant
was die sie besmeike mochte en
tot hou trecke. De ene ginch sie
hastelic vour bi. den anden sach
sie van lager aē. den ene vistorde
sie van weers. bi de anden quacm
sie naere by. Somige taste sie sach
telike aen hou kynē. soe dat sie
niet obesocht en liet. En dat die
duuel mit sine becoringe altoes
van hūne plegget te doe. dat heuet
god tot oser lerige dese heiligen
man geapebaert. Ten leste toende
sie de sie sochte en vour sij bedde
bleef sie staen. en dat was ee iock
monick. die cortelick p fessi had
gedaen. De odeckte sie sij aēucht
en taste on sachelike aen. ende
wachte vte slape. en seide hē mit
clare worde. Du onsynige mysope
wat hebstu hiet te doe stant op
hastelike en volge mi nae. en
segt dine geselle dat hie nae dy
come. ic sal uwer vrbachte bute
der dure. Als sie hē dese worde
toe gesprake had. soe ginch die
lelike boest te hat elberh vter sel
uee dure. dat sie in was gecome
Die ioge monick wart ontwack.
ende richte hē op. en cloude syn
hoest. en sach hiet en daer wie on

35
wt sine slape gesweket had. En
doe hie niemāt en sach leide hiet
hoeft weder weder en wart of slae
pe. mer leide niet in ofen lieuen
heer als men vā sūte steue leest.
Doet dāch was gelborde. de apē
baerde die helige man gods die
dese dingē gesien had heer robto
alte same die doe abt was. Ende
hie als een guet hūde die seer sordy
uoldich was datter omē nymāt
vā sine scape die hē beuaele waen
vloere en bleue. hie sprac desen
iogen mā toe en vragede hē. hoe
hoe hie to vrede veer. en hie ver
maende sorchuodelike en leerde
on vaderlike. Waer hie atborde
dat hie wal te vrede waer. ende
dat hie geen quade berouge en had
vter oude te guen. en dat sū me
nige waer der orde te bliue tott
dot toe. mer die boesheit heeft
hou selue gelage. wat sū herre
was soe besete vā dē bose geest.
dat dat outmodige berou dāu gep
stede in en conde gehelben. daer
die selige vgtifnyse nae mochte
volge. En doe die abt den helige
man goeds die atborde des ion
ge monichs seude. antworde hie
daer op. wacht en wemich tyts
en vten eyde suldi wal bekene.
dat ic v die waerhē heb gesen.
Wat wd ic v veel segge. Daer en
ginge niet veel dage voer bi. dese
monich en wart alsoe vā dē boe
seu geest en vā sū selfs quaethē
vbonē. dat hie achter rugge set
ten dat vweelike oudel guedf.

En den bant syre professien te
schoude. en is weder gegae tot
ter weert een arly vloepē mo
nuch. En soe ist apēbaur gelborde.
Wat dat onrey wif bedude. dāu
voer vā gesecht is. en sū geselle
die sie hē hiet mede neme. dat
was een die mit hē gedoet was.
en mit hē pffessie dede. die al wast
te vgefs gesent was i een ander
cloester die als hie houde. dat sū
geselle dat helige habyt afge
woye had. te scoude hie oec al
dat hie goede gelauet had. ende
volchden sine geselle nae. Dus
ist apēbaur gelborde. dat die geest
der ofuuech als die pphet tur
get die mit sūne fenyde blasen
die aile barnede maket deser
twier liden alsoe dat of stecken
heft. dat sie beide bedroge en te
valle gebracht sū. Welker on of
bidelike bande. dāu in iob vā
staut. dat die sene der vleischicht
mede gebonde es den. Die barm
hertige en almachtige heer altois
veer moet wesen vā sine arme
en cranche knechten. *vā enē ge
nouchlike visioē dat die abt rober
tus sach. dat die egelē blome strou
de int chow. dat xxviiij. capittel*
Hls een vā den geestelike
kinder des helige abts
heer roberts. die die en
ge wege die totte hemel leiden
oudermodelike had dou gelope.
en den heer behaichde sine aere
beie salichlike te eynde dat hie

in vreden moeste ruste. Ende die
tuyt geneekte dat hie geroepen
solde werde. ende otfangen dat
elbige loe. **G**oe was die abt ge
yaen mitte broeders dat sie wat
solde ruste. **E**n siet die slap des
herē quae in hem. en hie sach
in een visioe dat tēbe boue ma
te suuerlike iogelige die i houe
aensichte en habyt wōdlike
scoe blickede. Die als sie lihen
en rosen en fiolen en alre ha
de blome stoude in chour des
cloisters vā clarendal. **G**oe dat
alle dat chour seer suuerlike
blitten vā dien bloemkes. **E**n
als hie dit sach vōboderde hie
hē seer. mer om dattet ider ou
den niet gēbōlike en was dat
chour mit blome te stroien.
soe myscochtet hē wat en sei
de. **M**hi goede iogelige wat
meydi hier mede dese nye ge
wōnte hier te make. en onse
chour mit desen blome te be
stroien. **E**n sie atborde hē en
seude. **E**n wilt v hier af niet v
wōdere. noch en beest ons ou
niet moylich in dien dat w
ide dat ons is bewele. wat in
dese chour salme nu althāt
hochtuyt hebbe van ene nyen
helich. vā welker hochtuyt
die engelen i den hemel hem
vblide sulle. en gade sal laue
sanck gesōgen werde in sion.
Goe die iogelige noch dese wō
de sprake. en die abt hē seer

vōboderde vā dat hie hoerden
en sach. **G**oe wart hie vā den
gelude der ratelen die doe ge
slage waert vten slape gēbect.
ende tot dier hochtuyt. die hie
vā byne inde gēest bekeent
had. wart hie nae behoulic
heit svs stants gerope mitte
vōtwendige teikene. Dus quae
hie dat mitte anden haestelic
te loepe. ende mit groter vricht
dede hie die beuelige der helig
zielē. en gelouede sekerlike
dat die engelē gaeds nye blyt
scap en nye hochtuyt vā sol
de hebbe. **O** hoe selich en waer
like hoe selich syn sie heer die
du vore en totti genome heb
te. die nū in dese leue mitten
vuer der pēntē alle onpuerht
der sūnde vterē in hem selue.
Op dat sie in dien leue dar mi
nae desen leue comet. dar god
afwasschet alle oreyneheit
der dochtere van sion. mytte
vveerlike gēeste des oirdels.
en des brades gēenre reyma
kige en dorre behoene. mer al
te hāt sond hinder der sūnde
totter elbiger zelich moge co
me. Dus heft tot seliger ge
hochnusse heer robus des a
dere abts vā clarendal dat
poynt dat hē vā gade was
beuaele tot vbynige der ziele
trouwelike en wylke ende
outinodelic wt gēgeue. **E**n is
Jaer om blidelike ingeleyt

in die blytſcap ſyns heren. Ende
 is ſine vourvader de hie niet
 gelyck en was i heilicheide v
 enicht i der ewiger ſelich. Op
 dat hie mit heerebelike mach
 bliede weſe inde hemel. Welck
 nae volghet hie vdiende te we
 ſen i de regimēt der alre helich
 ſter vgaederige. **S**y helighe
 gebeente ſij geleecht inde gra
 ue dat daw gemact is i de clou
 ſter va claredail bi der kerckdoi
 ren. **D**are ander helige en volw
 me monike dat volcomē mā
 nē waen en in alle doechden
 en gade behagēde hebbe geſeſt
 mit he ruſte. **D**aer by nae in
 houre ſtede va ſulle ſegge. **V**a
 heer pocius de viſte abt van
 clarendail en nae een biſcop tot
 airenberge. **D**at xiiii capittel.

Des helige cloſters was
 die zelige en die helige
 en die mit alre eerberdich is
 te noemē heer faſtrad. **D**aer
 vour af geſecht is. **E**n doe hie tot
 cyſterſen abt gecoure was als
 wer geruert is. **D**oe wart heer
 ganfridus die des helige vaders
 des houichvloierende leerre ſute
 bnarts notari was. die hie
 ſoe ſudeclige lief had. die ou die
 die leeſte boeke ſyſ leues mit
 ſuete worde beſcryft. die vourde
 abt va clarendail geordniert.
Ende doe hie nae niet veel iaen
 dat regimēt ougaf. **W**aert die

eerwughe vader heer pocius
 die abt des cloſters dat geheite
 is grote wolt die wifte abt tot
 claredail gecoure. **D**oe deſe kne
 cht gads noch een monick was
 inde vourſeide cloſter. dat een
 is va den dochten die vt claren
 dail ſij geſprate in den lande
 va toloſen. **I**n welke cloſter
 veel helige vnoemde manē va
 begijne hebbe geſeſt. **D**oe py
 den hie mit al ſyre vlitich he
 der werlt te cruce. en al datter
 werlt toe behout he een cruce
 te reikenē. **E**n alle die oduchde
 en gebreke des vleysches aſte
 ſnyde en te vlyne. **E**n myt
 alle ſyre hte te vſucke en te
 begere dat hemelſche vader lat.
Ende der goeder geeſtelik alder
 vaden die hie mercklike wifte
 te weſen i douchde en in helich
 den. graci en vrietſcap te ver
 crigen. **O**p dat hie va hoere
 goedē crepele en vmanigen i
 doechden geſtercket mochte
 wden. **E**nde va dage te daghe
 inde geeſte vnyet. en ſoe moch
 te come totte bekene der wair
 achtiger en der ewiger wiſheit.
Maer onder allen dien andere
 ſoe aenlyck hie ſondlinghe
 ene die der noucie meyster
 plach te weſe in dien cloſter
 dat een man was va groter
 helich en wal gefundiert i
 alre puerheit der gewaerē douch
 de. **D**eſe helige vader die vour

alle arbeyde starkelike yeaerbet
ende gelycader had began oic y
nichlike te dencke op die rust der
ewiger selicheit. en groit vdract
te hebbe tot alle d'igen die der
werlt en den vleesch toe behoure.
En nae der begeerliker tegewor
dicht ons lieue here ihu xpi
groet vlangte te hebbe. op dat
hie mochte igaeen i syn alre
soenste huus. en bescouwe sy
alre scoenste aeficht. dat vol
alre suetich en vol alre myne
is. Soe dat hie seer vuerighe
begeerte hadde onbonde te w
den. en mit xpo te wesen. dat o
mers dat alre beeste is. Als hie
daer aldus was i den stride der
geestelik begeerte. en stedelike
riep in syn ghebede. Hoe neer
sul ic come. en apenbar v'schijne
voor dat begeerlike aefichte gad?
Soe quae die alre heilichste
dach des leste auet mael ons
lieue heren. in welke dage alst
geboelic al dat couct totter ta
fele ons here gae solde. en dar
otfange die leuedich makende
offerhande sacramete. En doe
die tyt quae deser selig offerha
de. en die broders die een nae de
andere mit groter weerdicheit
dat pynde te offagen. Soe quae
hie mede vour i sine grade mit
groter begeerte hapede deser
gracien deelastich te lberde. En
als hie die spise des leues offan
ghen had. en dat eerw'dige hei

lige sacmēt noch i sine moethad.
wt o sprekeliker suetich der god
liker tegewordich en gotliker
myne wart sy ziele suetelich
smeltede in onsen heer. En wt
sprekeliker begeerte. die hie tot
gade doe i he geweldde. soe hilt
hie sine viger aē syn kele. ende
begeerde vā syre ziele dat sie
mochte sterue en bat gade ald?
Heer ihu xpe des leuedige gods
soen. selichmaker des mylike
geslechtes die dit alre puerste
en onoselste en alre heilichste
lichae dat ic alre o'berdichste
my'sche nu heb offange. En
vā der o'berlecter alre reyster
maget o ons selich te maken
hebt aegenome. Mochter we
sen dat v niet en myshandede
dat gebet u'bes o'berdige snoc
de knechtes. Soe wbolde ic out
modelike u'ber groter goedti
reheit bidde. dat dou deser kele
dat nu dou gaet dese hemel
sche spise. en dit broit des ewi
ghe leues vour in eer gererd
sche broet noch gevre hande
v'genchlike materie dou en
gae. En als hie dit mit groter
begeerte i sine hten gesocht
had. Soe liet hie die hostie der
ewig selich die hie in de moede
hadde. mit groter blydscaep
en ynich i gaen. meer i dat
ynereste syre ziele daer syb ly
chams Ende altehans recht

of onse heer op syn gebet geant
wordt hed. **D**i geschie als du bid
deste. **O**p dier seluer tyt en op dier
seluer stede begā hie crāch^t syns
lichās te gevoele. en syn cracht be
gā hē te begeue. soe dat hie des der
den dachs daer nae dat was opte
paeschauet suetelike ruste in on
sen heer. daer hie vsadet solde wer
den. vā den begeerlike aēsichte. daer
hie duche en begeerlike nae ge
suchtet hadde. en soe ouerchlike
dat alle die helige engelen omver
sadelike begere te scouwe. **O**ch
hoe selich is die man. die dus
sij begeerte woert vōillet. **E**nde
het was een selich gebet dat al
soe haestelic vdiende gehout te
wende. **I**n die tūde was heer pō
cius in dien cloister een monuck
en had dese helige mā seer suete
linge lief. en was hē in sijn sie
ten en in sine doot seer dienstaf
tich. **E**n hie vrachde of hie eni
ge pine voelde in sine lyncham.
Daer hie hē op atwōrdē. dat hie
in alle sine leden wail geschickt
waer. en dat hie i sijn lichte wail
te vrede waer. **D**aen alleē ander
stede sijn kelen daer hie mitten
viger aē tasten daer woelden hie
wat sericheide. **E**n wāt dese her
pōcius wōderlike grote wōdicht
had en deuocie tot dese helige
vader. den hie sach ald^o vūnich
like en selichlike sterue. **D**oe
ginc hie mit grote betrouwen
tot hē en wat hē outmodelike of

27
tet ouerwinds der groter goedturere
barmhertich^t gods wese mochte.
Dat hie nae sijn doot wōrd tot
hē solde come. ende hē late wēt
hoed mit hē stonde. **H**ie ginc hē
een teike. waert gade behagelic
dat hie wōlde doen. **E**n nae niet
veel dagen quae hie wōrd tot de
se broeder als hie vā hē begeert
had in sondiger groter claech^t
blēckede. en als een puer glas.
of als een crystal was al sijn ly
cha dōt scinich. **E**n hie sprach
tot hē ende seide. **D**u salste wēt
mij alte liefste broeder dat ic ou
mits der alte groetster barmh
ticheit gods in groter selicheit
bin of sage. **E**nde de schijn myns
lichaes daer du mi nu in sietste.
dat is mi vā gade gegeue. hie
totte dage der gemeyne vūsen
se. als ic dat licha dat nu stinc
ket i de graue ende te puluer v
gaet wēder an sal nemē onge
like claere en schoere daen du
mi nu sietste. hier en byne rust
te ic suetelic i desen licha dat
alsoe claer en dōt schmede is.
dat ic mit alle sine leden en mit
elke mynste deel der leden als mit
seer claere ogen mach sien. **E**n al
dyt licha is mi ofte alte same
een oge waer. **D**och soe scheen i
den ene wet des ouclaerste licha
een vleckē. daer hie een luttel
droefheit selue vā seide. **D**ese vlec
ke die du sietste aē desen ene wet
is mi daer vā gecome. dat ic tot
te dagelike arbeit niet alte wā

lich en plach te wesen. Nocht ic en
ginc mitte gemeyne couent
totte gemeyne aerbeide niet al
soe vuerichlike als ic gedaen solde
hebbe. Dese dingē en veel ander
wōderlike dīgen seide dese helige
zuele desen vorsede broeder. Ende
ten leeste ginc sie vā hē en liete
seer wul getwistet en gestichtet.
Dit sille sie aen merke die niet
alleen trouwelike trauchlike ten
aerbeide pleyte te gaen. mer oec
lichtelike om een clef oirsache
daer mit alleen vā te bliuen.
Alst nochtat seker is en apen
baet dat alle die isettige der
oude heilich sijn en gade behach
lich. en dat men daer niet van
vsumē en mach sonder groet
peckel onser sielen. *Dat een bro
der doe hie sterue solde de abt sei
de. dat hē die ewige gloie geuēbaert*
Dese knecht gads was. xxv.
die dit vorseide visioe
tot troest al der geere
Die inder oude vā cisterisen die
boerden des dages ende des nach
tes drage vdiende te sien. Doe
hie namaels soe toe nae i couch
den. dat hie totte reginet alle
des cloysters was vheue. ver
cierde hie die stede sijn amboches
mit guede beteymelike seden.
Soe dat hie die sorge sijre scapē
weerdlike droech. En nochtat
die sachtmodich en onoselt
die de scapkes toe hout niet
achter en liet. En het iseschie

Den in dien tyde dat hie daer
ouerste was vter vhengnisse
gades. en die vborge ordel goeds
die allen mysche onsielich sijn.
dat daer in dien cloister een gro
te sterfte quae. soe dat bynen
tween maende vyf en vierich
mysche storue. die bi nae alle
niet alsoe groter begeerte tot
onse heer voere. oft hē god vā
den hemel geapēbaert hadde.
dat hou tyt gecome waer dat
sie wt deser sterfliker tyt solde
vaere. in die ewige selichheit.
En daer waer veel die got gaf
te voere te wete en te sien die
hemelsche glorie. ende cort dā
nae die te ofangte. Ende op dat
wā waer mogte make dat wā
gesecht hebbe. soe willen wā so
tinge exēpels vā veelē hier bi
sette. **D**aer was oec een mo
nich die seer goet was vā leue
die i der vourge seider sterfte me
de sterf. En doe hie de eynde be
gan te geneke. die waer die en
tel nae cōpletē geslage. en die
broeders quame dā toe om sijn
wēbaert mit hoire gebede te
bebaere. En als die broeders die
letanyē en die psalme bi hem
songe. waer hie soe gestercht
vā onsen lieue heer dat hie me
de sanct. als hie best conde. En
doe die psalmen gecyndet wāen.
dede die abt een teike de couent.
dat sie solde hēne gaen. want

In han soe sach mitte anderen
singen soe merde hie dat hie
noch niet sterue en soldē. Mer
doe die sieke broeder dat merre
dede hie de abt een teiken als
hie best conde begerede dat sie
noch wachte woldē. wat hie
wael gevoelden. dat hie te hat
vscende soldē. Doe die abt sach
dat die vuerige mā die stren
gicht der oude ende sy silenciu
in die leyste artikel syns leues
soe vaste hielt. Soe en conde
hie hē vā blitscappē niet lāger
onthaldē. Mer hie seide bndia
te. en brack syn silenciu ende
seide. Ic biddi mi alre liefste
broeder. wat ic sie dat god mit
ti is. dattu ons wilst seggen.
of di god yet geapebaert heft
van der ewiger selicht dat sy
sien dat dy alsoe begheerlike
nae vlanget. op dat wi oec te
bet gemoedet motē werde. en
ons mytti vblide. Die sieke at
worde. vader op dat ic v dit worde
op uwe worde. soe suldi weten
dat ic gesie heb. dat mi niet ge
orloft en is te segge. nochtas
mach ic dat segge. Dat al wair
ic alleen heliger vā vdiēte.
dā sie alte same syn. die ick
hier sie. ic en weer des niet wer
dich die glorie en weerdichit
te of fange die mi bereit is. en
die ic alte hat sal vcrige. En
soe vroe als hie dese woerde

30
hult gesprake. ruste hie sue
telic in den heer. **Da ene cleymo
dige broeder de bnard was gelpe
ten de die abt heer pōci tot pet
tēie sterte. dat xvij. capittel.**
In dien selue cloister was in
dier tyt een broeder die seer gres
telic was die bnard hiet. Dese
mā inde begijne sijre beluige
als hie aensach die groech sy
re sunde. ende des strige richters
rechtidich en uernstelike de
se dinge dor sach. soe wart hie
alsoe seer bearttet. dat hie bi
nae in my stroift woldē vallen.
Als die eerwerdige abt pōcius
dit vnaem. soe pynē hie on
mit sueter vmanige en me
nige guede exempele te trouste.
en dat te bewisen. Dat soe wie
vā sine sunde gelbaer becou
we heft en die volcomeliken
bichtet. hoeveel hie oec mys
daen heft. god en sal hē syn
barmhertich niet weigere. En
doe hie hē mit alle dese worde
niet te vrede en conde gesette.
seide hie te leyste. Ic wil daer
een borgevout wesen. en mi
siele wd ic te pade dat voer
sette. wilstu totte eynde toe
een guet gehouesa broeder in
deser ouden wesen. du salste
sonder twiuel die ewige selicht
vcrige. **Wit deser laefnisse
wart dese broeder alsoe wael**

getroest ende alsoe seer gestarckt.
Dat hie alle die mystrouftich **W**t
synre liden sette. Ende was voert
aen vroelic in den heer. en sanc
hē stedelich barmhertich en recht
ouder. Ende al was hie edel ge
bare. hie en achte geen edelheit.
dien alleen om xps wille arm
te werde. ende den armē outmo
delich te diene. En daer om was
hie daer toe geset de armē ende
de siekē te diene. de hie oec alsoe
trouwelike als sine herē en de
leden xpi pynde te diene. Ende
als daer remāt serech was. of
te lusich den was hie sondige
goedertire. ende dienstastich. die
te veruige en te meistere en te
trousten. als die moederē hou
sieke kinderens omhelfet en
trouset. En als hie niet op en
hult dese dige en deser gelike te
doe. soe geschiedet dat hie inder
voerseuer sterfte. mede vā on
sen heer wart gewepē. Wat
als hie sach dat syn lieue broe
ders vā hem worde genome.
alle daghe. soe begeerde hie oec
mit alle sijre liden mede ont
bode te werde. ende mit xpo te
wesen. Ende die goedtire heer
die altoes bereit is de genē die
gelbaer berou hebbe in hore
herte. en al sine knechte die
outmodich syn vā geest. die vol
ge syn begeerte vūulle. Doe
hie hē aldus een wēnich crūsch

welke lach hie toe bedde. Ende
als die abt quae om hē te van
den. vōbode hē om dat die vūe
rige broeder om soe cleyne sieck
te toe bedde lach. En hie seide
hē als mit ene laggedē mont.
Frueder vuarde en wilt niet
verdoert wesen. en en sult noch
niet sterue. ~~noch~~ ghi sult noch
een wil tyts ose bonē en war
mois mit ons etc. Ende hie at
worde. Vader ic en bin niet be
angtet ic en bin niet vveert.
meer ic heb guet betrouwen.
dat die begeerte mijs lide sal
vūullet wende. Wat wil ick
meer segge. nae vier of vijf da
ghen wies dat cley vūcke in
enē grote brant. en wart een
doot siechte dat ick seer cley
siche te wesen. Doe berispede
die abt sijn selfs ordel. Want
hie sach dattet meer ginch na
den gevoele des siekē broeders.
Doe die tyt genechte dat hie
vter tyt solde scheide. doe wart
hie mitte helige oly geolht.
Ende alsoe vroe als he sijn am
bocht was gedre. quae hie in
een geestelic scoullē wt hē sel
ue. en lach soe enē lagen tyt
sonder gevoele ende sonder roe
te bi nae of hie al doot gelbest
hadde. Daer en byne worde hē
die hemele geapet. en hie ver
diende mit ongedekte ansicht
te sien die glorie gods. Doe

Dat hie oec waer mochte segge mit
de helige priuarch iacob seggende.
Ich heb den heer gesien. vā myn
sicht toe angesicht. en my siede is
selich geworden. Doe hie soe ene
lange tyt lach. en die heymelich
des hemels niet besgre vmetelich
mer oimuds die graci gods idet
sach. ten leste quae hie wed tot
he selue. Ende vter vroelich syns
mischs en alle syns besenbelly
de hie genouch waer hie gelbeest
had. Die guede vader quae tot
he. en vragde he hoe hie dur an
waer. En hie antworde. Vader ic
bin vā der goedtuecht gods wal
te vrede. Ende nu alre liefste va
der. nu laet ick quyt vā uwer ge
laeste. die gi mi wal eer lauede.
En ic dancke v vā uwer vaderliker
sordhuoldicht die gi had boue mi
arme sunder. Wat mit rechte is
die borge vry. als een mysche ot
fange heft de he gelauet is. Met
het was de abt bi nae al vgete.
dat hie he in vourtyde gelauet
had. Soe dat hie he irst vbon
deude wat hie meyden. Doe ver
maede hie he apelike die saeke
ende seide. Ist v vgete lieue va
der dat gi v selue ene borge set
ten myre selich. vā dier saeke
scelde ic v nu quyt. wat ic bin
nu vout meer oimuds der barm
hertich gades ons hien ihu xpi
seker myre elbigher selich. Die
abt began he neerstelic te vrage

39
hoe hie dat mochte wete. **Mer**
doe hie dat i greente wys apen
bare en wold. en die abt sach
dat hies hem niet af bidde en
mocht. Soe geboet hie he inde
nae ons here bi der heligheer
gehousaher. dat hie die dige
die hie gesie had dur sie vā ge
stichtet ende getroust mochte
wende tot veelre mysche selich
apebaen wold. **Doe** die sieke
broeder die worde houde seide hie.
Want die wechde der gehousa
heit daer es sacht dat ic moet seg
ge dat waerastich is. Soe sal
ic segge dat ghi mach schren
maelbe sullet geloue. **Mer** op
dat icht v geloeslic make. dat ick
sal segge soe suldi wete dat al
soe vroe als ic gesecht heb. dat
ic dae mede sal den geest geue.
Vadlike myne sal dae wete.
dat ic oibedige mysche op ge
voert was voer onsen heer ihesu
xpi. en onfacht vā ansicht toe
ansicht. niet i syre goth. mer
in der alre helichster forme syre
otmodicht. die hie he gelberdicht
heft om onsen elid aente nemme.
En wt syre alre goedtuester
barmhertich v guse hie my alle
myr sunde ende sekerre haep der
elbigher selich heb ic vā syre
genade in mine schoet. **O**ic hou
den ic wt sine alre heidichsten
monde. dat alle die gene. die tot
ter doot toe gehousa bliue in
deserouden. sekerlike die elbigher ruste

Vā hem sullen ontfanghē. Ende
onse lieue broeders die sy gestor
uen syn sach ick in groter glorie
Wal te vrede wesen. Ende oic sach
ic daer myn stede die ic daer van
der genaden gods althans onder
hē sal ontfangē. Ende als hie dit
gesacht had. sweech hie. en med
gaf hie sine seligē geest. die recht
te vore blidelike i de hemel tract.
laet ons die gēre peitēcie doen
my lieue broeders. en mit desen
broeder die selichlike syn peitēcie
heft vollebracht. laet ons mit
betrouwe ons hē ende mit belie
ons moēs vourcome dat ansich
te gods. Op dat w hier nae mit
hem dat ansichte gods moge
sien in volhitcheliker blidscap en
in vrolicheit ons geestes. Waer
like nae die dat god selue tuedyt.
soe lydet dat ryck der hemelen
gesbeld. en die hē gesbeld doe. co
ne dat grape. Siet dese groete
sunder die i de begyne sijre be
kurige als hie aēsach die men
nichuoldicht en die groetheit
sijre sunde. nae die dattet wal
behouelic was. bi nae in myn
trouwe woldē walle. die wart soe
vā der gotliker gracie vlichtet.
dat hie hē malike op richte te
gēs hē selue. en pynde mit huy
le ende mit scrien en mitte sie
ke trouwelike te diene een rou
wich en een vnedert hie gaede
alle daghe te offere. Dae om ver

nota

Diende hie dat mylike ansicht
gods. daer hē seer voer grooubelde
dat hie tornuch op hē wese soude.
en daer hie seer om aerbeide hē
daer tegē te vswone. tot trouwe
alle der geire die waerlike pei
tēcie doe wullen. niet alleen hē
vuedelike mer oic seer sondlinge
genuechlike hē al syn suden
geru vngaf. ende hē die glorie des
elbige leues woldē geue. oic i dese
sterflike licha te scoube. Wat
dat gloiose ryck der hemelen en
sal niet werde gegene de slapen
de ende de vsumeden. en die hou
sude niet en wullen achtē te be
tere. mer hou betrouwe daer op
sette dat sie lage geestelike schy
gedragē hebbe. mer dien salt ge
geue werde die wakende sy ende
nachten en dachs hē pyne te oē
fenen i de geboede ons hē. **D**
us was tot zeliger gehouichus
heer potius west abt totte grote
closter geheete magna silua.
dat is te grote walde. Welcks he
licheit en geestelich gnet te
merche is i sine helige en vol
comene discipule. daer w dwer
vā gesecht hebbe. Ende watter
gescreue is. Die hedich is die sal
noch meer geheulicht werden.
en die in deryne dighē getrouwe
wordt gevonde. dien sal sy heer
ou grote guede sette. Soe hef
tet die gotlike woufienicht geor
dinut. ende den mysche die dat
toe houre hebbenē daer toe ge

40
Koue een abt te wese vā daen
Dail en ouerste alle der cloysten
die dūr ond' houre. Ende als hie
daer vlitelike wakende was ouer
die scape gads die hē bevalen
waen. En in sijre plaetscap gods
gelyk, altois sochte. en niet sijn
selfs gelyk. Op dat die walluch
tende laterne die vā der guedert
relyt des helige geestes ofstake
was voel mysche lichte solde.
Soe heftet god soe geordineert
dat hie eendrachtelic is gecore
byscop te wesen tot clarebergh
Ende al wast dat hie vheuen
was biscoops staut tehalde. hie
en liet daarom niet acht' die ot
modicht' des monuchs. Soe dat
hie in ene mysche toende tēuer
hade gracie. Ende die beerdicht
der ouerste priester scap vhoerch
de die puer outmodicht' der mo
nichscap. Ende weder d' die stre
ge ouericht' der helig' geestelicht
gaf der bysscopliker ere meere
macht onder den volck. En die
volc dien hie hore byscop was geset
leerde hie en werde sie mit sinen
woude en mit sine gode grepele.
Soe dat hie onder alle de biscoppe
sijre tyt eerbaer was en beedelic.
en ten leste sine loep lauelic eyn
de en ofstagede dat loen sijn aev
beits ruste in den heer. **Dā heer**
gerard' de sesten abt vā da

redul. dat xxvii. capit.
Is heer pocius i der biscop
liker ere was vheue. die

Die vyfte abt vā daendail nae
sute bernart de honichvloeden
leere. doe is heer Gerard' die abt
vā der tyer grafte een mā van
pure helige leue. die laeflic was
in alle sine sedē. die die volcomē
heit des seste getails i sine leue
en in sine doode solde vūulle die
seste abt dūr gecore. Dese eerber
dige vader was gade geney en
soer gemyndt vā de myschen.
En was vā gade viciert mit soe
groter gracie. datte alle die broe
ders als een schoe blome des he
melsche paradys i grove weer
dicheit hadde. **Wat het was bal**
rede dat dien god mit soe graci
en bequuet had. dat on alle die
mysche lief solde hebbe. Want
die meyster en die geney alre
doechde xps daer alle scatten
niet allee der wysheit en der we
tetheit. mer oic der goddienste
licheit en der gracie sijn in vbor
ghen. die heft soe desen sine vt
voire knacht mit geestelike gra
ue vūullet. dat hie niet alleen vol
comelike in hē en geloefde ende
vruchlike piende te dienē. mer dat
hie oic bereit was ene harde ver
weerlike doot om sine wyl te lide.
Wat tribulacie en weder spout
proue alre best den geloue en die
myne die een mysche tot gade
heft. Ende is dat apēbaer dat hie
volcomē myne heft die totte eyn
de daer in volherdet. soe ist oic daer
dat dese helige man volcomē dūr
in heft gebeest die als een getrou

44
De knecht sochtuolich heft ge
West. in synre tribulacie. Onge
vernsde geloue vast te halden.
en volcome myne wt ene pure
herte en wt eenre gueder conscien
cien te bewysen. **Soe** dat hie oic
sine viat den wredelike wyften
nae sine bloede wt goeder herten
lief had. **Wat** hie meer achten
dat leue der ziele daer des lichaes
Ende ~~was men vveert~~ voer
den doot des lichaes. ~~dat was v
lies des geloue.~~ en hie wolde lie
uer totter doot toe strude voor
die gerechtichheit. dien wt veltre
anrtuoldich swige. dat hie sa
ge dat die oude vginghe. **Ende**
die doechde onder die roete ge
trede worde. **Soe** dat hie dien
nae totter glorioser martilien
is gecome. **de** hie lauelike en
en helichlike geleest had. dat
wille es nu mit alsoe corten
woude als es cone bescreue.
Daer was een monuck in o
ser ouden die nae de vleschen
nae der werlt wat edel was ge
bore. **met** nae gelbaen doechde
te rekenen. **Was** hie te mael on
edel. **Wat** hie ofsach hem niet
teges die gelbaer forme der ge
baere geestlichheit veel bi de stra
ten te loope. ende in der heren
haue dicke te come. en mit
werlike dinghe he veel te beco
mere. ende he selue daer osche
melike in te steken. **Soe** dat hie
in alle sijne waderige he meer

toende een oloepet te wese dan
een monuck. **Desen** geboet die abt
van claendail heer gened' wt
neerstiger myne. der gerechtichheit
die men onhalde solde. en syn
peerde name. ende alle die dinge
die hie tege die oude had. ende
hie beval he den abt van yma
co heer peter. dat hie he in syn
cloyster solde halden onder scar
per disciplin. en gens ouloff
en solde geue wt te gaen. op dat
hie penitencie solde doen sijn oer
kes. **En** al wast dat die guede
herte wt laueliker menige om
de devalende broede te vbetere
dit dus geordiniert had. **des**
bose monuck minnerde noch
tas daer seer tege. als of hyd al
wt passien tege he en wt qua
de gemoede hed gedue. **Aldus**
wart hie noch arger daer van.
dat om syn beterrige was geide.
Wat de duuelike geest nae hie
al gelidike in hem en onmes
like boesheit. en femin blies hie
wt. **En** als een alre wreetste
beest wyften he nae de bloede
des goede vaders. **Hier** en byne
geschiedet dat die abt van claen
dail touch i germanie om die
cloystere des lants te vuitiere
die onder he waen. **Dus** geuielt
dat hie quaen te trier dat een haest
stait is van der puicien die belchja
heit. en plach wldneer een ander
rome te hene. daer die woyste

49
steden ende vballen hysen noch
wal bewisen. Wat sie wil oer ge
west heft. By deser stant licht
cen vnomdt cloyster dat tot su
te mathias is geheite. om dat
sute mathias die helige apos
tel sy lichaem al heil dier rustet.
Dat helena die keyseryne des
grote costatyns moder vte iud
sche lade dier brachthe. en eerli
ke heuet vheue. Die soe is die
selue stede te eerberdyt want
die helige lichame der dree dis
cipule sute peter eucharj va
lery en matru sy dier tder crof
te des selue cloysters eerberdeli
ke gehald. Daer die guede ym
ghe mysche va dier stant groe
te deuocie toe plegte te hebben.
Die va den helige apostel petro
ust i gmanie gesent word. om
dat ewangelid der myschelik se
licheit de lude va dien lande te
kudige. En die gloie des helige
cruces onder de heidene te predi
ken. die t houe tude drie die ver
noemste stede va germanien
als trier tugen en colen myt
houe byscoplike werdich heb
be vheue. Doe die vroufede abt
heer gerard totter voufede stat
va trier quae. vkoes hie sy her
vgtte i sute mathys cloyster. dier
hie seer guetelic va den abt en
va allen de broeden wart ofan
gthen. Mer die guede ma die dier
met om lichamelike gemack

te sucke mer o gresstelijke outber
Daer te soeke dier om daer was ge
come. Gont hie al stillike op en
quae der kirkē. en ginc voort i
die trofste. dier die gelochnisse
was der helig dier confessorē vrou
genoemdt. En hie viel nut ghe
heelte hte en mitte lichaem voor he
nedere opter eerde en bat mit vne
riger begerte. dat hie en alle die
gene die he bevaele waen ouer
tuds houē helige gelude en ver
dienstē die milde barmhertichit
guds mochte vruge. En doe hie
soelage had gebede. dat sy deu
cie al onstake en seer vuerich
wart. Doe wart alle sy iwendich
op gelake en lbt gebreidt. soe dat
hie oir bequamer wart godlike
dige te offanghe. Ende hie sach
dat die vourgesende helige cofes
sore in groter gloie schoelike bli
kede bi he stonde. va welke die
een eucharj he toesprac en seide.
Broed en wese niet vsaget dat
tu ons dus sietste. Wat bi syn
die gene. die van de helige apos
tel petro ust in dit landt sy ge
semdt. om dat helige ewangelid
hie te predike. Ende ic bin eucha
rius en dit sy mij tbe broeders
matern en valeri. Welker hul
pe begende du nu biste hie geco
me dier ofe lichame ruste. Ware
om bi ons i dine geloue en in
dijre yuicheit bi ons mede vblide.
Ende sy vter vlygenisse gaeds
tot dy gesome. om di ten besten

te raden in dien digen. Daer In
dijte herte mede biste becomert.
Dij wille end dat opsat djs hten
is. dattu geerne ontlade warte
vande ambocht dijre plaetscap.
Op dattu va alle desen forge en
saken becomernisse vry va mo
geste wese ende mit gade dachs
en nachts ynuchlike becomert.
mer du salste wete dat dij wille
deser sake niet en oudragz mit
ten wil gads. hier o soe raede ic
Dy en vmae dy dattu dese graed
der plaetscap die du bi der gena
de gades hebste of fange. niet o
wylke va dy en werpeste. mer
wese standastich en stride mali
ke. Wat het is nae bi dat di god
visiture sal. ende dattu voir alle
dine arbeit en vduidicht een
duergendlike crouen salste ont
fagen. Nae desen worde en sach
hie sie niet meer. En sie liete de
abt vol vboernisse end vboer
nisse. Daer nae soe touch hie sjs
weges o te visite die closteren
die i die lande geleyte waren.
En mit sijre genochliker teghe
wordichent en leerige en zelyghe
vmaninge machte hie sie al blide
en vuerich trouwelike te doen.
al datter helig orden toe hoert.
Ende dat suete visioen dat hie ge
sie had. en die worde die he toe
gesecht waen. had hie stedelike
in sine hte. soeclige dat hie va
gade cortelike visitiert solde w
den. mer als hie va dien helige

Die he geapebaurt hadde stedeli
ke pinse. Soe vboerde hie he
seer va suite matern? ziele. Bar
sie doe was of wat leue sie doele
uede in die vurtich dage dat sy
lichā iden graue lach. eer hie
oumids sunte peters staf wart
vboeket va der doot. en het bega
he seer te trouwe dat hys niet
gebraget en had. doe hie wael
had moge vrage. Hier o doe hiet
al geduen had daer hie o wtege
toege was. soe quae hie weder to
trier. mer hie en was niet gehet
bergt ynt cloyster. Wat daer was
een wys mechtich mā in dier
stait diet he nuveel bidde af
gebede had. Want hie he in die
wtreise voir bi was gegae. en
tot sine huse niet en had gekest.
Dat hie douch in die weder reise
bi he sy therge solde neme. en
syn huys gebenedie. En doe hie
dus dat gehebecht was ende
sie he guetelic daer dede. Fer me
slape ginch seide hie hey melic
sine coueers. dat hie he ind nacht
twee peerde toe make solde. dat
hie mit ene geselle ride soude
tot suite mathys. Die coueers de
de als he geheite was. Ende als
die abt des nachtes sy mette
gelese had. rided hie mit enen
geselle totte cloyster en visiter
de ynuchlike die vorsede helige
confessore. Ende hie als daer was
vuerichlike i sine gebede. soe
gaf onse heer dat sie he in der

42
seluer maniere apebunde als hie
sie voer had gesien. En die helige
eucharistie sach die abt aen en wyl
den mitter hat op sūte mater
nū ende seide. **V**iet hie steet on
sebroeder matheus. nu vraget
hē selue dat gi begeert te wete.
Ende als die abt stont en was
bevaere. en die om grote claerheit
der helige gads niet spreke en
dorste. **G**oe sprac hē sūte mat
heus selue to en seide. mit recht
te ontset di vliue broed stou
telike te vragē. Daer om te vra
gen dat gi gern soldet wete. **W**at
soe diepe afgrot der ordele gads
dat die mysluke synē niet doer
sien en mogte te wille ondsoken
dat schijt wāt d'wase vmetelheit
te wesen. **M**er wāt gi meer wt
goddiensticht die wt velle curi
ositeit dese sake begeert te wete.
Goe sal v dese hoegē vborge sake
alsoe veel als gi vstae conet be
dude. **H**i dinst ende wēd dinst
in uwe liden. **W**aer mij ziele doe
mochte wesen. of in welke leue
sie mochte leue. in die vierdich
dage doe mij licha doot lach i
de graue. ende hier hebdi groete
begeerte toe te wete. **M**ercket
daer om dat een ongebaen kint
dat noch is i synre moed' licha
leuet al en heftet geen vstādich
geuoelē. **G**oe was ic liggende i
dat vourborge der eerde slapēde
i den licha des slaep des doots. le
uēde gade inder ziele. in welches.

almechtige tegenwoordicht ick al
doe was. **D**at ic nae doe ic vber
ker was vā der doot voer de oge
der mesche wesen soldē. **A**ls die
goede abt vā claendal heer ge
mūd' mit desen twee visionen
en tot spreke deser heliger cofes
soren xpi dus was gestrecker.
doe pynde hie alle dage toe ne
mende onsen heer trouwelike
te dieue. **E**n was des to veel te
sekerē dat dat eynde sijn leuens
nae bi was. als hie sekerlike
wylte. dat die hemelsetje woede
niet bedrage en mochte wzen.
nochtan niet bedrage en woldē.
die dat seide dat dat eyde sijn le
uēs genakedē. **Vā den duerbaen
doot des heligen abt gerardi.**
Dat xviii. capittel.

Toe selue inder dach hie dese visi
oen had gesien. doe die tyt ge
nekede dat dese helige abt xpo
geoffert soldē warden. **E**n als
een getrouwe nae volger xpi
voer die gerechtich' syn bloet
soldē storte soe als xpus voer
die gemey' heilige kerck hadde
gestoert. **G**oe sette hie op nae
insettige der orde. die cloistere
die onder hē houden te visitie.
En sondige sette hie op tot ig
naciū te trecke. **M**er die broders
die des bosen monicks den die
abt hardlike corrigit had. en
i die cloister ondsarpe peitēcie
geset had. sijn harde boesheit ont
vruchte vmaende hoire gemy
den abt dat hie wyllike toe sage

Op dat he daer te maed lede wor
was die schoe lichte lateerue
vā israhel niet vtgedae en wor
de. naer hie en was vor de doot
niet v'wert. ende sette he selue
geheilike onder den lieffte wil
goeds. Ende hie seide dat hie om
aerte des doots niet en mochte
ongeduen laten dat hie vā sy
ambochs beghe sculdich waer
te doen. Ende doe hie al bereit
was ende te hant reisen solde.
soe quae daer een goet geestelic
broeder. en begheerde he vā geest
like te spreke heymelike. En
doe hie he tot sich hiet comen.
began he die broeder suchtende
en screiende te bidde. dat hie niet
trecke en wolve als hie doe vor
hadde. Ende seide dattet hem
was van gade geapēbaert.
toege hie nu tot ignaciu. hie
solde dur wredelike gedidit
wden. Die helige mā antworde
lieue broeder ic danke v dat gi
sorchuoldich vor mi syt. mer
ghi sult wbeten dat ic mij ziele
dat is dit tyclike leue. niet dur
bare en halde daer my. Ende ten
is mi mit alle niet nutte die
digen om aertes wille des
doots achter te laten. die ic vā
mij ambochs beghe dur ic mij
onnutte toe bekene te wese scul
dich bin te doe. Wie weet of mi
onse heer iet wil becoure. En
wie en weet dat ou niet dat god

almachtich is. Daer o wil hie
het is he wil mogelick die doot
den du segste dat mi nakede is.
en den ic mit gued' consciencien
betrouwe. dat icks niet v'dient
en heb gued'ticte vā mi te wi
sen. en mi dur vā te vlose. En
en wil hie dat niet doen. Wi sy
sine onnutte knechte. ende dur
om en hoert ons anders niet
toe. duen dat wi tot sine wille
altou bereit syn. Daer om soe
geschie sine wille van ons. En
als hie dit gesecht hadde beual
hie alle syn broeders gade. en in
den geest der stanchheit toech hi
op die reyse. die hie vor had ge
noeme. ende quae tot ignaciu.
Daer hie vā de abt tot seliger
gehochnisse heer peter. en vā
alle den broeden als hie waul
wredich was wredelike wart
otfange. Ende hie mit ene ier
like bi sonder had gespraken
vā den digen die tot selichheit
der siele diene en totte statute
des orden vast te halden. Ende
vā anden goede seden genouch
had gesprake. Soe liet hie oer
die dur vor af gesecht is die
me gene monich en mach hi
te die cort dur nae en morde
naer sye geestelike vaders sol
de wrede. dien liet hie ou tot
he halen. En als hie tot hem
quae. die helige vader die soe
corts dur nae een offerhande
gads soude wrede. die gins

90
hem aen mit soe suete woerde. En
leerde hem dat hie guetelic en ver
duldelic solde pine te drage. dat o
sij beeste en om sij selich sijre zie
len geordint waer. En dat hie te
mael geen passie noch affuer op
hem en hadde. Ommer dat hie be
reit waer he in sine arme te ne
me. conde hie vne me dat hie vdu
delike en otmodelike sij correctie
wilde of fange. En hie die mitte
dunel die va aebegyn mascler
tich heft gelbest eens was gelbor
den. Op dat die grote quaeth die
hie in syn herte had begrepe niet
gepebaert en borde. Wat sie soe
gehider mochte wden. Soe verns
de he die lose serpet en seloch syn
hoeft neder en scheet al otmode
like te houe. dat he die helige va
der seide. hie atworde dair op bre
delike en otmodelike mit den
mode. dat hie mitte hten niet en
meyden. Die broders waen blide
en haepde wat sie sulke otmo
dicheit va he sage. dat hie va
brne gelbau berou had gehad.
En en vnoede gep dinck myn
dae dat hie in soe corter tyt dair
nae soe groet quaet solde doen.
en syns sele soe swaerlike vbin
de solde in grote ewige vdo men
se. Des andere als die broders op
stoende hore mette te singe. ende
nae gebonte der ourden die abt
va den swege was gecome. ende
dair om wal sij ruste hed moge
neme in vter mette bliue. Soe
was hie soe ouerich dat hie alle

Die mette vt inde chour bleef.
recht oft he die helige geest hed
te keyne gegene. dat he aetnaede
was. en hie he daer teges hed be
reide wullen. Wat wa ic meer seg
ge. Doe die laudes wt wden. ende
nae geboente onser ourde die pri
me dair wurt aen begone was.
soe ginch die abt vten chour opte
dormiter. en als hie neder mey
den te gaen om sij hande te was
sche. op dat hie soe vael toe berei
der solde wesen misse te doe. Soe
nae dat die vmaledide niet mo
nich: mer worden aet waer. ende
volchde he loeslic nae. En in den
dichte he dat die bequamste ste
de wesen die grote ondaet die hie
vour had te beduene. En als een
leuwe die bereit is ene woef te doe.
soe nae hie on daer vour op een
heymelike stede. En als die heli
ge ma gods ginc ouer de dormi
ter totter trappe wart die neder
ginc ynt cloyster. Soe quae hie
daer hie sijre vbahtede. En siet
dair stont die vlaere mysche op.
en ytreep de helige ma aen. en
mit ene lange brede messe dat
vour seer seerp was stuck hie he
i syn darm en wreet wredelike
i den liue. hent hie quae totten
rugge bene. Mer alsoe als dat
gelbaer lae gods ofe lieue heer
ihus xps ic en segge niet vour die
gene die oen scoere. mer vour die
gene die sij helige hande en voete
mit ysen nagelē dair sloge. al stil
le swech ende sine mont niet op

en louch. **S**oe heft oir dese wainch-
tige nae volger onse liefs heren
ende een offerhade gods. daer hie
he in sie darmē alsoe vveerliken
ende wredelike wroete niet geve-
pen. En nauwe en wemich gelude
van der groter seich vt gegene.
Mer doe dese hatige viat woelden.
dat he die ruggē bene inde wege
wden. dat hie dat helige lichaem
niet dor stekē en conde als hie
gern gedue had. **S**oe wroete hie
nutte messe op en neder. herbert
en der wer i sine lyue. op dat die
helige vader omer niet leuedich
wt sine hade en quae. **S**oe dat
die sachtmodige hude i dier we-
werliker pine ten lesten sachte-
lic seide. lieue broder laet mi ge-
noich wese. ic en mach wurt aē
niet leue. **A**ls die bose duuelsche
mysche dat houde. ppe hie he
hastelic en wech te come. die des
duuels eyge was. **E**n nae myt
he een wrogēde en een wrekēde
costienē vā dier vveerlik' groter
sunden. **M**er die eerwerdige abt
vmaede he wat. en ginc soe iamer-
like seer gebont totter trappen.
die inder kirche gnet. **E**n als hie
bi der nederster trappe quae. viel
hie daer neder vā der groter vt-
stortige sye bloets. en lach bi nae
daer al doot. **E**n alst god gaf. soe
quae die coyster en stiet he daer
aen. mer hie en wiste niet wie hie
was. of waer o hie daer lach. wat
tet doncker was. mer als hie be-
vaere was en haestelick een licht

halden bekede hie dat die helige
vader daer lach. bedect in sinen
bloede soe iamerlike. **E**nde hie
waert screiende ropende. **O** lie.
O lie **S**oe dat alle die broders toe-
quame loepe ende sage daer een
iamerlic spigel. **E**n die abt des
closters heer peter quae daer mit
ten andere. en sach daer ene mar-
teler gods ligge in sine bloede. en
hie suchte en screide seer bitter-
liken. **D**ie broders name de knecht
gods tussche he. en brachte hem
opt sieckhuys mit groter droef-
heit. **E**n als hie en wemich gerust
tet had. soe begā hie mit gehelre-
kte gode te laue ende te dancke.
dat hie heft vhangt dat hie myt
soe swaen bittere doode solde starue
Op dat hie nae dese leue niet en
quae te liden die osprekelike gro-
te pine des vegeruers voer syn
suden en vsumenussen. **H**eb ict
swal othalden soe loefde hie daer
nae hent op de dardē dach. **D**aer
en binē wart hie swal besorget
nutte sacmēte der heliger kerke
en mit vuerige bedijte. en myt
helige begerte. ende mit groten
vlagen nae die glorie des ewige
leues. hie vngaf he wt gelhelre-
hēen. die he den zwaen doot aen
had gedue. **E**nde hie bat he alle
die daer bi swaen besceerlike. of
hie omermeer worde gecrege. dat
men he gey quade en dede. **E**yn
geestelike kunder vā claudiaul
beval hie der goedturcht gneDs

44
Ende soec die helige ziele tot gade
geraere soe veel te vuer als sy
volcomeliker betrouwbe. dat sie
swaer doot inden licha onverdi
ent had geleden. **D**ij helighe
lycha swaert sachtelike opene
swage geleit. en mit psalme en
bedinge alle de wege ouer die
die abt peter heer ynichliken
en rouwelike die baer volchde.
Ende ald' waer hie eerberdelike
tot claendail gebracht. en mit
hoge en apēbaen visioen die abt
vā ignacio vāder glorie sijre mī
telien vdiende vsekert en vtrost
te werden. Dat swallen sy om te
bewisen die hoge glorie sijre mī
telien al de gene die nae comen
hu mede bescriue. **En bewysige
der glorie des helige martelers
gerardus. dat xxix. capittel.**

His men inden couet tot cla
re dail vordese heilige
marteler gods houchlike
alst gebollic is misse sacht. ende
heer peter die abt vā ignacio
vour de altair stont en mit sijre
gebollicer ynichheit die zelige of
ferhade gade solde offerē. die al
en mochte met vā bute niet
seer aen hē merckē. nochtat het
de seer swas hie bedruet i synen
hien vā den oberdige doot des
helige vaders. En soe veel toe
meer dattet god vhyget had.
dat i sine cloyster die grote oinet
solde geschien. En als hie alre
hande gedachte hu van in sine

herte had. alsoftet om sijre sin
den wil alsoe mochte geschiet
wesen. **D**oe sach hie sienlike die
alre helichste sūte bernart staē
aen die recht zide vā de altair.
en de helige abt om welchs doot
hie soe hertelike drouich swas.
heer gerard' sach hie staē aen
die luyter zide des altairs. die
beide i groter glorie blickede. En
als hie vā desen visioen swaert
bevaere. soe sprack he sūte ber
nard' aen en seide. Ick bids v
swaer om screidet gi ouer dien
recht of hie doot swaer. Welken
doot hie om die gerechtich' heft
gelede. is hē vswadelt in een ewich
zulich leue. ende seer durbaer is
voer de oge gods. En mit sijre
recht hant swide hie op de mī
telē xpi gerard'. die an die luy
ter zide des altairs stont ende
seide. Diet mine broder die gy
nu syne begengnisse doet alst
behoelic is. die hoe hie swaerre
en onberder doot vour den ogen
der mīsche heft geleden. hoe hi
nu houchliker bi gade is vheue.
en heft sy deel of fange mitte
gepurpure martelers. Ende see
vroe als die worde wt swaen. en
sach hie dat genouchlike visioe
niet meer. En die dit vdienden
te sien. swaert mit soe groter blid
scap v'vullet en mit soe groter
sehech' vāder groter glorie sū
leue vruendes. dat hie niet en
meyden dat mē om hē solde staē

als om enē dede. **N**ier dat men
alle droefheit en t̄w̄nelasticheit
en wech soude doe. **E**n datme dat
goet betrouwe solde hebbe dat wi
enē goede trouwe hulper voor
hadde gesant. die trouwelike
voor ons solde bidde. Dese apeba
rige hebbe wi gehoert vā zelij
gehochnisse heer gerard? die
prior was tot claendail en nae
abt wart tot euerbach. **H**oe bar
achtige mā dattet was en hoe
puer en dochtſam dat wete sie
al wal die mit hē om hebbe ge
gaen. **O**ic hebbe wi vā de alste
broders vā claendail vstaen en
gehout vā dese selue mā dat
doe hie urst tot sate b̄wart quae
en hē selue in sine hande ouer
geue wolve. dat die eerwerdige
vader sprekede s̄ den geest daer
vā seude in een getuech synre
onofelht. **V**iet enē gebarige
israhelite. daer ges̄ beduge in
en is. **A**ls sū begencknisse dus
beide mit blidſcap en mit droef
heit was gedaen. **E**n die gteeste
like kinder des helige vaders
niet alsoe seer sine doot en be
screide. als sie hē seer v̄bliden
dat hie soe glorioselic teges den
gemeyne viat had gestreden.
Goe waert sū helige licha by
der kerckdor vā claendail eer
like in enē v̄heuenē graue ge
leit. **D**at om der heliger lichame
der gloioser cōfessore s̄te ber
narts en sunte malachias in

te legge soe was bereit. **I**n doe
dat geruchte syne helige doots
hoe hie onofelike om die gerech
ticheit den doot had gelede. en
om die gteestelicht der orde in
eren te halde. soe iamerlike ge
doot was onder die lude quae.
en w̄ide v̄meerret wart. soe
quaet oic voor de ouerste biscop
des pauwes alexander tot se
lyger gedechtuisse. **D**ie wat hie
den helige man om eerweerdic
heit s̄re doechden seer lief had
de. **G**oe wart hie vā den oſcul
dige doot des helige mā seer
bedroeft. en den onuidigen man
die den grote moerd had gedaen
dede hie te bane. dat hie vā allen
goede geloeuige mysche soude
v̄sciden wesen. **N**ae een deel iac
ren dese blodige mordenaar die
dat grote quaet had gedaen. wat
hie wat berouwes had des grote
quaets dat hie had gedaen. soe
quaet hie voer den pauwes. ende
viel hem te voete. en begteerde ge
nade. **E**n doe hē die pauwes v̄brach
de. **W**ie hie waert en wat hie ge
daen had. **G**eude hie u bin die ge
ne die heer geraud? den abt vā
claendail gedoidt heb. **A**ls die
pauwes des helige māshoude ^{nae}
noeme. de hie soe lief plach te
hebbe. ende den gene die hē soe
lelike gedoidt had. daer voer hē
sach. soe v̄scruckte hē al s̄lyf.
ende wart soe seer onset ende
v̄stoert. dat hie hē mitte wet

niet wylke noch voursienlike vā
hē stiet seggēde. Banck elberch
kint der elbayer vōmenusse. Als
die o'selige my'sche die wōrde hōr
de stont hie haestelike op ende
ginc en wech. Die cardinalen
die dāur bi wāen en dat sagen.
gige eerberdelike totte paulbes
ende seide. hoe groit die sunden
ou wāen die hie had gedāe. mē
en solde hem die barmherticheit
niet weygen. doe o'selicue heet
ihus xpūs hinc ande cruce. doe
bat hie vōur die gene die hē crus
ten. Ten en hōrde sijre apostel
scher weedicht niet toe soe on
genadige exempel sijne naeco
melige achter te laten. Vā wēl
ke wōrde die paulbes wāt be
ruert wāt. en geboet hastelick
dat mē den mordenaet weder
ropē solde. Wāt hie en vōdreefs
dāur om niet vā hē. dat hie hē
genē haep en wōlde geue der
genade. mer dat hie dāur inede
beebise wōlde. hoe vveerlike
groet die sūnde wās. op dattet
hē niet en solde vōdueten. pen
tēcie te doe. ende grote pyn te
liden. mer och hoe vveerlick is
god i sine rade ouer die kinder
der my'sche. Wāt niemāt en
mach dien te recht sette. dē god
v'smaet. Wāt doe die paulbes
geboedt. dat mē dē ongevallige
my'sche weder ropē solde. en wās
hie norghet te vinde. als hie vā
den dienes seer wāl in allen

45
leden waert gesocht. niet alle
in des paulbes palaes. mer ou
in alle der stait vā romē. soe
dat mē noch huēde te dinge niet
en kan geseten waer hie is ge
bleue. **Vā dē seuedē abt heer hē
rick. dit xxx. capittel.**

His die sefte abt vā clāen
dail heer gerard ouer
mits sijre martelic vā
gade wās glorificiert. soe wāt
heer hērick die abt van der ho
ger tūben die mit al sijre beger
ten mit alle sine seden en mit
alle sine leue suchtede ende v
lāgede nae der ruste des helige
sabbets. en des volcks den die
steest toe secht. dat sie rusten
sulle vā hōurē aerebeit. die seue
de abt geuere der edelre vgade
rige vā clāendail. dese eerber
dige vader wās vā geslecht
nae der werlt edel gebouē. mer
oumids sine edele dochde wās
hie noch veel edelre. hie wās vā
sijre wecht van sine alders ge
set totte dienste gods. En hie
nae selue aē sterke dinge te
doen. en weroes lieuer dat stier
ke iuch xpī te dragē en die lūch
te borde. dāe te hēnt en te wese
een kint beluēls. dat is sonder
dwanck. En hie had meerre
begeerte om xpūs wālle mitte
sachtmodige vnedert te wden.
dāe mitte hōudige die roue te
deile. die den toe behouē. dāer
af stait bescreue. dat hie een to

nick is ouer alle die kinder der
houer die. Die digher sijre ioger
loecht leuede hie in soe groter
puerheit en onoselt, en doe hie
noch iock was v. iare nae hie
nen die tipe zede eens alder mans
Doe dat hie v. bute noch nau
we en bega een ma te werden.
Doe hie geset was tussche god
ende den mijsche een middelar
en een vicar⁹ des soes goeds.
En den nae en dat ambocht
eens vaders en eens pastours
vdiende te hebbe. Welc wordel
der ere of me mach het segge
Welke last der groter souge doe
hie sie eens angenome had. vol
bracht hie sie soe trouwelike
en ynuchlike en soe blidelike. dat
die wbedige richt die alle ge
dichte en meynige claulike be
kenet die ene iegelike toe getei
kent heste wat sy werck sal
wesen. wat hie desen ma gods
i cleyre beuelige trouwe heft
gebonde. soe wold hie he i meer
te weerdicht vheffen. wat doe hie
wat alder was geworde van
iaere en alle die doechde vilmid
stedige oeffenige volcomeliker
in he gewesticht waen is hie abt
geworde v. claudul. En die
strege wettige der oude ende die
vuerige gelboente des huses
daer hie sy ondsate toe dwang
vast te halden. die en heft hie

in he selue met lauelic lueten
gliden. mer al soe veel als hie v. d
syns ambochts wege bi wste bre
gen. soe pyden hie he al totte ge
meyne gelboute der orde te bedwi
gen. Doe dat als die broders i wt
wbedige arbeide waen. soe wold
hie daer gerne mede wesen. Dour
meer hoer goet raet dat is als die
wse ma geuet de gene die i hoge
stait sy geset dau hie secht. hoe
groet du biste. vourmodige di in
allen digen. Ende hoe genaer datter
gude is dat een plaet om de ayt
gods mit swaen en outmodigen
arbeide syn licha wil gern castie.
dat heft die goede heer he gewer
dicht dese sine getrouwe knecht
te apebaen. die he om een cleyr
vsumenisse die hie beginsk. doe hie
alte nernstich was i wbedige
aerbeide. dat hie nochtat niet groot
en achte. daer hie he woderliken
en goedtuelike om berispede.
Want het geschiede op eenre tyt
in de hoy bouwe. dat dese eerber
dige abt heer herick mit syne
broders in ene wchhof seer onle
dich waen dat hore te same te
breye. En als hie aldus vuerich
was i den arbeide. soe qual dat
hastelic een bade totte abt ende
seide. datter een sieck broder der
doet sey te geneke. en seer begeer
den dat helige ampt te hebben.
Die abt liet he duche. datter wer
alte bet vout gick. dat hie daer
selue mede waer. en dau om had
hie noede dau al hene gewest.

Dus seyden hie een van de alste
brodere. die de ziele dat heilige
abocht doe solde. En als hie daer
alsoe mitte heilige sacmēte tege
alle die d'bose geeste deser lucht
was bebart ruste hie in vrede.
Hier nae geschiedet op eenre
tut nae der cōplete doe die broe
ders alle te bedde waen. dat die
abt noch lach en wakede. ende
noch licht dach was. En als hie
aldus lach soe apebaerde hem
sienlic een broder. die een deel in
ge doot had gelbest. en sprack
he aldus toe. Ghi sult wete heer
vader dat die broed' die nu cor
telic is gestorue. als soe vroech
als syn ziel vte licha was ver
scide voer de troen der glouen o
hen ihu xpi waer gebracht wa
den heilige engelen. En daer wart
al hoer leue dat sie in de licha
had gelenet. seer nauwe onder
socht. hoe sie geleest had. wat sie
gedaen had. Doe dat dese subtil
ond'sokige daer toe quae hoe sie
gestorue was. en die goed'tieren
richter oir vraichde. ofter daer
oir toe ginc alst behoelick was.
Doe wart daer op geantwordt.
dat daer niet vsumet en was. daer
alles dat die abt soe nernstich
was op de arbeit tot hoy te vga
den. dat hie he selue dat heilige
ambocht niet en dede. mer daer
ene andere toe geseyt hadde. hie
om riep mij o se heer. wat us

mede stot voor sy vweelike mo
getheit en seide mi. Gaet ende
segt de abt van myre beghe dat
hie voor die vsumenisse alle da
ge sijn leue elkes dages lesen
sal die seue psalme der peitētie
Doe die hemelsche boede sijn baet
scaphad gedaen. die he onse heer
ihus xps had bevoelen ginc hie
weder tot dien die on wt had ge
seynt. waer bien hie waer byne me
en was geschee. Mer die abt ou
peyndē mit groter vberusse en
mit grote vbrodere dat hie gehouert
had. en danckte der godliker goe
d'ienht. die hie sekerlike selue
had ond'voden. dat die apostel
tugēt waer onsen heer dat hie sor
ge heuet voor ons. Ende hie ac
nae dat mit groter outmodicht
en gehouerscht wberdelike die pei
tētie. die he die abt die boue al
le abte is geset had. en hielt die
sorchuoldelike. Dat hie nae doe
hie cardinael en bisop albanes
was gelborde. wat plach te segge
teges die gene die he vriedelick
waen. had hie op paescach of
op kerstach soe benauebet ghe
weest dat hie sijn misse of die seue
psalme die he soe geset waen
omer hoire een mochte achter
laten. hie wbolde lieuer opt alre
meester houchtut die misse late
daen die seue psalme. God sie
daer om gebenedyt in sine gane
en heilich in alle sine barmh'.

ticheide. Die in sine lesten daghe
mit soe aperebare vtoenige syn
otmodige knechte trouwtet. Op
dat wy alsoe van den sienliken
dingen wat af getagte mogen
werde. en die wete ons geloofs
in de onsielike dingē mogen
vesten. wat wy dat alre seker
lyste ebete. dat hie alle heer is
alre sienliker en onsieliker di
gen. die oimuts syre obegripe
liker mogeth van de hemel
en va der eerde een gemey goet
maket. *Van enē conuers die ongebuht
grote sūde ond hē had. en oimuds
der griedgodsen gebets des abts
heric. Votgick hie die ewige ver
domnisse. Dat xxxij capittel.*
Een leech broeder had een
wil tyts in de cloyster
tot daendal gelboent.
mer tōder heliger geestelicheit
die mē dar oeffende en was hie
niet op geboedt. mer va enen
andere closter was hie daer ge
seyt. Dese hadde ynt cloyster
daer hie uest voende grote sūde
gedaen. die hie totter leste vze
sūs doots mit vveerliker har
dicheit ongebuht hilt en sond
beroube in dat afgrōt synre
quader consciēcie. Dese heft
die almeychtige god die alle dūck
heft in synre macht. ende tot
sine wille soe veylike en barm
hertelike vander ewig vdomme
nisse die hē soe nae bi was dat

hie aldaer altehant ingeballe
solde hebbe vloyt. want doe hie
te muel sieck was en hie selue
voelde dat hē die doot naebi was
Doe wart hie va der godliker
gracie die oic somtyt de onsel
gen en den onberdige sūdere
barmhertich doet. soe vlychten
en beuert dat hie sine bichevader
liet come. dat hie bichte woude.
Mer die mydige schare der du
uele die hē altoes alsoe veel af
sie conē sette teges die gracie
gods. wat sie anxt hadde dat sie
oimuts die selige medicie der
bichte vliessen solde. den sie lan
ge vast gehalde hadde. en alte
hant inder helle meyde te bre
gen. Die viele nut alle houen
boisheide alsoe swaerlike op de
sen arme mysche. dat sie hem
syn sprake benoeme. en soe
lach onsprekede ende te hant
sreen te sterue. Mer die goede
heer alsoe als hie spaen kan
die gene die hē wort sy voete
konē votmodige. soe kan hie
oic viaege en vlygne die ho
uerdige duuele. En alsoe als
hie wal eer al dat heyt des co
nurs h pharao inder stillheit der
midder nacht mit der vuerig
colupne en der wolke aefach
en te niet maekten. Soe heft
hie oic nu inder midder nacht
oimuds sūte bernarts des ho
nichvloende leeres en der lie

uer helige die in dat lieue helige
cloyster vā claendul ruste heli
ge bedige als wi geloue die hoe
uerdig der duuele berispet en
viaget. en de nufandige wt hoi
ren hande vloyst. en heft hem
beder gegeue sijn spraec. ende
ene volcomē ewille sijn sunden
te bichte. **W**ant doe he die siack
waerrens nauwe wac namen.
en nyemat anders en dichte dat
hie atehans solde sterue. **D**oe
loch hie ter muddernacht sijn oge
op. en spraec volcomelike en be
greede te bichte. **D**oe wart haef
telic die eerwerdige abt heer he
rick gehalt. en hie beliede mit
groter bitterht sijn hten en sei
de. **I**c onre sunder die alre nuf
andichste boue alle mÿschen ic
belie v vader dat ic woutide in
mÿ cloyster dat eseron heit gele
ghen i dacia by ene vuele wue
een kint heb gewone. en tot nu
toe en heb ic daer nre bicht af ge
ue of vā gesprake. **E**nde hier
om nu doe ic oſprekēde lach qua
me die duuele. en name mijn
oselige ziele en brachte sic bi
der hellen. en wÿden mi daer de
stede en die pine daer ic atehans
als ic vte licha bin gesceiden i
der ewicht sal gepynt werden.
Daer vant ic oic tot vhapige
mÿre vdomenisse minne soen
die een wā tyts doot heft ghe
west. die mi zwaelike berispede
vā mÿre boesheit en vsprac mi

477
mit dusanige worde. **W**e dy
vmaledide sunder. **W**ee di hanti
ge vrader alre reynicht en alre
greeselichst. och oft u nre gebore
en hadste gelbest. och oft u nre
gewassen en hadste gelbest. mee
vā dijre moder licha voort be
grauē hadste gelbest. **W**at om
dijre groter boesheit wā heb ic
vdieut i deser groter oselichheit
te come. **E**n wat ic dese dinge
gehout en gesien heb. soe bin ic
alte seer vstout ende begaen.
soe om die grote pine daer ick
minne soen in sach. soe om die
grote pine en ewige vdomenisse
die mi bereit is. en daer ic al
tehans sal in come. **A**ls die wise
en bescheide vader heer herick
alle dese digen houde. soe is hie
wt alle sijn hte belwege van
desen grote liden. daer die sundi
ge mÿsche die altehat de geest
op geue solde. en in soe groter
noet was. hier o soe gins hie
he suetelic aen mit suete salue
de worde. **E**n als hie alre best
coste pynde hie he guede haep
in te plante totter ogetemere
barmiticht gods. **E**n viedt he
en machte he vroit als hie alre
best conde. dat hie ommer igene
mÿstrouy en solde valle des al
mechtige en alre goedtewenste
vloyers. mee dat hie mit volco
menē geloue vnichlike soude
roepē tot oſen heer. **I**ck geloue
heer god al waer ick vdroncke

in dat alre diepste afgröt der hel
len. dy hant is mechtich mij
daer wt te vloesen. En ten leste
sette hie he peitencie. en absoluur
den on en ginch totte d'witer.
Ende te was nauwbe een vze daer
nae die sieke mysche en wbolde
de abt weder hebbe. Ende hie quae
weder. En die zieke seide. Ich bid v
heer vader bidt voor mi arme
südyge mysche. Wat nu nae die
dat ic mit v hebbe gesprake soe
bin ic weder gebracht totte stede
der pine. daer mi oic waert gesacht.
dat ic om dat ik bi der genaden
goeds en syre barmhertich v'lost
solde wesen. wa der ewiger v'de
menisse. Mer dat ic alle myn
grote sünde en al dat ic ye gedue
hebbe inder pine des wegeuwers
noch moet betule totte vterste
vierlinck toe. En wat ic myn
bicht niet pueclike en volcome
like en heb gedue. en ic sonder
puer bicht en volcome bichte
niet behalde en mach wesen. soe
heft mi god wt syre groot barm
hertich en goedtichht gegonen.
dat ic anderderbe eweder bin ge
come. op dat ic al dat feny datter
buttet i der consciencie oumits der
seliger bichte mach wt spien.
Ich geue mi die sculdich gode
en v vader dat ic va ene broed
ene rouk heb genoeme sonder
oulof. en in der süden deser oge
houfah't en deser eigeth't heb ic
aldus lage sonder bicht en sond'

berouwbe geleuet. Die gude gees
telike vader heet herick v'woder
de he te mael seceda der ouer gro
ter goedtichht gads ouer sulke
grote süden. Ende als een guet
lyude hie he herde seer va desen v'bl
blare scnepk datter dus weder
geboude waert. Ende anderderbe
absoluere hie he. en sette hem
peitencie. en was he goedtue. ende
beual he suetelic der gracie en der
sueter barmhertichht gads. Ende
anderderbe als die helige abt
trouwelic voor he bat. soe gaf god
dat hie bet te vrede waert. soe dat
men aen sie aeficht mocht sien.
en aen alle sine wesen dat hie
daer bet aen was. Ende hie waert
weder o'sprekede. en niet lange
dur nae ruste hie i de vrede.
Wie mach sie besculdige die god
heft v'wore. Als god de mysche
w'it rechtidich make. wie sal
he die v'dome. het is alle syre
almechtich't en mogeth't georloft
en mogelijk va der seluer ma
terie des menslike geslechtes so
mige te make vate der ere. en
sonige der oneren. En niemant
en mach segge waer om hyt sae
heft gemacht. wat sij ordel syn
gerecht i he selue. en sy barmh
ticheit is va ewicheit tot ewich't
ouer die gene die he ontsie. En
alsoe als gey mysche. soe en kan
oic geen engel dese dinge te vol
le begripe. Want alsoe als die
grote doctou boue allen doctore

Die gulde augustijn Die helige vader dien die hemelsche d'igen wat k'ndich sij. secht op die wort die o'se heer secht i den euangelio. Niemāt en mach tot mi come. ten sieg datten die vader die nu gesent heft trecket. Wie die al mechtige vader trecket secht hie of wie hie niet en trecket. of wat om hie die trecket ofte die niet en trecket. en ond'wie dy dat niet te o'dersuche ofte te ordelen. en wilstu niet dwale. Dour meer alsoe als die te mael selich sij. die god sulke sondlinge gracie duet als hie dese my'sche dede. Doe sin sie alte seer d'ur en teges onselich die sulke ex'p'ele voir woldē nemē en swaer sūde ond' hē halde. ongebidjet al totten eynde toe hoers leues. en willen hē dwaelick d'ur op betrouwe dat sie d'ē sulc berouwe sullen hebbe. Als god secht inde psaltes Ich en sal van dē bloede h'ur geselschap niet v'gaden. wat der u seer alte luttel die dē blodige sūden bliue totte eynde toe hoers leues. en d'ē sulc berouwe en sulke gracie v'crige. En dat vor del dat luttel lude crige. dat en maect gey gemey esse. Hier om wie sie sij die soe houde like betrouwe op die barmhertich' gods. ende die tyt der gracie die hē god heuet gegene soe late hēne gae so'der vrucht. o'umuds hoers selfs

v'sumehet. Als die tyt der grie die voir bus. en die v'weelike donckheide der elbig doot dat licht des leues al v'donckert. Doe sullen sie alsoe als die vissche mit te nette werden gevāge en die vogele mitte stricke onseligen werden gevāgen inder quader tyt. Doe sullen sie gewoelē des almechtige gods v'weelike mogethed. die sie nu v'smade. als hie seer goedt'elike die grote suden der my'sche. op dat sie hē betere sullen. niet aen sien en wil. die hie d'ē mitter alre strengester gerechtich' inder ewig pine. sond' hape eniger genade sal wreke. Als d'ē aldus dese alre eerberdich te vader heer h'urich die abt v'clāendul alle d'ur in d'ouchden to nemede seer v'orde. en dat geruchte sūre helicheit en d'ouchden wie en sie d' v'merct wact. Doe heften die o'uste biscop die paulbes bi gemeyne cosilid sij re cardinale enē cardinael en enē biscop v'ā albanesen ghemact. En als hie in deser hoch' was. soe dede hie verbarlike dat sulke biscop toe behout te doe. Dat hie nochtat sij p'fessie s'ye wester otmodich' niet acht rugge en sette. D'ner v'ā butē bewisde hie die staetlich' die enē goode biscop toe h'urde. dat hie v'ā bynē enē outmodige v'neerderdē geest die enē monick toe h'urt alle d'age gade offerde die alleen die

herte bekent Ende al was hie
een biscop ende een cardinael ge
borde. hie en vguet nochtat niet
sij closter va claendaul. mer mit
gehelre myne was dur altoes
sij herre. Ende al dat he mochte
diene in tytelike noerdroste ofte
intytliker ere. dur was he hie
altoes beholpelike in. En doe hie
selichlike sine tyt wt geleuet
had. wart hie eerwerdelike beg
ue in dat lieue helige closter cla
rendaul in een stede die hie selue
vtyecouwe had. en dur hie seer be
geerde te liggē. alstussche die
helige cofessorē sūte b'nart en
sūte malachias. Welke stede hie
daer o begeerde daer gegrave te
werde. op dat hie ider gemeyre
vriensusse mitte helige vriende
gods daen mochte vrisen. Op
dat wat he gebrake aen syns
selfs vdiensse mitter groeter
heilichyt sijre geselle mochtet v
vullet ewerde. **Van der achte abt va
claendaul heer peter. dat xxij. cap**

Na dien dat die gemey moe
der die helige kerck van
rome die die volle macht
heft den abt va claendaul heer
herick tot ongenome heft. dat
hie mede solde sorgē ende helpe
raede. Doe waen die abten ende
broeders sorchuoldich enē quade
en bequame mā weder te vunde
den sie wed in sij stede mochten
sette. Ende althāt quae he vrou

Die guede suete roeck der doechde
des helige mans heer peters des
abts va ignacio dur voir af ge
secht is. Die dese sūderlige gracie
va den mysche die in die tiden
ebalen had vcrege. dat hie helich
ende guet en wt dusende bet
core was gelieite. Dese mā die
des werdich was dat hie de eer
werdige vaders die voir he ge
west hadde nae volge solde hoe
te sie he eendrechtelike de ach
tē abt te wesen va claendaul.
Ich segge dat hys werdich was.
om die doechde sijre outmodichyt
vheue te werde. en een dyere te
wesen i de tēpel ons hen dat va
leuedige stene wart getymert.
Daer ezechiel die pphēt af scrie
uet. dat me dat mit acht grade
op clam. dur die helige geest
mede meyde. dat me mitte ach
ten pūcipale doechde coemt tot
ter achtenster selichheit. dat is
totte ryke der hemele. Deseluecht
gods eer hie dat regimēt des
clousters va claendaul aē nae.
een helich en volcome man va
alle den mysche was gelieite.
Began he doe nye vuerichheit
en nye oeffenige aen te neme.
recht of va goenre werde hed
gestest dat hi voir had gedae.
Ende hie piende he te mael seer
sine borde macht te geue. ende
mitte wercke te vderue niet. dat
hie mitte moende leede En al

49
Dat guet heilich ende selich was
meer mitte wercke dan mitte wor-
den sine ondsactē te lere. Die doch-
de ende guede wercke der vaderen
die vrou he hadde gelbeest. en sond-
lige des alre helichsten houuchpols
ende leerres en alre liefste vader
sūte barnarts nae hie altoes voer-
ogte. Welcks stede te besitte hie he
te mael onbeerdich rekede te we-
sen. En al was he seer schoe en
bloende i allen douchde. hie was
nochtat sondlinge suuerlike
geciert mit der douchde der sacht
modich. Soe dat i sine deden
in sine gange i sine aensicht en
in alle sine worde die doechde
otmodich. die i he vast gelbor-
telt was claelike was te mer-
ke. Al dat dar in de closter va-
otbedyge dyge was te doe. dat
beval hie bin nae al den kelner.
en de anden ambochts broden.
op dat hie he te volcomeliker
tot gode mochte kiere. En tot
die selich der ziele der geenre
die he beuaele wāen te besorge.
Wat als hie vā otbedyger on-
lede vry mochte wesen. soe gick
hie sitten dar in spreke moch-
te en slouchsij hoeft neder ende
dachte wat goets. op dattet had-
der vemāt gelbeest vā de ioge
ofte vā den cracke die sine rait
of sine troest behoest hadde. dat
hie vudich tot he hadde moge
come. Daer he god oir sūderlige
gracie in gegeue had. dat hie

mit sine suete zelige word seer
wal trouste ende stercke conde.
die des te doe hadde. Voert hoe
stregelike hie syns selfs lychaes
castiede dat mach me dar wt
mercke dat hie nūmermeer hoe
cout dattet oir was tbe rouke
ende tbe cucullen teffens aen
treche woldē. ofte ene rouk en
tbe cucullen. Ende soe soeber
was hie i eten dat hie oir die
spyse die men vnt gemeyt gaf
seer spaelike nae en alle dar
in sochte starckhē des lychaes
totte dienste gaeds. en geen ge-
nochte der helen. Altoes wast
in sūre liden en oir seude hut-
duck mitte monde. dat hie dar
onbeerdich to beer. en dat hie
dar niet wjs genouch toe en
beer. daer alsoe veel abte ende
broeders toe solde come om raet
te soeke. en dar vā geleeren
getroest te berde. en dat hie dar
niet nutte toe en waer al sulke
cloyster te regiere. ende dat hie
die mā niet endoer. Als hie de
conit vā vrackryck den hie
nae den vleisch toe houre eens
seide. Ghi siet wal heer conit
dat ic arme snoede mysche die
vā geenre berde en bin. dar
luttel wjsheit en besceideheit
in is. dus grote huys te regiere
heb. En ic heb grote anxt dat
ouerinids myre onwjsheit en
onvolcomēheit die staet ons
cloysters die dus laghe groet

ende vnoemt heuet gheest bi mi
vmyt sal werde. Die coninc had
genouchte idie grote ontmodicht
des helige abts en anelborde he.
waer om sieddi heer vader ald
cleymodich. en vborpe in v sel
uen. dat gy die ziele die v van
gads bege ghy aegenome hebt
te regiere gerne solde wille late.
Ick bids v en wilt dat niet doe.
mer nae der gracie die v god v
lept heft besorget v scaepkens.
als gy best cont. en west du by
nen huus abt i den dinghe die
totter ere gods en selicht der ziele
houe. Ende laet mi va bute
besorghe dat totte ouer des
cloysters houet. Als des cloys
ters guede ic bescherme ende
va ongelde vry make. En wil
v yemat moigelic wesen ic wil
mit myre coninclyker macht
my daer tege sette. **D**at alre
puerste leue des helige mans
in der oude belbyst apebaelic
genouch die gloriose apebari
ge dar vour af geseit is. Daer
he god in ghyf te kene niet al
leen mit wendige oge mer oer
mit sine brwedige oge en oue
die glorie des helige martelers
gerard des abts va claendaul
Ende mit hoe grote sueticheit
der hemelscher gracie hie bestroide
~~stort~~ was. en hoe grote macht
hie had vour die sudige mesche
te bidden. bewist wal die bon

Declike bekeringhe ynt eynde sijn
leues des ridders baldewijs dat
alte grote suider was. hoe dit toe
is gegae dat willeen wbi vtellen
niet om die suders te stercke in
houe sunden. als dat sie ynt ey
de hours leues oer alsoe solden
bekere moge. Mer tot der ere
gaeds en tot troust der geene
die waer berouwe hebbe. Ende
als die selue alre eerbeerdich
te abt ene broder die dar seer
veel om badt va vourde te bor
de heft vtelt. En sine warden
niet te geloue dat waer al onf
oude te nae gesprake. en die bro
der schreuet. op dattet niet ver
ghete en solde werde. en alsoe
als hie screef. soe hebbe wby
nae gestreue. **D**an ene groten
sunder die ynt eyde berouwe
had. **D**at xxxij capittel.
Daer was een ridder die
baldewijs hiet. en was
een heer eens castels.
dat in de lande va reme is gele
ge dat ghyfa hiet. dit was een
stolt ridder en stolt i den wapen
te vechte en te stride die gods
niet veel en achte. Mer alle da
ge mit berne en mit roene wel
quaets dede. en den duuel seer
wal toe wille diende. Alre schey
hie in he soe veel goets te hebbe.
dat hie de helige ma heer peter
die doe abt was tot ignacu en
nae abt was tot claendaul mit
alle die gene die tot ignacu

in dat helige cloyster woede i groet
weerdicht had. en oue groet betrou
we had op hou helige leue ende
ddiensten. en dit en heft he niet
te vgefs geweest. als gy nae wbal
sult houe. **O**p dattet wvult
werde dat onselicue heer secht.
inde euangelio. Die ene rechtuer
dige man of faget i den naem
des rechtudige mans. die sal dat
loen des rechtudige mas of fan
gen. wat doe hie noch va alder
doms wege een malick ma was.
quaer he haestelic een doot sieck
te aen. soe dat hie ter doot bega
te gencke. Hie seynde daer om
hastelick ene boede totte abt.
en liet he vriedelike bidde. dat
hie he gebeerdige wbolde tot he
te come. hie quaer haesteliken
en want de ma bi nae bider doot
soe dat hie niet spreke en moch
te. mer als die helige abt bou
hem bat. soe heeft die milde barm
herticheit gades verleent dat hie
mochte spreke. en dat hie oue bege
erde te bichte. En doe hie sij bicht
mit seer grote rouwe had gedae.
wbolde hie veel meer alle die werlt
ouer geue en dat geestelic habyt
ae te neme. mer dat wif die houe
mans lyf lieuer had daer die zie
le was daer seer hard tegge. Dus
bleef dat noch achter hent soe
lage dat sie gene haep en had.
dat hie solde moge leue. En doe
gaf sie daer cosent toe. hie was
blide dat hie oulof had. die oude
aen te neme. ende liet he althet

58
ynd cloyster voere. Dat hie die oue
de ae neme wbolde mochte hie le
ue. mer doe die doot voue quaer he
soe dat hie seer droeuich was. en
iamerlike suchtede. en screide dat
hie die peitene die hie gern hed
gedaen. niet te wercke en moch
te sette. Ende doe hie doot was.
doe quame desen abt veel ape
barige te voere van desen man.
en oue somige va den alste broe
den van dien cloyster. En wat
ter alte lanck solde wden sie al
te striue. soe hebbe wi der somi
ge gescreue va veele. **O**p dier
seluer nacht doe hie was gestor
ue apebaerde hie ene goede gees
telike ma. als of hie gern hem
wbolde oprichte va ene bedde daer
hie seer sieck op schee te liggen.
En doe he. die geestelike man
gern geholpe hed. seide hie he
broeder ten is geu noue dat gi w
moyet. wat sunte bndicus ond
welchs vlogele ic wberdige mi
sche bij geuoen. is mi een seer
sterck hulper. en he heft mi ge
sevt tot onsen abt heer peter
dat hie mi monick sal make.
In der seluer nacht doe dese eer
werdige abt seer sorchuoldich
was voue die ziele des mans die
soe veel quaets had gedae. mer
gebaer berou daer va had. hoe
hie hou best helpe mochte. **G**oe
stont daer een bi he dien hie sij
aeficht niet en bekede. mer hie
nieden dattet een engel gades
was. die he at wborde op sij ge

Dachte en seide. he is naet groete
hulpe. En daer en was geen tswiel
aen. hie en meyden de doode ma. en
alteshar en sach hys niet meer.
Mer die die atworde van gode die
abt had offange. Want hie soer
lige seer besweket toe broederlike
mede doeghe ouer die arme sudi
ghe ziele. Ende hie gaf he tot be
dinge en hie ginc op tot elke
altare. en nep vuerichlike die
helige aen. dat sie he solde hel
pen bidde voor die arme ziele.
Ende als hie aldus lagewedue
riger godliker myne seer be
geerlike dit dede. Soe quae he
wt mysliker cracht als van
droefheit een slapericheit aen.
en als he dus sij oge wat be
scheote. en niet volcomelike en
wakede noch die geheilike en
sliep. soe aperebaende he die bo
se geest. mit ene vbeerlike w
den aensicht. en sach he bredeli
ke aen. en dreigede he en seide.
Wat wilstu. meystu mi balde
wyt te ontlunge. En vort vort
hie de helige ma aen en druc
ten herde seer. mer anders en
dede hie he niet. soe dat hie dar
van ont sprack. ende woude he
soe bedruet. dat hie geen liet ruere
en mochte. mer dat wort gods
en was niet gebond. mer hie sei
de totte onysadelike mordenaer.
Ic besweer dy vul orey geest bidde
helige bloede ons lieue hien ihu
xpi des soens godes. dat hie vor

ons arme sudiige mysche hem
heft geberdicht te storte in de cru
ce. en bi die gloiose maget mala
die gebenedide moeder gods. dat
tu deser ziele die mit gewaen wu
bbe houfunde gebicht heft en
geen vduet noch lide salste aen
doe. En als hie dese worde hadt
gesprake. alteshar liet he die bo
se geest. en vloen esbech. En in
dien dat he die duuel soe vrie
liet. soe vstoent hie dat die ziele
des doode mans van den bose geest
was vry gelaten. En mit gue
de betrouwe bat hie meer ende
meer voor die ziele. Wat mit soe
grot gracie der vuerich vnuicht
Want hie in die vrie van gode vee
lichtet. en alsoe groet betrouwe
creech hie die tot gode. dat hie in
alle sine leue nix des gelicks
en had gevoelt. Waer om hie so
der tswiel vastelike gelouede.
dat die gebede der broden die sie
voor desen doode ma gode offerde
van de guede heer offange waen.
Hier om des morges doe hie mit
te broden capittel halt. soe bat
hie he alte same. die sie voor des
sudiige mans ziele die inder vrier
ster nou tot he was gevloen.
vnuichlike tot ose heer wolden
bidde. En hie sette he veel digne be
lange te lesen. en dertich dage
pynde hie he selue bi nae alle
daghe die sacrificie en die offer
hade ose vloesige gode te offeren.

57
Ende alsoe lange als dat trice
nariu duerde. soe en ginc daer
naulbe ene dach voor bi die doode
en quas den abt voor. somtijt
i sine slape. somtijt en dat noch
woderliker is als hie wakende en
viel voor he op syn knyen nedet.
En mit gevoude handen begeende
hie. dat hie niet aflate en voelde
voor he te bidden. En die tiden
geschiedet datter een abt van
sunte bnd cus ourde. die dese tid
der doe hie noch leude veel had
mysdaen. in dat closter ignaciu
quae gasts wise. waer va die
abt heer peter seer vblide. dat
he god oic dese oirsake had ge
geue die arme sūdige ziele te
helpe. En die voerseude abt leide
hie op des ridders graft. en hie
bat he oitmodlike om die mis
ne ons lieue hen ihu xpi dat hie
on absolute solde va alle on
recht en moynisse en schade.
die hie he en sine closter oumuis
raet en igene des dunels hadde
gedae. En als die vrende abt
tote ere gods en wt medeliden
dat hie had mitter armer ziele
altechans dede dair hie om wart
gebeden. Des nachtes dair nae
apebaude die ziele de abt heer
peter. en was seer blide en toen
de he dat hie licha va groter
melaetscap was gereynicht.
dair sie toe voere seer mede be
snet hadde geboest. Duer enbo

ue sach hie in sine aefichte een
lyclauwe va eene groter skoude
die al geheilt was. dair hie by
vstont. dat he die sūden waen
vgeue. die hie teges de voerseude
abt had myscue. Daer nae de
onse heer dat apebaelike wold
de beelisen. dat des abts en der
broden gebede va gade vhort
waen. Op de helige goede vry
dach bi negt vren op dier seluer
vze datter ambocht inder kurke
begone was. en dat ose heer he
gelberdicht heft die pine des cru
ces en des bittere doots te liden.
En die abt sat in priesters ge
bade bi de altair. soe sach hie
datter tibe suuerlike idgelige
quame die seer soe blickende
ansichte hadde. ende mit coste
like cleden waen vcierr. ende
hadde tussche hem desen balde
by die dair was gestorne ende
leide on totte altaer. en doe sie
voor de abt hōne ginge kude
sie he om totte abt en seiden.
Diet dit is heer baldewij. die
doede was mit swarte cleet. en
in die dair hie totte altair wart
geleidt. vstoent hie dat sij pei
tecie va gade was of sungen.
Die doede was mit swarte ge
cleedet. mer die cledige was soe
schoe ende suuerlic. of sie van
ysen brune had gewest. Als die
abt dit sach wart hie te mael
seer vblut. wat i den swaerten
cleden vstont hie dat sine peitcie

van gade Was ontfange. Mer op
dat die knecht gaeds dier niet
aen en tbbuclē en solde. hie en
waer te genade ontfange. die wor
die tyt he duck placht te apebaen
biddē dat me vor he biddē sol
de. en begeerde hulp. Naē dier tyt
en heft hie he den abt of nyemat
geapebaert. noch gebet vā ye
mat begeert. op dat hie dā by
moge bebbise. dat hie vā der gro
ter barmhertich gads vnt getal
der geene die peitēcie doen. en idē
vegedur sy ontfange. dā sie ge
teynicht sulle werden. en weder
geformt totter gelycknisse gods.
Wie kan te vol aegemeerke die
grodelose barmhertich gaeds. ou
ons arme sūdige mīsche. mer
alsoe als die gemey helige kerck
seer vastelic gelouet. dat ose her
ihus xps i den cruce sy onsculdige
blout vor bōse en sūdige mī
sche heft gestoert. Doe ist te mael
seer onseker wie sie sy die totte
sacinet deser vlosige sulle moge
houe. Hier om ist ons vboeden
vā yemat hoe grote sūder dā hie
sy. dē aslike te ordelen. mer hoe
dā nich een mīscheluede is. dā
moge wyllich wat vā weten.
mer wat hie morgē sal wesen.
dat is ons omogelic te weten.
Wat niet alleen en geschiedet
dat sōmige mēsche oūmuds die
gracie gads die sūdelike en sūe
delike geleuet hebbe. bekeert w

Den vā hou quade leue en doen
peitēcie. Mer het geschiet ouck
wat dat herde seer te bescreien is
oūmuds dat vweerlike ordel gods
dat sōmige die een helich douchsa
leue schiene te leide. en dā van
valle in grote sūden. Hier o die
daer staet sie dat hie niet en val
le. en die geballe is die pine he
allet dat hie mach. dat hie weder
op stae. Wat welke wech datter
holt der mīsluk nature als die
mīsche in den licha sterft vallet.
het sie sūdē wēt of nord wēt
dā salt wesen. dat is oft mit
xps of in die ewighe selich of
mitte duuel die die doot is in die
onselich der ewiger vdwemnisse.
Mercket nu die dyt sal lese hoe
genae dat gade Was dese helige
abt heer peter die god om syn
helige vdiēste gaf alsoe grote
sūder die alsoe diep vdrōcke was
in alsoe groten swaen sūde dā
ter nauwbe haep toe en schey te
wese. dat hie dā omertmeēt solde
moge wtromē. En Was hie soe
helige mā eer hie totte regimēt
des cloysters vā claendā dā
quae. Doe hie een herde en idē een
vader des helige geestelike clou
sters Was geborde. Dā die ho
nich voluēde leerre die lieue helige
vader sūte bnaert i enē sermoen
vā scriuet. datter xpus herde gue
de costelike renten iaerlyc van
criget meynē wyl. dat hie dā
noch niet veel heliger en douch

samer is geboord. **H**ie is sonder
 tbbiuel. Want al syn irste gaeft
 licheit heft hie mit sine heligen
 geestelike dochtelike oeffenige gro
 telic vmenichuoldicht. Ende die
 druytge becomrige die martha
 toe behoure heft hie soe selue i he
 gematicht. dat hie he mit alle sy
 re hten gaf vriedelike of te vante
 of helsen dat selige scoubede leue.
 Ende soe leerde hie syn oedersaeten
 vadersen die enge wege der volco
 mere doechden. dat hie alre ierst
 i hem selue bebyden. dat me soe
 leue solde. soe wie volcome beger
 den te lbesen. En als hie dus laue
 like en seluchlike die dage syns le
 uens volbracht hadde. betmelde
 hie dat wi al sculdich sij. En dat
 hie lage tyt i tranen gesaidt had.
 doe hie die oge sijn vleisch i den
 doode toe louck. meyde hie die alre
 suetste vrucht syns aerbeits in
 de ewige osterlike leue. Syn
 eerberdige licta is geleit i die
 selue stede dat wi vout af geset
 hebbe. dat des helige martelers
 heer gerard vberdelike was ge
 leit i ene vheuenen grame boue
 der eerden. daer hie mit sine ge
 sellen suetelike rustet in dat sel
 ue graf. en vwachtet die glorie
 der selig onsterflucht. die dae in
 der gemeyne vrusenisse alle heli
 ge sal werde gegeue. **En weder**

halige v. i. dat voer gesecht is dat xxx
iii
Naeden doechden en van
 de loeflike leue der eer

wer dighet vaders alberici ende
 stephan der abte van cistercen. en
 des alre helichsten vaders sute
 bernarts des irste abt van claen
 dail. en sijn nae volgers als wt
 ene vuden bloeiende camp. Soe
 en hebbe wi niet onuttelike als
 ic meyne dese bloeme vgaert.
En hebbe onsen broeden en sus
 ten die gern wille studiere. en
 geene van hore studiere wolden
 vberert wden. dese waltukede
 bloekes vgaert. En wi vuden
 die barmhertich des almachtige
 gods. dat hie niet alle in cister
 sen en toe claendail. mer ou in
 alle oser ouden alsoe geestelike
 en volcome vaders wil vber
 ken. Op dat wi alre same die i
 der ouden van cistercen die boue
 des dachs en die heite alsoe als
 onse vaders en insetters sond
 vduet hebbe gedragen. En ons
 hebbe gegene te drage. op geset
 hebbe nae te volge niet alleen
 vter helig lere die wercke en die
 guede gregelen oser vore vaden
 moete bekene. Mer ou van der
 seliger leuige des tegelbordige
 vaden soe getroust en gesterct
 mote lberde. dat wi iguece en
 lbtguede die goede weide des
 ewige leues mote vunde. Want
 niemant en sal dyt meyne dat
 wi dese dighen soe hebbe gesche
 ue van den abten van cistercen
 en van claendail. dat niet i anen
 cloystere van oser oude suerli
 ge in die cloysten dit mit cister

52
Suden die mit daendail die hoefde
vā onsen closten sijn gheheten.
Als i firmitate en potiniao en
in moxunūdo helige merckelike
mānen hebbe ge weest vā gue
de geestelike leue. Wat wi dat
sekerlike wal bete datter i mey
nige closten vā onser orde vā
ders hebbe ge weest. die grote g
cie der douchden vā gade hebbe
otfange. Oulmids welk heili
ge vdiensse en gebede tot huede
toe i alle closten vā onser orde
die goede sece en die geestelike
ouericht mitter hulpe gaeds
staede wden gehalden. Mer wi
meyne datter genoch sal wese
tot exepelē die dige te schreue.
die wi bekene moge vā onsen
pripaelste husen. Welker hei
lich t wele anden boue gaet.
En wi hope dat die gene diet
sulle lesen o houre weerdicheit
wille meer tot myne des gees
telike leues sulle werde ontste
ken. Dit sijn die edel dowlucht
ge māne die ene guede strye
gestrede hebbe. en hebbe hou
vleisch die werlt en de duuel
vbonē. en hebbe alsoe die rike
der heimele gebone. dar sie mit
xpo ewelic sulle vbliden. **hij**
begint dat derde ondersceidt
dys boecks. ende dat wste ca
pittel is vā gerardus sūte
bernard⁹ broeder. die een kel
ner was indat helige clost

vā clarendail. ende die vā
god ende den myschē seer ge
munt en greeert was.

Din alle liefste broe
ders nu wille wi
voert begyne te
scriue vā de alden
broden. die onder
onsen alle liefste
vader sunte bnaert en wert in
die tide in clarendail helige dwe
luchtige māne hebbe ge weest.
en rechte geestelike māne. Die
hebbe hoge ge weest voir gade.
Wat sie mit ghecelre hte die
werlt en al datter werlt toe be
houit v sinait hebbe. Die hebbe
ouerich ge weest al datter orde
toe behouit strengelike te halde.
En oūmids soerlijer gracen
die sie vā gade of fagen hadde.
wāen sie luchtēde i der oueden
al schoe blickēde sterne. Ende
sonder vduet wāen sie wakēde
inde scoubede leue. En de nae
en den schy der moniscap den
sie vā bute droge vciere die mit
helige sece en mit houre goe
den laue. En op datter omer soe
waer als me vā he seide soebelby
den syt trouweliken mit de wer
ken. **W**ā allen desen wille
wi ten wsten setten als dat wste
gebouē als me nae der alder ewe
plach te offere. Heer gerardus
die tot clarendail kelner was die
een natuetic brod was ons he
lige vaders sūte bnaerts de hie

oek o sijnre dochter soederlyke lief
had. Die hoe hie swaerlyk quae
totter bekurige. en hoet he wst
suere warr die werlt te late. hoe
hie sie nae volcomelike liet. en
he volcomelike gaf tot alle duch
den. wat doe die vtrouere knecht
gods bnaardus i sijnre ioger iocht
va de helige geest soe vourcome
warr. dat hie sijn hande setten
tot stercke dinghe. ende gade sijn
bekurige gelaest had. soe pynde
hie oir waer hie conde veel ge
selle te crige totte geesteliken
leue. dat hie meyde aen te neme
En doe hie veel va sine broeders
daer toe gebracht had. dat sie
totte selige dige hou cosent
gaue. Doe hielt Gerard sijn
broder alre harte tege. want
als hie een strige ridder was.
i den wape. ionck va iacn sijn
va licha. en seer sterck van
crachte. wys va raed en seer
mylck en gued tien mede om
te gaen. soe dat on alle ma lief
had. waer o hie die wortel sijn
hite seer diep inder pope en iud
delheit deser werlt had geset
en gewesticht. Ende als hie dus
die guede vmanige sijn broders
mit heere sijnre va he wuse. Doe
waer bnaardus ofsteken mitter ge
loene en om die groetlyt d' nigne
die hie had tot sine broed. soe
waer hie seer nernstich en seide.
ic weet ic weet hoe datter moet
sijn Alleen dat vduetelike onder

53
vinden sal v vsterdenisse geue.
Ende hie sach tegewordelike alst
oster een glauue in sijn broders
zyde had gesteken ende seide. Die
tyt sal come en sal sekerlic cor
telic come. dat op deser stede een
glauue sal in gesteken werden.
en sal dar ene wech make tot
dine hten. Daer du te gueden
raet d'ijre selicheit dou te late
salste den du nu vsmadeste en
niet toe late en wilste. Du sal
te des grote anxt hebbe. mer du
en salste niet sterue. Dus sprac
hie en dus geschiedt. wat nae
niet veel dage waer hie ombe
vage va sine viande. en waer
seer gelbondt en gevage. Ende
als he sijn broeder vour geset had
waer hie op der seluer stede die
hie he mitte viger gelbust had
mit eene glauue in gesteken.
soe dat he dochte dat hie de doot
voer sine oge sach. Doe riep hie
ic bin een monick ic bin een
monick va cister sen. hie waer
gevangt en in een kerker ge
slaten i isere baiden. mer van
dier woden genas hie. bouen
sine haep seer hastelike. en dat
guede opsat hielt hie vast in
sine hten. Die broder bnaardus
arbeide seer om he vter vang
nisse te crige. mer al te vgeest.
waer om heer Gerard valte dro
lich was sondlinge om die be
geerte. die hie had monick te
werden. niet volbrege en mochte.

In dat hie den goede niet sijn
broeders vsmadt had. doe hie
Wal hed moge doe. en doe hem
vward niet te spreke en conde
come. quae hie by de kercker
dau sij broder in lach. en hie nep
he toe wetet broder dat by corte
like altsame te closter sullen gae.
En watter v niet georloft en is
mit ons te gae so west hier en
monick. en wetet dat sekerlike
dat gy gern deet en niet doe en
mocht. dat sal v voor goede wer
ke gereket sijn. als of gyt had
gedaen. Dus lach hie een wul
tuds i den kercker en was mit
ysere bande en helden vast gebod
den. en leerde dattet he alte hart
was teghe den prikkel te stote. En
hie leerde daer hoe bitter dattet is
die sueticht deser werlt. en hoe
veel yamers en bittercht dau me
de is gemyget. Ten leste doe hie
genouch voor sy haresynicheit
va onse heer was castyt. hie
de hie op eenre nacht dat hem
i sine slape toe wart gesecht.
huede salstu vloest werde. Op
dien dach doet quae by vesper
tijt gaff god dat die helden dau
hie in geslate was te bracke.
En die sloete va den kercker
gigen selue op. en heet geras
dus ginc dau wt mydde tus
sche die gene die he gevagen
hadde. Dus wart hie va tbbie
hande wacknisse als deslichas
ende der ziele oumuds die grote

barmherticht gaede te same ver
loest. **G**oe dat hie wal volcome
like segge mochte tot onsen heer.
Vroede en uwe staf hebbe my
getroust. En hie ginc tsamen
mit sine broden en mit alle de
anden die dese geestelike tudder
scap aeygenome hadde ynt clo
ster tot cisterfen. en betadde dau
soe veel te outmodelike en ynich
liker dat hie onselieue heer ge
lauet had. als hie apebaulike
bekende. oumits den voir gesen
den mirakel. dattet he alleen
vter groter barmherticht gods.
Was vleendt dat gade telau.
en doe hie gelouet had te vol
breye. **I**n daemals doe die alte
eerbedichste vader heer stepha
nus die abt va cisterfen bernat
du mit sine broders en mit an
dere guede wysen geesteliken
manen wt seynde om te stich
te dat cloyster claendail. Ende
de eerberdige honichvloende
leere vward ouer die anden
abt mackten. Doe wart heer
gerard daer kelner gemact.
en hoe weerdlike en hoe wyslike
en hoe outmodelike en hoe my
like en vriedelike hie dat abocht
bestaede. dat wt spreke wt veel
bet mit des mylike sute vward
worde dae mitte onsen. Want
doe die alte eerbedichste abt
nae sijn alte liefte broeders doot
mit sine wal spreke in monde
een screielick sermoen in synen

conent soldē doe. **W**ende hie onder
anden bordē. **H**ij wet wal mij
lieue broders en lieue kinder hoe
wal ic mit recht mach drouich
wese. hoe screielic dat is mijn
plage wat gi siet wal hoe trou
we geselle nu begeue heft in
desen wege dar ic in wader. hoe
wakende hie was alle dāck wal
te besorghe. hoe vlutich hie was
totte arbeide. en suet hie was
vā saden. **W**ie mochte nu soe nou
drustich wese. **W**ie mochte soe
grote myne tot mi hebbe. hie
was mij natuerlike broeder nae
den vleisch. mer nae der geest
licht was hie mij veel naere.
hebt medelide mit mi die dese
dinge wal kūdich sij. ic was
cranck i den licha. ende hie drouich
mi. ic was cleymodich. en hie
sterckte mi. ic was trauch en
vsumede. en hie stuerde mi bout.
ic was vgetel en dachsem. en
hie vmaende mi. hoe bin ic dij
dus quyt gelborde. hoe bistu mi
dus vt de hande genoeme. die
soe wal waerste nae myne sij
ne. en een mā nae mine hten.
Wij hadde malcanden lief in de
sen leue. hoe heft ons aldus die
bitter doot gesteden. mij alre
liefste broeder. **H**et was woerkar
dat alre bitterste seude. dat nie
mat doe en mochte dāe die bit
ter doot. **W**at hoe soldestu mij le
uedich hebbe moge y begeue
ofte gelate alsoe lange als ic

54
leuede. **H**et was allee des Douts
weck dat natuerlike scheiden.
wat wie en solder anders niet
gespaert hebbe daen suete bat
onser odeliger myne dāe allee
die doot. die een viant is alre sue
ticheit. **A**ls daer ict myes op
staet soe sie ic nae mine alren
liefsten broeder gerardū als ic
plach te doe. en hie en isser niet.
Och wat suchte ic arme man
alseen mysche die gey hulpe
en heft. **M**it wie sal ic raet ne
me als my wat twuelastichs
voer comet. op wie sal ic betrou
we in tegeheide. **W**ie sal mi mij
borde helpe drage. **W**ie sal die
periculen en wech drūne. **E**n
plochte gerardū oge niet alle
mij wercke voir ouer te sien
en alle mij wege. **E**n waen alle
mij sorgē dij niet soe wal kū
dich als sy mi selue waen. en
plage dij hte te becomen. en dij
begaen te make. **E**n plagestu
niet mit dyre grao seliker to
gen en mit dine crechtige wor
den te beschermē en lietste mi
mij silenciu houden. dat ic gern
deide. **G**od had hē een wal geleer
de tonge gegene die wal wiste
hoeneer dattet tyt was te spreke
wat soe wyslike conde hie at wor
den sine broeder en ouer de vren
de luden. dat niemāt bi nae mij
re en begeende. hie plach de vren
den lude te gemoet te gae. als

Daer yemat quae en sette hem
daer teges. op dat ic o gemouet
mochte bliue. mer als ic he niet
voldde en conde soe bracht hie sie
tot my die anden liet hie gae. O
Wise ma o trouwe vuer. Syn
vriende was hie trouwe en die
wercke der myne dede hie geern.
Wie gink ic mit idelre hat va he.
de rike gaf hie guede raet. den
arme quae hie trouwelike te
hulpe. hie en sochte he selue niet
mer hie stack he nuds i der soz
ge. op dat ic te bet mocht ruste.
Want hie haepde. soe hie seer ot
moedich was. meerre vrucht
daer o te hebbe als ic mochte
ruste. doe of hie he selue gerust
had. hie begeerde nochtat som
tyt va sine ambocht geabsol
uert te werde. En dat ene an
dere die bequamer toe waer
te geue. mer solde me waer die
vinde. hie en had geen dwase
geneerlicht. alst wal som tyt
plege te wesen. i den ambochte
te bliue. mer wat hie dede dat
dede hie allec wt broedlik my
ne. wat hie aerbeide meer dae
yemat. en nae my dae yemat.
Wat het geschiede duche dat
hie de anden hou nou dorste
wal besochde. mer selu groet
gebreeck leet. in ete en i cleden.
Ic dacke di broed heb ic enighe
vrucht gedaen in geestelike oeffe
ninge. ic bin di daer va sculdich
te dacke. heb ic ict gebordert.
heb ic enige ouber gedaen. den

gene die mi beuaele waen. Du
waerste seer becomert o i nuds
di wal dade was ic te ruste. of
ic was selichlike becomert i den
dienste gaeds. of ic leerde oube
like my kinder die mi beuole
waen waer om en solde ic niet
seker byne wesen als ic wiste dat
gy broeder die dinge va bute be
sorchde. die my rechter hant wart
en dat licht myre oge my herte
en my toge. mer wat segghe ic
dat hie mitte wtbedige dinge
was becomert als he gecardus
op die wtbedige digen niet en ver
stonde. en tot sulke digen geen
gracie en had. Den goede geeste
like broders die he keide is dat
wal kundich. hoe geestelike worde
hie plach te spreke. En die mit
he plochte om te gae die wisten
dat wal dat sy seden en sy oeffe
ninge geen vleisch en sinackten.
mer ene vuerige geest. Wie was
strenger dae hie alle guede geeste
like seden te halde. Wie castiede
sy licha meer dae hie. Wie conde
hoechlik scouwe dae hie. ende
subtilik ondsorde. hoe duche heb
ic va geestelike digen mit hem
gesprake. en leerde dat ic te we
te niet en wiste. En die daer om
was gecome dat ic he leere solde
dat ic wat goets va he leerde.
En ten is geen vonder va my.
Wat tis wal grote wisen mane
als sie selue seide soe ou myt he
gegae. hie en bekeende geen liden.

Mer hie had ene subtile spen.
daer die luten ist by gebonde sy.
ende hie had in he den helige geest
die die herte vlichtet. En niet al
leen i den alre meeste digen. mer
ou i de myste was hie die alre
meeste. Wat was waser va ty
mer wercke in acken in hoeue i
katen of in alle anden bouwert
ke. ofte anden wercke dat gerar
dus niet en wiste. Den meeslers
de smede den boulude des hoef
waeres den soemakers de weuaf
was hie lichtelike meyster. ende
wiste he allen te lere hoe sie doe
solde. Ende als sie al alsoe van
he volden dat hie die alre wiste
was va he alle. en alle in syns
selfs oge en was hie niet wys.
Och of veel mysche die nochtat
soe wys niet en syn als hie was.
niet meer en ruerde die male
dutie. Ee v die wys syt in ulbe
oge. Dit segge ic de gene dien
dese dige wat kundich sy. ende
noch veel meer daen ic geset
hebbe. duck selue ond'vond' heb.
Ick spreke spaerlike wat het is
my vleischen my broder. Noch
tant segge ic dat sekerlike i alle
dinge ende boue alle myschen
was hie nu nutte. In cleyne en
in grote dige was hie mi nut.
in gemeyne ende i sondlinge
dige bute en byne. mit rechte
hinck ic altesame i he. Wat het
was al my dat hie had. Si nae
alleen liet hie my hebbe die eer
en de naem eens guede besorger

55
Want hie had dat werck. men
hiet mi abt mer hie drooch die
sorghen. mit rechte ruste my geest
in he want oumids he waest mi
geouloft suetelic genochte te
hebbe. in o sen lieue heer v. ul
ke dat woert gods te prediken.
en sekerlike te beden. Si dy my
broder was my hie sober. my
ruste was bequaer. my boude
waen crachtich. my gebet was
nutter. het mocht mi ducker ge
bore telesen. en my begeerte wa
re vueriger. Och du biste van
my genoemt en alte same al de
se. mit dy is va mi gegae alle
my genochte en alle my blid
scap. Nu valle op mi meniger
hande sorghen. en alre hade mon
nisse come mi toe. en grote ban
gicheude vinde mi nu alle. ende
onder dese swaerborde suchte
ic iameelike. Ic moet sy va my
legge of ic moet daer omer ond'
gedrucker werd. Wat gi broders
v scouder' daer wt getage hebt.
Wie sal my dat gene broder dat
ic coets nae di moge sterue. Wat
voor dy en begeer ic niet te sterue
en di va dyre glorie te bewene.
Wat nae dy te leue en is mi an
ders niet daen aerbeit en drogh.
Haet mi wt guet nu wt gi tra
ne die lage begeert hebt wt tegae.
Haet nu wt wat die v langhe
heft ighalde. ic gelbaert. Ick
belue dat ic niet onbedoelich en
bin totte pine. mi grubbelt wor
den doot voer my en wor de myne.

Derudus was mij ende nomen
mij. en was hie niet mij die mij
broder was nae de bloede. i der pro
fessie was hie mij soe. in die soch
uoldich was hie mij vader. in de
geestelike leue was hie mij gesel
le. in der begeerte was hie mij alte
preste. dese is va mi gegae. ick
voelt wal. het doet mi al we. en
te mael we. vergesdet mi mijn
kinder omer wat gi mij kunden
syt. soe hebt medelide mit uwe
vader. In bin drouch ouer di mij
alte liefte broder gerard. niet dat
me om dine wil ict drouch deef
wese. mer wat du mi o halt bi
te. En dier om mach ic machsae
meer drouch wesen ouer mij
selue. wat ic desen butten kelck
moet drucke. Nu doot waer is dij
victorie. waer is dy prekelige. ge
rad. en is voer dy niet vveert
lelike beest. gerard is douw dine
kiesse gegae totte hemelsche va
der lande. niet alle seker en sond
sorge mer blidelic gade laude. Ic
bescreie dar om te wste mijse selfe
plage en de scade des huses. Daer
nae bescreie ic die noitdroftrichheit
der armer mysche. die gerardus
hoer vader was. ic bescreie ou
alle osen gemeyne staet. ofser ou
de en onser pfessien. die va sijre
nernstiger mysche en va sine goe
de raede en crepele niet luttel ge
steekt en worde. Een leste en screie
ic ou niet ou dy meer mer om dy.
hier om bin ic te mael drouch

Wat ick heb dy te mael lieff **Da**
gerard laefliker abstinencien.
Dit ander capittel.
It is dat getuich dat die
oerberdige vader die ho
nich vloide leere sunte buard
gest va den leue en va de helige
dochde en waderige suns lieue
broders gerardi. dat wi wt ene
crepel sijre doechde wt ene lage
sermoen dat hie va he scriuet
vgaedert hebbe. **W**i betent
wal dat die lieue helige vader
mit gene schoene worde he en
plach te behelpe. En om dattet
sijn broder was. een wort te mar
niet en seide tot sine laue daen
die waerheit was. hier o is sy ge
tuech waer. waert waer is soe
apebair dat dese knecht gaed
gerard. volcome heft gelbest in
alle doechde. die va sondlijter
gracien niet en hinderde die gro
te onlede des wbedige ambochts
de die wbedige dochde. bast te
halden. en alle die closterlike dis
cipline daer alsoe menige med
af getoge werde. dat sie weelike
herte ende seiden crige. Wie kan
he te volle vbeden va die laue
dar hie desen helige ma mede
priest. dat hie meer dae yemat
aerbeide. en mij dae yemat nae
va lychamelik noitdroftrichheit.
En dat hie gep natuerlike ney
gelicheit en hadde i den abochte
te bliue. dat i desen tyde al selfe
is mer alle wt brodlik myne

Daer in aerbeide. En dat hie den a
 der hour nou drofte trumelic be
 forchden en selue i xael dingen
 gebreck leedt. Om dat te bebbisen
 in veel dinge hoe strege hie was
 goede closterlike seden en guede ge
 woete vast te halde. en sijn selfs
 licha te castien. soe willen wi een
 va sine lauelike wercke tot ene
 exempel sette. Op dat soe wie die
 doerhden der helig vader om dat
 sie daer va vberet moge wde.
 begen te wete sijn sie vuerich i
 den guede gereselike leue. Doe
 viden wi daer exempel die sie nae
 moge volge. sien sie niet vuerich
 soe vunden sie daer waer va sie
 he en houe gebrecke moge bekene
 Die knecht gods Gerard? plach
 va sijn ambochts wege somtijt
 te visitere die wthoue des clou
 ters. en waer hie daer quaer soe at
 hie en drack als die andere dede
 en drack water mit he. En wol
 de me he gerne wat anders geue
 hie en woldet niet neme. En het
 geschiede op een tijt. als hie ald
 wt solde gaen. dat hie wat sieck
 was. waer o dat die conuers die
 mit he solde gaen ginc totte prior
 en seide he dat die kelner wat
 sieck was. en dattet he niet guet
 en waer dat hie water solde drac
 ken. waerom die prior den broeder
 gebou dat hie ewenich wijs hei
 melike medesolde neme. En doe
 hie sat mitte broders en solde
 eten. sette hie he de wij vrou en

Dede he een teike dattet die prior
 had geboede dat hie dat drucken
 solde. mer hoe solde die myne der
 armoede dat moge doe. dat hie
 alleen win solde dricke daer al sijn
 broeders water drocke. Doe hie
 de wij sach beriet hie he en we
 nich. en althet stont hie op
 en goet den wij in dat wat mitte
 water dat daer stont daer sie al
 van drocke. ende dede een teike
 dat sie den win al gelyck dricke
 solden. wat hie had lieue in de
 licha wat sieck te wesen. daer dat
 hie sijre crackh soe veel te ge
 moet solde gaen. daer een ader
 die ouer niet sterck en waer i ge
 scadaliziert mochte wde. waer
 va alle die broders soe vblieuet
 en gesterkt wde. dat sie mit
 meere genochte dat water droc
 ken. daer of hie he guede wijn
 hadde gegeue. wat sie lesen in
 den leue en in den seden hours
 alre beeste kelners. hoe datme
 die genochte des vleisch sal v
 smaden. die niet en lutteliken
 wijs en wolden neme. doe dat sine
 licha wal nou schey te wesen.
 wat daer he ander zieke broders
 ne gestoete mochte hebbe. **Van den
 doede des eerberdyge mans
 Gerard? dat derde capittel.**

Doe die lieue helige vader
 Bernard? derde werf was
 geroepe om die wbi dracht der
 helig kircken te venighe die

72
peter leonis machte. En om deser
saken te ytalien quae ende tot
allen stede wonderlike wel teken
ne ende miracule onse heer dou
sine knecht dede. soe had hie sine
lieue broeder gerardu de kelner
als sine trouste hulp en sine al
te wiste raidsma altoes mit hie.
Ende het geschiede doe sie wt vier
bien waen dat die kelner haef
telick seer sieck wart. soe dat hie
toe bedde lach. waer af die eer
wichtige helige abt haerde seer be
gaen waert. En wat die manier
der sieckte ter doot scen te dra
ghe. soe wast de guede vader
wonderlike swaer. dat hie de ge
selle sijre pelgrinadsen en sul
ke geselle acht solde late. in wre
den lande. en niet weder te huys
en solde moge bregge. de genen
den sie he mede hadde gegene.
de sie soe lief hadde. Wat hie was
guelief te hebbe. Soe kunde hie
he mit suchte en mit screien
tot onsen heer en bat he en seide.
O heer wacht wat wacht doch
soe lage het wt te huys come.
als ic on de sine weder geleuert
heb. wildi onse soe nemet on
daen en ic en sal niet clagen.
O hoe solde die goede barmhertige
heer sine otmodige knecht die
he mit soe groter bedrucknisse
syns hten soe iamerlike bat
moge vsmade. die hie alsoe
lichtelike en alsoe goedertelike

alle daghe als hie dou ene an
dere plach te houere. Wat boue
houe alte haep die daer bi waen
als va der poorte des doots kure
de broed' Gerard' weder o ende
bega te genesen. en wart i cor
ten tude weder gesot. En doe al
le dinck wal gemact was daer
die helige knecht gads soe lage
om had gearbeitet. en die zelige
kurchte te wrede was gecomen.
en die vboothheit des leulbe was
gestillet toge sie weder te huys
wert mit blidscap en vroelicht
al der werlt. en brachte te huys
alle die hant vol vrede. Niet
lange daer nae als onse heer
syns knechts sate bnaers begeer
te nu al vulliet had. en syn
gebet gehout had. soe began
broeder Gerard' weder zieck te
wden. en de doot te geneke. Die
onlede die me martha toe scree
uet wat sie he was bewelen.
soe heft hie sie vduldelike gedra
gen. mer dat alre beste deel dat
marie toe behout dat heft hie
altou mit al sijre hte begeert
En wat hie dat sekerlike wal
wist dat hie sterue sold ende
dat hie va deser aecbeideliker
sorge vaen solde totter ruste
der ewig selicht daer hie solde
begyne ledich te wese. en te sie
dat die heer suet is op dat hie
bewyse sold dat hie mit geyre
vlesliker of werlik' genouch

lichheit gehalten had gewest in
den ambocht dat hie gehad
had soe slouch hie sij oge op tot
te hemel en seide. heer god ghi
betet dat ic altoes alsoe veel alst
in my was begeerde in rusten
te wesen. en om my selicht te
dicken. en uwe wil altoes war
tenemē. mer uwe myne heft
mi i desen ambocht en in deser
onleden gehalde. En dat ic gern
wilde gehoursa wesen. en boue
al dinc die myne mys abts en
myre broder. **S**ider midder
nacht dat sij leeste nacht was
i deser sterftuut tust tonde hie wo
derlike grote vroelich i sinen
uensichte. en in alle sine wese.
en sprack mit blide stemē. soe
dat sie he alle vbroderde. die
dare bi waen. en seide als inden
psalter steet gestreue. laest de
heer va de hemel. laest he inde
hoegē. wat desen helige man
began doe alrede te dage. doet
noch inder midder nacht was.
En sij leeste nacht is vlycht
als die soen claer dach. want
alte mael was die nacht sijn
vlychtige. en inder genochten
des ewige liches dat ihu xps
w onse heer. wat hoe en wden
die duisternissen niet vwan
delt in lichte dare een mysthe
al singede steruet en steruede
singet. **O** doet die een viat biste
al der leuedigh. me maket nu

57
blytscap va di die een moder
biste alre droefheit. me maket
nu glorie va di die teges alle
glorie byste. men maket nu va
di een porre des hemels die ee
porre der hellen plageste te we
sen. **E**nde die een kide des vlie
ses plageste te wesen. die biste
nu een vuidige der ewig selic
heit. **D**ie broeders die hier by
waen vbroderde seer va desen
mirakel en seidet sine lieuen
broder. hoe een mysthe soe vroe
lic mochte wesen i der doot. en
die vveerlich i der doot soe ve
nich achte. **E**n doe hie haeste
lic toe quae. alsoe droeuch en
cruick. als hie doe was. hounde
hie he dat eynde va die psalm
den hie begone had singhen.
En doe sach hie totten hemel
ende seide. vader i dine hande
beuele ic mine geest. en weder
halende en dinc seggede. **V**ad
vader sach hie sine lieue brod
de helige abt aen en seide. hoe
grote werde gracie gods is dat.
dat god wil wese een vader des
mysthe. hoe grote glorie is dat
den meschen een soen gods te
wesen en een erfgenaē. **A**ls d
is die helige ziele in sulker u
bilacie en geestelike vrolich
ontbode va den lichaē. en vleisch
ende den courē der helig engelen
die altoes gade laue vvenicht.
En is soe veel te vuer op ghe

87
vlogē totte hemelsche wounghe
als die schaer der bofer geesten
niet dat hem toe hielden er in hē
en conde vunde. Die helige abt en
syn lieue broder dede mit groter
sueter ynichheit. syns hten al dat
totter betrucknisse en groeue ge
hoert. Ende al screue bi nae alle
die andere. hie onthielt hē sond
screien. ende wolden die tranē wt
loepē. hie pynde hem niet mālch
stantafacht sie te bedwige. Op
dat hie hē niet en scheen als enē
dooden te bescreie. dien hie niet
en twuelde mit deser tytliker
doot geboure te wesen ynt ewige
leue en in dieer hoeger glouen
die nimmermeer eynde en sal. **Da
de eerw. dige vader hūbt. 9. w. d. n. e.
prior toe clarendall. dat vierde**

Nae dat oumids **capittel.**
die gracie en barmhertich
ons hē ihu xpi dat doct
ter clarendall is gestichtet. ende
die w. al rukede roeck der ynigh
heilichheit wole mūsche wort ee
roeke des leues tot enē gueden
helige leue. onder alle den anden
die oumids de hoge raet der got
lik goetheit vā menige lande
worde geroepe hebbe dar oir veel
geestelike manē gelbest. die in
houe stede volcomē geestelike
manē gheue wāen. Die doe sie
houde dat soe sūderlige en soe
houchlike die heer mit die huse
en mitte alre heilichste abt sū
te bernardo v. menichuoldige
en v. houchde syn barmhertichheit

Die in houe wsten steden alse v
noemde ridders gheue wāen en
gelbest hadden. Die begeerde mit
groter vuericht houe gheestes in
dieer helig geselschap begynende
nouue te warden. Onder desen
wāen die wste hūbtus die wste
abt vā igniaco reynaldus en
petrus die mē tosolan 9 hiet g. bal
lerin 9 en gerard 9 farsensis die
niet al in eenre steden en woende
mer in meniger puine. die ou
veer vā een gelege wāen. dese
manē hadde hē vā houe kint
sche dage totte dienst gods ge
geue. soe dat sie in allen doechde
en geestelike leue volcomē ma
nē schene te wesen. en dar om
niet en behoue vā anden hei
lige manē geleet te warden. Met
wat sie vā vele mūsche hadde
houe segge vā der honichvloie
der sueter heilich ons heligen
vaders sunte knarts. dar hie
sie alle in boue ginch. die i sine
tyden namē vā helicheide had
den als een cederboe die op enē
hoge berch is v. heue. soe hebbe
sie alsoe wāerlike sachtmodich
en oitmodich vā hten mit gene
doeue oir gehout. dat i apoca
lipsi staet gescreue. Die helich
is die w. erde noch helig. Ende
hebbe al houe vour gelede oeffe
uige cley gerekēt. en als van
geente w. erde en hebbe hē oit
modelike gegeue ondⁿ die scole
en lerige onses lieue heligen
vaders sunte knarts. En w. erde

om soe had sie onse vader om hou
te douchden Wille altoes sunderli
ge lief en weert. **I**n nu Wille
bi dien een ebenich vā de eer
dige vader hūbtus doechde scri
uen. hoe pur en hoe helich al
sy waderig was. en vā de anden
sulle bi dāe scrue op houre be
houlike steden dat god dat geuet.
Die knecht gods hūbtus was
vā syre ioger wecht vā sine al
ders geset totte dienste gods. **E**n
doe hie by tēbitich iaer lanck
laeflic t geestelike leue gestuen
had. en hie houre vā den grote
dochde ons helige vaders sūte
buaris en vā der groter vuerich
die daer was i clāendail. soe py
den hie hē daer te come bi nae
t den begyne des huus. **D**aer hie
mit soe groter grane alre douch
den veiert was. en mit alsoe
grot sachtmodich en mynen.
dat hie als een vā den hemelst
setaphyne mit syre vueriger
myne en waderige al die anden
i der myne gods vuerich maek
te en bernede. **S**oe dat ou die
helige abt vā dier gebūdider
vgaderige. die in al soe houge
grace alre douchde stont. en gee
behoef en had vā enige mysche
exempel te neme syre beteringe.
den die helige geest mit syre
saluige leerde lieuer nederheit
dāe houcheit te begen. **I**c segge
dat sunte buart had dese knecht
gods hūbtu tot een exempel der

58
Douchden hē selue hē voir geset
hē nae te volge. **E**n vā sine douch
den plach hie hē te vōden. en
syn vdiensse plach hie seer hoge
te reiken. **E**n hielt hē voer een
exempel geswaere heilich en reches
geestelic leue. en een spiegel al
re puecht. **E**n als hie hūbtus leue
aensach en sy douchden soe douch
tet hē niet weerts wese al dat hie
dece. **E**n plach dachs en nachtes
sijn leue te beeyssen ende te castien.
Want hie wiste wal dat een my
sche daer af verreyert wordt als
hie der cracker en der gebrekelik
leue wil uesien. **M**er als een my
sche der volcomere mesche douch
den mit guede getrouwe ogen
wil aesien. al is hie selue al volco
me in doechde. soe vūdet hie noch
altoes oūmits syre otmodiger
curiosich wal dat daer hie van
in doechde mach toe neme. hieraf
secht die selue honichvloende
leere sūte buart in een sermoe
aldus. **O**ch broders secht hie of
bi sūdige mysche die otmodich
hadde in onsen sinde die die he
lige volcome manne wal hebben
in houre douchde. **D**oe dese eerber
dige vader namaels waert geset
op dat cloyster ignaau te strich
ten. en vā sunte buart die irste
abt daer was geset. doe en conde
hie dat nauwe vōduldelike drage.
dat hē die oirzake der helig aw
moede daer hie soe grote myne
toe had. en der otmodicheit

ende der seliger gehoufahyt scher
benoame te wesen. Wat wil ick
meer segge. hie en costes niet ge
drage dat he wou die suulike in
chel des rustelike scoubede leues
lyu mit houre sipige oge. dat is
des drustige becomerde leues he
solde werde gegene. al wast al te
ge sine wille geschiet. Dus gaf
hie ouer al en wast sūte bñart
niet lief die abdie en quac wou.
tot claendail en gaf sine edele
hals weder onder die gehoufa
heit. Wat daer en is niet edel dan
dat bouhsam is. Welcke gehou
samht als dat uck ons hein en
syn lichte boude hie totte eynde
syns leues mit groter begeerte
drouh. Ende doe hie een alt mā
was gelloude. en he die crachte
sijre ledē begeue. en daer en boue
mit veele grote sieckte was be
swaert. soe was nochtāt syn
gemoede en sy ziele vuerich i
den dieste gaeds. Soe dat hie
die grote aerebeude der oude. daer
de starcke ioge lude bage genoch
ouer wart. soe out en soe cracht
niet alleē v̄duldelike en drouh.
mer oue blidlike. En als me he
enige gracie of remussie in ete
ofte i drucke. of vte chour te bliue
op dat sieckhuys te gae wolie
doen. daer was hie mit al sijre
macht tege. ende en wolve des
mit alle niet hebbe. En doe hie
dus mit grot vuericht bi dar
tichjaer laef te claendail had

En die aerebeit sijn strits tot ene
zelige eynde had gebracht starf
hie blidlike. niet dat on die doot
te niet make solde. mer dat hie
oumurs der doot gae solde in ee
nye leue. te wsten alleen i der zie
len. en nae te same in de licham
en in der ziele. Wan welcks doot
die lieue helige vader sūte bñart
seer gestour was. en in ene su
uerlike sermoē dat hie daer va
dede sine broders bewyst hie ge
nouch hoe hie va sijre heliger
leerige wolve. **Dit sermoē dede
sūte bñard opte sterfdaech des
helige vaders hūberti. dat v.**

Hapitel
Hūbertus die knecht gods
is gestouue een deuocet
knecht een getrouwe knecht.
ten sal mi vout aē gei noet
wesen miyne mont op telike
om v telere. wildi wat othalde
dat sermoē dat v hūbertus gedaen
heft. en wildi dat wael in v hte
pynen al. sy menigerleze doch
telike seden. hie heft viftich jaer
en noch låger i sine dienste ghe
leest. Wat hie van ene kinde opge
set had va sine aldere in de dies
te gaeds. mit ons heft hie darrich
jaer gelloude bi nae va begijne
des cloysters. En heft oder ons ge
wadert niet alleē sond' claghe
mer gracioselike. Welcks gehou
nisse vout aē in benedictie sal
wesen ons en de gene die nae ons

59
sullen come. Als een pelgry heft
hie gelbādert i dese leue. en heft
van de dige deser werlt genoeme
als hie alre myste mocht. Want
hie wal wiste dat hie va deser
werlt niet en was. Dese werlt en
heft gey sake te crone va hem of
tege hem. wat die werlt en be
hauchde he niet. noch hie der werlt
Als hie alre spaerlyste mochte
nae hie va de digen der werlt. en
noch had hie veel my dur van
genoeme en hedde he die gehour
saml^t niet dur toe gedwoghe.
Als hie sy noudrofte had van
eren en va cledige soe en begeer
de hie niet meer. En geen ouuloe
dicheit en begeerde hie dae dat
he va die noudrofte ouulodich^t
dichte wesen. als hie dyck wil
pluch te segge. Den is niet lage
geleden doe wy opeen tyt tsame
sprake seide hie. dat hie een pra
uenar i de closter waer dien dat
cloyster woede als ene diutte me
sche. die nergert toe en dochte. wat
hie was waerachtelike sachtmo
dich en outmodich van hten. En
al bloude hie in allen doichde. hie
had nochtat sondlinge die gracie
der sachtmodich^t. Ende daer om
bewise hie he selue alle de anden
mylick en vriedelich en toe spre
kelich. Want hie doich seer mylick
was al syns wesen. Mer hoe be
hoedt hie was syre worde dat heb
dy al volcomelich wal bekeert.
die dus lage al syn waderige hebt
gesien en sien worde gehoert.

Wie hoerde he ye een word spreke.
daer achter spraek in gemerkt
mochte wden. Of wie heft licht
uerdige ofte werlike worde van
he gehour of dat me idel glozie
ofte nydicheit in merke mocht.
Wie heft ye gehour of hie remat
geordelt heft of dat hie cosentir
heft den gene die sulke worde spra
ken. Wie heft he gehour idel wor
de spreken. Dmer wie ont sach he
niet of by auenture sulcks wat
gesproken had. va he gehour te
werden. Wat hie was seer soch
uoldich syn wege te bebaen. op
dat hie mit syre togen niet en
mische. Wat hie wal wiste dat
ter geschreue staet. Die in syre
tonge niet en mysdoit. dat is
een volcome man. Cis weer va
dy broeder huberte dat wee dur
inde ewagelio va staet. Wee v
die nu lacht want ghi sult seere
Jsser remat va v allen die hem
ye heft sien lachen al was hie
by veel myschen die lachten.
hie toende wal een blud ansicht
om der geenre wil die dur by
baen. mer ist dat gyt wal ont
halden hebt. die en lachte niet
volcomeluf. Dour meer hoe vuc
rich hie gelbest heft inde wer
ke gaeds beide dachs en nachtes
dat en heb dy niet alleen gesien
mer ghi heb der v duc wil va
wobert hent totte eynde syns
leues. Wat doe hie een seer out
ma gelborde was. en dur toe be
halue dat alderdom dat doich

crâcheude genouch i hem heft mit
veele swaen siekten becomert was
als uwer somige wal kundich is.
Goe was nochtat syn gemoede
als men van sunte marrij scrift
een v'wre der iaden en en conde
niet wike der alheit. Wat hoe cout
dattet was of hoe heet. hie pynde
he altoes op die hoge berghe. of i
die diepe daele der aeebeit der ion
ger manne nae te volghen. ende alsoe
dat sie he alle daer van v'woderde.
Ende geveelt dat ic he somtijt
te huys wolden halden om des w
len dat ic syns raeds behoefden
i sake die mi vor quame. hie was
drouch en niet toe vrede hynt
dat hie weder bi dat w'et quae
der brodere. dar sie in de arbeide
waen. Seer selden geschiedent
dat hie des nachtes niet mitten
broeden i den chour en was. Welhe
tijt hie niet selde mer seer duche
mit sine gebode te boucomen
plach. Ende seer selde geschiedt
dat hie in enighen getyden of mis
sen niet mede i den chour en was.
en dat en plach hie niet lichte
lick om enighen sieckte wille
of crâcheit te laete. dien i sijne
leyster sieckte daer die doot alte
hant nae volchde. Als hie mit
te broders te reueter was soe wold
de hie nauwe neme dat me ynd
gemeent daer gaf. En w'ant he
om sijne crâcheit wel wat sun
delix wou geset. hie en woldet
niet hebbe. of solden hyt omer ne

me. soe was hie d'ur alsoe swar
in. dat hie ons allen daer niet
luttel moyluck in en was. Hie
had vor genome niet te drûken
daen water en hed ic d'ur mit al
le myne macht niet teges ghe
best. Ende als hie by drinckē
solden. hie goet d'ur soe veel wa
ters in. dattet van den w'ij niet
veel sinachs en had. By sieckte
en mochten nauwe alsoe groet
wesen. dat me he d'ur toe bregge
mochte. dat hie ynt sieckhuys
ginge. en al hie daer was. hie
en was daer niet lichtelick te
halden. Ic lye dat hie in sulke
sake nauwe gelouwsam was.
Want ic he om sijne eerbarheit
en om sijne v'chden. wil in gro
ter weerdich had. Ick pruse he
mer hier en pruse ic he niet. Wat
hie en was niet luttel ogeseg
geluck in deser sâcke als o' wal
eens deels kundich is. Ic geloue
heft hie enich luden gehadt nae
sijne doot. dat heft hie d'ur om
gelede. dat hie ons alsoe noede
houe en volghen wolden in der
noudrusticht syns lichaems.
Mer hoe danich was hie i sine
raede. sond' w'uel puer en ond
scheide dat mi soe veel te kudi
ger is als ic dat duche o'woden
heb. ende u' en weet dat niet al
leen. mer ghi wetet dat gemeen
lick al wal. Wat wie heft ~~daer~~

alsoe grote becoeringhe ghehandt.
als hie tot he quac te bichte om
taet te ontfange. die niet althet
vā sine mode houde die rechte
wortel sijre becoeringe en dien
besten raet sij becoeringe te vōwne
Want hie dou ginch alsoe alle
die hocke sijre cofaerie des gers
dau hie mede sprack. en die hem
syn gebreck clagede. of hiet al
selue gesie hed en gehourt. Hie
was ou alsoe vol myne en alsoe
had hie al sy bynesten vōullet
mit goed tucht. dat hie alle mā
pynichde te onculdige. en vōw
alle mā sprack hie als sij sefs
nochtat niet en horden of en
wisten dau hie voer sprack. Wat
hie en was geen wt nemer d'
persone. mer hie sach aen die
nou droftich. hie was otmoed
dich van hten. suet van worden
neerstich in allen goede werke.
beruede inder myne trouwe i
die dat he beuoede was. en vōw
sichtich vā raed. hie was wail
geschicht in alle sine seden boue
allen mīschen die ic in desen
tyde gesien heb. Der staut gesar
uen. En wāt niemāt prysen i
sine leue. om des wille. want
die mīsche wadelber is. Dit heb
ic wāl nauwe gehouwe. die al
soe lange als hie leuede i sulke
wōrde mine mont nye op en
loick. op dat ic niet gemerct
en wōrde vā smēkenen wōrde.

60
Ick en bin daer om ou dy niet
drouich o hubte de god gegeue
heft dat gyl lage begeert hebt.
mer ic bin my selue drouich die
ene goede medsina vloen heb.
en ene trouwe hulper. en ene
man nae mīchten. **O ihesu**
du hebste vā my vōerret my
vriende en my naeste ende my
bekende treckestu vter onselicht
deser werlt. en lateste mi mid
den daer in. Du hebste v. d mi
gehault my broeders nae den
vleysche. die mi noch heymeli
ker wāden nae den geeste die bei
de in dine saeke en in werlike
sake nae dine wyl wāden.
Du hebste menige vā mi genoe
me. die mi my borde hulpen
dragen. **Enē** vā alle mine sond
lige vriende en by nae hubtus
was my gebleue. die mi soe veel
te sueter vriet was als hie oud
vriende was. en desen hebstu nu
mede genoeme vā my. Want
hie doch din was. **Je** bin alle
ouder dij slage ende dij vloede
legtstu op my. **Och** oftū mi eens
dooden wōldeste. dien du alsoe
menichuoldelike geiselste. en
mi ongevallige soe menige doot
niet en lietes sterue. Doch ic en
straeffe niet die wōrde des heli
ge gods. mer diet begone heft
die te wāue mi woert. en dat sie
mī troest. dat hie mi wāl quelle
en niet en spaer. **Je** bin bereit
in die gheselige gods. **Wort** meer

broeders soe segghe ick u. **W**olby
hübtus voetstapen nae volgen
gy en solt alsoe lichtelike niet
af gliden tot onnutten gedachte
en tot ledige en schaedeliken
worden. noch tot bourte of tot licht
ueerdicheide. Want mit sulken
dingen verlies dy veel van uwe
leue en van uwer tyt. Wat die
tyt blied en wech. die nyemāt
weder roepen en mach. **E**n als
gy meyt een cleyn pine te scou
wen. soe coem dy daer mede in
veel groet pine. Wat dat suldy
weten dat nae desen leue i der
pine des begehiers horet wout
betult sal wden. dat wi hier i
dese leue vsumen al totte vrees
ten vierlinc toe. **I**ck weet dat
wal dattet onbonde lichtuerdi
gen mische seer swaer is hem
selue te bedwigen. Ende die geyn
calleet te swigen en syn silencia
te halden. Ende die geboenlic is
om te loepen rustich te bliuen. mer
het sal alte veel swaere wesen
die pine die hier nae come sal
te liden. **E**n dese goede mā die
hi begreue is. die had i sinen
begyn als mi kändich was geyn
cleyn liden en beuige van sulken
dinge. mer hie heft mit veel wor
stelens geuochte en wōnen.
Ende alsoe alst he uest alte
swaer was de stryt der beuige
te liden. Alsoe soude he nae veel
swaere geueest hebbe totten

ueste onnutte dinge weder te kie
ren. Wat die goede geueste was
he vbedelt in eenre naturen.
Desent v lieue broeders i deser
lerige en aemerkt die forme de
ses leues. die gy in he gesien en
gehout hebt. op dat gy tot die
moget come. dat hie toe gewo
me is. die i der ewich geueene
dyt is amē. **Dat hūbert een**
volcomē man was. dat vj. cap.

Merket soe wie dat sermoē
leest in hoe korter taefel
hie daer vore uwe ogen
maect ene volcomē mā in al
len douchde. **S**oe dat gy wael
mit waen worden moget seg
gen dat dese heilige man synt
dat hie monich is geboerden
monicks wercke heft gedaen.
Want dat hie was in de habyt
van buten en inde nae dat py
de hie te wesen inder waerheit.
En tekenet een arch dinc w
sen monich te heite en die douch
den des monicks die on to hou
niet te hebbe. Want hie wuste
wul dat die douchde die rechte
graed is op te dymen totter ewi
ger gloue. Ende dat die gracie
ydel is en die soetheit bedriegde
die niet en comet van der doucht.
hier om alte heilichste vader
hūberte. het sal altoes veer van
v wesen dat spouelike waer.
daer een nae sijre doot mede be
spoet waert die i sine leue een

61
schyn des moniche had gedragen
sonder die dochter die daer toe hout.
mach dat geestelic cleet en een be-
schare hoeft en een wude cuculle ve-
maet heilich make. Och hoe groet
ondseide is tussche dat licht en
die duusternisse. hoe veer sij van
een gesceue die kinder des toerns
en die kinder der genade. hoe oge-
lick ordel sulle sie otfange als sie
va hier sceide. die gevensce geest-
licht hebbe gedrage in dese leue.
en die gewaer geestelike mesche
hetbe gewest. hubertus en was
niet van den getall der dwaser
woefrouwe die lapen hadde ende
gene oly. mer oumits houe v
maledider vsumelht vgheten
sie oly mit he to neme. **Hie was**
wa den getal der wyser woefrouwe
daer hie seet. dattet geen geynst
smeker mer een gewaer pryser
was. dat hie gesatich was va se-
de boue alle meschen die hie in
sine tyde ve gesien had. een ende
va ene wesen tot alle tyde en in
alle sake dat hie suuerlike in
ene syne oudzacht mit ene poete.
al seelen die woude dat hie ene
wyser ma mede bescreyt en seyt
dat hie stantjastich is slecht en
rondt. dat is een en die selue te
bluue in alle tiden en in allen
sake. **Wien sal wete dat dese**
hedige ma hubtus prior was i
claendaul o der sute beenart ou
mids weth beider lerige en gue
de exepel der dochter al die ou
clauer dail was begate als een
hoefde geestelike wold en een

paradys des heen. Ende die so-
ter der gerechtichyt sprack i elk
bi sonder en in he alle tsamen i
dien dat sie cregte dat eelbige leue.
En wat sy gehouchnisse in bene-
dictie sal wesen al den gestoch-
ten der broeden die i claendaul
osen heer soile diene. Soe is in
den selue graue dar wivou af
geset hebbe. dar heer robertus
die ander abt va claendaul in
geleit is onder den baeye bi dat
capittel huus mede gelecht dat
helige lyche des alre eerber-
dichsten vaders huberti dar sy
ne nae ou bute is op gescreue.
Op dat die broeders als sie dar
sute en lesen ende bekene die al-
re vuerichste oeffenige die die
helige mane hebbe gehad in
den geestelike leue. die soe groet
gewest hebbe. dat sie die alre hei-
lichste vader bnard weerdich
hielt te screue. Ende hie graue
ou voer houe oige sien dar hie
helige lychame in rusten. dat
sie daer enige ouericht va moech-
te aegrippe. En alle vgetelheit
en vsumelht en traecht va he
weppe. en dat sekerlike weten.
dat me in geyre wys die crone
en mach vcrige. die den goede
trouwe monike is gelaft die
aerbeit die den cloisterlike staet
toe hout ende moit iest vour gac.
Va odo de suprior va claendaul
die een seer deuot man was.
dat sauende capittel.

Daer was een van den altes-
ten broden vā daendail
odo genoēt die menich
laer een eerbaer superior was i
den helige cloyster. Dese mā was
warlic armd vā gheest en oitmoe-
dich vā hē. die by nae vā den
ersten begyne des cloysters menighe
swaēn aerbeidt niet alleē in wil-
lyger almoeēd mee oic i groten
gebreck der nou droftiger behoe-
uicheit die dāu ynt wste dūckshal
was om die armoede des huses
blidelike leedt. **G**oe dat niet mocht
te merckē dat hie dā vroeliker
was i den laue gods als dāre
nich gebreck was in tytelik nou-
drofte. **G**oe suet was hie i sine
seden en soe sachtmoedelike en
suetelike had hie hē mitte broe-
den dat hie plach als die prior
anders waer mede becomert
was lēt en in te leide al die heli-
ge v̄gaderinge te huede toe die ge-
hoechnisse sijre oualodig suet-
ticht wake blidelike op risspet.
Meer doe die getrouwe hude sūte
bernart o menig hande siechte
die hē vā daghe toe dage meer
en meer den quame begā te
gencke totte eynde des sterflike
leues. en totte yngāge des osterf-
like ewige leues. **G**oe heft die
almachtige god die die begerre
sijre oitmodig niet en plecht te
v̄gete ofte te v̄smaede den goede
odo gegost. dat hie voer de helige
vader b̄nardū mochte steruen.

Op dat hie nae die gulse tiden
die onder de grote helige vader
alsoe genochlike geblouet hadde
die yfere tiden die nae sijre doot
come solden mit screiende oge
niet en dorste aē sien. **E**n dattet
soe gae solde nae des helige va-
ders doot. dat hē god gesberdicht
ene vā den broden in ene apen-
bare visioen te apebaēn. **D**āre
sach een broeder i een visioē des
nachtes en die alre helichste vā
der reide toe op te trecke tot ier-
usalē. en hie was al rede als
hie meyden te reisen. **E**n dese goe-
de broeder odo quae eerwēdlike
tot hē en sade. dat hie noch vour
vaere solde. en dat dit visioen
waerachtich was dat bewise w̄
aldus. dat dese goede mā die de
heer w̄al behachde vour varen
solde totte hemelsche ih̄lm. dāre
dat gewaer scoude is des ewige
vreden. en dat die helige vader
te hant nae solde come. **W**ant
altelant nae die visioē began
die knecht gods sieck te wden.
en ter doot te gencke. **E**n als die
helige vader b̄nardū tot hē quae
om hē te visitiē. sach hie dat
hie seer begae was. als of hie
niet volcomelich gelest en had.
en hē dā o seer grubbeldē vour
die scarpe setēcie die oū hē gae
solde. **E**n hie sprack hē toe enīe
seide. waer o bistu begae. waer o
bistu v̄beert o helige ziel. du heb-
te vā dīne idge dagen of en heer
gedient. en hebste menighe swaēn

62
aerbeit gedue. en grote armoede
om gods wil geleden. en grubbelt
dy voer den doot. Waer vaelic vaer.
Ic segge dy dat i der waerh^t dattu
mit ene rechte loep come **falsse**
falsse tot dine scapper en daw fals
tu helich gebonde wende. Die outmo
dige oed wart soe wal gestrecht va
den trouwelike worden syns lieue
helige vaders. dat hie hem vredelic
totte doot bereide. Ende corteliken
daer nae dede hie den missche wt
en vloes de doot en vcreeg dat ge
baer leue. En op dat die helighe
vader dat hie va he gesecht hadde.
mit eene outmodig belvisinge
solde waer make. doe dat dede li
chaer daer lach. en noch niet ghe
wassche en was. soe quae hie wer
delike endiel op sij knye en aen
sede outmodelike sij voete. daer
hie apebaerlike in belvisen. hoe
grote ere sy weerdich syn. die he
nae der regulen die sie gelaest
hebbe trouwelike oefene. en inde
wege der geboede gods genochte
hebbe als in groten rycheide. Sy
gebenedide licha is mede gelecht
weerdelik om sijre heilich wad.
i die selue stede daer wi voer af
gesecht hebbe. daer hie tus heili
gelicha was gelecht. daer siet sa
me selichlike rusten en vbach
ten onsen zelichmaker ihs xps.
die die lichame onf outmodicheit
gelick sul make den lichame sij
re claecht. Die psalmista secht
sprekende tot onsen heer. Sal dy
aenhagen die stoel der ojerich

ticheit die aerbeit van sefte i sy
nen geboede. Wat moeste ment
seggen. Wat ist den wtduoren
gods al dat sie lyden i deser werlt
daen een geboest arbeit. Ebant
dat corte en lichte luden dat he
hier i der tyt toe coemt. dat maect
he grote oigemete gloie in der
hoicheit des ewige leues. Daw
die eerw dige oed nu is to come
in der ziele en hapt sekerlike i
den licha daer oic cortelick te
comen. **Du hergueric? monuck
en nae abt tot ignuaco. dat viij.**

Ot zeliger **capittel.**
gehochnisse guericus
Die abt was tot ignuaco
die hie noch onder die rode des
helige vaders monuck was tot
claendal. en mit den conichli
ke borsten sijre helig lerige ge
socht wart. belbees hyt mit sy
ne goede seden dat hie oic wal
mede mocht heite een kint des
alre heilichste vaders. En soe
veel te hoeger leerde hie op ch
me die hoicheit der douchden.
als hyt int heymeliche synre
oesciencie wa der sudlige gracie
gods wa der onbedlecter ioffer
scap mocht glouere. Wat als sie
tuechde die des heligen vaders
heymelicheide wal wisten. soe
heft hie den rouck syns lichams
oumids die gracie gods tot sijre
doot toe onbesmet gehalde. hoe
puer en hoe geheel al sij leuen
en al sij waderige was. en hoe
suete roeck sijre ynucht hie alle

Daghe opte altair sijn liden gracie
oeffende dat heft die heer genouch
mit apbare tekenen bewesen.
Wat het geschiedt op een tyt dat
hie geteyket was i der mette ey
lesse te lesen. En doe hie vt sine
stoil ginch en wurdie gracie des
sacruary alst gewoelic was ney
ge solde. soe was daer een deuot
broeder die wal op sijn geestelike
oeffeninge plach te mercke. niet
om die te benyde. of wat quaets
daer wt te trecke. mer om daer
in gesticht te wien. en ymlichkeit
daer wt te raepen. En als dese
broeder sach dat gueric seer y
michlike neegh. soe quae daer
die helige engel va den hemel
daert die broeder sach. en dede
he een seer schoe wt blickende
cleet aen en leyde on seer weer
delike doert chour hent totten
pulpiter toe. daer hie die lesse
lesen soude ende stont by hem
of hie sijn dyre hede gewest het
die lesse wt was. en leide weer
delic weder doert chour hent tot
te grade des sacruary. en doe hie
daer geneghe had en venie ge
nome als gewoelic is nae die
engel dat wtte cleet van hem
en vout en sachs die broeder niet
meer. En die broed' dien dit va
sond'iger gracie was gegeue
te sien. en die gotlike goed'neht
die hie tot gueric had te beke
ne was daer seer in gestichtet
Ende bekede noch claerlik dat

hie was een vriet gods. en dat
die engel grote genochte hadde
in sijn puerheit. En dat hie al
een gemeent beyamy al de dach
niet he inder camer des helige
schoubeden leues suterlike rus
tet. Maemaels doe dese eerstdige
gueric abt geworde was tot
ignaciu. en hie he doe bewees.
hoe eerbarlike hie dat cloester te
gierde. dat en can ose clepheit
niet wtgespreke. hoe guede leer
ge hie voutbracht. hoe besende
en geestelike sermone hie vout
bracht. en sine broed' i groten
hoichtiden plach te doe. mach
me noch bewisen. mit de selue
sermone. wat sie die cantor va
den choer plach te tekenen wt
sine mode. mer die ouste me
ter die mit drucke en menigh
hande weder stoet sijn vaetkens
slecht en bequae plecht te make.
daer hie sie mede ondscheidet
va de waete des toms die vhang
det dat dese knecht gods mit ste
dige en swaen siechte gequelt
plach te wesen. dat hie seer ydul
delike leedt. want hie wiste dat
wal dat hie soe veel te gloid seli
k' va den ousten coninc. soude ge
croet wden. hoe hie blideliker i
alle tegheide deser tyt sijn wer
dulicheit pynde te halde. noch
tant was hie daer alte seer dro
nich om dat hie by nae nimmer
soe stark en was. dat hie mitte
couent der broeden mocht wese

mer ynt sieck huus moeste wese.
Ende dat hie den broden gey guet
exepel en mochte geue mit he
arbeidde als hie gern had ge
daen. Doech wat he gebracht
aen sijre macht van bute dat
voulde sy vuerige begeerte dat
hyt seer gern had gedaen. hie be
clachtet selue seer in ene selma
sy crachheit en secht. my vriende
come tot my van de wbeghe en
ic en heb leeder niet dat ic he wou
mach sette. Ic en bin gey meys
ter va medicyne en in myne
huse en is gey vrou. Ic seide hier
om va begyne. en wilt mi gey
prins make ouer ander lude.
en hoe can hie ander lude helpe
die gebreck hebbe. en gey guet
leerige en heft daer hie sie mede
mach woeden. Dit placht ic al goet
tyt te segge. mer leeder gy en
houde my niet. Ic bin geset ey
pree boue anden myschen. Dat
waster alle dat ic mochte doe.
Wat ic dat perikel niet mochte
ontgaen. dat ic raet sochte dat
my nutteste waer gedaen. als ic
hou des wyse mas raet die secht
hebbe sie dy ene prince gemact
wese oer he als een va de ande
ren. Mer leeder dat en is mi ou
niet gegeue. Wat alsoe als my
my obuyheit vbiedet te wesen
boue ander lude. soe vbiedet mi
my crachheit te wesen mit an
der luden. Ende alsoe als ic den

63
geest die gracie niet en heb dat
woert gaeds anden mysche te
leeren. soe en heb ic den licham
die starchheit niet goede exem
pele anden myschen te bewysen
Die daen daer bequaen niet toe
en is boue anden mensche te we
sen waer mach ic daer wesen dan
dat ic mi pyne die alre neder
te stede te kuesen en die alre se
kerste stede. dat is ond' alle my
sche te wesen. En dyt vmach ic
wal omer snodelike va mi sel
uer te voelen. Dus en is daer
niet dat mi vbiedt. Omer die
rechte waerheit vmaet mi daer
toe nut geheile hte. mi onder
alle myschen te vneiden. al moet
ic va my ambochts wbege boue
anden mysche wese. Ghi heet
god gi syt die selue die ons dat
leert. dat wi ons onder andre
myschen voutmodige sullen.
en nochtat gebiede gy dat wy
boue andere mysche sullen wese.
Daer ombid ic v dat gy mi wilt
geue dat ic in desen abocht moet
wesen beide outmodich en nutte.
Otmoidich. dat ic die warheit
va mi selue moege bekene. en
dat ic in desen ambocht nutte
moet wesen. en die gearchtich
niet achter en moet late. Dat
een gest my in mine hte. dat
ander gest mi in myne mode. Gest
mi rechte en wal rufede worde
in der oplukige mys monts die
gesprake hebt. luyck op uellen

mond ende ick sal on vullen
op dat al uwe gesyne mit bene
dictien werde vullet. alre lieff
te ihesu des leuedige guessoen.
**Vā heer gueric 9 doot en hoe stre
gelike hie sy cōsciencie ondsch
te i sijre doot. dat ix. capittel.**

Hen mercke du leser die
dit sulste lesen hoe pu
ten cōsciencie dese vader had. die
mit soe goede betrouwe secht.
dattet he soe licht was dat die
goedtice barmhertich goeds seer
luttel mysche en dat altoen de
volcomene sunderlye geuet als
mit geheele hten onder allen
mysche beghen te wesen. En doe
die getrouwe knecht gods gue
ricus nae dien dat hie sine mede
knechte vā den goede syns hen
trouwelike mede gadelit had.
daer sie vā leue soude. En hie
vol dagen en couchde was gelbor
den een olma. en hie vaen solde
vt deser werlt totte vader quae
he een siechte ad. ende die sieck
te wart soe groet dat hie der doot
begonde te geneke. En als hie
seer nauwe alle die hoekē sgre
cōsciencie dū sach. of dū yet
in hed moge schulen dat den
ouerste richt solde moge mys
hagen. en den boesen geest ou
sake solde moge geue oen te
wzoegē. Soe quame he woe
die sermone die hie den broeden
plach te doe. die tsame gescreue
waen. dāc he die vā in quaem

Dattet in den gemeyne capittel
eens vboede was. datter niemāt
boeke make en solde sond' oulof
des gemeyne capittels. soe dat hie
daer wat vā begae was en swaer
lich suchte. waer o hie die bro
ders tsame liet come en seide.
Diet broeders i dien dat ic uwe
geestelike ouber seey aen te sien.
en soe uwer begeerte genouch
getbest heb. soe bin ic selue ge
vallen in een swaer misdædt
der d'ghouesacht dat nae samu
els worden der sūde der afga
dien te gelike is. wat dat bo
ken dat daer tsame is gescreue
vā de sermone. die ic v plege te
doen. dāc heb ic onbisselick aē
gedaen bute oulof ons gemey
ne capittels. Daer om haelt dat
haestelick hier en wberpet ynt
ouer. op dat ick om myre oge
houesacht wū. ynt helsche ouer
niet gelborpe en werde. Mer
god gāft dattet in anden qua
terkens vast was wt gescreue.
op dat o se closter igniacū omer al
die gemey orde vā cisterfen niet
beroeft en worde vā dier goeder
zeliger leer. wat in wderliker
maniere hebbe die worde van
bute guede lerige. en die goede
outmodige spylheit der kerste
te mysche wort dāc seer in ge
presen. soe dat sie niet vduetlic
mer genochlic syn te lese. En
die seer vuerige worde gaeds
die dāc in staen beruere mett

kelike en onsteker die begeerte
 des greens diet leest. **Soe** dat hie
 alte hart wa hten is die daer niet
 va berueet en wordt syn leue
 seer te betere. als daen dus dese
 rechtberdige en anxuoldighen
 knecht gods strenglike dat i he
 selue gebetert had. dat he va
 byne vroechden. soe suchte hie
 begerlike nae die hemelsche goe
 de. en nae die alte suetste ende
 vroelyte en alte begerlyxste my
 lyste tegewordicht ons lieue
 hen ihu xpi. die hie niet lange
 daer nae als wi sekerlike hape
 vdiende te gebzueken. **Dat hiet**
robertus monich va claudail
en iare abt. dat tiende capittel

Robertus die abt va den
 huse gaeds claudail
 was nae den vleisch
 sunte bnaerts maech. Dese had i
 syre ioger woecht tot cisterfen
 dat suete uick ons hen en syn
 lichte borden ae genoeme te
 dragen. Ende nae doe die knaht
 gods bnaerd abt was gemact
 va claudail was hie daer mit
 he i der nyer vuericht des huses.
 En als hie va den helige vader
 suetelick bart geleert. die qua
 de geneuschlicheide des vleisches
 mit vuerige gebede te vbyne
 Ende die drustige dertentheit
 syre ioger woecht mit aerbeide
 syre hande en mit vasten ende
 mit waekende ond te halde. **Soe**
waer die teder iogeluck al den
moedich. en waer va de stedige

en vuerige oeffenige der nyer
 streger ouden soe seer bedruet.
 dat hie die vmanige des heli
 ge vaders niet wal vduidelike
 en coste drage. **Hir** en bynen
 als die moniken va cluniacu
 vnaeme dat hie die ouden va
 cisterfen aen had genoemen.
 waen sie daer seer quelliken i
 te vreden. en seide. dat is in gep
 te wis hie mit rechte mochte
 doen. **Want** hie houre cloister
 hie noch een kint was nae su
 te bndicty regel waert gegeue.
 En tot ourkonde deses wysden
 sie een stuck landes dat houre
 cloister mit he was gegeue.
 En wat he sunte bernart te
 ytroet was en teghe he niet en
 mochte worden soe sochten sie
 ander behenicheit en seynden
 daer ene prior. die mitte ioge
 ling allec solde spreke. of hie
 he yet conde besmeke. dat hie
 die swaer ouden va cisterfen
 en die grote vuericht va claudail
 selue va he wolve werpe.
 en tot cluniacu weder comen.
 En als die selue prior tot claudail
 quae hadde die broeders
 gehaupt. dat hie sulke geestlick
 va byne in syn heert had gehad
 als hie va bute in den habyt en
 inde gelaet en i sine warden
 schey te hebbe. mer leider ner
 gent en vint me trouwe daer
 om werde wi al bedraghe. **Och**
des wees datte suider toe gescre

ue Wordt Die tot tlicen Wegen
teffens wil waden. die mit tlicer
heire syns selfs conscienci cofuys
mact. dattet oic i geestelike ma
nen gebonde sal werde. dat sie
oic dier der dubbelt en der ma
ledictie voert sulle bryge. Want
dese por quae ormodelike ende
begeerde oulof mutte iogelinc
te spreke. om he te trouste en te
stercke in den guede leue. dat hie
aen had genoeme. Wie soude
sulke man dat mouge weigen.
Wie en soude niet meyne dat die
ioige ridder seer getroust en ge
steret soude wden va sulke alde
geestelike wisen ma tot alle
geestelike digen. Mer leider od
dat scaeps vel is gebonde een
volke hie. en den nie gemeyt
had dat hie den iogelinc tot al
len douchden soude gehalde hebbe.
die raedet he te wike vte strede.
en syn wape va he te werpen.
en niet allec wullichlike mer o
selichlike he selue den viande
ouet te geue. Wat wil ic meer
segge. hie raedet de iogelinc en
mact he vroet dat swaer aenbe
delike leue des cloisters va cla
redail te vlien en te laten. en
die sachte geelboete die meer vles
lick daen geestelic sy des clou
sters va cluniaciu aen te neime.
Dus volget dat scaepke de wolf.
en en weet niet dat hie word een
arch vloepē monich. En al was
dyt de eerwrdige vader sidte ber

naert wonderlike swaer. hie swach
dier nochtas irst toe. op dat hie
de gene die he mysdae had den
niet alte lestich besen en soude.
Mer doe hie een wilyts geswe
ge had. dachte hie dat hie hem
mit eere epistel weder roepē
woude. En als dese epistel dych
ten. soe screef sie broder willyel
m yrenallis wt sine monde.
Die saete op die tyt tsame ond
den bloete hemel. Wat hie ginc
bure de cloister op een heyme
like stede om desen epistel te
dichten. En als sie dus saeten
en begone hadde te scriuen.
begant te mael seer te regene.
soe dat hie die den brief screeff
op halde woude om des groten
regens wille. als hie mi selue
gesecht heft. die den brief screef.
Doe seude die helige vader. dit is
een werck gods scriue en wese
over voert. Dus screef hie voert
den regen. sonder noit va regē.
Wat hoe seer dattet ouer al re
genden. die cracht der godlik
myne die den brief dichte besam
de den scriuer en de brief dat
ter niet ene dropel op en viel
vande regen. Ende om dit mer
kelike mirakel soe hebbe die
broders i de boeck syre epistele
dese epistel alre irst geset. Die
epistel begyt ald 9. Ic heb genouch
en meer daen genouch my gele
de my alre liefte soe roberte of

bi auctur iet die goedtienheit
 gods he gesberdige woldē dūre
 zielen outmits hōr selue ende
 myre ziele outmids di te offac
 men. Als dy in te geesten die se
 lige copuctie. en in bludscap
 vā dūre selich. vmer wāt ic sie
 dat ick dus lange vūdelc byn
 vā myre vwbachtige. so een mach
 ic nu niet bedechē my sercheit
 die mytboldicht vdruckē ende
 die droefheit vberusen. **Hoe myr
 telic dāt is te gūc vū dēre ou
 de totter anderre. dat xi. cap.**

Hls dese robtus desen epus
 tel had ofcagen en wal
 ouerlesen en aemerck
 ten die worde en den sie der epus
 telen. en die myne suns abes
 en sye neue. ende wt hoe groter
 myne die epistel was gescreue
 Ende hie ouc aen merckte hoe
 ongelick dat leue was des clo
 sters daer hie nu was gecome.
 bi die leue des cloisters daer hie
 onwyllic was vā gesceide. begā
 hie groet berou te crige. Ende
 al wast mitte laetsten. hie wast
 seer drouich. dat hie gedwalc
 had. en dat hie he soe halt late
 vbleide. Ende hie greep mit al
 syre liden aē den geest d' wulheit
 en die stede daer hie dwelike
 was toe gecome liet hie wyllike
 wesen. en quac weder tot daen
 dail. en gaf he wed' ond' die dis
 cipline des helige vaders sūte
 bernarts. En naē daer onder soe

veel toe in alle Douche. dat hie
 nae abt waut gecouē des huys
 goeds. **Wt desen exempel werde**
 bi apēbawlike genouch geleert
 dat enich mysche die i der orden
 vā cisterfen is professit tot gee
 re andere oude en mach gaen
 sonder groit perikel syre zielen.
 Vmer al by daer die waerheit
 claerlike sulte segge dat meer
 te goet dat hie slapelike laet
 dat vliest hie alte mael. Ende
 dat myre goet dat hie he selue
 onutte heuet gemact in dien
 dat hie een meerre goet heeft.
 gecouē en cricht hie niet. **Hir**
 en bouē sal hie een arch apos
 taet inder ewich vour gade ge
 reket warden. ten sie dat hie te
 tude weder hie. En op datme
 dese worde soer twiuel moge
 geloue. die ic nu gesecht heb.
 soe wille by noch mit ene getu
 ge ofe worde te vaster make.
In yralia was een abt i een
 cloister dat ouer claendul hout
 die al wast anders een geestelic
 mā. is om eyre misdaet af ge
 set vā sine ambochte. dese af
 setinge en conde hie alsoe vdul
 delike met vdrage alst he wal
 nou was. **Goe** dat hie soe grote
 swaerht daer vā creech. dat hie
 vter oude vā cisterfen ginc
 in die oude vā cluniacū. Ende
 doe hie i dier orde in sympellheit
 sye hte nae de gelboete. vā dier
 ouden ofen heer diende. **Goe**

sach die almachtige god die al
leene alle hte bekēt aē die spjel
heit syne liden en gedachte der
vourgeledene arbeide. die hē in
sijre iuster oude gearbeid had. en
gewerdiche hē te apebaen. dat
hie in dier oude niet behalde en
mochte werde. Wat al schey hie
voer de oge der mysche in dat my
re goet te staē. Vour de oge gaeds
was hie al gevallen vā dat meer
re goet. dat hie o'wisselike hadde
gelaete. hier om soe had hie hē
selue mit alle onnutte gemaect.

Doe dese alre man dese apebari
ge vā gade had gehoert. en wolde
hie der gracie die hē soe guetelic
vmaent had. en vā sijre d'balige
weder geroepe niet ondanckber
wesen. Over hie toich sine vout
haestelich weder vā den d'wale
den wege dair hie in was. en py
den hē mitte iusten tot claendaul
te come. ende dede penitencie. dat
hie had gewaelt en leuede vout
nen een selich heilich leue. hent
dat hie ten lesten rusten i vrede

**Hoe een broder ofe lieue vrou
we sach come dair die broders
mende. dat vij. papittel.**

In den closter tot claendaul was
een goet geestelic monich dat wer
dich was dat goede mysche sijre
solden gedicken. die reynald' hier
een mysche vā goeder simpelt
die gade ontsaich. en sy onosel
heit hilt vā sijre kunstheit tot
dattet een out mā was geworde.

Van desen scrieft die oude broe
der daer w'vrou vā gesecht hebbe.
dat hie veel gescreue heft van
den oude monike en couersē
vā sine closter claendaul dat w'
vout in dier seluer waerh' in
onsen boeke scriue. Dese man
gaeds reynald' al wast dat hie
vour sijre bekierige in werliken
habyt leefde nochtants niet wer
lich. mer hie pynden hē altoes
gotlike werke te doen. en was
sorchuoldich altoes xpm te dra
gen en te gloficiere i sine licha.
Want onder alle andere goede
werke die hie mit geheele
herten gade te ere dede offerde
hie gade sy onbesmette reynich
sine lichams. Quimide welke
gracie hie alle vleislake becorige
en alle ofsuereht. vā dat hie iest
wart gebouē hent totte dage
sine doots onbebleet dair heft
gebrocht. En doe hie monich
was geworde in sinte amadus
closter leuede hie twintich jaer
ofte langer een geestelic heilich
leue. dair hie alle den anderen
broeders een schoe exempel gaf
sijre heilich. Daer nae had hi
noch vuerig begeerte tot vol
comere d'ichden. en tot meere
heilich en quae tot claendaul.
dair hie nochtat al iust vā gade
mit menige apebarige toe v'
maent was. hoe veel aerbeits
ende v'driets hie heeftgeleden

Van den broeders vā dier ouden
om dat sie sijn zelige wercke altoes
benyde. en vā sine goede opsette
gerne af getoegte hadden. dat laet
ic ogescreuen. op dat sie gey vōnat
daer vā en crige dier lesen. Doe
hie t daendal was aengenome
doe gode hie hē mālike op als
tot eyre nyer ridderscap. en die
een out en vtgearbeit ridder had
gelbest. die wart nu een ionck
sterck kēpe mālike stridde in
veel aerbeits in veel waken en
in veel vastes en in alle anden
oeffenigen die daer houē tot stre
gicheit der ouden alle daige hē
selue doodende. **E**er vōlich
was hie stedich te bedē. daer hie
ou seer veel in plach te screuen.
Opeen tyt i den bouwe doe me
den weur maiden was hie mitte
anden broeders wtgegāe. en als
hie een vōlich vā den broeders
was gescheuen. stont hie ende
sach mit groter wērdich aen
die daer stonde en maide. **E**nde
mit grote vōden peynsde hie
ouer soe veel wiser mānen en
soe veel edelre māne en die gey
aerbeits gelwoe en waen om die
mijne gaed s hē tot soe groten
swaen aerbeit gaue. **E**n die gro
te heite alsoe trouwelike en alsoe
bluelike vdrogen. of sie in een
paradys vā groter welde hadde
gewest. en daer suete appele pluc
kede. of aen eyre tafelen hadden
geseten wat scappe in alle genot

66
ten deser werke. **D**us stont hie
ende had sijn ogen en sijn hande
te hemel waert gekert. en dan
ten wt alle sijre hten o sen heer.
dat hie hē onwērdige mische
mit dier alre heilichster gesel
scap v samet had. **A**ls hie dus
dese dige en deser gelike mit
groter dankberheit i sijne hē
te ouerleide. en vā groter vōlich
en wōlich t hē selue nauwē ge
halde en conde. **D**oe sach hie
vā veers als dūeg seer eerber
vrouwe. **W**elker aē sichte alsoe
schōe waen als rosen. en schōe
blichede cleder aen hadde. **D**aer
die een die vōr gijf i alle dū
gen alte veel schoere was. die
die anden. **E**n sie quame vā dē
bēghe die daer by was en ge
nechte dē broeders die daer mai
den aē des zide des berges. **E**n
als dese broeder dese wōdlike
schōe vrouwe sach. waer hie
seer bevaen. en riep wt grote
vōden. **H**eer god wie sijn dese
schōe eerwōdige vrouwe die bu
te gelboente alre vrouwe dus
come by onsen broeden. **E**nde
als hie aldus danige wōde seide.
soe stont daer een eerber out va
der die wōderlike schōe cleder aē
had. die hē guetelick toe sprac
ende seide. **D**ie meyste vrouwe die
die alre schoenste is bouē die an
den dat is māia die ioffrou moed
ons hē ihu xpi. en die ander
vrouwe die hoer nae gāe sijn
sunte elizabeth en māia magda

lena. Ende als die broeder honde
noeme die moeder ons heren ma-
ria. soe worde al sij bynestē mit
vroude bevert van den allen
suetste nae onser lieue vrouwe
die hie alsoe omme lief hadde.
En hie vracchte waer wil o se
lieue vrouwe goede heer waer
wil sie. Ende hie antworde. Die is
gecome om hore mayers te vi-
siteren. en voert en sach hiden
ma niet meer. Soe dat he die
broeder noch meer vbroederde.
mer hie sach mit grot begre-
ten nae onser lieue vrouwe en
die anden die mit hore waren.
en hie sach dat sie suulike gin-
gen bi de broeders. En dar seide
sie he en ginge dar ond' spaerē.
en die een ginge totte ene broe-
der. en die anden ginge totten
anden broeder. En als dit een
wil tyts duerden soe boue sie
ten lesten weder va die sie ge-
come waen. en hie en sach sie
niet meer. Dus stont die goede
man en sach dit weder aen. soe
dat hie he va die stede niet eue-
ren en mochte. alsoe als dit ge-
nochlike visie duerde. Hoedwel
dat hie van desen visie to nae
en hoe seer die my gods en sijre
gebenedide moeder gods maen
hier va in sine hten wies. dat
bewysde hie hie wal in al sijre
waderige. en sine toeneme in
alle sine douchde. he plouchten
seer veel apebarige getoent te

werde. Die hie om die uel gloie
te stouwe meer pyden te vhuede
daen te apebaen. Wat dit visie
dat wi nu voer gesecht hebben
had hie bi nae acht iaer lanc
bi hem gehalten. Dat hie mit
niet lage voor sijre doot. als ik
meyne viertich dage. al was ic
des overdich bi nae teges sine
wille vmyde deser onrsake ape-
baerde. Op eenre tyt als wi
mylike tsame sprake van zelich-
ofer ziele. Wat ic dat wel wiste
dattet een recht wduch vriet god
was. die god dorch plach te visi-
tiren. Andie goede betrouwen
dat ic tot he had. dat ik he lief
had en hie mi weder lief had.
Soe greep ic des een hie dat ik
he bat. om die myne xpi. en om
al die barmherticheit. die god de
mesche heft gesesē. dat hie mi
een va sine visione en va den
godlike trousten daer wi mede
va getroust en gesticht moete
werden. wolve apebaen. Mit sul-
ke bidde creech ik va he dat hie
my dit vorseide visioen seide en
vteilde. mer in wat maniere
quae dit ten leste wert. God is
mi des een getruuch mit welke
anxt en hoe beuende. en hoe seer
hie suchten en seide. soe dat hie
die worte niet wal voert be-
en conde. doe hie mi dit solde v-
tellen. alsof hie doe dat selue vi-
sioe teges wduch hadde gesien.
Dar nae ou' vurtien dage apen

baerden hē die conighne der he-
melen ende die vrouwe der engelen
snyden en bereyde hē seer coste-
like en blickende ornamente daer
hie cordich mede gecledet solde
werden. Ende doe sie die ornamen-
ten al bereit hadden bant sie die
te same mit hōr. Ende hie dat
sach volchde hie hōr nae ende
riep hoer toe seggende. Och myn
alre liefste begeerlycke vrouwe,
wāneer sal ic dese schoe ornamen-
te offangē. die ghi mi soe lie-
delike bereit hebt. die alre heilich-
ste moeder gods antwoorde hē
ende seide. Alstu nu tot mi co-
meste soe salstu sie offangen.
Och hoe blide was dat visioen.
hoe seker was dese belofnisse.
die soe veel sekerre was als sie eer-
wart wvullet. Des morgens quac
die knecht gods tot mi om my
te vāder. wāt ick doe seer zeech-
was al totter doot toe. en my
siechte was soe groet dat die mes-
ters gene troest ofte haep en
hadde tot mine lief. waer o mi
ou des dachs daer te vōre my
amp was gedaen des heiligen
olys. Ende doe hie dus tot mi
quac had hie mit groter beger-
ten mede lide mit mi. En op dat
hie mi solde twyste vertelde hie
mi dat visioe. dat hie vā diec
nacht had gesien. en wolve dat
soe vstaen als dattet mi. ende
niet hē solde meyne. wāt hie
was soe oitmoedich vā herten.

57
Dat hie sulke grote dinge meer
van ene andere die vā hē sel-
ue vmoede. Mer ic antwoorde hē
altehant en seide. lieue vader
en wilt mit sulker ogerlechter
glosen die benedictie die v die
moeder gods toe getichtathest.
niet vā v wisen. v sulke or-
namente die v vā gods wēge
syn bereit. die en sal anders
niemat hebbe. mer oitmoeds
die goedtūre barmhertich gods
sullen sie v wesen. mer ghi sult
die alre goedtūre ste moeder gods
die v soe mylike pleget te visi-
tūre vōr mi bidde dat sie wt
houre grodeloser barmherticheit
mi wilt sulke ornamente berei-
den en besorge als sie wu. Daer
ic mede vōr hōre gebenedide
ogen en hōre soen moege co-
men. wāt sie is mechtich en ou-
godertien. en sie is ryck al de
gene die sie aetwoepe. wāt wāt
wilt us veel segge. Ic die vider
doot schein te wesen. wolve us
of wolve us niet wāt weder
geroepē. die o selicht deser tyt
noch langer te dragen. Mer
hie die doe noch mechtich en
gesont sey te wesen. en leefde
dair nae niet meer daen wisen
twitich dinge. wāt doe hie sine
loep selichlike volbracht had.
leude hie vā hē die 3 waerborde
des sterflike lichaes en waert
geclede mit selig stoelē der
onsterflucht. die hē die gebene

Die moeder gods die hie soe ginch
liken plachte ere van dien dat sie
hem belaeft hadde bereit had daer
niet aen te t'wuele en is. Ten is
oue niet swigede voor by late te
gae dat dese knecht gods ses da
gen daer voor dat hie wt deser tyt
scuden nae coplete alle inder
kercke was i sine gebede. daer
houde hie dat die catel waert
geslagen t'we slage en niet meer.
Ende hie ginch althant totten
sieckhuys. Wat hie meyde dat
daer yemat va de zieke sterue
wolve. mer de hie vnae datter
niemat en was. die der doot soe
nae was vicht he in dat hiet sel
ue solde wese. dat die ratel om
was geslage. en dat hie daer me
de vmaent was dat hie worts sol
de sterue. Soe dat hie daer van
seer bevaere waert. Ende hem
quaer een beuige en een grise
linge aen en starcke saege die
oue soe wies dat hie de eynde be
gonde te geneke. En die in wout
tyden altois sonder ophalden
die engel sche gruete tot ofen
lieuer vrouwe in sine mont
plachte hebbe. doe hie dus sieck
toe bedde lach quae he bi nae
nummermeer aue maria wten
mode noch vte hien. En mit die
alre suetste wolve gaf hie mede
wt sine geest. En het geschiede
dat op die selue dach een rouers
dat een seer goet broder was. dat
die gemey broeders seer guet ge
tuech van gane en die starff

soe dat hie begafnisse t'same
gedien waert. en dat sie t'same
in een cule wolve begraue. En
doe dit geschiede waert ene
helige deuoten broeder geape
baert in een visioe. datter t'we
suuerlike tepelen in claendail
wolve geynert een ind' mo
nike sieckhuys. mer dat ieste
was alte veel schoenre daen
dat ander. Aldus ist apenbar
dat i desen t'ween tempelen en
in desen t'ween slage der catel
beteiket is dat deser t'weec wout
duerbar is voor den ogen ons
here. mer die oghelichheit der te
pelen beuist ondsceidt houe
beider vdiensse. wat al waen
sie beide helich. En geloue noch
tant dat die een ongelyck heili
ger was daen die ander. want
va de scaet der barmherticheit
gods mach een iegelick soe veel
ontfange als die gracie gods
houe gebedicht ene iegelick
mede te deden. **Da ene monick**
die die ratel in een teike sijn
doets houde. dat xij. capittel
Dier selue maent dat die wout
seue vrient gods tot ofen heer
vout. geschiede oue dat desen wa
gelich was. In dat selue helige
cloyster va claendail was een
oster gerard' geheite die goede
sede had en geestelick was. De
se had nae der met der ppheten
dat iuck des hen va syre ioger
woecht gedrage. en hie verchiet

hem selue boue he selue. Want
doe hie noch ionck en werlic was
sloech hie sy hande aen starcke
wercke. Als hie daen mit de co
nicklike borste was gesocht en
mit der puere gheestelicht was
op geuoedet. Was hie in wechde
en nae toe va dage toe dage. En
bter sunderliger gracie gods was
hie inden licha rey ioffer geble
ue. En als die vie genechte dat
hie tot deser werck tot gade soil
de waen. geschiedet op ene dach
dat hie nae complete inder kircke
bleef. als hie plach te doe. soe hou
den hie een geluut als of me
die ratel had geslage. als men
plecht als daer iemat sterue wil
Ende als hie dat houde meyde
hie of daer op dat sieckhuys ie
mat sterue woldde. mer nae doe
he bekende dat gey myssche dat
geluut en had gemact. Doe
quaer he in dat reynaldus die
knecht gods voor syre doot sul
ke geluut der ratele had gehout.
dat he een teike was dat hie
wils daer nae sterue soude. wat
dit was al onder die lude gec
men. En als hie hier va alce
hande gedachte i synne herten
ouerleyde. liet hie he duncke.
dattet he oue wal sulke teike
syre doot solde moge wese. soe
dat sy natuer al vneert waert
en anxt en beuige op he quaer
ende hie creech ene swaen sage.
En byne tien dage quaer hie

60
totter doot en voor selichliken
tot onsen heer. va welcke yn
nucht wj dat niet swyge en mo
gen als dat een godlick mira
kel wj gesie hebbe. dat hie dede
va gods wege. of dattet god in
he heft gedaen. daer wj ons seer
in verblyt hebbe. Wat doe hie
lach i sy vscide hielt hie syn
hande die ofte vier vre lanck
vtgereckt tege dat crucifix als
of hie soe gebonde hadde gelbest
Ende al ruerden he sien ander
lede. nae die dat die grote pine
eischede. dat leedt die hande die
hie tege dat crucifix ut gereuist
hadde. hielt hie altesame. en
en touch sie niet tot he. En dat
hie i sine leue vaeke plach te
oefene. dat toende hie die doe
hie starff. **Van broeder peter die
onsen heer plach te sien i den
attawond' mussen. dat xij. c.**
Onder alle die ander die in
die selige dal ouermids
die crepelic en vmanige en le
rigen en gebeden des alre he
lichsten vader siue vnaerts gees
telike starckht gecrege hadde.
en geleert waen die hochheit d'
dourden op te dymen soe was
daer een out man geheite petr
tolofanus dat een ma was va
groter puerht en ynicht. Dese
dede daer al sy vlucht tot van
syre wyger woecht he selue der
werck een cruce te make ende
die werck he. Doe hie noch ioff

Was van iare eer hie hem gaf
onder der ouden van cisterien boe
de hie alleen inder encheit ende
punde den alde mysche mit veel
vastens en aerbeides in he selue
te dede. ende die offerhade eens
bedruete greestes alle dige opte
altair des cruces gade te offeren.
Wat va wilde crude opte veld
bies en va den snode broede dat
seer qualike smacte leefde hie
lage tyt en diende ose heer. en
otellike veel becorige en aewoch
tige der duuele leedte hie vroe
melike. en voban sie sterlike.
Namaels doe hie houde va der
groter helicht des eerbbigen
vaders sure vnarts en des clou
ters va claudail. soe gaf hie
he mit groter begerte en mit
grot greestelike vuericht tot
dier stede. op dat hie in soe grot
vignaderige soe veel helig myn
sche als inde tabnakel er ons
hen sekerlike wal bedect van
alle storme en owerden rustel
ke mocht leue ond' die discipli
ne des helige vaders. en daer
mochte crige al dat he ander
recht greestelike noch otbrake
daer hie oec menich iacr ofen
heer trouwelic diende en vol
herde totte ende sye leues. Doe
dese ma gods noch wof was
geberdiche he onse heer ihu
xpus de wogelike te apenbaen
sittede i den hoge troe dar veel
dusende der helige mit he wa
re. Ende he dochte dat hie vor

onse heer ten oude Bart ge
bracht. en doe hie voer die hoge
mogeth gods Bart gebracht
viel hie he mit grot vuerisse
te voete. en bat iamerlike dat
hie he sure wolden ofsurme. En
onse heer seude he toe wat wul
tu dat ic dy doe. en hie seude. heer
dat ic moge zelich wden. Ende
ose heer seude. Banck en bekier
di hastelike tot mine dyste. en
volherde dar in totte ende dij
leues. en die selicheit die du be
geerste salstu vcrige. En als die
getrouwe petrus die knecht
gods sulke gelaefnisse gods
als een seker pant sure ewig
selicht van gade had ofragen.
soe liet hie die weelt wolcome
licke. en gaf he geheulike totte
dynste gads ons hen. Ad' dat
schorte hie op syn liende ende
macte sterk sine arm om te
vechte tegge die greestelike bou
heit. dar hie nae dier tyt me
nige dach en menich iacr laef
herde seer va aegedochte wat
mer boue al soe was he seer
moylike die geest der onsiuer
heit. dar hie slapede en wake
de seer va gemoyt wart. mit
menig hande becorige. Doe
dat hie mit veel arbours ende
mit veel wakens en vastens
en mit ander crusige der pei
tencie syn licha wodeclike cas
tiede. En als dat al niet en help
wart hie soe vstordt dat hie

Somtijt berouge had he selue sy
malicheit af te snyde. Wat hie a
ders gene raet en wiste te vinder
Die en sulle wy dat niet v'sbige
dat hie den bosen geest inder
menig hande forme d'uckebid
sach. Wat op een tyt sach hie d'
in gen schy eens mysche tot
claendal inde chour mit berne
den oge en mit ene alte v'weer
like aefichte. hie was seer groit
en mysmact en leuck. hie had
een cuculle aen die alte omate
leuck en swaert was. daer die mou
we alsoe coert va waen dat sie
naulbe totte elleboege en reike
de. soe dat sy arme een deel blout
waen. Dus quae dese bose vlope
geest en stont voer de knecht god.
mit ene houdige halse. en sach
on o'berdelike aen. en was alte
toornich op he dat hie al sy berou
ge ruet en volche. Die knecht
gods stot v'woderede. of hie te
bonde had gewest dat hi he selue
ruet ruere en mocht. Ten lesten
halp he god dat hie he teykede
mitte teike des helige crups. Welc
teike dier mysmactheit niet
v'drage en mochte. mer het vlouch
en wech. en en derden he ruet. da
dat die ofuuer berouge daer af
v'meerret worde. Naer niet veel
dage quae hie he op die selue stede
weder vor i gedaete een wond
like beest dat eens deels gelyck
was ene v'weelike leulle en
eens deels ene gripece vogell.

69
Ende stot vor de vrome Ridder
gaeds verweelike gaepede tege
he. recht of hie on mede v'scliden
wolve. mer die cracht gods bedwar
den duuel. soe dat hie den vrient
gods niet en mochte doe. En doe
hie anriep den nae ons lieuen
hen ihu xpi vloech die v'weelike
beest elbech. en wet va bute en
wech vlouch. liet hie va bynen
soe grote brant der berouge des
vleisches. dat me a'pebaerlike
mochte behene. dat die smyt daer
had gewest daer v'suas va secht.
die die calen beenede mact. En
wat he dochte dat die groetheit
der berouge ou' ginch die macht
sijre v'duldich. Doe sette hie
vast in dat hie syn malicheit
af wolve snyden. als dat hie lie
gude daer in wolve v'torne. daen
hie wolve vallen ynt afgroent d'
onsuuechheit. soe dat hie al o'f sach
nae een scherme of een ander
scarp mees dat daer bequae toe
waer. mer die bernichtige heer
die een hulper is in alte tribula
cien en liden en allee aensiet
den arbeit en die pyne sijre v'rie
den. die wolve sine knecht in soe
groter tribulacie niet ad'jee
laten. mer hie matichde die be
rouge dat hie sie mochte lyden.
Want daer hie lach en sliep quae
die engel gods i die gedaente
eens schoene vogelings en seide.
dat hie een medicus waer. Ende
dat hie daer om tot he waer gese

men Dat hie hem syn den wolden
en vloese van der passien daer
hie mede bestwaert was. hie seer
gern nae datte en ginch dur to
lytge als dat hie he wout mede
solde syn. Ende hie suet en die
broeder leede guetelic alle dij pr.
Ende doe hie oetwake was en wis
te hie anders niet ten he ind war
heit al af gesneden. mer doe hie ^{waer}
bekede dat hie sy lede al heid had
gehalden. en dat hie va alle beco
rige des vleisch volcomeliken
was vloest. soe dat hie nae dier
tyt geen vduet van dier beco
rige in he en voelde. **Goe** danck
te hie alst rede was der godlik
goedtich en pyden he soe veel
te vuerig te lope die bege der
gebode guede. als hie apebaer
liker in he selue ondponde had
die godtich baerlych gade.
Van dier tyt vout dat hie va
den vleislake becozigen verlost
was. began he onse heer in syre
sueter benedictie ducket te van
den en nutte godlike licht ou
vloedelik sy ziele te vlychten.
Goe dat hie wt sye selfs voele
Wal mochte segge. nae menich
uoldich des lidens dat ic gehad
heb i mine liden hebbe dij tros
tige my ziele vblidet. **nae** dier
tyt vout wat die heer berispt
heft dat wt des ridders soe heb
be die prekelige des vleisch in
he gerustet. en die geest der goe
liker troestige heft op he ghe

royster. **Wat** god heft groet ghe
mact barmhertich te doe mit he.
ende heft oen ryck gemact mit
den scatte der blytscapen en der
hoger vrolicht. **En** mit alle groe
den digen heft hie syn begeer
te vruillet. **Wat** dien hie lange
drinke had gegene va den wyne
der zaliger bitterich. den heft hie
he nae gebeericht droncken
te make mit de lotterdrank
der alre genochlyker besoulyge
Onder anden gauen gods had hie
sudeeligen gracie der vruicheit
in sine gebede en noch meere v
ruicheit i syre mussen. **waer** va
die broders die he te mussen plach
ten te diene he seer vblidende
dat hie daer soe seer plach te scri
en. **Ose** heer plach on oie veel
te apebaen va hemelike hemel
sche dinge. ende ontellike veel
trouyge plach hie va gade te ot
fange. als hie he slapede ofte wa
kende of wt he selue nemed i
menig hande wyen plach te
trousten en te vande. **Solde** me
de se al ellich bi sond schreue.
me solde dar alle een groet troef
va moege maken. **Dar** om wat
tet mi alte lastich en alte lastich
solde vallen solde icht al scriue
dat mi va desen helige man
Wal kundich is. **Goe** wt ic een
ding dat ic va consciencien niet
vstughe en daers. soe als icht va
sine mode gehoert heb. hiet me
de aescrue dat alleen sulck is

ende soe groet dat me vte ene
dinge al dat me va he mach
segge ofte scriue lichtelic mach
geloue. ¶ Doe dese helige man
op een tijt vor den altair stont
en gade ynuchlike offerde. die
selich leuedige make de sacinete
In dier tijt dat hie dat sacinet
offange solde. en dat opter pa
tene in sijre hant had. soe ape
baerde he een suuercluck kinde
kin die alre scoenste boue alle
kinden der mische ose heer ihu
xpus die sachtmodich is ende
outmodich va hten dat he selue
den wisen en den houdighe ple
get te vhuede. en den clerne he
pleget te apebaen. En doe hie
dus sach wart hie saer vveert
en benede. en va reuente s hie
hoger mogeth louf. sy oge toe
wat hie ofsach he onsen heere
ae te sien. mer al waen sy oge
al vast toe gesloate. hie en sach
osen lieue heere des te mij niet.
hie kuerde sy ansicht va osen
heere en hielt sy oge toe gesloate
al ewe wal sach hie heere vou he
berwert hie syn aensicht kuerde
recht of hie oge had gehad an
ter ofte besieden ae sine hoefte.
Dese suete en wonderlike apen
barige en geschiede desen vriet
gads niet alle eens of twee.
mer seer duif plach hem god
mit dusdanige apenbarige te
troosten en te vblue. Soe dat
hie somtijt vier of vijf maende

70
Langk bi nae alle Dage dese ape
barige plach te hebbe. En waest
dat he somtijt wat vtouch. dat
hie sie niet en had. sy betrouwe
en sy mijne die hie tot gade had
was wal soe groet dat hie syn
misse vlongde en niet gern ey
de en wolve. eer hie sy gelboen
like benedictie van onsen heere
vdiende te ontsaen. Dese dinge
die der nu geseit syn heb ic trou
welike vtelt soe als ic sie va sine
mode den soe grote gracie va
gade was gegene heb gehout.
Wat als ic om die grote helich
die ic in die ma merkte my
pynde syn vrietscap te hebbe.
en seer daer va gesticht. en ge
troyst wart. soe heb ic dit en
menich oubeluck dinc. myt
grot bede va hem vcrege. op
sulke vou werde dat ic sie alsoe
lage als hie leuede nyemat seg
gen en soude dat ic guet te hal
den had. Want hie en leuede niet
lange. Mer he v vullen selich
like sine loep en is v gader tot
sine vaders. mit wien hie nu
selichlike oimuds die groete
barinhtich gods vclaendal
rustet. En doe hie helichlike
geleuet hadde daer heft hie mit
groter begeerte selichlike syn
leue gecynde. **Daer ene broder**
den die helige engel o syn mis
daer veripste. en peitene sette.
O dat vyftiende capit.
op die selue tijt was in
claendal een eerbacc

monich Die Billhelm hiet die
iaen en ock veel vouchde had. De
se diende bi viftich iaer lanck i
monichs habyt ofen heer ende
cruste stedelike syn vleysch mit
alle sine onduchde en quaden
begeerlicheide die eer hie die ou
de van cisterfen aē nae lage le
uede in sinte albin cloyster by
angiers. dar hie soe geestelike
leuede dat hie alle den andere
een forme was des guede gees
telike leues. Waer om hie ou va
den abt syns cloysters en van
alle den broeden in weerdichit
was gehadt. en va he alle seer
gemyndt. Dit closter had een
erue dat een afgesceide stede
schey te wesen en tott geestelich
wal te diene. Waer om hie by
oulof des abts mit somighe
va den broders vour woene. dar
hie in een clef celleke menich
iaer lanck woede. op dat hie he
selue mit swaerre abstiencie
stedelike mochte oefene. en mit
sudlige strenght de cranken
brodere niet lastich en dorste we
sen. Dus plach hie he daer mit
vaste en mit beden te oefenen
dages en nachtes. dat hie niet
alleen dat vleysch te eten ende
ander lecker spise die die broders
va ouder gelboente plage te ge
brueke. mit alle niet en wolve
hebbe. mer hie at altois vastel
ke spise. soe dat hie seer sobeli
ke syn natuer staende hielt.

Vot deser soberheit was hie mit
grote aerbeide gecome. Wat als
hie lange grote hoger geleden
had. en lage tot gaede gesuchter
en gekermit had. soe halp hem
ten lesten die gracie ons heren
dat hie die genuchte des bukes
en ou der kelen mit al de anden
onduchde crechtelike wt hem
verdreef. **M**et gebuel op eenre
tyt datter een vanden ousten
broeden vte cloyster tot he quae
waer om hie begreede va sinen
dience dat hie he vleysch vour
setten. om dattet een out ~~anf~~
crack ma schey te wesen. ende
muede was gegae. Dese oude
ma seide. dat hie va den vleysch
niet ete en wolve. hie en wolve
dar mede va ete vt myne. **E**n
wat hie den ouden vader al lief
had. soe bracht hie on dar toe.
dat syn natuer als hie selue nae
lieden ou al wat toe geneuchte
was dat hie mit he dar va at.
En doe sie tsame gegete hadde
stont die oude broeder op en dans
ten he. dat hie he guetelick ge
daen had. en ging weder in sy
cloyster. **M**er doe die broeder was
gegae. ende dese eensatel tot he
selue quae. **W**art hie seer dromich
en suchte seer swaerluf. dat hie
syn guede opsat dat hie lange
had gehoude soe lichtelick ge
brake had. **E**n als hie alsulke
gedachten in sy hte had quae
daer een en clopte voer sy wens

ter. Ende als hie on in liet wart
hie seer verdoert indien dat hie on
aensacht. Wat het scheid een seer
eerwerdich persoen in syn aen
sicht en in sine habyt. en boue
mischelike maect schein hie eer
bet en wonderlich te wese. soe dat
hie sijn gelyckijne gesien en had.
En deder waen seer suuerlick
en costel. dat haer sijn hoefoes
was alsoe wit als witte bolle
en als snee. en hie had sunderlike
schoheit in sijn aensicht en in al
sine wesen. soe dattet meer een
engel schein dan een mynsche.
En worde waen vol sueticheit
en gracie daer men hemeliche
wisheit in mochte bekene. en al
datmen daer aen sach was bouen
mynslike mate. hie ginch beuouf
en seide dat hie een vrent peler
gyn was. en van die lande om hem
te visitien was getome. En nae
dien dat hie on suerlick gestruet
had. bega hie hem mynslike wat te
berispen. en op die gedachten
die hie selue in sijn herte had. recht
of hie sie al door sien had. at wor
de hie hem en seide. mit rechte bis
tu drouich en suchteste swaerlike
dattu dy ontgac hebste. en dat
goede opset der soberheit dattu soe
lange louelich hadste gehalden
oumids der slapper dattenen my
ne nu hebste gebrake. **E**en is
gey guede myne daer die rechte
godlike myne mede wort gebra
ken. Die goedtichheit is te laste

71
Daer die sile van gequest wort.
en hoer hier een exempel. van dat ic
du sal segge. **I**n die lande
van hispanie was een nonne be
floete in eenre clusen die water
en broit en bi nae ongetoecht
warmois plach te eten. soe dat
sie mit houe streger abstrencie
houe lichaem seer castide. Dese
creech oumids igene des duuels
grote beuouge vleisch tete. En
de sie lange teghe dese beuouge
gestred had. en sie sijn niet we
der stae en code gaf sijn ouer
en waert vbonen soe dat sijn
hiet datmen houe vleisch solden
coeken. En alst gesoede was
sette siet op houe tafeltje daer
sijn van plach teten. **M**er eer sijn
aen dorste tasten of sien wart
was viel sie neder opter eerde
en bat ofen heer al screiende.
dat hiet niet gehenge en solden.
dat sie aete van die vleysche. dat
houe bereidt was solden houe hi
den aen selicht houe ziele. En
de sie houe gebet aldus had
gesproke gaet sie sitted bi der
taefel. en als sie hoer bndicite
had gelesen. dede sie af dat deef
sel daer dat vleisch onder bedent
was. En siet voor dat vleisch
dat sie meyden teten vindet sie
inder soetel drie ioge tauen die
noch gey vedere en hadde die
lage en screide. **A**ls die nonne
dat sach wart sie te mael beuac
te. ende sie riep die suster tot
houe. die houe spysse plach te

bereden. en vrachde hou hoe
dattet daer o waer. Ende sie
swoer by dat verdoelike ordel
gods dat sie hou geen leuedige
raue voor gebracht en had.
mer die stucke gecoecht vlei
sches. hou celle stont op een
loepede water dat wt hogen
stey rudsen quae ende seer her
de neder liep. Die maget gods
was blide dat god hou gebet
had gehout. en sie had nuwel
meer afkiers van de vleisch tere
daer sie daer voor grote begeete
had tere. En sie boet dat men
die swaerte becoerige te same
nutte zwaerte raue solde wer
pe in dat loepede water. en doe
sie in dat lopende water gelbor
pe waen. en seide sie he niet
van een. mer sie bleue tsame in
den bate daer sie mede enwech
gelborpe waen. En die storm
dreef sie i ene hornike daer wel
waters was. daer me sie noch
mach sie driue als ist menich
iaer gelede. als dit gescieden.
Als die ma gods dit en deser
gelike dinghe der broeder vtelde.
waert hie seer bellege. en hounde
seer gern sy gracioselike wor
den. en hie viel wer he neder.
en bat vghifnisse syre misdaet.
En hie vgafe he niet alleen
sy misdaet mer hie troyste oir
suetelike. En hie wat vrylize
bega te spreke mit he. vrachde

hie he wie hie weer ende wan
hie quae. En hie atworde he en
seide. Ten is dy noch geen nou
te weten wie ick bin of waen
ic coem of waer ic gae. Doe sei
de die broeder. ic bid v goede heer.
gact doch hude mit ons in op
dat wy v wat dynstes mogen
doe. Hie atworde en seide. V
broet en ete ick niet en uiber
huse en behoue ic niet. mer ick
bin vol alles guedes. en myn
spyse is v onbekent. Alles bin
ic sochuldich vor v selich.
en west daer oir selue sochul
dich vor. Doe hie dese worde had
gesprake. ginch hie hastelike
en wech. en hie waert synre
alsoe haestelike quyt. dat hie
niet en conde merke waer hie
bleef. hie bat die broeders die
daer mit he waen. dat hie he nae
soulde gae. en he seer bidde dat
hie wat bi he wolde bliue. Sic
liepe haestelike hier en daer. mer
nyemat en conde vneme war
hie was gebleue. waer om die
broeder sekelelike geloefde dat
tet een engel gods was. die soe
clarelake bekene conde die ver
borghe sake syns hte. ende hem
soe suetelike troysten. doe hie soe
droeuech was. dat hie he quel
lich gehad had van wellkes te
gelbordich hie soe grote ynich
en gracie welde dat hie nae als
tbinich iaer was gelede. doe

huyt mi vtelge. noch soe seer daer
van beueert wart tot ynicheit
ende tot euerdicht. dat hie noch
syn screue niet en wde gelacte.
Wamaels die dat geruchte des
helige abts sūte bnaerts en der
wiche die hē god had gegent.
en die vuericheit syns heligen
cloysters van claendal vā allen
goede mysche alle die lande daer
geloouet en gepuyt wart. Ende
dese goede mā vā hōwde en mocht
syn geest gerust hebbe. hie en
moyst een mede wese vā synen
discipule. Op dat hie die altehat
vuerich was onder hē noch vue
riger mochte werde. En doe hie
guetelich vā sūte bnaert was of
fange. ende dier begeerder gesel
scap was v̄enicht. waert hie vā
gode mit soe groter graec alle
doechde vlichtet dat hie oec den
helige volcome mānen in alre
heilicheit woderlich schein te wese.
Hiet om soe plach om die goedtue
vader bnaert v̄oimuts sine heli
ge geest menige grote twistige
ende apēbarige te sēden. ende
plach hē veel vā den v̄borghenen
hemelsche dīgen dat ons wael
kundich is te apēbaen. Mer wat
hie altoes die ydel gloze sculbede
soe en woldē hie vā alle die niet
die sōmige en dat alleen sōmige
sūderligen vriende laten weten.
Het geschiede op enē dach des
morges de mē prim sacc inden
chow en hie daer mede was en

72
stondt op syn stede en sanc vroe
like mitten anden. apēbaerden
hem mit wakende ogen. sunte
malachias die byscop vā ierlat
plach te wese. die i dier seluer
kircke eerberdelike is begraue.
Ende hie sat op des priesters stou
bi den altair mit sine rucf en
staue en byscops hoet en myt
allen anden byscoplike orna
mente wōdlike v̄ciert als of hie
nae der prime misse gesonge
soldē hebbe. Het was des helige
byscops iaergetyde als men
gehochius heelt alre ziele. Die
soe apēbaerde mit hē onse zelige
vader sūte bernart die 1ste her
de en patroen o ses cloysters. die
oic mit seer suuerlike costelike
cledere v̄ciert was. mer hie en
had ger nusse gewade aen. En
dat bereyden soe. Wat hie daer die
vader vā de huse was dat huyt
sine gast en soe lieue werden
gast toe geue soldē die myssete
singē. sūderlige wactet de syn
iaergetyde was en die dach dat
hie wst was ingegac indat he
melsche ih̄lm. en daer mit soe
groter ere was of fange. Dus se
was o se helige vader dienstich
den helige byscop by den altair
Die byscop stont en had sinen
staf in die hant en sach stedelik
op die broders die inden choet sto
den. Mer onse lieue helige vader
sūte bnaert was alsoe sordhuol
dich nu aen den byscop nu aen

Den altair Wart. nu opt couent
siende. Dyt visioen sach die knecht
gods mit apene oge waken de
alsoe lange datter ene psalm
van de couent wt wart gesonge.
Ende doe die psalm wt was. Was
oue dat visioen geeyndet. Mer
die blytscap en ynicht die hie
dare va crech diet sachen mach
te in sy hte niet geeydet werde.
Op ene anden dach apēbaerde
hem oue onse lieue helige va
der sūte vnaert i ene gloriofen
aensichte en habyt. En als hie
hē sach quae hie en viel hē te
voete. en bat hē voor on. Doe
seide die helige vader. Wat wils
tu dat ick dy doe. hie seide myn
lieue vader mach ic gracie vinde
i dine oge soe segt nu of ick
behalde moge werde. Die heli
ge vader antworde hē. Dūcket
di ey clep dings. wese. daer du
om biddeste. Guede doe ic ginch
vte paradise liet ic menich du
sent mysche bute der doeren.
die al mit dese anrte besozget
sij. als dat sie niet en weten of
sie weerdich sij dat sie god lief
sal hebbe. of dat hie sie sal ha
ten. En doe hie dit gesecht had
gaf hie hē een atworde op die
worde daer hie hē om gebeden
had. mer wat die atworde was
en conde wy niet gebbete. Wat
om te scoulbe die ydel glorie en
wolve hie niemant segge wat
hē sūte vnaert atworde. Want
het was te mael een wis wot

menich man en swar in sinen
worden. en sculbede seer ict te seg
gen va hē selue. dat tot sinen
pryse drage mochte. Nochtant
Wast guet te mercken wt synē
worden en wt volich^t syns aē
sichtes dat hie een seer guede at
wordt va den helige vader op
sy vrage had ontfagen. Dit is
gbbillen⁹ daer wy vor va ge
secht hebbe. dat hie den geest der
onsuuech^t inder gelikenisse eenē
vuele gemeyne wiss. in dē idē
miter sach om gae. En wt die
tekenē die hie daer va sach. den
abt heer robert vorseude van
tween broeden. dat sie vter orde
loepē solden. dat soe wout durnae
geschiede. Der syn noch wael
veel meer punte. die ons wael
hūdich syn van desen mā god
daer tot ynichheit mede vkerft
solde wden die gene diet soude
lesen. Mer wy late sy onsecht. En
op datter niemant verdriet van
en cruge en op dat wy te eer moge
come totte anden digen te scrie
uen. daer wy meerre misne toe
hebben. Dus heft dese helige ze
lige mā trouwblike geluet
en is selchlike gestorue en is vol
daege en doerhde tot ose heerge
vaere. En dat hie alsoe seer be
geerde als mitte broodkes van
claendaul begrauē te wden.
dat heft hē die goedtlen barm
hertige heer verleynde. **xi broed**
terard va facta enen helige

**monich van groter deuocien.
dat vyftiende capittel.**

Die van gade en bade my
sche was gemyndt broe
der Gerardus van farfa. Welcks
gehochnisse in benedictie is. die
was om sijre puecht en sonder
ling suuerheit va sūte vnarr
seer gemynt. en boue die anden
sūderling geert. Wat woderlike
ende mynlich bebyde hie selue
alle der vgaerige mit sine he
lige geestelike leue. Doe hie noch
in farfa monich was dat een
edel abdic is in tuscia gelegen.
graf he god sulke visioe te sien.
Die wart den geest gevort
in claendail en dur wart hem
dat voer syn ambocht gegene.
dat hie om gae solde mit twee
water waten dou alle die am
bochte des cloysters en solde el
like broeder water aē dienen.
dur hie sy hand mede solde wal
schen. Wat dur by beteket was
bebyden die wercke die dur nae
volgen. Als dat hie nae sulke sol
de werde dat hie mitte traene
sijre ogen. die he by nae altoes
bereit waen af wassche solde.
dat die broeders va claendail in
houe dageliken wercke mysde.
Doe die broeder in sulke visioen
va den toe comedē dīge sulke
vmanige had of fagen. doe wart
in syn herte een groet ouer ont
steke. dat was grote vuerige be
geerte tot claendail een monich

te wese. En sy geest en mochte
mit allen niet rusten. hie en w
waer by den arme broeden ge
comen. die den visioe he bebyst
waen. dat hie hou dyre solde we
sen. En al was hie seer suuer
lich bloende in allen goeden
dichden. die goddienstige com
pūctie had nochtat mit sonder
liger gracie syn hert avult.
Soe dat sy onnoesel ~~duel~~ oge
selden droge waen. va tranen.
mer als tbe fonteyne by nae
altoes. mer sūderlyge als hie
myse dede. ouerloedlike nat mac
te al sy aensicht. Hie had een
sond'ling gracie beide bi gaede
en by den mysche. dat soe wie
oen sacht woderde he als of hie
een engel had gelbest staende
onder he en seide. Dyt is een
myre der broeden om des volcke
van israhel. dit is hie die veel
pleget te bide voer dat volck
en onse geselschap. Desen broed
plach onse heer ihus xps dur
ger tbiuel aē en is seer duske
en menichuoldelike te troysten
en te visiter. Wat hie daen siche
mel en otmoedich was. soe wol
de hie lieuer schulle en onbeket
wesen va de mysche. Dus en
was daer niemāt die he mon
lich woldē wesen va sulke sae
he. he veel te vragen. om die
werdicht synre helicheit. mer
daer was een nouci iulian
geheiten die een eerbaer pries
ter was. die va een reguliere

clouster tot claëndaul was gecome
die op een tyt inden **S**koer stont
ende sach den boesen geest in ge
likenisse eens boecks daer om lo
pen. ende doe hie vrou he quæm
stont hie en sach on aen. als of
hie he te spotte had gehad. ende
scuode syn hoeft en beet sij tande
al dreigede teges he. Ende doe hie
van he ginc sach hie dat hie ginc
totten man gods broeder getar
dus daer hie oue vrou stont. ende
began sij lichtuerdich daer voer
te bedriue. mer sij heilich ende
syn deuocie v'dreef den duuel. dat
hie en wech voer als een rouf.
soe dattes die nouici niet meer
en sach. Daer nae doe hie ouelof
had te spreken vrageden hie de
sen broeder. of hie onder p'ymie
iet gesien had. Als die oude bro
der merckede dat hie daer oue wat
van wiste. beliede hie he dat hie
oue die fantasie va de boeck ge
sien had. hoe hie vrou he beiden
syn boesheit getoent had. Doe
dat die nouici hore v'broder
de he seer en sie v'stonde daer wt
dat he wat veel dinge geapen
baert werden. die hie o'mits sij
re outmodich by he hie al sijn
gende. Dese helige man gods
hoe out en hoe crack hie was.
Wat hie en was niet veer van
neyetich i'alen en mochte geen
outheit daer aen lichtelic hin
den. hie en wold sij guede oude
gewente al houden. Soe dat va
vuerich syns geestes syn alde
lich w'eder w'f. scheen te wese.

Want hoe cranc hie was hie en
wold niet lichtelick opt sieck
huus gaen. of va den broeders
wesen als sie onledich waen in
den boud. Op een tyt doe hie te
mael sieck was. lach hie in een
cleij huuske te bedde. dat va den
luden wat was v'scheide. ende
het g'driel dat die lape die daer
des nachts barnde. wt was ge
gaen. En doe dat die broeder v'
naem die he diende stont hie op
en wold sie weder o'steke. En
doe hie neyget in en conde come
wat al die doere geflate waen
quaen hie weder drouich. en hie
slou dat camerke toe en ginc
weder op syn ruste. Vuet laige
daer nae moste die sieke vaer
op die he diende stont op ende
was seer drouich. dat hie ner
gent geen licht en conde gein
gen. En hie sach opten heert
daer geen vuer en had gel'weest
byne acht dage. en daer lagen
en goit deel berneder colen. En
als hie daer syn lape va o'tfen
get had. niet lange daer nae sach
hie dat vuer en niet alle en
sach hie daer ge'woelen. mer die
heerd en was oue mit alle niet
w'arm. Ende doe hie in leyste sieck
te te bedde lach daer hie ae stant
en hie by syn eynde was gec
men. apebaerde he s'ute vernact
mit ene stoene blickede a'esicht
en in w'uten cleden i' dier forme
syns licha als hie was een wi
le voer sijre doot. En doe hie

hem sach in die camer comē. naē
hie sine stouck in sijre hāt ende
pynde mit sine ouden crūcke ledē
tege hē op te staen. en bebynden
sine dūtes mit handē ende mit
monde. dat sie hē te gemoet sol
den gae. en hē enē stol sette. En
als hē vborde en hie vrachde
wie die heilige wer daer hie af sei
de. Ende conde hie hē vā grot
crūcht geen bescheidt geuē.
mer nae doe hie weder wat spre
ke mocht. Vrachde sie hē wie
die heilige was die hie sach. Be
liede hie dattet sūte vnaet was
en tot hē quae en hē guetelich
trouste en suetelic toe sprack. en
doe hē sūte bernact mitte teike
des heilige crucees had gebenedyt
benedide hie mede al dat closter
en seide. Dit mi hūus dat ic
getymert heb dat god bebaen
moet in ewich der ewich. Doe
dus broder gerard mit der be
nedictie des heilige vaders ge
sterckt was. betalde hie blide
lick die stolt des douts. en wart
selichlike mitt fōteyne des ewi
ge leues. daer hē lage nae ghe
dorst had suetelich vsaedet. Naē
en del tyts vpebaerde hie in
enē visioē enē geestlike guede
conuers die lauēciē hiet. en was
seer blyde en schoē en wat geriet
mit costele cleden en seide hem
dat hie vā der genade gods die
ewige blydscap en glorie had v
crege. Ende doe hē die broed seer

74
begeerlike bat. Dat hie hē wolde
benedide ende trouwelic wer hē
bidde. Antworde hie hē bid al
toes mit ulleē wer di mee vōer
al die gemey helige kircke. Ich
clage daer nochtants al wat ou
dat die broeders die sieck meisters
soe seer mit mi haeste doe ic
en sterf dat ic noch leuede. doe sie
my hōne droge. Naē sijre wort
een deel iāen doe dat nye closter
en die nye kircke al volmaet
wāden die mit outlof en mit
benedictie ons heilige vaders was
begōne. soe sū syn heilige ghe
beente vā den kirckhaue genoe
mē. ende syn mede mit dē hei
lige gebeente des abts robtus
en hūbtus des praers en odo des
supprioers ewelike en ewelike
delike begtaue. **Van eenre soder
liger gracie die enē broeder vā
gade sonderlinge was gegeue.
Dat seuetiende capittel.**
Een edel vōgelinck vt duut
lant geboere quae mit
sine meester tot parys
te schole. En doe hōr wech was
dōr dat cloyster claendail. ende
die meester dat couet ouer sach
en dat leue dat mē daer leyde.
ic en weet niet wat god daer
mede meyde. hie wart omer op
die tyt wat copuct. soe dat hie
bat en dat vorech. dat mē on
aē neme solde totter bekirige
En doe hie den edel vōgelinck
dat hie daer mit hē blicue wol
de. en gaf hie daer te mael gep

conset toe. Wāt alle die monike
der orde vā cisterfen haeten hie
en was dūr noede by. En hie bat
gade menichberue. dat hie hem
omer nūmermeer die sijne en
gane. I die orde te gā. hier om
hoe veel hē sū meester bat. ende
hoe veel hē die broeders om des
meisters wil toge en tocherden.
hie stont sie al nut ene herde
neech weder. soe dat mens mit
gene prediken en code vōvne.
Mer hoe wōderlich dat god is in
sine mede ouer die kinder der
mīsche en hoe vast dat staet
sū ewige vkesige. Wie mach
hē des te volle vōvden. hoe
barmhertelike hie die hte der gae
re die hie vōvne heft omekiert.
ende bespot al hōr weder spor
tele. ende hoe wōdelich hie hōre
vkeide wil tot hē can kiere. en
vā hē en nae hē nae maniere
ende nae tyde als hie vā begū
in set had. sine wille volle vze
get. Wāt des selue nachtes doe
dese iogelinc die suete vman
ge der broeden in sine hten ouer
leide quae daer een vā gods we
gen die hē toe seide. Gaetstu vā
hier en comestu tot parys. te
pūrtē salstu doot wese. ende
salste sonder tbiuel sterue.
Die iogelinc vōvderde hem
boue maete seer vā deser stēme
mer die hardicht sū hte en
mocht daer noch niet af bebbe
gen werde. Des anden nachtes

Doehie lach ende sliep doecht hē
dat hie gelborpe was in een mod
der eens putte die gene grot en
had. En doe hie dūr lach en gene
haep en had. dat wt te comen.
quae dat boue opte mont des
puttes sūte ioha ewāgelist in dē
schū en habyt sūte vnaerts die
doe noch leuede mit ene anden
heilich die oit den portenau vā
claendul seer gelyck was. En
doe hie dese tbe ider grot noit
daer hie in was. bat hie iamer
like dat sie syre of farmē solde.
Doe seide sūte ioha. du vsmact
te goede raet te volge. ende bid
des ons dat wj dy sulle helpen.
En doe hie gelauede te doe al
dat wbolde en hē lief weer. op
dat hie vter groter noit vloyt
mochte wden. Wilstu dā seide
sūte ioha wā een monik wer
de in claendul. hie atborde seer
gern lieue heer. En doe hie dat
vastelick gelaest had hulpen
sie on vten putte. en licte on vry
gaen. Des morges vroe begeerd
hie dat me on vour sūte vnaert
solde bregen. en al en had hie on
doe noch nye gesie. doe hie on
vnt aēsicht sach. en sū cledige
bekende hie on dat oen des nach
tes op sulke vourwerde vte die
pē onreynē putte vloyt hadde.
dat hie ey monik solde werden.
soe dat hie hē seer vōvderde en
wāt seer beuert dat hie hem

altechans ontfat in des helighen
vaders handen. En hie ontfing
he seer guetelike. ende altechans
hoe ionck hie was nae hie aē schar
heit en riephheit der seden eens al
den mans. soe dat sie he alle dar
vā vbboderde. mer syn meester
daer hie mede quae viel cort daer
nae van dat guede dat hie begone
hadde. en ouer hed hie de iogeling
geerne mede af getogē. mer die
iogē ridder was soe geresicht i
der mijne gods dat hie aen aen
niet wone en conde. Doe dese edel
iogeling vierden iaer alt was
sloech hie syn hande aen sterke
berke. ende toe blyfscap der en
gelen en der myschen nae hie
aen te drage dat suete iuck ons
lieue hen ihu xpi. En als of me
een lae aen der ploech sloeghe.
soe gaf hie he totter sbaere ou
de te drage. mer ouerius der barm
herticheit gods heft hie vā den
begyn syre behuerige soe die man
like sterckheit aē genoeme. dat
hie die sachtmodicht des lams
al mede behalde heft. waer om
he god soe grote gracie vā sine
begyne heft gegeue. dat alle sy
mede geselle genouichte hadden
i sine waderige. en he seer ver
bliden in syre yuicheit. en inder
outmodicht die daer tot ene ex
empel alle der geve die he sage.
En goet geestelick broeder
van desen selue onse cloister

75
heft mi selue getuecht. Dat hie
sulke visioe had gesie op ee tyt.
hie sach dat dese iogē stof voor
den altair en sanch dat iurato
riu. en dat crucifix dat opte al
taer stont was recht oftet gro
te genochte had gehadt in den
suete sange des iogelings. En
gingh vā den cruce en nae den
iogelinc vridelick inde aerm
en druckten oen doe aē oen en
kusten on. Die broeder die dyt
sach merchten hier in dat syn
ziel helich was en gade seer wal
behagede. En dat hie bi der goe
dtrienht gods wal dat solde v
moege. Dese alre mylxste iog
gelinc was al den dach als
in syre slaep camer mit ofen
heer becomert. en gebuerten
stedelick mit sine suete scoube
die begeelike tegewordicheit
ons here. wat in diert woufende
visioen heft he onse heer gesser
dicht apebaelike te bewisen. mit
hoe groter myne en volheit al
re gracie hie sine knecht heft v
vullet. Als hie daen aldus in al
len swaen oeffenige dier oude
vlitich en vuerich was. en stede
lick mit groter yuicht begeerde
goeds barmherticht soe apebaer
de he op eenre nacht in sinen
slaep die engel gods en leide on
in een schoe camer. dat hie sach
onsen heer ihu xpi hage aen
den cruce. En die helige moeder

gods en maget man en sunte
iohan ewangelista staede bi de
cruce. En als hie in dese schoen
camer quac waest daer alsoe
genochlich. en roech daer soe bo
ue mate wal. of al die camer
bestroit gelbeest had mit den
alre costelicten wal rukede cru
den. Ende doe hie sach dat die heer
der mogeth hē soe suetlich
gelberdiche die teike syre hei
lig passien hē te toene. viel hie
hē outmodelike te voete. vor hē
neder i syn aeficht. en bega hē
vt der vuerster begeerte syns
hte te bidde. dat hie hē benedic
wolve. En alsoe vroe als hie va
der goedertiere barmhertiger
myldicht ons hē die bekeer
de bndictie halt of fange. waer
hie ontwaech. Mer dattet gey
vdel droe of bedruge de visioe
had gelbeest dat is apebaerlic
genouch belbyst. wat die ou
sucte rouck den hie in de slaep
had of fange wachte noch soe
in hē. doe hie al waekte dat al
sy inwendige mysheit va dier
gotlik salunge seer was ghe
sterckt en vmaekt. Ende dyt
en was niet alle een corte tyt
mer drie dage lang. voelde hie
in hem dese godlike suetich
ende bndictie. Op ene anden
nacht doe hie vuerulike was
in sine gebede houte hie mit
sine lychamelike oue de sang

der engelen. die mit oisucten
sange inder loiche houe sapper
laueden. En sie songe also lu
de dat gey mysluke steine soe
luede sigen en mocht. Och die
eens in alle sine leue wat mocht
te geboele va der hemelscher
suetich. hie ~~forte~~ vout ac alle
genoechten deser werlt achte
als dreef. En als hie den suete
sanch en wil tyts had gehoert
mit grote genuichte en wal
luyt syns hten. Den leste en
houte hie mit sine oue die ste
me niet meer. mer i sine hte
bleef daer va onbespreklike
genochte en vrolicht. Doe dat
hie dese grote oimlodige suetic
heit duc plach op te ry spe die
hie altoes onbespreklike in
hē voelde. En nae die dat hie v
torge hemelsche dinge begode
te smaken ende te bekenē ginc
hie voutwert va dage tre daghe.
als me va abraham leest. hent
dat hie seer groet is gelworden.
Mer dat alre meyste en alre
houchste was. hoe hie mit meer
te gaue der godlik gracie was
vlichtet en begauct. hoe hie hē
outmodelik niet alle va byne
voutgade mer oue va bute vout
allen mysche voutmodichde.
Doe dat hie niet ogetboly niet
sonderly te haden en toich.
al was hie in alle gemeynen
oeffenige altoes sundinghen
vrich. Mer wat de outmodige

altoes die gracie gods vmoet
wordt. Soe heft die goede heer
gelberdicht noch meer sine kne
cht te apebaen. soe dat hie die
den die hemel der hemele ende
alle die saen der engelen cheru
bin en seraphy mit hemelschen
sange loue. en altoes begheren
te bescouwe ofen heer ihu xps
in syn alte helichste forme mit
sine vleislake oge vdiende te sie.
Want het geschiede op eenre tijt
doe dese mysche gods daer by nu
van spreke inder vaste gern me
de die helige tijt he selue myt
vaste mit beden en mit anden
goede oeffenige nutte had ghe
maect. ende mit ruyt van de lade
van moab hoor stucke vrouwe hor
te goeder wercke inder edick der
seligter goeder copunctie mede
depte nutte anden. En die alte
helichste dach ons hen vrisenys
selichten. En doe die broeders als
der groter hoechtijt betaemde
houdhtidlike en houdhtlike hoer
mette songe. soe vbreide hie de
soet sijre gedachte. en began
seer ynuchlike te dichte van der
passie en vrisenisse ons lieue
hen ihu xps. dat hie soe seer van
der godlike goedtlenh^t waert be
wege. dat hie alte same vvoloude
mit tranen. En siet als die ander
lectie gelesen was. en dat respo
sorid dat daer nae volche van
de rouent waert gesongt. Siet
die gene die dat vuer der godlike

76
myne der beneder myne ende
ynuchheit onstekte had i sij hte.
Onse heer ihu xps apebaende
hem wakende en screiede en stot
voer he mudt ynt chour. en had
syn hande wt gestekte recht of
hie sie he sien wolve late soe dat
hie die wolve apebaerlike sacht
en datter vers blou wt liep. En
doe hie onse heer sacht waert hie
seer blude mit seer groot vrolch^t
soe dat hie he seer vvoloude. en
by nae wt he selue quade. en soe
benauwert was. dat hie niet en
wiste waert hie doe solde. waert
alles syns wolve hie loep tot o
sen heer en vallen he te weten.
mer hie scaemde he voir dat ga
se rouent. waert hie wste des niet
gelbere of hie onsen heer alle
sacht. daen of he die ander broe
ders mede sage. Die tranen liepe
he oudolodlike ouer sij wange
en syn hte smelte he in synen
lyue van groot suenich^t der godli
ke myne. en des suete ihu de hie
voert he sacht. Ende dese apeba
rige duerde alsoe lange heru
dat inder respons dat me doe sacht
dese wolve van de rouente lantse
gesongt wolve. Nu is hie vrisse
coemt en siet. Wie kan dat te vol
len wt spreke hoe veel hie van
desen visioe toe nae inder myne
gods des geens die he gelber
dichte te vbliden. hoe al sij be
ruerige en alle die neichliche
den sijre ziele vmact en vmet

Worden in der myne des geens
die hem gewerdiche alsoe mi
like he te toene. Alleen mach
hyt wete diet geuet en die dat
word gegene. hoe hochtydelike
blutscap hie mit sine gemijde
ihesus daer nae had roepende
mitter geestelijc bruut. niet
mitte mode mer mit blider h
ten. **Ick** heb gevonde den mi
ziel myden. ic hebbe oen gchal
den en ic en sals niet late. **En**
mitte priarch iacob. **Ick** heb den
heer gesie van aesicht tot a
sicht. en mi ziele is zelich ghe
worden. **Mer** wat hie in die be
barige der outmodich die voo
te syns betrouwbens est pinde
te stekke. **Op** dat nae der belaf
ten gods al dat hie mitte voo
te mocht betrede syn woerde.
Goe wart hie va gade myt
noch veel hoeyer gracie ryc
gemact. **Wat** die als wi voo
geseit hebbe die alre suetste
mensheit ons hen mit selige
ogte had gesien. die is totter
vborgeth der ewig ondoer
scheidere godlik dnuoldich
te scouwe alsoe veel alst ene
sterflike mysche moegelijc
mach wese oumits der est
sprekelijc moegeth gods toe
gelaten. **Wat** geschiede opte
pinxter dage doe die broeders
mit blider vuerich die mette
songe. en die gotlike **yn** **de**

Deu laudam 9. Daer die gae des
helig ewagelys suuerlike in
bewyst is mit grot ynuchte
wart gesonge. ende al die broe
ders die geestelike worde daer
onder drie psonen een god word
geeret. en anbedet als heulich
heulich heulich god der heren
tot eren der helig dnuoldich
mit grot weerdich neder bu
gende alst gewelic is ynlike
songe inder mygige. **Dese** voo
geseide knecht gods niet al
ondsukende of he selue onbil
like in stekede in die vborgeth
heit gods. mer mit grot weer
dicheit beuede. en seer vwoede
rede. bega hie in simpelheit
syns hte ouer te dicke hoe hoe
ge en hoe obegripelike die hoge
mogetheit gods is. **Wat** die te
bekene en ewich leue is. daer
nae te smake is recht smake
sond dwalen. daer genuchte
in te hebbe dat is wallust. **Mer**
gey gelyck en mach wesen. **En**
als wi ons der gelike soe ver
crige wi die gelufnisse gods.
die wi in ada inde parise had
den vloere. **Wien** te dienen is
regnerc. **Sonder** wels gracie
al die heide sy of sie niet en wa
ren so vourhem. **Die** inde toew
mede leue sal wesen al der he
lige vrede boue gaede alle sy
nen en blydscap die altoes due
te sal. **Doe** die ynighe mygige

geeyndet was en die broeder he
op richte althut worde sy ver
stādige oge op gelacke. en als of
hie al heel wt he selue genomen
had gebeeft. soe sach hie een
glouoes en een wāderlick visioe
vā der helig dūenoldich die god
is. Welc visioe hie wāderlicker
en wērdig hielt te wese boue
alle die apebarigen en trostige
die hie re vā gade had of fange
Och hoe zelich is die siele in wel
ker dat vuer der godlik myne
soe seer vteert heft alle oren
nucht der sunde ende alle vus
ticheit der vsumenisse. dat sie
die selich en die suetich die god
sine ewigere houdet vwer hōr
ewige loe in dese sterflike leue
mach vwer proeue en smaken.
Dic is die alre heilichste homich
vloeiende leere sūte beuārt
selich onder welcs lerige soe vol
come discipulen in claēdail ge
bloiet hebbe. mit sulke vādi
gen en trostigen vā gade wārt
dese broede die een gelwaer mo
nck was vā gade getroust ende
gestenck. En nochtat plach
hie dagelys te suchte en te seue
begere af te legge die zwaer
borden des sterflike leues. op
dat hie dat begheerlike aēsicht
gods dat hie al in een spigel en
raed sel had gesie in synre puer
heit mochte scoube. ende een

17
geest mit he mocht werde. En
als me he bat dat hie tott'eren
gads en tot stichtich syre broden
wat wold segge vā die dat he
die goed'tienh gods inede plach
te visitien en te trouste. en wold
hys niet lichtelike doe. Wat hie
had anxt dattet ofen heer moch
tot myshage. Nochtat als hie
seer veel waert gebeden soe heft
hie dese vorseide dinge gesecht. en
sonige andē mit grote anxt.
en seer otmodelike te kene ge
geue. En waeret wal al goede
stichtige sake nochtat hebben
by sie laete wese om dat by ons
haesten tot andē zaekē resai
uen. Mer in welk maniere he
god gelberdichde die helige dūe
uoldich die god te apebaren
dat en mocht me he niet af bid
den. Want hie seide dat hie gene
mysche he en vmaet dat te seg
gen ten waer dat he vā gods we
gen duer wat anders vā geboede
worde. En dat selue dat hie syne
vriende wold segge. dat heft hie
op sulke vorseide gedac dat sie
daer geen worde af make en sol
den. alsoe lange als hie leuede
dat oec wal is gehalde. En als
hie in der ouden vā cisterfen dat
hie iest soe groet afkier van had
sesentwintich iaer selichlike ghe
leest had. ende hie vintich iaer
alt was gelborde. Soe als hie
ynichlike ende helichlike geleest
had. soe is hie selichlike van hier

gescheiden. En in corte tijden
heft hie veel iare vnuillet. Wat
syn ziel gaede wal behagede.
Nu lustet mi mit anre ende
niet vroude mitte pphoet te we
pen totte heer. **S**amultichheit
en gerecht ordel sal ic dy heer
seyge. singe. Wat noch va den
oisten noch vade weeste noch
vande weeste berghe. Wat god
die gerechte richt vneert den
ene ende de anden vheft hie.
Wat siet die meyster daer wy
voor af gesedht hebbe. die niet
oumuds die gracie gods. mee
wt syns selfs vmetelht dat got
like werck bega en starcke di
gen voer nae. den genck als
den gene. die opte stey gesauid
walen. Wat een wil tyts was
hie vast in de geloue. mer doe
die bewaige quae. vdozrede hie.
Mer dese idgelich wies geloue
en helichht wy nu bescreue heb
ben. die wst soe weider strubbich
was ende obillich. den ae nae
die moder der gracie. Ende ten
lesten en was hie niet genoch
ene gemeyne heidich daer va
te make. mer sie heft he getey
nicht en heft he vheue in die
hochste volcomelht des god
scoubede leues. **A**lsoe als hie
daen selich is heer de du vwen
hebste. wat hie sal wone in
dine byden vourhoene. **D**oe
sulle sie alle vscheyde werde.

Die dy laten. en die va dy gae.
die sulle wde gescreue ider eere
Hoe die edel ma arnulpheus
va vlanden beket warr. en
va sijnre vuericht en doichde.
Dat achtijde capittel.
Doe die alre eerberdyte
vader sate vnaer op
een tyt quae ind prouinc van
vladen. en sy nette des wort gods
ou al sprede en wberp om
geestelike wissche dat sy geloe
uige ziele gade te vagen. **E**n hie
veel edelre en geleerde manen
vte diepe vborzene waten des
werlt totte ouer die zeliger
bekuerige touch. **H**oe was daer
onder alle de anden een edel ma
arnulpheus va maiorta die seer
ryck en vbeent was. die heime
like ou gaf sich inde haden os
helige vaders. **E**n het was hoi
re beider wnt dit heymelich te
halden. een wiltyts o sondige
sacken wil het dat die leste dach
quae. dat hie wtygae wode wt
sine lande en wt sine geslechte.
Wat hie was een groet man
die veel gesynes en kider en
broeders hadde. en soe veel tyt
licks guets. dat he groet nou
was alle dach wst wylke te
ordinee. **H**ier en bine doe alle
ma sweech va deser zacke. die
sie tbe alle wisten. en niemant
anders. **H**oe seide ose heer tot
ene roherde. doe hie sy offen

te huus Dreef. Dat me sie aendic
plouch solde sclaer en seide. gaet
en segget armulpho va maiorra
dat hie dy mede nemet als hie
nu te closter guet in claendaul
dar hie worteluf in wil gaen.
en he bekien. dat du dy mede
bekien sulste. hie houte besceude
luf die steine. mer hie en sach me
mat. Doe dese scemel ma dese ste
me had gehoert bat hie onsen
heer otmoedeluf. Waert dat die
steine va gade gekome veer. dat
hie sie noch eens houte mocht.
en god gaff dat hie die selue wo
de noch eens houte. En doe hie
andere weef gehout had die wo
de ons hen. quae hie totte wou
de man en seide. Heer uf. Wolde
geen wat segge. en doe hie he
uen een zide had geleide. viel hie
voor he op syn knyen en seide.
Jck bid v om opz onsen heer dat
ghi mi mit v wilt leide in uwe
claendaul. op dat my siele mit
v moge behalde bliue. En wil
dyt were die goede en barmhert
ge heer heft he gelberdicht om
selicht myre ziele v heymelike
sake mi te apebaen. Doe die adel
ma dit houte vboerde hie he
en wart blide ende nae dese sce
mele ma ae hem. En nae doe die
tyt was gecome was hie sy ge
selle synre bekierige en oue als
by hoep inder ewig selicheit.
Ende als hie al syn saeke dat

78
hie om v wachtet had als hie al
te best conde geschicket had.
quae hie tot claendaul. en gaf
hem soe gehelike onder in alre
otmodicht als hie te wouen
groet en ryck gelbest had inder
werlt. En gaf den closter van
claendaul veel guets va sine
goede. en oue gaf hie sonige an
den cloysten wat. Guete bnaert
vblide on te mael seer en seide
dar nae inde couent wou alle
de broden. Niet myn enis onse
heer te vboeren en te gloifende
vander bekierige armulphi. dat
dat hie lazar vboerde. die vier
dage doot had gelbest. die in soe
veel welden deser werlt begrawe
ende beslote was ende al leuedich
doot was. En doe hie sy bucht
mit grote berouwe sijn hten
mit weel suchtes ende scariens
dede va alle sine sunde die hie
gedae had inder werlt. En sute
beruort aen sach dat grote be
rou sijn hten en dat hie tot al
le goede werke bereit was. soe
sette hie he tot peitencie dat hie
due pe ne en due aue maria sol
de lesen. en volherde totte dou
toe. in dat goede opset. dat hie o
gads wil aegenome had. Als
die ma dat hoerde wart hie seer
bedroeft en seide. Alre helichste
wader ic bid v en wilt v boert
niet hebbe mit uwe knecht. Gu
te bnaert seide. Waer in boerte
uf mit v. hie antworde dat uf

leue ofte tien iaer vaste te wa-
ter ende te broede en waer gedaet
mit ene saech en laege ider us-
schen. het waer alwel te luttel
Ende gi segt mij dat ic drie priu-
en drie aue maria sal lese. en stat
aftich sal bliue inder ourde. Doe
seide die helige vader. Weet gyt
bet dat ic hoed wese sal dat ic
daer gy mede behalde mogz. We-
Dicker v een d'ey ding wesen
ulbe ourde te halden. en totter doot
toe daer in te volherde. hie seide.
Weer va mi moet wese sulke v
metelht. mer ic bid v o gods wil
en wil mi niet spaen in deser
tyt. op dat gy mi te bet moecht
spaen ider toe comeder ewich
en settet mi nu sulke penitencie
dat ic nae dese leue sond' pine
come tot de ewige leue. Doe seide
die helige vader sute vnaert. Doet
als ic gesecht heb en ic laue dy
dat. dat alsoe vrough als di ziele
wt dine licha v scheidet. dat hie
sonder vdriet toe gaede sal vlie-
ge. Mit deser atborde die hie
anders niet en nae dae of sie
god he selue toe had gesprake
wart hie alsoe seer gesterkt.
dat he geen beuige also groet
toe en mocht come. noch soe
groete siefste. dat die loep sijre
begerte die alle tot gade liep
van mochte wde gehindec. hie
was altoes boue maer forchuo-
dich vast te halden al dat tott

ourde hout. en oue sy hie nauwe
te waen. soe dat ic niet en weet
of ic ye mische beket heb. die soe
forchuoelike altoes pynde sy
cosciencia rey te halden. Wat alle
die broeders sudlinge die syn
bicht plage te houe. vborde
hem daer seer va. dat hie sie sel-
den liet rusten. hie en wbolde bich-
ten. en dat mit grote suchten
en screue. en beuolbe sijt wten.
niet alle dat hie idel wborde had
gesprake. oft oue somtyt gestie-
de dat doich seer seldom geuel.
dat hie he daer in ontgins. mer
oue va ydele gedachte die gemen-
like die broeders wtgenomen
die alre volcomeste niet seer en
plege te achten. daer hie groet
werck va machte oftet grote
sunde had gelbest. Mer watter
waerachtelike is gescreue. Den
god lief heft de corrigeert hie.
en hie geufelt alle die kinder
die hie offanget. Hoe en ont-
brake nimmermeer dese helige
eerbare ma die vaderlike ge-
selen. die al die gebreike des
vleisch af sneede en reyniche.
en die doinde der sielen deden
wassen en toe neme. Wat me-
nich iaerwer sijre doot al tot-
ten eynde sijns leues was hie
al mit grote wbaen siekten
belaeed. die hie niet alle wer-
duldelike en leet. mer hie glou-
erden. daer in als in grote rijk-
heue. **O**peen tyt geschiedt

Dat hie van groot siechheit soe seer
gepynne en gecrennt was dat hie
niet nyge en mochte. en hys
dree om niet late en wold. hoe
suer dattet he wact hie wold al
toes alme der heliger dnuoldic
heit glorie sanch. Vnchlike en
seer siede nyge. Dat me in der
krucke sanch wesp en hie acht
inden chour stont by ene broder
die ou een seer helich ma was.
Ende die engel gods apebaerde
daer in gedaente eens seer suuer
like wogen monucks. Welcs cucul
le noch witter was daen die snee
die nochtat armulph niet en
sach. En waheer hie nae syre
geboeten tot gloria pri vnch
like nyge. soe hielt die helige
engel gods sy hande suetelick
onder sy hoeft. En de die voer
seide monuck dat sach die bi ar
mulph stont. en hie vter claech
sins aensichts en habys beke
den dattet een engel gods was.
Vbluede hie he seer i die teggebor
dicheit des helige engels ende
hie ginch he naere dat hie hem
wold o'helsen. En mittien dat
hie sy arme wtrefte en wold
t sine arme neme en aen hem
drucken. wact hys quyt dat hys
niet meer en sach. als hie te woi
ten dede. En hie sach on te hant
weder op een ander stede. en die
broed' arbeide al te vgeues alsoe
duck als hie on wold ac tasten
al wact dat hie he genide dat hie

on mochte sien. Op een tyt had
die goede knecht gods pyne i
den buuck. dar hie duck groet
gebreuf. wa plach te hebben. En
die pine was doe alsoe groet
dat hie der doot schey te gencke.
En doe hie en wulvts ofprekelic
en onbevoelick had gelege mey
den die broders dat hie steruen
wold. soe dat he dat helige am
bocht wact gedaen. Mer alsoe
vroech als hie wat aemys wed
creech ende hie wat mochte spre
ke brachte hie wert een steme
des beliens en des loues ende
seide. **E**is al waerachtich heer
ihu xpe dat gy hebt gesprake.
Ende als hie dyt menich weter
wederhaelde v'boerden sie hem
seer die dar bi waen. en wach
den he hoe he waer. en waer o
hie dat seide. Mer anders en at
wborde hie niet dat die selue wbor
de. **E**is al waerachtich heer ihu
xpe dat gy hebt gesprake. En
dar waen somige broders by
die meyde dat sy hiene soe ont
set waer va groot pine. dat hie
niet en wiste wat hie seide. Mer
hie atwborde sy daer op en seide.
Broders ten is soe niet. mer we
tende en wact v'staende dat u
segge. **S**oe segge u dattet al
waerachtich is dat ose lieue heer
ihus xpus heft gesproke. Ende
sie seide. **W**i belien dattet waer is.
mer wat is die sake dat gi dyt
nu segt. hie atwborde. **I**n den

euangelio segt onse heer. **H**oe wie
die myne die hie heft tot sine
aldere en die tycheiden deser werlt
om sine wil lact. hie sal hōdert
vout weder of fange in deser
werlt en dat ewige leue in der
toe comēder werlt. **W**at siert
dese o gemete grote pyne sma
ket mi alsoe wal en behaget
mi alsoe wal. om de haep der
der godlik barmherticht die mi
daer in gelege is. dat is: desen
haep niet ontbere en woldē vor
hondert sterf soe voel goets.
als ic om gods wille ouer gege
ue heb. **E**nde ist dat ic sūdige
en o berdige mysche dus belie
en mi vbliede die i myre ban
gicheit. hoe blide en vroelich
meydi mote helige volcome
myschen wesen i houe godlike
troesten. **W**at waerlike soe gaet
die geestlike blytscap die nu is
i den hoepē hōdert duset werue
boue alle werlike blytscap die
nu is in der tegebordich. **E**n
is der yemat die tott bekietige
comt. en dit hōdert vout niet
en vdiēnt te of fange. dat en
is geen twiuel aē. dat hie alle
dinghiet after heft gelaten.
Mer dat hie noch van sine ei
genē wd dat een quaet eigēd
is al wat heft gehalde. **A**ls dese
guede mā dusdanige dinghen
vout bracht vlonderde sie he

alle diet hōude. **D**at een leech
man die ongelēert was sulke
lelige voutbrachte. dat ment
apēbaurlike mercke mochte.
dat die helige geest die dat wer
hengde. dat hie in de lichaē seer
gepynicht wart syn siele sue
telike saluede en vlichtē van
byne. **W**elcs alre suetste salu
ge wien sie vā byne ruett die
leuesic al dat he nou is te wer.
Dese goede mā doe hie vander
hant gods dubbelt of fange had
vout al syn sūde. ten leste doe
hie mit lāger martelien wal
gepynicht was. en als gout
in de oue was gepruyft. myt
enē rustelike slaep rustē hie
i vrede. **D**aer wj sekerlike vā
geloue dat hie nae ons helige
vaders sūte vnaers worden al
soe vroe als syn ziel vten licha
vscēden. sonder pine tot onse
heer quae. **W**at heft dese arme
xpi ye gebroke alsoe lange all
die dage syns stridens opter
werlt geduert hebbe. die nae
des ppheten wōrde vbandelē
sy starfheit des vlesich i geest
lik starfheit. **W**at hie en sach
niet nauwbe aē **W**at dat vlesich
mochte. mer wat die regel en
oude gebouden. **E**n als een tenste
sette hie op sy hte dat wote vol
come wōrdt. dat hie vā de hei
lige vader had of fange. dat hie

voer alle syn sündē die oude solde
halden. Dese helige mā bescaudich
mit sijre stāstiger peitencē on
selauheit en onse vsumelichē die
dese selue oude als over peitencie
voor alle onse sūden hebbe aēge
noemē. Ende wī en leue niet al
latbelich en trachlich. mer als wī
ons wēnich cräckelich wole soe
en schame wī ons niet vter met
ten te bliue. en vnt sieck hūus te
gāe. Dacr dese knacht gods in ger
re wīs en woldē gāen die inder
sieckte. die een. wōorde des douts
schey te hebbe. ende te metten
plach te come. als hie al seer sieck
was. Och dietyt vlyt en wech
die niemāt weder roepē en mach
en al yt niet costelre dā die tyt.
der en is niet dā wī. alsoe we
nich uchte als die tyt. Ende als
wī die pine scouwe wille die wī
in deser tyt om gods wā hebbe
angenome. soe valle wī i hō
der verwe meer pine inder to
comedē leue. **W**iel remāt seg
gēwā der crācheit syns licha
die sal wete datter is gescreuen.
dā de genē die god ontsie niet
en mach ontbreke. En dā die
apheet segt. dā hie iōg gewest
had en alder was gewōrd. en
nye gesien had dā die gerech
tige mesche vā gaede was gela
ten. wāt wīe heft gehapt inder
heet en is iōfūus gewōrd. En
wīe stāstelijke gebleue bi de
geboeden dē hēn die hie gelate
heft. En op dā dā niet alleen
niet tuge der helig scrifte mer

80
oumids crepele der goed' heili
ger māne die voer ons hebbe
gewest apēbare werde. **G**oe wā
len wī mit gracie ons heren
hiet vā tēbe miracule nae set
ten. op dā dā se lauhet dā me
de vōkōnē werde. en onse crā
heit tot mālike te stridē ghe
sterft werde. **V**ā ene die van
groter sieheit sūe hoefs ou
mids den helige sacramēt is
Evolgēst. **D**it xij. cap.
en broder was in clāen
dāul peter geheite. die
nae toecōmedē dā abt wesen
solde. dē hie in sijre iōcheit in
den gelboeten der helig ouden
hē selue alle dage een leuende
behauchlike offerhade pine
gaede te offeren. wāt al die ge
ne die geen godlike wille leue
i xpo ihū vvolgige vā de vāt
moete liden. **G**oe vhingdent
god die sine wōrouē alle dāf
tot houe besten ordiurt. dā
hie bouē maet grote seicheit
syns hoefdes creech. welke se
richeit die sterfke ridder xpi
seer vōuldlike drouh. en pin
den hē altoes i sijre pine gaede
te dāfē en te loene. En die qua
de slange des eigens willes vā
alre murmurige te bedwige
En al wāt dā hie al begeede
dā sū gebeente vōulde. op dā
hie mochte ruste inden dage d'
tribulacis. dā wāt nochtant
dā alre meeste liden sijre ziele.
dā sine alre breedsten geest

Dat cranche vleisch tot allen
oeffenige der dechde niet volge
en mochte. In eenre sondachser
niette de hie mitte broders ync
choer was. en hie boue maet gro
te pyne had i sine hoefde. dacht
hie wt te gae op sy custe. Mer al
telans gaf hie god in dat hie op
sette hie om gods wil te liden het
tott' pyne toe. Wat hie op dien
dage dat helige licha ons heren
solde of fange. Ende als die. pry
me wt was en die grote pyne
die hie in de hoefde had niet op
en hielt. nae hie nochtat i hem
dat hie hem holdt lyde. hent
dat die hoemisse wt weer. op dat
hie mitte anden dat helighe
lichae ons heren mochte ontfan
gen. En doe die tyt quae. dat
hie voer die graue des altaers
knyele solde. ende mit yuugheer
otmodich' neder vallende vemie
daer bat. soe voelde hie dat va
sine hoefde een groet stukke lo
des va had gevallen. soe dattet
ock een groet geluyt maakte.
Welc geluyt hie seer wtal hou
de. mer wt hie niet en sach
Wattet was datter viel soe v
Woderde hie hie seer. Och hoe
Woderlyk is die goed'tienheut
ons heren. wt dese broed' soe
grote pyne had. en nochtat om
die grote werdich' die hie had
totten lichae ons heren hie goed'
tuerlyk leedt. als of hys niet ge
voelde en hadde. **D**oe heft hem

god ouermids die gracie des hei
lige sacramets barmhertelike v
loist. wt nae die dat hie dat he
lige facinet had of fange. Was
hie soe volcomelick wa dier groet
pyne vloist. dat hie daer nae gae
gebreeck daer van en had. Ende
hie en welde der gracie gods niet
ondancker wesen. mer hie pyde
hie soe in douchden toe te nemen.
dat hie die sorge des goede huede
wist tot ignacio nae tot claendal
wart bevoele. Ende den nae een
goede abts mit sine helige leue
en mit sine guede sede waerde.
en sy ontfacte dou die wege
der otmodich' leude. en was een
goet ruich' xpi in alle zeden. **D**in
**enē monick die die moder gods
cruyt gaf i een visioe. dat xx. cap**
Ock was in claendal ey
monick die al was hie
wt god wtlich. hie
helt hie nochtat in de vleischal
wt wtclif' die hie solde gedae
hebbe. en was al soe kourber ind'
spysen en sorchuoldich alre hade
medicy te sucke en te w'w'w'w'
Mer die goed'tien heere die barm
hertelike pleget die dwalede te
rechte te stueren. die wolden ouf
desen bregge inden wech der se
lichheit. Op dat hie solde w'w'w'
en w'staen hoe selichlike ons die
helige scryftuur leect. dat w' al
onse sorge in gade sullen w'w'w'.
wt hie dou ons sorchuoldich
is. en heft hem gelberduht sulst

visitanie te doe hem die in sym
pelhat wat d'baelde vte rechte
bege. Die broed' sach in een visi
oen des nachtes. dat alle die bro
den haestelike te choer gingen
des loef gods te singe. En voor
die d'ou des chours stont ofe out
modige en die hoge gloiose moe
der der barmhertich die teyne
maget mala ende had een bus
se mit crude in hore hant. ende
ene iegelikē coā die broden die
daer voer by hore gingen te choer
gaf sie mit hore gebenedide
hant wat vā de suete crude. die
broder die dit sach was seer blide
want hie hoeppe dat die goedē
moder der barmhertich hē vā
mer ou wat geue solde vā de
suete crude. En als hie begae
te geneke der hant der alre goe
dētēster sceffenaerster. soe vies
de oen die alre barmhertichste
wēfrou af en seide. Behoues
tu ou mij crude. en bistu selue
niet een wys medic' en biste
sorchuoldich voor dy selue. Gaet
daer s en besorge dy selue. ende
gebrueke dyn crude alst du wilt
te. Wat ic bin allee sorchuoldich
voer die gene die al hoere haep
i mi setten. en op mine hee en
op mine zoe. Als die broed' die
worde ofer lieue vrouwe hore
scaemde hie hē seer en viel sie
te voete en bat v'giffnisse. en hie
lauede hore dat hie woert aē mit
hē selue niet en solde becomē.

81
en dat hie hē geheulike gade en
hore beuele solde. En als hie
aldus gelauede. soe offermde
hore die gemey hoelpster alre
kerstere mysche. en een sond'lig
patroester hore knechte vā
der oude vā cisterse. en nae
hē toe genade. en gaf hē wat
mede vā der suterster hemel
scher medicane. Als hie die sue
ticheit der godlike medicane ge
smaert hadde. Althāt liet hie
wese syn te decht en crachtheit
en al syn sorchuoldich voor hē
selue. en was wat te vrede mit
dien dat mē vnt gemeyt gaf.
En daer om halp hē god. dat
hie in corte tyden starck waert
en vroe in lyf en in d' ziele. Wat
syn nu die broders die meer d'ur
nae hore dat yprocras leert d'ē
dat xpus leert. die alsoe seet be
gen die gesontheit des sterflike
lichāes en vlesch. dat sie al de
zomer becomert syn crude en
wortele te vgaeden. en al den
winter die te stoete en die toe
migen. en alre hant medicane
daer af te make. daer die bate
niet groet af en is. die sie d'ur vā
crigen. d'ē dat sie hore eygene
wille d'ur in volge en die sorch
like egedo daer in word ghe
merct. Ick begeer dat sie vten
voor seide gēpel wille lere hore
betrouwe ingade te sette. en niet
in galiēno de meyster. Ander wō
gynē des hemels en niet in den

crude der eerden. En dat by seker
like sullen wete dat by in dat ver
weerlike ondel gods rede sullen
geue niet van onser copectie. met
van onser professien. niet ons dat
alte laet berouwe sal. dat by
die selich onser ziele niet besor
get en hebbe. En ons alteseer
mitter gesocht ons lyues beo
meert hebbe. en onsen onnutte tyt
like daer mede toe gebracht heb
ben. **Vanden eerbare man achar
dus meester der nouicien. dat
een en tveertichste capittel.**
In dat heilige cloister van claen
dail was een alt vader gehei
te acharthus die edel was van
sine geslechte. met van doechde
en van heilige leue was hie noch
edelre. dese was der nouicius
meist in claendail en had gro
te gracie in sine worde die ioge
te leere en te troosten. En doe
hie noch vroe en stark was.
Wart hie ducht van sinte vnaert
betgeseyt. daer hie nye closten
begyne solde. daer hie seer mit
te en deuot toe was. En doe
hie een out man was geborden.
en lage vromelike en ridderlike
teges die viade der myslucheit
selichlike had gestrode. waert
hie daer toe geset die nye riddin
xpi te leere. hoe sie hou viade
volbyne solde. En die drie stren
gende corde die quaet te breken
is. als die beuorige des vleysche

der werlt. en des boesen geestes
mit vuerige oeffenige ende by
bliuede aerbeide solde leere breke.
daer hie oude exepel der vout
ledere helige en ouder nye he
ligen die hie gegesie had vout
bracht. En den nye en de iogen
tot ene exempel voutsette. daer
by somige van die by van sinen
monde hebbe gehoert hie in sin
ue wille. Doe hie selue noch een
nouicius was soe quaet op een tyt
sute vnaert die eerworige vader
als hie dyck wil plach te we. ende
troste die ioge en leerde sie tot
stantfich. En als hie sij ser
moet wt had dat hie op die tyt
segge wold. nae hie desen achar
dus en tve inder nouicie aen
een siede. en vmaende sie inden
grees der ppherie en seide hem.
Eis daer nae bi dat die nouicius
en noemde by sine nae eer die
dach van morghe aen come sal he
melike en wech gaen. Weest daer
om wakende ende siet daer toe
dat hie niet mede en neme. En
al gaet die ofelige van ons wat
hi ons niet toe en hoiet dat hie
mede wil neme dat is ofe. daer
om wart daer op dat by dat on
se behalden. Als sie dit hoorden.
vbedderde sie he seer en saegen
nauwe toe. Ende doet nacht was
ende die tve nouicie sage dat hie
lach en sliep. wbolde sie oue wat
slape. wat hou oge wden van
slapericht seer beswart. Mer

achardus wat hie sekerlike ge
loefde dat die worde des helige
vaders niet te vgeefs en mochte
wesen. Hoe seer die slapericheit
he monden hie pynden he seluen
wakende te halden. cloubede nu
sy ansicht en treckede sy haer.
Wasschede sy ansicht. en he vore
de van der ceente stede op die ander
die hie he soe wakende hielt. En
doet daer by was. dat die broders
te hant geslechter solden werde. sijn
hie datter tse grote zwaerte ma
nen mit seer swaerte cappe inder
doice va die huse synlike in qua
me. Ende die woer in quae had
een gebrake hene aē den spete.
en aen dat spyt was een slange
aē gesteken. vande hoefde al tot
te starte. en was al om die hene
gesbonde. Aldus quame sie tot
ten bedde des valsche nouicus.
en hilde die gebrade hene aē sy
nase die dait lachen sloop. Ende
alsoe vouch als sie on geslecht had
den. ginge die duuels en werch
die mitte vbedlike tekenen van
bute beluseden dat sie va byne
in syn lyte bedreue hadde. Doe die
ogeballige mysche oetbake was
gesborde. niet als iacob vanden
suete schouwe. mer als een vul
apostata va de bedrugede slaex
stont hie op en naē veel cledet
mede en ginc de duuele naē.
en doe hie quae wor die liberie
had hie reidstap. en wolde dat
selout opbreke. ende boke dait wt

021
neme. Mer achardus wercke sy
gesellen op ende belusede he mit
tekenen. dattet soe was geguen
als die helige vader wer gesecht
had. Ende sie liepe on te same
nae ende vunde on stae aē die
dou der liberie. mer doe hie sie
gesbar waert spranck hie hene
dou die door des hongarts. Mer
doe hie ouer die muere des clou
ters niet come en conde. waert
hie daer gegrepe en weder igelent
Ende doet dait was en hie gep
berouwe en had des quades. dat
hie begrepe hadde. liete sie on
gae daer hie houde. mer va de
selue dage waert hie besete en
alsoe lange gequelt hene hie
den geest gaf. ¶ Die eerwrdige
vader achardus heft ons geset
ende geliet dat hie inde begyn
syre bekuerige veel stride heft
gehad tege die boese geeste. en
dat sie he genouth gequelt heb
ben. en dat hie hou bespotsel dait
wil had gesien. Duct als hie was
inder kercke singede of biddede
sach hie dat sie veel lampe of was
kerfen aē stacke. mer als hie
den naē xpi aen riep. ginge al
te niet. Op een tyt apenbarde
he die duuel als mit he vechte
de myt zwerde den hie duf wil
sloich en wode. en duf wil weder
van he weder waert gesboent
Ten lesten sloich hie den duuel
vnt hoeft dat he die huere wt
den hoefde liep. En doe hie he

Wolde trecke by den haer ende
vten Wege sleipe toich hie een
stukke af van de hoefde dit al
soe vul stanc dat de stanc
geen mysche vdrage en conde.
Welc stuc hie mitte haer veer
van he weep mit groter owerde
En althant en sach mens
niet meer, mer hie liet achter
een teike sijre dreynicht. Wat
een iaer lanc stanc sijn hat
alsoe vul dat he die stanc vol
nae onvdrachlic was. Doe dese
knecht gods op een tyt in dinc
lant was gesant, om ey nye
clouster te stichte dat ou een
closter was gelege inde sticht
van trier, ende hie dar voende,
soe gaff he god te sien ende te
spreke ene helige mesche, die
waerlich ruyck was en een groet
heremyt die indie lande lage
had omgega op de bergthen
en inden bosschen die numer
meer on danc en quae, ende
arm cleder aen had. En om
wille niet en at dae crude die
op den vield wiesen en wor
tele der crude, dar hie sij licha
mede staende hielt, en vdroich
mit woderlike vduidicht, die
groete hette des somers en die
wederlike heilde des winters.
Doe dat op eenre tyt doet boue
mate wut was en sondlinge
seer shyden, en hie niet en had

Daer hie schuylen mochte wou
die grote kelde en ontga mocht
te den groten snee die doe viel
soe lach hie nacht opter eerden
en was seer danc besmudt, soe
datme geen teike sijn licha
daer bekene en mochte, dae dat
sijn adem trecht den sine boue
sine monde wat gesmouten
Die woderlike doichde des ma
ende die grote vduidicht die al
le meschelijke mate hoge boue
ging plach achardus sine no
uue te segge en te vtellen,
daer die ioge ridder xpi seer nie
de gestercht worde, en grotelike
ontsteken worden totter my
ne der doechde. **Da heer ganfrid
monick tot claendail, en hie
biscop tot foreusen, dat tibe
ende t wuntich capittel.**
Ot zeliger gehouchnisse
heer ganfridus wunne
een monick tot claen
dail ende nae een biscop tot flo
resen dat in sardina is gelege
fer hie biscop warr, doe hie op
een tyt tot claendail inde chou
was mitte broden, en hie he
mitte anden trouwbelike pynde
gade te betalen die vrucht sijn
lippen, soe vdiende hie soe uit
by va sine monde gehout heb
ben sulke confioe te sien, hie sach
dat daer een blikerende gloiose
processie quae vander nouw ze
de der kercke als va den kerck
houe ende ging voir die grade
des altaers vout totte sieckhuse

Indier processien waen acoluten
subdiacone ende diacone ende
prieesters die va elke soene en
soene die een voer den andren ginf
Die acolite waen mit witten
gedect. en hadde waskerse in
houe hande. dat nochtat meer
schene ouerige kerssen te wese.
men waskerssen. Die subdiacone
hadde seer costelike rouck aen.
Ende die diaconen schoe blicke
de syde rouck daer sie suuerlick
mede geciert waen. Die prieesters
hadde seer costelike fluete casu
len aen. Elck van dese roufside
drouge dat houe dienste to behout
Ende nae he quae een grote sch
aer die al mit witten waen ge
deet ende alle ginge nae ordi
nacie. Nae alle dese volchde die
glouose moeder gods en altoes
maget maria. die blekede cony
gine der hemele ende die vrou
we der engelen. daer die lieue he
lige apostele petrus en iohanes
aen die rechte ziede ende die luyt
ter side bihou ginge. Die alre
goet dienste moeder gods was soe
suuerlick ende soe schoe ende soe
daer van aersichte. en va al hou
te habyt dat va houe daerheit
alle die kercke byne blicten. En
die pphetlike geest die dit vusi
oen apebaerde sprac ynt hte
des geens dient was gegeuen
te sien en seide. Dit is die cony
gine der hemele. die is die vrouwe
der engelen. Als sie daer mit sulde

83
solepniciteit als us geseit heb.
voet die grade des sanctuarij
ginge quame sie totter kerck
dow die totte sieckhuus geet
Ende als sie daer ginge en sach
hie sie voert uet. Opt sieckhuus
lach op die tijt een eeter broe
der sieck die tresseling hiet dat
een douchsam man was. die la
ge zierck had gelege. en die geise
lige des goede vaders. als een ge
housa soen seer vduidelike leet
die doe lach op syn v scheiden.
Ende altehant daer nae die bit
terheit deses tegelbordige leues
vbandelde in sueticheit des elbi
gen leues. Daarom meyde die
ma gods ganfridus die dit sach
dat sie tot syre wtwaert quame
ende dattet een teike was syre
elbiger selicheit. Och hoe groet
syn die goede die gey oge ge
sien hebbe noch ouer gehout en
heft noch in geens mischen
hete is op gegae. die god bereit
heft den gene die he lief hebbe
Als men mit soe groter glorie
te gemoet comt eente zielen
die wte licha vscudet. Am hoe
groet vrolicht en blytscap sal
sie vrouwe als sie comt te be
sitten dat hemelsche vaderlant
daer sie elbelike vsaedet sal
berde. va de begeerlike schou
wen hours scappers. **Du heer bul**
de winge een monick va daen
dul. uae biscop. dat tray. cu.

Op een ander tyt doe die sel
ue knecht gods gansfadus
mitte anden broden was
inden dienste gods sach hie apen
paerlike dat die bose geest in ge
likenisse eentre apen quae vnt thow
Ende als dyt mysmakke beest
voer he stont sach hie on oerberde
like en vsmadelike aen of sion
te spotte hadde. En als sie van
he ginc. ginc sie vte choir ende
hie en sach sie niet meer. Dese
zelige ma gods was op een tyt
sieck. en he wart seer bage i sure
keele. en dese pyne was van dage
toe daghe soe datter een woude
sieckte wart. daer die meesters
yene rait tege en wiste. waer o
hie ou al betange waert. alre
meest wat hie niet singe en mach
te den lof gods. waer om hie hem
kude sond'lige tot sunte vnaert
en bat on dachs en nachtes mit
veel screue. dat hie om sij helige
vdiensse va gade mochte vange
dat hie mochte singe inde choer
mitten broders. Die helige va
der wart belege tot barmhertich
om syn bidde en om syn screue.
en apebaerde he in ene visioe.
en op dier stede daer hie die meys
te sericht had tasten hie mitt
hant. en benedide sie mitte tei
ke des helige cruces. Ende als
hie tot hem selue quae. voelde
hie dat hie al genesen was. en
dat hie wael singe mocht. en
hie en voelden daer gey hinder

van die sieckte. **O**p een ander
tyt geschiedet datter een ander
broeder sieck waert. die hie sonder
ling lief had. ende die sieckte wart
soe groet dat me gemert had hie
solde sterue. waerom dese voer se
man boue mate drouch was.
Ende op dat hie bebyse solde dat
hie een gewaerich vriet was te
ga hie onse heer trouwelike te
bidde. dat hie sine lieue vrient
gesont solde make. en in dese
siekten stont hie vout de ogen
ons hen. En als hie aldus stede
like in aerbeide was suchtende
en screide stont daer een bi he
ende seide. Giet die broed daer
du soe veel vout biddeste sal gesot
berde. mer daer sal een ander
die du omer soe lief hebste wt
der tyt waen. Ende dat geschie
de se wat hie genas die der doot
scher te geneke. en daer sturf een
goet alt vader dat een seer helich
ma was. die geheite was rey
naldus va clunian. de hie in
xpo te mael lief had. Dour doe
hie voer sijre moder die gestorue
was seer sochde. en daer te mach
veel voer screide. soe bat hie o se
heer seer veel dat hie he daer va
volde apebaen. of sie noch in
pint waer. die of sie genade
had of fange. En doe hie langhe
om dese saeke gearbeit had.
ten leste quae daer een steme
va gade sprekede waer o bidde
tu dus drouch en drustich. ende
wilstu onsen heer daer toe d'bi

gen mit dine bidden dat hie dy
sal segge. dat dy niet toe en be
hoort te wete. **B**idde trouwelic
voer dy vroude en god salt goet
maken. **Hoe he vtoent wort
dat hie biscop solde werden
en van sijre duerbare doot.**

Dit xxiij capittel.
ese ma gods guntfridus
stont op een tyt in sijre
ordinacie. en daer quae een tot
he in een visioen en dede he ene
gulde ringe de sine vinger. daer
hie mede bebyde dat wirt daer
was geschude als dat hie biscop
like werdicht solde ontfange.
Wirt inde selue iaer als hie ons
selue gesecht heft. Wirt hie bis
cop gemact tot floresen. Welck
bysdom hie seue iaer lanck eer
like regide. ende daer toe soe
bebarde hie syns selues leue.
alsoe in alre puerheit en hei
licheit dat hie sine dienst groet
telike eerde. ende sine nacom
linge werdige erepele alre hei
licheit achter liet. Ende doe die
tyt quae dat he god roepe Wolte
wt deser tyt die gode allee ku
nich was. ginc hie wt sardine
om te visitien sij cloyster van
claendail. daer hie kint tehuus
was. daer hie ou seer begeerde
begraue te werden. Ende doe hie
soe nae quae dat hie dat cloyster
van veers sien mocht slouch hie
syn oge op totte hemel en such
ten swaerlic. en bat ofen heer

84
Wt geheilre hten en bergeerten
solde hie in duen iaen steruen
Want in soe laeger tyt plach
hie daer eens te come. dat hiet
soe wbolde woeye dat hie daer nu
mit alle mochte bliue ende
va daer niet en seiden. op dat
hie omer noyget anders en stor
ue en soe solde derue die beger
de groene va claendail. Ende
als hie in was gegue mit clou
ter daer hie soe grote myne toe
had. Was hie daer een wil tyds
al gesont. en die broders waen
seer blide va soe lieue werden
gaest. Den lesten quae he een
seer sware siefte de die een
deel dage duerde. en ou soe wies
dat hie ten ernde bega te come.
en te geneke. Ende. Als he dat
helige ambocht was gedaen.
en hie dat helige sacrament wer
delick had oefange. Op die
selue vren daer sie he allen
va wbolde ruste hie onse
heer. Doet was bi der mydd
nacht i der hochtyt der kerck
wbynge des cloysters va claendail
en die eerwbdige vader die abt
va claendail die die puerheit
sijre wsciatien wal kundich
was. doe hie sij oge louf. ende
al doot was. riep hie mit gro
ter begeerte syns hten. O sue
te eerwbdige vader die almec
tige god moet mi gone dat
ic mitte wste bid moet come.
ende uwer geselschap tgebrucse

Inde doe hie dat ambocht dede
synre groene was hie alsoe seer
bewege dat hie sy screien niet en
coude gelaten soe datter nauwe
vemāt soe hart en was vā hten.
hie en screide. Doe dese helige pries
ter ierst begā sieck te wde. Wart
tet enē van den broden apēbaurt
dat hie altehas sterue solde. daer
nae die broder mitte andē was
iden dienst gods. ind' mette sach
hie in een visioe een bedde dat
seer sachtelick was toe gemact.
ende gespreit mit dekenē die al
soe wyt wden als snee. dat dese
helige biscop was bereidt. dūr
die zelige ewige ruste by beteket
was. dūr hie te hant toe solde w
men. Ende des selue nachtes
doe hie vter tyt was gebaeren
en sy licha inder kercke gelaert
stont en dūr geluit wart dat
mē houclike die mette vā der
kermissē solde singe. en dese vour
seude broed' onestake wart begā
hie mede te dincke op dese biscop
die dūr was gestorue en mede
houde hie een steine die hē toe
spracē vā desen knecht gods en
seude. Biet nu men begā te lude
ontfinge alle die helige die in
den hemel sijn desen helige bis
cop in hōr geselschap. Als die bro
der die steine houde wart hie
seer blide en stont op en ginc
te choer en sancz mitte andē
en omer ouerdacht mede om die

glorie des helige mans ende doe
men die laudes sancz sach hie dat
aenden wanden der kercke bi de
biscope bernde een vze lancz alsoe
wel waskerfen die vā gods wege
daer ontsteke wden dat sie niemāt
tellen en mocht. En als hie dūt
geestelike licht mit lychamelike
ogen aē sach. Wart hie daer seer
af in sien heet beruert. ende hie
laude en danchte gode in vze
licheit syns hten. van al dat hie
gesien en gehout had ende seide
in hē selue. Heer god der douchde
sie sien al selich die in dy hoepē.
waerlick heer dese helich is selich
den du vcoere hebste en aegenoe
men. en hie sal woene in dinen
widen vourhauē. Wart ick geloue
en heb des guet betrouwe dat
hie overdich is onder dine helige
ende mit de wtoirene gerekēt
te werden die in deser werlt in
den werch dūr hie in waderde p
de trouwelike gehousa te wesen
in ulbe geboeden. Naē tbee mā
den dat dese helige mā vter tyt
was gevaere. doe dese selue broe
der mitte andē broeden was in
metten en sancz ouerchliken.
quae hie haestelick wt hē selue.
En dese helige biscop apēbaerde
hem dat hie hē aendede of hie mit
se wolve doen. en hie hē dienst
tich was. en die casule hē op w
dende. Op die selue tyt sancz
mē in die mette in den choer. Ic
sal ingaen totten altaer gode

tot gade die vbliet mij ioncheit
Nae die dat bi van dese vrient
gods van sine leue ende van sine
eynde dese vourscreue dinge ghe
segt hebben. soe behaucht ons hier
een mirakel te vtellen dat wal
werdich is dat niet segge. dat dese
selue knecht gods blidelike vee
telde dat hiet gesien had. hie
waert te nide dat hie een van
sine kercke wolde vberen. wat
sie out was en bi nae vallen
wolde. En doe hie geboedt dat
men dat altair solde breken i
sijer tegeboridich. want hi daer
een out vzoistert vaken mit
helychdom ~~vant hie~~ dat helige
lichae ons hen dat soe volcome
ende soe geheel en soe wit en soe
uercluf sonder enighe smette
en gebrekelicht wart gebonde.
oft daer gysten had gelecht ghe
west. In al dien lande en was
nientat die dat gedacht dat
die kercke en dat altair gesticht
was. Als sie dit mirakel sage
al die doe daer bi walen vbliden
he seer en worde gesticht inde
rechte geloue. en bekende dattz
was dat gelsaer lichae ons hen
Daer warachtelike wa is ge
schreue. Du en salste dine heli
ge niet geue te sien enighe ge
brekelicheit. Dese zelige biscop
vuyt wt deser tyt totter zelig
ewich. t inde iaer ons hen duiset
ende hoert en achtenseuetic
op die derde dus van nouebet

25
Ende hie is eerdelike begue
bi den eerworige biscop van li
giers godefridus die by sūte
bernarts tide puor plach te
wesen in claendail. en dar van
wart genomē en in byscops
stoel vheue. mer hie soe geeste
like leuede. dat hie alre eren
werdich was. **Da heer buldesi
n een monick van claendail
die nae biscop wart. dit xxx. ai.**

Onder alle die doerlucht
ge manen. die wt den
Wingart des here der
here die helige vgtaderige van
claendail. ouermids die gracie
die van den hemel coemt syn
gesprate. die vort op veel wa
tere geplaut worde. ende mit
biscoplik eren sij vheue. heft
sondige swoen gebleket val
desimus. die trouwelich nae
gebolcht heft die lerige des al
re eerwirdighsten vader sunte
bernarts. Ende heft mit ge
heelre hte vsmadt al die hoe
uordie en wallust der werlt.
van der tyt dat hie tot claendail
begā te wone. en hie glouerde
daer van dat hie die warachtige
ryckheide der wallig uermode
voer geset heft boue die drus
tige ryckheit deser werlt. wat
nae dien dat hie van de apostel
heft geleert dwaes te wesen.
op dat hie wys moye werden.
Soe heft hie die rickht die den

mensche meer idel make daen
veruulle van hē gelborpē. Ende
die rickheit die ogyemete groete
gloze bereit ider ewichtheuet hie
mit groter begeerte om gehelset.
En als hie naevolgede die helige
volcome monike geleert had in
den nedersten Water daer die su
den bescreit werde op te dymen
totte ouerste Water daer men
mit sichten begeert mit grote
vlange die zelichet der hemelsche
vader lants. soe is hie des werdich
gelborde dat hie niet alleen hem
selue leue en sal. mer wel men
sche mit goede exēpelen en werke
der doechde behulpelic wese tot
houe zelichet. Aldus is hie oimud
dat roepē gods tot pyssa dat die
ouiste stant is van al tussien ar
chybiscop gelborde. En als hie
dese hoge werdichet had otfange.
soe heft hie mit soe groe ouvlo
dicheit der gcestelid blytscap
gebleuet ende heft soe mogēli
ke in vneheit des gcestes gedac
dat hē toehoude. Ende dan en bo
ue soe heft hie inden byscoplake
staet die oimodichet en die sacht
modichet die ene monik toe hoi
ten niet achter gelate. Soe dat
niet alleen die oude vā cisterse.
mer alle die goede mēschen die
italien sien hē seer vbliden.
en gade daer vā dācke dat hie hē
in houe tude soe schoene blenc
kende colupne en soe starcken
scutte der heilig kerke heft ge

geue en vleent. Mer wat dat seer
te bescreit is in myschelike dige
niet sonder gebreke en kan wese.
soe isser tussche die vā pyssa ende
lufensen oimute dat werck des
duuels en seuer vianescap op
gestaen. die lange nae den doot
des helige byscops om die vkeede
vherdicheit beide der syde een
deel iaen duerde. die nauwte ten
lesten gesont mocht werde. Wie
daer scout aen had aen der vrede.
dat en behoort mi niet te segge.
Dat segge ic alleen dattet den
helige byscop harde scadeluck en
pynlick syre sielen was. als dat
van gods wete somige men
schen is geapēbaert. Want een
wū tyde nae de doede des helige
byscops die was inde eylande
van sanduue een priester van
goede leue die daer een kerspel
kerke te bebaen had. die ker
ke stont wat vshede vanden
hufen. Opeen tyt doe die pries
ter misse dede want hie die hei
lige hostie aen tbeeen stucken
vā een vshede. die al heil was
doe hie sie cōferride. Doe hie
dat sach waert hie daer seer
van verbeert ende beanttet.
en mit groter vweernisse vol
bracht hie syn misse. En als
die dienst gods wt was en al
dat volck was gegae. bloef hie
daer alleen. En wat hie droe
uich en begae was om dat

teken Datter geschiet was. soe
stont hie aē die oyst zide der ker
ke mitte rugge aen der muere
vā der kurchen en sach oystwert
Ende als hie aldus een wyl stot
ende dichte soch uoldelike om
datter geschiet was. wart hie
seer vueret soe dat al sij lief
beuede wart en wart soe beba
ten en benauwet dat hie een
liet niet en mochte ruere. En
hie sach mit apene oge een o
tellike scaer volck die te puer
de ende te voete by hie hūne gin
gen. Daer was vā beide künen
alte hāde volc mede. daer hie ou
veel mische sach die hie plach te
kennen. doe hie leefde in de vley
sche. Doe quae daer een vandien
die hie vuedelick plach te wesen. en
bleef viden priester staen en sprac
vuedelick mit hem. En doe hem
die priester vrachde wat dat was
en wat dat beduden. Hie antworde
he. het sien al ziele der mischen
die gestorue sijn. die nae die dū
sie vdiēt hebben in desen leue alte
hande pynne motē liden. en dus
dū die weelt loepe. Die sōmige
werde haestelijc vloest. sōmige
laeter sōmige en moge ou nū
meermeer vloest werde. Als dese
mische dus mitte priester sprac
soe sach die priester op en sach
de voersede archebisop mit ne
der geneue de aēsicht vour hem
hene gae. als die des strege rich
teers sentēcie vduidelike moeste

86
Drughen. Die der mogheiden
der viantde die was gewelck
ouer hie hadde gecrege mitten
prophete mochte segge. mijn
viande en wikt niet alte blyde
wesen ouer mi dat ick bin gedval
len ic sal al weder op staen. Als
ic sitte inder dūsternisse sal
die heer mi licht wesen. Ende
als dese priester den bisop sach.
vbederde hie te mael seer. ende
van grof veruuisse en vbeden
trep hie lude en seide. O we nu
arme sūdige mesche wat sie ick
Is dyt niet onse heer her balde
wbi die archebisop was vā pisa
ende wte helige cloyster vā cla
redail genoeme was. Die mit
he sprac antworde hie dat op
en seide. hie ick. Die priester
seide. Dese man die in dat heili
ge cloyster een monick was en
soe helige bisop was is die dū
toe geordelt die hie dus danige
pynne sul liden. Wj hadde gehaep
dat hie mitte helige engelen
had gewest inder glorie des ewi
gen leues. Hie antworde hie en
seide. Ick sult dat woubaer we
ten en niet dū an twiuele dat
hie waerlike heilich is en een
bisop vā hoe vdiēte voer gade.
Mer wat om sine wyl de grote
onrede is geworde tusschen
dien twēen steden. daer om wor
det wtroge. dat hie niet en kay
come in die ewige rust. eer dese
twidracht is geeyndet. Daer
nae sach die priester een colupne

Die wederlike scoe blenskende. soe
dat sie claere schein te wese die
die sone. die rekede al vander
eerde totte hemel. By deser
colupne sach hie dat een hei-
lich engel een ziele aē leiden
totte hemel. En doe die pries-
ter vraechde wie die ziele was
atworde hie. Als die ziele des
richters die coſtancie hiet. Dese
ziele heft negē iaer onder die
druppe sijn huses gelegē. ende
betaelde die scult die sie scul-
dich was. woer hou sunde tel-
den. Mer wat hie barmhertich
plach te wesen en goetlic-
den armē ende den genē die
onrecht leden recht plach te
doen. Ende dier en bouē ge-
waer berou had en sij bicht
dede vā alle sijn sunde eer
hie sterf. daer om heft hē god
barmhertich gedaen. dat hie
huede vā alle pijnē word ver-
loyst. en word geleit i die ewi-
ge selicheit. dier sijn ziele mit
allen guede myschen eweluck
sal v. saedet werde. Dese voer-
seide dinge en veel ander hou-
de en sach dese priester vaden
vborgene dinge des toecomedē
leues. Ende onder alle dese
wart hē mede geseit dat hie sel-
ue van die iaer solde steruen.
Doe dat hie mit sijn doode be-
wisde dattet al waer was dat
hie gesecht had. Dus wbolde
die barmhertige god dat al waer

make dat sijn gemijde biss-
copsziel al was sie rechtuer-
dich al was sie helich. Wat sie
douch wat bestiet was mit vler-
ken der sunde. soe en mocht sie
niet ingae in rike der hemel-
scher puerht. Noch sie en mach-
te die claerht des middachs
licht niet aensien. dier die god-
like brudegō in rustet. eer sie
van sijre genade gereynicht was
en die onreede nedergeleucht
was ende sie vā de brudegom
vdiende te houre. Soem vā ly-
bano coem du salste gecroet
werde. Alte same bistu suuer-
lufc mij vuedien alte mael
bistu suuerlufc en gey vles-
en is in dy. Mer wat meyne
by dat ons dat bedudet dat die
helige hostie was gedeilt. dae
dat by dat wete sullen dat sul-
ke apebarige niet sonder den
wil ons vloesers tot ons oer-
manige en tot ons vbeiterige
der sterfluk myschen gesien
sundigen als sie goede geest-
like mesche geapebaert wde.

**Van eskillo wst erfbiscope vā
dēne merckē en nae monich**

O tot cluēduil. dat xxvj. ca.
Die groudadige mā die
mit alre werdich is te
noemē eskillus wael eer archi-
biscope vā dēne merckten en een
legaet des stoels vā rome i de
eylanden die ynt Norden liggē

ende nae eenomdick monich
der oude van asterfen en in cla
rendaul professyt. Ide hie noch
een idgeling was van tselv ian
is hie van sine alden ouer gesent
ter scoelen in sassen en boende
toe huldesem. dat doe een vnoem
de schiet plachte wesen. daer die
clerckē wt allen landen seer pla
ge te loepe. Ende doe hie daer
en wil geweest had. viel hie in
een swaer sieckte. daer hie soe
lange van gequelt waert. datte
alle die meisters ougeue. soe dat
hē ouer dat heilige ampt waert ge
daen. Ende als die priesters en
ander gelouige mensche by he
stonde quae hie hasteluck wt hē
selue en waert alle sijre lede o
mehlich. soe dat hie by nae dert
scher te wesen. Als hie dus wt
genoeemē was wtē mysluke sy
ne. waert hie in de geest geleid
in een worige die alte samen
als een ouer die bernde was.
Ende doe hiet wat naere wode
gaen en curioseluck daer in sien.
quae daer hie steluck een blame
wt. daer hie van begrepe waert.
en teges sine wil inde bernden
oeue geworpe waert. En als hie
te mael seer daer in bega te ber
nen. en niet anders en sach daer
daer eweluck in te bliue. Goe
sach hie oimids die barmhertich
gods ene enge werch vander eenre
dow totter ander. daer ouer die brat
niet en was. Ende als hie ald
desen werch sach creech hie wat

87
haeps van daer te come. Ende
hie pynde seer crupede en aert
dende totten wtgange te comen
en hie ste hem voert tott doue
ende quae daer wt en vloet al dat
hie woude vande vslindende ouer
Ende altehant quae hie daer hie
sach alten grote schoene widen
concklike palaes. en als hie
daer inginck sach hie die con
gine der hemele die vrouwe
der engelen. sette in ene alte soe
nen gloriosen troen die alte wo
derlike schoen blackede cleder
aen had. En hie ginck outmoe
delike mit groter vvernisse tot
hou. en viel hou te voete ende
bat hou iamerlike dat sie hou
ouer hem ontfarme woude.
Mer onse vrouwe sach hē onw
delike aen en sprac hē al drei
gende toe en seide hē. hoe hie soe
koen waert dat hie voer hou oge
dorste come. Ende sie gebout
hē dat hie haesteluck wt soude
gae. ende weder inden ouer gey
nicht werde. Mer onder al die a
deren die daer by waen by die que
derrere moeder der barmhertich
waen daer die eerwrdige manē.
die een was die biscop van der
staet. die ander was die deeken.
die derde was ouer een merklick
man die was regiments had in
der stuit. En dese drie manē sach
hie aen. wat hie sie wtal bekende
en bat seer seeruelike. dat sie die
alre goedtienstige moder gods voer
hē woude bidde. En als sie dat
seer vnucllike dede. Antworde

hem die alre barmhertichste vrou
we ende seide. Want ondwide ghi
v te bidden voor desen idel licht
uerdige iogeluck die owerdich is
voer mine oge te comen. Dese ver
keerde ende lichtidige iogeluck
en plech nūmeemeer te ere. Die
engelsche gruete en plecht hie
mi nūmeemeer te lesen. Die ba
den dat sie oimuds houe gelboe
like goedertuech die misdaet sy
te iocht en sūe oretetheit he
wolde vgeue alsoe veer als hie
he wil betere. Die iogeluck quae
beder tot onser vrouwe al beue
de ende seide. Alre goedtēste
vrou ontfarmt v mijre die alle
mēschen pleget genedich te we
sen. West mi oic genedich ende
en wilt v goedertien barmher
ticht niet vā mi liere. Want
ic bin bereit vout aen inder e
wicheit v te diene. en nast gade
boue allen creature te eren.
Woytet my vader dat ic in dus
trotter nouit bin hie solde geen
veels geltis geue om mi wt de
ser noet te vloesen. Als die ion
gelick iamerlike dese worde sei
de. soe sach on die alre helichste
mijlre ioffrou die moder der
barmherticheit suetelike aen
ende seide. Hoe meystu soldestu
dy wal mit gelt vā mi quyt
moge wepe. Du soldeste licht
wal gracie bi mi vinde. heds
tu mi soe veel te geue als dā
toe behoert. Doe wart die ioge
luch seer blide en quae mit goe
de betrouwe on vrouwe wat

niere en seide. Iae ick iae ick al
te goedtēste vrouwe ic sal mi
seer wal quyt ropen. en wart v
genade gebiedet dat sal ic gern
doen alleen dat gy mi wilt ge
nedich wesen dat ic in dat ver
werlike vuet me weder gelbor
pen en werde. Doe seide die edel
comgine alte iocvrouwe. Doe
wil ic dat gy niet en sullet ver
geten mi weder te geue viff
muude zaedes vā viften hande
van elke een muude. Als hie
dat houte atworde hie seer bli
deluck en seide. Dis my wael
te wil alre liefste vrou dat gy
vā mi eischet en ick offanget
seer blideluck. en ic sal v goede
maete en ouvolouende mate ge
ue in ulbe sauen. En doe hie
dat bi sijte trouwe vasteluck ge
laeft had dāer dese die vrou seide
manen oic borge voor woerde.
Wart hie lesten quyt gelaten.
en hie quae weder tot he selue
Ende hie louf syn ogen op en
waert weder sprekede. en hie
trichte he op en sat in syn bedde
en hie wart behuelre herren
vroelick ende beguen blidlike te
roepen. God sie gebenedyt mi
bin vloest van den ewige doot
en ick en sal niet berne. Ic dā
v helige moder gods en ewige
maget dat gy mi van dese bra
de hebt vloest voert aen en sal
ick niet berne. Die dyt wonder
sage dat die iogeluck die dā dā
was soe weder quae soe riep

en soe omme vroelick was vbro-
derden sie he alte seer en vrachde
wat die zake was. Mer hie en w-
de en wittys anders niet geseg-
gen. daer god sie gelaest ic en sal
niet berne. ic en sal niet berne.
Ende als hie dit vacker gesecht
ende weder hant had. ten leste
kuerde hie he totte die bi oen wa-
ren en seide he al dat hie gesie
gehout en geleden hadde. Dair
was een guet geleert ma by
die de wgeluick beduden. dat hie
selue niet en vstont en seide. Du
salste wete dattu een ma van
grot werden salste werde ende
va grote staet in helij kuerke
En als die tyt coemt vider ge-
nade gods en sijre gebenedider
moder soe suldi totter ere gods
en sijre gebenedider moder va
uwe goede vif cloysten ty mere
van vister hande ouden. soe dat
in elke cloyster ten misten twelf
psone sulle wese. die daer diech
ende nachtes den heer en oser lie-
uer vrouwe sulle diene. Doe hie
dese bedudige houde sweech hie
daer op. mer het was altois in
sine herte. Wat daer noch van
solde werde. Ende visoe waest
he mede te kerne gegeue. dat
die drie mane. die groet bi ons
lieuer vrouwe waen. ende die
trouwelick voer he baede die doe
noch leuede. dat sie byne dien
naet alle drie vter tyt solde va-
ren. dat al soe coert dair nae ge-

schiede. **M**aemals doe de
se edel wgelick ouder waert-
van iare ende soe toe naem
in wysheit en in douchde datter
een seer goet ma was gellorde
soe is hie een archibiscop gewi-
te va luude. dat die ouerste
biscop is va alle deyne merck-
ten. En doe hie gecome was
totter houchheit die he soe toe
vour geprophetiert was. doe
bekende hie dat die tyt was
gecome dat hie syn belaeft
solde betale die hie oser vrou-
we had gelaest. va vyf muid-
de van vysterhade saede. Als
dat hie nae die bedudige des
guede mans vyf clostere va
vyster hade oude van syns
sels goede solde stichten. En
want hys doe wal macht had
soe liet hie va vere wulslade
daer die fontey was alre ges-
telich niet alle vister hade
couente come. mer noch meer
die ellick sudlinge pfeffen
hadde. soe dat hie twe couete
creech va der oude va cisterse
een va de huse va cisterse
en een va claendul. die hie op
die alre beeste stede van sine
lande als twe vruchtbare wi-
garde plante. op dat sie win-
der gerechtich wour solden
brenge. En op dat hie he vol-
comelike vry solde make. en
sijre alre goedtuerster vloeser-
sche goede en ouvloede mate

soe als hie hoer gelaeft had
waer betalen mocht. **E**ne en
wilde hie hou niet alle vif
closteren stichte. mer hie was
selue altois vlitich meer en
meer closteren te stichte van
sine goede ende mit hulpe
in der goeder mysche. **H**ie de
de dur ou al sy macht toe
die oude heidesche gewoete die
noch in die lande veel geble
ue waen mit alle wt te wide.
en nae de helige kerste geloe
ue dat volc dat he beuolen
was te ordinaire. ende die dur
tege houedichen weder strub
bich waen te corrigeren. **E**ne
neerstich was hie en gelwa
pet mitter myne der gerech
ticht dat hie al die quaetheit
en waerwisen pynde elbech te
brege. en al dat helpe mocht
tot selichheit syns volcs voert
te sette en te stercke. dat in la
ge vourledene tyde in die lande
nye biscop soe gelbest en heft.
die soe veel vruchte in der hei
liger kirke ende in der mysche
die he beuole waen heft ge
dien. **O**nse heer heftet al om
sijre eere ende om die myne
die hie tot he had gedaen. hie
gaf sijre stemme cracht en die
des helige biscopban niet en
achten. die sloech die almech
tige heer somtijt mit vveeli
ken doot. **E**ne dat dur een rijk

maer was die in apebaen ouer
spoel sat. die die eerwrdige bis
cop opte witte doredach alsme
dat leeste auctinael ons heren
in der kirke bequet apebaeli
ke te bane dede. die in der helig
nacht in der vrisenisse ons heren
mitte wane dat hie in ouspoel
bi sat. en nut tbeeen soene die
sie tsame hadde gelbone die bo
se geest altesame vorchde seer
vbeerlike ende vuirde sie ter
hellen dur sie elbelich gepinich
sulle werde. **E**unte bmart
den alre eerwrdichste abt va
claendaul al was hie dur vee
van. hie had he nochtat i gro
tee soedeclige beerdicht en had
duer grote vrucht toe. **E**n ten
was he niet genouch syn disci
pule te sie die he gesert worde
om eyn nye closter va synre
oude te stichte. mer sy begerte
was alsoe groet dat die man
die also mechtich was i sine
lande beide i geestelijc ende in
beerlike mogetheit. al dat hie
dur had liet wese. en nae ae
alsoe lange en arbeitlike en
sorchlike wech. en quae tot
claendaul een otmoidich en
een groet man. die niet en
touch va curiosicht wat nves
te houen. mer sy goede geloue
en sy grote vrucht hoe seer hie
duer screiden. hoe mylike en
hoe outmodelike hie he duer

had. niet alke totte heligen
vader die soe groet was i sine
herte. niet tot alle den anden
broden. dat en is niet lichtelike
te segge. Ende doe hie beder
om solde trecke tot sy eygen
lant. en hie begeert had broet
niet hie te neme dat sūte ber
nart gebūdyt had. dede hie
als die mūslike rede wt wiset.
en op dattet broet te lāger sol
de duere. liet hie dat tselberfs
backen als sie wul plege te
doen. die ouer die grote see va
re sullen. Mer die helige abt
berispede he goedtlike in de
ser saeke syn cley geloue ende
seide. En heft die benedictie
niet meere macht dat broet
te halde dattet niet en weyge
die dat tselue gebacke is. Ende
hie en wolde dat tselue gebacke
niet benedre. Mer hie liet hem
haelen gemey and broet dat bī
dide hie. ende seide totte bysop
Remet dit broet mede ende en
sorget daer niet voor dattet
wet v schimelē sal. Hie nūe dat
mede en dor veel lande ende
waten quae hie genuchlike te
huus. En want hie sach dat dit
gebūdyt broet altoes in enen
wese was en bleef glorieiden
hie daer van dat hie soe cley
was van geloue. Niet lāge dan
nae. houde hie een droughe
meer. als dat syn sūdlige vriet

89
unde vrede was gecrustet. Dat he
screef broedet gnaufrod een mo
nick val daendal. dat lāge tyt
notarius was oses alre helich
sten vaders. Mer doe wart sy
hite hie i sine lyue. en in sine
gedachte began een groet ouer
te bernen. Soe dat hie alle v
genckelike digen idel en voer
niet rekede te wesen. die des
mysche meynige en aedacht
mochte hūdere. wa de rechte
loep totte hemelsche vader
lande. Dus beual hie sy bysop
stude en de puce vande lande
dat hie eerlike en wul geregut
had. en liet al sy ouders ende
vriende en al die hie keynden
en dat lant. dat hie in gebore
was. en quae als een edel pele
grū tot daendal. En hie vū
tiende mit groet begeerte dat
grūf sūe sūdlige vriet en dan
voeis hie bi te leue en te stue.
dat hie ouer nae die helige ou
den aē nae. Ende hie en betrou
de niet mī in de helige vade
al was hie gestorue dat hie te
voere dede. doe hie noch leuede.
Wat hie en twuelde dan niet
aen met en leefde zelichlike hie
en waerachtlike by guede.
Hoe hie daen nu vriet en ledig
was van alle onleden. dan
hie mede bedmett plach te wese
soe veel te helichlike en geheli
ker gaf hie hie tot godlike din
gen. en nae sūte deuocie en

ynighe gebeden en allen geeste-
liken oefenigen sonder verduet
altoes waer. En voer sy vrouge
lede sundē offerde hie alle dage
die bitter murre eens drouige
lyten. ende eens vmederde geestes
en pynde hē die gracie der hemel
scher benedictie. oūmuds die wil
rukede ceude der godlikē cōpūc-
tien te v̄criegē. Op een tyt doe
hie in syn bedecamer alleē was
apēbaerde hē dur sy vleyslike
broeder die een wil tyds doet ge-
eest had. en vā sine vianden
doot geslage was. soe dat hie
dat hēilige sacīnēt niet en ont-
finc. voer syre doot. Dese had
ou sine broed de biscop. de hie
leuede wat v̄toznt. en was soe
gestorue. dat hie hē gey v̄gifnis-
se en had gebede noch mit hē
v̄suent en was. Doe hie dus
vrou hē quae neigede hie sche-
melike mitte hoofde ned wart.
als of hie hē v̄gifnisse had ge-
bede. Of syn gebet had begeert
en hie stont en watyds dus
voer hē en v̄weech al stille. daer
dat hie mit nedec geneichden
hoefde hē ~~niet~~ noet clagede. ou
en seide die biscop niet. wat hie
was soe seer beuaen dat hie
sūs selfs niet mechtich en was.
En niet meer en mocht hie
van de doode bekēne daen sy
hoeft en sy scouden dat ouer-
ste daer vā mitte hals. Want
al dat inder lyf schey soe te

sinē

berne. dat hie gēē leede onder-
scēde en mocht. en hie en sach
daer anders niet daen vuer.
Als hie hē een wil dus uamer-
lick had aēgesien ten leste en
sach hys niet meer. Mee syn
broedlike ziele was wā medelidē
herde seer gēboendē. En des a-
del dages ginc hie inder mo-
nikē cupittel en v̄berf dur
veel missen en gebede vour sūs
broeders ziele. **Wā der zeliger pel-
grinadse t̄bier pelgrus ten
hēligē graue die eskulle oemē**

Wāden. dat xxvij. ca.
Want v̄daen vā des
veerberdige biscops
broeder nu wat gesecht hebbe.
soe comet genouch te passe vā
sine t̄wee oemē en vā hoiren
duerbaen doir den sie vā gade
v̄dienden wat te segge. Want
v̄haepe dat alle goede heete
niet luttel en sullen toe neme
daer vā inder myne xpd. alssie
houre die wodeelike goedtēnē
ons v̄loisers ou ene sondige
m̄ysche. Dese t̄we broeders die
vande alre edelste geslechte vā
deyne merke wāden gebaere.
nae de conuck die ouerste van
die lande. Die een vā hē die es-
kullus hiet was altemael ge-
set tot orloggen en rechte en
was een modich mā en v̄zoet
en v̄becluf die veel blouts stor-
te ende veel quaedē dede. Die

ander was een man van goeden
leue geheite suuo. en was een
byscop Wsurgesis. die noch
edeltre was van douchde en van
goede leue die hie was van den
geslechte syne alden. Dese goede
byscop had myne tot syne broe
ders ziele. mer dat quade bose
leue dat hie leefde. dat myshy
gedē hē te mael seer. Waer o
hie hē vaeke berispede. als hie
alleē by hē was. en hadde al
soe gern af getoegē vādē quade
leue dat hie leiden. onet wat hie
seer luttel coeste gevorden mit
al syne vliticheit. Doe gedielt
op een tyt dat sie tsame spra
ken dat die goede bysop hem
voerleide dat hie neme soilde
dat teike des helige cruce en
trecke te ihelm ende vcrigen
vflaet van alle sine sunde. hie
atborde dat hie dat in geyrellys
en wolde doe. die hie en solde
seluce mede trecke. wat hie hē
riede dattet wal waer gediē
Als die goede bysop dat houde
wat hie een geswaerdriet was
die die ziele syne broeders inder
waerheit myde. soe nae hie de
se atborde gern. En hie lauede
hē vout mede dat hie mit hē
trecke wolde. om dat hie lieū
den arbeit en perikel wolde
aengue. dat die ziele syne broe
ders niet vloesen van de quade
leue. dat hie dagelyc de duuel

90
in dienden. hie nae dat cruce
ende sie toegē tsame ou meer.
en als sie geluckelike tsame
tot ihelm quame. visitiende
sie vnuclike dat helige graf.
daer ose heer onse lieue behal
der ihesus xpus in lach. En
sie aebede dat helige cruce dat
die soen gods om onsen wil
aen starfs. Daer nae doe sie
die helige steden seer vnucl
like gēvisitert hadde en geert
en aegebet. quame sie tot ee
re stede niet veer van iherusa
le die geheite was pr nr. dū
om. wat onse lieue heer ihē
xps op die stede leerden. wat
sie bidden solden. en dat gebet
dair irst machte. daer een cley
kirccken stont en van snoede
getuge was getymert. Doe dese
twe pelgers bekende dat dit
die stede was daer die fontey
des gebedes die daer spriget
ynt ewige leue vte mode des
soens goods irst wt gesproge
is. en om die hite der gelouig
mysche ouer al die werlt te
leere mit soe ouvloieder bid
dutie wt gebreid is. soe gūge
sie out in dat bedehuycke. op
dat sie mede vter fonteyne ons
gesormakers sceppe mochten
den geest des goede betrouwes
en storte hie gebet mit puere
menige tot onse heer en bade
dat hie hē hie sunde wolde

vergeue. ende vloesen vā allen
quade. En die godlike godtienst
sach aen houw begeerte als idē
bercke nae waert belbese. Wat
doe sie telhans dier nae quamē
totter iordane. en sie van den
heligē water gedrocke hadde.
en hē dur in gēlaffchen. **Goe**
Was dier een vā hē beide die
grote sūder eskillus. die groet
betrouwe creech totter barm
hertich gods. En indie betrouwe
storte hie wt sijn ziele inde gebede
en riep mit grot begeerte tot
onsen heer en seide. Almechti
ge en genedige god best ge
nadich mi sūdigē mīsche en
en wilt niet vsmāede die zie
le uwes owerdige knechtes
die gy wt geleidt hebt wt soe
groter diepte der quaetheit.
en nae soe grote menichuol
dicht der sūde hebt barmh
telike late come totter hant
der penitencie. En nu heer god
mi grūbelt seer vour mīns
selfs crācheit en quaetheit
en voer mī oude quade ge
woente. die alre quaetheit
altois geseit was. **Goe** dat
nu vour mī selue alte lede is
coē wē weder in mī laut. en
mī alle dīck gaet nae mīne
wil. en die owsake der sūde
mī trecke. dat ic al weder sal
vallen in mī alde sūdighe
leue. Hier om alre goedtuerste

tot

vader Die rijk sut in barmh
ticheit at den gene die v aē
roepē. mochtet v behagē ende
bekedyt dattet mīre zielen
soe nutste waer. **Goe** bid wē
ulbe alre goedtienstet barm
herticheit. Wat ic nu die bede
vaert die ic gelaest had betalt
heb. dat gy mi nu wilt ont
binde van desen steeflike ly
chā en mī van alle sunden
Wilt late breghe totter stede
der zeliger vloesige of vvelige
Als hie mit groter vruicheit
dit gebet had gedaen en dus
had gesprake soe gevælde hie
vluchtes dat sijn gebet was ge
hoert. en dat hie te hants ster
uē solde. waer o hie vruichlike
dat helige sacramēt ontfīng
en gesonde sūne broeder en die
andere die mit hē wāden. ende
gaf alte hant mede vruichlike
sūne geest. **O** obegripelike goe
dertierich gods ons behalders.
dūnt dy niet van dese sūder
dat hie wat gelikes heft mit
ten vlowē soen. die mitte qua
de wīue sijn guet toe gebracht
had. dat is mit ydelheit desee
beret. en mit wallust des vlei
sches den die vader der barm
hertich sach. doe hie noch vour
was. en wart beruert tot ge
nade. en geboit dat mē huist
vour breghe solde die irste stoe
le der onoselich. wat hie haef
teliken de ogevallige owtat

van den hande sijre quader co
sacien. En alsoe haestelick
als he god tot genade had ot
fange. soe hastelick waert hie
mede in die elbige glorie ofsa
gen. Wat wat waest anders
daer die grote sunder doe hie wst
peitenci began te doe gade but
ende soe hastelick sy gebet
Wart gehour daer dat die barm
herticheit gods soe op he gestoert
waert dat hie va he hiet neme
alle gebreclich des sterflike
vlesches en mitter stoel der
onsterflich weder cledē ende
mitten ringe der godlik myne
vriere. en die voete der begeer
likheide mitten schoene der elbi
get puerheit bedeckē. en wat
die vlarē soen weder tot ge
nade offange is in de hemel
daer om weescap te make.

Als die die eerberdige bys
cop sach dat die ziel sijn broe
ders dat hie soe sochtuoldich
voer had gewest. soe haestelick
en soe selichlike wa onsen
heer was offange. creech hie
mede grote begeerte bi onse
heer te wesen. en hie begeer
de sijre zielen dat hie mochte
sterue en seide. Ich danck
heer ihu xpe dat gy mij ge
bet vhourt hebt. en mij tra
ne hebt aē gesie. als ic v dank
wil sterelike heb gebede dat
gy mij broeders peitencie wold
ontfange. mi bid ick v alle

91
goederticste heer ihesu xpe soe
des leuedige gods en laet mi niet
lange van he v scheide wesen.
mer laet mi tsame mit hem
ontfange werden in uwe elbige
vredē. op dat wi tsame tot uwe
barmherticheit moge come. **O**
waerlike omte helsen ende seer
te myne guederticheit ons lieue
heer ihu xpi. hie en had nauwe
wt gesproke dit gebet. dat hie
mit vueriger begeerte en mit
volcomere geloue tot onse heer
storte. Ende in dien dattet onse
heer riep begaen hie mede crach
te weder inden licha. en hie ge
woelde dat hie den eynde sijn
leues geneckte. Ende hie sach
ten hem daer nae alsoe veel
als hie indier corter tyt conde
ende hie gebodt die die bi he
waren dat sie sie lichaē tsa
men mit sijn broeders lichaē
mit voer genoemde kercken
dat me pē nē hiet als sie beide
oumits ingeue des helige gees
tes begeert hadde woude bren
gen en daer late begrane. Dus
beual hie sijn volc va sijnen
stichte guede. en woschede hem
allen goet. en die by he waren
benedide hie ende gesondede sie
en ruste selichlike in onse heer.
Dus heft god een groet mira
kel mit he gedue en heft hie
begeerte vwillet dat sie hoer
bedevaert volbrachte. ende die
elledicheit houe pylgrimad
sen selichlike mede eyndede. En

syn op ene dinge ende in eenre
stede wt deser werlt geuere.
ende syn in eenre stede als sie
begeert hadde begraue. Dat
kerckelike dat te vore dey ende
suoede plach te wesen is mit
alle neder geborpe en gebrae
ken. en is mitter almissen die
sie daer ouerluidelike toe gegene
hebbe suuerlike en meere dan
sie was weder op getymect.
daer houre beider lichame eer
like syn in begrauē. Deser wi
er seliger pelgryme naeste
maeg was tot zelig gehouch
nisse heer eskullus wilneet er
schepiscop van dene mercken.
daer hie niet alleē vleysch en
blout van touch. mer ouer sulke
gelooue en vrichheit. dat hie
nae hoere exempel om xps wil
in vrende lande begeerde te
leue ende te sterue. Hier om
liet hie achter die hoge mo
getheit die hie had in sinen
lande. en begeerde die oude
van cisterfen in claudail aē te
neme. en vouldē mit synre
groter rycheit die behoeflicht
der arme xpi. Dus is hie tsa
men arm mit hē geborden.
en heft mit heliger waderige
syn leue geeyndet. En is eer
like begrauē by de hoge al
taer onser lieue vrouwe der
moder ons hē. Welcks gehoch
nisse de broeden van claudail
in benedictie sal wese. van ge

huerte tot gebuerte. **D**ulke
persone die in soe grof eere wa
te inder werlt en soe hoge wer
heue in geestelike en in werli
ken weerdicheide sy getoegen
van de suete ruyck oses lieue he
lige vaders sūte vnatys en der
puere geestelicht der helig ou
de van cisterfen. dat sie die ou
moedicheit xpi vore alle die
popen en houerde van egypte
dat is van deser dockerre werlt
hebbe geset. **G**oe dat sie lieue
ouder die strege oude ende ge
woete der oude in deser tyt
houer vleysch mager make. dat
niet hogere ere deser werlt ide
like vheue. ende ewelike inder
hellen te barnen. **Van de edele
prince gumarus en nae monik**
Die alte edelste prince
gumarus die een rich
ter en een prince was van sūt
diue. doe hie opeentyt bede
vaert touch tot sūte martyn
tot turone. In syn wed' reisen
was sy wech dore claudail.
daer hie vande helige abt sū
te bernart deuotelick waert
otfange en ouerluidelick ghe
noich vmaendē te dingsē op
selicheit sūre ziele. daer hie aūf
gehore toe gaf. al waest dat
die helige vader in sūre tege
woerdicheit ene blinde siende
maecte. daer hie hē seer van

92
verblide. Ende doe hie van daer
trecke wolve. seide hē die helige
mā gods sūte bñart. Ic heb seer
necustelick den heer gebede voor
dij bekuerige. mer op dese tyt en
heb ic niet vdiēt vlyout te wde.
Ic moet v nu late gae want
tege uwe wden mach ic v niet
halden. mer gy sult dat weten.
dat gy al wt sardunie hie weder
sult come. Hie touch weder in sy
lant mer die worde die hē die
mā godstoe gesecht had. waen
hē stedelick in sy hte. en sie pre
kelden altoes sy gemoede. om
dat hē sy geest dat tugede dat
die pphete die hē die helighe
pphet sūte bñart gepphetert
hadde. niet te vgefs en soude
moge wesen. Niet lage nae
dier tyt doe hē gebaetscayt
waert. dat die helige mā vt
deser werlt tot sine hemelsche
vader lant was gebaen. want
hie seer begae in sine gemode.
soe dat hie hē selue seer berus
pede. en dattet hē te mael seer
beroubede. dat hie hē tot sy
te helig leer niet bekert en
had. Dus want hie althant
mit alle oestekē mitte wuer
dat god plecht te seynde inde
hten sūre vtuouere. dat hie wt
wd dattet berue. soe dat hie hē
niet lager en conde othalde.
mer hie sette sine ouste soen
voit hē in sy rike doe hie noch
een mā was vā vrtich wden.
ende hie sūre lede ende synre

synen ock wā mechtich was
liet hie sardunie. en vsmade
alle die glorie deser werlt. en
quae arm en outmodich tot
claendail. en leefde daer oder
die strengicht der 3 waere oude
soe lage dat hie een seer out
man want ommer also lange
hent hie steef. En hie plach
dair vā te glorieere dat hie dat
ertsche ryck vbadelt had o
dat hemelsche ryck. **Da heer
symō de abt vā caziathi. en
hoe hie sy abdie achter liet.
en monick want. dat xxv. ca.**

Symō die eersō man
wunneer een abt vā
caziathi dat een edel
cloyster is vā sunte bñdictus
ouden. die had sūte bñart o
sen helige vader wōdlike lys
dat hie altesame scēp te leue
nae sine vade en wille. Dese
guede mā had grote begeerte
sy abdie ou te geue en tot
claendail een monick te wde.
mer die helige mā sūte bñart
bekende die gracie en die douch
de die inde mā was. ende dat
hie de cloyster seer noydrustich
en nutte was. en dair om en
wbolde hie hē nre alsoe lange
als hie leuede cōsent dair toe
geue. Op een tyt seide dese
abt tot sūte bñart. heer vader
ick bin te hat een seer out mā
soe dat my lede my begheue.
en dair toe heb ic 3 waer sieck
te. waer om ick wāl gevoele

Dat ick balde sal sterue hure
den closter clarendul. daer solde
ic o'troustelike droefheit va heb
ben. ende den schade en mocht
ic nimmer v'wijnē. Hier o' yf
noet dat gy mi nu v'doif g'e
uet dat ic moge doe dat ic lāge
begeert heb. Wāt die doot die
mi seer nae bi is. en wil niet
dat ic lāger sal beide. Doe n't
w'orde hē die mā godsen seide.
blyft in d'ij closter en en sorge
niet. ic laue di dattu toe clare
dul salste sterue. Die mā ge
loeuede dat hē die helige vad
seide. en hie bleef in sijre abdie
menich iaer dur nae en had
goet betrouwē in d'ē w'orden.
die hie hē toe gesecht had. mer
doe die helige vader tot gode
was gevadu. en conde hi hem
niet lāger geliede. Wāt hie v'er
tijt was die on plach te trou
te. Hie gaf syn abdie ou. en
pride hē te comē tot clāen
dul. die hie ou'uids die gra
cie gods dat groet mirakel
schey te wesen noch soeuen
iaer leefden. en liet ons alle
ouderds mit soe siekē lichaē
een groet exempel der vueric
heit en der v'ruicheit achter.

*Van enē broeder die die moeder
gods sach sitte in dat capittel
der broedere. dat xix. capittel.*

Een vande oudste broe
dere vā clāendul dat
een goet v'ruich g'eeffe

luf mā was. sach op een tijt
dat es; wt sine mōde hebben
geloert in een visioe die alre
helichste iōfrou maria die mo
der gods mit enē scoene blic
kende aēsicht ende habyt sit
tēde in d' capittel der monike
of sie daer capittel mede ge
haldē had. En die gebūide
vrucht hoers buicks dat cley
kideken dat ons is gebaue
had sie in hoerē schout. en al
dat conēt sat by hoer nae or
dinācie. Die oude monick die
dyt visioe sach hadde sonder
līgē grote genuuechte dat sue
te suuerlike kideken dat soe
was bouē alle kunden der
mūsche aē te sien. Ende die
claerheit der ioffertike moder
en mocht die crācheit sijre
oge niet v'drage. En als dat
capittel g'eeyndet was. ende
die broders vā daer solde g'ue.
soe kuden hoer die conūlike
iōfrou tottē oude broeder die
tot hoer rechter ziede sat. en
gaf hē w'erdlike een kussen
des vrede. en daer toe liet sie
hem guetelike sien die gebe
nedide vrucht hoers buikes.
en gaf on hē mūlick in sine
arm te nemē. Daer nae kur
de sie hoer tot die die aē hoer
ander zide sat. en gaf hē me
de een cussen des vrede. en liet
hē ou sien die blidscaps hoer

93
herte. Voert name alle die
under monike die daer wān
dat kussen des broedewanden
tween oude broeden. en wān
alle blyde i onsen heer van
der gebūdidet conyngnen
der hemele tegelwordicht die
onser alre heilgeuer in hoere
schoet had. en soe is dat conct
van een gescheide. en dat vi
sioe was mede gecydet. Gode
grote ynucht had die oude bro
der vā der suetichit des visioes
dat hie soe grote weerdichit had
totte capittel huse ofter een
heymelike camer gods ende
een porte des hemels hadde
gebeest. Daer om alsoe duc
ke als hie daer voer hene gic
plach hie altois by nae wer
delike te niege tēge die stede
daer hie ose lieue vroulbe mit
houe eer wāige soe sach sitte.
*Vā ene anden broeder die ose
lieue heer sach en de apostel
sint iohā euāgelist. dat xxxi.*
Ecapittel. :- :- :- :-
en geestelick broeder
die god ontsach doe
hie grote begeerte had. in dach
den wurt te gae. Ende nacht
en dachs mit helige gedachte
was becomert. soe had hie so
delige myne en werdicheit
tot site iohā euāgelist. En
syn scryst ende doechde plach

hie mit grot ynucht in sy
herte te hebbe. Ende was bli
tich wā ruke de crudelker dar
wt te vgaeden. daer hie dat
beddelin sijre costacie mede
plach te bestroien. en alle die
quade woede der ondoichden
daer mede mochte wdriue
en alle die doechde stercken.
Ende het geschiedt op alre
helige auct op een tyt doe
daer misse wart gesonghe.
ende hie stont op syn stede
in de choer en forchuldich
was ynuchlike de dynst god
te volle bregen. en weerde y
nucht daer te vgaeden. En
doe die epistel wt apocalyps
wart gelese. had hie wonder
like grote suetichit idē wor
den. en doe me in dat leeste
der epistole las. dat lam dat
ter gedoidt was is werdich
te ofringe doechde en goethit
en dat daer nae volcht wart
sij ziele alte mael smeltende
van den vuur der godlike
myne. En hie wart mit soe
ouvolodig vroelicht en yn
nucht bestoert. dat hie vā
groter ynucht hē nauwbe
onthalde en conde. Dus was
hie mit allen in volhstelijc
blytscap en wt hē selue. En
als of daer xps selue tegelwor
dich had gebeest. soe sach hie

oen alleen aen mit sine inwe
dige ogen en ohelset on mit
te arme der geloue ende der
godliker myne. Ende doe hic
dus daer stont en mitter he
melscher gracie uuldelic wart
gespyst ende die misse noch
niet wt en was. liep op he
die slaep des heren. Welc slaep
als was hie dune. hie was
nochtat va der gracie gods
seer suet. En altehans toede
onse heer sy tegewordichheit
de slapeden die die vrolichheit
dair voer af geseit is gaf de
wakede. Wat onse lieue heer
ihesus xps apebaude he mit
sine lieue apostel sūte iohā
en sprack totte apostel dat
die broeder besceidelike hou
de ende seide. Dese apebarige
en heb ic niet alleē getoent
om die gene die mi volcome
like bekene en miy doechdan.
mer alre meest om die gene
die mi oic lief hebbe. op dat
sie oer miy glorie sulle beke
ne. ende gnet betrubbe i miy
sulle hebbe. Indese worden
wart dese broeder otwake. ende
quac weder tot he selue. ende
was seer blide. omdat onse
heer soe suetelick gewisueert
had en getroust. en mede wat
onse heer getuech gaf vanden
boeck apocalipsis. Want hie

somtyt gehoert had Datter
somige kettens wāen die qua
like sprake vande boeke. ende
woldē segge dat sūte iohā
euāgelist dat boeck niet ghe
maect en had. Daer nae ouer
vistrē dāge doe die vorseide bro
der seer sochhoudich was voer
sy sūde. en alle dāge drouich
dair om was. en pynde gods
genade te vberue. Doe stont
by he onse heer ihs xpus mit
sine helige apostel sūte iohā.
die oic seide daert die broeder
houde. Doe wie dat begheert
vā onse heer vgriffenisse sūre
sūde te vcrige. die moet stede
lick selue sy sūde mit bescei
en. en mit peitencie pinigen.
En onse heer atworde dair op
en seide. soe wie dat begheert
mi te houe die moet dat vuc
richlike beghen. Dair nae doe
sūte iohā houchtuyt quaem
sach hie in een visioe onse heren
ihm xpm mit syn gloriose mo
der in een seer schoe palaes
ingae. daer he gesecht wart.
dat dair dat paradys was.
En doe sie dair in wāen gegā
bleef die dair ape. en doe hie
he daer in vworderde en in
he selue dachte. Waer om die
porte niet toe gestate en wart
wart he gesecht. Dit is die
dair des leues die als ihesus
mit sūre moeder dair in is

gegac. niet geslact en sal werden. mer alle gelouge myscpe sal sie totte dage des leste oudels apen wese. Doe hie dat houde was hie seer blide ende vrolich en seide in he selue. Solde die dou des paradys mi ou wal ape wese. Ick wil die in gaen indie woderlike tabnakel ynt huus des hen. En als hie daer in begu te ghe quae in he een owt sprekelike sueticheit en hoeghe vrolich. die al syn lede doer ginc ende al sy synne vouldde. soe dat hie anders niet en mocht duncke dat die barinhticht en gerechticheit gods. Indeser woderlid sueticheit waer hie ot wake. en doe hie weder tot he selue quae. dochte he noch dat hie was i die wallust des paradys. Mer te hant dar nae beuolde hie berueinge des sterflike lichaen en der wtbediger synne. dar hie wt bekende dat die groete selicheit. die hie gesmaket had he noch niet en was gegeue te gebrauke. mer op dat sy begeerte tot godlike dinge otsteke solde werde. soe was hem daer een luttel va gegeuen te smake. Mit dusdanigen apebarige en godlike troustige is dese broeder soe vuerich geborde dat hie alle lauheit en vsumentheit weet van he

94
verdreue heft. Ende is inder gotliker myne tot alle goede werke woderlike vuerich geborden. soe dat als me va vsachar leest als een stark esel sy scouderemalike sette te drage de last d'penteaen. op dat hie die ruste die he god had laete sie mochte vcruege. **Dat een broeder sach ihm ofe heer va de hemel come totene die starf. dat xxxij. ca.**

Daer was een monick vade couet van claudul dat een goet geestelic broeder was die onse heer al in apocalipsi staet wat hie on lief had wat castide. ende vhegede dat alle die dreynicht der sunde mit swaen siekten in he purgnet waert. En eer die siekte wat begu te genesen. soe is hie oumids die vthe genusse gods wt he selue gegrepen. en was bi nae ene halue nacht lack wt he selue. ende sach en houde wel dat wy niet al en meyne te screue. Indier seluer nacht sterf daer een goet vrich vuerich wick broeder dat een seer sachtmodich weerdullich monick was. die lange gecruust had gewest. mit eenre sware siekte. soe dat hie een lage martelie had geleiden. eer hie totte zelyge eynde code gecome. Doe dese broeder sterf en wat lage zeltnechde

soe suchte hie en scerde van
grootheit der pynē. En als die
vorseide sieke dat houde seide
hie in hē selue. Dit scerie sal
altesat gebandelt werde in
enē vrolike sijnck. en dat leste
deser pynē becomert nu mede
die blutscap die nūmer ewe
en sal. Als hie dit in hē selue
ouddachte. soe quae daer een on
sielick psoen staē. bi sij bedke
die hē seer lāge vmaede. ende
alfoe ducke als die steruende
mijche zuchte. soe voelde hie
een woderlike en een onbekē
de suetich vā roeck en vā sinu
ke in sijre nasen en in sine mō
de. Die voelde hie doe eeine hāde
hemelsche cracht apēbaerlike
ende beuoelike in hē gae die alle
die byneste syns lsten seer sue
telick besaluēde. En doe hie mit
deser woderlike saluēge seer ge
sterckt en vnyet was. Soe sach
hie dat die hemel geupent wart
ende dou die apige der hemele
dochte hē dat hie sie mocht
het totte durde hemel. En hie
houde een steine vā bouē tot
hē roepe seggēde. Alle eerde swi
ge en alle quaethē gae ewech
want xpus coemte. In die vren
sach hie dat xps ihus de ar
mer en der otinodijf trouster
vande hemel neder quae en
voulde al dat huys mit sijre

Indictie. In die broeder dien
god vleent had dyt te sien is
mit soe groter gracie en vroe
licht vovult dat hē dochte dat
hie was in gods padys. Soe
dat hie in volkstelde blutscap
syns lste riep. Heer god siet dit
is dat ewige leue. dat gi ons hebt
gelaest. mocht ic dat goet dat ic
nu voele ende heb mit apenen
ogē sie en altois gebruke. soe
waer mi blutscap vol en vol
come. En altesat doe die ioge
monick sterue woldē. Wart die
vatel daer toe geslaege. En als
die broeders tsame quame dat
sie sie ziel gade solde beuele.
soe is sie altesant vloist van
de licha des doots. En in die
dat sie quae in die ewige blut
scap. soe vloē ewech alle pinc
en suchte. Wat wy geloue gue
telike ende wy hebbe des goet
betrouwe. dat hie hē niet en sal
voneberde sie in te leide in syn
ruste. die o houre wil hē gelber
dicht heft neder te come totte
eerde. ihus xpus onse heer. En
doe sij licha wart begrave was
daer een ander broeder vā goede
leue. de god apēbaerde dat hie
mit apene ogē sach. dat hie oē
selue gesecht heft. datter al
een bare van de graue op vour
ten hemel wart. Dese vorseide
sieke broeder genas oumids der
varenhtichē gods vā sijre sieck

te. ende was seer getroust daer
van dat hie gesien en gehourt had
Ende van dat hie selue onderwo
den had ende hie danckte gode
daer wa. meer die sueticheit der got
liker bndictie die hie als vborge
hemels broet inde woderliken
suete ruick ende smack had ot
fange behielt hie nae dier tyt
menich iaer. niet stedelic altois
meer seer ducke en ouvloedelike
nae die dattet de goedture ende
alre suetste helige geest. die gees
tet daer hie wil en hoeneer hie
wil en alsoe veel als hie wil.
he gesberdicht sine arme knach
ten in te geesten. niet alle in
drome of in ougange des ghe
moets. of indie dat die synne
sij lichaem slaperich werden.
of wt he selue come als mach
schen in die die voor sij ghe
secht geschiede. meer wakende
als hie he wal beuoste alshie
in sij gebet was. of mitte broe
ders toe choer of waslas of a
ders wat dede plach hie dese
gotlike wadige duc wil teuele.
hoe milde en hoe rick sij di
heer in uer barmherticht alre
gene die v ae roepē. en die uer
nae soeke de ceyne en de gro
ten en vhuedet dese smaek
der eluif selicht en sueticheit
van de gene die groet en wjs
syn i houe oge. en apēbaerdet
de ceyne die al dat deser werlt

90
toehourt achtē als dreck. op dat
sie v mit al uer sueticheit
mogt wone. **Van de ma gods de
inder doot eens broeders die enge
le sach. dat xxxij. capittel.**

Wen men niet dat w
sbigede ou sulle stae
de eerwoudē mā bozo
die edel was vā sine geslachte
en noch edelre van doichden.
Dit was een vā de wste soene
die onse alre helichste vader
sute bnaer in xpo ihu oumud
dat helige euangelu heft ghe
wone. die genouch in sijre edel
re waderige belbude hoe conic
like borsten hie gesake had.
en hoe volcome doechde hie vā
sine begu geleert had. Dit was
een vūldich mā en een soe
des vrede. En was soe goeder
ture ende sachtmodich allen
mische. datter niemāt en is
van ons alle die on ye tornich
sach of vstoert. niet gingt on
wal ofte ouel hie bleef altoes
onbeschlich vast inder geloue
en gesatich vā gemoede. Ende
doe hie een ou alt mā was ge
borde. en soe crack was. die hie
naulbe bi ene stouf gae moch
te. hie en wbolde nochtāt nūmer
meer ledich wesen. en sine licha
en wbolde hie niet veel te ghe
moet gae hoe crans. dattet
was. mer hie dwaget in me
nigh hande oeffenige de geest

te dienē. Dese eerbaer mā gods
doe wj op een tyt hemelike te
sumē sprake ende vā somigē
broeders die alsoe begeerlic wt
deser tyt wāden gēvaen. als wj
beide dyck gesien hadde. onder
linge gēspuyt worde. Tuechde
hie dat hie in eens gēestelike
broeders wtwāert die chore der
engēle gēhoert had seer suete
like sigen inder lucht. en des
broeders ziele in groē blydscap
inder ruste der ewig zelicheit
brachte. Ende hoe sie hoegē
op voere. hoe hoer sanc̄ mī
gēhōurt wārt hie benede. hent
dat sie in dē hemel wās of fan
gē. en die sūck hie niet en wārt
gēhōurt. Ende doe dese goede ou
de vader vā onse heer wārt gē
roepē en hie in vrede in dat selue
alsoe slapede sūē gēest hadde
wt gēgeue. wās sū aēsicht soe
clāer en vā sōderliger gracie
soe soē bleckede datter wōdeelic
vōwādelē seer al dē genē die int
uē sage. alst oft gloificāer had
gēwēest. Gode dat die yūchheit
alder broeden tuechde dat die
hēlige hemelsche gēeste dāer
tegeborouch wāden. Ende dat sie
dāer niet aē en tūuelde die
begeerlike tegēborouch gods
en wāer dāer bi hē. Wie en sa
gē wj i enigē steruēde mīsche
noch in enigē doode mīsche
hōw aēsicht in sulker clāer

ende suerlicht vōwādelē. Wāer
om wj al gade dāckede ende lo
uede. en wj betulde alle die cō
mēdicie en begēkenisse soe wāel
te blidelik als wj oumits dat
wōdeclike teyke sekerē vōdiedē
te wesen vā sūre gloificāerliche.
*Nier begint dat vierde ond sicut
des boecks vā den clare ende
vluchte māne d'oude vā cy
teesiē. Ten irste vā alqūno
enē monick. de oſcheer visitat
de i sūē sterf dāch. dat irste cap.*
In clāendail wās
een monick die
mit alle sūē sedē
ouerdrouch mit
professie die hie gē
dāe hadde gēheue
alqūno. dat een
heilich gēestelic
mā wās. sober
vā etē outmodich vā cledere.
en een hart castier sūē lichas.
wāt hie wās soe māuelbe besue
de ende gēbruchte alsoe mate
like al die dinge die dē lichaē
schinē toe te behoere. dat dāer
die wāllust en idelheit gēen
stede en mocht hebbe. En dat
die noudrofte schey te eische
dat naē hie seer spaerlike. al
wāest dat hie dyck wāel oirsa
ke had gēhad. ouer die rechte
mate te gūē. wāt hie een meī
ter wās in medicāne. Wāer om
die edel lude en die meīste com

90
Dien lande wake sy hulpe be-
hoefde. ende he ducwil teges
sine wil wt sine cloister in me-
nige stede toege. Nochtan had
hie medelide mitte arme ende
behoefte. en was sochtuoldich
die te helpe waer hie conde. En
niet alleen en halp hie gern
dae die zieck waen. en alrehadde
gebreeck en sericheide hadden.
mer oer die wulde sericheiden
en van etter en van stanc seer
eiflick waen. hantierde hie also
gracioselick oft xpus lede hadde
geleest. Ende het was inder
bauch. alsoe. Wat al dat hie de-
de dat dede hie puerlick oin xpus
wille. en xpus screef al he selue
toe. die de gene die die werke
der barmhertich gerne doe. ende
behouge inde leste ordel to sal
segge. Ic was sieck en gy vande
my. Hier o plach onse heer duc
sine getrouwe vriet mit heime-
like trouwe te visite. daer hie
he willig mede machte dese
werke der barmhertich te doen.
Op een tyt sach hie sulke
visioe toe claendul. ten wsten
houde hie als oft een vourbae-
de had geleest. die lude riep
en seide. Diet xpus coet staet
op en gaet te gemoet de gesot-
mak. en alssie he alle haeste
onse heer te sie. soe liep hie me-
de. en stont inder doure des clois-
ters daer sie haecte dat sie in

come solde. Ende doe onse heer
in quae ginch hie tot he. ende
viel he te voeten en aebeden
he. ende hie bat dat die benedic-
tie hie mochte offange ende
barmhertich van gade sinen
heilgen. En doe hie die bene-
dictie had offange sach hie
onsen heer mit groter beghe-
ten aē. ende had grote mede-
lide mit he. Want hie toende
he als of hie in liden had ge-
leest. ende sieck en dougeloedet
mit nagele ende mitte speer-
gesteke in sy zyde. als of hie in
der seluer vre had genoemen
geleest van de cruce. soe datter
versch bloet liep wt sine wonde
En onse heer had witte linc-
doeke in syn hant. alsoe suuer-
lick oft corporale hadde geleest.
die hie in sine wonde druckte.
en alssie blodich waen. liet hie
sie vallen op die eerde. welke doe
he die broeder op nae mit grot-
werdicheit en vgaederde sie en
cysten sie seer vuchlike. en als
vloesige syre ziele. hilt hie sie in
sine schoet. Mit dusdanigen
apbarige waer hie duck van
onse heer gevandert en getrouwt.
soe dat hie niet op en hielt goet
te doen alle mysche sondlinge-
den arme en den pelegrys die
sieck en syre behoeues waen.
mer hoe strege hie he selue was
peitene te doen. ende hoe seer
hie syne selfs licha castiede.

Dat schijnt genouch daer dat
dat hie alde gene die synre
behoeftē trouwelike mit vuc
rujer myne plach te helpe.
mer hē selue en achte hie
niet te meysterē als hie dat
nochtat wal behoest had.
Wat al was hie siecklick
indē licha. hie en wolde noch
tans nūmermeer hē seluen
meistere. mer hie beual hem
gude. wat hie is sorchuoldich
voer ons. Wat hie wiste wal
dat die doichde der zielen ind
sieckte des licha's plege vol
mact te werde. Ende dat ger
monick geestelike troest vā
gude mach otfangē die die
trouste des vleisches alte nau
we wil soeken. en vgheret te
smake en te sie dat die heer
suet is. Ende doe hie de loep
sij leues seluchlick volbracht
had en lauelick die tyt quac
dat hie voer sine werbeit ende
voor menige goedertienheit die
hie de ongevallige ende de be
hoifstige bebyst had solde vā
onsen heer syn loe ontfangē
waer hie totter doot toe sieck.
En doe die eerwrdige abt pon
cius daer voor af gesecht is tot
hē quac. om hē te visitiere. en
hē vracchde wat hie dede. ende
hoe hie daer aen waer. **A**lwor
de hie hē en seide. wal alre lief
te vader en te mael wal gae
det mi. want gaende gae ik

tot mine heer. **D**ie abt seide. is
dy die pyne die du lides niet
zwaer. en en sieddi voer de doot
niet vvoert. **H**ie seide. ic siet
alte mael mit blide oge aen.
wat die goede heer heft mi
voer gecome. in benedictie der
sueticheit. welke bndictie mi
alle droefheit vā mine hten
heft genome. ende alle pyne
vā myne licha. **D**oe alwor
de hē die abt. ic biddi mi lie
ue broed. dattu ons om gods
wil wilste segge. tot oser slich
tinge is dy wat vā gods wege
geapebaert. **D**oe seide hie alte
haut. eer du hier in quames
apeb. urde mi al bij icks otf
dich ose heer ihs xps. die mi
genadelike en goedertlike af
sach. ende toende mi sū wōnde
en die teike sijre passie ende
seide. **S**ich al dij sūnde sū af
gedae vā mine aeficht. **C**oem
daer o vruelick. coem ende sie
ende cusse mine wōnde. daer
du soe grote myne toe pleges
te te hebbe. die du alsoe dūck
suetelick gedeckt hebste. **E**nde
wat mi onse heer mit sulke
laefnisse heft getroest. soe en
ontsie ik mi niet te steruen.
want dese haep heb ik in mi
ne scoet. **E**n dat suldy wete
dat ik indet naester nacht
voor sūte martens auct sal vā
hrec vaere op dier vren als me

Den dienst gods doet inder kercke
Ende inder seluer macht als hie
voer gesecht had. wor hie wt des
tyt tot oßen heer. Ende als wi
goet betrouwe hebbe. soe troest
hie nu vā sine arbeit. En alseen
duue die noch bitter is geswoer
den die die suer macht hie syn
neest in de gaete vā den steen.
daer hie anbedet mit grot be
geerte die alre heilichste woden
ons lieue hē ihu xpi die boue
al is gebūdyt god in de ewicheit.

**Van enē broeder die grote gra
ue dee cōpunctie had. die onse
heer ihesus xps grotelick heft
getroust. dat ander capittel.**

De selue cloyster was een broe
der die doe hie om syn sunden
daer hie god alte seer mede ver
toerut had boue mate seer be
ghe was. en besorgt en alden
dary bedroeft ginc. en sijn scri
ens gey maete sette en wolve.
om dat hie wal wiste dat die
bicht des mōdes sond war berou
des hten niet genouch en wold
gerekēt v giffenisse te vcrige.
En doe dit boeck des helige an
tes daer screie en lbee is in ge
screue mit zelig bitterht dat
boeck sijre cōsciēcie een wtdads
bitter had gemact. Ten leste
soe is oūmits die godlike gracie
dat suuerlike bouke der minne
gods. daer suete sāge in staen.

97
in der ynicht syns hte hē gelbor
den als suet honich. Wat hie
begā allensken die irste vrucht
syns arbeids vor te smaken.
ende mit oðer viden dat te lere.
dat god die offerhāde eens be
druchte gēestes en eens vnedder
den hten niet en vsmāedt.
Wat doe hie in alsoe grot bit
terht was als wi vor geseit
hebben stadelike waderden.
sach hie in eenre nacht in een
visioen oßen heer ihu xps die
priesterlike gelbaede aē had.
als of hie misse solde doe. En
alsoe duche als dat gebuerde
in der missen. dat hie hē oker
den totte volc soe naē hie den
kelck vā de altair in sijn han
den. en liete hē allen sien die
daer waen. In die kelck en was
anders niet dā die tranē die
maria magdalea in symons
huis screiden. en ons hēn voete
mede wies. En doe dese broeder
die doe stont by de voete ons
hēn dit sach. vrachde hie oßen
heer ende seide. Ic bid v lieue
heer war om toendi ons desen
kelck mitte tranē die dur in sijn.
Onse heer seide. op dat sie alte
mael sullen sien en wete. hoe
wal dat nu behacht dat gelbar
berou des hte. ende dat screien
der peitencie die aldus lage
gehalde heb. die tranē die die
sūdersche screide in minne voete.

49
Hoe hie daerom bet geleert
had. dat die tranen des gellbaen
bewulkes der hoger mogelheit
gods soe genaet waen. hoe syn
geest meer getoegte en outste
ke wart tot saren. soe dat hie
als hie las als hie sanc als
hie piensde niet anders en dach
te daen he selue tot saren
en tot copunctie te trecke en te
vbecke. Want hie wiste wal
dattet ryck der hemele gesselt
lydet en dat die gesseldeners
niet sulke wapene dat plegen
te wjne. Die goede heer die dede
daer noch meer toe te troyste
syn knecht. die sulck berou
had van sine sunde. dat hie
ouder die scarpe disciplie der
oude stedelike vmageert wart.
Want hie sach in een visioen
des nachtes dat hie in een seer
diepe cule lach. ende dreef hie
en daer. soe dat hie nae wol
de vdrucke. Ende doe hie gene
haepen had daer wt te come.
soe was daer oversiens bi he
die alre beeste hulper in alle
noede onse heer ihs xps ende
gynck mit bloete voete op dat
water. Ende doe hie bi hem
quae toig hie de ongenallige
wt. en nae he werdlic in sine
schoet en sette op een groet velt
dat wonderlike genouchlic was
Ende als die broed meersete die

grote goederticheit ons heren
die hie he bewees viel hie he te
voete. en was soe o sprekelike
blide. dat hie niet groter begier
te sy voete o helse ende aen he
druckte. En doe hie otfack was
gellborde. ouerpeyde hie wylke
dat visioe dat hie gesien had.
Ende by der dieper culen ver
stont hie dat diepe der sunden.
ende der ondoichde. daer hie by
nae in vdrucke hadde gessest.
Den scoet der godlike gracen
daer hie in was otfange. hielt
hie te wesen vgtifusse synre su
den. by dat suuerlike grynelt
daer he onse heer tsetten ver
stont hie die suulicheit der ewi
ger rusten. En hier om soe kur
den hie he niet gelheide hten
tot onsen heer. ende als of al
syn vourde aerebeit niet ghe
best en had of seer dey. soe set
te hie hem selue vourbaert
niet vaste niet waken. niet bede
niet screie. ende niet otf spreke
like suchte. biddede die goeder
tire mildicheit gods. dat hie he
syn grote barmhertich die hie he
niet visioe in gelikenisse getoent
had. onder sueter waerheit sy
te genade wbolde late ontfange.
En dat he die godlike goedertie
heit niet waen tekenen dat wbol
de bewisen. en die goeder tire god
die een wtgeueris alre doichde
ende sie maticht nae sine wil

98
Doe hem dat goet dochte. dat die
broeder die stedelike aetbeiden
in sine suchten. en stedelike at
dat broit des rouwen wolde twis-
ten. soe was hie op eenre nacht
mit sulke begerte als idou ge-
secht heb mitte broedere inder
mette. En als hie aldus sang
en bat seer vuerichlike. soe quac
hie wt hie selue. ende hie sach
een psoen die een scerp schar-
mes hadde inder hant. Ende
bi nae onbewelike en seer sue-
telike liet hie dat ou sien hoeft
gaen. ende in alte corter tyt
schoet hie hie syn hoeft en sine
baert. en sine hals. daer hie de
screiende broeder by te kenen
gaf. die gotlike goedtichheit.
Mer dat hie aen die een ziede
syns hoefdes zomige haeren
liet staen vmoede is. dat hie
die cleynne gebreke by gaf te v-
staen. sonder welke hy niet wal-
leue en moeghe. Om dat dusdanige
troyste wart dese broeder vaeke
van onsen heer gebandet. En
vmyds dat ingeste gods leerde
hie guet betrouwe hebbe op die
barmhertich gods. ende danber-
te wesen van den gotlike wald-
den. ende haep te hebbe noch
tot meerre gracie. **O** hoe zelich
is die otmodich der beuoulig
myschen. o hoe selich is die haep
der myschen. ende hoe heilich die
hou sunde volcomelike bescrei

en. **O** hoe mechtich is sie byde
almachtige god. hoe lichtelike
verbynt sie den die overwinlike
is. hoe lustelike can sie den v-
veerlike richter vbandelen
eenre alre goedtisten vader.
en ontfangt soe veel te suete-
like die alre hochste vrolicht
der ewig suueheit. als sie ne-
der kan gaen. ende van alre
melaetscup der sunde en der
gebreken inder iordane hou
widen laten wasschen. **Van enen
monich die grote sueticheit
voelde in de helige sacrament**

Dat derde capittel.
Daer was een monich
die seer vuerich was.
dat vast te halden datter hei-
liger oude toe behoude. Ende
doe hie opene sonedach dat
helige sacrament had ontfange
dochte hie alde dach dore dat
hie honich inden mont hadde
Des anden sonedags daer nae
doe hie ou dat helige sacrament
had offanghe woelde hie drie
dage alsulke suetic in sinen
monde. Des duden sonedags
doe hie die spise des leues had
offanghe vdiende hie die godli-
ke suetic al die weke lang
te sinake. Naer dier tyt vout
woelde hie die suetic des broits
daer onse lief heer in is seer me-
nichuoldelike en lange tyt. nu
menichuoldelike nu mij. nae
dien dat die helige geest die een-
teuer is der gracie hie gewerdicht

sinē vrbouwe syn ganc te verle
nen. Ende het geschiede dat hie
enē broeder den hie lief had vā
syn gebreec solde vmanē. En
al waest dat die vmanige al ge
rechtich was dat sie nochtant
Watte groet wart. Ende dat hie
doe die tyt quae totte heligen
sacramēt ginc eer hie sinē broe
der te vrede had geset. die vā
der scarper vmanige wat be
ruert wart. Hi om geschiedt
hē wat hie sinē broder niet en
pinde te vrede te sette. eer hie
ontfinc die hostie des vrede.
dat hie vor die geestelike sue
ticheit die hie inde helige sac
ramēt plach te voelen. ende
dair hie alsoe groetelich van
getroust plach te werde inde
ontfange des helige sacramēt
ouer grote bittercht voelde i
sinē mōde. soe dat die bittercht
der gallen niet en was daer
by te geliken. Waerom hie
altesat denckede wart waer
hie dit mede vdiēnt had. En
hie pynde mit oitmodelike ve
nie te bidde dat weder te bete
ren. dat hie mit sūre scarper
vmanige nūsdāe had. Ende
was oue vort aen sorchuoldig
nae de worde des helige apos
tels hē te richte daer hie segt.
Hi geestelike māne leert
die onder v syn. mit enē sach
te geest. Ic begeer dat sie dit
wille aen merckē. die seer

neerstich plegē te wese. Dat al
le dinc w. al werde gchulden.
die grote mijne schine te heb
ben totter gerechtich en enē
bernēde geest. Ic segge dat sie
nauwbe daer aen wille merckē
dat die worde der goeder ghe
rechter vmanige niet vwan
delt en werde in wape der
woetheit. En den drangē de sie
houe broeder sencke. daer hie
van solde vbeterē wden ouer
mids houe vwisheit ende on
besceidheit hē beide dat is die
maken ende dien hie woerd
geschinckit schedelic en hinder
lich werde. als sie hē selue ver
mids houe toornicheit te scho
ren en die sie vbeterē solden.
als sie sie toornich makede mer
quader make. ende dair toe
brenge dat sie oue hie quacht
wille onsculdighen. **Vā enē**
broeder dien die duuele seer
moyden die oue vdiēde ihm te
te sie i grot suercht dat iij. ca.
Om te vdrueue onse
quaetheit en te ver
wecke onse yuicheit
soe wille w enē van de riddē
xpi vortbrenge ind middel
die van die dat hie een ionck
monick was tot die dat hie een
ouer out mā was gesworden
te claendul onder cloisterlike
discipline gearbeit had ende
veel aenwechtige der duuelen

geleden had. soe dat en had die
helige geest sijre crancht niet
te hulpe gecomen dier grou
welker vveerlik' duueliker
boesheit en had vleisch ende
bloet in geene wjs moge dra
gen. Dese broeder punde in al
re helichheit en gerechticheit
onsen heer te diene. En ouer
mits die grote gracie ons heren
had hie die reynicht sijn lichaem
gehalden van sijn roecht. den
god in een getuech sijnre dub
belre puercht als sijn lichaem
en sijnre ziele veel van sinen
hemelsche vborghene dingen
he gewerdicht heft te apen
baren. Op een tyt doe hie
lange wackte en allec was
in een huus ende bede hem.
quae he aen een grote vver
nisse. soe dat sijn lichaem beuede.
ende boue sijn gelboente was
hie seer vstoert van den nacht
anre. Ende siet daer quae
een schaer van duuele bi ho
pe in vallen inder doue. soe
dat sie malcanden schene te
digen en voulden al dat huus
en daer hie was in sijn gebet
dringede sie he. Ende als hie
dit sonder voelde wapede hie
hem nutte helige cruce ende
viel veel veniz. en bat vurich
like ende las vaeke die aue
maria daer hie alle der duuele
vaecht mede vte bedehuus ver

99
Dreef. Ende des anden nachtes
doe hie totter seluer stede bed
was gegue om te beden. soe
come die macht der vianden
mit vwoeder tornicheit to lo
pen en stoten alsoe haer aen
die stene wande des huses. of
daer een buer toe gestelt had ge
weest. soe dat al dat huus dat
af scudde. En doe die ma gods
sijn oge op sloech teges een
groet vinstre. dat daer apen
was sach hie daer ene duuel
in stuen die vedere en vlogele
had oft een struus of een grif
had gelbeest. die on dreigende
aen sach alsof hie te hant in
vallen wolve tot he ende hem
vslinden. Als hie die beest sach
merre hie wal. dattet des du
uels drouch was. en hie riep
den nae ons gesotmakers aen
ende teges dat vveerlike beest
sette hie dat teken des helige
cruces. en viaechdet daer mede.
Weel dusdanige vvernisse en
bespottige der duuele heft
dese broeder lange tyt gelede.
Ende wast dat sie on sloegen
hie sloech sie weder als een edel
strider. ende hilt ene stedige
stryt teges hem sonder ophal
den. Hie had een sondlinge
graci van onsen heer of fange
die luttel lude hebbe. want
by nae soe duc als hie wolve
mocht hie mit sijn vleyslike

ogten sien die duuelen bi hoepē
vliegen inder lucht gheen en
weder dier alsoe veel is. dattet
niet en is te begriepē. Ende al
plege sie in menige formen
de mīschē te apenbare. hie sal
sie nochtants bi nae altoes in
eenre mīsmacht en lelicheit
sien. Want nae die forme hou
re lichame liete sie als seer
groete mīsmachte mīschen
swart vā verbe alsoe doende
als slange. Wreet als leuven
mit grote hoefden. ende mit
groten bucke ende hadde hoe
uele opte ruggē en lange sina
le halsen en seer lage armen
en been. En als sie waer stae
opte eerde. soe sie hie leden
goit te ondsceide. mer als sie
in ruere sijn vander eenre
stede totter ander. soe kan mē
dair niet vā ondsceide daen
vveerlike schene. mer als die
sone seer claer schein. so plach
sie dese broeder vakeste te sie
ende besceidelyste te ondsceide.
Desen eerwīdige lieue broeder
apēbaerde eens die hoge leere
augustin die alre meeste al
re doctoren. en leide on dou o
teillike stede der pine ende al
tote ingang totter hellen.
dair hie vā boue mit groter
vvernusse al beuede in sach.
daer die helsche put was. diet
al vslunde mach. daer hie v

veerlick geroep ende screien
houde der ogeuallig vdoend
mīschen. die een ogeuallich
leue leyden. dient die alre bit
terste doot is. dat sie niet en mo
gen sterue inder ewich. Ende
doe hie hē kuerde vander tū
wēliker stede. leide hie hē ouer
indat landscap der ewigheer
blutscap. ende liet hē dair
sien die blickende wonnighen
ende die scoen stoele der heilig
ziele. dair sie leuede. als sie vte
lichā wāre vscēden een on
vgenckelich leue. ende inden
vreden xpi. die alle sijnē boue
gaet vbbachtēde die tyt dat
sie hie lichame weder sullen
vē nemen selichlike rustende.
Doe seide hē die zelige leere
augustin. sich nu hebstu ge
sien die leste eynde beide des
quets en des quets der douch
de en der ondouchden. kies nu
een van beide Welc du wilst.
wēdestu des te raede te kiese
den wēch der gerechticht. daer
in mine boeke ouwloedeliken
genouch af gescreue is. soe sal
tu een goet deel crige mit al
le vwoerene. die du gesie heb
ste in de lande der vwoerere
in de lande der leuēder. mer
wilstu dine begeerlicheide vol
gen ende den genouch wesen.
soe salstu den seerde toe ghe
teilt wēde. mit die die soe ver

veelken. mer rechtadeliken vā
guede v'wozpe sijn. in die ewige
v'getenisse. Doe dit visioe gey
det was ende die broeder tot hē
selue quae v'scrickte hē alle
sijn lichaē. en was te mael seer
v'wert aen t'wier wege. Als
dat hie die glorie der zelig niet
en v'sumede te v'crigen. ende
dat hie v'mer niet en quame
inde v'weerlike pine der werde
der die hē getoent was. Van
deser tyt wert had hie grote
mijne totte alle hoichste leere
augustin. en sijn scrifte plach
hie mit meere sueticht te ouer
dinckē. Het geschiede dat hie
op een tyt sieck waert inden
huse gods dat daer een abdie
is der oude vā cistercie inde
lande van barris. Ende daer
was doe ouer een ander sieck dat
een broeder was vā goede sede.
en het gefiel dat hie starf. dat
daer die sieckmeister niet by
en waen. Die broeder daer wir
af gesecht is lach doe i' groter
cranchheit. den god dat apen
baerlic gif te sien mit sine
vleislike oge. dat die ziele mit
enē lagen toege wtging v'te
lychaē als die coeck wt enen
v'rouwe vact. Ende als sie al
v'ten lichaē was gegue v'gae
derde sie hou als een ront clou
en stont soe inder lucht boue

100
Dat lichaē vier of vijf elle ho
ge. hou gediente was als een
cleyne wolke die men doorsien
mochte. alsoe breeet als een see
pel. ende sie bleef daer stille op
een stede. hent dat die broeders
voet hou gebeden hadde. En
sie die priesterlike beuelinge
mit hou had. daer sie mede
dour die sochlike ende onbe
kende wege mede geleidt mach
werden. Ende als die broeder
dier sach dede hie alsoe veel ge
ludes als hie coste die sieck waer
res daer toe te roepē. En als
sie quame sloge sie hystelic
die ratel. ende die broeders qua
me te same om die comedacie
ofte beuelinge te doen. En doe
dat wuēt daer was gecome
nutte cruce en nutten w' wa
ter. en die comedacie nae der
gesboente der heliger kercken
was begone. doe wou die zie
le sekerlike vout houts weges
ende die neuel ofte wolke
ging ewech. **O**p een and
tyt geschiedet dat dese vout
seide nā gods op enē sonen
dach was in een ker spel ket
ke. daer me den dienst gods
in dede. doe dat offerozuē was
gesonge ende die hostie ende
die kelck daer w' in was mit
water gemijget opte altaer
waen. Doe apebaerde hem
onse heer ihs xpus opte altair.

in een forme eens cleyne kinde
kens dat suueclich was bouen
allen kindere der mysche. En
dese apebarige was alsoe apen
buer ende duerde by nae alsoe
lange als die misse duerde, mer
die priester die die misse dede,
leuede quellich ende was een
sundich man. Wāneer daen
die priester becomert was dat
offer te offangē of den volc
te predikē, als mē optē helige
dagē indē kercke pleget te doe,
of als hie hē kuerde tottē volc
ke, ende dē rugge had totten
altair soe stont dat kindekē
voer dē kelck. Mer hoeneer
die priester tottē altair was
gekiert, soe vloē dat kindekē
van dē onreynē priester ende
stont veer achter den kelck.
Doe die goede broeder dit sach
waert hie daer vā seer beuegē
ende screiden alsoe seer, dat hie
om die onvloedige wtstortige
dē tranē dat begeerlike kin
dekē niet wā en mochte sie.
Ende doe dese apebarige ghe
eyndet was dancē en glori
ficierde hie gade, dat hie hem
geberducht heft sine armen
knecht sulke digē te apebaen
Ende hie bekendet waerlike
dat die ogelicheit der vdiesten
en kan gey ongelickht make
der heliger sacramēte. Wānt
die waercht en die cracht der
sacramēte en comt niet van

Der Douchde des priesters, mer
van der tsette ons hē ihē
su xpi. **Van enē monick dien
onse heer optē goede vridach ape
baende, dat vifte capittel.**

Als een monick vander
voorgesēde cloyster die
out was vā iān ende
helich van leue, optē heligen
goede vridach sat indē cloist.
ende had een boeck vōr hem,
soe apebaerde vōr hē onse heer
ihē xpus mit hāndē en mit
voeten aē dē cruce genegelt.
of hie inder selue vze anden
cruce genegelt hadde gēbest.
Ende al was dit alre helich
te visioen seer cort, het was
nochtāt soe crechtich en soe
apebau dat die ynige gehoch
nisse wt syn hte diet sach niet
en mochte wt gedac werden,
noch vgetē, wāt alsoe alse
die in een saersteen mit vuer
olie gietet, noch meere brant
daer maket. Soe machte die
gracie deser apebarige des ol
de mans hte dat lange vuerich
gēbest had, i enē helige leue
en in vuerige begeerte noch
veel vuerig en noch veel vol
comelich wāt vlichtet inder
mynē gods, waer vā hie op
clymige sette in syn hte ende
vout ginch van douchde tot
douchden. **E**n als ic meyne soe
had hie ou vuerich i aer in die

oude geseft, ende leide te lesten
 af den laist des sterflike lichaem
 ende vdiende te sien niet in ge-
 lichte nusse onser crackht mer in
 der gloze sijre mogecht de ou-
 sten almachtige god in syon.
Hoe barmhertelike onse heer ene
clerck aperc, aude en vmaeden
va sijre bekeringe, dat vj. cap.

Ontspreekelike is die mo-
 gentheit gods, ende sij
 werck en can niemant
 te vollen wtgespreke. Want
 wie kan dat te volle begriepen
 hoe wonderlike dat god is in sine
 heligen, mit hoe menige won-
 derlike manere hie sie tot hem
 roept, die hie vander ewichheit
 vour bekent heft en vour vour
 heft gelyck te werde den beel-
 de syns soens, soe dat hie ouf
 sommige die om grotheit houe
 sunde mitte vdoemde ewelick
 scerue te houe mit sijre gotli-
 ker macht daer wt neemt, en
 brenge sie indat rick der ewig
 clacht syns soens. **Da** sulke
 slage heft hie ene clerck die
 seer rick was en he mit gehel-
 te liden totter werlt gaf, en
 tot Ballust sijn vleisches mit
 vaderlike geiselen geleert, niet
 te hoepē vnt onseker der tyt-
 liker ruckheide, ende niet te
 volge der dwaser ioger wecht
 geneuchlicheide, mer ouind
 zwaen aerbeit der penitencien

pinē te come totter swaerich-
 tiger ruckheit der ewig glorie.
 Dese durtel edel iogelinc en
 wbolde dat niet aen mercken
 datte scholters daer om som-
 tyt sommige ledige tyde wer-
 de gegeue, dat sie sulle ledich
 wesen en sien dat die heer god
 is, niet dat sie daer sulle dob-
 belen of swaeken, of mit anden
 diuuelche spoelē houe tyt
 sullen vliessen, mer mit sulke
 dingē plach hie gemeylike
 mit sine gesellen sijn tyt toe
 te bregen. Doe daer opeentyt
 daen veel ewilder geselle in
 ene huse tsame quame om
 houe idelheit daer te bedriue,
 quae dese vour geselde clerck
 daer mede, op dat hie sijre
 genouchlicheit ou genouch
 solde wesen, daer waen der
 sommige die mit tornygen spel-
 den, ende op dat hie dat spoel
 te bestedelike solde sie soelach
 hie op een breeet dat daer te
 passe lach, Ende siet die hat
 gods quae daer op he, ende
 alseen nysche hant sloech
 he daer mit eenre onsenlike
 geiselen seer lange, soe dat hie
 grote slage woelde aen sien
 hoeft en aē sijn scholden ende
 aen sine rugge, En hie lach
 en en conde hem selue niet ge-
 ruere, ende hie en wiste niet

Wat hie doen wolde. **H**ie woelde
vā groter pine der slaeghe roepē
ende hie soude hē voor dat volc
dat daer was. die hē bisijnich
ghelijden solde hebbe. Wat sie
niet en saeghe dat hie allec wol
den. Dus leet hie al zwigende
seer grote pine. hier in bōne
waert hie dūckende op hē selue
als die de doot voor sine ogen
sach. en berypste hē selue schar
like. en syn quade seden. ende
hie suchte in bitterhē t synce
zielen. tot o sen heer en seide.
Och mi goede heer siet nu moet
ic omer sterue. en moet droef
lick ter helle vaere sond vrucht
der zelig peitencie. **O**ch vader
der barmhertich heer god woldi
nu ac sien des lide eens arme
sūdige mēsche. die in soe grot
nout is. ende mi al by icks on
berdich vandeser grot nout
vloesen. **I**c laue dy stantaste
lick dat ic dijre waeldact niet
en sal vgete. noch o dācher we
sen. mer ic sal alre hants al dat
ter werlt toe hoert vsmade.
en sal nu geue v ewige knecht
te wese. **D**oe hie dese worde en
deser gelyck in sine hē sprac
tot o sen heer. doe quae daer
een steine vā gods wege ende
seide. **W**ilstu gaē tot claēndaul
om die te beuere. du salste inde
lichā en inder ziele zelych wde.
Doe hie die worde houre greep
hie wat moedes. en wbolde dat
hē god goedtue wbolde wesen

ende seide. **V**iet ic geue mi
ouer een knecht gods te wese
ende des cloisters vā claēndaul
En doe hie noch dese woerde in
sine hē dachte. voert en voel
de hie niet meer die grote sla
ge. en mede was en wech alle
sericheit. **E**nde als hie aldus i
hē bekende die barmhertich gods.
alte hant en wbolde hie niet
meer hore wat hē vleisch en
blout riet. mee had hie ter stont
peerde reede gehad. hie en solde
niet een vre gewacht hebben.
om te volbrēge dat hie gaede
gelacuet had. hie en solde daer
hene geredē hebben. **W**at hie
en wbolde niet hore die gedach
ten des vleisch. als dat hie hē
mit sine vruende solde beuere
in deser saeke. op dat hie syn
huus en sū gesinde of syn ac
kere of syn goede ele op sū ge
boer icst solde schūke. mer alte
sane brack hie af. en en wbolde
niet wachten hie hie o rbonde
had. **E**nde rekendet al o xpūs
wtil als dreef. soe dat hie optē
selue daghe peerde v waf daer
hie des anden dages mede reed
vroe morges. en vloer vter werlt
als vā ene vweerlike lesse op
dat hie mochte selich bliue in
ewicheit. **D**us quae hie mit
seer vuerig begerte tot claē
dail. als hie gode gelouet had.
dat w al eer pluch te heite een
dail daer eilsen wbes. **E**n hie
vtelde de broeders die manier

synre bekeringe. Waer om hie mit soe veel vrolik' nysne wart aē genoemē. als hie hier by beken den en haepte dat onsen heer hou leue wā behaichde. Hie wart aē genome en is geprofes syt. en god heftet gegene dat hie trouwe is geronde. ende heft wtge daē den oude mesche myt sinen wercke. en den nyenmijche die nae gade is geschape in gerechticheit en in helicheit ende der waerheit heft hie aē gedaē. ende heft strafcelike alle die aerbeide die houe totter ouden vā cister sen aē genoemē en mālike ge halde al sy leue langk. soe dat ter al den gene die sy wādeer ge aē saege. apenbair en helich was. dat die irste roepige syre bekeringe puerclike van hem is gecome. die die gene die hie lief heft te berispen en te castien pleget. en al die kinder die hie tot hē nemet somtijt wā geijelt.

Vā ene nouwen die sūte bernar d' d' d' wāl uisitūde. dat vij.

Daer was een **capittel.** broeder inder ouden der regulue die grote be gheete had een vuerig leuen aē te neme en sūte hnaris discipel te wden toe claēndail. en mitte vuerige broeders vsellet te wden. al en conste hie bi sūte hnaris leue vā hē gey orlof of conset gecrige dair toe. En doe hie hoerde dat hie tot gade was geuacere. waer hie seer bedroeft

en bescreidet seer iameelike dat hie des niet overduch en was te werunge dat hie soe seer begerde. Naē niet veel dage apebaerde hē sunte hnar in een visioen als een neerstich werckman toe gemaect te arbeide in enen grote wide cāpe. dair ontellike veel garue van weite schenen te liggē. vā welke hie ene grote hoep maecte. en doe die al gemaect was wā den daer noch veel meer garue bliue liggē. daer hie noch ernstich ouer was te vgaedere. Als dit dese broeder sach vstont hie biden garue de hie vgaedere had die grote menichte der broden die die gloiose mā bi sine leue vgaedere had totte dienste gods. mer datter noch ontellike veel soldē wesen die mit syre lerige ende vdiens en exempel totte goede helige leuen bekert soldē wde. Waer vā hie seer blide waert ende had des guet betrucken. dat hie dair een af soldē wesen. En als hie alre irst cost toech hi toe claēndail en bat dat mē hē aen neme wolve en hie vercrecht. Ende doe hie dair noucus was ende by nae altoes den helige mā had in syre gehochnisse. soe geschiedet op ene sonedach doe die mette bi nae wt was. en hē seer bāge waert aen quae hē een slapericht. En hem apebaerde die alre eerwer

Dichste vader sunte beernart. dar
hie soe grote myne toe had. en
sprace hē werdelike toe vmanide
dat hie die menige sijn hte altois
tot guede scicke solde. en dat hie
stedelike totte voete ons heren
scere solde. conde hie dat doen soe
solde hie sekerlike vwbachte die
barmhertich t gods ende sijn vādige
Ende als hie dat geseit had ginc
hie weder in sijn graf datter stot
by de altaer onser lieue vrouwe.
ende doe dochte hē soe apenbaer
wesen. dat hie niet en conde on
dersceide of hie wat slaperich was
doe hie sach of dat hie wakēde
was. Ende doe hie sijn oge op
louck ende dachte op die alre suet
ste vmanige sijn alre myldeste
vaders. soe apenbaerde hie hē wē
al heel wakēde. soe dat hē sach
niet sijn oge. Ende hie stont
nae bi hē. soe dat hie hē had mo
ge aetseste. Ende sūte beernart
sach on aen als of hie besie wolde
of hie wakēde ofte niet als hie
pleget. die die broeders op wecket
totter mette. Ende doe hē die no
mens vwbodere aefach alte
hants en sach hys niet meer.
En dat wonderlike is te seggen
hie wolde dat hie hē in sijn herte
ginc. waer vā hie noch vuerich
lijfontsteking wart inder myne
gods. en des alre myldeste vaders
en tot dat nye leue der heliger
ouden aē te neme creech hie vā
dage toe dage meerre myne. en

begeerte toe. Ende des nachts dar
nae doe hie was mitte broedere
in de dienste gods. wolde hie sul
ke ende soe grote gracie der god
liker vādige. dat hie sijn leue
nye vā al sijn leue gevoeldt
en had. Ende dit toe screef hie
al blidelike de vdiensste des alre
heilichste vaders daer hie soe gro
te myne toe hadde. En als hie
veel dage lang die ouerblodighe
sueticheit deser vādige in sijn
herte oudenckende dach op rissade.
liepe hē die tranen middelike on
sijn wāgen. daer hie dachs noch
nachts vā vsaedet en conde wē.
Doe sijn proeuel ier voor by was
gebracht. of sijn hie niet groter
vnicheit dat helige habyt der ou
den en dat cleet der onoselheit.
daer hie mede niet alle vā hūte
mer van sijn gecleet was pūde
hie niet stediger aendacht onbe
vleckt te bewāen. ende die helige
voetstapen des eerwādighe vaders
den hie sondlike lief had pūde
hie nae sijnre macht nae te volge
ende daer in te volghende. dat w
gnet betrouwe hebbe dat hie in
sijnre geselschap is inden hemel.
Daer hie alsoe grote begerte had
bi te wesen doe hie noch leuede in
der eerden. en dar hie oic trouwe
like nae arbeide. *Vā enē nouwe
dien sunte bernardus die
visiterende andē monich. dat vij. c.*
O daer was een ander nou
mens inden selue cloyster
die niet alle sijn herten

onsen heer gern woelde soeke. Die seer gemeylich mit wtgeroefte hande of mit tsame gevoldene hande plach te bede alst he soe geboere mocht. Op eenre nacht in den begyn vander mette doe hie was inde chow als hie sy hade bereckte tot gade ende sy ogen toelouf. soe apēbaerde he onse heer ihu xps en toe spraec hem ende seide. reike my dyn hande. Die broeder wart vveert en louf syogen op. mer of hie dat waken ofte slumerede houde. en dorste hie niet wal ondscheide. Mer wt dier dieper steine ontfing hie seer grote ynuchheit en vuericheit. soe dat hie daer nae in dier manure geen plach te bede. Een wilyts daer nae doe hie monuck was gelworde. ende hie in ene hornuck der kercke stont mit gevoldene hande. als hie gewonlick was en ynuchliken bat. soe quae hie wt hem selue inde geeste. en siet onse heer ihu xps stont daer voor he ende nae syn hande gueteluck in sy hande. als of hie sien professie had of fange. Doe dat gedaen was en die mysche tot he selue quae. wart hie va groter blytscap seer vroeluck. En mitten zelige ondvinde gelouede hie dat sekerlike dat god ou al te gewordich was en is. sondlinge als ose vader bndais tuecht. als wj inde wecke gods bedede

ofte singede becomert syn.
Van ene broeder die onsen heer sach aē de cruce. dat ix capit.

Doe die man gods anful plus die seer ynuch was ende grote gracie van gade had of fange noch nouci was toe daendaul. sach hie onsen heer ihu xpm die he apēbaerde als hāgende aē den cruce. en hem dochte dat doe tbe ander noucien bi he wden in houwrouel iaer. Ende doe hie otmodelike onsen heer had aēgebedet en he seer otmodelike had gefeden. dat hie syre en syre geselle wbolde of farme. Wart die goede heer bewegē tot offermytcheit en gaf he en sine ene geselle die benedictie. Ende doe hie sach dat die een va die tbeē niet en wart gebenedyt va onsen heer. Wart hie seer wt broedecker myne daer van bewegē. en bat seer bliteluck onse heer dat hie den broeder mede wbolde mit syre godlyz benedictie stercke. Mer onse heer aēwborde daer op dat hie der godlyz benedictien niet weert en waer. Wat hie mitte vmaledide waer gereket. Der dese wborde quae die nouci wder tot he selue. en was daer seer bluede va dat hie mit sine ene geselle die bndictie ons hēn had ontfange. Mer hoe datter myt hem solde gae. daer onse heer sulck getuech van hadde geyend

461
Dat verwachtē hie Drouch ende
tbiuelastich. Naē drie dughen
schoeude dese durde den bant der
drievoldicht. Ende alsē als
sijn naē niet guets en bedude.
soe belbysde hie mitte kercke.
Wat hie was geheue malgeres
dat hie mitte kercke belbysde.
Want hie liet die helige oude.
en ginch daer weder toe dat
hie estgespege had. ende aen
naē weder een kerck leuen.
en is gelborde een arch apostata.
Mer die ander tbe die vad
bndictie ons here selichlike ge
vesticht waen. die hebbe ouer
mids die zute barmherticheit
ons hen vdiert die benedictie
gods erflich te besitten. Ende
wat sie houde totte getal der
benediden. soe hebbe sie dat stat
afelike bliuede inde goeden
leue. dat sie aegenoeime hadde.
ende in doechden voortgaende
dat wal belbesend. **in enen
broeder die die rechter hant
ons hen heft gecruist doe sie**

Hie bndide. dat r. ca.
Is een broeder van
dien closter mit gro
ter begerte hie vuerichliken
staf onsen heer te soeke ende
stedelike in syne hten droich
die suete gehouchnisse ons ge
sotmakers ihesu xpi. Doe ape
baerde hie hē eens in een vyi
oen. Ende wat hie soch woldich

Was om sy selicht soe bat hie
onsen heer te mael seer. dat
hie hē wbolde benedie en seide.
Ic bid v goede heer wat my be
nedie op dat ic selich mach w
den. ende die goedtire heer die
hē daer o gelberdicht heft den
arme broederke te apenbaren.
dat hie hē een droepelke sijn
godliker sueticheit wbolde barm
hertlike late sinake die borden
op sy recht hant en benedide
oen. En hie wart oā der god
liker benedictie alsoe spreke
like blyde. dat hie wt yinger
vmetelt greep die recht hant
ons hen die hē benedyt hadde.
en cuffedie sie mit grot soedelij
ghueit ende seide. Ic dancke
o alre goedtireste heer ihu xpe
soen des leuedige gods dattu mi
heste gebenedyt. nu sal ic
selich wesen. **Da ene broeder die
ene visioen sunt maria nig
dale sach. dat r. ca.**
Enen anderen yinghe
broeder die seer geeste
lic was va leue. den gaf god
dat hie inden geest in een visi
oen sach sunt maria nigdalea
mit ene seer blickende soene
aefichte en habyt stuede over
de altaer. En als hie sie sach
wart al sy hte vult mit grot
blytscap. ende doe hie in suen
herte dachte ende mit groter
outmodicht ende begeerte dair
om badt. dat hē die alre glo

roeste moeder gods ende ewighe
maget maria die hie altoes dacht
ende nachts mit groter ymtheit
diende mede mochte sien. soe
quaer daer een steine vade hemel
inde visioe ende seide. Du salste
dat wete. dattu daer toe noch
niet bequaer genouch toe en bi
te. die alre hochste claerheit
der oberletter moeder gods en
der ewig maget marie schoen
claerheit ue te sien. Pyndi dau
om te wassen ende toe te neme
in doichden. alsoe veel alstu wot
te dattu noch daer toe mogeste
come sie te sien. **hoe een leech mo**

nich seer toe nae i doichden. dat
Onse heer secht dour ry. ca.
den pphete. die wise en
sal niet gloriere in sij
re wysheit noch die rike in sijre
ryckheit. Mer die gloriere wu sal
dau in gloriere dat hie my weet
ende bekent want ic heer bin. De
se forme der godliker wettheit
sijn sie alre volcomelyste nae
gevolgt die onder de hochvloer
ende leere sunte bnaar onsen lie
ue helige vader toe claendaul die
hemelsche philosophie geleert
hebbe. niet alleen die grote ge
leerde mane. ende die die vbor
ghen sacramte gods vter ebbe
geleert hebbe. mer ou die onge
leerde leke mysche veel goeder
mane die alle en hadde sie die
hoerheit der mysche wysheit
niet op gecloemen daer me tott

104
volcomheit mede coemt. sie
hadde nochtat die gracie gods
daer sie van vlichtet worden.
en den geest gods die sie leuen
dich machte die sie in allen di
gen die he nouit walen te weten
ongeluck bet en crachteliker lorr
de ende ondbysde daen enighe
waelike conste mochten doen.
Van sulken was een leech mo
nich die va der scrift niet en
was geleert. mer vande helige
geest die seer vuerich was. tot
ten wercke gods en nernstich
in doichden toe te neme. den die
helige geest geleert had niet
hoge dingte te smake. mer in
allen dingte hem selue te we
otmodige. ende die goede gees
telike oeffenige die hie inden
seden sijre mede broders coeste
mercke outmodelike war nae
en grot rekende. Mer sijn selfs
doichden die niet clef en walen
dau by seer clef achten. Dus
gevielt wat dat hie oumids
die helige outmodicheit die grot
in he was boue gins. somige
ander die hie nochtants in an
dere doichden niet ongeluck en
was. want hie dat nochtat sel
sen is inde mysche altoes aefach
dat he gebrack. Ende wat dour
den hie in andere broden conde
gemercke niet dat hie sie bey
den in hem. mer dat hie daer
selue va vbetert mochte wden.
Ende het geschiede dat hie mit

701
suyker begeerte mitte anden
broeden was inder mette. daer
hie al die scaedelike laetheit
en slapericht veer van hē draef
Ende aē naē sū geswoelike wa-
pen daer hie niet beters toe en
wyste te rechten teges de viat
des meslike gestechts. hie sette
voer hē syns selfs sūnde ende
syn dagelike vsumenisse dou-
sach hie scarpelike. **G**oe dat
hie hem selue onselich en ene
misdadige sūnder reke de. wer-
den oge gods. mer dat leuen
sijre broden sette hie als hie al
toes plach seer hoge en hielt
sie alle voer helige volcomen
meschen. **N**ae bouē al de an-
dere naē hie ene sonderlinge
voor dien hie dūck gemerct
had. dat hie die anden bouen
ginct in doichde. Desen naem
hie ynt hē melike syns hten
ende aē merckte daer sū otmo-
dicht sū myne sū vduidicheit.
sū gehoursaenht sū soeberht.
ende die and' doichde en gracie
die hie inde knecht gods wste
merckē. ende rekende daer tege
al dat hie doe conde niet dien
assche ende stubbe. **E**nde in des
scouelinge was hie soe onsteker.
dat hie hē selue niet gelyden
en conde. **M**er vroe morgens
quae hie totte eerw'dige vad'
en touch hē daer hie spreke mocht
ende viel hem te voete. ende

hait venie. ende was te mael
seer begre ende vronich. **D**oe die
helige vader hē vrachde wat
hie waer. **O**ch mi seide hie. ic
ogewallige mysche daer niet
guets in en is. **I**c heb in deser
nacht indie broeder durtich
doechde gereit daer hie mede
blinct voor onsen heer. dier ic
niet een vanden mysten in mi
arme mysche en kan gevinde
Daer om bid ic v heer vader
dat gi onsen heer voor mi wilt
bidden. **E**n oumits uiben hei-
ligen vdiensstē en gebede my
van onsen heer wilt vcregen
gracie der gelbaere doichde. die
ic tot desen dage mye werdich
en heb geseest te ontfanghen.
As die geestelike meester hōude
die alre hoichste otmodicht sū
discipels. **W**ieleue hie seer wat
bekende. al doecht hē selue mit
eenre zelig' onbetēheit dat hie
yē doichde en had. **V**erblyde
hie hē te mael seer en woensde
en begerde dat sie alle die hem
beuoelē waen. soe toenemē wa-
den in doichden. dat sie nochtat
soe otmodeluck hōus selfs crāt
heit altois aē sien dat sie selue
in eenre manire niet en weten
dat sie voert gae in doichde. hoe
grou die helige vader dat reke-
de. en hoe werd hē dat was.
dat bewysde hie wat daer mede
dat hie inde sermone die hie
den broeden ynt gemeyt dede

desen broeder daer lauet en pryst
 ende secht datter geen vā alden
 doechde die hie soe inde ander ge
 meret had soe gwer en was als
 die godlike otmodicheit was. die
 al die crachte ende vsumede broe
 ders tuet en merete. mer alleen
 die godlike aemerckte daer men
 doechde ende selicheit der zielen
 aē merckē mocht. daer hie syns
 selfs leue by vsmade mocht
 en snoede rekenē.

**Vā enē couers
 wes ymicheit sunte bernard
 de greeft bekende. dat xij. cap.**

Op een tyt was aestaende
 die hochtyt vā onser
 lieuer vrouwe hemel
 vaert alsick mer. ende die broe
 ders die opte wthauē wāden p
 den hē ten cloyster te comē. mer
 in enē desen wthauē dat naeste
 de closter was gelege wōede een
 couers. dat een geestelick broeder
 was en god ofsach. Ende al wast
 dat hie om sympelheit wille de
 meyste volcomēheit eens geeste
 like leues niet wā en conde by
 brenge. het was nochtat een guet
 willech deuot mesche. Ende had
 sondlyge grote myne en weer
 dich tot onser lieuer vrouwen
 der moder ons hē. Ende doe die
 hofmeyster ordinerē solde. Wie
 by de beeste daer solde bliuē. soe
 wart desen broeder beuoelē. dat
 hie indier groter hochtyt die
 scape solde beuacere. En al wast
 hem seer swaer. wat hie grote
 begeerte had den scoene dynst
 gods te houē. den die hellighe broeders

Der conigyne Des hemels in hou
 re glorioser hochtyt doe solde.
 mer hie en dorst niet een wort
 daer tege seggen. ende was vol
 comelic gehoursd. Dus gheft
 god dat sy deuocie die hie inden
 hē had daer hē lede wor was.
 dat sie mit onlede die hē die ge
 horsaheit geboidt gehidert sol
 de werden. outmits der cracht
 der hellig' gehorsaheit meer en
 meer vuerig is gelborde. Doe
 die nacht der hellig' hochtyt
 quae ende hie sochtuoldich
 was die beestke te beuāen. soe
 geschuedet datter inde cloyster
 te mette wart geluut. dat die
 broeders op solde staē den heer
 te laue. Ende wat hie dat tei
 ke houre. soe wart sy herte
 mede onstake. ende een groet
 vuer begā daer te bāne in sy
 nē gedachten. Als hie gedachte
 die grote schaer der heliger
 brodere ende de ymicht en die
 grote myne die sie hadde tot
 ter gebndider moeder goeds.
 en hoe begeerlike sie daer toe
 bereit wāen. sie te laue ende
 hou hulpe te begere. waer o
 hie hē vuerichlike op richten.
 Ende mit groter begeerte wōl
 de hie oue geen alsoe veel als hie
 conde dier hochtyt deel africh
 wesen mitte selue die hie coste
 Ende hie kunde sy aēsicht ten
 cloyster wart en betaelde sy
 geboelike mette als hie alre

Vnuchlyte conde. Ende als hie die
betault had ouerdachte hie in sy
herte. Wat hie onser lieuer vrou
wen nu ter ere lese mochte ende
beden voer die lage mette die die
broeders inde cloister songe. En
hie en conde anders niet vinde
dair hie sie mede mochte eren
daer alleen die engelsche grute
die hie geleert had. Die engel
sche grute nae hie daer voor
als een cort volcomen wort. daer
men voelheit alre helicht mach
vinden. Ende hie kunde sy oge
ende sy herte totte hemel ende
hie las oue maria. Ende hie such
te en bat veme. en sloech op sy
borst ende weder haelde dat sel
ue ende bracht die helige nacht
mit deser zelij oeffenige vrucht
baerlike ouer sonder vdruct. Wat
god gaf dat wt sondiger gra
dien dat die stedige wederhul
ge des selue gebets der armen
ynige broederke die anders niet
en conde geen vdruct en maecte.
noch syre ynicht niet en hin
derde. Mer daer en teges die al
re suetste worde die suet sy bo
ue honich. hoe sie menichuoldi
ger op gehalt worde. hoe syn
ynicheit daer meer af ontste
ke waert. ende die gracie oser
alre suetster vrouwe bet heb
be vborue. En dat hie niet te
vgeefs in sine suchte en heft
gearbeit. en niet te vgeefs va
der moder der barinhichtige

nade begeert en heft dat heft
hem die goede heer gelybedicht
den abt te apēbaen. die doe alle
die getyde wt gesogen waren.
ende die priesters alle hore mis
sen ynuchlyke hadde gedue. en
hie inde conent der broden om
die weerdicht der glolose hoch
tut de broden een sermoen solde
doen. dat ouermits die gracie des
helige geest seer vuerich was.
Hoe seide hie onder anden worde
my lieue broders. Wy en sullen
daer niet aē tswiele. Wy en heb
ben den almechtige coninc en
mede oser soderliger patroester
sire gebindider moder der alre
gloroester maget marie een
helige ende goede genae offer
hande onser ynicht inde ser
nacht ende inde ser hochtut
betault. Waer va wy hape mo
ge die vruchte ons aereits
va onsen heer ende vander ge
benedider moder gods die onse
sundunge bewaerster is. noch
tantes wil is dat ghi sult wete
datter een va onsen simpele
ende onsele broederke is den
die gehoursaheit daer toe heft
gedwoge. dat hie sy hochtut
inde velde moste halden by de
beesten. die oser vrouwe soe ge
noichlike en ynige metten heft
betault. dattet niemāt va ons
allen en heft gelyest die soe ho
ge gesouwet heft. of die soe y
nich gelyest heft die synre co

teplacie die niet in hoge scouste
mer in otmodig sympeht was
geluck ~~was~~ wesen. Als die broe
ders dat horden vbboderde sic
he seer daer va. ende niet alle
en vbboderde sic he. mer sie v
bliden hem oic seer daer van.

Ende die leke broders worde dat
seer van gestichtet dat op helige
dage als op werkedage tot alre
hande werke werde ordiniert.
Wat sie sekerlyke bekende dat
die mure des closters en die wa
den der kercke die trage vsu
mede broders niet selich make
of heuch. Goe en mogen ock
die beuelige die de gehoufheit
beueilt ende gebiedt om alre
noudrusticheide niet hunder
puer hande tot gade op te bore
mit vinge gebede.

**Van enen
visioen dat een broeder sach
dair een ander broeder starf.**

Dat xij capittel
daer was een broed die v
sire douchde wil des wer
dich was. dat he god hemelike
dinge wbolde apebaen. Dese brod
sach op een tyt in een visioen dat
hie was ynt sieckhuus toe claen
dail. hie sach dat daer eerbaer
pstone wden die costelike cleder
va syde snede en va anden cos
telike geuaede mede en maqte

Ende dae die broeder dair va ver
woderde wart he toe gesecht. en
laet dy niet dyt woden. dese
ornamete en costelike cledinge

skeden bereid eenre va de doch
tere des abts van claudail.
die nu bouet sal gae ter bruloft.
Ende wat sie van hore seluen
soe veel suerlich niet en heft
als hore wal toe behout te heb
be soe is hoer nouit dat sie douch
schoe cleder aen heb die wal ru
ken. dair sie de ewige brodegom
in moye behaegte. In welkes al
re puerste slaepcramer niet al
leen geen vleckede der sunde. mer
oic gey rimpe der vsunelheit
die sy alre goedtiente vgeuige
niet en bedect mach in gaen.

Op die selue vre wart die ca
tel geslage ende dair sturf een
broeder dair va wart gevonde
dat al had hie een onoesel en
een goedtien broeder gelbest.
hie had nochtat al wat vsune
de gelbest. en wat slaep. Dair
was he nouit wat hie va synis
selfs vdiensste niet suerlich ge
nouch en was. dat die vdiensste
en die gebede der broden vrouwe
soulden. dat he aen onselue gebrack

**Van ene leken monnik die
sine slaep leerde mis doe. dat xij.**

Die helige greeft die een
scieffenaer is der godlij
gaue. die die alre beste
gaue ende dat volcomne guet
datter neder comt va de vader
der lichten. die ene iegelike gyst
dat hie wil. Die heft he gelber
dicht ene ogeleerde leeke een
sondinge ende een woderlike
gracie te geue. Dese zelige ma

geheue Walterus Die den gelar
den manē inder geloue en inder
yucht tot gode niet nuyre en
Was plach menich iaer vestia
rius dat is cleet meester te Wese
in claudaul, daur hie geen wt
nemer der psonē in en wbolde
Wese, mee nae dien dat die broe
ders behouich wāen plach hie
seer gelijckende mislich enē ic
gelike toe besorghē. Ende om die
puerheit ende helicheit sijn leuē
waert hie seer lief getaū ende ge
neem beide gode en den mische.
Doe dese broder op een tyt lach
ende sliep apēbaerde hē een eer
sinn psoen die hē geboedt haef
telich te guē inder kirkē ende
solde daur der mogēch gods yu
lichlike misse doen. Die broeder
en vbroederde hē niet luttel vā
der nyheit des geborts. Want
hie aensach die nederheit sijn
staets, soe dat hie hē scaemde
daur op te aūborde. Hoe dat was
die psoen diet hē geboit was al
soe eerbērdich dat hie hem niet
en dorste weigere. hie aegunck
dat hie ongeroe was ende touch
aen priesters gēbade, ende las
mit groter yucht misse vā
den helige geest ende al in droe.
Ende doe hie oēbūkede ende
weder tot hē selue quae, had hie
die misse die hie ynt visioē ge
lesen had wā oēhalde, die hie
te voere nie gecost en had, wā
hie een leek ongeleert was mā
ende niet lesen en conde. Mer

Dese misse hielt hie vast in sijnre
memorien. Ende soe veel te ge
noichlike plach hie daur op te die
ken in sijnē gebede, als hie soe
woderlike vā gode ende niet vā
lenighe mische had geleert.

**Hoe vduuldich een coucers Was
in sijnre sieckten, dat xv. ca**

H claudaul Was een pittel,
coucers die vā sijn selfs lichtu
dicheit driewerue van daur liep,
en weder oēfingē wart, die ten
leeste oumde die mislike vma
nige ende helige gebet des eer
berdige abts sijn vnaerts recht
berou creech, en groet missha
gen sijn wloepes daer hie drie
reysen in perikel sijn ewiger
vdomenisse had gēbest, ende
began te dencke mit groet uer
tich wā hie vour soe grote mis
daet sijn ogestedicht gode solde
moge offere. Ende god gaf hē
in dat tot vghifnisse sijn sūde
te vcrege ende gracie der douch
den te vberue niet nutter en
mach wesen dāe gaede te offere
een offerhade eens viederden
geests, daur mē alle dat ryke
der hemele mede gēbelt mach
doen, ende daer mē die gerech
ticheit gods die onsielike is,
alle mēsche bet mede mach bu
gen. Hier om aē nae hie ald
danige wape, ende richtē hem
op tegē hē selue, en ten wsten
pynde hie hē alle die gēboente
der orde sonder vsumenisse nau

Wte te halde ende vast. In daer
en boue bestreide hie alle dage
ende nachte sij vorlede sunde.
soe dat hie de staende een exem
pel gaf dat sie niet en solden
vallen. ende den die gevalle wa
ren dat sie he solden pine op te
staen. **W**out meer soe ordinet
det god mit he alsoe die swaer
sunde mit scerpe medicinen
pleecht te genesen. die oue mit
sijre oet sprekelij goedtucht
sontyt vlaere vaete te vba
dele pleecht i vaete der ere en
der gracie dat alle sine gebeete
vuldten. **E**nde ac sien dpe cre
ech hie een seer quade swaer. dat
een rucker wart. dat alle dage
swies. soe dat hie va groe pine
mit alle vgnick en sij vleysch
soe seer vuldten. dat me syn
gebeente mochte sien. en daer
ontellike veel vorme daer in
swies. **I**n sulke pine lach dese
broder veel waen. daer hie hem
outmodelike in leet. ende gaf
he vduldlike onder die geisel
gods. **W**at bi nae alsoe menige
vre als hie leude soe menighe
doot moyst hie sterue. **D**us was
deser lidender ziele iamerlike
grote pine va de stanch des v
vulde vleysch. soe dat alle die ge
ne die he diende boue maten
seer bestwaert waen van den
stanch ende groe vreyneheit
mer he beiden was herde groe
loen hier woer op gelecht.

107
Dese broder pynde altois in
alle sine liden ende bagtcheide
gade te diche ende te laue. ende
woelde mit alle sine liden ende
beliedet mitte mode dat hie veel
mij leedt daen hie wal vdiert
had. ende doe al die onpuertheit
sijre sunde volmachtlike wt
gypurgurt was. op dat nae de
worde des wisen mas he ghe
sciede die secht. **A**ls alle onrey
nuchheit af gedue is soe wort
daer een seer rey suu wa vat.
Dus wart dese zelige ziele ten
lesten vtgeleidt wt der scerper
reynighe als een siluer dat in
den vur wal is gypurgurt en
is schoe blickende getworden.
Ende is mitte anden wter
corene vaete der barmhertich
gecome totte haue des ewige
conicks. **O**mer eer sic noch wt
geleit wart wt deser culen d
onselicht ende wt desen dreyn
slake tot troyste alder geeue
die waer berouwe hebbe van
houe sunde. en daer vur gem
swillen liden al dat god in des
tyt op he vhenget. **D**oe gaf
die goede heer deser broder die
soe vduldlike gelede had. noch
in des tyt wat vur te smake
w ander vrucht sijre vduldich
Ende ic en weet niet wat on
sprelike godlike en hemeliche
sueticheit hie doe smachte. daer
hie altehants toe solde come.
ewelick daer van gesadet te

Werden. Van welke voutsmake
hie als van nyen moste godlike
drocke was gheborde. en begae
suetelick te iubilire inde laue
gods. en mit ene blude aefich
te begae een leeck ongeleert
mÿsche die nye lesen of singe
geleert en hadde. mit seer suet
melodie nye sange die nye ge
hourt en waen die seer genouch
lick te houre waen van de sage
van sion te singe. Tot dese sa
ge quame al die broders toe
loepē omte sien een groit won
der. dat een mÿsche die in soe
grote lide lach. ender doet bega
te gencke mit singe en mit
vroelicheide ter doot te gemoet
ginc. Of hie segge wbolde. o
doot waer is v macht. siet ick
grote sÿder ic arme mÿsche
die die teike der helig wbonde
mÿs heere in mine licha om
sine nae vduidelick heb gele
den. Jo en bin voor dy lelke
steme moder alre droefheit en
vderfnisse alre blytscap niet
vbeert. omer ic wsmade dy.
wat ic weet dattu al vslonde
byste ende toe niet gemackt
inder vbsnige des cruces os
herē ihesu xpi. Dus was ose
voersager vrolic. en dat alla
dat me opte strate des hemel
sche ihrlins stadelike singet
dat nae hie hier in deser elle
den voer. en bebbees mit ene
wonderlike mirakel inde sterf

like licham. Wat hie nae den
sterflike licha vlost is ebbeli
ken sal doe. Dus blidelicke gade
lauede mit eenre vrolic stemē
wt gaf hie sine selige gceest.
Van welcs selige wtraert die
helige vader bnaer woderlike
vblyt was in onsen heer. En
dede de broden in hore capittel
een deuot sermoē daur vā. ende
bellyfde in hē die werde vrucht
des wbarachtige beroullbes. en
syn woderlike vduelicht sette
hie hē alle tot ene exempel.

**Van ene wueers dient vā ga
de was gegene die helige scrij
tuert te vstue. dat xvj. capittel**

Die sieck waeres oā daen
dual plaget mit grote
wwoeden der blytscapē
te vtellen vā ene wueers. die vā
ene goede leue was een woder
like en een sÿderlige gracie die
wal wberdich is te bescreue die
hē god heft gewberdicht voor sy
re doot hē te vlene. Wat doe die
gracie gods loene wbolde die ver
dienste syns goede leues. en hie
sieck wart en een wal tyds sieck
lach. Den lesten wart sy sieck
te alsoe groet. dat die apēbaer
teikene waetscapē den doot nar
by te wesen. Ende siet die helige
gceest blues daer in woelde en
doe hie wbolde. en die vstadenisse
des broders warr mit ene nyen
en ogehoude mirakel vlichtet
en syn tonge waert sprekende.

Ende die een gheest leech in mi
was. en nye littere geleert had.
began daer guet latin te spreke
ende woderlike wyse wde vout
te bregen va der helig scrift. noch
tius en seide hie niet dat te beris
pen was. Die leke broders vwon
derde he seer wat hie seide wat
hie merde. mer doe die monike
daer by quame doe houte sie wat
dat hie wyslike sprach van der
helig scrift. **D**ie sanc hie so
mige zuete sange mit seer be
quame gelude vander heliger
kercke. die sie nye gehoert en had
den. soe dat sie he seer dair van
woderde diet houte. en dattet
he seer bequae dochte wesen en
luden. **M**er wat wbolde die al
mechtige ende barmhertige god
den sterflike myschen daer by
te kene geue. dat hie sulke on
gelboenlike gracie en vstande
nisse wbolde geue ene sympele
ende ongeleerde mysche. daen
dat die ewige zelicheit des he
melsche ricks nae den worden
des helige apostels niet en sal
wesen ioede of greke noch bar
bar noch knecht noch vry noch
edel noch geleert. **M**er als die
pheet seyt. soe sullen sie al we
sen leer kinder gods en alle ga
der va den meeste totte myste
sulle sie my bekene secht die
heet. **O**ch of dit exempel aen
wbolde sie somige orustige my
schen die al die laden en witen

108
om loepe op dat sie mitte kane
der littere vult moge werde.
en op geblasen als geleerde mi
nen ende geheite werde meistar
ende rabbi. **E**nde glouere moge
dat sie he vstaen op die geestelike
en werlike rechte en op dat die
loeguck en op die sophistrie en
mitte gaue gods moge diene
houe houerde. **O**ch segge u
of sie mitte wbedyge oure wbol
den houe ende vstaen. dat also
als dese sympele ende ongeleerde
mysche die eenvoudelike gelba
dert had vnt einde syus leues
was gegene die godlike conste
en bekennisse der hemelscher
vborghheit. **G**oe sulle sie als
sie sterue sullen wbasen ge
laten wden. als sie die rickheit
houe wisten die sie sons den
aert gods in geslage hebben
weder wt spien sulle. als sie god
weder wt trecke sul wt houe
boeke. **D**yt en segge w daer
om niet dat w sie al wllen
wdoeme die begeerte hebben
tott werlike wisten. **M**er dat
w wllen lere alle myschen
dat sie houe fundamet des aerts
gods sulle setten inde graue
der outmodicheit. **W**at die aert
gods als me te rechte bedudet
is een begy der wysheit. **D**aer
mach men alsoe veel wisten
op ty mere als me wil. **W**at
geen const en mach op blasen

Daer die godlike ende broedlike
myne stichten. Aldus heuet
dese newe meester inder gotht
dier wj van spreke die vande
ant gods begun verdient die
hoechheit der volcomere wysheit
te begrepe. doe hie eynde dit te
geborde leue. Ende doe hie
een wyltyds mit sijre godliker
consten en mit sine zuete sun
ge als mit seer wal smakende
lotterdrack die broders die by
he wuen woderlike had vblut.
Een lesten woer hie mit eenre
goeder beleidige tot sine hemel
sche vader. daer hie zelichlike
vflonde solden wden ynt afgrot
des ewige lichtes. daer hie in
desen leue als is vmoede wat
vouwsmacks alleene om had of
fange. dat hie ons vuerichlike
solden doe loepe inde roeck der
salue. daer hie mede besmert
was. Wat wj bekene dat war
like dat alle die sachtmodige
geapeburt wort die fonteyn
der waerachtig wysheit. **Van
ene conuers die de beeste plach
te hoede. die op een tyt sach on
se heer dat hi he sij beeste halp.**

Driue. dat xvij. ca.
daer was een conuers
die opene wthraue
die onder daendail houte die
beeste plach te hoede. dat een
puer en seer simpel mynsch
was. die al dat sie hem geboe
den die boue he wuen rechte

voert ynuchlike plach te doen.
En op de haep des ewige leues
en des ewige loens leedt hie
seer vduidelike den arbeit en
aermode die he alle dage toe
quame. Dese sach op een tyt
in ene droem. dat he seer gena
lic was te sie onsen heer ihu
xpm in sine alre suetste hande
ene prekel houde en die ossen
mit he vout driue. En doe
hie ontwake was geborden.
en syns mede gesellen sacht
modicht ende gued'tienheit
en sueticheit in syn hte ouer
dachte. wart daer een seer groot
vuer onsteken in sy herte
suchtende en begere de on van
aefichte tot aefichte volcome
lic te sien. die hem soe suetelike
geberdicht had syn geselle he
te bewysen in sine outmodige
arbeit. Ende doe hie seer begere
den ontbonden te werden ende
mit xpo te wesen. soen wolden
die goede here die daer wadert
mitte sachtmodige ende sue
telike spruct mitte sympleen
die begere des arme broderkes
niet lange vtrecke. Mer alte
hant waert hie zueck ende lach
te bedde. en opten soeuede dat
nae sien sieckte en alle sij aet
beidt nutter doot een selich ey
de. ende hie vcreech dat ewige
leue en die ewige rust. die alte
samen xpus onse heer is. Tot
desen qualme doe hie sinen

eynde genckede die eerwighen
abt sunte binnart om hem te va
den op dat hie sine zoen die tot
sine hemelsche vader trecken
solde wes puer en sympel cōscie
ci hie heide elhal kende gesonde
solde. ende die althant vten licha
scheide solde teges alle die gees
telike mordenars mit sunte
benadictie mochte wapens en
besorge. Ende die sieke broder
den helige vader vteilde dat hi
sioe dat hie onsen heer soe gesie
had. vblide hie he daer seer va
Ende doe hie gestouē was gūf
hie daer mit goede betrouwen
een getuech af. dat hie mit ga
de gelbader had. en dat god
waerlike mit he gebracht had
ende dat hie he daerom tot he
genoeme had. **Vander groe
outmodicheit een conuers.**

Dat xvij capittel
oe een conuers va claen
dual seer zueck was die
een goet onosel helich mā va
goeden leue had gelbest en hie
de eyde begū te genekē. quae
tot he die helige vader sunte
binnart o hem te viture. ende hie
toe sprach he trouwelike ende
seide. hebt goet betrouwe soen
mi. wat du salste nu ouergae
va den doode totte leue. vande
den tytlike arbeide totte elbif
tusten. Die zieke broed' afborde
den helige vader mit groten

109
betrouwe. Waer om en soke ic
niet gern vaere tot mine heer
en tot mine scepper. Ic heb des
gnet betrouwe ende alsoe veel
als ic my vmeten daer van d'
barmhertich' mys lieue heren
ihū xpi. soe bin ic des seker dat
ic cortelich sul sie die guede mys
hen inde lande der leueder. Die
honnich vloede leere sūte binnart
die ee vroet meester was en een
sorchuoldich hieide had anet
dat dese worde des sympelen
leke meer wt vmetelht' moch
ten come dat wt puerht' eenre
reue cōscien. daer om seide
hie. broder ~~sege~~ seigene dy
herre seigene dy hie. wat ist
dattu seggeste. waen comt in
dy dese wene vmetelht'. En
bistu niet die arme ogevallige
mysche die doe du niet of binae
niet en haddeste inder werlt.
van noede daer meer toe wor
deste gedwonge die va anre
gode toe closter te gaen en mit
veel biddes ten lesten wordeste
otfange. Ende dus hebbe wy
dy als ene arme mysche aē
genome. en hebbe dy geluck ge
maect i ete en indrickē ende in
cledigen en in alle anden din
gden wisen en de edele manē
die mit ons sien ende byste als
een va hem. wat hebstu gade
weder gegeue voer alle dese. En
siet ten is dīre odisberheit niet
genouh al dyt hebbe te offange

Du wilt oec eer eifgenae wese
des hemelsche ricks dat me co
nic of pite noch mit al hoiren
groten goede en costen gecopen.
Die leke broder atworde hier op
mit ene zactige aensichte en seide
suettelike. Alre liefste vader soe
als gy gesecht hebt soe bekene ic
dattet inder waech is nochtat
ist v lief soe wil v mine heer en
mine vader mit corte worden
bedude. Wat mi comt dat ic ar
me mesche als ic hape niet wt
vmetelt mer wt otmodiger
vriicheit soe hebbe gespraken.
Wat ic v pdicacie waerachtich
die gy ons seer vaeke ingeplat
hebt. Als dat die glorie des he
melsche ricks niet mit edelheit
des vleisches noch mit volheit
des godes noch des siluers en
sbordeet vaege. mer mitter ducht
der heliger gehoursaheit. Dyt
heb ic va v een court sbord ont
halden en hebt vast in mi ge
vesticht. en hebt geseit als een
teken op mij hte. altois daer
op dickerende en op mine arm
daer nae wickede. Wachdet
dickeret v goet va al den gene
daer gy mi onder geset hebt.
en va den gene daer ic mede ge
arbeit heb. of ic vemat va he
allen ongehorsa heb gewest.
of ic vemat mit worde of mit wer
ken of mit enige tekenen vemat
moeylick heb gewest ofte te dwil.
heb icf mij daer gepynt he allen

Dienstachtich te wesen. en sie alle
vinds die gracie gods lief hebbe.
Waer den solde ic op die baerhinc
heit gods niet goet betrouwen
hebben. Als die helige abt vande
ongeleerde sypen mische sulche
atworde houde. vblide hie hem
seer dur van ende seide. du biste
zelich mij alre liefste zo. Want
vleisch en blout en heft di die wyl
heit niet gegeue ofte geleert soe
te atworde. mer die hemelsche
vader hestet dy geleert. ende hie
heft dy ziel geset mit leue. ende
hie leidet dy dur de alte rechten
wech ynt hemelsche vaderlat.
Dank daer om nu selichlike
in wat die dou des ewige leues
is dy grapent. Doe dese broder
dus was gestouen en sy begag
nisse geholde. dede die eerwrdige
vader vander waderige deses bro
ders en va sine helige eynde een
seer suuerlick sermoet vter helig
vriicheit syns hten. ende mit sy
re walsprekeder tonge. en maek
ten sie al vuerich tott heliger
gehoursaheit. Want hie had wo
derlike grote gemuchte in die gro
de atworde. die hie sprac wt een
te gueder consciencien. Ende hie
vblide he meer inder doichden
syre gehoursaht en inder pueth
syre zielen. daen of hie he veel
miracule had doen sien. **Dan
enen conuers nae welsks
dort onse heer myt eenre**

116
gloioſer upebarige hē geſter
dicht heft te toenen. hoe volco
melichie geleest hadde. en i wat
grot gloae hie was. dat ix. cap.

Den voerseide cloester was een
ander coueers. die een seer geeste
lick mi was ende woederliken
sachtmodich. die vander meiste
rie der godliker gracie geleest
had sachtmodich te wese ende
outmodich va hten. Van desen
gracie alle die ander broeders ge
tuech dat hie nye tornuch en was
gesie. Ende hoe veel oredyt he
mocht wden gedae. hie en wart
nye owerduidich. Desen broeder
gaf god in dat hie vast op set
te in syn hte dat alsoe ducke
als hie worde besculdicht het
waer mit rechte of mit oredyt
dat hie voer die broeder te my
te een pz nē wolde lesen. daert ou
veel broeders va claendaul van
leerde. dat syt voer een gewete
name een pz nē te lesen voer de
broeder die sie vmaende. dat sie
noch tot hude toe halden. Mer
was die otmodich en die ynich
des helige broeders gade. genaē
ende de broeders stichtich. soe ou
dencke die wat sie gade at worde
sullen inde dage des vreeerlike
ordels. die hier recht coturi doe
als sie was besculdicht wden.
soe moeren sie hem daer om ende
wde tornuch en owerduidich en
spreke quade worde. en cruegen

grote passie die sie met bedvin
gen en conen. en soeke oufakē
tuet wt myne met wt passie
als sie scarplyste conē sie wde
beroepe. Dese voerseide broeder
was op een tyt van syns dos
ters wge wt gesant. dat hie bi
nachte trecke most dou enen
vreeerlike boust. ende her gesat
de dat hie quae indie hande d'
mordenars. die hē name al dat
hie had. en ou dat peert daer hie
op reedt soe dat sie hē niet en
liete behalden daer alle die god
like myne. Mer wat hie die niet
onhehouls en drouch in syre
maelen. mer ynt vrese syns
hten mitte bande der vduidich
wylus had gebonde. soe en mach
ten die struuf roeuers sie hem
niet otneme. Dus en mocht
die knecht gods die godlike my
ne niet vliessen. wat hie en re
kendet norgēt voer al dat hie
vlaen had. doe hie die myne
behalde had. En als die morde
nars va hē waen gegae viel
hie althats neder in sy gebet.
en bat oſen heer. dat hie he dese
sunde wolde vgeue. Doe was
daer een vaden mordenars va
der vhegenisse gods die wdet
om quae. en sach va veers toe
wat dese broeder dede. de sie soe
betreest hadde. Ende als hie sach
dat hie ynichlike insy gebede
lich. soe ginc hie haestlike tot
sine gesellen. ende sloch op syn
borst seggede. **D**e ons woende

mijſchen alle ſulle wi vuelike
vaeren. op dat wi defen heiligen
meſche die een broder is vande
heilige cloiſter daer me alſoe
veel goets van ſecht tot oſer
ofelicheit ſoe quellike gelhan
delt is ende beroeft hebbe. Wat
hie hadde he al geſecht dat hie
van claendail was. Wat deſe
broder ſeide hie en houdt niet
op vader tyt dat wi van hem
ginge ſuchte en ſcreide god
te bidde. ende daer en is geen
tſwuel aē. hie en bid mede voer
ons die he dus veel quaets
hebbe gedaen. Als die ander
mordenars dat houwde lborde
ſie wat beſege en ginge tſame
beder totte broder. ende bonde
on noch ſitte op ſij kuyē bede
de. Ende al dat ſie he genoe
me hadde gaue ſie on beder
en baden he vgtiſuſſe en liete
on gaē in vreden. Als die brod
dat ſach vā de mordeners daē
te hie oſen heer mit ſeer grot
blud ſcap. en veel meer dat die
mordeners wat berouwes had
den en bekēniſſe daen dat hie
ſij goet beder had gecregen.
Doe deſe goede mā in ſine hei
lige opſette laefliſk totte en
de ſyns leues volherdet had.
ten leſten heft on heer gewo
pe en is vgtadert tot ſine va
dere. daer hie mochte ſien die
goede des here inden lande der

leueder vā nu tot ind ewicheit.
En dat hie bi gade in grotter
glorie is. daer wart ſulke viſi
oen af geſien. des ſelue dachs
doe hie wt deſer tyt was geſci
den. Daer was een moniſk in
een cloſter dat woer vā claendail
was gelegē. dat een goet geeſte
lick vnoemt man was. die al
die broders des cloiſters lief had
den. om ſijre doichde en helichē
wil en in grot eren hadde. Deſe
broder geneigte oic ſine eyde
opte ſelue dach dat die broder
te claendail ſterf. ende doe hie
bider doot gewone was. Wart
hie wt he ſelue genoeme. ſoe
dat hie vande morgē totter no
ne toe lauch ſonder ruerē. die
datme en beuuch leues bi ſun
hte mocht mercke. Ende doe
hie vander morgē ſtont tott
noene toe ſoe had gelegē quae
hie beder tot hem ſelue. ende
begū wat beder toe ſpreke. Die
broders die daer by waren vbo
derde ſeer en vracchde he wat
dat bedude. Ende hie ſeide hem.
Huede doe ick vten vleishe in
de geeſt wart op genomē want
ic mi alle thants dat ic wart
ingeleidt in een paradys der
balluſten. dat alſoe glorioſen
ſchone ſtede was dat gey miſ
lic iſte beſtripe en ſolde moege.
die bequēmiht en genouchliſh
diee ſteden. Men ſach daer

seer grote riecheit vā mēnigh
hande costelen en ontelliken
veel wallusten als daer plegget
te besen. daer mē bereidet die
toecomste eens grote conincs
ofte eens mechtige kersers.
Daer waen die seer veel helige
die boue mate seer scoe blinc
ten. Van welke daer een deel
waen gecome en vā alle zide
quame daer noch meer ende
meer recht. als tot eenre groe
hochtijt haestende. Men hoor
den daer die suete hemelsche
sanc. en die stemme der dācker
heit en des loues. En doe ick
mi boue mate seer vbroderden
in desen digen die ic sach en die
ic houde. Drachde ic den engel
die mi leide wat die sake was
dier grot hochtijt en dier blyt
scap die ick daer sach. En die
engel antworde mi en seide. de
se nye hochtijt is vā ene myn
helige die nu vte closter van
clāndaul op genome wort in
de hemel. Ende doe hie midit
geset had gebout hie mi haes
telich weder wt te gaen. en vnt
myslike leue te apēbaen. En
wat ic dit seer noede gedaen
had. soe bat ic hē wt gronde
mijns lyten. dat hie mi vter gro
ter zelicht niet weder en wol
de late come. in die myslike
ofelicheit. Daer hie antworde
mi dat ic alles syns weder

111
moste come tot mine broden
en hē kündigt dat ic gesie en
gehoert had. en als du dat ge
dūc hebste seide hie. soe sal
tu altelijant weder come in
deser ewig blytscap. Hier om
bin ick weder toe v gecomen
v dit te bootschappen. op dat gy
v oir pine sult indouche toe
te nemē. en daer in te volherde
ende wete sult kyndi wat
guets gedoe. het sal v wal ge
loent werden. Ende als hie dit
geset had gesonde hie sie
suetelike ende rusten in onse
heer. en hie wart seer bescreit
vā alle den broden. watter een
helich mā was en seer nutte
alle de closter. wat sie waen
alle van sine goede exempel
gesticht en geholpe mit sine
raede. Die broders tekenende
de dach en die vre en vonden
dat die werseide broder inde
ser selue tyt vore tot onsen
heer. die oir soe geleft had
dat syt guet te geloue hadde
al datter wer geset is. Ende
doe dit een broder voer sunte
buaert mit grote vbroden
vteilde antworde hie daer op.
Broders vbrodert v dit dus
seer. mi vbrodert veel meer
vongelouicheit en hartsyn
nucht dat noch niet en kont
geloue of gy en denst daer

mach sien niet op dattet een
baerachtige stemme is die van
de hemel wept. **F**elich syn die
doeden die inde heer steruen.
Want voert aē soe secht hē die
geest dat sie sullen ruste vā
houe arbeide. **W**at dat is my
apebaere dien dat licht en dat
leue dat ic leue dat alle die ge
ne die inder puerht onser orde
gehousalike ende oemodelike
totte eynde hours leues cōnen
voltherde. **A**lsoe vroich als die
zielen vte licha seidet vā alre
ōselicht werde vloist. en inder
ewiger glorie werde of fange.
Als die broders vten monde
des helige vaders sulke getuich
houde vander puerht der he
lyger oude worde sie seer ghe
stert. ende van der glorie des
broders die die puerht der ou
den trouwelike gehalde had.
lauede sie die goedtichē ons
here ende setten op die strenght
der oude trouwelike te halde.
op dat sie deelstich mochten
werde der groter glorie die de
gene gelaest word die die nau
be wege die totte ewige leue
leiden leue om ihs ewille ger
ue willen wāden. **E**n och of
by die in dese lesten tyde in bel
ke die myne alsoe seer vruuet
is. en die lauheit en die vsumel
heit alsoe seer vmenichuol
dicht is diethoue. en lese weder

vuerich mochte werde die v
nichheit ende vuericht onser
voer vaden trouwelike nae
te volgen. **O**p dat by niet om
onser vsumelht ewille alsoe
als by nu niet en achte die he
lyge oude strengelich te halden
vremde ende werde vā der pue
te ewig zelicht en glorie. ende
daer gelborpe werden. daer ger
oude en is mer ewige vveerli
ke pine. **V**an ene broeder dien
sūte bernard seer guetelike
vmaede. dat hie t syre beuoge
niet liet vssine. **d**at tri. cap.
ae dier tyt dat die alre
helichste vader en eer
werdichste houchvlo
ende leere sūte bernard wt des
ewelt tot gade was geuieren.
was daer een broeder gecomen
die inde begij syre bekeringe vā
den viande onser selichheit veel
beuoge leedt. ende seer aegthe
vochten wart. daer hie hē mā
like teges setten. **M**er boue al
was hē seer moyluk die geest
der osumelht soe dat hie die fa
tasien des oselige vleisches die
hē die duuel stedelike voerbracht
nutte hande der helig copunctie
en des vuerige gebedes niet
wal vā hem vdrueue en conde.
Doe dat hie om die moynisse
deser stediger beuoge seer be
droeft was. **E**nde dyt verdriet
wart van daghe te dage meere

soe dat desen onbesochten men
ridder noch soe grote vduuldichit
niet en was gegeue dat hyt he
selue niet betrouwe en conde de
sbaer bewyge langer te liden.
soe dat hie begā te dincke dat
hie den bewyge wbolde volgen.
ende dat helige habyt vā hem
wberpe ende gae wberet ter werlt.
en als hie hie een bequae tyt to
begint te soeke. soe stont die heli
ge vader sunte bñart in een
visioe by he die cortelike was
gestorue ende beripste sy cley
moedicht en stont he seer om
dat quade opsat dat hie in sy
ne hten vourgenome had. en
daer hie tyt en stonde toe sochte
darte volbrengen. En doe hie de
helige vader wborde dat hie
linge daer teges gestrede had.
en dat hie he niet langer gelie
den en conde. seide hie he wberet
weet dat nu altewouē dat v
noch veel stride ac staende sy
mer wbercke malike en en wilt
niet aflaten. Wat god sal dy bi
wbesen als een sterck hulper in
alle dine noede. op dat hie dy
vloese. Daer om laef ic dy blie
uestu inder ouden totte eynde toe
dys leues du salste selich we
sen. Ende waer daer yemant
die di teghe wbolde wbesen inde ior
ten dage daer sal ic voer dy wbesen
ende myn ziel sal ic voer di setten

112

Och hoe trouwe vrient was
dat. hoe guetelike vader. hoe
stricke kemp ende hulper die
doe hie inde vleysch was gestor
ue. ende inde ewyge leue zelich
like leuede noch syn trouwe
bewees. Ende dat scaepke dat
began te wbalen en indat af
front der apostacie te vallen.
soe guetelike vandet ende soe
smeekende troistet en soe toe
herdende stercket. Ende mit
gracie gods vande val des doos
wberet levet totte leue. bñart
mit sulke laefnussen des helige
vaders wbart die broder soe wbal
gemoydet. dat hie alle cley moy
dicheit wbt he sette. en tot alle
geestelike striden wberelike ge
sterct waert. **O**ve dat alle die
bewyge des diuels wortmeer
vā sine goede opsente niet en
mochte beruere. **M**er soe als
he die leue helige vader sunte
bñart vour hadde geseit sterck
hie veel striden. en mit gracie
gods quae hie daer malike dou
en volherde ind' oude alle de
dage sye leues ende had he seer
wbal. Ende alsoe als he die he
lige vader gesecht had en gelaest
heft die selichlike vcrege dat
ewyge leue. **Vā ene broeder
die sunte malachias en sunte
bñart apercourde en o synre
nyf. dat castreyde. dat tte
en twitichste capittel.**

Een ander broder was daer
inde seluen cloyster die
vriids de igene des du
uels daer toe was gecome dat
hie vte cloyster wolde gaen. ende
ouerdracht wolde make trutt
hellen. ende weder gaen ter werlt
Dese broder sach in een visioe
des nachtes sūte vuart en sūte
malachias tsame wādere in
de dormiter. en die broders elliqz
by sonder visitiere. en benedie
daer sie lagen ende sliepe. Mer
doe sie quame daer hie lach
en sage sie hē niet mīlike aē
noch sie en benedides niet als
sie die andē halde gedaen.
mer sie aefage on seer owerde
like. Ende als sie soe stonden
seide sūte malachias tot sūte
vuart. Dese quade en drustige
mēsche daer niet goets in een
is ontsiet hē niet boesheit te
dincke vnt heimelike syns
hēn. Ende heft nu wīllich
like den duuel cōsent gegene
dat hie weder wil ter werlt
gaen als hie wst kan. Doe
seide sūte vuart nernstelike
totten broeder. Goudestu en
wech loepe wt minē cloyster
Onselige waer mogestu loepe
vte oge des hēn. Beloues mi
tot dijre oselicheit hebstu sul
pe dijge indijhte genome. Ick
weet ic weet alleen die pyne
sal dy doe vstaē dat men dy

secht. Ende wat du dy in de anre
te gods niet en wilste beteren.
soe sullen dy die slage die du wil
vdiēnt hebste leren. dattu ner
gent en sūste loepe. Ende als
hie dit gesecht had begā hie on
te slaen mitten stoufz die hie
in der hāt had veel grof slage
ende seide. Dit is dat loe dattu
vdiēnt hebste stant nu op en
loepen wech oft u mogeste. Doe
die broder otfpraēk en tot hem
selue quae. want hie dat alle sy
lichā soe seer te slage was. soe
datmē on opt sieckhuys moste
dragen. ende sieck toe bedde lach
waer om al beuede bat hie die
by hē wāen mit grof vīrnus
se dat sie de prior wolde haele.
En doe die prior tot hē was ge
come. beliede hie mit grote be
rou syns hēn die quaetheit
die hie i sine hēn begrepe had
ende op geset had mitte wer
ke te volbrēge ende die slage
die hie daer ower geleden had.
Die prior scout on om sy oste
dicheit als hie wil vdiēnt had
en sette hē peitencie van dat
quade dat hie op geset had te
doen. die hie oitmodelike otfins
en kunde hē gehelichlike tot o
sen heer ende tot beterige syns
leues. En daer nae en had hy
gey bewage en wech toe loepe.
Wat doe hie selichlike ondron
den hadde. dattet hē alte hart

Was tege die gracie gods die he
vout prekelde he te sette. pynde
hie he mit hulpe der seluer gra
cien die barmhertike sij selicht
meyde syn beeste dur in te doen.

**Vā ene cōuers die die helige
engelen sach doe hie steruen
solde. dat xiiij capittel.**

Daer was op een tyt een
couuers sieck vande voer
sewe cloister. dat een guet
goestelick broder was die inder
goeder sumpelht syns hten den
ingē wech dur mē dou guet
tot gade sonder vduet alst wal
scyn in sy eynde had gepynt
te wāden. Ende doe hie sinen
loop selichliken volbracht had
ende sine eynde geneckte. sach
hie die lieue helige engelen gods
stae bi syn beddekim. Ende doe
hie sie sach waer hie te mael
blyde. en als of hie de doot alte
mael vōdne had. seide hie tot
ten broeders die by hē wāen.

Glaet hastelick die carrel want
sie wachte nae mine wtgangh
hie en had die worde nauwe
gesprake. hie en op gaf myt
eente duerbare doot syn zelige
ziel. Ende daer en is gesē wāuel
aen die helige engelen die hie
vdiende te sie name sie mit hē
ende vourde sie indie blytscap
der ewig selicht. **Hoe een cōuers
gepynicht waert die sonder
orlof syn haesen wisch.**

Wat xiiij capittel.

Want by vande goede wyl
den en helige geestelike
leue en mede wāden duerbāen
doot somig helig māne tot
stichtige der geene die gerne
indouchde toe neme nu veel ge
secht hebbe. Soe lustet ons ou
tot lb. arnige der geene die
lesen sullen een gebreck eens
broeders. ende dat hie dier doer
leet mede t te scriue. Op dat
die gene die gern toe wille ne
me oumits de goede exepelen
indouchde gestert werde. ~~betē
moge hoe swarlike die ouer
treiders gepynicht werde.~~ En
die gene die hē niet en ofsien
hou orde te breken betē mogē
hoe swarlike die outreders ge
pynicht wden. ¶ Een cōuers
die mit somige anden voende
op een wthoef des cloisters vā
clāendaul en ontsach hē niet
sond' orloif syns haefmeisters
syns colsen te wassche. Ende
als hie dus was wt geguen
en stont alle op die tuier die
daer by de wthoue hene liep en
dede dat hie sonder orloif niet
gedae en solde hebben. hōrde hie
een stemme als of dar een totte
anden had gesproke en seyde.

Glac slae. Ende mede voelde
die broder tte grote slage. den
enē slach aē syn hoeft ende de
anden an sine coet. Ende hie
waert seer beuede en bleek wā

44
vverruisse ende ginc haesteliken
in ende seide wat hie gedaen had
ende wat hie daer voer lat. En
sie leide oen alte hant totte clois-
ter ende hie daer outmodelike
sij bicht dede wat hie gedaen had
ende wat hie daer voer leedt. En
hie seide dat die slage die hie of-
fange had alleuske inwert to-
gen die een vanden hoefde die a-
der vande voete. soe dat hie sul
gewelde dat hie viner moyst-
steme. als die zerecht vandie tse
en slagen bi dat hie tsamen
quame. Ende dattet soe was
bewisden hie mitte wercke.
Wat niet veel dage daer nae
eynde hie sij leue in goede be-
rouwe sijte sunde. Ende bi ha-
pen dat hie seruel pure by gade
quae. hoe hie zwaeldt voer sij
sunde hier inder tyt was gepy-
nucht. Mer wat meyne bi dat
die saeke moege wese dat die reth-
uedige heer die heer der heren
die al die wecht ouderlt inder ge-
rechticheit voer gelike grote mis-
daet soe ogelike pine hier in
deser tyt schynt te geue. daer
nochtat seker is dat die wist
gods niemant en wil bedriegen
noch bedrage en mach werden.
die niet alle suetelike mer ou-
wisselike alle dunck ordineret.
Och hoe menich isser huede dys
daegs die geestelich habyt dra-
gen ende monike heite te wese.

Die nae inhoud der regulen ge-
laeuert hebbe niet eufens te heb-
ben die nochtat als amannas
ende saphira de ~~den~~ hie niet te o-
sien mit d'waser vmetelht eige
guet te hebbe. daer amannas en
saphira oimuts die godlike cracht
die wt sinte peters mot ginc soe
voerlike doot bleue. ende dese
ander sonder enige plage i ge-
nochten hour dage hen brenge.
Och oft god gaue dat sie niet i
ene oge blick neder en vielen
in der hellen. Och inder ouden
van cistercie die noch vader ge-
nade gods van soe apebaere ey-
gendo puer en vry is sien der
Wal somige die nae die dat die
voerseide broeder om die cley mis-
daet soe apebaerlike. Wart doot
geslaege hem niet en ont sien
teges die weerdicheit der helijg
oude in cleyne dinghe on te trede
ende segge. Wat vlang is daer
aen. En en wille niet ouerduke
datter gescreue steet. die cleyne
dinghe vsmadet die vallet alles
ken in meere. Nochtat en py-
nucht sie die almechtige god
niet vluchts mede. niet dattet
nu in dese tyden en gey sunde
en is sonder orlof alsulke cley-
digen te doe alst doe was doe die
broeder soe haestelick van gade
gepynucht wart. Mer dat die
goederture barmhertich gods ons
noedet dat bi wisselike selue on-
se misdaet bekennen en pinige

114
sullen. Vout meer waer yemāt
dat god v̄biede moet die dat me
yut. dat hie sonder perikel sijre
ziele sulke cley dīgen w̄al mo
ge doen die sie datter cley dīge
niet soe veel v̄gadert en werde
inde scepke sijre w̄scieak. dattz
mit alle daer vā v̄sincke. **H**
om w̄ alle die totter alre hei
lichster ouden mit onser p̄fes
sien v̄bonde sijn. laet ons volie
telike sorchuoldich sijn. niet al
lee die grote gebode onser orde.
niet oic die cley goede gedoete
vast te halden. en onse nacomē
linge ongebrake acht te laten.
Op dat die orde in onsen tīde
ende bi onse schulden niet en v̄
slaepe. Ende w̄ als w̄ des gro
ten quades sculdich gewonde
werde voor de rechten richter
en wech genome solde werden
ende mitte **hosen** niet en solde ^{goede}
moge sie die ewige gloie gods.

**Vā ene monich die sonder haer
se sliep. en dur o wart v̄bade
abt te werden. dat xxx. cap.**

Want w̄ roer gehout heb
ben hoe swaerlike die
my sduet gepunicht is.
die w̄dēns en w̄etens niet niet
w̄t w̄smādēnisse en is geschiet.
Doe lustt ons hier by te setten
een ander dīng dat niet te clāen
dual mer in een ander cloyster
der selu ouden is gesiet. datt
w̄ dat mede bewisen moegen.
dat die outredige der alre my

te gebuede der ouden niet cley
geacht en is voer gaede. Op dat
die oachsemheit onser herten
mit desen twee exempelē ver
wecket moge w̄den sorchuol
dich te w̄esen om hōr selich.
Det was een cloyster der orde
vā cister sien dat op die tyt gene
abt en had daer die pater abt
toe geropē was. dat die broders
bi sine tīde nae thaldige der
oude ene abt solde kiesē. die
daer bequae toe waer hōre
alre ziele toe besorge. Doe die
tyt gecome was dat me kiese
solde. ende die pater abt cōten
w̄orde der broeden daer hie me
de gespreake had v̄stont dat
die meyste menichte oudroige
in ene broeder. die doe niet by
huus en was. **M**er meyden
dat hie althant te huus solde
comen. **E**n hie was op die tyt
die ouerste kelner des cloysters
Des nachts dier te vore doe
me on kiesen solde hōrde dat
die abt een stēme van gods w̄e
gen hē toe sprekede ende seide
Giet dūr toe dat gi die monich
gee abt en mact die sonder
haesen heft gelege. Die eerbaer
abt v̄wōderde hē seer en dach
te ou en w̄eder ouer wat die
stēme mochte beduden. Ende
die kelner die me meyde w̄ese
bequae tot deser plature quae
des auents voer dat me kiesen

solde te huus. Ende vroech mor-
gens toech hie den abt pnt ca-
pittel huys. en seide sy scout
dair vā dat hie op een tyt doe
hie was inde wegge en te mael
moede ende heet beeder was
syn hasen wt getogē had. en
soe sonder haesen geslaepen.
Daer nae doe die oudeste broe-
ders mitte abt sprake bien
mē solde kiesen stont houe al-
re wt dair op die te kiesen.
dien god tot deser beerdichheit
ouberdich rekende te wesen.
Doe seide hē die abt heimelic
wat hē van gods wegge was
geboide ende riedt hē ene an-
dere man te kiesen. wat hie
seide dattet omogelick waer.
dat hie tegē syn consciencie hē
abt solde make. ende doe solde
tegen vboit gades. **Vā der vne-**

**richheit des priors vā clāen-
dail. dat xxv. cap.**

Het dunct nu nu wael
tyt wesen van enen
douchsantē man sueter gehouch-
nisse iohan geheite die wāneer
prior was tot clāendail. tot
stichtige der geyre die na ons
comē sullen wat te scriuen.
Die vander vuericht des lie-
uē helige vaders sunte vnaers
des honichvloende leeres of
stēke was. en dair wt op ch-
nige maekte in syn heete. en
soe volcomelike hielt die be-

ghe der vaderlike wāderinghe
dat hie de wīn der vleischlik
wallust of der werliker hou-
die alsoe doetlick feny vloē. en
in geene wīs en wbolde sinake
wmit dit ey schet wal van ons
die ogevallige aermode onser
tyt. daer die lauheit en vsumel-
heit soe groet syn gelborden die
hie nu seer vuerich hiet te we-
sen die niet alte traech of vsum-
mede en wbord gevonde. dese
strege neerstige mā was toe-
clāendail menich iaer monik
ende prior. en was soe vroelick
in alle geestelike dinge en soe
vduidich in alle lichameliken
arbeide. ende die sorge die syre
priorscap toehoude bekaende
hie soe. dat hie als een teiken
op sy hte had geset die wborde
die sunte bndictus t syre regulē
secht totte ousten der cloystere.
hoe sie meer vheue sy bouē de
in der broeders hoe hē meer
toehout sochvoldelick te hal-
den die geboede der regulen.
hie was blide ende bereit totte
dienste gods sond' ophalde nachst
ende dachs en totter suetich t
dee psalmodie die mē dair seer
lansēm sangk inder helig' wer-
gaderige had hie sond'linge
grote myne toe. soe dat sie hē
alle dair vā mochte vworden
mer daer en wasser niet veel
die hē mochte nae volghen.
God had hem totten goddiens

tigen werck goede bequaem reed
scap gegene. Een goede steue
steine die hie oec trouwelike i
den dienst des geens die sie he
gegeue had toe werck sette. Want
hie wat wijst dat men die vloer
de der gracie weder most late
loepen tot houe wsten onsprak
op dat sie weder moege wvloer
hie stont midden onder die ioge
vuerige broderkes. Ende soe als
hie van syns ambochts wege
die ouerste was soe ginc hie
sie oec al boue mit vueriger y
nuchheit ende mit syre steinen
sinnelicht. Ende pynde hem
voor te come die hemelsche pri
ten dat syn die engelsche gees
ten die geen by staenden gene
die den heer trouwelike laue.
ende bereit syn hoer ynuchheit
te offeren voer die hoge moget
heit gods als een wal ruzende
thuniana. Ende hie en reken
den daer gene cleyne schaede
op. alst soe viel dat hie soe heylig
was of soe crack was dat hie
niet vroelick als hie gevoen
was singe en mocht. dat hem
nochtant seer selden geschiede
Want hie had mit veel anden
godlike gaue oec va gade een
redelick starck licham onfanghe.
dat tot alle goede wercke nae
den walle des gvestes al bereit
was. Wie mach he te volle v
wonden va syre woderliker stat

115
aftuchheit ende vroelike bereyht
totten dienst gods. Hoe wat
hie des gemodt was inde swa
ren aerbeit ende die lage met
ten sonder trachheit wt te her
den. ende had hie in sine ly
chae als die myslike crachheit
enige slapericheit gewaer ge
worde hoe zwaerlike hie dat
plachte wreke. Ende op dat
hie sonder slaperichheit en sond
trachheit den dienst ons here
stedelick solde halden. en moege
volbrenge. soe had hie in syn
gestoude behendelick gemacht
datter boue syn hoeft een he
merke was dat he als hie va
slaperichheit der werlt neigede opt
hoeft doeyte. dur hie waul
wacker van waert. Totten
wtbedige aerbeit alst hem
geschien mocht plach hie trou
welike mitte broeders te gae
daer hie mit synre vltichheit
de cleymodige een exempel
gaf trouwelike en vduidelike
te aerbeide sondlike alst inde
boue was. Als die zelythe
martelers va daendail alle
dage in swaerheit des arbeits
en in grot hetten der sonne
wal gepynicht worde plach
he dese goede puor alsoe neer
telike totte wercke te geuen.
dat hie he liet duncke dat hie
al sy vsumelheide van al die
iaer mit dien aerbeide meende

te vbetere. Ende op dat hyt altoes
gedincke solde dat hie in deser
werlt een vrent pelegry weer.
en hie geerwen stant en had. mer
die toecomedē stant dat hemel
sche iherusale alleē sochte. soe
nae hie tot sijre noirdroste vā
de dinge der werlt als hie alre
myst mochte. ende castede sy
lichae mitter suuerheit soeber
heit. want die doichde der ziele
word volmaect inder vmageri
ge des vleisch. Dic hielt hie die
selue maticheit ende otmoed
ich tinsine cleden. Alsoe dat
hie oude en gelapte cleders al
toes begeerde te drage. Ende
alle costelike en sachte suuer
like cleder vloec hie van als
van wat quaets. wat ic swi
ge vā sine anden cleden. Dat
hoeft polue daer hie nae den
dagelure arbeide ende nae dat
hie moede was gesongē syn
moede hoeft op plach te ruste.
daer en moisten geen plumē
ofte vederē in wesen. mer alleē
hoy ofte cas. wat hie en hörde
mit gene doeuē oere. die sentē
cie die inder vader boeck steet
gestreue mer vā voelē quelli
ken gehalde. Dat alle gaede
licheit des vleisch den knechte
gods is te vsmade. Och hoe be
geerlik ende hoe selich is die
snoithet en vborpheit de
ses helige mans die in waere
outmodichthēst gellbest die

hoeghe bouē guet die houerdich
ende vmetelht des abts. dair
ic waerachtelike af gehourt
heb. die in de lande vā sassen
een closter regierde vā onser or
den dien die wolle vā die lan
de niet en genouchde te dragen.
mer iaerlyk plach hie hē wt
vlaenden costelick douk late te
comē. dair hie sijre idelht ende
ballust en houerdie genouch
mede mochte wesen. En doe
hie gestorue was wordē syn
cleden de monike gedeilt. soe
dat die priur een creech vā sy
ne rouckē. Ende doe hie desen
rouck op eenre hochtijt aē had
getage. soe wart hē al sig lyf
soe heet. of hie een gloiende pa
ser aen had gehad. soe dat hie
vveerlike ropede wart ende
haestelick den rouck weder wt
touch en weer vā hē werp. En
mē sach datter veel voncken
vt die rouck vloge als wt enen
gloiende yser. Waer om die
broeders herde seer vveert wor
den. Ende een regelick die wat
vā die vbandē cleden had ge
crege. pydet hē quyt te make
Ende daer sie altesamē op enē
hoep gelege waen vloge daer
veel vonckē wt als wt enen
beenede ouē. Ende dat woder
like teken duerde alsoe lange
dat die abte die dair bi gelege
waen. dair toe wordē gehant

116

tot enē getuyge des vuerliken
ouderls dat god daer toede. Soe
endede niet dese oitmodige io
hānes. hie endede soe niet die
die vsmadelike oitmodicht xpi
veel wēder had daē alle die
heerlike houerdie deser werlt.
Wāt hie en begerde gey costel
cloder mer hie vsmāeden sie.
Nochtāt en begerde hie wāder
snouthet synre cleden geen
idel glorie der werlt. **Mer alsy**
begeere was omte vtriegen
die schoe cierheit der heiliger
engelen. **Hoe stantafelike**
die selue iohānes die wal
lust des vleisch ond' die voe
te treut. dat xxv. capittel.
In desen ende in al dese gelike
goddienstige en aerbeidelike
oeffenige was hie alsoe stant
afschij ende soe lanc moedich
ende alsoe vduidich dat al had
hie alle dage swaen arbeit gedaen.
hie en wbolde nochtāt niet eni
ger hande vcoelige ofte trouste
van butē toe laten. noch vten
chou bliue noch opt sieckhuys
gaen daē als hē die vterste nou
daer toe dwanck. Op een tyt
geschiedet dat hie mitte broders
was inder metten ende te mael
zieck wāt in de lūchae soe dat
hie den helige dienst gods mit
sijn vuerich niet volbrengen
en mocht als hie plach te doen.
ende als hie gern had gedaen.

Ende doe hē hoe lāger hoe qua
liker waert al quame hē veel
gedachten in dat hie wt solde
gaen. hie leet hē nochtāt ende
bleef totten eynde toe in de chou.
hie was nochtāt al droeuich
dat hie niet te chou en solde gaen
als hie anathad dat die groecht
sijre sieckheit hē daer toe brenge
solde ende opt sieckhuys solde
mōen wesen. dat hē beide won
derlike swaer was. **Ende doe die**
mette wt was ginch hie op een
heimelike stede. daer hie merde
dat hē niemāt sien ofte houen
en solde. ende wstorte daer syn
hē voer onsen heer. ende seide
tege hē selue. hoe ist nu ogeval
lige iohānes. hoe sullen wāt
nu maken salstu nu sieck we
sen. salstu nu opt sieckhuys
gaen. daer sie plege te wesen
die vā gade mit alre hande
sieckte gecastyt werde. die me
goedtue plecht te wese. daer
ou wal plege te gaen die hem
wonsen zieck te wesen. al en sy
sie niet sieck en een quade con
sacie maken. **Salstu daer nu**
ouk gaen om een luttelke sier
ten. op dat mē dy daer een sacht
bedde moege bereide dat myt
sachte polue en suuerlike or
cussen wal toe gemact is.
Ende dat alre beste dat in de
kelre is en dat leckeeste dat in
der spyde is dy moege bereide
werden om die reuerencie dy

ambochtes willen dair du onnut
te toe byste. Ende soe den vuele
vleische dat althant stincken
ende vrotten sal genouch moe
geste wese. ende die crucke aen
dy crepel mouste neme hoire
vleische genouch te wese. **Gal**
vmer om deser cleyre sieckte die
loep dyre zelig penitencie die du
aen genomē hebste om selicheit
dyre ziele ghedeert werde. waer
o en hebstu niet goet betrouwe
op die barmhertich gods. die dy
sieckte soe mach marige dat dy
lichaem indie vduuldich gemae
ticht eberde. en wat te lyde heb
be. en du den arbeit der penitencie
daer dat ewige leue mede ver
dient werde niet en werdes
gedwoyge achter te laten. **Over**
mits die vhengnisse gods was
daer een broder alsoe nae by
dier stede dair die ma gods dus
mit he selue spraec. dat hie al
dese worde houde. wat dair niet
daer een wandt va placke tus
schen he beide en was. waer
om die broder althant ginc
totte abt gerardū dair voer af
geseyt is ende seidehem al dat
hie va de prior gehout hadde.
den die abt tot he liet comen.
Ende hie condes nauwbe nut
ter helig gehoufahēit daer toe
brege. dat hie gae wolve opt
sieckhuus. al waest dat syn
sieckte soe groet wart dattet
noch soe omer moest wesen.

Over meer hoe strengelike hoe
besceidelike ende hoe bystlike
hie dat ambocht dat he berwe
len was bewaerde. hoe goeder
turen hoe mylich hie he de bro
den bewysde. Ende oir hoe stre
ge ende hoe moegede hie hem
toende als die gerechtich dat
screen te wysche. dair syn by
alte cleyne en onwys toe dat nae
sy behourte strieue. wat ten
gene die bekelijc en teder sche
ne te wesen de ginc hie soe
guetelijc toe gemoete. dat hie
nochtat nye gewoente die tege
die puerheit der helig ouden
schenē te wesen. en die meer
vleischlic daer geestelijc waen.
al ist dat sie somige prelaten
lichtelijc inder vderfuisse der
orde toe laten. die en wolve hie
indier tijt dat hie prior was to
claendail nye gehingē. wat
hie wist wal dat alsoe als die
platen selich syn die goede gees
telike gewoente der helig voer
waden vast in ere halden. **Over**
sien sy te besculdige die bi hoire
vsumelijc quade gewoente late
inbreken en die oude late ver
laulbe. wat als die geestelijc
eens vderft en onset is nuyt
quade ogeestelike gewoenten
soe houter alsoe oxel toe. eer me
sie woder te recht mach setten.
Ende dair om en plach hie niet
alleen in gtoten sache mer oir

in dēyne Dingē nauwe toe sien.
soe dat op een tyt een vande ons
te broeders die nauwe ene tāt
i sine mont en had bi oerlof des
abts geradi dat broet dat me
opt sieckhuus plach te ete ynt
coüent in den reueter at dese por
dat niet en mocht liden. Ende
dat en quae daer niet va dat
hyt de oude broder benyde of
niet en gonde. dat hie sulc broet
solde eten. Mer dat hie woldē
dat me die oude gewoenten
des closters houde solde. En hie
seide. en hebbe daer niet oude
cracke broders i desen huse ge
best voer of en tiden. en sie en
hebbe dat nye gedaē dat wy
nu doe. Ende die gracie en die
remissie plage meer die plate
te doe nae houre guetduske dae
om hore bidden soe nochtat dat
die barmhertich die me de crac
ke dede tege die goede gewoente
der oude niet en ginge. Wy
wete ouer wal datter wael so
mige gewoest hebbe die soe
hoge inde geest wt alder sorgē
des vleisch op gevlagē hebbe
gewest. dat sie ouer in hore alre
leste onder hē selue onselich
solde gerekēt hebbe. hadde sie
iet my in vasten en in waken
dae die anden gedaē. En als
hē hore plaet wt sondige
trouwes woldē doe. dat syet niet
en woldē hebben. Cis ons her

117
De seer toe besorge dat wy sien
dat die helige broders die voer
ons gewest hebben sterckelich
inde geest begone hebbe ende
noch sterckeliker inde geest toe
nemede geeyndet hebbe. Dat
wy al ist dat wy inde geest be
gynē dat god verbiede moet
inde vleisch trachlike souden
eynde. Hier om als der iemat
soe out of soe crach is dat hie mit
ten coüent inde geestelike stride
niet staen mach. soe ist veel
beter dat hie een lichter manir
van leue aē neme. Ende doe yt
sieckhuus dat hē nou is. daer
dat hie inde coüete der broeden
die hē om gods wille ende om
die vroude des ewige leues mit
trouer spysse lide begere solde
dat me ynt sieckhuys de zicke
genet. Ic bin des seker dat een
regelich syn eige loe sal of fan
gen nae dien dat hie gearbeit
heft. En die spaerlike zait sal ouer
spaelike maen. En dat die
rechte richt die doer de pphet
vbeerlike dreiget. dat hie ihrl
mit laterne ondsouke sal. ock
al subtilike ondsouke sal. Wat
die saeke is dat wy de lust des
arbeits des dachs en des nachts
die wy om gods wille aē genoe
me hadden te dragē va ons wer
pen. In dusdanig vuerig nery
tichheit tot alle douchde en in
sulke edelre geestelike waderige
als een kint der godlik gien

heft iohanes syn leue laeflike
volbracht en den dageliken pe-
nuckende die goede mate en die
volle mate en die toe gedruckte
en onvloiede mate die hie nut
veel arbeids en mit veel waken
en mit grot' neerstich' tot al-
len digen die totten dynst gods
houe. Wal vdiert had quamen
nu die tyt dat hie sie vade ou-
sten vader des gesindes solde of-
finge. Dus lach hie zieck toe
bedde. ende dair quamen eerbe-
manne om he te visite. **El-**
kullus die erbischof va den en-
mecke plach te wesen. **Manus**
die bischof plach te wese tot of-
Ende als die dese alre wuerich-
ste ma saegde dat hie in al soe
grotter sieckte sy gebedelike stre-
gicheit soe vast hielt. dat hie gep-
sachte cleder daer hie he wat i-
warme mocht. als he die wal
nout gebedest hadde. niet en wol-
de neme. **Go**e liete sie wt gro-
te medelide cleder haelde wat
beter waen. die nae houe dunge
de helige man die doe sieck was
wal nout waen. ende baden hem
dat hie sie aertreke wolve. want
sie he nout waen. Die sterke rid-
der ons here aē sach die cleder
die sie he brachte mit ene stuerē
aēsicht en seide. **Gulle** dese sach-
te cleder my selich make met
dā graulbe boumas cleder. of
wat mach mi dat helpe dat is

Die otmodicheit. Die is dus menich
uer va den begij myre bekeringe
my heb gepynt te halden dus
ynd eynde mys leues solde liete.
Seloeft myre deghheit alsoe lage
als daer leue in my is. en sal is
niet laten die wege der otmodich-
Alsoe als ic vore heb vsmact
te wesen en wborpe inde huse
mys gods. en mine viande en
sal ic geen sake geue my cofusie
te doen. als ic mit he sal spreken
inder poure. **Daer** als mi die heer
woept en ic dit doulike lichaem
dat althans sal sterue af ge-
lecht heb. soe treet dese stichende
vleisch alsoe veel cleder aē als
gy witt. **Ebat** ic betrouwe op on-
sen heer dattet mi niet aen en
sal gaē. **Wat** mine doode licha-
bord gedie. **om** sulke statatue
heit des geloue en alre douche
wal besorgt heft dese helige knecht
gods iohanes selichlike af ge-
lecht die materie des sterflike
lichas. ende heft vdiert te sien
die vogenckelike goede des hen
inde lande der leueder. **By** ly-
cha is by den helige gebeente
der brodere va der ouder abdie
welle vduidicheit en otmodich-
hie trouwelike nae gevolget
had mit werdig eere begraue
ende rustet in vrede. **Vā** ene eer-
baen ma he gerard' ene monik
va clarendul. die nae abt **Wart**
va sine vdiensse. dat xxviij. ca.

Nae dien dat die grote arm
die veel vreden had die
honnichvloeiende lieue he
lige leere die grote vader sunte
bnaert die groit was va vdiens
ten ende veel vreden had des god
like sounnes en vol was van
alle dochde die die kerne vade
hoge ceerdeboe. dat is die volcoe
meheit alle geestelicht. die hie
va dat alle ouerste des libanus
dat is va der houcheit der godlike
gracie. hadde of fange inde dail
daer elsen plach te wassche plan
ten. Op dat die dail oumids de
bitterheit der zeliger peitencien
vbadelt mochte werde i claen
dail. Soe bega die geestelicheit
vandie cloister vout geplant
te werde op heel waten dat is
in volke volcke ofstedige hten.
Ende die oploepede gylue be
gonde he neder te buege tot die
zeliger goddientstich. En doe
die selue eerwrdige vader sunte
bnaert inde volcke des noerds
eyndes der werlt ou gemvoucht
had gedaen. als hie in menighe
lande dede. Ende die conyngne
van zbede dat begeerde soe sey
de hie een couet va sine broe
den indie lande. Ende doe die
monike en wuerse die daer toe
geset wden genoet worde die
de graue onbekede volc geeste
lic solden lere leue. worde sie bou
maten seer bedroeft en bade soe
oumodelike als sie costen den

118
heligē vader dat hie sie alsoe
veer niet va he en seiden. wat
tet he overdrachtelic veer sijn
begeerlike tegelkordicht te der
uen. Doe seide die helige abt. wat
doe di myre alle lieffte broders.
wat doe dy dat gi mit oredelike
screien mij hte bedruet maker.
Is dyt mij wille dat dit huys
geordiniet of gescrist wort.
Is niet die wille gods daer wy
ons alle stuldich sijn ond te geue
Die dedet en die vaete en alle
reedschap die he noit was. ende
daer sy de dienst gods mede doe
solden dat sie mede neme solde
lauch daer vor he. Ende om te
bewysen dattet die wille gods
was dat sie daer solde trecken
daer hie sie seynde. Soe naem
hie een beken dat daer lauch en
dat sie mede solde neme. ende
dructen daer mit sine vinger
suuerlike op en seide. Diet
dit sal v een waer teike wesen
dat die helige geest gods v heft
wt gesant. Ende dat haue bec
ke weck de weke viger. In een
tuech des groten mirakels wort
dat beken mit groe werdicheit
tot noch toe inde cloister gehal
den. Doe die broders soe apetaer
teike sage dat die gracie gods
mit he was indier saeke. daer
sie om geseint worde. setten sie
wat die bitter droefheit wt hou
hten en wden blide in osen heer
Ende al grubbelde he wat soe
veer noordwert daer soe omate

cont is te trecke. sie wāen daer
bet in gemoidt dat sie haecten
dat die gincue gods om die ver
dienste des helige vaders myt
hē solde wesen. **N**ut dese broders
was een iorck broeder die vangoe
der nature scheen te wese alsoe
simpel als een duue die gaurd
hiet. **W**t duitflant geboere vā
der stuit vā tricht. die drouigh
was dae die anden en al screide
seide hie totte helige vader. **A**lle
lieffte vader ic ogevallige heb
gelaete myn vaders huus ende
heb vsmact al dat mi in deser
werlt genouchlyck en begeerlyck
mochte wese. ende o die myne
der helig oude bij ic tot v vader
gemine. en haecte uste tegelbor
dicheit te gebruke. ende vā uste
lelige en vā uste helige exem
pel vbetert te wden. en vā uste
helige gebede en vdiesten ge
holpe te werde. **E**nde ond die
scheme deser alle helichster ge
selschap vā alle beuige myre
idger iochte besermt te werde.
ende dat ick alsoe seer begaerde
onder die helige lichame der
broden die hie begrauē sijn te
rusten. ende de lesten dach der
gemeyre vrisenisse onder hem
te vwbachte. **E**nde siet nu wberp
ty mij vā v en ic moet voert aē
decue dese lieue begeerlike ghe
selschap. en die seer begaerde groe
ue. hie om bij ick lieue vader
alle drouich. die lieue helige

vader had mitte iogelick gret
medelide. en troysten hē mit sijn
suete mylike wode. **E**n dat nae
viftich iaen solde gesien dat seide
hie hē nu in de geest der ppheten
ende seide. **S**aet mi mij alle lief
te kynt dair die helige geest hē
gesbedicht dy te sernde en ar
beide trouwelike in de acker ons
hēn. **I**c laue di vā gods wgen
endes salstu seker wese. dattu
nae dier begerte in daendaul sal
ste sterue. ende salste dair myt
ons vwbachten die gloiose toer
te des hemelsche brudegoms.
Dese blyde laefnisse des heligen
vaders nae die broeder als een
seker put synre begerte. en had
des goet betrouwe dat die ma
gods niet en solde moege bedri
gen noch bedrage werde. dien
soe veel teike ende miraculen
getuech gawe. dat hē die vbor
ge wysheit ende waerht gods
wal kundich wāen. **H**ie gaf hē
daē ouer ende touch mitte an
den ende i die huse dat hie mit
te anden halp begyne. **W**art hie
nae prior en ouerkeiner. **E**nde
als hie beide dese vorseide apte
wyluf en al wal bestant had.
Wart hie dair ouer abt gecouen.
En al wbast dat hie die hochheit
ou seer noede aē genoemē had.
om dat hie veel lieuer sekerlike
ende selichlike in ene oimodige
staet had gestaen. dae sordlike
in ene hoge staete. **A**ls hie noch

tant abt was geboren. Soe ver-
cierde hie groetelick die staet sijre
plaetscap. mit sine hellige doch-
same leue. En want in die lande
luttel cleercke warden. soe serden
he onse heer goede geleerde ma-
ne toe wt ontslant ende wt en
gelant en wt anden lande. daer
dat goede cloesterlike leue indie
lande groetelike va vheue wort
dair me voer die tude licht wal
monike had hore noene. mer
daer en was nre monike gesie.
Desse goede ma had onder hem
ene kelner die een seer goet vrot
ma was abraham geheite. dien
hie al die sorge der dige va bure
beual. en gaf he volcomelick tot
gotlike en geestelike dinghen.
die ziele der mysche gaede te wj-
ne. Ende dachs en nachtes mit
te broden inde dienste gods te
wesen. en als he geschien moch-
te mit he inde arbeide. hie plach
gern te studiere. hie besorchde dat
cloyster mit goede boeke en had
groete genoechte indie hellige scrift.
En wes hie behoefde plach hie
al va dat gemey te neme. soe dat
hie in allen dagen een goede for-
me der recht geestelich sijnen
broeden pynde te bewisen. De
vduidich en sachtmodich was hie
doe op een tyt een monike den
hie om sij misdaet gesoude had
he opter trappe vande dormiter
alsde grote slach had gegueen.
dat hie te mael grote sericheit

119
Dair van had. En wolve hie de
vkeerde monike niet swaerlike
pinige. als hie wal vdiert had.
Mer hie nae on goetwilken by-
sieden ende bat he seer ot moe-
delike vtiffenisse. en bat hem
mede mylike dat hie die passie
die hie teges hem had om gods
wullen wt sine hie wolve sette.
Dortmeer al datter dochelick
screen te wese ofte geestelick in
he selue of in sine ondsueten
die en screef hie sijre wisheit
ofte sijre helicheit niet toe. mer
alle der gracie gods ende de
vdierten des alre helichsten
vaders bhardus. Ende alst ge-
viel dat hie wa nouwbege om
alre hade saken omer vte dou-
ter moyste trecke. soe bewysde hy
he soe in soberheit ende in alre
ebisheit en geestelich dat oen
die conike ende alle die pizen
ende ousten vande lande in
grot weerdich hadde. ende als
ene puere man gods gerne hor-
den. en om sine wille al veel
gern dede. Ende die htoge des
lants dat een strege mechtich
ma was. gaf he altesame tot
werdich en ondanich des
hellige abts. Ende alle die hoor-
heit sijre mogeth vditmodige
hie soe seer onden hellige abt
dat hie som tyt tot sine gesunde
plach te segge. Waneer ic den
abt gerard de sie. soe vscrufte

ick van anxt recht of hie al dat
ick in mij lte heb claerliken
doer sie mocht. En doe hie een
seer out mā was geborde ende
by viertich iaer abt had geseft
ende daer toe mit veel sieckte
was bezwaert begonde hem
sij broders te bidde vriedelike.
Wat hie soe lage mijlike mit
he geleest had. dat hie he daer
te vrede wolve setten en syn
groene bi he vkiefen. Die heli
ge mā gods atworde he daer
op en seide mij lieue kinder.
Ic bids v en maect daer geen
worde vā dat moet vmet soe
wese dat ick t claendail moet
stene. En alsoe als die lieue
vriet gods mij lieue vader
sunte bnaet heft gelaest dat
ick mitte helige vaders ende
broeders die daer begraue sij
sal rusten. En als die broders
claechde en seide lieue vader
hoe moge wi v daer brenge
daer gy soe oude mā syt. en
daer en boue soe veel zware
sieckte onder v lede hebt. dat
wi v nauwe ouer een cley
stucke wege leuedich solden
wne brenge. Goe atworden
hie mit goede betrouwe. dat
wort gods des mechtich en
starck is ende leuedich en moe
gende dat mij alre eerbedichst
te vader heft gesproke in mine

oiren is ingegae vnt vreste
mij lten dat is mij een pat
mij goede haepe. dattet ons
wbal sal gaen. indese wege alle
dat gy doet dat ic v gebiede. Dus
maecten sie tussche twee perde
ene saedel toe. daer sie on wette
Ende niet sonde groit mirakel
en brachte sie den lieue helige
man vande ene eynde der werlt
ouer soe veel lants. en soe veel
watē en pericule tot claendail
daer hi en wil tyts opt sieckhij
toe bedde lach. ende gaf ten les
ten in goede belien gade syn
zuel. En dus creech hie sij beger
de groene bi de graue des heli
ge priors tot zelig gehochmij
se hūden. soe als sie malcanden
indese leue seer lief plage te
hebbe. Ende als die coninc vā
zbede horede dat die helighe
man weder was getoge in sij
cloyster daer hie was gecome.
bert auchde hyt seer dat sy ruz
des niet wberdich en was dat
soe helige mā daer solde begra
ue werden. *Hoe dat een nouw
vā claendail oimuds ee visioe
vloyt warte vā beozige. dat xxv. ca.*
Een clerck vā der dyulich
oirden doe hie grote be
geerte had streger en
heliger leue om selich sijnre
zielen aē te neme. quae hie tot
claendail daer hie goetlike of
fange warte. Ende hie was ou

forchuoelich dat begin sijre nuer
ridderscap mitte bloekes synre
goeder douchsamer waederunge
te vuerre. En doe hie die genouh
luchheit syns oude leues qualike
wonde vlerre. en die strengicheit
syns nuer leues dat hie aē ge
noeme had synre hte soe noch
niet en sinacten. **G**oe begode
van byne swaer bewuge in he
op te stae. soe alst gemeynlike te
gae plecht. als dau yemat wa
eenre ander ourde comt totter
ourde wa risterien. dattet hem
weel zwaere wort. daent de wer
like myschen doet. **D**ie gelboe
te die hie ind' ierster ourde pluch
te hebben had hie altois in sy
ne hten. die he die bose geest
vroet maekten dat sie goet en
eerber waen. **E**nde dat die ge
woeten die hie nu lere moeste
alte grofen ogenouhlyk waen
soe dat he dau voer geulbelden
ende gey myne daer toe en cof
te gehebbe. **M**er doe dyt scaep
ken dus twiuelde en waggelde
en bega te dūke weder achter
weert te gae. **G**oe heft hie die
goedture barmherticheit gods
gelberdicht in deser maniere
he weder te roepe en inde goe
de dat hie begone had te ster
ken. **H**ie sach op eenre tyt een
visioen des nachtes dat inden
wolke des hemels die heer der

120
mogech. **D**ie wunck alre wun
gen. die wunck der glorie. die her
der hen ihu xpus die zoe gods.
quac alsof hie nu ordel solde
al die werlt in sijre geterichth
ende ene iegelike geue nae dien
dat hie vdiert had. **E**nde als alle
die geslechte der mysche mit
grote aurt ende mit grof vuer
nisse dit ordel vwaichte. **E**nde
alle die georde lude eluck mit
houre schaere va houre ourden
vout quame en eluck forchuoel
dich was hoe sie hie ourde ge
halde hadde. **E**nde als sie die
strege richter nauwe onsoeke
wolve. dat hie vmer niet en von
de dat he mochte vtorne. **O**ch
of sie hier op dencke wolve die
des grote byscops sunte augus
tin regel gelaest hebbe te hal
den. die daer alle dage in houre
capittel pticulē ofte delen wte
comet houre lesen. en nochtant
werlike te leue. en werlike my
sche te hente ende te wesen. niet
allec he niet en oesien mer daer
van glouere. **E**n ou die sunte
bndict) ourde mit houre habyt
en mit houre pfeessie bewissen.
en nochtat mit houre werlike
leue de werlike mysche ghe
luck syn. **V**out sach dese vout
seide nouic) een scoen daer
ourde mit seer veel broeden.
die allec by he selue stonden.
daer midde in stont een seer
schoe wgelingz die mit hemel

scher glorie was geciert. Die als
een leidsman ende een putve
alder anden scheen te wese. En
doe dat heilige couet he begon
te rure. dat sie wie de ruyter
solde vout ghe. doe tuit die ou
schoe is gelick blidelick voer soe
dat sie alle de he volchde om
sine wille goet betrouwe had
de. dat he die he goedtue sou
de wesen. die alle die ander ou
de werke. ende eerdelike nrye
de dair sie voer hynne gungen.
en in houre glorie he vblieden.
Ende mede die clauht der vad
lids glorie onse heer ihu xpus
al is hie allen creature vwer
lick in sijre almachtig moget
heit. hie gelbeerdichde he noch
tans oumids sijre vgespreke
liker godtueht den suuerlike
is gelinck om te helse ende te
cussen mit ene cusse des vrede.
Ende mit sijre godlike clauht
he ende alle syn broders te v
lichte. Die nouic die dyt vi
sioe sach began mit grote ver
wonden te vrage wat geselsap
dat was. die des werdich waen
mit soe sondliger grot glorie
boue al die ander oude va ga
de geert te wden. En he wart
gesecht dattet die oude was
va cisterse. ende dat die suuer
like is gelick sate buart die ho
nicholoude leere was. Als hie
dat houde wart hie dufede in
hem selue als h of hie wt ene

Droe onspoge had. ende seide te
ge he selue En heb ic niet dus
lange inder oude nouicus ge
weest in dat vore genode clou
ter claendail. Waer om vsume
ic my en en pine my niet mit
dier alre selichster geselschap
my te vsaemen. op dat ic mit
he mochte gebueke die ewige
selich. Ende hie began myt
alle sijre macht te arbeiden
by dier geselschap te come. Mer
daer omer was wat inde bege
dat hie niet en conde vorden.
Wat een groet boech va enen
boe die seer vwart was heng
he om die bene en om die voete
dat hie nergit en coste come.
Ende hoe veel hie arbeiden
he dau vry af te make. het was
al om niet. Waer om hie seer
quaet op he selue wart. dat
he soe deyne ding hunderen
solde va soe grote goede. Ende
doe hie mit alle sijre macht ar
beide he vry te make. waert
hie ontbaeck en quae tot hem
selue. ende oudachte bylike
wat hie gesien had. en wattet
altsame bedude. En die ower
dicheit die hie in den droe had
gehad keerde hie wakende en
wterende totte beuige die hem
een walyts gehindert hadde.
Ende die gedachte die hie lage
tut in sine hten gedrage had
van der gelboente sjs ouden

ende syns oude leuens. Daer hie
wt was gegae. sette hie also ma-
like wt sine hten. ende mit groe-
oerberdicheit dat hie daer nae niet
meer lusten en wold. **Mer die**
helighe i settige der oude vanaf
tersien die he oumids die beo-
tigit der duuele wt soe grofen
soe onbequaer dochte wese. Dur-
gaf hie he mit geheele hte toe.
ende daer pnde hie he in te wade-
re. al dor de hoige inge wech
en liep niet alst monsek ende
heft geerege die croene der ewi-
ger zelicheit. **Dat die duuelen**
ene coucers quaet wolden doe.

Dat xxx. capittel.

Der was een coucers toe
claendaul een va die
die daer toe geset waen die bees-
te te hueden. dat een goet gees-
telick broeder was. en dat he be-
uele was pynde hie he suchtno-
delike en forchuldlike mitte
helighe anst gods trouwelike te
bees aen. **Soe dat die bose geest**
die een viat is alre goeder dige.
Vander ynucht en sumpelheit
synre helig waderige seer ver-
tornt wart. **En desen broeder**
mit syre scalcheit ende boesht
seer geen gehidert had. **De god**
soe halp ende bestemde dat alle
die loesheit en boesheit d' duuele
he niet en mochten dere. **Want**
doe hie op een tyt des nachts
was by den scape. ende daer by

121
wachte. ende sie trouwelike be-
waerde houde hie ov sienlike
in der locht grote storm en onbe-
der. den ene lbind tege de anden.
ende grote v' weelike doerslage
de ene slach opte anden. en die
blueme waen oic alte v' weelick
Die broeder stont op en seyede he
vacke mitte teike des heligen
cruces. en al riep de nae ons
hen trouwelick i die grot ver-
weernisse. ende oic mede die hul-
pe der moder gods en alle der
helighe. **Ende als hie ald' stont**
in syn gebet bega hie te hore
een gerucht of daer een heer
had gecome die mit groeten
haest tot he quame. ende hoe
sie he naere quame. hoe hie dat
geruchte clauelick houde. **Oic**
houde hie v' weelick geluudt
va menig hande wilde beeste
Ende doe sie der scaeps coeren
begonde te genaekē als of syt
al solde v' slinde ende toe scoerē
datter was. **Had die broeder**
alsoe v' weelike tot onse heer
dat alle die viade oumids die
cracht gods lbeder slage wode.
en de scape niet en mochten
genaken. mer sie scheid hem
van een ende pynde he hyste
lick en wech te come. soe dat he
geen scaede endede. **Mer tbe**
wande duuele die noch watter
waen die een rou quame tot
te broeder daer hie in sine gebet

581
sat. ende als sie een luttel tids
hadden gestaen. seide die een
totte andere. Waerlic de duuel
is onse leider. en hie heft ons
nu hier doe comen. En seide
ics v niet te vore. dat wi bi
desen goede man niet heen
en soldē mogē comē. en doe
hie dat gesecht hadde vloie
sie esbeck. recht of sie vloegē
len hedde gheladt. En alte
hants daer nae en sach hie
der niet een van al des duuels
partie. Dyt visioē heft ons die
selue broeder diet sach in wālen
wordē gesecht. Welcs leue sūle
was dattet hē guet te gelouē
was dat hie seide. Dus ist apē
bau dat die boese geesten den
goede niet mysden en mogē.
ten waer dattet hē god om
enige sondlinge sache v hūg
de. *Vā enē broeder die onse heer
ihesus xpūs apēbaude mit sy
re gebenedider moeder. dat xxxj. c.*

T dat cloyster gheheite dat
born marimathi was een
coueers robtus gheheite die
van claendul daer was ge
seynt. die sulke geestelicheit
ende goede zeden als hie toe
claendul geleert had niet
en vgtat. Mer in al synre w
derige gaf hie de broederen
vā dien huse een exempel
alre doechde. en alre ynichheit

Ende onder alle die ander
goddienstige en doch saminge
oeffeninge die hie gode stedeli
ke plach te offerē had hie so
derlige grote myne en ynich
totter alre helichster moder
gods der ewiger macht ma
rien. diet hie stedelike plach
te dienē. ende sine sondlinge
patroen die lieue honich vlo
ende leere sūte vnart plach
hie altois in syn hte te heb
ben. Doe dese broeder den loep
syns leues tot enē goede ey
de had gebracht. v dienden
hie mit sulke visioen te vore
vsekert te werde vā sūte ewig
selicheit. Ende wāneer hie wt
deser tyt solde v scheide vif dage
voer sūte doot sach hie in een
visioen onse heer ihesu xpim.
ende sy alre helichste moeder
staē mitte helige abt sūte
vnart in enē genochlike ha
ue. die soe genochlike ende soe
glouoes was. dattet gey mys
like tong wt spreke en mach.
Die broeder die dit sach stont
een stuur vā hē vscide. ende
bat scemelike dat die godtien
barmhertich gods genedelike
op hē sien voelde. Doe seide de
alre godtienstige moder gods
tot hore glouose soe. Heer en
soen wat wildi doe mit desen
arme broeder dyne knecht. doe
seide ose lieue heer. lieue moder

Wat v behauchlyck is. Doe seide
die godlike ontfangster der
armer ende die trouster der
otmodig. soe wā ick dat gy
hē laet ingue in ulbe ricken
ruste. Onse heer seide tot sūre
moeder. alst tu wāste soe gesce.
Doe atworde die alre helich
ste maget. Wānceer sal dyt
dāe geschie. Onse heer seide.
hie coe dūe opte viften dach
en hie sal zelich werde. Doe dit
visioe voer by was. seide dese
broeder de anden broders dat
hie gesie had. Eoe dat sie al
vbroderēde wāen wāchtende
opte vifte dach. ende op dat
dese sekerch der apēbaringe
wāerachtich gevondē solde
werde. soe wies die siechte al
soe seer die hie had alsoe dat
hie opte viften dach vscēde.
ende hie is offangē indie rus
te en indē vrede. die alle sūne
bouē gaet. dat hē die alre glo
rioeste moder gods houe gelber
dicht hest nut houē alre goe
dertuēsten gebede van houē
gebenedide soen onsen heer
te vberue. hier om sū sie al
zelich die goet betrouwe op
houe hebben. en in houē dyt
nut wākēder vruicheit vlitich
sūn. Wāt die alre mildeste loe
ster sal hē goede mate en op
gehoepte mate geue in houē
schout. Die broders vā die dos

122
ter wāen dāe van seer gestich
tet. dat dese broeder soe selichli
ck op genoemē was vā onser
lieuer vrouwe. Ende cregen
dāe vā meerre sūn. die vuer
ge geestelich die in dāendul
was. die sie indese broeder ge
sie hadde nae te volge. en wāen
ou te vlitiger totter gebenedi
der moder gods. Wānt sie wā
sage dattet niet vlate en mocht
wēsen wāt dienst en eer sie
hoer conde gedoen. **Dā ene mo
nich die toe gesecht wāer dy
sūde sū di vgeue. dat xxxij. ca.**

Onder de sterckē riddē
xpi die indē geestelike
stridē toe clāendul
sūn geoeffent. Was een strēge
ridder geheue enarrād. die
irst inder werlt een merclike
ridder plachte wēsen. niet al
le die pōpen deser werlt ouer
gaf. ende die ydel ridderscap
vbadelde in een zelige vrucht
baer ridderscap. Wānt hie is
nut de riddere ons hēn vfae
met. ende is dāe trouwe geob
den. ende is gelborde een meis
ter der riddere des tepels. In
welke stuet hie sūn cloeckheit
en starchheit die hie van gade
had offangē niet in sūne me
de borgēn. mer indē vianden
gods leerde toe werck sette. soe
dat hie van sūre vromicheit
niet en begēerde den loif der
mische. mer vā gade hemels

loen. **W**er wāt dese ridderſcap
altsamē in marchē onlede is
gelege. die ſelde ſonder beſmet
tinge der ſunde en kan gehā
tiert eberde. ende luttel of niet
en heft vande greeſtlike ſcou
elen dat mē marien to ſcryft
op dat hie daer oic wāt af
mochte ſmakē. ſoe is hie toe
claendail int cloyster gegae.
dare hie alſoe als hie voer ſy
berlike ridderſcap mit greeſt
lik ridderſcap vedelden. ſoe
heft hie noch een ander ridder
ſcap aegendeme. die der ander
re houch bouē gaet. wāt inde
ſer darder ridderſcap began
hie die ſturcht ſyns lychas
niet inde wapenē te oeffenē.
meer mit wael vaster en wa
kens te brekē. ende trouwelike
te arbeide. ende ſine eygenen
wil te brekē. ende bebyſden
mit wulliger armode. die al
leen is der kerſtere mynſche
ridderſcap dat hie daer myne
toe had. **H**ie plach ſtedeliken
mit grote berou voor ſy vor
ledē ſunde te bidde. **E**nde als
hie hē lange in ſulke dinge
geoeffent had. ende was ghe
worde nae den worde des pphē
ten een mā die ſyns ſelſe ar
mode aefach. ende die roede
der gotlik onberdicht. ſoe wōl
de die goedtientiē ons heren
mitter bittercht ſyre penitencie
wāt ſueticheit ſyns godliken

troiſtes mede mygen. **V**onder
welke dat paeſche lam daer
wāt mede come ſolden totten
elbige leue niet guet te eten
en is. **E**nde in deſer manier
ſoe heft die goede heer de gene
die om ſy ſunde drouch was
ende die hem ſelue daer vor
caſtiede hē gheberdicht die mil
dicheit ſyre goedtientiē te be
wiſen. **D**oe hie op een tyt was
in ſine gebede en beliede vor
den heer ſyn ſunde. en bat o
vgtiſuſſe. ſoe is hie haſtelick
wt hē ſelue gecome. ende sach
onſen heer die hē ſeer guetelic
toe ſprach ſeggende dij ſunde
ſyn dy vgeue. ende alreant
quaē hie weder tot hē ſeluen.
ende was inden worde ons
hēn wodeclike ſeer getroiſtet.
en wten yreſte ſyns hē danc
ten hie oſen heer. **E**nde hie
leerde hē voort aen te dienen
in arte ende al beuede hē
in onſen heer te vbliede. **E**nde
aldus is hie in enē ſeer goede
leue een out mā gheborde.
ende voldage is hie ſelichlike
geſtorue. ende gecome tot ſine
vaderē. daer hie dat loē ſyns
arbeits vdiende te ofange
dat elbige leue. **D**eſe goede mā
heft ons vtelt een merclike
mirakel dat cortelic is geſchiet
dat hie van ſine mede rid
den dat eerbar en warrach

tige manne waen had gehourt.
 die daer selue by hadde geseest
 doede geschiede dient wal kun
 diche was. **I**n duutslant
 was een ridder dat een streng
 edel man was die doe syn tyt
 gecome was sine geest op gaf
 ende sterf. ende doe hie lange
 doot gelegte had ende die tyt
 quae dat me on begraue sol
 de wart hie weder leuede. ende
 dat cleet dat op he lach wart
 van syn aeficht gedaen. ende
 hie richte he op indie baer.
Die daer by waen ende dyt
 sagen vbonderde hem seer.
 ende die huylde en screiden
 sebegge al stil. **E**nde sie vrach
 de den doode wat dit beduden.
 die doode begu te spreke durt
 syn wyf houde ende sy broe
 der die sy guet besitte solde.
 ende die anden die daer bi wa
 ten. **D**oe ic my oge louck ende
 sterf. **W**art ic alte hant ghe
 bracht voor den richter stou
 des ouerste richters. dat me
 my volde ondersoeke. **E**n het
 wart daer gevonde dat ic veel
 te luttel guets had gedaen. toc
 te ewige leue te come. **E**nde
 als daer een ordel ouer mi sol
 de gae der ewig vdomenisse.
 soe baede die helige die bi den
 richter waen voor my. en het
 wart my gegoeft dat ic weder
 tot v solde come. en in tkeu
 dige die my alte meest hydere

nen myre zelucht die goedtien
 heit uwer hulpe solde begen.
 als dat ic seer veel sculdich
 was. ende dat ic geyn hylige
 en had gedaen myt nune wu
 ue. **D**oe kunde hie he tot sinen
 wue en seide. du werste wal
 my lieue vrouwe dat wy ma
 ge tsame waen. ende daer om
 en waist ons niet georloft te
 same te hylike. **W**ar om wy
 beide sculdich waen des ewige
 doots. **M**er det is een ding daer
 gi ons beide mede helpe mocht
 woldi die pompe deser weete
 late. ende in een cloyster gae.
 ende daer pffessie doen. en soe
 xpm trouwe daer mochtstu mi
 mede vcryste vgtfuisse. en dy
 selue die ewige glorie. **D**ie vrou
 we nae dat gern aen en laue
 de rechte vout dat sie dat doe
 solde. **D**ar nae liet hie sie al
 come dien hie sculdich was.
 ende seide sine broeder dat hie
 ene iegelike voldoe solde. daer
 hie recht toe had. **O**u quaem
 daer een woede en seide. dat hie
 he die hooert scullige sculdich
 was. de hie seer sturlich aefach
 ende seide he daer sie he alle
 gader af vbonderde. **D**u en heb
 ste in hemel noch in eerde reys
 rechts. noch in gey creatuer.
 nochtants op dat wy dy niet
 en schiene voor die tyt te ordele
 soe geboet hie sine broeder dat

hij hē ock volde solde mitten
anderē. En doe hij al dese dingē
ende noch veel meer ander di-
gen had gesecht. leyde hij syn
hoefte weder neder. ende gaef
synen geest. **Vā ene goede geest
ike coueers vā claëndail ge-
heite laurencij. dat xxxij. cap.**
Claëndail was een geestelic
guet coueers die laurencij hiet
daer voir af geseit is. doe wā
de eerbare mā heer gerit vā
farfilius wat seide. Dese broe-
der was seer geestelic en yn-
nich in al sye wāderige. die
hē mit wōdelich nernsticheit
stedelic gaf te bede ende te scree-
en. dur hij die helige lichame
der heligē cōfessore xpi sunte
bnaerts en sūte malachias
under kirke mēnich iaer lāck
plach nachts en dachs te be-
wāen bi nae nūmer dur wt
en wart gevonde die biddede
en die flow nat makede mit
sine tranē. die gracie deser
puerheit en ynchheit en had
hij mit gene cleyne aerebeit
oūmits der gracie gods vcrege.
Wat unde begū syre bekurige
plach hij vande boese geest
veel becūge te lide. en wart
seer gemoyt vande feyden
becūge der boseer geesten. Doe
hij op eenre nacht nae der
niette in een camer alleen
was. liep duer een bose geest
by hem om ende weder om.

steuede en screeuede. hij teyfende
hem mitte helige cruce ende
brachde wat daer wā. ende
op dat die bose geest de nyen en
onbesochte broeder noch meer
te vvernisse solde maken. soe
at wōde hij hē aldus. Ich bin
die gene die iob becorde ende
gefelden. Doe die broeder dat
houde wat hij noch nyx was
inde geestelike leue. soe was hij
te mael seer vveert. ende vloē
vā der tegewordicht des boesen
geests. En voir aē en vnaems
hys op dese tyt niet meer. En
doe die helige vader sūte bnaert
dus tot osen heer was geuāen.
gevielt dat dese broeder vanden
prior vā claëndail heer phi-
lypus geseyt wart totte con-
rogetij vā cilien o sake des
clousters. Ende doe hij bynen
romē quā vnae hij dat die
conic gestorne was. wā om
hij harde seer begāe was. soe
dat hij niet en wyste wat hij
doe solde. Hij waert dūckende
op sine lieue helige vader b-
nardū. dur hij dūcke onder
om menig hāde botscappen
wart geseyt. ende altois goe-
de spoidt plach te hebbe. Doe
dat hij hē gaf mit veel such-
tens en screeuens in syn gebet
en acriep iamerlike sine he-
lige vader bnaerdū en seide
vader mij vader mij die wa-
ge vā israhel en mij beleider

Waer om hebstu ons gelucte.
Och mi helige vader. Wat sal
ic arme mijsche nu begyne
die niemant en heb dat ic gaet
of hulpe ac mach soeke. Doe
gi noch leefden ende gy mi
wtfernde waderde ic sekerlike
tot menige lande ende stede.
ende altois wart ic o' uwe wil
le guetelic ofvanghe. Wat wau
ic v gruete of bueue tot con
ge of biscoffe of tot hen of tot
steden bracht. dau' worde sie
mit groe' eerdicheit als of sie
vande hemel hadde geseent
gelueest ofvanghe. Ende hoe
edel die here waen he' douch
te dat sie veel edelre waen
en worde. als sie bueue ofte
ander gaue va' v mochte v
diene te ofvanghe. Mer nu gi
gestorue syt nu ist mi al me
de doot dau' mi guet afplach
te gescien. daer en is nu nix
mant die mi arme pelgrym
die hat reiket ofte hulpe doet
Siet dese coninc is nu doot
die grote myne tot v plach
te hebben. en syn zo' die nu
dat ryke besittet is noch ioc
en weet va' v mach schien
niet te segge. En' al gae ic
dau' toe dat noch soe veer va
hier is en niet en verue. soe
sal ic smate drouich wesen.
dat ic soe veel wechs om niet
gereyft heb. die by uwen leue

127
alsoe vol alles goets altoes te
hulus plach te come. En' hier
ic mi weder om en en doe ic
dau' niet mit alle toe. soe sal
niet myre tracheit en dwylt
toe scieue. Hier om begeer ic
lieue vader v hulpe en ic be
geer uwe tuit. en en wilt dat
sucte en scieue uwe o'ge
vallige knechtes niet v sma
den. Des nachtes daer nae a
pebaude he' die helige vader
sute b'art ende trousten on
seer guetelic en seide. hoe mach
dat wesen. dattu dus deyn
betrouwe' scynste te hebben
totter goedtierre barmhertich
gods en tot myre hulpe. Wa
neer of in wat stede hebstu
dat geuaer geseorde. dat ic dy
gelate hebbe alstu myre hul
pen behoefde. Of meystu dat
ic mi mechtich bin di te hel
pe nu is ingegae bin in die
mogetheit des hen. daen ic
was doe ic leude in de vleische.
Recke dau' om sekerlike wort
ende het sal dy al gelucke
gae. en dau' by sal stuat wete
dat ic di wt geseyt heb. Als
die helige vader dese dingen
ende veel ander dinge geseit
had. wart sy hte ende syn
ziel van byne smeltende ende
van ynucht insine licha. en
wart seer scieende van groe'
blidsappe s'ys hten. Ende als

221
hie volcomelike ontwike was
gelborde. Ware syn wange en
al syn aensicht ende dit cussen
dau sij hoeft oplach al nat
van tranen. Waer om hie vroe
morgens opte wech sloch tot
cardien waert. En als hie vter
porte quae vand hie daer veel
coep lude mit houte guede dau
sie mede derwaert wolden. ende
doe sie houde dit hie een broder
was va daendail. name sie he
seer geen in houe geselscaep
ende gaue he guetelic alle da
ge wes hie behoefde. Ende doe
hie quae vour de ioge coninc
va cardien vant hie seer gro
te gracie i sine ogen. ende niet
alleen en ginct he wail van
sijre baetscap. daer hie om tot
sine vader was geseint. mee
die zoen louck ou sine scaet op
ende seynde on oit niet lut
tel gouts vour syns vaders
ziele tot hulpe der tymerige
der myer kircke toe daendail
Ende als hie weder toe romen
quae vant hie sulke gracie
viden cardinalen ende anden
romeyne dat he daer veel
gelts en tien groter offen wor
de gegeue. die hie te wonder
alre mysche die sie sage of
dier houde mitter hulpen
gods ende die vdiensste syns
helige vaders toe daendail

bracht. Want wie kan he des
te volle v boden. dat een out
cranch man die geen hulpe
en had daer tibe kinder sulke
stercke grote beesten die i groot
heit ende in stercht enigen
offen boue gaen. doue die soch
like beeste. dau soe veel rouers
ende mordeners plege te wese
ogchidert mochte hynie drie
ue. Soudlige wat men sulke
beeste als me seir in al dat
beste eyde derwerck niet en
vindt. Want het was selden
dach he en gemoete quade
lude. die he quact doe wolden.
dau hie nochtat al ogequest
ende ongeschadet mitter hul
pen gods ende bescernighe
syns helige vaders al dou
quae. Onder des geviel dat
hie dou een stede moste trecke
die die mordeners in houre
macht hadden. dau niemant
ongeschynt dou en mochte
come hie en had starcker ge
best daer sie waen. Des mor
gens doet began te dage ende
hie wt eenre weide ginc. dau
hie des nachtes mitter beste
gebest had. bat hie vuchli
ke onsen heer en den helige
vader bnaerd dat hie doer
die aestrende pericule behou
de des syns mochte come. en
siet hie sach tibe manen die

hem te gemoet quamē. ende
ellick een barnēde was kers t
der hant hadden. die hē allens
ken nacre quamē. Ende doe
sie nae bi hē quamē en sach
hie sie niet meer. dair die knecht
gods guet betrouwē vā arech.
dat die hulpe gods bi hē was.
Ende doe hie quae indat nest
des diuels atrehat wart hie
getoest. Ende om den knecht
gods te beroeue quamen die
quade lude tot alle zyde aen
lopen. Ende god gāst opter
seluer tyt dat eerbar māne
quamē. ende doe sie bekenden
dat hie een broder was van
claëndaul. vloysten sie on van
den hande der quader myn
schen. ende hietē on vry hene
gāe mit alle de sinē. Den les
ten quae hie in syn closter
tot claëndaul. ende bracht des
sie hē alle vōderde dese nye
manier vā beesten die voort
vrucht brachtē ende nu soe
vmenichuoldicht syn dat me
sie in menige lande vindet.
Mer die broder kunde hē weder
tot sy geestlike oeffenige. En
hoe out hie was hie gaf syn
oude lede vuerichlike dair toe
dat hie van sine lieue vader
geleert hadde. en hie had des
goet betrouwē. dat hie ouer
mids sine goede vdiensien

125
ende helige gebede vanden
ellicken quade vloyst soude
werden. ende totte guede sol
de come die nūmer eynden
ensolden. die hē vā soe me
nich perikel inder reisen v
loyst had soe barmhertike.
ende in sine closter claëndaul
behoude gebracht had. **Wat**
een goet geestlic monick ver
telde vā claëndaul. dat xxxij. ca
Een helich geestelick
broder van claëndaul
voende lange inder
nē mercke. in een closter vā
dier orden. Doe dese broder op
een tyt weder quae toe claen
dail. vteilden hie de broden
tot hoire stichtige een gru
uelic mirakel dat werdich
was te vtellen ende alre ont
fandlich. dat hie seide dat in
den lande vā sassen wortelick
was gesaet. Indien lande
was een closter vā d'orden
vā cister sien daer een seer
geestelic monick was die in
woderlik outmodich en sun
pelheit syns hten osen heer
diende. Doe die monick in al
datter houde totter heliger
orden altoes vuerich was en
ynich. ende hē selue in allen
dinge vsmade ende vnderde
soe gaf hie hē nochtat alre
meest tot swigē en tot tus
telic te leuen. ende stedelick

te bidden ende te screien of wat
guets te lesen. Ende soe hoener
dattet he boere mochte, soe
had hie grote genochte ende
geen verdriet in sulke dinge
ende oeffenigen. Doe die tijt
quae dat hie wt deser werlt
vaere solde en hie seer zieck
was, ende he syn ambocht
al gedue was, soe bat hie dat
me on wassche solde als hie
doot waer. Ende als die broe
ders seiden dattet een nyheit
waer ende vast vtoegen te
doen dat hie begeerde, ende
hie niet af en liet dat selue
te begere, soe dede sie ten les
ten om sijre werdicheit wil
als hie begeerde. Ende als dat
gedue was seide hie totte broe
ders die daer by he waen. **E**n
iegelic mach wal gne tot sine
werk. Wat ic en sterue noch
niet, mee morgē als die vyres
gegete hebben soe sal nu o se
heer roepe. Die broders waen
al vwachtede op dese pphetic
des helige mans. Ende die an
der dach quae ende op die sel
ue vze die hie vourgesegt had
wart die ratel geslagen, ende
die broders quame tsame om
syn ziel gade te beuele. **A**ls sie dat
soe veel ynuchlue dede als sie
se scherlike haepre, dat sy ziel
te hants indat ewige leue of
fange solde wden. En die broe
der die daer lach ende ziel tuch
de, wart hastelue vā der gru

cien god vollichtet ende seide
mit ene bliden aeficht totte
broeden die daer by he stonde.
Siet nu comt hie ingae die
gemeyde discipel ons hēn se
ioha euagelist, en doe hie en
wenich tijt geswige had sei
de hie. **S**iet nu comt die ge
benedide moder gods en ma
get maria. Ende niet lange
daer nae waert hie mit noch
meere gracie ende vrolicheit
vollichtet ende seide mit bliden
stemmen. **F**ra lieue broders siet
nu comt onse heer ihs xpus
ende mit he een grote schaer
der helige en der engelen. Ende
als hie dat gesegt had began
hie wt groter vrolicheit syn
lyten van groter begerte des gees
de hie daer tegewordich sach
te singe die antiffen. **S**ubuei
te succurrite angeli dei susci
pietes mēz meā. Dat is comt
te hulpe gy helige gods comt
ons te gemote gy engelen gods
en alsoe sigende op gaf hie sy
siel. Als die broders sage dat
hie soe vrolic was i sine doot
ende al singede sterue name
sie die antiffen wt sine mode
ende songe die mit groter be
gerte vout wt. **D**yt vtelden
die voersede olde broder den
broeden vā daendaul wt rech
ter myne, ende sie worde noch
vuerig daer vā al die werlt
ende he selue te vsmade, en
noch vuerichlyd onse heer

te myne. **O**ch of sie ouc alsoe doe wolden die dit lese of houre sullen. Wat sie sullen dat sekerlike weten. hoe dat een mussche in deser werlt mij geacht is. en he selue bet gest tot otmodich ende tot swijge ende ruste. hoe hic inde toecomede leue bigade glorioser ende hoeger sal werde.

Van de schonē daen lichte vā daēndal. dat xxv. capittel.

Ot noch toe hebbe wi gesprake van de daen lichten die inde alre duersten daul hebbe geschene van der alre daerster sone die wt den selue daul is op gegae. ende heft alle die delen der werlt vlichtet. Ende dair sie tot desen mael genoch af gesproke al ist dat wi seer luttel blomkes vande alre wtdsten campe om onse ynuchheit vuerich te make hebbe geplucket. Op dat wi getoge vander walrukerder suuerlik' schoenheit ende wal daer vā gestert die werlt mit al houre ydelheit ende wallusten moge lere vsmade. En dat begerlike vadeelat der ewiger daech vte boeck der godlik' wysheit dair in gescreue syn screyige ende sange ende wee mit al oser lsten sullen lere bere. **M**er wie is hic bequaer toe. wat moge wi dae anders doe dae te ete dat broit des rouwe in bittere copuctie. En ose tranen onse broit sie dachs en

nachts. en vte yresten ons hie begeelike dair nae suchte. dair wi vā gesprake hebbe of die hemelsche tafel genate hem iet soldē walle of farmē ouer die clei hondkes. die onder der tafele bloeke. ende he doch so mige clei stuckerkes vā dier hemelscher spyse toe wllen werpe. op dat sie indese wege der peitencie niet en gebreke. **W**ormer als wi inde voergaeden delen des boecks eens deels hebben bekennt hoe milde die barmhertich' gods is op synen heligen. ende hoe godertierlik' hie aesiet syn wtdouē die trouwelike belbaen die gebode des leues. **G**oe sullen wyt inde nae volgedē deelen mit exēpēle belbisen hoe goedertlike hie somtyt mitte suden ludet. Ende hoe zwarlike ende strege like hie sie ouc somtyt slaet. op dat wi die barmhertich' gods omhelsen bereit tot alle goede werken. En dat wi ouc als wi ons laube en trage en vsume de vunde. beantet sullen wesen. dat die maledictie op ons niet en come. die die toe gescreue is. die dat werck ende dienst gods vsumelike doen. **H**ier begy net dat vifte ondersceidt dys boecks. **E**n vmaninge des abts gerald' vā daēndal. dat me niet zeben en sal. en wat pericule dair vā come.

Dit is dat iuste capittel van de
vijfte ontfeynde. een vveerlic exempel

Dot zeliger gehoel
nisse heer geuord
wiltweer abt van
claendul welckis
helighe doot de seer
uerbaur was i
den oge gods wi vour bescreue
hebben plach somtijt sij broe
ders te leere. dat sie he hoede sol
den vander alre quadster ge
woten lichtelic te sven. Ende
op dat hie he te bet vroet ma
ken solde. soe ppe de hie he als
tot ene exempel dair bi te seg
gen een vveerlich dinc. dat
ene gesiede die gien plach te
sven. en hie seide dat hie va
de biscop cardon i gehour had
Indie lande was een vley
schelic mysche die als hie plach
te spelen mitte ternyge ende
he quellike ginc vveerlike
plach te sven. soe dat hie he
niet en ofsach. soe wat hem
iest inde mont quae te sven.
En doe hie op een tyt bi nae
al vlaen had dat hie had. quae
daer een ander dobbeler. dat
een seer bosc mysche was. en
schoef der anden houdelike on
een zide ende seide. Wike du on
selige du en canste niet spoelen
of sven. laet my oue wat spoi
len. Ende doe dese vloire my
sche bega te spoelen. ende oue
sijn gelt vlois. began hie ver

vveerlike wten geest Des Duuels
te sven by alle die lede ons he
ren ihesu xpi. soe dat hie niet
en liet onbeswaen. hie vour
bracht vveerlike zberige ende
blasphemie die nye gehour en
swaen. alsoe als die duuel die sij
hte ende sine mont regierden
he ingaf. Ende doe hie al die lode
des geens die god en mysche
was woedede en blasphemie
de vswaen had. bega hie tot v
hoepige sijre vdomenisse by die
lede der onbevleeter moder gods
vveerlike te sven. soe dat hie
niet ongehouder doimheit al
hour alre helichste lede en ellie
bi sonder bega te vswen. soe dat
sie al die dair bi swaen hour ore
stopte. ende op hour borste sloge
Dese hatige zberre en had
noch niet wt geswaen die hat
tige wrake gods quae op hem.
Ende hie wart niet eete ofien
liker blyem dou en dou gesta
gen. en bewysden soe hoe swaer
like hie die almachtige moget
heit gods niet onswaen sinen
onswise sven had vtoont. En
vour viel hie neder en meinde
dat he yemat niet ene sberde
had dousteken. ende triep seer
vveerlike. O we o we. wie is
dat die mi soe iameerlike dou
steket. en als hie soe lange lach
ende dootlike gebeerde. Ten les
ten bracht on die bosc geest dair
toe die hie ouer was gegeuen

127
Dat hie syn hatige ziele wtspreech
die altehant vande duude in
dat ewige vuer wart gebracht.
Ende doe dat doede licha nact
was gemact want me een ver
sche woude in sine rugge. die
seer wude gapede of sie mit ee
re bilen geslage had gewest.
Doe datme syn hie en syn
leuer ende longe ende al syn
ingedemte sach. Doe die seer
tes dat grote woude sige. wor
de sie herde seer vveert. want
sie bekende dat die toornicheit
des almachtige gods die d'ba
se seerige soe vveerlike had ge
broeke. Ende als dit wouderlike
werck onder die lude quae. en
ellick toe quae loepe om dit
te sien. soe was daer oec eend'v
sine gebueren die dit hoorde. en
vrouch derwert liep. En siet
he quae een doot m'ische te
gemoet de hie wal plach te ke
nen doe hie leuede. ende hie sei
de en kenstu mi niet. ic bin die
ma die du wal eer doe ic noch
leefde plachste te kene. Ic w'et
wal waer du w'iste mer du
loepste al te v'gefs. wat hie is
vander doot al v'slonde de du
leuedich meyste te v'inde. Mer
ic wil dattu een duich sulste
wete. dat onse heer va de v'er
keerde m'ische die he blasphe
mie spreke seer veel v'duldeli
ke lydet ende v'acht sie als
een lancmoedich w'eder geuer.
Mer syre v'belecter moeder

onrecht ende blaspheemie en
wil hie niet liden. want dat
pynicht hie seer v'aeke i deser
tyt. ende al ist dat hie somtyt
wat v'treect hant inder toec
meder tyt. hie pynicht noch
tants altoes s'uderlige s'baer
like die on eer en blaspheemie
die syre geb'nder moder w'er
de gedue. En als die doode m'is
sche dese d'ige gesecht had. al
tehant en sach hie on niet meer
En als hie quae ende sach sine
v'rient als die doode ma hem
gesacht had. doot want. vtelde
hie al dat hie van den dooden
ma gehout had. soe dat daer
die een v'weernisse op die ander
quae. ende dat een nurahel
opt ander. Doe seide die v'ge
tardus dattet by der seluer
stait noch een ander onhaef
hatich s'beere was. die alsoe
v'roe als hie mit sine v'reyden
monde die helige en hemel'sche
lede der gebenedider moder god
ende v'belecter maget marie
oneerlike i sine mont naem
ende lelke daer by s'boue alte
hant mitte bosen geest wart
beseten. daer hie lange tyt seer
v'weerlike af gepynicht wart.
soe dat he die oge v'keerde in
sine hoofde. en dat hem al dat
uensicht seer grof wart. ende
die heite v'v'ede tonge v'eer
wtstach. Ende doe hie lage soe
v'weerlike was gecrucet. ten

lesten gaf hie syn ogevallige
ziele inden hande der duuele.
ende die oerdige tonge die
hie van groter pyne soe oer
wtgesteke had bleef he soe
vte monde doe hie doot was.

Mit dusdanige exempel vwer
de die eerwrdige vader sy bro
ders. dat sie niet zeken en sol
den. wat allen mysche soch
like is lichtelic te zeken. tie
nochtat seker dat alle greefe
like mysche oic alle cley en
lichtudige sberige sulle sau
we. wat syt sculdich syn en
niet en moge sond' sunde in
houe mont neme. **Vā de pe
ricule die vā eygendoē come.**

Hat ander capittel
brahā tot goddienshi
ger gehouchnisse die
wilneer abt was vā pratee.
dat een vāde dochten is van
claendal had die bloe syre
ioferscap mit vrucht van
veel goeder wercke. sonder wel
ke die reynicht des lichaams
niet groet en is totte eynde
syns heliges leues mitter
hulpe ons here gehalde. Dese
alre helichste mā die sūder
lige gracie had der sachtmo
dicheit droich dat iuck ons
hen sonder verdriet vā syre
ioger ioecht al die dage syns
leues. Ende doe hie noch iock
was vā wāen ende niet lage
inder orden en had gelbeest.

nae hie soder orloif een cley
stuefken gebandes. daer hie
sy cleyt mede wbolde lippen
ende leechdet op syn bedde.
En doe hie dat coirs daer nae
socht en cost hys niet geui
den. dat he seer wroederde. doch
hie ginc hynē ende begā daer
wroege in sy hre af te crigen.
dat hyt sonder orlof had ge
nome. waur o hie ginc ende
dede daer vā sy bicht. **H**oe
groet is die cracht der bicht.
ende hoe groit is oic die goe
dertienht ons vloesers. die bi
nae alle den haep der myn
sche zelicheit heft geset inde
saciment der bichten. want
alsoe als die groetheit en die
menichuoldicht' der sūden
soe groet noch soe menichuol
dich niet en mach wesen die
gracie der oemodiger bichten
en heffet den mysche op vter
diepheit der hellen ende setet
on inde hemel. **G**oe daer en
tege die niet en wil achten
cley gebreke te bichten hie
sal daer mede vallen vander
hoger volcomēheit in eenre
groet slaepheit. **W**at daer dese
iogelincz dit wyslicz aē mer
te. dat die cley ouertredinge
sonder dat wdoe der bichten
niet en mochte gebetert wde.
Ende doe hie niet lange daer
nae alleen under koke stont
ende wiesch die scottelē. quae

Dat stucke gellandes vā boue
 neder vallen in syn hande als
 dat hie die scotelen daer mede
 solde wassche. daer die bose geest
 syn zuel onreyn mede wold ma-
 ken. Ende doe hie sekerlike
 bekende dattet dat selue stucke
 doechs was. ende hie niemāt
 en vnae inde huse noch boue
 hem wart hie des seker dattet
 hem die bose geest outstuele
 had. op dat hie hem daer mede
 besculdige mocht. dat doe hie
 daer syn bicht af gedaer hadde
 niet lager en mochte halden.
 Waer om hie mit ayre ende
 mit vrolicheit sye herte onse
 heer danckte en mercte hoe
 nauwe he een mysche oie in
 sulke cleyne dinge behoeft te
 huede die puer volcomē aer-
 mode heft gelaest te halden.
Out als men vā ceure nonē
 leest dat sie die bose geest be-
 sculdichde. doe sie sterue solde
 om dat sie en benich syden
 genome had en sonder orlof
 op hie bedde gelecht. Ende
 een ander monich vā aterne
 doe hie lach ende solde sterue.
 sach hie datter een duuel in
 gelicknisse ceure apen opt
 recke sat daer sy scape lieer
 op hinc. doe hie niet spreke
 en mocht. Aen welc scapelier
 dat out en vsete was dese
 broeder een cley lepken genei

et had sonder orlof. Welck
 lepke die bose geest suetelike
 hanturde ende wike cussede
 ende leckede. Ende wat hie
 niet spreke en mocht. en he
 al sculdich kende. soe wude
 hie mitte viger ende brachre
 sonige halue worde vout.
Mer die broders en condes niet
 vstaer wat hie meyde. die te
 leste gaf god dat hie weder
 sprekende wart ende doe seide
 hie. En sie dy de onreine du-
 uel niet daer sate op ose sca-
 pelier ende lecke mit sine on-
 reyne mode ene laep den us
 daer sond' orlof aegeneit heb
Och nicht den lelke duuel
 enbeck. och ternit den lap af.
 op dat mi die bose duuel daer
 geen vduet mede en doe. En
 doe sie al toe sage ende niemāt
 den duuel en sach daer hie.
 ende sie name dat scapelier
 vande recke. en hie bekende sy
 scout ende offinck daer vā pei-
 tencie ende vout en sach hie
 de boesen bespotter niet meer.
Ende althants daer nae wart
 hie weder ofspreke. ende niet
 lange daer nae gaf hie i gue-
 de belien syne geest. **S**iet dus
 ist ons allen nauwe te befor-
 gen die inder puere onbevelek-
 ter ouden professyt syn. dat
 wy die werlt ende al dat ider
 werlt is ende daer toe ons selue

ende al dat inder wecht is vol
comelike pine ouer te geue. en
dat wi inde alre mysten dage
te nemē of te geue of te hebbe
sonder onlof onse consciēcie en
halden. Ende onsen alre wech
ten viande geen materie en
geue ons te besculdige in dier
vren alsonse ziel vande licha
sal seide. Want sie daer vlie
tich ouer sij wat te vande dur
sie ons in mochte besculdige
Daer wi se veel te gerechtig
om gepynicht sullen werden.
als wi nu lichtelik hebben
te scrulle. ist sake dat wi den
aert gods alsoe als wi inder
regel vmaent wden altoes
voor onsen oge hebben. *Hoe*

*quaet datter is dat een monich
soder habit steruet. dat iij. cap*

Die edel man vā come
gebaen dat een vuc
rich monich was
heer gordiaē vander nyer
tfrust. dat een abdie is houe
de onder claudail. dese ver
telde ons een groit mirakel
dat in ytulien in een cloyster
under ouden vā cistercie ouer
muds der vhingnisse gods
tot oser vmanige is gesiet.
Daer was een goet deuoet
monich die doe hie nae der re
gel syre orde ynuchlike ende
outmodelike hent totte termyn
toe die he vā gade was geset
gelbader had. aē quae hem

een doot siechte. Ende doe hie
sine eynde begā te geneken
had hie bouē mate grote heit
te. Ende die siech waeres wat
sie alsoe wies niet en waen.
ende dat geestelik habit mit
soe groter werdicheit niet aē
en sage als sie solden. toege
sie hem van barmherticheit
die cuculle wt ende dede hem
een scapelier weder aē. Ende
vā vsumelheide liete sie he
soe ligge dat hie soe starf.
Mer doe hie begrauē wart
toende hie he weder leuedich
daer sie he al seer af vbon
derde. ende hie begā dus te
spreke. doe ic mij oge louck en
sterf inde vleische. en die oge
mijre ziele op louck. wart ist
alte hants vande helige en
gele guetelic of fange en in
sulke habit als ic doe aē had
doe mij ziele vte licha seide
dat is een scapelier sonder cu
culle brachte sie mij totte por
ten des paradys. Ende doe sie
die mi leide nu voert in leide
wilde inde wonige der ewig
zelicheit. soe aēsaegē mi die
engelsche geesten die daer
dourwachters waen alte
nervstelic. Ende als sie sage
dat ic een monich was. ende
geens monichs habit aē en
had. slotē sie haestelic die dour
toe ende seide. Sal dese mo
nich sonder sijn habit in ge

laete werden in die ruste der
monike. Als ic dus bute was
gesloete stont ic in grote angst
te ende sorghe. mi grusselde
boue maten seer. datter een
drouige sentencie der ydome
nisse ouer mi solde wde gege
ue. gner die engelen die mi
leide die baede vour mi ende
seide dat ic behalue dyt put
een redelick guet mysche
had geueest. Ende dat ic mi
oude wlichlyck had waer
genomc. mer daer wart te
hant weder op geantwoordt
dattet mit eenre ellig ewen
geset waer die niet wban
delt en mochte werde. dat i
dier porten gec monick en sol
de igae sonder monicks ha
byt dat is sonder cuculle. **Si**
als ic dus stont en noch meer
ende meer begaue was. en angst
had bute die ewige zelyck ge
slate te werde. Soe houde ick
vande dwelwachters dat die goe
dertue richt een ordel hadde
gegeue dat ic weder leuedich
solde wden in de lichte. ende dat
ick voer deser vsumelich peite
cie solde of fange. en die cuculle
ue solde trecke. ende daer sonder
hinder die porten des paradys
solde igae. Als die broeders dit
houde dachtē sie mit groten
vboeden vrolike de heer de die
alke woderlike digen doet.

129
Mer alsoe vroech als dese broe
der syn peitencie of fange had.
ende he die cuculle was aegtoe
gen. In een bewisen dattet waar
was dat he geslecht had. soe rus
ten he weder in vrede. **Is** daer
om aepelur dattet habyt des
monicks daer een forme in is
des helige cruces. als me daer
in leeft als ene monick to be
houw te leue grote helicheit
in he heft. Als me leeft in den
boeck v. inder vader leue. hoe
dattet ene helige vader geape
baert is dat die selue gracie
des helige geest die de mysche
in der helig doepe word gege
ue. oic wort gegeue de gene
die dat geestelike habyt aen
getage word ende daer ptes
sie in doen. **Daer ene conuers die
een zwaer suide had te bich
ten. dat vurde capit.**
Doe opeentyt een grote
sterfte was mit cloyst
gheite dit grote walt onder
den abt potius die nae abt
toe claudail wart. soe was
daer een geestelic conuers zeeck
gheite steue. die soe grote be
gerte had te sterue. en mit
onse heer te wesen. dat mens
daer nauwe toe en mocht bre
gen. dat he wat wbolde eten.
mer al syn begeerte ende al sy
guchte was dat he wt desen

081
screiende dail ende wt deser el
lende daer adams kinder in
gekerckert syn. vloest mochte
werde. Dus geschiedet dat die
goede heer sij begeerte vouldde.
ende doe die zueckwaerre die
he trouwelike diende. sach dat
hie mit soe goede betrouwen
ende alsoe vredelike hie sich tot
ter doet bereide. creech hie ouer
seer grote begeerte mede te stane
en seide totte ziele broeder. ic
byds dy alre liefste broeder wat
ic sie. dattu alre hants wt deser
onselij werlt salste werde ge
hault. ende zelichlike ingeleidt
werde inde blytscap dys hen.
alstu coemste by onse alre sue
tste heer ihesu xpm he wilste
bidde. ende va sijre goedtienst
my wilste vberue. dat ic dy
coetelic moge volge. Hie ant
worde dat hie syn beeste daer
geurn toe doe solde. alsoe veer
alst gade soe behagete. Ende
doe niet veel dage voor bi en
waen gegue nae sijre doot
apebaurde hie die broeder in ee
visioe ende seide tot he. Giet
broeder ic bin in vrede of fun
ge va onsen heer. en ic sie die
guede des hen. inde lande der
leueder die sonder gelycknis
se hoerge boue gae. al dat nae
de vleische genuchlich mach
wese. En nae die dat ic dy
gelaeft heb wil ic dy gern hel

pen. mer niet nae Dier man
ren dattu dwisselike van mi
begert haddes. mer in dier ma
nure als dy noch meerre noit
is. Bedenck daer om doe du
noch waerste inder werlt de
destu alsulke grote sunde. dat
du noch nye berou af hebste
gehadt. noch te recht gebicht
en hebste. noch daer va niet
geabsoluit en byste. Weest
daer o forchuldich mit wer
dige berou dy bicht daer af
te doe. ende peitencie daer veer
te of fange. Wat en wort sie
voor dys doot ouernits waer
berou ende volcome bicht niet
afgedae. du en salste ind ewe
heit daer niet vry af moge
wese. Doe die broeder weder
tot he selue quae wart hie
denckede op die sunde. daer
hie va vmaent was. die hie
ouer twelf maer inder werlt
had gedae. mer al wt sijre nu
more was gecome. ende daer
ongebicht was gebleue. hie
pynde he daer om mitte irste
sij bicht daer va tedoe. en pei
tencie daer va te of fange. en
dancete gade daer van. En hie
bekede dattet ene mysche nut
is dat gebet der helige die mit
gade syn te begere. ende dat die
bicht niet dey en is te achten.
sonder welke een mysche va
soe grote sunde niet vry en

**mach werde. Hoe quact dattz
is als een mensche he scaemte
sy sude te bichten. dat v. capit.**

Want die goedtich barm
herticheit gods de voer
seide broeder verlossen
vander sochlik vgetelheit
ende bracht totter zeliger me
dicij der bichte. soe wille hi nu
ou toene. hoe groter vdomenys
se sie mit rechte sculdich syn.
die dat vveerlike ordel gods
achter rugge sette. ende die gro
te zwaar sunde die sie gedaen
hebbe mit onnutter scaemten
daer van dat gescreue staet. dat
ter scaemte is daer grote sunde
af comt. soe vblint werde. dat
sie he scaeme hou sude te bich
ten. Ende hebbe licht wat be
trouebes dat hou goede wer
ke die sie in lage tide gedaen
hebbe. hou sunde bedeckē sul
len ende beduege alsoe he selue.
Want der staut gescreue. **Hoe**
wie dat in ene dingē mysdoet
dat is dat hie syn sunde niet
volcomelike en bicht. die ver
liest veel goeds. ende hie is vour
gade sculdich al synne sunde.
Heer arnold die abt va belli
loci dat een guet gfeestelic ma
was vtelde ons een glorioes
mirakel dat hie seide dat hie
gehoret had van ene prior des
cloysters calacensis dat een he
lich ma was die daer tegesbor
dich was doet geschiede. **In**
dien lande limonicesen was

een vrouwe die van goede gfees
telike leue was. ende al was
sie gebonde under echt. sie plach
nochtat veel te vasten ende te
beden en gern almyssen te geue
ende ander goede gfeestelike
werke te doe mit vlinchheit.
al steen sie van buten een wer
lic wif te wesen. dese vrouwe
in hoire iogter rocht had een
zwaer sunde gedaen. daer sie hou
alsoe zeer van scaemde. dat sy
nye mysche van scaemde en
doer ste bichten. Nochtat alsoe
ducke als sie den puester bich
ten. plach sie dese sude mit be
deckte worde mede te bedeckē.
ende hou bicht aldus te beslu
ten. **In** alle sunde die ic nu ge
secht heb ende die ic nye gesecht
heb geue ic mi sculdich voer
gade ende vour v. ende als sie
aldus hou bicht besloit such
ten sie seer zwaerlike en bega
te screue. **En** doe sie dese manir
van bichte lange had gehalde.
soe merete die puester dat een
wif ma was. datter wat qua
ets achter moste wesen dat
sie niet en seide. **W**aer o hie sie
veel beoerde ende ondrachde.
ende gern daer toe gebracht had.
dat sie hou hte geapet hadde.
Mer doe hie niet gevorden en
conde. begeerde hie va hou dat
sie den vourseide prior des clo
sters calacensis bichte wolde. **W**at
tet een helich man was. en dat
sie he hou herte wolde apenbaen

Die woldet geen doen. Ende
die priester seide den prior sij
geroelē van deser vrouwe, en
wārnde wat indese zaeken
Ende als sie de prior bichte doe
seide sie nae als sie placht dede.
meer en coiste hie van hōr
niet gecrigen. hier nae gedielt
dat sie zieck wart en sonder a
der bicht dae sie placht te doen
steeft. Ende doe sie lāge doot ge
legē had. omdat hōr dochter
die in een ander dorp voende.
noch daer niet en was gecome
en mē sie niet graue en woldē
eer sie quae. Ten leste quae
sie haestelijc ende screide me
merlike. en machte sie al screi
ende die daer bi wāen. En siet
dat wif wart oimids die alre
goedtienstē barmhertich gods
weder leuedich. ende die ziele
quae weder in hōre lichāe
dair sie droeflick wt geseiden
was. Ende als of sie wt enen
swāen slaep oetsprogen had ge
weest. seide sie tot hōre screi
der dochter. En wil niet screi
en mij dochter wese toe wade.
wat oimids die barmherticheit
gods bin ic weder leuedich wor
de. Ombinde die bande daer ic
mede bin gebonde. op dat ic mi
op richte moege. ende doe sie
haestelike oetbōndē was sat sie
recht op. ende wānt sie begeer
de. wart hōr rechte wirt die pri

^{samen}
ter gehalt. Ende als sie al af
gegae wāen. wtgaf sie alrecht
dat dootlike fens inder bichte
dat sie soe lange sochlike wāne
had gehalden. en sie wart dair
van vloest. Ende als daer veel
volcs toe quae dit wōderlike
mirakel te sie. Was dyt wif daer
een tuch en een belidster der
wōderlik gūcie gods. en seide
van punt te punt hoe dattet
mit hoer was gelegē. ende hoe
sie oimids hulpe der alre goe
dterēster moder gods marcen
vander elbig vdomenisse was
vloest indese maniere. Ic ar
me sūdige mīsche doe ic leuede
mit andere mīsche indese leue.
wānt ic wel goeder wercke dede.
ende een goet kersten leue seene
te leude. soe toende ic den mīsche
of ic in ene goede staet had ge
staen. mee wirt den oge gods
lach ic neder gevallen. in de dūl
ende val des doots. wat ic mi niet
en oetsūch sij gebode te vsmaden.
wat god heftet soe gesecht ende
geset inder helig keecke datter
niemat en mach sonder bicht
sijre sūde behalden werde. mer
ic ogevallige mīsche al waest
dat ic wū mine anden sūden
vaeke mij bicht dede. Ic hadde
een swāer sūde ond mij. die ic
in mijre iogē wecht gedie had
die ic vā scaenite nye mīsche
en dorste bichte. wāer mede ic
mij al die goede wercke die ic

131
Iede otvruchtbaer ende gade on
geneem maakte. Doch soe plach
ic by nae die sūde alle dage der
alre helichster moeder maget ma
rien voor hoer altair of voor hoer
beelde of waer ic conde mit gro
ten beuulbe te belie ende te besien
en. Ende hoer goedtien barmh
tichheit iamerlike aente roepen
dat ic omer om dier sūde wā
niet esbelic vdoemt en worde.
Ende alsoe vroe als ic gestorue
was. waer my ziele vande bose
geeste al om en om beset die mi
wredelike grepe. ende toege en
stietē en vbetē my mitter alre
bitterster besculdige die grote
sūde die ic omer gedaē heb. en
toege my soe ter hellen waert.
Onder allen desen gedachte ic
der groe almyssen die ic plach
te doen en my vaste en my bedē
ende alder ander goeder wercke
die ic soe lāge had geoesent. En
het vboederde my dat ic als of
ick al die sūde hed gedaē die
een mijsche mocht doen. soe on
genaedelike ter hellē waert geto
gen. Ick sach nae de lichte mi
re goeder wercke ende althant
soe gemoete my wt dat yreste
myre quader consciēcie die vber
like dockerheit myre sūde. die
ic my leider scaemden te bichten
daer al dat licht myre goeder
wercke ende myre almyssen me
de vdonckert waert. dat ic die
clærheit des ewige lichts on
berdich was te sien. Dic ick

ogewallige doe bekende ick al waer
alte laet des rechte loen myns
vherden hten. Doe bekende ic hoe
schadelik dat is den ogewalligen
sterflike myschen die gebode des
almachtigen sceppers niet onder
danich te wesen. want ic waert
dau toe gedwogen datte ondrin
den. Mer doe ick in deser groe nou
was en ic hoelp noch trost en wylt.
waer ic dikhende dat ic dese sūde
daer ic die ewige vdomenisse me
de vdiēnt had der alre goedtienst
ter moder gods der ewig maget
marie alsoe duck hulende ende
screiede gebichtet hadde. soe dat ick
enbenich haepē tot hoer begā
te crige. en bat hoer meer mit
suchten ende mit screie. want
sie is een moder der barmhertich
ende een enich haep alre oghe
valliger dat sie my in myre vter
ster nou niet en wbolde laten.
Ende althant quae sie als een
troystersche ende een besiermster
alder geeure die tot hoer vlien.
ende als een schoe morgē stern
en als een blickende myddach
ende vwerde ende viderde die
schare der duuele. die my voor
genoemē haddete quellen ende
verspraec sie hardelike. hoe sie
soe kun waen hoer dienstma
get liede aē te doen. en sie gebot
den duuelen. dat sie sie solde late
wesen. hent die hoer een ordel ga
ue. hoe hyt mit hoer wbolde hebbe
Ende alte hant liete sie sie wese

Ende die moeder der barmhertich
gynck totter gebenedider vrucht
houe bucks onse heer ihu xpi.
ende viel he te voete he aebede
en seggēde. Ic bid dñre godertic
heit heer en zoen ende wil dese
ziel niet genē den helsche beeste.
die hōw mysdaet alsoe dūch wō
minē beelde heft beliet en bescreit.
Onse heer. atborde sijre moder.
du lbeetste dit wal lieue moeder
dat sie sonder bicht niet behalde
en mach lberde. Ende sie atbor
de o sen heer. o heer du biste alles
dinges medytich. Ic biddi en wil
dit arme wiskē niet cōfūs
laren. die tot mi guet betrouwe
heft gehad. ende heft wel goeder
lberckē gedaen. al en heft sie se
niet gedaē als sie soldē. dat sie dñ
genade gērn verdient had. Doe
seide onse heer. watet mi niet
toe en behouet dat ic dñ bede sol
de vsmaden watter oic waer
dattu begeerdes. ende wat sie bu
te den lichaē niet en mach bich
ten. noch vruchtbaur penitencie
doen. soe yst mi lief dat dese ziele
lbeder come tot hōw eygenen
lichaē. ende daē dat quaet dat
sie gedaē heft. ende noch veel
quellik ongebicht onder hōw
gehōude heft. outmodelike bich
te ende beter. ende soe nae behou
lde manne genade en barmh
tichheit vcriege. Ende althant
soe als die barmhertige heer ge
boet en onse alre goedtēyfte

vrouwe hebbe woldē. Want daer
een guet engel tot mi geseint
die aldie duuele die op my ver
wachten vuerde. ende mi als
gy sien mocht lbeder leuendich
gemact heuet. Nu daē als ic
mij bicht behoulike gedaē heb.
soe yst tyt dat ic lbeder vā v sal
scheiden. ende niet meer tot v
lbeder en sal come. mer inder
elbicheit sal dāckē en lauē de
ogemetē barmhertich gods die
mi mit sijre vroucomeder barm
hertichheit ende mit sijre naevol
gender goedtēuheit vlostheft
vandat vuerlike ordel dat ic
vdient had. Ende als sie dese
vorseide worde geseit had. leide
sie hōw hoeft neder op die baur.
ende tekenende hōw mitte cruce
ende gaf soe mede den geest. Och
of sie al die mit dootlike sūde
hōw ziele ter doot toe gebonden
hebben. ende dit exempel sullen
lesen of hōw. daet mede geleert
wolden werden te tyde hōw bich
te te doen. ende lberdige penitencie
woer hōw sūde. wat sie dat hier
by waerlike mogē wete. dat daer
niemāt haep en mach hebben
vgtfusse sijre sūde. te vcriegen
die daer vsmact he ondē genē
die ingods stede ouer he is geset.
mit outmodich belien sijre sūde
te vnderē. En waer der veimant
die sūder dat fūdamēt der ge
waere bichten dochsame lberckē
op dat idel sijre vmetelht woldē

tymeren. of betrouwe wolden heb
ben om syn goede werck. dat
he god vnt eynde syns leuens
waer betrouwe ende volcomen
bicht sal vlenen. Of van noch
meerre barmhertich gods sulke
wat wolden hopen te vcriegen.
als by nu vtelt hebben. Die sul
len dat sekerlyk altesame wete
hoe sie hoger vliege wullen sone
vloegel der gelbaer bicht ende
dat goede berou soe veel te zwaer
liker vnt eynde van gade sal ge
geue werde. als die mysche on
wyllyg sich daer op wil vlaete.
Ende dat soe sonderlinge iemat
van sondlinge gracie van gade
word gegeue. daer en mach nie
vnt gemeyt geu betrouwe op
setten. Et alle desen vgtadere
by datter niet beters en is dien
die wile. dat by noch syn inden
lichae. ende by ons wal betere
ende vmoegte voer dat aeficht
gods te come mit waken behen
onser sunde. Op dat by inden
dage der gemeyte vrsenisse vor
alle de engelen en wer alle my
schen niet mit ewiger confusien
bescaemt en warden. en daer to
geslage mitter vveerlyk ewig
maledictie. daer de bosen ende de
gene die how sunde niet bichte
noch betere en wolden toe ghe
secht sal werde. Laet ghi ver
maledide indat ewige vuer dat
den duuele bereit is ende sinen

132
engelen. **I**oe ose heer eens brae
ders slapericheit goedtrul
vnuende i de chour en ee and
dau o berispe wort. dat by. cap.
dat cloister geheue vroit wort
dau wer af geseit is. Was een
goet geestelic monich. die grote
gracie van gade had offangen
Ende al wast dat hie stedelick
tege syn slaperich plachte stride
op dat hie den dienst gods ende
syn psalmodie ynichlike en puer
like gade mochte betalen alst
smee behoulyk was. hie en cos
te nochtas die traicheit synre
nature indesen deel niet wael
vlyne. Op een tyt doe hie mit
ten brodere was indat chour. en
hie al slaperich seene die psalme
te lesen. Stont by he een seer
eerbar psoen wes aeficht hie niet
en bekende dien oic vte slaep
wefte. en nae on by syre cappe
voer syre borst ende toich on on
wvdelike. of hie on vten chour
wolden trecke. Ende doe hie on dus
toich. loick hie synoge op ende
sach on aen. ende seide wie sie di
heer ende waer om slaep di dus
Of hie segge wolden. bistu daer
om op gestaen vandyne bedde.
datstu hier salste slaep. inden
huse gads. en mit dine mycken
duns hoefdes du viande omdy
salste doen lachen. Bistu niet
meer daer om te chour gecomen
dattu voor gade dine scapper en
voer den helige engelen ynichlike

ende blidelike salste singe. En
als hie dat gesecht had liet hie
on gaen ende wout en sach hys
niet mer. Ende die broeder die
soe guetelic was vmaent va
onsen heer van syre slaperich
pynde he oumuds den helige
ant gods hem selue te ver
backere ende alle slapericheit
van he te vdrue. ende inde
heligen dynst gods backer en
ynuch te wesen. **I**ndie selue
closter was een ander monik
die bnaerd hiet. dese al waest
een wisk sterck ma ende wal
gehalden. hie was nochtat
trager en onachsemer tot al
len goede wercke daen die an
deren. Wat als me va buten
wat doen solde daer was hie
seer traech ende onbereit toe.
Als men inden chour gade la
uen solde soe was hie slaperich
waer om hie sine mede broe
den al lastich was. In allen
stede waer hie was waer hie
gemerct dat hie niet en was
als die anden ende sondlinge
inde dienst gods was hie alre
gebrecklyste. Ende doe hie op
een tyt seer slaperich was in
den chour. waer hie va den ca
tour diet chour te regiere had
wat hardeluck aengestoten. soe
dat hie daer seer van beuert
waer. ende haestelic opstont.
ende ginch vte chour int dor
miter. ende doe hie wout gae

Wolde opt secreet quae daer
een grote scaer van duuelen.
ende riepen he tege. **B**riep
he griep he. Ende als hie dat
houde. waer hie wodeclike seer
vveert en liep alsoe seer als hie
conde wader ten chour waert.
Ende doe hie wader quae in sy
gestoude mit sulker vveeruisse
ende ant viel hie der neder. en
lach sonder tuerce als of hie doot
had gewest. ende hie waer va
den broeden gedrage ynt sieck
huus. Mer doe hie wat wader
tot he selue began te come. ende
hie syre syne mechtich was en
hem die broeders wachde wat
hem was. seide hie he altsam
alst geschiet was. ende dat hem
god om syn vkercht ende om
syn slaperich dat lyde toe ge
seint hadde. **D**aer was op die
tyt een nouman int chour die
tuechde dat hie die roepige der
duuele had gehout. dus waer
die trage ende vsumede broed
mitte prekel der godlyc vman
ge zelichlike geastyt. Ende
leerde dat tracheit en slape
richeit anders niet en waer.
daer offendreck dat die offen dat
syn die stercke manne inde ant
gods va he werpe. ende wonber
den. daer die onrey boese gees
ten die trage en vsumede my
schen mede belberpe en oren
make tot hore grote cofusien
ende scande. hier mach me sien
hoe groet ondersceid is tussche

traechheit en vsumelheit die va
 cracheide comt. daur die reden
 des myſſchen alle dage tegen
 ſtridet. Ende als mitte water
 dat vande ſuce comt alle dage
 ſaſſchet. op dat hie gude onbe
 vleeten dienst moege offeren. En
 nochtat op dat hie he niet en
 vheffe daur vaeke mede beſmet
 wort. En die zelige onachſe
 heit die alle geestelike weer va
 houw weert. ende houw wille on
 giff in die hande houw viande.
 die niet alle wat ſlumerich en
 ſynis. mer ſlapet ende ſuorke
 van recht loyheit. ſomtyt iden
 choer ſomtyt opte bedde en en
 biedet geen weer noch wackerh
 den duuele. ende houw ſelſe
 traechheit weder te ſtae. Daer
 die duuele mede ſporten ende
 ſegge. buget v neder dat by ou
 v moege gaen. Ende dit onder
 ſceit is ſuuerlike beſyft in alle
 en vourſeide exepelen. Want
 die vourſeide ridder pynde hem
 wich wat mitter gaurie gods
 te weert al wart ſij traechheit
 ſomtyt vbonen. Ende daur d
 quae die goede engel ende v
 maeden haeslike. dat hie toe
 ſien ſolde. ende ſorchuoldich we
 ſen. oner dese ander die ſoe on
 achſem was ende ſoe ſeer vſu
 mende wart va ene grote hoop
 duuele ſoe ſeer vveert ende v
 volget dat hie ſyn ſyne bi nae
 vloere had. Laet ons daer om

aen den goeden exempel neme
 ende manlike mitte dochſame
 manne inde geestelike ſtride
 vechte. Ende mitte trage ende
 lauue en onutte mede lyden
 hebben. Goe nochtat dat by
 alle ſyns omden haep des he
 melſche loens of om airt der
 ewiger vdomenisse hou quau
 heit ſchone te ſchouue. Want
 die oude broders va daendaul
 plage te ſegge va onsen lieue
 helichſte vader ſunte bernart.
 dat hie op een tyt doe hie mitte
 brodere inder mette was de en
 gel gods ſach mit ene wrocks
 wat dat vol was mitte hemel
 ſche wrouf om gaen beide die
 ziede des choers. Ende die hie
 ſach dat vuerichlike ſogt. die
 hten voulden hie mitter ſuetich
 des hemelſche trouſtes. ſoe dat
 ſie geen vdrict en mochte ere
 gen. inde dienſte gods. ende
 houw vnicheit noch vueriger
 waert. Mer die hie ſach dat
 traech ende ſlaperich waren.
 en onachſem. die gaurie hie mit
 grot onweerdich voer by. noch
 hie en hilt ſie niet veerdich
 iet te ruſen vander hemelſch
 ſuetichheit. Die eewdyghe
 vader heet Richardus die wal
 eer abt was tot ſaugmato
 ſeide ons va een ſudeclingen
 gracie die ene abt van ſynre
 ouden was gegeue. om ſy gte

ynuchheit. die niet ved mÿsche
kÿndich en is. die hē die milde
barmhertich gods wt sondliger
gracie had gegene. Wat doe hie
niet alleen alle vleislke beger
ten mer oic alle vleislke ghe
dachte wt hē had geset. ende in
groter puerheit syns hten onse
heer diende. Ende chour en in al
le sine gebede plach hie te ruke
vander hemelscher gracie een
vremde suetich. die alle balsen
alle caneel ende alle die suetich
die mē mach bedencke hoghe
bauē gaet. Ende als of hie dat
hemelsche broet in sine monde
had gehad. alsulke honich
vloeiende suetichheit voelde hie
daer. die daur oic v̄vulde dat v̄s
te sijre zielen. soe dat beide syn
ziel en syn lichaē mit Goderli
ker suetich was v̄vult. Dat
hie inder waech̄t wal mocht
segge. hoe zuet syn v̄borde in
mine mode noch zueter daen
honich en seem. Dyt was een
zelige ziel die niet alleē in hoer
mer oic in hoer sterflike licha
v̄diende te smaken. ende te sien
hoe zuet die heer is. Dour waer
daer en is niet an te v̄bielen
soe wie dat god sulke sūderlige
gracie geeft ende geestelike ga
ue. dat alle die vleislke beger
licheide crachtelike daer mede
werde v̄dreue. ende alle geeste
like begerte noch vuerig daer
af werde. Ende die ziele wort
altemael sineltede inder god

liker mÿne. ende beest dat alle
die boese geesten en wech vlien.
ende dat die helige engels daer
tegebordeich syn en ondervint
dat waerlike dat god mit sijre
begeeder tegebordeich op hou
siet. Dus kavn onse heer trouste
sij outmodige v̄nige knechten.
die troube en sochvoldich syn
i sine dienste. hie can sie oic wal
v̄veere die daer trauch ende ver
sumede sij ende onbereit toe sij
die hours vleischs gemak soeke
meer daen sie soldē. En beest
soe mit desen tegebordeige dingē
daer die p̄phet van secht. dattet
inde toecomende ordel geapen
buert sul werden. hoe groet ord
scheid dattet is tussche den gene
die ofen heer troubelike diene
ende die dat oic niet en doe. En
tussche den gene die gade loke
ende dat troubelike halde. en
den gene die dat niet en achte
te doen. Dient oic beree waer
dat sie niet en lauede als die he
lige scrift tucht. daen dat sie
veel laue ende daer niet nae en
doen. Dus sulle wy dat sekerlike
wete. dattet indie t̄wie v̄v̄se
de p̄sonē nae ogelich̄ houe v̄
dienten ongelic ordel heft god
besen. Doe sulle wy sekerlike
weten. dattet in al de gene die
gade schyene te diene geestelike
en ūbedelike geschiet. Want al
soe als god die gene die aedecke
wat sie gelaeft hebbe. ende en

laten hem niet vdrictē den ar
beit ende die lange mette. mer
pynē trouwelic alle dage den
dienst gods te volbrēge werdelic
ende goedtuerlic troystet ende
stercket. **Goe weder om die gene**
die dat niet aē en willen sien.
dat sie gelaft hebben. ende en
willen den swaen arbeit der ou
den nacht en dachs unde dienst
gods niet helpe drage. dair lyft
die duuel macht ouer myt
menig hande passien ende on
reynicheide sie te besmette en
te bespote. ende brenget sie vā
dage toe dage dieper ynt af
front der lauyt en der vsumel
heit ende traucht. **Hoe quaet**
en hoe sochlic dattet is. seer
te begere hoect der helig ou
de. dat soeuede capittel.

Ie hore hier nu scerp
toe. die gern hoge were
indese werlt. ende on
verduidelike beghen die helige
ouden ende tyke prauede in
der helig kirche. **Ick segge dat**
sie hier een crepel vā hore
sullen ende dair vā vweert
den. ende want hē unde alren
meesten dinge te oerzucht is.
dat sullen sie mercke unde myst
ten dinge. Ende te leeste hem
onsien o schemelike hē in te
steken indie erfuisse des gecruy
te hē. **Wat die erfuisse daer**
men unde begy haestelike aen
comt als die selue heer der mo

gheheit die inder myslifker an
heit gecruust is ynt eynde tor
nich wort. soe sal derue die be
geerde benedictie. **Daer was ee**
monuz die inder orden vā cys
tersie in ene geestlike leue sy
tyt volbrachte. en wt al der oze
licht ende bezorge deser tyt ou
nude der doot wart vloist. **Oe**
hie gestorue was zat die wy
ter op eenre tyt des nachts en
wachte dair op. dattet verberf
te hant vallen solde. dat hied
broeders mochte weke. **En siet**
die geest des broders die gestor
ue was alsof hie een licha
had gehad datme taste mocht
stont by hē en sprach hē al stei
elike aldus toe. **Heer wster ic**
bin die broder die cortelic sterf.
mer **Wau om ic nu tot v gecro**
me bin. dat bid ic v dat gyt
guetelic wilt aē mercke. **Do**
ic noch leuede inde licha al
waest dat ic oumits die gracie
ons hē redelike my pynden
te oefene in alle goede gebonte
der oude. **Ick heb nochtant in e**
ne punt seer swaelicke gesun
dicht als dat ick die helige ou
de der diakenscap vleyslike be
geerde. ende dat ick dese graet
ter ere mochte vcrege. daer en
sach ick den aert gods niet in
aen. mer ic aerbeide dair seer
onstuerlike nae. Ende dat noch
swaere is ic bin soe gestoruen
dat ick daer geen werdige pei

281
tencie voer en heb gedaen. om des
wil dat ic soe groet niet en acht
ten te wesen. als icht want doe ic
gestorue was. Mer daer o heftet
my die goede heer gegouyt. dat ic
v mach apbaen. op dat want
ic nu selue niet vdiene en mach
mit mijre broeders vdiene en
gebede die noch selue en ander
menschen barmhertich vā gaede
moge vcriege ende geholpe te
werde. Hier om bid ic v doer die
barmhertich des heren ihu xpi. dat
gy de prior mij liden wilt segge.
en on bidde dat hie inde capittel
mi wil absoluere. ende de broder
gebede setten voor my vloesinge.
En op dat gy sekerlike sult we
ten dattet geen idel dromighe
noch duuels bespottige en is.
dat gy nu siet en hout. soe sal
v dyt wesen een onkonde der
warheit. Dat die psalter den
die portener voer een deil dage
had vloere daer inde capittel o
was gebracht. en noch niet en
was geronde. die suldi op dier
stede vinde. Mer die wyster die
dyt sach ende houte al waest
dat hie he seer daer af vboerde
ende seer me daer toe was. Doe
enseide hie op die dage niemāt
niet. Op dat me niet vā hem
segge solde dat he die bose geest
bedrage had. Des anden nachts
daer nae doe ik ou zat en ver
wachte die tyt. dat ic die broe
ders solde wecke. ende dacht

Daurop. dat ic inden vorste nacht
gehout had. quae die doede bro
der inder seluer maniere daer hie
west in gesien was. ende seide. och
heer wyster gy en doyt niet wal
by my. gy en doyt niet wal. Wat
ic den torn gods drage de ic ver
dient heb mit mine sunde. ende
hoe vreechlic dattet is te vallen
inde hande des leuedige gods.
dat moet v god grāne dat gy mi
meemeeer en besueke. Och of gy
dat wete mochte hoe zwaer der
zielē is die vande licha vscide
is. ou die alre myste pine. gy
en sout sonder twiuel niet ver
sumede wesen. mee mit al u
macht solde gy v pine mi te
hulpe te come. Ic om vmaen
ic v vā gods wege eens en and
werue. dat gyt niet lāger en
vtreckt. mer haestelike doin
dat ic van v bekeer. Wat ic heb
des goede haep. dat ic oumits
der broeder gebet bi den alren
goedtēnsten richter onsen heer
ihū xpi barmhertich sal ver
crige. Ende op dat alle twiuel
vt ulben lye werde genoeuen.
ende sekerlike weten dat icht i
der warheit bin. die givout en
luttel tids inde licha leuede wal
plaecht te bekene. soe nemt vā
mijre hant den psalter. de die
portener inde capittel heft doe
soeke. ende noch niet en heft ge
vonde. Hie nae den psalter. mer

hie en conde hem niet vbonde
van dyt woederlike minnel god
Want hie ist alle die woederlike
dinge doet. mer die coster hede
gern gelycke oft oic een bewelic
lycha was dat hie sach. dat me
soe mit hande mocht tasten.
alst ment sien mocht. Ende om
dit te ondruide nae hie een roe
de die daer bi he was. en slouch
sachtelike ae dat lycha. mer
die roede ging daer dou hene.
als dou die licht soe datter roe
den niet en moete. Des morges
seide hie de prior ende broeders
Wat hie gesie en gehout had.
En de psalter den hie tot ene
getuech der waerheit had ge
dae bracht hie vout. Dus wart
die ziele des broeders oimuds der
broeders gemey gebet en mitte
helige missen als by betrouwe
van alre pine vloest. ende deel
aftich der ewig zelych. Mer wat
mach ofe he god daer mede mey
ne dat hie in desen leeste tiden
deser vgenclike werlt alsoe wel
ons apenbairt vande staut d'
zielen dat die mysthe te vout
niet en wisten. Goe dat ons
mit voele apedaen vtonigen
apenbaerlyc bewyst wort die staut
des tocomede leues. Want als
sute gregorius secht. hoe dit leue
meer begint te geneke sine eyde
hoe dat tocomede leue mit meer
tekenen apenbaert ende toent

135
Dattet naeb is. Goe daer om
den gene die dat menske dat
die vveerlike dach des strygen
ordels gods soe nae by is. ende
duer soe veel tekenen af sie en
nochtas he niet en ocsien lous
gelby te soeke. ende vader god
dienstelich neringe make. ende
en out sie he niet hoe sie konen
mit recht of mit drecht grote
prauene ende hoge staten ind
helig kirche te vveege. daer
die helige apostel af secht. dat
nuemat sulke grote werdicheit
by he selue en sul ae neme. an
ders dat die va heer wort gew
pen als aaro. Goe syn sie daer
en teges mit houdige oge en
overzadelike lyten. Wat geeste
like werdicheide dat oic syn.
die daer mit gelde vwe of mit
bede houe vziende. Tot vaste
ende tot waken en tot bede en
tot ziele te wjne en geue sie he
niet mit allen. Mer houe gul
sicheit genouch te wesen en hoi
re weltht walluste en houerdie.
daer sy sie dachs en nachtsforch
uoldichende vlych toe. Welker
vdomenisse ist. dat sie he niet
en beten. soe veel te vbaerlyc
boue alle anden mysthe ende
onvdrachlyc op he sal comen.
als sie he overveerliker ende o
scemclik insteke indie vveerde
sacrameten gods. En he niet
en ocsien die helige oude. die pps

321
Vincen mit rechte toehouen.
onbeerdelijke en houerdelijke
he te neme aē. **O**mer wat wille
by doen omer hoe konē by te
volle bescreue dat mit deset o
reire plage. die geestelike goe
de te begere al dat geslechte va
adams kinden soe seer mede be
comert is. **D**at hoe een mysche
geestelike ende helig ende vol
comere indouchde schijnt te we
sen. hoe hie he subtilike mach
scame. hier niet vry van te we
sen. want alsoe als die lieue ho
nich vloeiende leere sijnt binaert
tuecht in ene sermoē. by sij edel
creature want by naede belde
gods sij geschape. ende dair om
begere by altoes hoger te wese.
en op te elmen. ende te waer
geen sunde te begere hoge te
wesen. wbolde sie al die gern hoe
ge waen die ee die die alre ouer
ste heer geset heft waste halden.
ende die niet ouertrede. **O**mer
wat oimids quaetheit onser
sunde die meynige niet recht
en is. ende onse rede vblint is.
ende ose goede wille crāck is ge
worde. soe is ons noet dat ose
gebreclikeit ons leet sy. ende
dat by dair berou af hebben.
in onsen lsten ende onse bicht
dair van doe. en peitencie dair
voer of fange. ende sozhuol
delike ons daer voor hueden.
dat by onse leden omer niet
engeue totte wape der boesht.

Die sunde dair mede te vollen
bregen. **D**at is dat omer niet
gemert en werde mit worden
of mit wercke of mit enigen
sincikende geueryde worden.
of gelaete voor onsen ouersten
of voor onsen broeden dat by
geen wat vheue waen. **Hoe**
Quaet dat die ogehorsamht
is. dat viij capittel.
Want die apostel secht
van onsen heer en ge
sontmak. dat hie sine vader
gehorsam heft gelwest tott doot
toe. en onse helige cegeuer sūc
būdictus die gehorsamheit lot
reiket al tot on mogelike din
gen. **E**nde ose heer seluer va
den plate der helig kircke tu
get. **D**ie v hout die hout my.
ende die v v smaet die v smaet
my. **D**oe ist seer te bescreien
dat die gene die under heliger
oude professie hebbe gedaen.
ende bouē al en voor al die
gehorsamheit hebbe gelaect.
in sulke houerdie ende ver
keerder ongehorsamheit dore
wbreken. dat me sie noch mit
bidde en mach bugen. noch mit
gene dreige en mach vveeren
dat sie hou houerdige vboeth.
wat wullen late sincke. **H**ier o
dunct my wat nouit wesen een
exempel der ogehorsamht wort
te bregen. op dat sie die mit
tozucht soe beruert sy en mit
ter houerdie soe op geblaesen

Dat sie noch god en oetsien noch
gene menschen en oetsuchten.
Als sie houe hoe vreeclike ordel
god de houdigen weder staet
dan leere moge lieuet he te v
oumodige mitte sachtmodige
ende gehoursa te wesen dae den
toef der vkeertheit ende der v
metelheit te dede mitte hou
digen. **D**aer was een couers
inder oude van cisterfen die si
ne puor niet gehoursa en was.
ende dat he hem geboet dat ver
smaede he mit ene houdige ge
moede. **E**nde geen anxt gods
noch mylike vmanige der broe
den en mochtet daer toe brenge
dat he doe wolden dat me on hiet.
Mer he seide wal somityt hou
delike dat hys namer doe en sol
de. **D**aer en byne gaet die sone
ouder ende die dach waert ge
euidt. ende he was vol va pas
sien en bitterheide. ende en ont
sach he niet in syre vkeertheit
te bliue. ende daer mede slaep
te gaen. **E**nde en wolden niet aen
dencke dat die apostel secht.
die sone en sal niet onder gaen
op v tornicht. **E**n siet uit wste
vander nacht. doe he noch niet
ontslaep en was gefborden.
mer noch ouerdachte mit ene
houerdige hten. hoe he synte
vkertheit genouch mochte we
sen. **D**oe come daer tse bose
geesten noch zwarter daen die
rouf ende wredere dae enich
drauf ende stonde voor syn

156
bedde. **E**nde die een sprack tot
ten andere vragende. Wie is de
se die hier licht. die ander ant
worde. **E**n een couers. Die w
te seide weder al spottelic. ten
is gee couers. mer het is een
vkiert ongehoursa mynsche.
Doe seide die ander weder. ist soe
daer om. **I**s he ongehoursam
soe laete ons trecke totte poure
Ende wort medededen sie alsoe.
Want sie sloegen houe hande aen
den onwillige mynsche. en toege
on al onzachtelike vande bedde.
ende stopten he den mot toe dat
he niet roepen en solde. en soe
togen sie on seer wredelike van
den dormiter. ende vander ge
felschap der gehoursamer broeden
ende wurde on wort inder lucht
al buten dat begrip des clois
ters. **E**nde daer begon den sie
houe spoel mit hem te driue.
dat iamer is te segge en wor
pen on malcanden toe. **E**n doe
sie laete houe spoel mit he gedre
uen hadden. lieten sie on daer
liggen ende ginge daer een wil
tuts van. **M**er o overwinnike
wreetheit der duuelike boesheit
Doe sie ou een luttel tuts weder
waen gecome ende houe spoel
mitte onzellige mensche weder
begone te spoelen. althet houe
den sie dat teken totten dynst
gods. als datter te mette waert
gheluit. **V**an welke geluide de
boese geesten soe vslage worde.

of Daer een groet donre slach
op hem waer gecome. Ende soe
worpe sie den armē mische in
een onreyn stede die daer bi was
ende vloen en wech. daer hie hē
pynde wt te crupen als hie best
coste. ende zat soe oerem ouer al
sijn lyf alseen modder onder
ene hoe in grote liden. en in nash
grot anxt vwbachtēde wantide
tot tyde. dat die boese geeste we
der soldē comē ende hie opt nye
pyngē. **N**iet daer quae een seer
eerbaer psoen by hē en sterckte
on wat en seide hie. dat hie niet
vweert en soldē wesen. die bose
dyuers der duysterisse die hem
om syn ogehorsahēit ende ver
keertheit gepincht hadden en
soldē niet weder comē. **D**yt heb
dy seide hie mitte rechte oirdel
gods geleden. om dat gy v niet
en otfacht soe ongehorsā te
wesen ulke ousten. **D**oet dach
was geborde ende die conuers
mitte anden niet wout en quae
wart hie veel gesocht. **E**n doe
hie nergēt gevonden en wart.
dachte sie dat hie heymeliken
en wech gelopē wart ter werlt.
Die stede des cloisters was soe
gelege dat die koeke hou wat
buten de cloister mosten hale.
Ende doe die koeke des morgens
om water te halen bute der
pouete ginge. vande sie on dach
soe modderich sitten ende soe
mysmact onder enen boem.

waer om hore een hastelick wed
om liep. ende seidet den prior.
ende den broeders hoe dat hie dar
saet. **D**ie prior nae sonige broe
ders mede en ginc tot hē vter
poueten. **E**nde doe hie hē soe ia
merluf ende by nae by synich
sach sitte. **W**rachde hie hē. hoe
hie soe zaete of wat hē gesriet
waer. hie smaubede als ee quaet
hont hem tege. of hie sie biten
wbolde. die bi hem quame. ende
aefach sie vweerluf. ende seide.
Si hebtet al wal gesien. hoe
my die duuele alle den nacht
gehandelt hebbe. ende niemāt
van v alle en wbolde mi te hul
pe comē. ende vande hande der
duuele vloisen. **D**ie prior en
die broeders vname atehant
wal die hie vout synre groter
verkeertheit ende ogehorsahēit
oumids die vhengnisse gods
wat geleden had. **E**nde die por
geboet dat mē on leide soldē opt
ziechhuus. daer hie een wltijts
in sulck bysincheit en cracht
lach. **E**nde wart soe geleert
wt dien dat hie geledē had. en
dat hie noch leet niet vkeert
te wesen en syn ousten niet ge
horsā te wesen. **A**ls der gescre
ue steet dat die moynisse den
myschen doet geloene. hie o
alseen seer groet quae is hoe
uerdich ende vkeert te wesen.
tege onsen ousten. **D**oe sullen

sie sonder gelyck gepynicht ver
 doemt en gecruust werden. die
 he niet en of sien houedich retel
 ende vkeert te wesen. Welker or
 del veer van ons moet wesen.
 die daur op geset hebben onsen
 scepper mit geheelre liden lief te
 hebben. ende ons mit al onser
 bliticheit gern wille geue ond
 onsen ouersten die gods stede be
 waen. ende dien gern wille ge
 hoursa wesen. **Van der seluer ma
 terie. dat negende capittel.**

Daer sijn wal sonughe
 die sulke grote vkercht
 ende sulke apenbaer
 ongehoufsaheit al sochouddeli
 ke scouwen. mer werde he som
 tyt cleij dinge heite doen. sie la
 tent wal heyne gaen. ende achte
 niet gehoursa daur uite wesen.
 Ende al ist dat sie daur nae hou
 scout daur van schijn te segge.
 sie doe dat meer van gelboete.
 dae wt berouwe houts liden.
 Sulke mysche en salt mi niet
 vduete. een ander exempel der o
 gehoufsaheit voor te setten. Op
 dat die gene dien hou eige wa
 tege de wille houre ouersten
 noch suet is mit desen exempel
 vveert werde ende he daur in
 betere. Op dat dat gestaelen
 broit in houre mage niet vwa
 delt en werde in slange fenyn.
 Ende ten lesten die rijkheit der
 ongehoufsaheit die sie mit beger
 ten vslonde hadde. niet weder

wtspien en dorue. ende god sie we
 der haele solde wt houre buke.
In eenre prouinc van duutslade
 die ouerde rijn is gelege die sif
 sen heit by der stuit van padeborn
 is een none cloister aroldissen
 geheite. dit gebed is inder eeren
 der helij apostele iacobus en i
 hanes dat zebedeus kinder waen
 daur va outs grote geestelicheit
 ende disciplij plachte wesen. Dit
 cloister regerde op een tyt een
 eerbar ma geheite heer peter
 van reguliers orde. want sie in
 die cloister des groten byscops
 sunte augustinij regel halden.
 Dese heer peter was een trouwe
 ondersucker der gebode gods. en
 pynde sie oic ynuchlike te wbre
 gen. hie was clare inder godlik
 myne. neder gebuucht in waere
 outmodicheit. sondlige geheel
 in reynicheit. en alseen trouwe
 bewaere der brudere sijns liden.
 ende alseen vrent des brudegoms
 was hie seer sochouddich der gee
 re die he beuoelt waen. gade on
 belect te offeren. Ende als die
 mordeners ende dieue en die v
 deruers der reynich ten liet hie
 niet genake der slapen. mer des
 hemelsche brudegoms. En al
 was hie in al sijre waderinge
 van goede zeden. hie had noch
 tant dat als een costel sonding
 margariet der moder gods en
 der ewig maget wt geheelre
 liden stedige wberdicht en ynicht
 en dienstastich te bewisen war
 hie coste ende mochte. Die selige

offerhande ende die sonderlinge
sacrificie daer die sünde der werlt
mede afgenaeme werden. in die
eer onser lieuer vrouwe mit gro-
ter werdicheit ende ynucht stede-
like gade te offeren. Want hie sie
in alle sine noede als een sonder-
linge patronster had vocere. En
hou hulp ende genade plach
hie screielick sonder ophalt te
begeren ende aē te roepen. Ende
hie had een laeflike ghekoete
gemact. dat soe wāneer hie de
honnichvloende zuete naem
der seluer glorioser ioufrouwe
houde noeme. cost hie by ge-
bregē ongemert van de my-
schen. soe viel hie gern op syn
knyen en las een engelsche
gruet. Als hie dit niet en mach-
te doen soe neech hie wat mit
ten hoefde. ende buechde een
wenich sy knien. ende las ee-
engelsche gruet. ende seide
Aue maria. als hie ynuchlichste
coste. Ende doe die arbeit sy
alre helichste strides tot ene
goede eynde was gecome. soe
quaē die tyt dat hie ondvunde
solde die wacht der hemelsch
worde die segge. Helich syn
die doode die in de heer sterue.
Dus bega dese ma aē die ber-
uede sige seer siek te werde.
Ende hoe die teike van buten
die toecomste sijre lester vren
hē apēbarlik boetscapte. hoe
hie sondliger sijre patronster
der moder ons hēn vlitelike

pynde aen te roepen ende die en-
gelsche gruet stedelike en ynuch-
like te lesen. En wēnich dāge
voer sijre doot liet hie die prio-
ryne tot hē roepen die gisla hiet
dat een wise geestelike deuote
ioffer was. ende somige vā de
ousten susten ende hie seide tot
hem. Diet kinder ic gae den
wech daer alle vleisch henen
moet. Ende al ist dat ic nae mi-
te macht gepynt heb ghelike
onsen heer te dienē. nochtant
want een mysche niet can ge-
wete. of hie werdich is vā gade
genyt te werde of ghelact. soe
is mi noch herde lede vour dat
onseker ordel gods. Mer dat
suldy weten dat die gebūde
moder gods die gloriose maget
maria die conyngine des hemels
die vrouwe der werlt. mi hore
arme knecht bi der sester vren
des dachs hou sal gheberdige
mi te visiten. Ende ic haepe
ende ic geloue ende heb des
goet betrouwe. dat sie mi wt
deser ellediger werlt sal vloe-
ende mit hou sal bregē i die
schoe luchtige konige des he-
melche vadelants. Dat ic nu
in geene wjs mit mine ver-
dientē en vmetē te vriege.
dat haepē ic mit goede betrou-
we oumits hou te vriege.
laet ons daer o dat huus scoe-
kerē. ende die stoele suilike
by een setten ende scoe kussen

Daer op legge. Ende laet al die
susten mit waltrockede wroef
ende mit bernede waskercken
tot die vze als ic v geseit heb.
hie tegelbordich wesen. Ende
als ic begyn te singe dat veers
te celi regina. Die conynne d'
hemel eer te same dit cleyne
vlotcke mit goddienstige hte.
Doe singet altesame mit vol
hcheluk' blytscap ynichlike al
die sequencie voort lbt. Die pozy
ne ende die susten gelauede vol
comelike dat die helige man
gods seide. want he die helich
syns leues wal kundich was.
Daer daer stont een conuers
gelichte derisf ten hoefde van
de bedde daer die ma gods op
lach die sine worde niet en ge
loefde. ende seide in sin hten.
O hoe ostedich ende hoe cingh
is dat wylke kune ende hoe
lichtelike geloue sie dat men
secht. dese ma licht op syn
doot bedde en en syre synne
niet mechtich ende reescalt.
Ende dese susten geloue sine
worte recht of hie vter reden
sprake. en meyne dattet gestie
sul. dat hie secht. Als die coners
sulke gedachte in sy hte ouer
leide. boerde die helige priester
als hie beest coste syn hoeft op
ende sach derwert daer die co
uers stont ende seide. Hystu
hier broeder derisf. ende doe hie

138
seide. ick bin hier heer. Coem
sprac hie hie tot my. En doe
hie he naere quae seide hie. rei
ke mi dy hant. Die conuers v
woderde he wat hie wolve en
meyden noch al dat hie ghe
buest hadde. hie en dorst noch
tant niet laten. hie en dede
dat hie wolve. Ende doe hie
he byder hant had. druckte
hie he hart en seide. O theodu
te soe als dat waur is dat ic dy
hant halde in myre hant. en
din vigen drucke mit mine
vingere. soe ist waur oumuds
der gracie ende cracht gods
dat ic gesprake heb. Ende
dattu ynt hermelike d'ys hte
hebste gesproke. dat salstu lte
ten. dattet soe niet en is als
dat ic solde basen. ende niet en
solde wete wat ic seide. Doe
dus een ogelouich mysche
mutter. ppheterlik' omer godlik'
berispige ond' wist was. worte
die herte al der anden va alre
te wuelasticht vloest. En sie
vbliede he al daer va ynt ge
meyt. dat houe geestelike wa
der soe grote gracie va gaede
was gegeue. Die ander dach
was gecome ende wat die so
ne de middel des hemels bega
te geneke. soe wast bi der vze
die hie voir geseit had. en die
susten tsame mitte leke broe
den waen daer vgaedert. en

ende vwbachten soe veel te sekerliker die toecomste der alre goeder tuerster coningyne des hemels. als sie des seker waen gelborden dat sie omer come solde. Soe grote overdichheit ende soe grote sueticheit ende soe grote ynuchheit was doe in houre alre liden. doe die voirseide vze quae. dat me mat van he allen die daer ver gadeet waen. daer aen en dorste tswuele. daer en waer een godlike crucht die onsenlich was in dier camere gecome. Ende die helige puerster begonde woederlike vrolicke te werde ende blide. Ende mit ene vroeliken aeficht sach hie opwert ende reufte syn hande seer begheerlike te gemoeete en bega te singe. *De celi regina. O y coningyne der hemele. Omer wie solde dat overdeluck te volle mouge wtspreke om tswelle ynuchheit en myt hoe grote vuericht ende begheerte die sequentie vanden susten waert gesongt. hier en byne lach die helige knecht gods al wt he selue getogen in een woederlic godlich scouwe. daer he veel va godlike vborzene dighen wart geupeburt en oer vande staet des clousters. dat hie der porzine ende somige vande ousten susten nae seide. Ende als sie al de helige maefage. merfste sie dat syn aeficht bega te vbadelen. en iamerlike ende al screielike*

te sien. ende ten leste oic noch iamerlike en noch screieliker te rope. *O alre goedtienste. O alre barmhertichste. waer om wldy uwe knecht noch late in deser oeyre sterflicht. dien gy soe sutelike mit sueter nylker vandige der ic overdich was v gelberdicht hebt te trousten. O alre suetste tegenbordicht die ic soe seer begheert had. daer ic alsoe veel om hulende ende screiede gebede had. die hebdi my nu ynt eynde mys leues guetelic vleent. en nu en wldy my niet gone. dat ic mit v ynt hemelsche vaderlant mocht vaere. En als hie dus meruchberue weder hauled. Alre godtienste vrou Alre barmhertichste vrou en laet mi hie niet bliue. ic wil mit v ic wil mit v. maecte hie sie al screiede die daer waen. En balde daer nae quae hie weder tot he selue. Omer want hie al soe cranck was en soe seer v mouit soe moyst hie omer ebbe tuch rusten. Daer nae seide hie der porzine dat sie mit somige vanden ousten susten noch wat by he bliue solde. ende al die anden late hene gaen. ende dat me he wat naets solde doe. daer hie wat herts va mocht crige te spreke dat hie gern solde segge. Die priorzine ging selue hastelike*

ende haelden ewenich wyne i
een vatken. mer alsoe vroe als
sie daer mede quae aende doer
pel der camere. daer die ma gods
zieck in lach. daer hie noch niet
en mochte sie noch ruke. Wat
sie brachte riep hie hou als hie
beest couste tegē ende seide. Alen
priorij vrou gene wyne en sul
dy mi brengen. Wat die wyape
baur die wurtvogtheide. ende
doet wise lude debale. Doe sie
houde dat die geest der pphetic
soe apēbaurlike in hē was. en
wt sine mode sprac. Wart sie
soe seer bewaere dat sie hou
nausse om conde kiere. Ende
hie en ewenich waters in had
genome. began hie dus te spre
ken. hoe groet die pine en mis
daet is der ogehorsahheit. och
of ic arme mysche dat te recht
had aegesie. eert nu daer toe
quae dat icht selue moeste we
len. op dat icht vsoe mochte be
duden. als v wal nou is te be
ten. Want siet om een misdaet
myre ogehorsah. soe heft nu
nu mis alre godeetweste vrou
in desen screide daul gelaten.
Ende sie en wbolde mi des niet
eberdich late wesen. dat ic ond
hou berseemisse had moegen
dow gaen dow die prince ende
mogetheide der lucht. ende soe
come tott daecht des hanelst
ricks. Ende hort nu wat die
ogehorsahheit was. Het gesae

139
Den op eenre tyt datter pries
ters ware int stichte des lats
die die quaterceper va septe
ber niet te rechte en hulde. En
wat ic daer niet voersienich
in en was. soe dvalde ic mede
inder sake. en daer nae doe die
prieesters tsame quame ende
hou scout daer va bekenden.
die in dier sake gedwalt had
den. Waurt daer ynt gemeynt
by gehorsahheit gebaeden. dat
soe wie sculdich waer in dier
sake. dat hie come soldē ende
bidde xme. En doe die anden
die daer quade wscetic af had
den. hē der scaente trousten.
ende quame otmodelike en
dede als hē daer va was gebe
den. Doe gaf ic dzelye mysche
mine staet en mine nae meer
toe dien der warchheit. Want
ic doe een plaet was. en een
goet geestelick ma hiate wese.
en die scaente niet wal lide
en mochte. dat ic soe apēbaur
like xme had gebede. Dyt
is my funde die is die mis
daet myre ogehorsah. daer
ic nu soe groten guet o derue
moet. dat onser alre gemeyre
vrouwe die moder der burmh
tichheit nu niet mit hou neme
en wbolde. En ic va de ingang
der elbur glorie indie ofelicheit
deser sterflicheit moest weder
gerope werden. Die priorijne
vraechde hem of hē die vletke

Dier sunden mit bicht ende mit
penitencie niet af gellusschen
en had. Ende hie aelborde dat
hie niet eens niet duche syn
bicht daer af gedaen had. Waur
van hie die priorijn boue ma
te seer v'wonderde ende seide. **O**
we ons arme sündige mische
wat sülle wy die segge vande
sacrament der bicht. heb dy de
se zaak dus gebicht en noch
niet geen v'giffnisse daer van
v'rege. Wy sal daer moge haer
pen o'ulmids sy bicht te v'rie
gen v'giffnisse syre sünde. Daur
aelborde die goede ma' ee mer
licke wort open seide. **Sy** sult
wete dat nae die dat die mis
sche berou heft v' sine sünde
die hie bichtet. daer nae ma
ticht die ouerste richt die alle
hete douer siet sy v'giffnisse. **En**
wat is arme ma' niet en acht
ten my sünde soe z'waur te re
kenen als ic gedaen solde hebbe.
daur om en had ic daer soe groot
berou niet van. alst nu w' sal
noit had gellust. ende daer
om en w'act sie mi soe volco
melike niet v'geue. **En** als
hie dese w'orde droeflicke ende
screuelicke seide. w'orde die suste
re diet houre herde seer daer
van v'weert. en niet luttel daer
van o'steke. die douchde der ge
housaheit nauwer wat te ne
me. **Dus** dage heb ic w'ail

onthulde leuede hie daer nae
ende bescreide syn sünde. soe
veel te bitterliker als hyt z'waur
liker ondvonde had. hoe seer
hie der rechtuerdicht gods mis
hagede. Ende doe hie sterf. doe
seide hie. datter inde cloyster ee
grote sterfte solde come. die
daer althant nae die dat hie
gestorue was volchde. **Dus** heft
hie indrede greeyndet syn leue
en is mit veel goeder werken
tot sine vaderen gecome. **Mer**
die hochtydelike wt w'act die
hie soe glouoselic mitter gebn
dider moder gods en mitte he
lige engelen solde te hemelricke
geuuen hebbe. en hed he sy mis
daet niet ghedert. die heft he
syn o'gehousaheit v'lowe. **Och**
of wy alle die gehousaht gelaft
hebben. mit dese exempel alsoe
v'weert mochte w'erde. dat wy
ons altois pynde te hueden
tege die gehousaht o'mer niet
te doen. Ende oft o'ulmids myn
liker crancheit geuel. dat wy ons
daur in wat o'gac hadde. dat
wy niet cleu en rekenen. mer mit
w'erdige berou ende volcomen
bicht ons daer pine afte was
schen. **Hoe** quact en v'weert
lic het is m'urmuari te ma
ke o'der die v'g'ndeeige. **dat** x. c.
der prouincie v'and'uitlant
die mens geheite is. bi w'orms
is een cloyster van der ouden af
tersien. dat onder claendaal

hoert. dat nae Duutscher tonge
scouania hiet. dat alsoe veel
beduut als een suuerlic eylant.
Indesen cloister was by des abts
tiden zeliger gehouchnisse heer
gotfridus een grote ewydracht
op gestae. die dus toe quae. in
vourtyde was daer indie cloister
oumuds vsumelheit. of meer on
muds groter goedertienht der p
laten in ghebraken een gellwoete
die teghe die iettige der ouden
was. die oic een wylts dair soe
gehulde was. Als dat me de co
uersen alle iaer nye bootschoe
plach te geue gelick de monike
En doe dese vorseide ma vter
ordinacie gods vt ene huse dair
hie abt was gecoue. En hie
sach dat die couersen in deser qua
der gellwoete grote genochte had
den. en dair wat vast op stonde
nae hie mit laeflyke gellwoente
voor die quade vmetelht af te
brenge. Soe dat hie mit somu
gen bi sonder en ynt gemeent
al die broeders inde capittel
dair van bega te spreke. ende
bat den broeders ende geboet
mede dat me die quade gellwoe
te. die teghe die helige ourde was.
mochter wesen sonder scaende
of onvrede af solden snede. Mer
want die oeyn wrede vmetel
heit den herde vleischlike hte
alsoe vast ae gelymt was. dat
sie sonder scaende en grote on
vrede dair niet va en ware te

140
brenge. **E**oe wolde die wise
man nae sante gregorius wort
den he lieuer der scaende trou
ten. die die waerheit achter
laten. Die couerse waken hier
quellike in te vreden. ende nuur
murierende wst in he selue ende
nae mit malcanden war sie
by een quame. soe dat sie tsame
begonde te spreke en murmu
rati ondinge te make. **V**ier
sondige was dair een couers
dier he alre naeste nae. die der
broeder dornuter en oic hoir
boete plach te beuuen. dese
was al vol vande duueliken
geest. Ende waur hie quae dair
caelde hie nu mitte ene ende
nu mitte anden. soe dat hie noz
gent silenciu en hielt. en stoek
te die anden toe en stercte sie.
dat sy niet lyde en solden.
dat me dat he otrecken soude.
dat sie soe lage ghebruct hadde.
O hoe wonderlyk omer hoe
scerelic is die vboetheit des
geestes der houerdie. ende hoe
seer werde sie bedroege. die dar
mede bestriket werde. soe dat
sie grote swaur arbeide die sie
overdrachlic solden rekenen
te wesen. Wolde me sie dair toe
deligen. dat sy sie om gods wil
len solden drage in houre vkeer
den ~~hien~~ herden syne. niet en
achte aente neme ende te dra
gen sonder vduet. **W**at doe die

141
abt dese rumour vnae. gebout
hie bi der gehorsameit dat soe
wie van hem syn silencia bra
ke wast voor den eten. dat hie
dien dach vasten solde te wa
ter ende te broede. Dat desen
couers dur wy voor af gesucht
hebbe geen couers mer een
pueers niet wt mijne der dach
den. mer wt vkeertheid als
oftet god selue geboede had
vaste hilt. Op dat sy medege
sellen te meer gepassioniert
solde werde opten abt. want
dur nae hie nae by alle dage
sy silencia brack om deser sake
wille. soe vaste hie oic bi nae
alle dage te water en te broede.
op dat die broeders te quader
solde werde op de abt. die soe
waer en omijsthelelike dingē
sine broders opleyde. Hier en
binē quae dur aē die hochtijt
der geboorte ons hē. ende dese
quade tsame sprekinge wart
vandaagē toe dage quader mer
rer en sterker. Soe dit dier
een apēbar scande die seer
groet solde werden aē staende
was. wat dese valsche couers
gaf enē rait die hie oic myt
seer sundlinger dryfticheit
dourpynde te dūeue. Als dat
sie optē heligē kersaue als al
die couersē vande wthauē
te cloister waen gewinē een
drachtelike als die broders an
ders waer onledich wāch. optē

Dormiter solden gae. ende ver
gaden alle der broeders boete
vā houe badden ende snyde sy
te stucke. Ende al wast dat
dese goede abt dese ongehoute
boesheit die sie voir hadden.
wat vnae. hie hielt hē noch
tat als of hie dur niet vā ge
wete en had. als dur gescreue
is. Een wys man zucht hent
sine tyt comet. mer hoe hie
mijst wiste nae misluk wise.
wat hie hier indoe solde. ende
wie syn hulper in deser saken
wesen solde. hoe hie hē meer
gaf die hulpe gods mit al sijre
hten aē te roepē. Ende de mo
nikē sette hie int gemeent son
derlige bedinge. en begeerde vā
hem dat sie onse heer vuerich
like solden bidde. dat hie dese
vkeertheit der vleislik mische
ten besten tot sijre ere wolve
schicken. Die gloose geboorte
ons hē was dur nae by en
en wēnich dage voor dier hoch
tijt hielt die abt seluer capit
tel nutte couersē. Ende dese
boese vaendrager der duuelik
boesheit wart dur pclamert
van sijre onbestēdere abstē
cie voor de abt. ende dat hie sy
nē baert alte mael mit enen
seermesse had af geschaeren.
mer die on pclamurde en dedet
niet wt mijne der orden. en der
douchde. niet dat die anderen

te meer opten abt gepassioniert
solden werde. Ende doe he die
abt suetelike vrachde war om
hie dat dede. **H**af hie he sulke
houerdige arborde en toende
hem sulck stuer en vkeert ge
laet. dat hie sal merckten. dat
hie al vkeert was in sijre quar
heit. **E**n mit laefliker nern
ticheit seide hie hem als wt ene
vorsierende geest. daert alle die
andere houde. het houde my
sal toe dat ic dine vherden
moede zelchlike solde vman.
ende lere oftu dy iet bedicken
woldes. en di pine wt te come.
ende vry te werde va de stric
kedes duuels. daer du mede ge
strict byste. ende vast gehalde
werdes tot sine wille. **M**er
wat die balck der houerdien
din oge alsoe vblint heft. dat
my otmodicht hou niet en v
metet. dat ic sie sal moge wt
werpe. **E**nde wat ic sal merc
ke dattu dyre syne soe seer ver
bystert byste. dattu my vma
nige niet en offangste. omer
meer bespotteste. **G**oe segge ic
dy nu daer syt alhoue die hu
sitten. ten sie dattu haestelike
aflaetes va dyre boesheit. die
du in dy herte begrepe hebste.
en coem otmodelike en offang
dy penitencie of du sulste seer cor
telike in dy voel dat vveerlike
ordel gods. **E**n als gestreuf is.

141
in dien dage der godliker wrake
sal hie dy vliessen. **S**iet ic seg
ge ander werf ende derde werf
v allen die hie sitten. die goede
vstadenisse hebt. dat alsoe als
die goedtue barmhertige heer
de otmodige sy gracie ghyt.
soe wbedestaet die barmhertige
heer ende vveerlike richter na
der linie sijre rechtuerdicheit
den houerdige. **E**n daerom die
daer een openbaer vianant byste
des vrede en der goeder istuinge
die ose vourvaders ingeset heb
ben. ist dattu bliueste in dyre
boesheit. du salste byne seer
luttel dage. dat alre vbaerste
ordel offangt. **W**at ic betrou
osen heer ihesu xpm ende in
glorioser maget marie syn
moeder wbelte onutte knechte
by syn. dat dit huus dat van
dier tyt datter ic ist is gesticht
in goeder broederliker misuen.
en in goede geestelike zeden al
tois vnoemt heft gelte st. sie
niet en sal laten in dyre ohae
scher vkeertheit vderue. **D**e ge
bede der broeden die tot yade ia
merlike zuchte totte oure des
here al des hemelsche heers
omdeses huses wwendige vore
de. die sy al gecome tot sine oure.
En die engel gods die dat ordel
van he offangt heft gaet sie al
voor by. dien hou voorhouf niet
yeteikent en is mitte teike tau

411
Dat is mitter oitmodich^h ons
hen ihesu xpi. Mer den ozelige
prince der quader murmura
cie die aen syn woerhoest heft
dat teike des quade beestes des
draken. die een prince is ouer al
die kinder der houerdie. die slaut
hie haestelick sonder merren
doot. dair alsamē mede te niet
taet al dat onbeder der qua
der vmetelheit. Want siet des
auets vourden kersauct. doe
hie vā den dor miter ginch. en
der couersen sieckmeister hem
dair gemoete. die nae hē die a
der in deser zaekē seente wese.
dair hie meest in sye quaeth
van gesteret plach te berde.
dair wart hie haestelick van
groter pine vveerlike ropede.
ende wart al ontfet in syn
aeficht. ende vkeerde sy ogen.
soe dat al sy wesen tuerchden.
dat hie te hant sterue solde.
Die ander wart bevaen. ende
wart hie sach. dat hie ter eerde
vallen solde. greep hie on in
sine arme. mer eer hie hē za
telike neder cont gesette. bleef
hie doot in sine arme. Doe wor
de alle die prince der quader
murmuracie vstour. en die seer
stark waen in hore vharder
sine. worde vā die aurt beue
de. en wat hore was die hie
hour cofent toe gegene hadde.
worden cofuus. Hoe goet

syddu heer ihu den gene die in
du hoepen. hoe zuet is dij barm
herticheit inde dage der tribula
cien. als die morgē douwe. ende
als die tidige regen. inde dage
der droichten. Want du byste
een coninc der coninge ende een
heer der heren. die opte throen
des ordels sittes. ende mit dine
aefien vdrues du alle quaet.
die mitte eens quade mysthe
veel quader mysthe hebste v
stroit. En dat closter wart dair
goede bercke in sy gevonden.
die dy wal behachden. soe heb
dijt barmhertelike vloest van
der groter scaende. die die ver
keerde mysthen tsamē dair
gesprake hadden. Die couerse
quame al tot allen zide toeloe
pen. tot hore vkeerde barm
drager. en die des anden dages
totter grot onghouder odaet
hore alre vougenger solde ge
weest hebben. des doode licha
droege sie mit iamerlike ge
beer opt sieckhuus. ende leg
dent op die stede. dair die broe
ders plege te sterue mit gro
te aurt en vveernisse. Dat
o goede heer du en woldes niet
liden. dat i deser gloosser hore
tyt in welke die engelen den
goetwillige mysthen vrede
kudichde. die grote vrede de
hie begrepe had mit synen

gesellen vout solde gaen. Ende
doe die broders die ratel hore
den slaen ende niemant en wyl-
te die totter doot ziele toe was.
En heer ekkolt die doe kelner
was en nae abt Bart in dien
cloister en daer va vheue Bart
menen abt va euerbach. dat
een va deersten closterus. die
let claendul gesticht sy. daer
ic oir alle dese dinge va gehour
heb. Ic segge dat dese heer ekkolt
daer ouer was die gebede te
lesen. die die abt den broeden
om deser sake wil geset hadde.
en sie mit groter vueriger be-
gerten las. en hie die ratel hore
de slaen. liep hie haestelick opt
zieckhuus. En doe hie vracch-
de wie daer doot was. en hie
het hoorde. vbboderde he seer.
van dat vbbodeclike ordel gods.
En hie ging ende noede den
abt. dat hie come wbolde. en
lesen die comedacie ouer den
dooden. Ende doe die abt has-
telic toe quae. ontdeckte hie
hem syn aensicht. ende doe hie
he soe doot sach liggē sloich
hie syn hande tsame. en such-
ten zwaerlike vte yreste sy-
hten. Dich seide hie alre on-
zelichste mysche. hoe lygstu
nu ouermids dat rechte ordel
gods doot sonder berou dyre
groter boesheit. die du vour

142
hadste genomē. ende seide dat
selue anderbetue en derdeker-
ue. och oftū mij goede vman-
ge mit soe groter vkertheit
niet vsmaet en hadde. och
oftū dy selue die barmhertich-
gods niet vour geslatē en had-
te. Ende hie beriet he en be-
nich in he selue wat hie doen
solde. ten lesten dochte he best-
besen dat hie die comedacie
dede. alst geskonlic is. en liet
den doode in die kerke drage.
Des anden dachs vroech morges
liet hie al die monike en couer-
sen tsame come. dat me sien
solde ynd gemēdt hoe me doen
solde. Ende daer siet al houden
seide die abt. Alre liefste broders
gy vret wil in hoe quade op-
sette ende in vherde quade wil-
le dese mysche is begrepe. En
hadde dat strengē ordel gods niet
dus hastelick vter tyt gehalt.
hoe hie dit huus daert tot nu
toe altoes goet vrede en myne
en eendrechticheit heft geest.
nuttē genē die hie mit sinen
quade raede tot he had getrege.
vstour solde hebben. Hier om
swant by alle sine vkerden
harde wille wil eeren. ende
geen berou aē he hebbe vnae-
mē. soe dunct mi gnet dat me
niet ofen broden niet en sal be-
traue. En dat en ordel ic soe
niet vbijslike of onredelike.

meer het dunct my mit recht
soe te houen. Doe die couerse dat
houden worde sie te mael seer
bevaen. ende begeerde van den
abt orloef te spreken mit somi
ge vande ousten broeders en
monike. Ende doe he die abt
dat gegost had. ende sie en be
nich dair mede gesproke had
den. quame sie weder en neder
viele altsamē voor de abt opter
eerde die monike mitte couer
sen ende bade den abt seer ot
modelike. dat hie de doode sy
barmherticht niet en solde be
gen. Ende lauede ende zwoer
de abt seer vastelike. Wolde
hie sy sententē wat matigen.
ende den doode alen had hie
dat niet vdiert mitte broeders
latte graue. sie wolde alle gem
af laten van dat sie begre
pen hadden. en vour meer
geen worde make van nye
bode te hebbe. Die seide somige
vande ouste broden dat hie
vtgenomē dese zake redelike
birue sijre waderige had ge
west. En seide die dat die my
schen niet ogenadich ouer
malc anden en solde wesen.
Wat mach schien dair o heft
god syn sunde inder tyt soe
vveerlike gepynicht. en niet
gehuyet. dat hie mitte wer
ken volbrēge solde. dat hie be

grepen had. Dair hie die ewi
ge vdomenisse mede vdiert
solde hebbe. En Wat die abt
wal mercte. dattet doe soe best
was. op dat leste d'walgige mit
ten couersen niet arger en
worde. dien die irste. ende die
he inder manure wal woldē
geuege laten. had me dyt
gelbeigert meer omvredē moch
ten gemact hebben. soe gaf hie
syn cosent dair toe. Doe dae die
myse ende die begengnisse gedae
wāen. alst gewonlick was. Want
hie vde gemeyne broden begre
uen. Sebndyt moet die heer
wesen. die dat helige clouster van
dien groten vrede. die dair soe
swaerlike was begrepe soe wo
derlike vloiste. Want doe die bro
der dus was begrauē. al die sw
aer passien der couersen soe te
spreke was mede begrauē. Se
benedyt moet die heer wesen
En sie dācke noch hude te dage
den heer. dat nae dier tyt nye
omvredē in die huse is opgestae.
Heer elvot die wj vour genoot
hebbe was al vriedelike mitte
doeden doe hie leefde. en had mit
he oudracht gemact. soe wie
van he beide lanckste leuede.
die solde trouwelijke vour den
andere bidden. Doe dair hie in
sette een iaer langz he sonder
lige gebede nae te doe. Wat hie
en twuelde dair niet aē. al stiet
dair om sijre sunde el dē deede

Die gebede geen staede ende
of mochte doe. dat loe syf aer
beits ende die myne syns goe
den willen en solde he niet ver
laen moge bliue. Ende doe hie
vuerichlike al dat iaer o vour
hem hadde gebede. apebarde
he die doede coueers in enen
sceruelike schijn. ende toende
mit sine gelaete datter een
screp ordel ouer he was ge
gaen. Ende doe hie he vrauch
de hoe hie daer ae waer. ant
worde hie. dat hie van dier tyt
dat sie ziele vt sine licham
scide om syre vkeerth^t wille
onsprekelike grote pine had
geleden. mer dat hie nochtat
niet al en mishaepte vander
barmhertich^t gods. Anerof dat
een slecht droe was of een ges
telike apebarige was. dat is
quaet vastelich te segge. Wat
tis wat guetelich te hoepē va
desen broeder. dat die vweelike
huestelike doot he wal ee hul
pe gelbest mach hebbe. totter
elbiger barmherticheit gods.
Want als me die barmhertich^t
gods settet tege syn gerechtich^t
soe luytet veel scoente syn
barmherticheit. Laet ons daen
dit crepel een leer wesen ende
een vmanige. of die oude ser
pent en die borse vianit ofer se
lichheit omermeer sy zaet der

143
tbidracht. ende sulker quader
murmuracie tegen die goede
gesbonte onser oude. inde clou
tere. daer by woene wbolde saie.
Dat by die inbrekers des vrede
ende der eendrechtich^t alse sla
gen en baslussen ons pine te
vlien. en alle die quade gesbote
die daer op begyne te staen. tege
die goede gesboente der heliger
ouden mit gotlyd vuerichheit
weder staen en wt te drienen.
Ende en laet ons dat niet ver
duete ons selue een muer te
setten voer dat huus ons hien.
Want dat ducke te seggen is.
en sonder vgetelht^t mit lyte te
halden. God weder staet de ho
uerdige mer de etmodighen
geeft hie gracie. **Hoe quaet dat
die ban is. dat xi. capittel.**

Hist datter alle **meret** a
mysthen die de kerste
geloue hebbe of fange
oumids den selue geloue als
natuerlike in is. dat die ban
niet anders en is. dat een af
scheidē vangade. ende vrent
te wesen vande elbigen leuen.
Nochtants want die lsten die
va vsumelheit onachse syn.
sontyt meer beruert warden
va crepele daen va worde. soe
dunct my wal nou wese mit
ene crepel te bewysen. hoe seer
dat redelike mysthen ontsien
sulle gebunet te werde. **ouer**
mids welke banige oredelike

creature somtut tot houe doet
come. of in desen leue seer schar
like gepynicht werden. Op dat
die osalige mijsche die sonder
linge mitter sentencie des banes
gedwonge wordt. Hoe seer he
die sentencie te offruchte is mer
ken sal als die creatuer daer
geen vstaet of reden in en is.
oumits die cracht des godlike
naems mitter sentencie des ba
nes werde geslage. Ludowic
die godertien keiser die des g^o
ten conincs carolus soe was. die
iest die kercke va Walstrand
ende die van duutslande van
de goede die sijre heedicheiden
toe houde seer mildelick begaft
heft. War om hie vdiende goe
dertue te heiten. Ende me segt
dat hie houde een steine die he
toe seide. lodewich gy hebt der
kercke fern gegene. Dese keiser
lodewich stichten inden lande
van sassen opter wester een
cloyster va monike. dat hie nae
sijre keyserlike mogetheit mit
grot rycheit edelike whief. om
dat ondersteit te hebben van
dat oude torbie. dat in vracuif
is gelegte. dat nye torbie hier.
Indesen cloyster was indie tyde
tot zeliget gehouchnisse des
keyseris fredericks een abt ge
heiten heer wraet. die nae der
houdiger gesboente der keyserli
ker abten onder. ande tekenen

Der weerdike glouen ene gulde
ringk plach te drage. Ic meyn
dat hie al een ander gewelen
had. die die urste abt van claen
dail. die oitmodich was ende
arm va geest. daer me va scrift
dat hie meere genochte had i
een scappe of in een spaede. die
inden gulde ringk en in alle die
swencierheit. En het geschiede
op eenre tyt doe hie voir den
eten syn hande solde wasschen
den ringk af gelecht had. En
oumits callinge die daer tus
schen vielen een wiltijt vgaet
weder af sinen vinger te doen.
Daer en tusschen was daer ee
taem raue daer des abts gesin
de genoechte mede plach te heb
ben. die desen ringk in sine mot
naem. Hoe dat daer niemant
en was die daer op merfste. en
hie en wiste niet. dat hie daer
diefte af dede. en vloich daer me
de in syn neyt. Mer doe daer
was geten ende me op stont
vander tafelen vrachde die abt
den dienere nae sine ringk. En
wat sie sochten die on genoeme
had. en maakte daer gey cofsi
enci af. de ringk en woude nie
mant vinde. Dus had die abt
suspicie beide op die gene die
mit he gegete hadden. ende op
die dieres. hie was seer quaet
dat hie sinen ringk mysseden.
Mer hie en wiste niet wien hie

Dair mede bette solde. hier o ge
boet hie den kerckheer vander
staet. die seer groot en rich is.
die niet veer vander muer des
cloisters is gelegen. ende is onder
den abt. als dat hie ene swaen
ban solde legge op dien die soe
koen hadde gellbest. dat hie des
abts ring had genome. Als
dijt dus was gedaen alsoe als die
gene die reden gebrueck mochte
he van deser sacken dsculdich
kene. Soe en mochte dese onre
delike creatuer niet ontgaen
sie en moeste voor desen ban tyt
like pine lyden. die sie wote tyt
die sie mochte leue van der ewi
ger pine wy makede. wat dese
onhaesthe dief die selue niet en
wyste dat hie quellich geduen
had. began allenske traucht te
werden. ende die spuse te vdruc
ten. Ende dat burtelike luudt
ende ouredelike gebeer dair die
dwaese mesche die op hior ziele
niet veel en dunckē. genuchte
in plage te hebbe trauchlike
vout te bregē. Dair nae begō
ne hē ou sijn vedere te owallē.
ende began soe ogevallichlike
te laten. dat sie hē alle vwon
derden die de vogel saegē. En
op een tyt geschiedet dat integē
wordicht des abts sijn gesinde
tsame sprake vander wodeeli
ker vswadelige des voegels. en
liete hem dunckē dattet sonder

144
saesie niet en mocht wesen.
Soe datter een ~~alborde~~ sei
de totte abt. het is te merckē
heer abt of dyt die sculdighē
iet is de gij suet. en dese plage
die by sien aē den vogel. die
bebruyte mach wesen des bā
nes. die gegae is ouer de genē
die uwe ring heft gestaelen.
Die worde alle aedunckede aē
die worde. soe dat die abt ene
wtgen geboet dat hie op solde
clijmē. ende des rauē neest sol
de besoeke. als die knecht dat
neest dair socht. want hie dair
alte hant de ring. den hie
schoe macte vander orey nich.
En te wodeer alle der gēene
dier saegē dede hie on de abt
aē sinen vinger. Dus wart
die ogevallige dief die van
der diefte geen consciēcie en had
ende nochtat soe veel dair o
gelede had. Doe hie oilmids
die gehengnisse gods gemeldet
was. doe den clager vol was
gedaē. doe was hie va de bāne
geabsoluert. Doe dat geschiet
was. soe als die vogel allenske
west vginck soe begā hie weder
vandaagte te dage toe te nemē.
hent dat hie weder mit groten
wonder quae tot sine wsten
staet. ¶ Die vintme ind hys
torie ons lieue helige vaders
sute vnants. doe hie genoidt
was totter nyer kirck wyige

vanden diens

Des cloisters fuscianu. Dat d'aur
alsoe ontellike veel vliegende wa-
ten des auets voor diet houthyt
dat sie d'aur oic alsoe groet ghe-
tucht dreue. dat die broders seer
dachten d'aur vā ghehider te
werden. Ende doe sūt de helige
vader te kēne gāue. mit sulke
betrouwe als hie altois tot gā-
de had seide hie. Ic doe sie alle
te bāne. Des morges vroe wāden
die vliegende mitter sentēcie des
bānes soe geslagen. dat sie soe
dicke doot laegen. op die floer
der kercke. dat mē sie mit scap-
pen te guder moyst vgtaderen.
en mit borie en wech draegē.
Hoy hebbe oic ghehoert vā
enē ridder die o syn mysdaet
apēbaulic te bāne was gēdē
ende dat niet en achtē. En
doe hie aē sūre tafelē zat en
den hondē broet voor werp.
sach hie dat die hondē dat broet
niet tūc en wolden. mer hē
daer vā kierde. Hoe geen
sal daē die mische die reden
en vstaent lēst guet doe. en
dat quade te scouwe. dat die
setēcie des bānes die vā gade
scēidet niet oū hē gegēue en
werde. als hie siet dat die bān
soe mechtich is oū die oredeli-
ke creature. die geen sūnde en
mogē doe. ende d'aur o geen py-
ne voor en sijn sculdich te lidē.
nochtant mitte bān soe ghe

hie

py nicht werde. **Vā perikel der**
o wiser bicht vaders en vā la-
ue der geene die ond seie ope-
nē wesen. dat trij capittel.
Suuerlike heit die heli-
ge scrift dat wiser on-
der seie te wese een
moeder der douchden. Want sie is
als een dorpel tussche die douch-
de en ondoichde. en ond seidet
daer wylke tussche. Ende die
ondoichden den schij der douch-
den aē nemē die blaest sie en
wech. en die gewar douchden
maet sie mit pūger deuocie soe
ende suuerlick. Die inde gelooue
noch crack sijn die en vberpē sie
niet. mer oīfaet sie goedertierlic
mit moederlic goedertienht. En
die sundige consciēcie die hou-
inder bicht geapēt werde. en
plech sie niet mit scarper bety-
pige noch cracker te makē. mer
mit sueten troustelike worden
pynt sie se meer te vsachte. en
op te richten. Ende ist dat die
cleymodich des geens die seer
grote sūnde bichtet. d'aur men
mēnich iāer swaer peitēcie voor
doen solde. dat soe eysht sie kan
mit suete worde dat soe bi brē-
gen. dat sie mitter offerhande
des otmodige berouwes lichte-
lick af gēwassche mogē werde.
Soe en sijn niet veel cureitē
vande kercke. die mit houen
driesten moede die scape ons
here vstroien. die gey ond seie

en konne. ende die graciose be
quaer tonge daer die ziele woude
mede gelucht ende genesen soldē
werden niet en hebben. Mer die
sie gesont soldē make die make
sie dicker noch sieker. Wat hou
lyte is wel vander recht goddies
ticheit. Ende mitter lāger en
swaere peitēcie die sie de mēsche
oplegge. make sie die cracken
mystroustich. soe dat sie ou ver
smade hou sūde te recht te
bichte. Dyt en segge wy niet
dair om als of sie dair quellike
aendede. die de sunders nae
groutheit hore sūde werdige
peitēcie sette. Mer als die bicht
vader siet dat die sundige mē
sche soe clymodich is. dat hē
te mael seer grūbelt. niet al
leen voor die grote sūde die
hie gedaē heft te bichte. mer
noch meer voor die grote zwār
peitēcie die dair toe hout. Doe
ist den wisen bescheide bicht
vader noet. dat hie goedertien
sie. ende mitter melck der zuet
troustige. ende mit syne sme
kender vmanige staende halde
die waggelende ziele. hent sie
mit syre vaderlik goedtēh
soe gesterket werde. dat sie die
crechtige spise der zeliger pei
tencie moge neme en vdubbe.
Hoe groet perikel dair in is
gelege. dat die bichtvader sulke

125
besceideheit niet en kan halden.
ende niet en kan als die apos
tel leert mitter cracke cranck
wesen. En dat wesen des geens
die hē bichtet niet en kan aen
gesien. Dic mede hoe seer een
wis besceide bichtvader is te
lauē ende te prysen. die oudmō
die gracie en saluige des helige
geestes. die alle dīck leert aen
sien kan dat wesen en startheit
ende die vuericht der geene
die hē bichte. Dat sal ic den
genē diet lesen sulle mit ene
suuerlike exempel bewyzen.
op dat hie die helich besceiden
ende wis is noch meer in alle
dinge toe neme. Ende die alte
hart en onbesceide is. mit die
exempel onderwyst werde sy
onbesceideheit af te wassen.
ende hē niet en laet vduete
dat te leere. hoe guetelick ende
hoe suetelick hie die cley kyn
derkens der helig kerke sal
wone hent dat xpus te recht
in hē formiert werde. **W**as
was een ridder die edel was
van gebourte ryck van goede.
en ionck van iaere. stark ende
vroē van crachte. Ende in al
desen was hie op geblasen en
houerdich van gemoede. en die
esse gods en die tsette der me
schen die boue hē wālen en ach
ten hie niet te halde. Ende

alle die rechte der steden ende
der mysliker nature vsmade
hie aitsame. Merder lude hu
sen te berne te rute ende te roue
kieuē en wechtige te make, en
blout te storte was al sy leue.
Ende dat icht mit corte worde
al beslytē, hie en otfach noch
god noch mesche. Douch soe
had hie een goet gelouich wif,
die in alle goede wercke die tot
ten kerste geloeue hoer, alsoe
veel als hie onder sulke ma
mogelich mochte wese vltich
was. Sie had houe man in
puere myne lief, ende sy ver
kerheit en al dat quade dat
hie dede, plach sie mit otelike
veel tranē voor de voete ons
hsen te bescreie. Ende dat hem
god in wolde geue sy quade le
ue te beten, dāc bat sie die bar
michte goedertienh^t ons hēn
stedelike om dachs ende nachts
Want sie meer geestelike my
ne daē vleyslike my had tot
houe man, hie om hoe neer
houe dochte dat syn opblasen
moet wat sachter en wat sue
ter seen te wesen, en sie wat
haeps had dat hie hie worde
niet vsmade en solde, soe seide
sie he, dat hie wat op gode die
ke soude, ende op zelich^t sijre
zielen, en soe veel quaets alle
dage niet doen en solde. Ende
dat hie syn grote sunde solde

buchten, ende onsen heer bidde
om vsmade. Mit dusdanige
worde bat sie on seer vache ot
modelich en scerelich. Sontyt
gaf hie hie guede worde, ende
mit quader dachsemh^t sloich
hiet al lichtelich vander hant.
Sontyt wart hie quact op dat
guede wifke, die houe mans
zelicheit alsoe gern gesie had,
en seide hie o wredelike toe,
dattet he noch niet te syne en
waer he mit alsulke dingē te
becomen. Ende dat sine staet
en ridderfchap toe behoude, dat
en mocht hie soe niet wese late.
Hie en mocht niet lyden dat
verspreck sijre vruende, ende dat
gebbelt ende ouerdiet sijre via
de en coyst hie niet vdrage, het
waer he noch meer te syne sy
ourecht twioldelich of driuel
delic te wreke daē slapende dat
laten hēn gae. Ende al waest
zacke dat hie sie dus vache va
he sette, soe en liet sie dāc om
niet af, ende dat alre beeste wif
en viel dāc om niet in nystrout
die houe mā gern leuendich
had gemact in xpo ihesu. En
doe sie niet af en liet om te v
mane die doichde te prysen, en
die odoichde en die ewige hel
sche puē die nie dāc voor lide
moet steruet die mysche dāc in
altois te lacke. Soe bracht sie
on ten leste dāc toe, dat hie hie

toe seide. **G**iet wattet di giet
donckt. soe wil ic wail te bichte
gaen. mer wat sul ic sulke pries
ter crige. den ic vrelcke miy co
sciencie mach apene. ende die mi
niet alte hard en valle. **A**ls
dat goede wyf die alsoe seer be
geerde die zalicheit hours mas
soe veel houde. wat sie seer
blide. ende seide he toe. **H**eer
west des wal te vreden. ic sul v
ene goede bichtvader besorge.
die v goedrien sul wesen. mer
blicuet omer by dese guede wil
le. **E**nde doe sie soch uoldelike
ene goede wysen priester sochte.
die dese oude vherde sieghe sol
de konē genesen. want sie ene
goede geestelike priester. mer
leyder hie en was soe wis niet.
en hie en conste die natuer en
dat wesen der geene die geeste
lyk zieck waen. soe wal niet
onderseide als op die tyt wal
niet had gelbeest. **E**ot desen
geestelike ma brachte die goe
de vrou desen ogevallige sun
dige ridder. want sie haepde
dat hie alsoe wis ende alsoe be
seide hadde gelbeest. als hie
wal geestelick schein te wesen.
Ende sie vmaende den man
dat hie vrelck sonder scaeme
de priester niet als ene mysthe
mer als gade seluer syn sunde
solde segge. ende syn herte ape

146
Sbare. **E**nde als die ridder by
den priester quae bichte hie
hem al syn sunde redelike ape
like. **M**er doe die priester houde
die boue mate grote menich
uoldige sunde. was he seer wo
delike dair toe. **E**nde dien hie
vter dieper culen der groeter
quaetheit mit troustelike wo
den solde huele. en die hie mit
ter grodeloser barmherticheit
gods suetelick solde op geericht
hebbe. den bracht syn onbesonde
lyshheit tot noch soe groter quat
heit. ende vkeerder mustrocht.
wat hie seide he toe. **G**ode vriet
hadde v sunde ende v mysdaet
op enige mate gestaen. ic had
v vmer nae der diepre wysheit
die nu god vleynt heft ghehol
pen. ende ten beesten yernede.
Mer nu sij v sunde god betert
ende v mysdaet alsoe groet.
dat v geen gemey priester en
mach dair va absoluire. daen
alleen die paulles va comen.
Dat om raede ic dy dattu mit
teersten pynste te come te trec
ken. enden ouersten byscop de
paulles dy sunde outmodelike
te bichten. ende va he zelighe
penitencie te ofange. **D**oe die hert
singe man die een lutteliken
gelbeckt was sulke troust en
sulke worde houde. **H**ert hie
recht of hie mit ene grote steen
voer syn hoeft had gelborpe

gelbeest te macl ontfet. ende by
wodende opten puester en seide.
Ist dit al dat ic van dy sal heb
ben. ende heb ic di hier om mi
herte geapent. en al gesecht dat
ic gedue heb. Die puester seide.
dat hie he anders niet en wiste
te segge. **W**ant om die zoē des
duuels dient seer cleij voor stot
mijsthe blou te storte. voor op
en touch sij zeeert wt en slouch
de puester doot. Ende quae we
der tot sijre vrouwe ende bracht
hou een drouge meer. Als die
goede vrouwe dat iamerlike
werck hoede. Want sie soe seer
bevaen. dat sie van grote couwe
bi nae sterue wolve. Ende myt
stere en mit drouge gebeer toe
den sie meer. hoe hou te moede
was daē mit enige worde. **D**ouch
die myne die in hou was mit
puere liden mit goeder consciēcie
en mit ogeuinsde geloue. en in
houre zielen diepe geworrelt was
en mochte noch in deser goeder
vrouwe niet aflate. hoe seer sie
wart gemout. **W**at dair van
stait gescree. **D**at die myne
sterck is als die doot. **O**mer hoe
hoer zwaerlik wart gemout.
hoe sie hardelik aen hing. het
dat hou goddiesticht vreech dat
sie begeerde. **A**ls die apostel scri
jft. dat die oigelouge man be
halde sul werde ommits de ge
lougen ewe. **D**ese ander the

Odora arbeide seer vuerichlike
de anden sy sinuū te bekieren
en tot gode te bregen. **E**n wau
like sie was een ander natalia.
Want sie had van hore mā had
det mogelijk gelbeest. gern ene
anden aduaen gemact. **D**us
en sliep hou oge niet en hou
mont en rusten niet. **M**er nu
seide sie hem van dat vreechlike
ordel gods. **N**u seide sie he van
die cortheit des leue. **N**u wand
onstedicheit der tyclik dungen.
Doe dat sie on noch mitter hul
pe gods weder dair toe bracht.
dat hie bichte wolve. **D**ie goede
vrouwe o sochte sochuldlike
ene goede mā te vunde. die niet
alleen geestelik. mer oic wj.
vroet. ende besceude wau. die de
man die myt soe veel sunden
beswaert was. in ene zachten
geest onder wisen solde konen.
Want dat crucke niet niet en wer
de te braken. **O**p dattet leste des
ogewallike mēsthe niet veel
quader werde daē sij ueste en had
gelbest. **E**nde alst god vour sach
welke ordel een goddelose diep
heit is. die nae der hoicheit sij
goede wullen. somtyt die alre si
dichste mēsthe weder roept tot
ten leue. **E**nde die groet betrou
we hebben op hore goede wer
ken. laet hie inden hande hore
traets. **D**oe want sie ene bisop
die een goet geestelik mā was.

en Daur toe Was en vsterdel Was.
ende vlinch gade die ziele te Wi
nen. die ou totter suchē die dese
vrouwe had seer bequae Was.
Tot desen biscop Wart dese rid
der gebracht als een ander na
aman. die van de hoefde totte
voete onrey Was. mitter alre
Oeynster lasarie. Op dat hie i
der iordane dat is inder vne
derige der otmodig bicht. ouer
mids der seueboldige gracie des
heligē gēestes geynucht mocht
te lherden. en vout aē mochte
doot Wesen de sunde en gade le
ue. Doe hie daē sy bichte gedae
hadde. ende die bitter gallige
materie wt gespege Was. Doe
huede dese Wise medic dat yser
dair men die Oeyn Wonden
mede plecht te snyden. En dat
vuer dair mē mede plecht te
beene vour desen darcene ziche
Mer desen half dooden aēgaet
hie nur sachte troystelike Wor
den. en seide hē suetlike. Dese
sunde die gy gebicht hebt ende
dair ghi v ziele herde seer mede
gelbondt hebt. die syn swaer.
Mer hoe groet sie syn swaer en
menichuoldich. Wat syn sie al
tesamē te rekenē tegē die obe
griepelike ende oeyndelike bar
nhtich gods. Mer meer daen
een drapelke Waters tegē die
grote see. hier om caede is v
goede man guets moets te We

sen. Want gy oumids die gracie
ons herē v sunde laefluk ge
bicht hebt. Ende die medicij
der peitencie al scynt sie wat
bitterheit inhoir te hebbe. en
suldy v niet late vduere te ne
men. Wat soe heftet god geor
diniert. dat die bicht vā geene
Werde en is. die peitencie en sy
dair mede. Ende het hoirt my
toe die peitencie soe te matige.
dat sie vdrachluk sie. en gi den
elbige doot dair mede moget
ontgaē. ende deelastich mogz
Wesen des elbige leues. Doe die
ridder dat houde dat hie hem
begā te segge vā peitencie. Wart
hie alte hant bevaen en swech
dair toe. Die biscop seide alre lief
ste vrient hoe duncket v. En sol
destu gade vour soe veel groter
sunde niet wat peitencie Wille
offerē. hie atworde grote ende
lange dingē en machiqz niet
doen. noch lage peitencie en wil
ic niet doen. Mer ist al gi my
gelaest hebt dat gy wilt aen
sien de staur mys leues. en my
sulke peitencie sette wilt. die ic
doe mach ic sal sie aē neme.
Doe seide die biscop. laet ons daē
te same sien. hoe sterck gy siet.
en hoe veel gy doe moecht. Wat
ic en solde v niet gern ict sette.
gy en haddet guet te doe. Ende
hie seide. En solde gy niet wat
mogē vasten. en almisse gene

vou v sunde. **H**ie at worde geen
van beide en mach ic doen. **W**at
sal ic tot tercie tyt vaste. het
word nu alte zuer. en solde ick
alle dage veel geue. ic solde wat
tot groter armoede come. **D**ie
biscop seide. en moechdy niet vas
te noch almusse geue. en soldy
niet moge trecke in aflaut u
sunde tot iherusale. totte helige
grauue of toe come totte heligen
apostolen sūte peter en pouwel
of tot sūte iacob. **O**p dat gy mit
houe gebede vringe mochte ver
giffnisse u
sunde. **D**ie ridder
die in de licha sterck en vroem
was. mer inder ziele noch seer
cranch. ende conde des goeden
byscops worde niet lager gelide.
Mer hie riep d'berdelike wat
kacldy te vgeefs. **W**aert saeke
dat ic een dachwaert vā huys
toege. aldat ic had solde te hant
vheert en vbaent en vdozue
berden. **E**nde als ic dae berder
quame ende niet en vonde. soe
solde ic dau toe der lude spou
wesen. het moet veer wesen
dat ic soe myre ere en myns
goeds byster solde berde. **W**at
mochte dese wise biscop doen.
hoe wis hie ou mochte wesen
die sulke mā vou had die gee
raets pleye en conde. **I**c segge
wat solde die medic begyne.
die sulke zieke vou had. die
myt soe grof sieckte was be

laede. ic en segge niet gee sū
dinge of bernige niet vdrage
en mocht. mer niet sachte sal
ic noch sinerige. **H**et was nu
tyt ende noit. dat die goddies
tige besceideheit en dat helige
mede doege wirt quame. en te
bercke worde geset. op dat dyt
scaepke dat dus veel sieckte had.
dair xpūs om gestorue was vā
den oude dūke niet vslonden
en worde. die al die grote me
nichte der geeente die vā houe
sunde geen berou en hebbe v
slundet. **E**nde tis gee wonder
mer hie heft dau en boue be
trouwe. dat die iordien dat sy
die gene die in berouwe houe
sunde hē vuedere in sine mot
sal loepe. **A**ls die goede biscop
dus genoech begae was. **W**at
hie segge of wat hie doe solde
wart hie haestelick mitter gra
cie gods vlichtet ende sprack
mit ene vroelike aeficht. **V**ra
starcke ridder soldy iet vou al
ulbe sunde ene nacht moge
stille zbigē. **D**oe hie hē dat we
on seide. hoe bereit hie was wat
te doen vou sy sunde. hē doch
te nochtat selue. dat hys niet
weigen en mochte. **M**er of hie
vten slape otsprogen had sei
de hie. **O**nach ic mit eenre nacht
sbiges vgifnisse crige al nū
re sunde. dat en steet mi niet
telaete. **D**ie biscop betrouden

mit volcomē geloue op die gro-
te barmherticheit gods. **W**at hē
was lede had hie weder af ge-
vallen van dat selue luttel
gueds. dat hie doe aetgenomē
had in hē. hie solde quader ge-
borde hebben. daer hie re ghe-
best had. **E**n hie seide hē toe.
doet als ic v gesecht heb ende
mit berouwe uwer sundē vol-
lebrēge dese cleij penitencie voor-
stade. en voer my in gods stede.
mit vaste opset nimmermeer
doutlike sundē te doe. ende ic
sal inde vveerlike ordel gods
voor v atbordē. **D**ie wordes
tsame eens in diazackē. welk
gelike nye gehout en is. noch
gesien. dat om een nacht swi-
gens al die grote swaer sundē
die hie menich iaer had gedaer
hē solde vgeue wden. **E**n die
douchde der gehoursaheit is soe
groot en die myne is soe crich-
tich. soe dat die myne die die
goede vader had tot des mas-
zicle. ende dat goede betrouwe
dat hie had op die almachtige
barmhertich gods niet en mocht
vblieue hē en moyst geschie
nae sine goede geloue. **E**nde
doet de auēde begā te genēke.
leide dese goede herde de sundē
die berouwe had totter kerckē
Ende voor der doue leerde hie
desen nye ridder xpi. die den

140
Jewel lange trouwelic gho-
dient had. dat hie vast solde
wbesen inde geloue. en vduidich
en volhden inde goede dat hie
begōne had. **E**n dat hie hem
vmeer huede solde voor die me-
nichuoldige cloufheit der boe-
ser geesten. en dat hie die crone
niet en mochte vdiene. hie en
inoste vromelike stride. **K**ouē
al soe vmaende hie hē ende
weder haeldet duif. en gebou-
hē strengelike. **W**at hie hoerde
wat hie saege. **W**at vveer-
se hē die duuele voor brochte.
dat hie omer een swaert niet
en brake. hynit dattet licht
morge swaer geborde. ende
die bisop selue comet. ende
mitten cruce geue hē orlof
te spreke. **E**nde doe hie desen
nyen kemp genouch geleert
had. hoe hie stride solde. in
desen geestelike stride. daer
hē die engelē in vblieden.
en die duuels vā groter qu-
aetheit benyen. leide hie on-
indie kercke en settede on-
voor dat altair. **E**n vmaende
on noch bet dat hie stantaf-
tich sie en volherdende. ende
soe gaet hie van hē. **E**n sie
gaen al vter kerckē en alle
die doue wordē vast toe ge-
trudelt en hie bleef daer al-
leen. **E**nde alst begā doncker

te werden begun hē ou te gru
welen. ende sachte werde ende
sine dusten moet neder te leg
gen. en sijn wreetheit in sacht
modicheit te verandere. en die
barmhertich gods die hie niet
veel en plach te achten. bega
hie mit beuende lippen aē te
roepen. en onsen heer oitmoe
delike te bidden. dat hie hem
i desen sochlike stride niet
achter en liet. Dit sach die ou
de sunder en die van begun
gesundicht heft en wart seer
toornich. hie beet sijn tande en
wart seer quaet. dat hie niet
deser goddienstiger maniere
dair wt v dreue solde werden.
die hie soe lange tot sijn selfs
wil besere had seer rustelick.
Ende al dat hie by brengen
mocht. v gaderde hie tsamen.
dat hie desen man bedriegen
mocht. Ende doet was inden
wsten slaep des nachtes. hou
de dese man dair hie sat in
trote v weernisse een gerucht
als of die dou der kercke wor
de op gedae. Ende hie sach dat
tot hē quame oft coep lude
hadde gewest. dat inder war
heit diuels waen. die hē vur
brachtē costelike wande. dair
hie ghenochte in plach te heb
be. en seide hē toe als of sie
medeluden mit hē gehaudt
hadden. soede heer waer o

volchdy desen ypocrit. Die v
wyl beduege. die v dair toe
heft gebracht. dat gy in deser
overlip dockernisse by den
grauē der doider lude suttet.
als of gy ueber sijne al bytter
wart. En moichdy anders
geen penitencie doen voer v su
den. hier namaels als gy een
out man syt geworden. ende
der doot begynt te geneke. Op
dat gy nu in uwe ionge dage
niet en werdet een bespottinge
ueber viande. Wat al v vrende
die dit houē. dat gy tot dusda
niger baserie syt gecome. die
huyle en screie om di. Alre v
viande en die vleet hebbe die
laechē en sijn te mael blyde. en
passen hē dair toe v goeden te
besitten. hie om doe wy houde.
dattet soe niet v was gelegen.
sij wy tot v gecome ende bregē
v dese costelike wande. die wy v
lange genouch wille borzen.
of wy v iet dair toe mochten
brengen. dat gy v oude eerbar
leuen wolve weder aē neme.
Doe die alre schalste ende alre
boeste geesten saege. dat sie aē
hē niet en costen gewyne. en
dat sie niet een wort van hē
costen crige. ginge sie costus
van hē. ende name alre hars
een ander manier aē. de be
rouwede ma dair mede te be
driegen. En doet quae by der

in der nacht. en dese ridder sat
ende peynsde daer op dat hie
gesien en gehourt had. houde
hie vā weers of daer veel rid
ders hadde gecome. haestede
tot dier kerke daer dese ma
insat. En als sie bider ker
ke quame. saete sie seer haes
telike af. en begōne seer stren
elike te roepen seggēde. **E**ul
le by osen lieue geselle ende
osen seer gemyde neue nu
hier soeke. het waen al duuel
in gelikenisse sijnre alre lieff
te vrede. daer hie veel gesel
scaps mede placht te hebben.
ende veel quaets mede placht
te doe. Ende als hie dochte soe
brake sie meer die doue der ker
ke op. daer sie sy op sloete en
quame tot hem. en nu spra
ke sie screielike worde en nu
quade en stur worde en noe
de onbi sijnre nae. Och och sei
de sie alre lieffste neue wat nou
zaeke heft v tot deser screielike
dwaesheit gebracht. Bye macht
v dat vroet make dese onselicht
bulichlike aē te gaē. Wie solde
dat gelouft hebben dat soe cloe
ke wjsen mā in alle dingen.
die soe boue mate wat besocht
was in allen orloge saeken tot
sult materie solde moge come.
dat hie vrede en mage ende
al dat inder werlt is. soe haes

149
teluck solde vgete. ende al sijn
goet soe solde setten inde han
de sijnre viande. Wat dat sul
dy beten dat v viande. die b
quaeste altois begeerde. die
ty stouteluck. Weder placht te
staen. Want sie houe dattet
dus mit v is. soe sijn alsoe bli
de. of sie ene groten roif ghe
hault hadden. en v gaden daer
op al dat sie konē om te ver
derue al dat gy hebt. Hier o
Want by v lief hebbe. en ons
dese dinge wercome sijn **E**de
come by om v te waerne en
vredelike te bidden. dat ghi
dese walpisse wilt aflaten. en
v vrede v gaden ende v via
de te tyde weder staen. Want
wilt di nu v alre lieffste vrede
die v beyste begen. als gy selue
wat veer v smade en onsen
vaut niet achten. Alst al ver
derft is dat gy hebt ende tot
ongode gemact is. soe salt b
alre laet coule. en sult v sae
me dier dinge. daer v dese by
cop toe gebracht heft. Want
wat mach meere dwaesheit
besen. dien te geloue dat gy
mit eenre nacht swigē v gis
nisse al uwer sunde sult vrie
gen. dat dese valse byscop
versiert heft. en v vroet mact.
niet dat v daer enich heil wa
sal gesie. daer dat hie v mach
seggē. dat ty gern hourt. In al

Deſen behendigen becozinghe
ende duuelike bedruchmiſſen.
Wart deſe betrouwede ma ſoe i
wendelike van gade vlichtet. dat
hie ſtantafich bleef. ende al hoi
ten worde niet en at worde. En
ſie ſonder weck houre boiſheit
moſten he ſceiden. Waer nu ſie
ſoe boeſe en quaet worde. dat ſy
malt anden ſloegē ende te ſcor
den. Mer doe die boeſe geeſten
ſaegē. dat ſie mit alle houren
boeſen nude niet worden en kon
de. en deſe ou' groten ſunder. de
ſie al vaſt meyden tot houren
wille. en tot houre ewiger vdo
menyſe te hebbe. ouhuds die
doechde der gehorſaheit mit alle
quyt worde. Staup hou ny
dicheit en boiſheit ſoe ſeer. dat
ſie te raede worde mit ſlage en
mit pynē de ewelinge ſunder uē
te gae. Op dat ſie die mit worde
niet worden en coſten. doch mit
ſlage en vvernyſſen en mit
pynē he ſprekede mochte ma
ke. En die coſtelike ſalue die mit
gehorsaheit gecack was. ou
mits ouerduldicht geſtor wor
de. Doe dae die nacht by nae
voer by was gegae. en die dae
gerant bega te geneke. doe qua
me die boſe geeſte niet in geli
keniſſe der myſche. mer als ver
veerlike duuels mit wrede aē
ſichte wt blaefde hou dreige
de boſe fenē. ende vallen hem

tot allen ziede aē ende roepen.
Du boſe vdoemde ridder die vol
byſte alre ſunde mit alre quat
heit ende mit alre oreyucheit
ende mit boeſheit. Wat is deſe
idel haep dair du mede bedrae
gen werdes. Mer ſtu omermar
iet anders te weſen. die een va
onſer geſelſcap. die mit dinen
veerlike wāen ſunde die du
uele boue gaeſte. O hoe dwaes
ende ydel is dyn gepyſe. dattu
meyſte mit eenre nacht ſwiger
onſe geſelſcap te otygaen. ende
van den iuſ. ons meyſters vry
te werde. Welc teke du otfange
hebſte he te diene. Hier om op
dattu dair om niet gepinicht
en werdes. dattu ons vsmadet.
en ſie niet en gewelſte tornich
op dy te weſen. die du wal vrede
liſ. moſte hebbe. Doe gaet hir
haeſtelic hene. ende nae oſen
wille gebruke dyre bloyender
woecht. ende die zuete vroelicheit
deſer weck. ende w. ſulle di hel
pen al dyn weder zaekē te ver
wynē. ſoe dat ſie alle coſtius
ſullen werde. en du ſalſte ſie
glorioſelike vheere. Dulck wa
re der duuels worde. Mer deſe
ſtarke ridder xpi ſoe vor lut
tel tyts ſoe rechte cley modich
was. yet te lide. Was nu inde ge
loeuē mitter doechde der gehor
ſaheit ſoe geveſticht opte alre

150
vasten steen dat xpus is. dat
hie vā houre smeikende worde
niet bedrage en mocht werden.
noch vā houre dreigende worde
niet vreeert en mochte werde.
Ende hie maakte mit sine stat
afuge swige die duuele alsoe
bose dat sie toe were en sloege
onte mail seer. **Maer** al was
sij lichaem blodich ende blauwe
van houre grote slage. hie was
nochtant bliede in sijre conscien
tien. dat hie syn gesette swigen
heel had gehalden. **Doe** hie daer
die erste becozige vebone hadde.
dat is die nacht ant en vā den
pyle die des dachs vlieget. dat
is van vriespoet mitten schilde
der godliker bescermige victorie
treech. **Soe** gaest he god dat hie
mitten schilde der vduidicheit
die darde becozige veban. dat
was die wrede boesheit der du
uelen. ende hore sebaer slage.
Wat was dair in noch achter.
daer die myddachs duuel. die
soe veel te stercliker nae al die
ander hem op richt. omdins
vheffinge des hten. als hie ou
mids bevaem der doichde lich
teliker meynt den mysche te
vebyne. **Die** lichte morge bega
claelike te schuen. en die gro
te sunder die berou had van
sine sunde was volus in sy
re consciencie. dat hie soe menige
steyt mitter hulpen gods tege

Die duuelike boesheit vebone
had. ende hie was al veban
delt in ene anden man. **Want**
hie vebachte mit grof begeer
te die toecomste des biscops. en
van he te offange werdiche
peitentie voor syn sunde. als
hie hem gelaest had. dat hie
come solde. alst dach euer ge
borde. **Waarlike** dit is die ver
waderige der rechtant gods.
Waarlike dit is een zelich my
sche. heer wise meester du leet
te on nae dyre ewe. op dattu
he sacht makes die quade da
ge hent dat de sunder een tulle
werde gegraue der ewig voo
menisse. ende dat aftrout der
ewiger confusien. **O** heer wie
sal sie besculdige die du vover
hebeste. **Ende** alstu dy baemh
ticheit wuste op luke. wie sal
sie daer toe slure. **Ende** als du
lazaru die vier dage doet heft
gelbeest en stincket in synen
oreyne sunde. en wort myt
ene zwaen steen der quader
lager gelboeten der sunde ne
der gedrukt. mit dyre trecht
ger steine vtroepes. **Wie** is soe
ruen dat hie dy toe ders seg
gen. **Waar** om doetstu dat. **Dy**
heer is dair vā dattu die sun
ders die in houre sunde verheert
waen ende stoncke als onrey
beesten in houre dreeck recht
uerdich makes. loff gloie ende

mogetheit in ewich. **Der ewich.**
Nae dat alre nudichste oge des
oude serpens. die om synre
houerdie wil vande hemel
ouel. Ende nochtat mit syre
begeten alle hoetheit siet. en
dau om de menschen benydet
die houcheit. dau hie wyghe
wallen is. Want hie nu siet
dat die sude he vblit. dat
hie mitter gracie gods dese
grote stride heft vebone. soe
berouet dese ouer adelijke doe
der noch ene men streyt. die
noch veel sochliker is. dan
die anden getest hebbe. Wat
doe hie wiste dattet ter tyt ge
uekten dat die goede byscop
solde come. vgaederde hie sy
helsche dienere en machten
een gelikenisse bedriegelike
toe. Ende die gripede wolf
ae naem mit onghouder
koneit die seer te pynge
is. een gelikenisse des goeden
byscops. Ende maect vande
dienere der duusternisse die
hie mit valsche lichte vlich
tet. als dienere der gerechtich
ende comt soe vout als een
spottelich spoetzel. en als een
valsche byscop. die niet aders
vout en had dae bedriehnis
se. ende was seer soelick toe
gemact. ende trat seer rye
lick vout mit ene blide ae

sicht. dat me wete mochte.
dattet niet aders dae die du
uel en was. en syn valsche dy
res nae volgden he heerlick
mit soene witte cleden als val
sche priestere ende bedriegede
diaken ende ande clerke. elck
sceen te drage dat sine dienst
toe behouden. En als dae al
dus dese vkrude drake ouer
formt was in gelikenisse eens
engels des liches. ende hem
nae volchde dat bose geselsap
die va buten goet sene. mer
va byne vout boesheide waen.
quaer hie totten sundige ma.
wes hie god in gelou berou
gemorebet hadde. en mit syn
re gracie gesteret. Ende toe
sprac he mit ene blide moede
ende began dat feny syre be
drichnisse wt te blaese en seide.
Oknecht gods dy vduidicheit
is te muel groit. en dy geloue
is overwinlich. Want du laue
lic die ghousicheit die di geset
was. hebste gehalden. en al die
bedriegede geesten mit al hoi
re boesheit hebste te niet ghe
maect. Want du sulste weten.
dat al hoi boesheit die sie dy
in deser nacht getoent hebbe.
syn mi wal kundich. in hoe
menig wyse syt ae geleet heb
ben. dy te bedriegde. en dy ver
duidich te vblit. dat hem

nutter hulpe gods al te vgeefs
heft geseest. En die boese gees
ten die desen valsche byscopvol
chden of sie syn priesters ende
diakenen hedden geseest. en sy
ander dyres prysden mede myt
stoene worde. des ridders wysheit
en vduidicheit. Die een priester
dat hie die scoen ciertheit die sie
he woe brachte niet eens aen
sien en wolde. Die ander dat hie
de ampt gods in sy hte vast ge
set had bane vriende en maeghe
ende bane al tytlike goede. En
altsame maecte syt seer yroet. dat
hie die ebrede slage der duuelen
soe vduidelic hulde gelede. ende
dat hie dair mede vdiert had.
nutten martelers gereket te w
den. Dair nae seide ouerste niet
byscop mer bedueger. Fra bro
der du hebste ene goeden stryt
gestrede. du hebste dine loepvol
bracht. du hebste die gehouesam
heit alseen vroe ritter edeluf
gehalde. Nu ist dair o tyt wat
die dach is opgegae. dattu orlof
sulste hebbete spreke. ende dattu
ons selue vtelles hoe du al die
beduegde geesten vborne heb
te. Wat dat is ons genouchlike
va dys selfs mot te houe. On
der desen die knecht gods die mit
sie en mit houe va de duuele
dus bespout wart. wart oir va
byne vande duuel niet luttel
beuert. die mede des duuels te
volge. Mer de die barmherticheit

157
gods wolde othalden. Dien en
coste de cloucheit der boser gees
ten niet beduege. Ende dat is
een sodertig teike der vkiesin
ge gods de beuigen des duuels
manlike te weder staen. Doe
daen dese ritter gods soel ge
dachte in sine hten had. of hie
spreke wolde of niet. gaeft hem
god van sudling gracie in. dat
hie wart dinkende dat die goe
de byscop hie gesecht had. dat
hie come solde mitte cruce. En
hie sach nauwe toe wat elluf
douch en in sijre hant hadde.
die des valsche byscops boese
diures wuen. en dat teike des
cruces en vnae hie dair niet.
Wat al wast dat hie die ader
dinge dair me den diest gods
mede doet. en die me inder ker
ke gebruct valslike mochten
besen en gelike. Dat wederlike
teike dair hie mede vborne is.
en al sy macht mede vdrue is.
en mocht hie niet valslich ge
like. War om die ma herde seer
voert wart. Ende al waest dat
hie bi nae bega te spreke. hie
bedwac. hie nochtans en hielt
sine mont toe. Wat het quae
he dattet al des duuels en sy
te dyres bedruchnisse was. als
die ander vour geseest hadden.
Ende als die donker oude lun
fer mit alle sine bosen geselle.
bekede dat hie mit al sijre be

Driehuisse aen desen sundige
man die berou synre sundē had
tot sine wille en tot bedruchnis
se des mans niet en coste ver
boden. mer dat hyt al dat sie
coste versire om on te bedriegē
al van he werp. al se en oegyn
dingk. worde sie cofnuis. Ende
oumids der mogetheit gods
alsoe vslagen. dat sie tsumen
al se en roock te niet ginge. en
soe kuen niet en waen. meer bi
he te come die sie saegē dat on
god onder den screem syre vloē
gele besurinde. soe dat sie on
niet en mochten bestricke. Doe
hie doe die viande alles guets
mit hore princen had vskone.
en cofnuis gemact. quae die
goede byscop als hie he gelaft
had. mitte helige cruce ons
hen mit priesten ende myt
clercke. dair gee walsheit in
en was. noch geuensheit. En
doe sie tsame hore gebet had
de gesproke. gruete die byscop
sine clusener. en geboet hem
inde nae onshen dat hie solde
spreke. Mer wat hie wal wist
hoet he indier nacht was ge
gane. soe was he noch al lade.
en en coste noch geen getrou
we hebbe waltich te spreken.
Mer doe hie dat teike des heli
ge cruces sach. dair hie wal
wiste. dat die bose gheeste wou

verdeert waen. ende wa vloen.
Doe noch hie he werdelich toe.
ende arbaden. Ende doe he die
byscop vrachde. of hie doch die
corte penitencie die nochtāt ze
lich was volbracht had. en of
hie sie ou vberē woldē. ende
wat meer penitencie doe wou sy
sunde. Antworde hie. Eerker
dige vader op dat ic dese cley
penitencie die gy mi geset had.
solde volbrēge heb ic indese
nacht veel stride gehad boue
mate. grou en waur en soch
like bewrige vande diuēle ge
leden. hie om soe danke ic gade
onsen behalder. die mi overdi
ge suider he gewerdicht heft
indese nacht te bekene gege
ue. hoe grote viant ic tot nu
toe gēwest heb myre zelichet.
En onder hoe wreden tyran
ic mi selue heb gegeue. on tot
sine wille te diene. Als dese
ridder dus sprach. vskorde
sie he allen diet hore. ende
begeerde seerte hore wat hie
dair mede meyden. Die byscop
gebor he dat hie vrelie wt
solde segge al dat he wou waur
come. Doe dat hie al die bew
rige der diuēle. soe sie wou be
screue syn van worde toe worde
vtelde. En hoe wredelich sie on
ghadelt hadden. o dat sie syn
swige. soe wist he geset was hie
de woldē. dat bewysde hie myt

152
sine blodige ende blaue ende
gezwolle leeden. Ende doe sie al
int gemeent onsen heer dachten.
ende lauden. van den gauen sy
re o sprekelik goedticht seide
die biscop mit ene blide myn
like aefichte totte ridder. Hoe
dunct v dae broder wil dy v
mit deser peitencie genoegte la
ten. of wil di noch nae isetige
der helig kercken vout v sunde
berdige peitencie doen. Die goe
de man hadde die wulde crac
heit al achter rugge geset. en
hie was oumits die gracie des
helige geests alsoe gestert. dat
hie seide heer vader wat gy
gebiet. dat sal ic ynuchlik gem
doe. alle dat ic die hande der
bosser geesten moge ontgaen.
Ende hoe bitter en hoe quaet
dau mede is te wesen. Och of
die mysche he wolden pyne
dat te vhuede. eert he dau toe
come. dat siet beuoelē. Hier om
bin ic bereit hochtidelike ca
rinē te wjue. weel te vasten.
en grote bedevaeude te gaen.
En watter anders is te doen.
dat totter peitencien hout. wat
ic bin des seker geworde. dat
sonder die bitterheit der peite
cie die sundige mesche niet en
moge come totte ewige leue.
Mer wie solde dat te volle mo
ge w spreke. hoe blide die goe
de biscop was ende alle die dau

bi hem waden. Hoe seer al syn
vruende die recht gevoelē hadde
onsen heer danctē en lauden.
als sie ene sundige mynsche
sulke wordehoude spreke. die
ouer soe luttel tyts van eenre
nacht soe houerdich en vherdet
was. dat hie nauwe en moecht
houe noemie dat mi he van eni
ger peitencie seide. Mer bouen
alle die anden was die eerber
dige vrouwe syn wif sondling
vrolike ende beuedide den heer.
dat sie houte man dau sie nae
de vleisch mede venucht was.
mit soe grote aerbeide en wif
heit dau toe had gebracht. dat
al syn begeerte dau nae stont
mitte onbevleeten lam venucht
te werde. Siet hoe zuete ende
hoe genuelike vrucht heft
die wise bestideheit vout ge
bracht. Ende hoe veel quaets
is daer gerome van der oewheit
en onbestideht als me sie mach
ae de priester dau vout af gese
cht is. die den sieke den hie myt
synre wifheit ende goedticht
gesont gemact solde hebbe. wat
hie sulke goedtichtheit en made
doege niet en had. soe quae hie
dau mede totter dour des lichues.
En die hie vande sunde vloyst
solde hebben. Was hie onzake
vander grof vveelike sunden.
dau hie al syn grote sunde dub
belt mede machte. Mer dese goe

De selige byscop. Want he god
die doichde der besceidelyt ende
der wysheit mit veel andere
doechden had gegeue. doe hem
alle die ander goddienstige iac
de gebraken. dur me ene men
sche van quade tot goede solde
moghe trecke. Soe vant sij wise
besceidheit noch ene goeden
raet. dur die houerdie mede
genadert mocht werden. ende
als sie vnedert wau. selichlike
mochte vusen totten zeligen
leuen. *Hoe sochtlic dattz is
ene mysche te vtrecke de sij
licht berfert te spreke. Wanneer*

Dattz oic is. dat xijc.
Die alte beeste gysen
ende alle volcomen
gauen come van gade de vad
der lichten. Als die lieue heli
ge apostel sunte iacob spract.
dair hie mede berispet hie dha
se philosophie. die dat licht
der goeder wercke ende die goe
de vstatenisse des mysche den
vrien wille toe scriue. Want
wie kan dat te vollen oudenc
ke. hoe menigerhande geval
le en ongevallen niet allee de
myslike lichaeme. mer oick
de myslike ziele wail to come.
als sie oic een corte tyt vand
gracie gods werde gelaten.
Want wj niet en beten hoe wj
bidde sullen. ist dat die geest gods
ons niet te hulpe en coemt.

Hier om bid ic 6 die Dyt lesen
dat gyt guetelick walt houen
dat ic vanden sacmet der bicht
noch een nou drustich exepel
moege voort brenge mit corte
worden. durt apbarlike in
te mercke is. hoe iamerlike wil
le der meslike bluntheit die doch
mit hotte vrien wille vdoerue
aestaende is. Ende weder 6. soe
crachtich die gracie gods is die
selich te make die vlarer was.
Die sonder twiuel des oic wail
mechtich was de wail te ont
halden. Haeldet nae sune am
brosius worde niet overberlic
gelbest dat adu solde sundige.
om welke sunde xpus sterue
solde. en soe die edel creatuer.
die nae den beelde gods was
gescaepen. bekene solde wat
sie by hie selue solde wesen.
ende wat sie is bi der gracen
gods. ende nu me meer vgete.
te dancke ende te laue die gro
delose barmherticheit gods. **I**
nden cloister vander ourde va
pmd streit was een broder die
de sieke plach te betwaen. die
alst van buten screen al eerbar
was van leue ende redelike
geestelick. Mer leuder dat oge
rechtige gewichte misaget
gade. Soe warr dese begrepe
dat syn maete niet recht scae
pen en was. Do ac voort de oge

Der myſſchen toende hie he een
myſſe te beſen der ſoberheit.
Mer van binē volchde hie ſy
tuſſicheit. Ende dat alre beſ-
te dat mē den zickē plach te be-
reiden niet aēſiende dat verweer-
like ordel gods dat at hie ſelue.
En het geſchiede doe hie in dier
hatiger ſunde een Wiltys had
gelegh. ic en beet niet wt wt
geefſten hie wt beroullig crech
ende begeerde te bichte. Dus
quaē hie op een punter auct
doe die abt hē aendoe ſolde. tot
ten dienſte gods. en dede hem
een teike. als daer geſboulike
was dat hie ſolde bichte. Mer
die abt en dachte niet anders
daen dat hie van gemeyne ge-
brekē ſyn bichte ſolde doe. wt
om hie on van hē wylde. dat
tet doe geen tyt en wt bich-
te houre. doe hie hē aendoe ſol-
de den dienſt gods te doe. Doe
hie dus en bech was geſlyst.
tinch hie droeuich hen. dat hie
die ſcadelike ſunde niet bichte
en mocht. doe hie ſie gern had
gebicht. En hē was lede dat
dat wenuch beroullēs. dat hie
op die tyt had in hē vſlappē
ſolde. dat hie die cofuſelike ſca-
delike ſunde niet bichte en mocht
doe hie ſie gern had gebicht.
~~Ende hē was lede dat dat we-
nich beroullēs dat~~ Ende doe

153
Die viande der myſſche ſaegē.
dat hie mit ſulke droifheit be-
druct was en tot myſtroiſten
tot wanhaep geneicht was.
vulle ſie op die arme ziele die
tege alle recht en reden ende
tege die eerbarheit houe vleiſ-
like begeerte genouch had ghe-
weſt. nu mit myſtroiſte ende
mit vherdich te vullē. ende
brēge den vbſterden mynſche
mit houe ſwāen becozingen
dair toe dat hie hē ſelue ſolde
doeden. Dus was hie vā dier
tyt dattē die abt van hem
geſlyst had al totte auende toe
mit ſwāen becozingē en mit
menig hande gedachten beco-
mar. ſoe dat hie onſlys wt.
en veer vander wyſheit vrent
die vā hōr ſelue ſecht. Ic wo-
he inde raad ende ic bin mede
inde geleerde gedachte. Ende
de verrader iudas die hemel
en eerde huete en tuſſche hem
beide hē ſelue vhing. wbolde
nae volge mit oſeliger vſbour-
heit. Die tyt quaē dat mē der
alre helichſter hochtyt veſper
ſanf. mer deſe broder die ver-
vullēt was mitte dunelike be-
cozingen. en quade niet te veſpen.
als of hie mitte ſicke had beco-
mēt geſkeest. en niet en ver-
ſtondt die ozalige meſſche. dat
die dunelē ſoe veel te mechtig
wborde. on tot alle quade te vren

gen. als hie veers van de goede
broeden was die gude danckte
ende lauede. Wat wil ic meer
segge. hie wart soe mistrostich
dat he des leues vdroit. ende
ouerdracht machte nutter
doot. ende eens wart mytter
hellen. **E**oe dat hie inder he
lyger nacht van pinxte hem
selue een mes inde keel stouf
dair die ogeorlofde genouchte
der sündiger walluist soe duck
dour was gegue. **D**aer he die
selue toe riedt en hulp. die he
voet genuede had tege god en
inhout der orden sine vleysli
ke begeerte genouch te wesen.
Die bosc vloepē geeste wāen
seer blide. soe als sy sondunge
blytscap dair vā plege te heb
ben. als die geestelike lude te
valle plege te brenge. **E**n sie
en wiste niet dat die goeder
treenheit gods alte hat houre
vmetelht moete solde. **E**n als
of die arme mesche al heel
in houre machte had gewest.
Worde sie te mede dat sie den
hulf doode mysche wt allen
mesche wolden were. op dat
hie niet leuedich vande broe
den en worde gevonde. en mit
goddie stiger nernsicht dair
toe mocht gebracht gewerde.
dat hie waer berou crege. en
oudmits der bicht noch houre

hande mochte otcome. **E**nde
doe men on inder vesp hoch
dic inder metten mitte anden
broden tuet en vnae. vielt de
abt in. hoe hie he be wisinge
had gedaē. dat hie bichte wol
de. ende hoe hie on van hem
gelbyst had. **E**nde hie waert
herde seer in he selue bevaen.
Wat he gruuelde dair woer dat
ter sulcs wat mochte gesien.
al dair wat was geschiet. al
en wiste hys noch niet. **W**aer
om hie alte hant somige broe
ders tot he riep. en hiet sie
mit grote anxt gae sueke de
sen broeder. wat hie liet hem
doncke dattet die rechte rich
ter vā he eischen soldē. my
schiede he ict. die begert had
te bichten. en vā he af gelbyst
was. al wast dat hie een rede
like sacker dair toe hadde. **S**ie
sochte on opte sieckhuus en i
alle steden die sie wisten. dair
sie on meyden te vunde. en sie
en wondes niet. **S**ie ginge
in al die heymelike stede die
sie wisten. of sie enich teken
hadde moge vunde. **W**aur hie
mocht wese gebleue. soe dat
ter een was van dien die dair
gesent wāen om on te soeke.
quaē inder sieke secreet. ende
vant dair een blodich mes.
daer dit grote iamer mede be

157
Irene was ende versblout. dat
daer vloide ouer die flour belby
de dat grote quaet dat daer ge
sriet was. Doe die broeders de
se teike saegē worde sie te mail
seer bevaēn. Ende bescreiden
te mael iamerlike dat die bre
de vianit vander hellen die vā
begū manslachtich had gēfest
macht had cregē ouer de armē
cleymodige broeder. Ende doe
sie soch uoldelike om sochten.
Waur dattet doode licham was.
of mochte wesen gebleue. ende
siedat uerget en conde geuinde.
Wōderde hē noch meer ende
ginge haestelic totte abt ende
brachte hem ende vort alle de
anden een quade tidinge des
iameleke ogevals des broders.
Daur wart altēhant seer grote
droefheit indie huse en hule
en screien. mer die alre droe
uichste was hie die een hude
was geheite. ende dese ogeval
ligen scaepke seēn wat sūke
hebbē gegeue tot desen quade.
Die dach begā te comē. die mit
alre houchidelike vruicheit te
viere en te ere is die purter
dath. ende die broeders die mit
grot begeerlicht hōe müssen
laesen. baede die barmhicht
gods. dat hie wt sūre gēwon
lke goedēienht hem woldē ape
baēn. hoe dattet mit desen
broeder mochte wesen. Mer

Ier groter goedēienheit gods
die veer bouē gaet al onse v
diensten ende begerte en wast
niet genouch dat te vlene. daur
sie om baden. mit vter mulder
gracien sūre genade woldē hie
hem oic toene hoe werdelike
hie die hant sūre barmhichtheit
ouder de swaēn val des broe
ders had gehalden. Op dat
hie die wā vdiēnt had grote
correctie voer sūn misdaet
te liden. niet alsamē vunde
duuele te trede en worde. Wat
die onbedelber gerechticheit
des barmhichtige gods en woldē
niet liden. dat hie ordel sond
barmhicht solde offangen.
die verweert was voer dat
stregeordel gods. ende daur o
oumids die bicht te sculen o
der die vlogelen der barmh
ticheit gods. Al wast dat hie
oumids der vsūmelheit sū
platen daur niet toe en conde
comē. Oic en woldē die goede
heer niet liden. dat inder alre
werdichster houchtyt in wel
ker die helige geest die hten
der heligē apostelen tot selich
der gemeyre wert. soe ouer
vloedelike vlicht hū. die du
uele hē solde vbluede. vand
vdomenisse des armē broders.
Want siet doe mē de dienst
gods inder kercke dede. stont

Daer een broeder by den torn.
ende als hie omfauch soe sach
hie desen mēsche die vā syns
selfs wegen wā een oġewallich
mīsche was. Den die goden
ren barmherticheit gods noch
zelich make wōlde liggende
opeenre muere. soe dat hie vā
sine lende neder wert dau af
hingh recht of hie valle wōlde.
Die broeder die dit sach waer
bevaen. ende hie weiset oir an
den broden. Ende als sie on
wā aefage bekende syt seker
like dat hie was. den sie mee
den dat hie oumuds bedruch
nisse der duuele in de licham
en inder ziele al doot wā.
Ende sie haelden een leder o
dat doede lichaē als sie meen
de dau af te haelen. Ende doe
sie dau by quame oumuds
syn barmherticheit die niemāt
van sine vrotorenē en wā
laten vlowē bliue. vōnde sie
on noch leuedich. Ende doe
die andēn wt houe gebeer
merren. dat hie noch leuede.
wōde sie seer blide. sunderli
ge die abt hueldē ende scree
de dat hie sculdich was sīs
douts. Ende riepe allesame
mit groter begerte. **B**loze
sy dy xpe onse god glorie sy
dy helige yceest onse god. Die
abt geboet dat mē on sachte

lick af solde nemē. ende hie wāt
vōrt int sieckhuus gebracht.
dau sie alle sien mochte hoe v
weerlike grote wōnde hie hem
selue inder keelen had gestekē.
soe dat sie hie allen mit groter
blytscap vōwonderde. hoe hie
leue mocht mit sulker wōde.
Ende doe hie op een sacht bed
de gelecht was. ende en ebenich
gerust had. quame die broe
ders en druckte die vweerlike
wōnde mit houe handē wāt
toe. op dat syn yceest tsaunen
daer niet wt en ginge. ende
proefde of hie soe iet wāt sol
de mogē spreke. Ende die barm
herticheit gods die on mechteli
ke vande handē der duuele
had vloeest. die gaf on oir tegē
die macht der nature tot glo
rie syns heligen naems. dat hie
mochte spreke soe dat sie oir hanc
crege dat die wōde solde genesē.
al wāst tegē die nature. hie d
de daer oumodelike sū bicht.
ende otfinsch dau werdige peite
cie voer. En op dat die gracie sū
re absolucie ende die gāue des
helige yceestes die een gāue god
is geheite. volcomē solde sine
te wesen. die hie inder glorioser
hoyhtyt had otfange. soe genas
hie volcomelike vander wōde.
en was nae dier tyt soe veel te
sorchuoldig al syn leue. soe veel
te puerliker van alle gebreke

onbevleet te halden. als hie in hem selue onderwoden hadde. dat sie den alden feniden serpet een stede in hē gaue. die geestelic sijn draegē. en hē niet en of sie hemelike tegē hōr cōsciēcie ende oude te doe. hier om als die apostel secht ende tuecht.

Al datter gescreue is dat is tot ofser lerige geschreue. Des gelijcs ist sonder twiuel. dat die wonderlike wercke gods die daer geschen inder heliger kercke. die gesien al tot onser lerige. En daer om die gene die vader graue gods sorge draegē ou die ziele hōre eue mische of fange hebben. die werde hie geleert.

Als der iemat van hōre onderzaete tot hē coemt. ende begersij bicht te spreke. dat sie hē niet lichtelike van hē wisen en sulen. op dat sie niet tegens den apostel schine te doe die secht. En wāt den heligen geest niet wt doen. Ende op dat die gene die nu wāt berouwes heft. en totte leue mocht weder geroepe werde. worde hie en wech gebesen. weder herder en quader mocht werden. en vsmade sijn bicht te doen.

Hoe quāt twidracht i ene cloister is.

Hat vintende capitt is onse heer secht inde euāgelio. Hoe wie dat toornich wort op sine broeder.

Die is sculdich des oudels. En die apostel ons selicheit vermaent en secht. Die sōne en sal niet ondergaē op ulbe toornich. **H**oe ist seer te beclagen. dat our sōmige die geestelike mische schine te wesen. soe lichtelike toornich werden en onwrede en kuuige nut malcanden make. Ende als sie van buten omer niet wōne en wille schiene. werde sie swaerlike wā byne wōne. Ende als sie wā bute cleij en snoede dingē bestirne witten. vliessen sie wā binen costelike ende grote dingē. wāt als sie enich tytelic dingē seer lief hebben. wortet hē dat genome. soe moie sie hē daer meer om. dat sie solden. en vliessen de alren costelurten scaet der godlijc myne. Op dat dat een iegelic geestelic mesthe die ee geestelic leue aē genome heft. wete dat hie is een tempel gods daer die heer der mogethen gern in woent. soe sal hie seer souwen dat hie der toornicheit en de onwrede geen stede in onen geue. wāt hoe een priester die de wrede dien die engelen in der eerde bootsapte. niet en pīde te halde een sondlinge gracie die hē van gade was gegeuen vloes. Dat en sal mi tot vmanige der vsmeder mischen niet vduete te schreue.

Dese eerbaer priester en gaf
he niet tot traechheit en ledicht
meer pyndet sochuwoldelike dat
syn leue ouerdroege mitte he
lige grade dat hie aegenome
ende offange had. En als hie
sondunge indier hostie daer
die soen gods den vader waert
groffert voer die sunde der my
schen dagelijc he selue in enen
bedrueten herte ende in ene ver
nederde geest gade offerde. had
hie ene man in sine ker spel. die
al was hie mit werlike dinge
becomert. soe vast was inde ge
loue ende soe volcome in allen
goede werke ende soe ynich tot
gade. dat hie sine pastour in he
licheit niet ongelick en was.
wat mit sijre goeder leringe
en mit sine goede exempel was
hie soe geleert. dat hie sonder
ophilden altoes gern te kerc
ke plach te gaen. ende sy missen
ynichlike te houen. Ende mit
sine stedige gebede in sytelheit
sijre goeder meyninge anden
hemel plach te cloppen. ende
mit gade te spreken. Ende als
die heer houe beider heilich
totten laue sijn helige naems
wolve sonige menschen apen
baen. Doe loeck hie die elken
dige ogen des lecke mans op.
dat hie ofen heer ihu xpm
onder den canon mit selige
ogen mochte sien staen by

Den heligen kelck die houe be
der consciencie mit woderliker
sueticheit vlychtichde. Ende
als hie daer toe quae dat me
den vrede geue solde. sach die
leke man dat onse heer gellert
dichde he in glieke den priester
erst te cussen. Och hoe groet
is die goedertienich ons vlosers
hoe veel mach die symtel y
nuchheit soniger myschen va
gade vdiene. dat sie die god
like glorie die owtsprekelike
glorie des godlike scourens.
die allen vruoere nae desen
leue wordte gelaest in desen
sterflike leue mit ene selige
votefmake mogte scouren.
Dese goede leke man den god
dat woderlike werck gods had
gegeue mede te weten was
daer herde wat in te vrede. mer
nae den worden des ppheten.
soe hielt hie dese heymelike g
rie by hem. ende en seide daer
niemat iets wat af. En al
waest dat hie alle dage de sach
die soen is boue de kinder der
myschen. hie en wolve nochtat
den priester dair ouer niet af te
kenen geue op dat syn idelich
dair niet in worde gemerft.
Als hie lichtelijc sonder redelike
saeke sulke godlike vborghheit
apenbaen wolve. Op dat die
gene dien sulke sondungen

gracie was gegeue vander idel
te glorie niet beuort en worde,
daer hie die gracie mede vliese
mochte. **O**nder des soe geschiedet
dat dese priester ene sunderlijge
cruythof had, daer veel goeder
crude in wiesen. **I**n welke hae
ue eens arms mans verckē in
plach te comē. **E**nde wat me
in syns hēn hulus om die ar
moede die daer was hē tuer deel
en gaf, daer van v saedet mocht
wēden, daer om moestet te nau
wē suckē daer van leue solde.
Die priester naemt seer swaer
like dat syn hof v dorue wart,
ende vmaende vaeke de arme
man dat hie sien verckē te hūs
hieldē, op dattet niemāt gene
scaede endede. **E**nde als hyt vat
syn crude om wraetēde iugede
hyt mit grote slage wt, ende
ten hāp hē niet mit alle. **S**oe
dat hie ten lesten soe quaet opt
verckē wart dat hyt doot staet.
Doe die arm man sach dat syn
verckē doot was, wart hie seer
dronch om dat hē dochte, dat
hie dat meeste deel syns goeds
had v laren. **E**n doe hie dien
priester aē sprach dat hie hem
nae den rechten sū verckē betā
len solde, machte hie de scaede
syns haefs soe groet, dat hie
want hie arm was hem liden
moeste, ende mit cofusie af ge

156
wist waert. **D**ie priester over
zwoent mitten arme mysche
gynck vort o blylike te offerē
die offerhade, daer god mitte
mysthe mede wart v zwoent.
Mer onse heer ihs xps die ons
vā sine hemelsche vader ge
maect is o se rechtueerdicht onse
vloesunge, ende weder v swon
ge, en wbolde hē niet gebedige
de priester die tēdracht had
mitten arme sū wēde tege w
dicheit niet toent als hie plach
te doen. **W**ant siet doe dese voir
seide mā onder der stillen ynich
licf was in sine gebede, ende
hāpte altehant te sien, de die
engels begeen te scouwē, en v
nae hie niet, **W**ar om hie her
de seer v stort wart, **W**ant hie
sach datten priester die begeer
like gracie mit allen ontage
was, ende dat hie die ynichheit
inder missen niet en had als
hie plach, **W**ar om dat hie vā
schemelre otmo dicht in sūre
cōsciencie een wilyts ver
sbege had, nu hie een redeli
ke saeke had, en wbolde hyt
niet langer v wige. **M**er hie
nae den priester aen die een
ziede en seide hē hoe grote gra
cie hie v laen had, **E**nde hie v
maende otmodelike, dat hie
sū cōsciencie dou sien solde, of
hie in eniger sūde waer

gevallen. Die hie daer mit buch
te en mit berou onsen heer vol
wou pynde te doe. of hie va der
groter barmherticheit gods die
begeerlike gracie iet weder mocht
te crige. Die puester waert beu
ren en seide. dat hie he va geen
re doot sunde sculdichen beke
de. ende dat hie ou van geere
dagelyker sunde gee merclich
broge en had in sijre cofsaene.
dat alle dat hys niet liden
en mocht. dat syn hof vderft
worde. ende daer om des arme
mans vercke doot gesteke had
en daer niet mede vsuoet en
was. Dus vstonde sijn beide.
dat die goede heer. die een ont
fager is der armer dat orecht
dat de arme was gedaen. soe
veel te zwartlik ordelde alst
hijt bedelich had gepnucht.
En die puester haeste hem
die arme ma sine scaede te v
setten. en mit he vrescap te
make. Mer of hie die begeer
like gracie nae weder crech
dat hie te woere plach te hebbe
of niet. dat en is mi niet kun
dich. Want die knecht gods
die die selue gracie of licht
meere had of fange. bedwag
he selue. dat hie die vborgen
wercke gods. die he va sund
lijger gracie waen te kenen
gegeue. sonder nouzaeke nie

mant en seide. Mer wat die her
dicheit des menslike hien tot
verbarige syns selfs niet soe lich
telike kan vmaent werde. soe
wille wt noch mit ene getue
ge ons viants bewisen. hoe
quaet dattet is twist en twi
dracht te hebben. die al ist dat
hie teges sine wille daer toe so
tijt gedwoge die waerheit seit.
hie bregt nochtat somtijt al
wat vout daer goede mysthen
ingeleert werde. ¶ In enen
nonne cloyster sprach op een tijt
die praest mitte susten van
ene stuuf lants. dattet hem
dochte dattet wal mitte hadde
gelbeest dat niet vcoft hadde.
Ende alst in sulke sieke wal
plecht te gesie alst ele dunckt
dat hijt wal voer heft. waert
daer groet twist tussche den
praist en den susten. Die praist
meende dat he die dinge beua
len waen. en woldet make alst
he goet doecht. ende die susten
waen mit al houe macht daer
tegens. Soe datter grote twi
dracht waert ende die susten
seer scadalliziert hene gingen
En indie selue cloyster was een
leef vrouwe nae op diet tijt.
die mitte bosen geest besete was
daer die sustendes dachs veel
bedige vout deden. dat sie god
wilde vloesen. Ende op dat die
viant crechtelijker solde bedw

gen werden. soe gaf me den be-
sete menschje vaeke dat heilige
sacramet. Des anden dachs ach-
tet die praust cley die hie selue
al v'stourt was. en doe sussen
noch zwaerlijc. En hie giuec
totten altair om gade te offe-
re. die alre werdichste vrede
makede offechade. En als hie
syn mussen alst gewollic is vol
bracht had. gebort hie. dat me
die besete suster dair bregen
solde. Die bose geest arbeide
wonderlike dair teges en bega
v'waelijc. gebeer en geluut te
druec. ende beri spre de praust.
mit seer bitten worde en aen-
sichte en seide. Du alre o'zelich-
ste ende o'gevallichste men-
sche wat doetstu. du w'blaes
te wt al dijre borste dat donli-
ke fenij der tornicheit en der
w'w'dracht. Ende dair toe bistu
voet de o'ge des almachtigen
sculdich dattu die cleyne soe
seer scandalizert hebste. En
du o'sietste niet o'berdelijc te
gaen te w'sacrame en te han-
dele ende te ete dat licham des
alre ouerste. Du salste dat
vow'baer wete dattu w'lijc
gedue hadste. datstu va dese
dage nre inder kerke en w'ar-
ste gecome. dat dattu di scul-
dich makeste soe grof v'ne

157
telheit. ^{als} Ende hie seer beswaen
waert ende v'maent. dat hie
soe veel reuerencie de godlike
sacramet bewisen solde. ende
die suster soe lange ongemout
laten. hent sie dat sacramet
berdelic mocht o'fange. w'ar-
det he w'ondeclike zuer en et
hielt seer hart eer hie dat lide
solde. dat sie van synre hant
communiceerde solde w'erde. die o'
rey was van v'rede en van
w'w'dracht. Hier wt bekenen
wt dat onse viande va o'sen
ondouchde en van o'ser v'sumel-
heit gesteret w'erde teges ons.
Ende hoe een my'sche mit meer
sunde beswaert is. hoe hie zwa-
lijker vandat o'rey iuch des
prince der duysternisse vlooft
kan w'erde. Ite hoe forchulde-
like w' alle w'w'dracht ende o'
v'rede sullen sculden. En hoe
seer w' pine sullen mit malc
anden te v'rede te wesen. dat
toent die grote iohanes die ele-
mosinalus is geheite. genouch
die om syn grote mildicheit
ende mede dogte. dat hie had
tot alle arme en ongevalli-
ge my'sche. gemeynlijc. geha-
ten was barmhertich. Dese hei-
lige biscop doe hie was een
priarch der groter stait van
alexandrie. Was dair een pa-
trien die myceta hiet. Dese my-

60
ceta Wolde nye rechte setten.
op die merckte. die niet gotliç
en waen om syn baete. daer
die gemeyte mede beswaert sol
de werde. mer die milde patriar
che want hie wal sach. dat die
arme daer mede beswaert sol
de werden. soe sette hie he her
deliç daer teges. soe dat sie her
de werde tegens malcanden
hadde. ende soe mit overde van
malcanden seide. Mer dese sa
chtmodige guede hiede die van
den alre ouersten hiede onsen
hen ihu xpo geleert had sacht
moedich te wesen. en oitmodich
van hien. Al had hie in synre
cognitionen wal te vrede gekest.
om dat godlike hie sachte vrou
had. ende wal niet mocht ge
acht hebbe. de scandalizinge
des geens die drecht quaet en
giericheit vrou had. Grochtant
om den helige myt gods doe
die sone bega te come bi houe
ondergang. ontbou hy dien
patrio bi goede eerbare pries
ten een hochliç wort en seide.
Heer patrio die sone geneest
houe onder gang. Van welke
worde die patrio copunct
en beueert wart. Soe dat hie
altesat op stont en quaem
haestelich totte helige patri
arch. en viel he te voete. Dus
dede die sachtmodige nae vol
ger der sachtmodich xpi. doe
hie he selue gaf totter hoeter

glorioser oitmodicheit. Dede hie
wt syns ene mysche hte die
passie der houerdie ende der
widracht. **Van laue der ver
dullicheit. Dit vyftende
capittel.**
Och hoe suete is mi dese
stede daer seer wal te
pas coemt en oudracht mit
te exepelē die bougesecht syn
niet te scriene vander woderlik
vuldicheit eens broeders die
wal geleert had mit die die
de vrede haete vrede sa te wese
Ende alsoe als onse heer gebo
den heft te bidde voer sy via
de. dat hie mede oitmodich die
hulpe gods een voude passie
die te mael groet was ende se
niet was totter hien syn broe
ders vdroef. En dien hie lage
gelede had ene swaen vol
ger. dien vdiende hie nae te
ontfange als ene vriedelike
ynige dienre. Dus geschiede in
ene cloister vander oiede cys
tersien. dat tussche twee broe
den oeen dey sacke grote om
ne wart ende widracht quaet.
Van welke die een alte hant
af liet en volcomelic wt hem
setten dat quade. dat in hem
otstake was. ende mit volwo
menē beroude syn bicht daer
vande. Mer inde anden was
die passie soe zwaer. dat hie sie
niet soe wt he sette en wste.
Mer hoe veel die quaet wilige

Den andere sine broeder nu hie
melic nu apēbair mit sinen
vvolgungē ende bespottungē
en achterclappingē moyluck
was. **G**oe veel toe meer gaf
hē die ander otmodelus onder
de anxt ons hē tot vduidich.
Ende al die berouge der torne
heit die in hē op stont oimut
des anders onhousheit. pynde
hie trouwelike mit bichte mit
scree en mit beden te vdrucke.
Mer wair en bregēt die hant
ge ongesotheit des haets en
des nyets die meselike hēn
niet toe. **W**āt al dat dese otmo
dige vduidige broeder tot ou
ber sijre cofactie leet indien
dat hie der torneheit gee stede
en gaf. ende nae den borde
des helige ewagelys. die oen
sloge uen syn een wāge. die sol
de byde die ander. **A**l toecht
die vskude quade broeder ynt
quade als dat hie dede om hē te
moyen en te terge. **E**nde hoe
hie meer pynde sine herden
vrieste moude mit sijre otmo
dicheit te vsuete ende te vsach
ten. **H**oe die ander meer otste
ke waert de onoselē broeder
te vvolge en te pyngē. **D**us
gesaedet dat van dage to dage
die passie en vkeetheit des
vherde meschen alsoe seer wies.
dat hie god noch mesche en

158
ontsach. noch eer noch wair
heit uen en sach. op dat hie
sijre passien genoch mochte
wesen. en den anden beschae
me ende betuchtige. **M**er doe
hie sach dat die goede broeder
duert hē op letten soe sterck wa
gemoeude was. en in gade soe
gevesticht. dat hie mit alle
sijre boesheit niet vwinē en
coste. **E**nde dat hie mitte voer
sijre vduidich al dat onrecht
dat hie on doen coste onder sy
voete trat. **W**air syn nudich
noch meer dau tegē onstake.
Ende quae totte abt en be
schuldich de dese onoselē broed
myt eenre sware mysdact
die hie selue valsuck visiert
had. op dat hē die aierheit
der onoselheit glouoes mach
te die valsche loege vstrame
en vreden soldē. **E**n doe dese
goede broeder dus valschelick
besculdicht was voer de abt
geroepē was. **W**āt hie wail
wist datter gescreue was. dat
hie wriet is die syn gerucht
niet en achter te besorge. **G**oe
seide hie dat hie hē vandier
sacke niet sculdich en beken
den. en dat hie dau toe doen
wilde wat hie doen soldē. dat
hie onosel waert indier sacke.
Mer wair hie dat wail wist.
dat die sijne des mysliken

herten van hore ioger roecht
breit syn niet alleen quaet
te doen. mer oic quaet vā ene
anden te vmoede. soe was
hie dūe drouchom. dat hie
gesecht had. dūr andere me
schen af gescaaliziert moch
ten werde. Ende die nutten
apostel sekerlike mochte seg
gen. onse glorie is dat getuch
onser cōsciēcie. die en mocht
nochtans niet liden. dat hie
de quade suspiciō onrsaeke
solde geue. hie was sochuoel
dich de raat des apostels te
volgē die secht. En wil van
de quade niet vbonē werde
mer vbyue dat quade int
goede. Oic was hē lede dat
dese lūge prekelinge der on
verduldicheit in hat en in
nūt vbandelt mochte wer
den. waer om hie hē alsae
mē gaf tot gade en tot got
dienstich biddede dachs en
nachts mit suchte en screie
die goedtichē gods. niet al
leen voer hē selue. mer oic
voor de broeder die seet op hē
passioniert was. Oic bat
hie outmodelich die moder
der barmherticheit. dat sie
hore lief kint voer hē bidde
wilde. dat hie syn hte vast

en stantastich solde maken
indie broederlike mijne. En
die quaetheit des broeders die
soe quaet was wbolde bedw
gen. En op dattet niemant
gescaaliziert en wbolde. syn
hte wbolde besalue. mitter sal
ue der goeder cōpunctie. hie en
aerbeide niet te vgefs in si
nē zuchte. Ende ten was niet
om niet dat wt sine ogen
vloierende goddienstige tranē.
waer die en troister is der got
dienstig ender outmodiger
ende een ontfūger der bedruc
ter. die heer vhoude suetelic
sij steme. En etis in hē vult
dat die alre wiste salomon
secht. Als gade behuegen
die wbege des menschen soe be
kneet hie syn viande tot v
den. want doe hie dese offer
hande des rouwige herten
endes vnederde geestes in
sijre sympelre vnicheit een
wbutyts gade geoffert hadde.
en des vnederde geestes in
sijre sumpelre vnicheit een
wbutyts gade geoffert had.
ende die droefheit syns hten
niet open hielt die hie had.
dat hie buten syn scout soe
beruchtet wart. ende mede
dūr van dit die broeder die
soe wol feyns was o sinen
wille vliere solde werden.

157
Eoe geschiedet dat hie op een
tijt mit dusdaniger sbauchheit
ouderder mette bi sine broden
stont in d' dour. En siet vter
gehochnisse deses sebaen lides
ende wt gotlicke mede doegen
syns broders, die om sake wil
in grote perikel was sijre se
lichtheit begonen daer groete
vloede der tranen vte gronde
syns hten vout te come. War
like vter fonteyne va duuds
huse, die daer geapent was.
om af te wassen die sunde
en die natuerlike oeynichende
quaes dat oorsprong deser tra
nen. Dus vloede syn oge ouer
vloede tranen niet ouer de ge
nen, die daer een saeke van
was, mer biddede mit goeder
hten voor he, niet dat hie co
fuis solde werde, die he soe seer
pynde te scande te make, mer
dat god syn hte wbolde bekie
ten, ende he vloesen va den
stricke der duuelen, daer hie
van gehalde wart gebagen
tot houre wille, en die ewige
glorie mocht vdiene. Daer
hie dus droncke was va dese
alren luttersten win der got
like myne, daer dat meslike
hte bliede van wort, dier son
derlijger toe hout die viande
lief te hebben, ende te bidden
voer ose wvolgers en die ons

onrecht doen. Eoe en conde hie
hem by den broders niet lager
bedwingen, mer hie ginch haef
telick tot een heymelike stede,
voor den altair, ende viel neder
in syn gebet op dat die crude
der alre puuester copuctie vry
like mochte wt wasen. Ende
al een roede van dese waltreke
den roeke al die hemele dou
mochte gaen, ende come voor
die tegewordicht gods. Daer ou
dacht hie die barmhertich gods
va ae begyn der werlt, en die
oeyndelike goedtienst der ioc
frouliker moder gods maria,
niet alsoe veel mit wborde des
mons, als mit vuerig berger
ten des hten, en ouer vlodige
tranen. Ende hie ae nep hou o
eydelike goedtienst, wat sie
een enich haep is der geene die
in lide syn, en bat hou outmo
delike, dat sie syn sake die hie
mit sine weder sake had wbolde
ae neme, want die sake en
mocht soe on gesien niet wesen,
als die moder der alre ouerste
goedtienst sie aen hou neme
wbolde. Ende voor de ouerste rich
ter hou gebenedide soe een ge
trou voor spreckstee daer in wese
wbolde, sie en mocht wal selich
like ten eynde come, wat sonder
der godertien hulp der moder
der barmherticheit en sach hie
gene rait een goet eynde hie

Van te crichte. Ende on en be
drouch niet syn goede betrouwe
als cort daer nae bewysde dat
goede werck daer nae volchde
Want siet doe hie wt groter
vruythet syns hten vaeke sei
de. ende weder haulde. Goede
heer otfenit v myte. Alre goe
dernenste ioffrou maria comt
my te hulpen. Want igh hulp
noch raet en weet te soeken
dus aen dy alre suetste moder
Ende hie noch dese en deser ge
like worde i sine mode ende in
sine hten had. Goe stont daer
by hem die alre myllyste ont
fincstet der arme. en die sun
derlyge toe vlucht der ogeval
liger. die eerebdige moder gods
onse lieue vrouwe die gene
gemeyne noch middelberen
trouwt desen bedruete broeder
mit hior en brachte. mit sul
ke suetich als der gloriose
wuygynen der hemele der
vrouwe der werlt der moder
alre genade. die een sondling
haep is alre ogevalliger be
tenit mede te bregē den sie soe
ghelberdicht te vanden. **Me**
sancx doe dat leeste veers des
psalms de men doe inde chour
sancx totte laue gods. Ende
die broeder sach mit screiende
ogen op. ende die trane liepe
ouer syn wange. Ende hie

sach die hoge vrouwe der en
gelen die enige haep der on
gevalliger. Als of sie wtquae
vter rechter ziden des altaars
en tot he wbolde gae. mit sul
ke aensicht en mit sulker ge
dientē als der moder der barm
herticheit toe behourde. **B**ehoen
ende suuerlick blickēde mit
ofter sprekeliker claerheit. en
hior volchde een suuerlic ion
geluck die ouer seer scoenlike mit
hemelscher glorie was gecier
En doe die broders inde choer
nae die psalm souge. gloria p
ende totter eer der heiliger die
uoldicheit werdelike nregeden.
bleef die heilige ioffrou staē. en
hior alre heilichste hoeft en
alre eerebedicste hals daer gee
creatuer tegē te gelike en is.
Watgenoeme de die vande wode
gods aengenome is waert in
eenheit des psdens inde iofe
like licham neech sie otmoude
like neder. en alsoe lange het
dat verse wt gesonge was. blef
sie soe staē nregede. **D**aer nae
richte sie hior op ende kuden
hior totte bedruete broeder. en
sprachē toe mit zuete mylike
wode en seide. **M**ensche gods
laet dy screie wese. en sette die
droufheit daer du mede beswart
byste wt dyn hte. **W**at dync
wercke is een groot loe bereit.

Want In der ouerster onoesel
heit en der alre volcomester
myne myn hē en myn zoen
nae dyre mate een getrouwe
nae volger byte geborde. Wat
dat orecht en dat gelbeld dat
di dy weder zaeke heft gedaen
dat en hebstu niet alle v̄dul
delike geleden. mer du hebste
die sochtuoldich getkeest v̄
syn zelicheit. En hebste di in
dinen gebede mit veel tranen
voer den heer om sine wil ver
nedert. hier om salstu weten
dat ic om die v̄ncheit dyns
puere geloue dy grote glorie
ende oic dine wederzaeke v̄gif
nisse synre sūde van ōse heer
heb verborue. En dese broeder
die god soe grote gracie had ge
daen. dat die eerberdige moe
der gods die alle die chore der
engelen in groter berdicheit
hebbe mit sine lichameliken
ogen v̄diende te sien. en wart
daer niet van v̄veert. Want
hie en mocht niet v̄veert wer
den. die daer by hē had die mo
der alre sueticheit ende alre
zekerheit. En mit goede betru
wen toe spraek hie hōr ende
seide. Ic bidde v̄ lieue vrouwe.
Wie sieddi die soe mylike sprac
tot dine suode knecht. Ende
wie is dese wogelick die mutti is
Ic bin seide sie die moder des zoes

160
gods. ende dese wogelick is sū
te iohann euangelist. de mi my
soen daer hie hōr. aē de cruce
toe een diene bevaal. En die
broeder seide tot hōr. Sy di
dien die alle mēsthen die ebi
ge selicheit doir is genomen.
Die alle creature in groter ber
dicheit hebben. Want ō myge
di daen als die anden doe dy
eerberdige hoest. dat alle den
mogetheiden der engelen eer
lick ende onsihlic is. Die alre
godtereste vrouwe atborde
hē sueticlick en seide. Also duc
als mē mit angte en mit re
uentie der heliger gotlick die
uoldicheit inder eerde glorie
singer en bewiset. alsoe duc
werde al die hemelsche crach
ten en mogetheide daer toe
beruert hōre scapper te laue
en te glorificien. Nae die wor
den wart dat helige genouch
like visioe van hē genoemen.
Mer inder tyt dat die broeder
dyt visioe sach van der tege
berdicheit onser vrouwen
en wart niet alleen hie mer
al die broeders die doe i de chor
v̄nchlike onse lieue heer lo
ueden mit sulker sueticheit
v̄vult datter geen lichalike
sueticht by te gelike en mach
besen. Wie mach te wolle wt
spreke die mogetheit gods.

ende den menschen laten houē
alle die laeue sijre genaden.
Waelike syn wege en mach
niemāt ondersoekē. Ende die
werckē sijre goedertēht en
kan geen mensche begriepen.
Want siet dese wydige acht
clapper en dese besculdiger
des goede onsculdige broeders.
die alsoe wel alst in hem was
dat leue en die eer syns broeders
mitte swerde sijre valschee
tongē alsoe duick halt gepyt
te doode en te niet te maken.
Doe hie wal vdiēnt had mit
ter seſenciē geslage te werden.
die oſe heer sprack totte kin
den van israhel. Ist dat ghi
tege mi wilt gae. ic sal weder
tege v gaen en sal v slaen
mitte soeue plagen om uſ
groter sūde wil. En dat hie
hē toe secht inden psalter. Du
hebste meer gemeynt boesheit
dan goedtēheit dar om sal
du god vderue int ernde. Ic
seyge dar hie sulke worde wal
vdiēnt had te houē. en hou
de sie niet. Oer oimids dat
gebet des vduidige broeders
en des mylike suchte dat hie
tot gade vor hem suchten
vdiēnde hie meer te houen
dat die goede vader secht vā
de vlorenē soen. Preget haef
telic wort die iſte stoele des
gellouen berouwes. en trect

hie hem aen. op dat hie niet
nact en gae. ende ic aēsie sū
zelicheit. ende gest hē de rind
der volcomere buchte aē syn
hant. op dat hie gellouen
moge werden. mitte water d
confusien. die zelicheit en ghou
mact. Want inder bucht wort
alle dat quade af gellouen.
op dat hie weder moge ont
fange dat teike der onselht
en aetrect hē schoe der vrucht
bare penitēcie. op dat hie mo
ge wāden die wege d gerechtic
heit. Ende syn voere niet bet
en stoet aē den steen der boſ
heit. Wat doe dese zeer suete
roef. dat al dat choir v vult
vander tegelordicht der moe
der ons hē ou tot hē quaem.
die des oſwerdich was. Want
hie althāt seer sterflike be
ruert en oſteke mitte vuer
dat oſe heer sernde inder eer
den. Ende begā selue de groū
heit sijre sūde ouer te decke
en te bekēnen. dattet alte mal
scout was. ende dat hie eluif
pinē lberdich wā. die de goe
de onsculdige broeder soe zwa
like belage had bure sinen
sculden. Dat berou syns hē
was alsoe groet in hē dat hie
hem selue niet gelide en con
de. Ende hie sette vast op. hē
dar vā te beten en tege den

abt clauuliken syn bicht van
 te doen. en nae des abts goetdūc
 ken hē werdige beterige te doe.
 Want hie bekande dat hie hē
 veel had misdaen. Des morgens
 doe die broeden mit groten ver
 bodere onderlinge dau van
 sprake. Wat die wodeclike gto
 te sueticheit mochte beduden.
 die sy onder metten inde choer
 woelden. **Goe** quae die goede
 broeder dien die sacke alleen
 kundich was hemelic totte
 abt en seide hē saamelike al
 dat hie gesien en gehourt had.
 Ende tuedde dat op die selue
 tyt dat hē die moder gods ape
 baude die zuete roef. vanden
 broeden wart gewelt. **Doe** hē
 die abt te mael seer dau af
 voboderden. dat hē die broeder
 seide. en hys niet alte wael en
 coste geloouē. Omdat hie soe
 groten gevoelē vande broeder
 niet en had. alst mirakel wal
 seere te eischen. **Goe** quae
 die ander die soe seer op dien
 broeder gepassionert was. en
 soe veel quaets plach dau va
 te segge. en sterfde al die wo
 de die hie den abt gesecht had.
 Ende quae al beuede ende
 bleeck van angst ende beliede
 dat al dat quaet dat hie van
 den broeder vake geseit had.
 niet waer en was. mer dat hie

abt passien vuer had. **Doe**
 als hie lūge een zbur ver
 kude passie op hē had gedra
 gen. daer hie nu groet berou
 van had. **En** doe hē die abt
 vrachde hoe dat bi quaem.
 dat hie nu sulc berou daer
 van had gecregen. **Antworde**
 hie dat hie de zuete roef die
 die broders inde choer gerae
 ke hadden. al was hie des o
 berdich mede gevoelt hadde.
 daer dat yreste ~~was~~ hien al ^{mys}
 tehant soe mede wart otste
 ken. dat ic altehant groete
 myne crech totte doichden.
 en aftuer en myshage tot al
 len ondoichde. Die abt seide
 somige van den ousten ende
 geesteliken broeden alle dese
 dinge die hie gehourt hadde.
 ende van de wonderlike wer
 ken der gotliker goedertienht
 dankte en lauede. sie alte
 samen de heer. **Ende** die broe
 der die nuyt synre vduidicht
 sine viant te vreden geset
 had. en den duuel onder sy
 voet getrede had. ging mit
 trotter begerte weder totter
 steden. dau hie dese gotlike di
 gen bekennt had. en aenbede
 seer ynuchlike op die stede. dau
 hie die conigyne des hemels
 had sien staen. **En** tot en tue
 ch der waerheit des visioens

ende der wonderliker zueticht
die hie en al die broeders had
de gewoelt. want hie noch mit
groter blyfscap vander sue
ticheit dier die gebenedide voe
te onser vrouwe op hadde ge
staen. Ende doe die abt wt
sine worde dat selue onderwo
de had. liet hie by rade somig
vande ousten broeden die ste
ne wt breken en tot ewiger
gehouchnisse des wonderliken
mirakels mit factuaru op ee
bequere stede legge. Dus moge
wi sien en soe te segge mitte
hande tasten. dat sie selich sy
die vrede maken. Want sie ki
der gods sullen heiten. Dair
dat is des capittels recht te
gens beuist. dat die gene die
van buten nae wt bisinge
hours geestelike habits kinder
gods schone te wesen. als sie
gene vrede mit hore broeders
ende eendrechticheit pine te
halden. Des helige naems
kinder gods te heiten o lberdich
werde pine sie he niet haeste
lic weder te kiere. tot vrede. so
der welke niemant god sie en
mach. Laet ons dair o myn
lieue broeders o sen heer bidde
dat hie nutter sueticheit des
helige geestes alle bitterheit
der twidracht wil wtdoe. En
alle omynne dair somtijt gees
telike meschen die in ene ge

mevne leue tsame leue. soch
like mede beaert werde. Op
dat wi van ene syne en van
ene wille als kinder gods en
kinder des vreden inde huse
des hen ewelike tsame moge
woene. tot welke huse niemant
comen mach. hie en heb hie
vredesa gelbest mit sine eue
mische. **Hoe quaet dattet is
onachsamelike die psalme
te lesen. dat xij capittel.**

Die propheet dauid ver
maent ons dat wi de
dienst gods de wi da
gelix sculdich syn weerdlike
en aedertelike sullen betale
daer hie secht dient de heer i
anet. Maer want die cracht
des meslike herten van syne
wijer roecht geneicht is tot v
sumelht ende onachsmeit.
ende lichtelike in geestelike
oeffenigen vlauwet. Watter
vduetelir is al toes een dinc
te segge of te lesen. Hoe dact
mi wal weerdich ende oube
lik wesen. op dat die dachsme
vbetert mochte werde te ver
tellen. hoe onse heer ihus xps
selue eens clerics onachtsame
lesen. dat hie als blasphemie
tekende. he gelberdicht heft
te berispen. Op dat die herten
der vsuineder mesche tot hore
beterige soe veel te bet of wake

moge werden. Als die hoghe
mogetheit ons here meere is
die ons van deser vsumelheit
berispt. Die helige aino archy
biscop van colen. die dat closter
tot syberch heft gesticht. daer
die sy helige lichaem rustet en
vruachtet die glorie der gemey
re vruenisse. hoe helich hie was
en hoe groit hie gereket was.
inder heliger kerche. dat is ap
baer al den genen die syn hys
torie hebbe gelesen. Dese eerw
dige priester gods waneer hie
hem vander orusten der dinghe
van buten wat af trecke mocht
soe plach hie mit ene clerck.
die he daer toe bequaem doecht
wesen gern psalmen te lesen.
Niet dese clerck die totte helige
kerck niet wt vruchten en wart
getoeghe. mer meer wt dwagen.
dat hie sine heer niet weigen
en dorst. vdroet herde seer soe
veel te lesen. waer om hie al
soe volcomelike niet en las.
alst wat behoulich had ge
west. want hie sloech somtijt
wat halue worde ouer sotijt
wat heil worde. **V**nderlijen
alshie inde eynde der psalmen
der helig drievoldich glorie
segge solde. sloech hie gemey
like die middelste psalm ouer.
Die helige biscop was soch
uoldich dat volcomelich te

162
seggen dat hem boerden. en
opten den syn der worde te dā
ken. soe dat hie soe nauwe niet
en wist wat die clerck las. En
want he niemāt en berispede
vander quader gelwoente. soe
bleef hie daer vaste bi. Op ee
tijt doe dese goede biscop op
syn bedde lach ende wakende
houde hie ene alst mit haest
en onachtsamelike segge.
Gloria patri et spiritui sancto
ende dat and werue en dar
de werue en dat weder hāle
de. Ende doe hie niet vstaen
en coste wat dat bedude wart
hie wat ontsape. Ende hie
sach den alre scoenste boue
allen kinden der menschen
onsen heer ihu xpm. die sy
een hant wtgesteke had. en
den dume ende de clynen
vinger neder hiele. ende die
ander drie vinger wt stauf.
en mitte vinger sijre ander
hant wyden hie opde wsten
vinger vande drie ende seide
Diet dit is die vader en wort
wees hie opte middelste vin
ger en seide. dit is die soe. En
daer nae opte derde vinger
wysende seide hie. dit is die he
lige geest. Ende voert seide hie
wat dat die gemey helighe
kerck dese drie psonen onder
ene waen god eert. en aebet
waer om en berispestu die

blasphemie dyns clercks niet
die alsoe duck als he boert die
heliget drienoldicht glorie te
spreke. nu die die middelste p
soen bin mit allen achter laet.
ende geen glorie en geest. Doe
die puester gods dit genochli
ke visioe had gesien. Want he
otwaech. en had grote ynucht
ende blytscap daer van in syn
hert. dat die hoge mogetheit
gods hoer gewerdicht had he
te apēbāen. En dat he inden
geest had gehoert dat wōlde
hie die mit oere proeue. en liet
de clerck die mit he plach te le
sen tot he come. Ende als sie
tsamē laesen hōlde hie nau
we toe hoe die clerck las. Ende
hie vnaemt claerlike dat hie
alsoe duck als he boerde der
helig drienoldicht glorie te
spreke die middelste psoe ou
sloich. Waer om hie als hie
wal vdiēnt had. he seer scerp
pelic corrigerde. en beual he
seer neerstelike. dat hie bescei
delike en ynuchlike die helige
wōrde gods solde lesen. Dese
helige biscop bekende oumuis
die apēbarige gods. den wie
hie wal vborge dinge apen
baar maect. alle die tribulacōe
en druck en liden die het totte
eynde der werlt inder heliget
kercke op staē sullen. Ende doe
hie weder tot hem selue quae.

Was hie van vrenisse des
visioens niet alleē in de geest.
mer oue mede in de licha te maē
seer ontset en crāf. En doe he
goode geestelike manē seer ba
den. dat hie die wōderlike din
ge die he god geapēbāurt had.
tot stichtige der gelouig me
sche wōlde segge. Antwōrde
hie alleē mit deser stemē. Wee
wee allen de hoēke der eerden.
vandie die biscoppe hietē. en
die ziele regiere solden. die mit
houre lerige ende goede exēple
die mesche die hem beuaele
syn tot douchde solde halden.
op dat sie gade pure dienst
bekyfen mochten. Dōurt meer
hoe seer te scouwē ende te vlie
is dese quade hatige vsumel
heit. soe onacht sāmēlike ende
soe ondachtelike die psalmodie
ofte wat bedinge dattet syn
nutter haest te lesen. Ende
sometyt halue wōrde somtyt
hoel wōrde ouer te slaē. dat
wōrt genouch beklyst in de bouf
dat geheite is oser vrouwen
miracule. Want in die boeck
vint me. Dat een geestelike
ioffer was die nae de getal
der psalmē āderhalf hondert
engelsche gtuete alle dage der
moeder der barmherticheit plach
te offerē. Mer wātter alsoe
veel was. soe en plach sie sy

mit sulcker werduheit niette
betaelē alst sal behoulic had
gellēst. Waer om sie vāder selu
moeder ons hēn guetelick waer
vmaent. dat sie die hōdert en
gelsche gruete achter late soldē.
ende die wistich deuotelike al
dier toe behoude pine soldē te
lesen. Daer sie in apēbaerliken
betreets. dat gade ende oic hou
veel genamer waer een luttel
dinstes mit werdig vruicheit.
die veel dienstes sonder betei
melike nēdacht gedaē. Wat
moge die hier toe segge. die
dau groet betrouwe in hebbe.
dat sie veel psalme en ander
gebede lesen. en glorie daer i
dat sie in soe wter tyt ee qui
quagena ofte ene psalter w
nē wlesen. Ic bids hē dat sie
wt desen exēple wille lere. dat
god alsoe seer niet aē en siet.
hoe veel dienstes dat mē hem
doet. als hie aēsiet wt hoe gro
ter mēne dat men hē dienst
doet. En dattet mit recht gee
holocaustu en mach heure. dat
niet altesame en wort ofste
ke mit vuerig vruich. Mer
wonder yemat tot soe groter
volcomēheit wassen. oūmids
die barmhertige gracie gods dat
hie veel goets mochte doe. en
dat al mit groter vuericheit
volbrege. die en is nae ihout
der scrifte geen ewe geset. mer

163
alsoe als hie in desen leuen
bouē gant die vdiensse der o
volcomere en sonder verdriet
des lichaē ende der ziele dat
goede sūt seit. Goepu hie inde
toecomeden leue een ou groet
gellēcht der ewig glorie als
een sterne die veel claere is
dāe die andē ewelick besitte.
**Hoe quaet het is de dūgelike
dūnst gods niet deuotelike te
doe. Dat xvij. capittel.**
Die hoge pphēten alre
edelste der priarcken
ende der conigen die he
lige conic dauid. de die heer
als ene man nae sine herte
niet en want mer wōis. die
alre iest van alle sterflicken
mēsche die chore ordiuden
die psalme te singe. en de heer
te belie. wat syn barmhertich
is inder ewicheit. die die gelege
heit des huus gods en die ordi
nacie der singe sijnē zoē sa
lomb bescreue gaf. ende seide
hē dat sie hē vander hant gods
bescreue geseynt wāden. Be
wist dat claerlike dat al die
gracie al die cierheit ende al
die doichde. die dat eerste the
rusale dat onder die last des
vleisches en der sūde lūchtet
in deser ellende ye mocht heb
ben al is gecome vander vol
heit die dāe is ynt hemelsche
iherlm. dat hier bouē is dat vry
is. dāe sie al deelaftich sijn.

in dat selue dāw me bi der
straten singet dat alle suet
te allēluia sonder op hulde.
Nae Welke exempel die kinder
der myſchen mit godliker
mynē mit suetheit mit o
noselheit ende mit hēlichkeit
nae hōwe v̄moge bequemel
ke gecieert pine den ouerſten
hōwe hōwe ſcepper mit ſtediger
v̄nuchheit te laue ende te bene
dien. **A**ler hoe groet loe ende
v̄dienſt dāw in gelege is. den
hēlige dienſt gods dachs en
nachts wāw te neme. **E**nde
hoe groet perikel dāw in is
gelege. dat een mēſche hem
daer ſond̄ noytzake aftrect.
dat willen w̄y nu mit t̄beē
exēpele bewiſen. **O**p dat den
genē die w̄t vuericht̄ des hē
lige geestes die hēlige zang
der psalmē wāw ſmact. ende
voet die ſwāw lanchheit niet
v̄veert en ſyn. mer mit leue
dige ſtēme en mit vueriger
begerte hōwe ſcepper pinen
te laue. ende in ſine dienſt
hōw liden pine rey te halden.
als ſie blidelike hōwe hoe hōw
w̄erſe gepruyt w̄erde der g
cie gods moge dāw w̄eſe.
En die gee die hē van hōwe
ſelſe laueit en trachheit v̄
w̄ynē laten. ſoe dat ſie god
niet en ontsien. en hē niet en

ſchamē voer **I**n mēſche. mer
iſtrockē hē vander sueter ge
nochliker geſelſcap. der geen
te die blidelike den heer dienē.
ende ſie haesten op hōw bedde
en op hōw ruſte te w̄mē. op
dat ſie niet en v̄ſumē aē te
merckē onder hoe w̄rede tyra
ſie hē ſelue geue. ende op dat
ſie nae deſen leue om hōwe
lauheit w̄ille in die hēliche
pine niet en w̄mē. en mit
deſen v̄veerlike exēpelen
alſoe v̄maect w̄erde. dat ſie die
ōgevallige lauheit van hem
pine te w̄erpe. **D**oe die lieue
hēlige vader die w̄t mynen
alle geesteliker suetheit w̄er
delike te noemē is ſure ber
nart die iſte abt vā clāen
dāw dat volcomē geestelike
leue van dē vader der lichte
daer al die beeste ganē af w̄
men bouē allen myſche die
in ſine tiden opter eerde w̄āw
volcomelike had geleert. en
dat vout w̄yde en ſyde w̄ele
geſlechte lande en tongen
mede deilden. **E**n vā dē gauē
goeder myſchen veel cloſten
mit ſine broeden t̄ymēde en
beſette. **D**oe w̄art hie vā den
alden abt der ſtaet vā mens
gebede een cloyster te t̄ymē
ende te ſtichten dat gheiten

167
Wuert euerbach. niet veer vā
de rin. ende tse milen vader
staet van mens. Dit cloyster
was ouermuds die bndictie des
helige vaders te mael seer. en
nae volchde der moder daert
wt gesprate was vuerchlike
in alre geestlicheit. En wort
i corte iaen van goede broden
ende van mercklike platen
en in tytlike goede seer veer
noemt. Soe dattet boue guir
i alre geestlicheit en i menich
uoldich der goeder broeden
al die cloysten van duutslade
Die goede lude die daer bi wo
nen en oir somige die daer
veer af woent werde getoye
vanden goede roeck der douch
den. dier helig geselschap. en
soeke daer hore taet. hoe sie
gude behaichlike sulle leue.
ende begen mitte gebede der
heliger broeden geholpe te w
den. Ende die arme begen
van hore milden almissen
gespust te werde. daer oir so
mige grote lude nae der werlt
hou houchtyde plage te halde.
Van welcke een eerbaer viddet
was edel gebore en vroe in de
schipen. en niet miy bue in
den douchde geheue heer ghe
coradus die die houchtyt oser
vrouwe lichtmisse daer gern
plach te halde. En tot eeren

ouwer lieuer vrouwe wolde
hie die mette vande beghyn
totte eynde houte al wt. die doe
dier seer lanc was. Op dat
hie al der heliger broeden ge
bet declastich mochte werde.
Ende dat sermoe dat daer ge
dae wort mochte hore. En
als hie nae dier glorioser pro
cessien die houchtidelike mis
se wt gehout had. werdelike
mutter gotliker benedictien
gestoret mochte te huys gae
en brenge al sine gesyne die
benedictie. Want al was hie
mit werlike dinge van hute
becomert. en werlike dungen
moste dincke. Want om oir
modelike wal bekende. dat
hie geen vruchtbet wijgaert
en was. hie was nochtat seer
bereit als een goede bigge den
geestelike wijgart mit sine
vruchte te othalde. en te sterc
ken mit sine gane en myt
sijre goeder gunsten. Het ge
viel op eenre tyt dat he sulke
saekke voir vielen dat hie in
deser voer seider houchtyt. niet
te tyde en conde uit cloyster
gecome. Ende doe hie altelaet
uit cloyster quae ende moede
was en laet toe bedde ginsf.
Want hie soe vaste ontslaepe.
dat hie niet te mette en hou
de luden. En doe hie een wile

Dar nae ontwaek wart. ende
die broeders horden singe. vort
hie haestelich op ende quame
indie zudzide vander kercke.
daer die gyste den dienst gods
plage te houen. ende zat al dro
uich voer een altaar. En als
hie soe zat pynde hie als hie al
re best conde. weder te haelen.
dat hie te laet was gecomen.
en had gern des ynighe sayes
ende der vueriger bedinge die
dau grade geoffert worde deel
africh gellieft. Mer hie wart
soe van syre slapericheit ge
mout. dat hie he tot grade niet
en coste gegeue als hie gern
had gedue. wart om hie seer
toornich op he selue wart. En
want die mette seer lanck was
soe stont hie somtijt op ende
cloude sy vorchtoest. en dede al
die wer die hie conde. op dat
hie sy slapericht solde vbinen.
Ende als hie onder merqste
hoe vroelich en hoe vuerichli
ke die broeders songe. soe was
he sy selfs slapericht bederli
ke zwaer. ende hie sprac mit
grote vreden tot oren heer.
O heer god wat vdrachtlich
is dit die die menslike crachheit
hoge boue gaet. want deser
broeders arbeit is boue mens
like natuer. En om dine wyl
schine sie alle dage te steruen.
Ende dau sie alle dage mit

vasten mit wafte ende mit
zwaen aerbeide geoffent wer
den. en vander nacht nauwe
en wench tids geslape hebbe
ist groet wonder dat sie dus vro
lich en vuerichlike houen sepper
lauē al de nacht moge. Ende
ic ogevallige sundige mensche.
Wat die metten nu en wench
liger is soe en kan ic niet een
luttel liden om mys hen wil.
dat dese kinder gods dach bi dach
om den haep des ewige leue
blidelike liden. Onder des dat
hie mit dusdange gedachten
en dage ouer sye selfs traucht
becomert was. wiele he sy oge
en wench toe. het was een
cozt slaep mer het was zelich
visioe. En hie sach vte thoer o
me tste eerbar psonē mit he
melscher scoenheit in moniste
habyt. die tot he quame dau
hie zat. Ende die een van he
beide sprac he toe al fatwode
de op syn gedachten. die hie de
inden hten had. lauēde den
zwaen arbeit den die broeders
hadde inden lange mette. hie
en sprac he niet toe in diuit
scher taelen mer mit ene su
uerlike lutyche vers en seide.
Talia posse pati soli merue
beati. dat is Alleen die zelige
vdiene soe danige dingē moe
te te liden. Ende alsoe vroē

als hie dat gesecht had. Want
die ridder ontwaek ende louf
syn oge op. mer hie en sach nie
mant. Ende got gaf mit enē
grote mirakel dat die ridder
die ogeleert was dat vers was
te onthielt. Ende al waest dat
hie niet betē en coste wat die
sīe des versen was. Want hie
en tswelde nochtat dair niet
aē. het en solde wat guets be
dude. hie was wort al totten
gnde der mette sond' slaperic
heit vuerichlike in sīe gebede.
ende hē blanchde seer naede
dach. op dat hie bi yemat mach
te wme diet hē bedude. Wat dit
verste merde dat hē vā gods
wege geleert was eert hē ve
gnet. Ende doet dach was ge
worde ende hie tyt mochte
hebbē te spreke. ging hiet
melik totte prior dat een goet
geestelik man was ende sei
det hē altesumē. hoet hē inder
nacht was gegaen. ende wat
hie gesie had. en wat hē ge
secht was. Ende doe die prior
begeerde dat hie hē dat verste
solde op segge dat hē was ge
secht. Sprac die ogeleerde ma
volcomelike die latijsthe wordē
een werue en and' werue. hent
dat sie die prior skal gewesticht
had in sīre medue. Na dese
wonderlike dinge volcht dat

165
meer te vskonden is. En wat
hē dat veers niet alleen o sīe
wil. mer omer meet o der an
den menschen wil was geapen
baert. Als dat hie der geente
welk' statafucht hie inde diet
te gods soe seer vskodende een
genouchlike propheet hie solde
werde. al onse heer noch apē
buulik' nae beke isde. Wat alsoe
vroe als hie die wordē die hem
gesecht waen. die hie selue niet
en vstont de prior gesecht had.
die hē wort de sīe dair van
bedude. Als dat alleē die zelige
vdient hebbe sulke aerbeit te
moegē vdragen. Was hē alsoe
heel vgete dat hie een wort
dair af niet en had onthalde.
of nae en coste gesege. Waer
vā hie alsoe seer gesticht was
vā der grot' gracie gods. ende
hie bekende dat die ouerste
heer een verbaerde des cloysters
Ende hie vestichde hem een
deel waerlichster rinte wt sīe
goede. die hie out skal betulde
alsoe lage als hie leude. Soe
wie dien die sorge sīne licha
melik' crancheit wt hē kan
setten. en al sūdey modicht
ende hē strenge ende vudhka
berhysen inde dienste gods. die
mach soe veel te sekerlike hae
pende vskachte die zelicheit
des ewige leues. Als hē god

gewer. Dicht heft mit dese ver
sen mirakel den haep synre
vriſcoerere te stercken. Dese vor
seide prior was een man van
grote heilicheit cloisf ende
voersienich in werlike dingē.
die syn cloyster inder vveerlich
twidracht der heliger kercke
die vanden keiser frederich bi
des pauwes alexanders tyden
was gemact mit wonderliker
cloisfheit onthielt. dattet niet
mit allen vdozue waert. Dese
knecht gods was onder anden
gheestlike graue gegene en va
gade had ontfange van sond
liger gracie dat hem somtijt
gegene hoge gotlike dingen
geapebawt worden. Ende al
soe als hie vanden hellge en
gelen duisf mylike getroust
waert. soe wart hie ou van
den bosen geesten op dat hie
te puere ende te reyre solde
wesen somtijt seer verveert.
In dien selue cloyster was
ou een ionck monick gelyue
broeder herlick va straesborch
gebaen. die alte sterck en wal
gehilde was inde licha. mer
inde gheest was hie seer mae
ger en cleymodich van hten.
Welker leider in desen tyden
veel gevonde werden. die meer
te anxt hebbe inden licha
wat vmagert te wden. daen

Die heliche pyne esbeluf te
liden. Dese ionge ma was va
allen goede broeden gemect
van sundlinger lauchheit en
traechheit in allen dingē die
dair hound totter helig oude.
mer totten dienst gods was
hie noch vwilliger ende onbe
reider. dat hie nochtat veel be
ter vmoucht solde hebbe daen
menich ander die dair altoes
bereit toe waen. had hie han
niet vader traecht niet late
vbjne. Want gemeylick plach
hie yter metten te bliue. op
dat hie sine vollen slap mocht
crige. Die goede eerbodige por
plach wt vadeclik sochtuol
dicheit nu int apebaer. nu
alleen. nu vmanede nu bidde
de. nu scheldde. alte doe dat
hi coist. Wat hie geen wat
beters dair van gesien had.
mer het was alte vgefs. Wat
hie was veel meer sochtuol
dich om dat gemack syns ly
chams dae om zelicheit sijnre
sielē. Ende alseen onwys waer
diere der dingē woede hie die
onvruchtber die niet goets
vout en bracht. en der armer
wedue en dede hie geen bare.
Dus geschiedet op een tyt dat
dese ostichtige broder die al
vloet dat wat arbeidelic ende
wat pylus. schae te wese vte
chour ging. als hie plach te

Doen op dat hie sijn mitten
als een sieck broeder cort mo
cht ~~mocht~~ af lesen. ende sine
vleisch genoch besen. en gae
mitten wste weder toe bedde.
Mer onse heer wolde de goede
prouer toene dat hie alte recht
was beueert. indie dat desen
lauesse broeder duck plachte
vmane ende geen wat vuc
tiger gehad had. en louck he
sijn ogte op. en gaf he te be
keyne. hoe quact sy vsamel
heis en omer sy vkertheit
was. Wat hie sach dat alsoe
vrouch als hie vt sine stou
traet. en voer die grade des
altaus alleen mitten hoefde
en benich mygede. ende vt
der chow doue wolde gaen.
een seer zwart diuel hem
op sine hals sprac. en dreef
woderlic gebeec scuddede vro
like sy hande en sijn hoeft. en
dwaelslike scaterede en cret
he soe al totter doue des sijn
huus. dair hie sy mette vout
vt solde lesen. En doe hie
dair weder wt quae. en te
bedde wolde gae. ginc hie
die wrede rider weder op sine
hals suttē. ende als een vreet
rider bracht hie on bidier ste
de. dair hie tot sijn selfs on
behoef rusten solde. Och hoe
veel zeliger haddet he gelleest

en hoe veel wysliker hadde
hie daer de gedaen. dat hie
die helige huchheit des god
dienstige beestkes gods ma
gevolgt had. die in goed sun
pelheit sijn hte tot gade
seide. Ic bin gelborde als een
best boec di en altoes wyl u
mytti besen. Op dat hie die
op he had moge drage die
op dymt opten onder gach.
om te vderue die sunde en
die gerechtich op te richte.
En niet die die vou een lut
tel tytlik genouchte die ose
lige myschen die he volgen
bestrieket mitten ewigher
ozelicheit. doech die geen die
den aart gods va he werpe.
die en mach niemāt corri
gien. War doe die goede prou
die sy zelicheit geen gesien
had. he vmanede seide. dat
he god getoet ende geapebart
hadde vsmide hyt te houe.
Doe dat hie die dat selue gees
telike schyn. dat hie buten
soe lang gedrage had. niet
langer en wolde drage. ende
volchde de ruit des riders. die
on soe lang geredē hadde.
en liet die helige oude altsa
me wese. en wart een arch
vlope monich. Op dat hie in
desē valsehe goede deset wark
sy dage mochte toe brenge.
ende in een put neder valle

toe

inder hellen. Alsoe als wy
daen haepē dattet exempel
dat voer gesecht is de genen
die geen inden dienst gods
arbeide willen genouchlic is
te houē. **Goē** ist oic noit dat
die gene die hē selue teder
en weecklic halde, en niet
voldoe en willen dat sie hē
vandt. Ander exempel myt
rechte bedroeuē sullen. Ende
die gene die god stercheit
heft gegene inde lichaem
en dau toe goede stemē heb
bē, ende mit leliker lauheit
vsmade trouwelic te arbei
den inde dienste gods, die
moge wal sorge dat hoer
leeſte dien gelick sullen wer
de. Welcs ogevallige leuen
wy vour bescreue hebbe, dau
noch erger apostasie nae
volchde. **Goē quaet het is
lauke en traich ide dynst
gods te wese, dat vij. cap.**

Wout meer vā onach
semec vsumelheit
en slaperich in de
dienst gods en vā menig
hande fantasie en bespotti
ge der diuele die de lasten
en trage die ide chow slape,
oumids ingene der diuele
lide. Vint men volcomelike
bescreue inde apearingen
eens helige knechts gods
die in een cloyster woenden

van Ierouē vā cisterſien
in ingelant dat strata flou
da hiet, den god tot vmanige
ander knechte gods mitten
geest der wiſſenich woderli
ke haddet vnuillet. **Goē** dese
knecht gods van sijre ionger
ioecht die eersche dinge leer
de vsmade, en die hemelsche
dinge myden, en die helicheit
der oude strengelike te halde.
Goē gesaedet op een tyt ind
hoicht tyt van pinxten, doe hie
in der nacht dat vze wercz ho
de vallen, en hie onser vrou
we mette began te lesen. **Doel**
de hie dat hem een nye vnuich
vā gade igestout wurt, die
al die mette doir meerre en
meerre waert, ende mit wo
derlic blytſcap sy ziele en oir
sy licha vluichtichde. En doe
die sijnz gebenedyt de heer
alle wercz des hen, daer alle
creature genoedet werde de
heer te benedic inde choer vā
de broden was begonē. **Sach**
hie mit sine vleislige ogen
dat in een vinstet dat teges
hē was, die engel gods mit
groter claecht in quae mid
de int choer, en had i synre
hant een soeuerlick wyrocks
vat, dat gevult was mitte
hemelsche wrocz, ende ginc
voer dat hoige altaer en wi
rochte dit, als mē in groten

167
hoychtide plecht te do. Ende
dair nae wroockte hie die broe-
ders aē beide syde. die vuerich-
like den heer benedide. en maek-
te sie deelastich der hemelscher
benedictie en sueticheit. En
doe dese quame totte vers te si-
gen. Benedien wi de vader en
de zoen en den heilige geest. quae
die engel voer den broeder die
dit visioe was gegeue te sien.
Ende doe die broeder mit vueric-
heit was ontsteken alsof hie
segge wold mitte propheet.
Ic loef op mine mont ende
toich nae my den geest. Wat
ic begeerde di geboede. Ende
hie begerlike vhalde syne adē.
als dat hie vuerichlike dat vers
singē mochte toe laue der hei-
liger drienoldicheit. Ende siet
die engel nae vte wroock wat
een caele die seer heet was en
suuerlike lichte. en weep sie
dien broeder in sine mot. die
vout al syn lyf dor gins. en
maekte van byne bernende
mitte alre suetste brande. Soe
dat hie mitte pphheet mochte
spreke. die lyer heft vanden
hogen een vuer geseint in mi-
ne gebeente. En als dese bee-
nede caele die alle onduichde
in hē vteerde dus seer brade.
en mocht hys niet vdragen.
mer hie wart bleek en amech-
tich. en viel neder ter eerden.

Ende hie wart van de broe-
ders opt sieckhuus gedrage.
dair hie drie dage lach sond-
ruere als of hie doot hadde
gebest. Nae drie dage op die
selue vre dat hie in dit visioe
was begrepe. quae hie weder
tot hē selue. ende was mit
dese hemelsche vuer alsoe
purgiert va alre vleisliker
gebrecklicheit. dat die ziele
pleecht te bezwaen. dat die
dinge die veer va hē waen
hie alsoe tegelbordich sach.
Ende die bewuge dair syn
broeders wakende ofte slape-
de mede gemoyt worde. die be-
kende hie. en waur sie wtge-
come waen ende hoe sie sy
scouwe solde. Doe datter
veel vande broden ofsteken
worde tot meere vuericheit
aē te neme. Dourt seide hie
hem dat alle nachten sond-
linge des sonedachs of enige
ander hoychtijt otellike veel
duuele int chour quame. als
die broders hore mette songe.
die anders niet endede dien
dat sie hore spottige dreuen
mitte broeders. die dair ston-
de en songe. ende in menige
manier hoer aedacht pyde
van gade te trecke. en van
dien dat mē daer sang. En
als sie ene vnaeme die wart

Was
slaperich. ~~Was~~. Daur dreue
sie veel boses gebeers vor. en
ginge vanden ene totte ande
ren. en mit sulke wāen sie
seer wā toe vreden. Die had
de lelike caproens op hoer
hoest die van ouden dreyne
doeken tsame wāen geneit.
die seer vul stoncke als of sie
al vol ettes en dreyneheit
butē ende byne hadde gelbest.
daer sie hoer alre lelieste aē
sichten onder bedekte. als
of sie niet gern beken en had
den gelbest. En soe quamen
se voer iemat vande monike
en sage seer scarpeluf toe of
hie iet sliet. Ende vande sie
dat hie slaperich was. soe scud
de sie hē al die dreyneheit
des dreyne caproens i syn
aēsicht. en marcke daer ond
hē een gericht. soe dat sie dā
altsame quame mit woder
like gebeer. Ende alsoe lan
ge als hie soe slaperich was.
en ginge sie dā niet van.
meer sie brachte hē menige
lelike dromē ende fantasie
vor. ~~Mer~~ die sie suege dat i
den dienste gods wack wāen
en vuerichlike songe. daer
vloen sie af als vā ene vuer
Ende die adem tochte d' gee
te die vrolike songe. en vuer
richlike de heer lauede. ende
mochte sie niet vdrage. ~~Wat~~
dā onse volcomen selicheit

inden ewige leue sal wese on
sen scepper en onsen heer niet
alleen sonder arbeit en sond
vdruct. mer mitter alre mee
ter wallust en genochte esse
like te laue. Soe laet ons eer
onse oge geslate werde inder
doot. ende eer onse tonge die
dā toe geschape syn onsen
scepper dā mede te laue. lbe
der te niet gaen. al wōdet ons
zuer dat goede zaet des dā
tes gods seyen. ~~Want~~ als sy
tut coemt soe sulle wā mit o
spreekelike vroelichade. blide
like maen die ewige selicheit
Alsoe als dā en tegē die nu
distel ende dorne houre trach
heit ende lauhheit inder eer
houre vleisch hē niet ontsien
te seien die sullen maen dat
helsche vuer en ewige pine.
houre sūdiget cōsciēcē. ~~Al~~
die selue boese geeste die nu
raede totte sūde. die wrede
like sulle pynige. Die wreed
heit des boecks van der vader
leue. dat mē vā meere wē
dicheit heelt. al die hellighe
kerck dā dā die visionen
die in onsen tide geschen. stert
die wōde die wā nu gesecht
hebben. ~~Want~~ daer vint mē
gestreue dat doe die bose geest
ene hellige vader seide. dat
hie mit sine gesellen gemeer
like daer mede plage te wese.

Jaer Die broeders tsame plegte
 te beden. onsen heer haet dat
 hie he die waerheit wolde a
 penbaen dur van. Ende doe
 hie quaet dur die broeders v
 stadert wuen. sach hie die du
 uels als swarte moruacns
 lophe bi de broders en al die
 fantasie ende quade gedach
 ten. die sie he ingaue van
 byne. die besyden sie van
 bute. mit wttebendige teike
 als die broeders selue nae
 beliede. doe sie dur om ghe
 vracht worde. Doe dat sie
 clauwlike bekende dat die
 quade vkrude gedachte ende
 die vleslike neichlicheiden
 die de goede mysche in come.
 als sie syn inden dienste god
 oumids igene der duuelen
 he in come. Hie om ist ons
 allen noit dat by in ene be
 druckte geest en in ene ree
 nederde herte tot onsen heer
 roepe mitte pphheet dauid.
 En wil heer de beeste niet
 ouer gene die ziele der geen
 re die dy belien. en die sielen
 dyte arm en vgeet niet int
 eynde. *Doe quaet dattz is dat
 geestelike lude sachtelic nae
 den vlesch leue. dit rix mp.*
Hoe seet te ontsie is en
 hie vberlick is die py
 ne des vegerouers dur

Die heer nae den worde des
 ppheten af wasschet de on
 reynich^t der dochten van sy
 on en dit bloit iherusalem
 wt reynicht inde geeste des
 ordels en des brandes. Doe
 als onse lieue heer selue
 dou ene anden prophheet
 tuecht dur hie secht. *ick
 sal hou bloit reyn maken
 dat sie selue niet gereynicht
 en hebbe.* Als die pphheet
 ou op een ander stede segt.
 van onsen heer dat hie sal
 wesen als een tsame blase
 de vuer. ende als dat cruut
 der vulres. en hie sal sitte
 en tsame blasen en reyni
 gen dat siluer en puer ma
 ken die kinder van leui. *Och
 Och of sie dit aen wolden
 mercke die in lichtuerdich^t
 en in onachsemheit ende
 in slapericheit niet en ont
 sien houe tyt te vliese. Da
 desen vberelike ondersoeke
 houcht mi wal dat ic gelese
 heb in ene vgraderde boeke.
 Datter een monich lach
 op syn vscheide. die wt he
 selue quaet ende wart inde
 geest gebracht totte helche
 pine te sien. dur hie sach dat
 vberelic is te segge datter so
 mige ziele ae spete waen
 gesteken. en bi ene groten*

vuer worde gebraede. Dair die
altre wredste pyres bliesen.
ende strachten. en dede al dat
sie conde. dair sie der ofsaliger
zielen hoer pine mede mochte
vmeere. **S**omige sette hem
onder gloeiende isere panne.
en vgaerde dat sineer dat
vanden brennende zielen draep.
dat sie soe siedede en soe seer
stickede he weder op goeten.
dat de arme zielen die altre
oreedrachlyste pine was.
Dair nu wart hie geleit
in een stede d' vcoeltige. dair
hie veel ziele sach die als nae
gtrote swaen arbeide hem
daer ruste. **E**nde doe he die
engel die he leide vrachten
of hie wal wist. **W**at al die
wodeclike dinge beduden.
seide hie ney. **E**nde die engel
seide. **D**ie du sageste bi dat
ouer grote vuer brade. dat
hebbe mysche geseest van
dyre ouden. die al wist dat
sie grote sunde dootlike niet
en dede. sie en punde he noch
tant niet als die helige scrift
secht. **D**en he mit airt ende
mit weerdicheit te diene. **E**n
how disciplyn en how zibige
en how ander goede gheestlike
seden vast te halden. en den
dienst gods nachts en dachs
trouwbelyke war te nemen.
Mec sie walen meer curioes

en ydel ende ostedich. en trauch
ende slaperich en lichtidich.
en en achte niet hoer pfeessie
trouwbelyke te halden. als sie
sculdich hadde geseest te de.
En als sie nae den ordel des
altre rechtidichste richters
in desen pine die du gesien
hebbe. somige langer somi
ge corter nae eische houre su
den geseest hebben. en daer
purgiert en gerynucht syn.
Doe come sie ommits die gra
cie gods in dese stede der vcoe
lige. en v'achte hiet v'ul
delike die tyt dat sie toe ge
late sullen werde in die volco
me elbige zelicheit. **D**us iset
claer en ap'ebau dat dus di
nige visioen en ap'ebanige
vander goetdientre barmh
ticheit gods. soe veel te duze
getoent werde. als dat eynde
der werlt nae bi is. **E**nde
wat die boysheit soe seer wal
set en die laulheit en die ver
sumelht ende die trauchheit
en die myne soe cout word.
Op dat die w'v'core vrede
gods dau va wat ofsteken
sullen werde. en haep triege
dat sie de gene die sie mit al
houe hten begere. dair sie
gtroete armode vor geleiden
hebbe. sie altehant trousten
sal. **M**ec wat meytet dat

169
Dese voersende broeder such. dat
die hellsche pyres dat afdrup
pende sinner soe nauwe vgn
deiden en op goete in vmen
ge houe pyne. die dat die ge
ne die in dese leue houw lauch
ende houw traicheit niet en
ontsien tegē houw pfessie te
volgē. dien wordet al weder
op gedreue menichuoldeli
ke. dat sie hier vsuemt had
den. want soe secht onse heer
dit de pphet vande gemey
ne wue die nu purper was
gecleet. die mitte kelle der
vlesliker wallust en mitte
win der werliker houerdie
al die weelt droncke maect.
hoe seer sie houw selue ver
hoecht heft. ende inde weel
den heft gewest. soe wel geef
houw nu hulens en screiens.
Wie om lieue broders laet
ons vanden groten donce
slage of wake werde. en laet
ons aedichtlike houe. wat
die alre volcomēste monik
en die alre eerberdichste va
der die lieue helige honich
vloiede leere sunte bernart
die int sermoē dat hie dede
vā dagelyen ende van seer
scadelike vsuemeisse ghe
voelt. die int sermoē dat hie
dede vande leue ende doichde
tot zeliger ghehochnisse hū
bert die prior plach te wesen

tot claendaul secht. Daer hie
sijn broders seer in toe herdet
sijn voetstappen nae te volgē
Daw hie onder anden worde
aldus secht. Wert segge ic
v lieue broders woldi hūber
tus voetstappen nae volgen.
gy en soudet soe lichtelike
niet vallen in idelen gedach
ten. en in lichtidige worden.
noch in alre hande lichtuec
dicheit. want mit sulke di
gen vlesdy veel van uwer
tut en van wben leue. Die
tut vliecht hene. die me niet
weder roepē en mach. en al
gi meent te sculbe een cle
pine. valdy in alte veel gro
ter pine. Want dat suldy
wete dat nae dese leue in
der pine des verferuers hon
dert voldelike sal betalt wer
den al dat w hier vsumen
te betere totte vterste vier
ling toe. Ic weet wal datt
heet te doe is. dat een disso
luit of bonde mesche hem
bedwige sal. en die geen om
loep stille sal sitten. en die
geen calt sal leren wigen.
mer het sal alte veel swae
te wesen die grote pine nae
desen leue te lide die daw
toe houw. Hout meec hoe
sorchuoldich en hoe blide
ons houw te wesen in den
dienste gods. niet alleē op

Dat wy die gracie ons lieuen
heren moge vbeuen. mer ou
op dat wy die menichuoldi
ge stricke der losse gheeste mo
ge ontgaen. Daer secht dese
selue eerbredige vader in de
sesen vortichste sermoen op ca
tica ald' van. Daer d'aldige
onser regel soe en ist ons niet
georloft enich dinc te sette
voor dat werck gods. Si wel
ken werck gods onse vader
benedicus den hochtydelike
laef gods de me dachs ende
nachs inder kercke doet. dur
om soe wolden noemen. Op dat
wyt daer wt clarelake beken
nen solde. hoe vlitich en hoe
aedechtich hie ons daer to wold
de hebbe. Hie om vmaen ick v
alre liefste broders altoes pur
en neerstich te wesen inden
laue gods. soe neerstich dar
gi werdelike ende blidelike
voor den heer sullet staen. niet
trachlich noch slaperich. niet
geueende van olusticheit.
niet sparede v stemme niet
halue worde vout bregende.
niet heel worde ou slaende.
niet brekede die noete niet
mit wiflike gelude dore die
nase pipende. mer mit ma
like stemme. alst wal behorlic
is. En mit groter begerten
die worde des helige gheestes
vout bregede. en puer dat gi

niet anders en sult dencken
als gy staet in de choer ende
singet. daer dat selue dat gy
daer singet. Ic segge dat me
daer niet alle idel ledige ge
dachte en sal sculde. mer ou
sal me in die stede en in die
tyt sculde gedachte van tyt
like dinge. daer die broders
die die tytlike dinge beuale
sijn te besorge sotyt mede be
comert moten sijn. Oic en vud
icks niet dan daer op te dinc
ken dat gi een wemich daer
under heliger scrift had ge
lesen. of dat ic v mit myre le
uediger stemme segge in deser
soelen des heligen gheestes.
Dese dinge die gy dus lesen
of die me v dus predict sijn
seer guet en zelic. mer ten is
niet selich als gy in de choer
staet in de laue gods daer veel
op te dincen. Wantten heli
ge geest en is niet geneem wat
me hem op die tyt offert a
ders daer dat me hem op die
tyt sculdich is. en vgetede dat
me he daer sculdich is. Dit sy
des lieue helige vaders sate
bernarts worde. Ic bid v wat
sal me daer van ons voele als
wy ons niet en ocsien quade
en scadelike gedachte daer in
onse hten ouer te persen. als
die helige vader soe voelt. dat

men Inec sulke goede zelighe
dinge dien niet dincē en sal
Wie wort clauwlike die ostedic
heit onser herten ende gedach
ten gemeert. Geliker wt als
een dief die op eenre dieften
word begrepe soe dat die alte
volcomeste Wal suchtede ende
screide tot onsen heer mach
seggen. En ingae heer niet
mit ordel mit diue knechte.
Wat vor diue oge sal niet
rechtudicht werde al dat leeft.
Mer tis anders en veel anders
als wt mensliker crancheit i
den dieste gods de mesche som
tyt onutte gedachte in te co
me. Ende tis anders als een
mische soe onachsem is. dat
hyt neget vor en reket dur
quade ende vfuude gedachten
ouer te legge in syn hte. ende
die niet en pynt wt he te set
ten. Dair om alsoe als die zake
ongeluck is der geenre die he
van crancheit in dageliken
sunde of gae. en dier geenre
die waurlike sundige. soe sul
len sie oic ongeluck ordel ont
fangen. **Hoe quaet dattet is
lichtueerdicht en ideth i den
dienst gods. dat xx. capittel.**
Ende siet als ic aemerc
ke hoe dese vader die
een pphet gods was.
Die alte ozelichste wanbyse

171
170
sonige vfeer der broden berijst
ende segt. dat wy onse stemē
niet spaere en sullen en die
note niet breken. soe ic oemt
my een vberluf. diuf. dat
ic gehout heb vande eerber
dige abt des cloysters mori
mudo. dat ene geschiede die
niet en achten ripelike ende
gheestlike den dienst gods te
doen. Want der syn Wal so
nige al heft he god goede be
quae reetscap vleent totten
dienst gods. sie en wille sie niet
trouwelike te werck setten.
meer sie socke meer mit hore
stemē glorie der mische die
die glorie gods. Ende singen
alde dach waurlike. op dat hore
stemē niet vmoit en werde.
Mer als he wat bout te sin
gen. dair sie vande meschen
wat glorie moge haepē te
crigen. soe toene sie hore ste
men ende singe soelike. Mer
om seide die vorseide abt dat
tet in een der cloysten va der
oude va aster sien een mo
nik was. die he dair va v
blide dat he god een seer edel
stemē had vleent. mer hie
vonsbeerde sy stemē i den da
geliken dienste gods te werck
te sette. mer wat hie gern de
glorie der meschen had. soe set
te hie syn stemē te werck als

hem wat hochtidelic alleē
geboude te singe. Ende wat
hie alsoe sondlige goede ste
me had. soe worde hem sulke
hochtidelike sange dieckwil
toe geordnert. die hie blideli
ke sang. mer niet mit anre
noch oic niet ynuchlike mer
seer hochtidelike. Dus gesca
dent in eenre groter hochtit
dat hie al die getyde dou stot
mitte anden broden die trou
welike sange. mer hie stoent
of hie stom had gewest ende
sonder toge. *Mer doe die tyt
quae dat hie wat alleē sol
de singe. doe liet hiet seer ho
ge iubilerede op gauen. vōlent
like die noten op syre tongen
brekende. Ende doe hie dat wt
gesonge had. op dat hie wete
solde. Wie hie wal te wil geso
ge had. en wie hē den ydelen
sang lonē solde. Doe quae
dare voer hē dat niet allen
hie niet oic die broders die bi
hē stonde apēbaurlif. sie mach
ten een zwart duuelike oft
en swart kintke had gewest
en stot vor dese sanger ende
scudde syn hande en sy hoeft
blidelike ende riep. O qm bñ
cūtauit. O. O. hoe wal was dat
gesonge. *Wom sullen sie dat
wete. soe wie sie syn die vā gade**

genouchlike stemen hebbe ont
fangen. dat dat een vōbeerlic
quaet is. als dāur de duuel me
de willen te diene. en hē te
wil pine te singe. daer sie hou
te scepper mede diene solden
en een deuotelike ende otmo
delike iubilerede. *Hier o sullen
w ons mit al onser vlucht
pine onsen sang. te matigen
nae der goeder middel mate.
die ons nae onser oude vor
gescreue is. en onse regel die
w gelaeft hebbe te halde wt
wist elc by sonder en att same
int gemeyt mit zwauchheit
en mit anre ende mit groe
werdicheit otmodelike sange
de o sen heer. *Hoe quae dāur
is dat greeftike platen hou
vriede alle lief hebbe. dat xpc.**

Die apostel sunte pou
lbel sprekede vā den
prelate die gads ste
de bekenen. onder den mysche
die daer toe geset syn die sac
meten gods ende der heliger
kercke te ordnere secht aldut.
*Hier suet me nu onder den
scesseners dat een iegelic trou
we werde gevonde. Dit onder
suchen en achte leider sonige
niet veel. als sie dāur toe geset
werde. dat sie wat mede sorgē
sulle. wat sie late hē althāt*

Duncken. Dat sijn al maken
mogen als sie willen. ende in
houe plaetschap en sueke sie
niet allec hē selue. en niet on
sen heet ihesu xpi. mer sie heb
bē grote sozge voor hoer weer
like vrienden. en pine hē van
de goede des gecruyste houwē
de ryck te make. Ende dat sie
geswāre hebbe doe sie in die
platuerschap geset worde. trou
welic te halden. ende te belbāden
dat en otfien sie hē niet en wech
te bregen. Ende dat noch swā
te is. cōne sie remāt vā hoeren
neue soe veel late lere. dat hie
waer toe bequāe mach schine
te wesen. sie werde meer van
vleysche ende van blode getoge
daen dat sie hou zelicheit aen
sien. ende setten sie nae hē hou
stede te besitten. Soe dat sie
niet aē en sien dat vveerlike
ordel gods. mer als sie vā hie
sullen vācē en sien sie noch
dijt ourdel niet aē. Hierō soe
heft die almachtige god die die
vecheft die on glorficē. ende
die on vsmaden tot on ere bre
get getoent die ou grote pine
tot vmanige der leuēdig men
schen. Die sijn een als vorseit
is nae sijre doot lide most. dat
by dā om bescreue. of die ge
ne die god soe zwaerlike vtor
ne. daer ut vā vveert mocht te

171
werden. ende soe die zwaer wa
ke gods aē sien. dat sie die vley
like genechlicheit soe seer niet
en volchden. **E**n abt vā
enē cloister had enē iōgen die
sij neue was van enē kinde op
geroet unde cloister. soe dattet
een bequāe ionc mā was tē
worde. En doe die tijt quāe dat
hie betalen moeste dat by al
sculdich sijn. en hie vā hie
solde sceiden. en ~~de~~ o sijnē wil
die broders dzouich wāen. **W**at
hie redelike wjs en vorseuenich
had getbest. ende die broders
thame begonde te spreke. Wen
sie nae sijre doot in enē abt
kiesen solden. ende sie menig
hāde woelinge onder hē lude.
op datter geē onvrede onder
hē op en stonde. worde sie des
eens dat sie eendrechtelike wbol
den kiesen de die abt dā al
re nutste toe vepende te wesen.
sijn stede toe besitten. **V**er
leider hoe vast hie der myslu
ker nature in die te mynen
die vā houē bloide sijn. alsoe
lange als die myne gods niet
volcomelike af en sceidet vā
der myne deser werlt. **W**at
doe dese vorseude abt in der
vveerlike vze doe hie vte licha
solde sceide. alleen gedacht
solde hebben. op die gerechticht
thods. Ende den gene die hem

puerlike om gods Wille gaue
onder syn goetdücke ten bes-
ten solde hebbe geraede. Want
hie soe getagen vand' neich-
licheit syns vleisch en syns
bloits. dat hie sie niet op sine
neue. dair voer af geseelt is.
en prysden on dat hie geestelic
waer. en dat hie wal clouf ge-
noch solde wesen. in tytlike
digen. Ende al waest wael
een deels alsoe. nochtant want
des abts menige niet puer
dair in en was. sine brodere
ten alre besten te nide. mer
als die naevolgende pine be-
wysden sine neue groit te ma-
ken. Soe heuet he god gesber-
dicht desen selue doe hie nae
syns oemis doot dus abt was
gesborde te toene hoe zwaen
ordel hir om ouer he was ge-
gac. In dese selue cloister was
een stede die seer genochlike
was en vmakelick der natu-
ren. dair een suuerlike beke
hene liep ende veel goeder cru-
de wiesen. die genouchlic wa-
re te sien. In deser stede plach
die vorseide abt doe hie noch
leuede i de licham sy synne
sonityt te vmake. Ende hoe
die stede eenliker en genouch-
lic was. hoe sie bequamer
was die vstroide synne te vga-
dere. Welke manir va ver-
makige des luthas te sueken
dese hie abt bereider was nae

te volgen Dair goede oeffenige
der dochden. Soe hie daen op
een tyt dus quae om he te
vmaken op dese stede. hounde
hie als vten gronde der forey-
nen een steme iamerlike seer
en ende roep. O We O We my
ogevallige. Die abt wart wo-
derlike seer vbeert en beware.
Ende doe hie naere ging en
wat nauwer toe houden. be-
kende hie dattet was die ste-
me sy oemis die voir he abt
had gelbest. Ende hie in gro-
ter vvernisse al beuede vra-
gende Wie hie waur. Antworde
he die steme als vte gronde des
waters en seide. Ic bin dyn
oem en die voir dy hier en
abt was. en nu een ogeval-
lich geest bin. en du nae bys-
te gevollicht tot myre grot-
oselicheit en cofusie. En doe
hie he vzaichde waur om hie
soe iamerlike screiden. Ant-
worde hie wat ic beerne. Hie
vzachte vurt hoe dat wesen
mocht dat hie soe beenden.
dair sy goede geestelike leuen
meer rust en glorie seer te heb-
ben vdiert dae pine. Du bys-
te seide hie een zaeke waer om
ic die pine lide. Hie antworde
hoe comt dat by dat ic de saeke
by dyte pine. Wat die broders
seide hie die ic hou owerdige
abt was. doe sie socht te enen

man die hem tot selicheit hou
zielen mitte had gewest. hou
wil eendrechtelike in nu sette.
Doe toich nu leider meer die
natuerlike liefste die ic totti
had. daer dat voelē myre consci
encie. dat ic hē tuede solde dy
tot ene abt te kiesē. Hic om
bin ic vā den rechte oirdel god
daer toe geset dat ic in dit ele
ment des waters dus gepyn
cht ende gecruust sal werden.
Dair ic bi altsamē vberne en
vgaē te niet. Ende soe werde ic
weder gemaect die grote pijn
weder aen te liden. En wilyt
sekerlike proeue dattet alsoe
is als ic v segge. soe laet enen
metalen candelaur haelē en
sette allenstē in dit water.
Ende die abt liet haelē ene
metale candel die sic allen
ken sette in dat water. en mit
ene wonderlike mirakel smolt
die candel in dat coude wat.
als oft gesmeltet waer vā de
vuer. **N**ut hoe groter strengich
sulle sie dien geordelt en ver
doemt werden. die vā den goe
den der cloysten of der kercke
die hē beuaelē syn. hou vrie
de ryck en edel make. **W**erdie
de die abt soe vweerlike gepyt
te werde. die ene mā die rede
lick bequaē was wt natuerlike
neichlicheit meer dā wt voe

172
len syre consciencien Jede kiesē
tot ene abt. **A**lle dese dinge
die wy nu vtelt hebben van
meniger hande pericule en
vsumenissen wt ouzake der
worde des abts van claendaul
getardi. daer hie seide hoe soch
lick dattet waer lichtelic te
zekerē. hebbe wy mit corten
worden begrepe. om dat goede
simpel broders somtyt meer
veruert werde vā exempelē
dā vā worden. **W**at goede v
nuge hten soeken in de dinge
die sie lesen meer vuerighe
copunctien dā op blasende
consten. **E**n als sie die dinge
die gestiet sy in hou hte ouer
ende weder ouer leyge. werde
sie somtyt meer dā vā be
ruert die doechde te mynen.
en die odoichde te haren. dā
of sie veel boke ouer lese. **E**n
nu wy dit dus volbracht heb
ben. als of wy grote scout be
tult hadden. soe kiere wy ons
weder tot onse claendaul dā
wy wat vā gebadert waen.
om te sie die wonderlike werke
gods. **O**p dat die materie ofer
worde die wy vā den douthsa
me leue en vā de dure doode
der eerwduye māne van der
oude vā cistercie vou genoe
me hadde te vtellen beque
melick geyndet wde. **W**at

Die ruuerkens Die bi de weide
lyne loepe make dit mager
lant vet. ende doe dit doerre
gras wt spruten. Ende alst
syt al wal vruchtbar ghe
maect hebben. soe v'gadere sic
he weder in hore ueste oorspro
ngk.

*Hier begint dat sefte onder
scrit van onbysen scouwen
eens monicks va daendul
en van de pericule des o'bye
scouwes dat wste capittel va
desen boeke.*

Ouer onse lieue
heer secht tot
te helige iob
vander me
nichuoldiger
scalckheit des
oude viants
inder gelikenisse leuiathan
secht hie die senē syre man
licheit syn beruert. En leert
dau apebawlike alle mystke
mede. datter niemāt sonder
godlyc' gracie en hulpe die
otbindelike stricke syre sub
tilre bedrechnisse en mach
ontgaē. *W*iet wat alle de gene
die kerste mystke geheuen
syn totter hemelsche glorie
dier die houerdige sathanas
ouinuts syre houerdie is ge
vallen. mit gebare otmoē

Dicheit pine op te dymē. *H*oe
is ons allen noue te merckē
dat die helige apostel secht.
*H*iet dat gy wyslike wandert
wat die dage syn quaet. Ende
daer hie secht. En laet v van
den duuel niet v'sthalle. Wat
die duuel ouerformt he selue
in een engel des liches. *H*oe
sorchuoldelike merdi behoeue
sie to te sien. die op geset heb
ben wt begeerte meerre helich
inde clousten onse heer te die
ne. ende teges die geestliken
schulckheden mit geestliken
wapens te vechten. Want sie
warde bedraege ende sie wer
den mit alte ploper o'betent
heit v'leidt. die daer meynen
dat alleen die werlike mystke
en niet die geestlike psonen
schine te wesen. van de duuel
werde bedraege. *W*ant die
alre scalckste viant soe veel
subtilre ende behendiger stric
ke pleget toe te leggen als
hie siet. dat sie hoger sy opge
clome. op die leder der douche
ende vaster betrouwe hebbe.
dat sie otrome syn wt al den
periculen der groot see deser
werlt. *H*ie om willen wt die
alre zwaerste becozige eens
geestlike mans die hie in le
dicheit en in stedige z'wigen
scouwede creech. om te waer

ne Die goen Die gern scouwen
 Bullen Wy hier vtellen. Op dat
 die gene die vluchtich syn inden
 boeken te lesen en meniger had
 sentencie daer wt i houe me
 morie vgaeden. ende daer wt
 scoubede werde die worde omer
 niet en vgeren. **D**oe wie een
 onder suiker wil wesen der mo
 genthheit gods. die sal vdruct
 werde van der glorie gods. **M**er
 het is he nutter dat sie he inde
 anxt gods en inder heliger ot
 modicheit nader drucke. daen
 sie he puntlike wolden vmete.
 inde lichte der sorchluz. **C**ontem
 placien alte hoege te vliegen.
Doe daendaul was een out
 broeder die seer puer was in
 alle geestelicht. die onder den
 eerberdige vader sunte ber
 nart inde selue helige huse
 veele symxelen broeden een ex
 empel was eens volcomenen
 leuens. en seer ynuch was in
 dageliker oefenige der dechde.
Die om die zwaerheit synre
 wysheit ende om riphheit syn
 wesen vants. en om die grote
 helicheit syns leues. gerekent
 was niet alleen he selue mer
 ou den anden mysthe nutte
 te wesen. **W**aer om hie tot sy
 niatu dat een vade vnoemste
 cloysten is die ond daendaul hoi
 ren. abt is gecoure. **E**n doe hie

Dus was vheue. en hie stedelike
 dacht op den laust der plautscap
 op dat hie niet nae den worde
 des ppheten omerckende een
 see te wesen. hoe grote last dar
 is in die plautscap. **D**oe pije
 hie die **d**weerdicheit synre p
 lature mit sulker otmodicheit
 te hantire als ene goede gees
 telike ma toe houden. **M**er
 ten lesten leide hie die aerbeide
 like sorge van sine oude hal
 se ende voves rachel suuerlicht
 al en was sie al soe vrucht
 baer niet. vor lien vrucht
 bairheit die al soe arbeitelijc
 ende sorchlic was. **E**nde doe
 hie weder toe daendaul llus
 gecome. ende als een goet vov
 gellunt syn eige neyken had
 weder getregen. **D**ou sach hie
 sorchuoldelike syn consciencie.
 en syn begeerlicheide syns
 herten. en die betuerige syre
 zeden. die inder plaetscap was
 ongeschict gelborde. pynden
 hie weder te recht te sette als
 ene otmodige monich toe
 behout. **E**n nae den exempel
 syns helige vaders sine bene
 dictus woende hie bi he selue.
Ende als hie aldus mit geest
 liphendinge stedelijc was be
 comert. en van allen wtbe
 dyghen onlede rusten. **D**oe

gaf hie hem tot bedē en con-
punctie. ende tot goede gedach-
ten. Want hie wil wist dat te-
gen die feynde becozige der
wereldlyc honerdie en der vleis-
liker genechlicheden geen
crachtiger medicie en moch-
te wesen. Ende als hie mit
dusdanige gedachte stedelike
becoemert was. en daer grote
sueticheit in want. begā hie
om subtilike gotlike dingen
te ondersoeken. ende daer genoch-
te in te hebben. seggēde i vro-
licheit sye hten nutte psal-
mist. **W**oederlike syn heer di
getuege daer om **heftu** sin
mij ziele heft ondersocht. **E**n
Want hie die zelige offerhan-
de daer wi mede vloest syn.
ende gade mede vswent wer-
den. de hemelsche nutte vro-
cht der goeder werke stedelic
plachte offerē. soe was hem
die hoechheit des onbegripelike
sacramēts. soe veel te zueter
ouer te peysen als hie vaeker
die alre hoechste outmodicheit
die passie ons hsen daer mede
i sy hte had. **M**er och of hie
soe anruoldige en sorchuol-
digen souwē had geelbest.
als hie daer grote myne see-
toe te hebbe. daer die woederlike
houcheit deses sacramēts alle
menschelike vstadenisse boue

gaet. ende alleen stoet i de hei-
ligen kerste geloue. **W**ant de
hie woederlike veel woldē per-
sen. ende peysde hē seer vswon-
dēde. in wat manere dat brot
en die win die nie opte altair
seit vswandelt mochte werde.
mit lichaen en blout ons heren
ons vloesers. **W**olde hie dese
zaeke meer ondersoeken en nae
mysliker vstedenisse dat orde-
len daer hie solde. dat ons alle-
geset is inde geloue. **M**er als
die lieue honichvloede leere
ose helige vader sūte bernart
secht. **W**il die reden dat begripe ^{mit}
dat ons alle geset is i de ge-
loue. dat is meer een in breker
daer een gelouich mysche te or-
dele. **W**at sūte gregorius secht.
Dat geloue en heft gee vdiest.
als ment mit mensliker reden
mach ondvinde. **D**ese goede
oude mā en was niet genoch
sorchuoldich de raet des wisen
mans te volge. die dat raedt
dat die geve die houcheit vint
spaerlike daer van sal eten.
op dat hie niet weder ou en
geue. **E**n ou de raet des helige
apostels. die ons vmaet niet
meer te smake daer ons behoort
te smake. mer soberlike te sma-
ke. die die sueticht des woeder-
like sacramēts datte helige en
gelen obegripelike is. alte seer
woldē ondersoeken. daer hie d

ouerster mogecht gods on eer
aen bewysden. ende he selue stiet
aeden grote steen. Ende die
heer wort op he to: luych. ende
kiede syn aeficht va sine knecht
Ende doe die goede geest omer
die geest alre guetheit he die
clauheit sins godlike luyches
otouch. althant quae die boe
se geest en vdonckerde sy heer.
mutter dockerheit syre boysht
ende vmoide mit meniger ha
de facasien sy tbbuelastige ze
le. en brachte he in ostedige re
den menige tbbuelasticheit.
Want doe hie die dinge die de
geloue seer zeker en vast syn.
niet aefiende die mislike blit
heit mit apene oge meyde toe
bekene. is hie mitte rechte or
del gods vander sekerheit des
geloue gevallen in tbbuelaf
ticheit. Doe dat hie oumids
syre blinder vmetelheit. dat
hiet omogelich te wese. dat hie
mit syre reden niet en coste
begriep. Wat als die heilighe
apostel seer edelich bescreyft.
Dat geloue is een wese der di
gen die me haept. een argu
ment der dinge die me niet
sie en mach. Wat als iemat
dat dinc siet wat hapt hie die.
Ende ist dat bi gebaede wden
i dese sterflike dail in dese ly
cha der sunde en der doot dit
vduidelike te vbbach te. dat bi

mit onse ogen niet sien en mo
gen. op dattet ons inder vader
lande der elbiger clauht vult
moge wden. Dair god al in al
sal wesen. Doe laet ons daen
onse ogen bedwige vader sun
den der orustiger curiosicheit.
Want als die wise ma tucht.
die erfuisse dair me irst seer
toe haestet. die en sal mit eyde
geen benedictie hebben. Hi o
doe dese obwise scoeuer dese tbb
uelasticheit irst in hem ghe
baer wort. Was hie daer herde
seer van begaen. ende pynde al
soe seer als hie coste die diuelli
ke dockerheit wt he te sette. mer
hie en hads geen macht. Wat
ten is de vrien wail des mische
niet soe wal mogelich he selue
wt ene diepe graue te helpen.
alst he was inde graue te wil
len. Doe die die grote gulue der
vmetelheit dat coeder der geloe
ue af geslage had. Wart dat
scepken der consciencien des oge
vallige meschen va meniger
hande gedachte hier en daer
ghelborpe. Want die bose gees
ten pyndet mit alre clouheit
en sculckheit. die sie bi brenge
kosten. dat sie de sie vand seker
heit des rechte geloues tot soe
groter tbbuelasticht hadden
gebracht. woert tot o gelouen
en tot blasphemie mochten
brenge. Als dat hie nae de ere

pel berēgarij Des ketters. Die
een prince ende een besceermer
was der bofer ogeloeue voele
solde ende vast halden. dat de
substācie des vrouws en des wīns
niet vbandelt en worde in bloes
sche en in bloetons hēn. **A**er
die almēchtige en barmhertige
god die sine knecht wat van
de bose geest had laten quelle
ende halslingen. op dat hie lee
re solde niet alte vmetel te
wesen. die hie oic doe hie die al
re houchste vborzgeheit des ge
louen dor sien wbolde vallen
liet van de rechte geloue. en
wbolde hie nochtāt mit ulle
niet late vdrinckē. hie ginc
daer om aldus in enē iamer
like scij. ende wurt droge en
druckich in hē selue vā bāgic
heit syns geestes. en zelvarich
der becorige. ende v hēlyg mī
sen. daer hie soe grote begerte
toe plach te hebben. en dorste
hie nu niet geneke. **D**oe dat
hie selue wā droeflike bekende
dattet sijn vmetelheit scou
was. dat on god in die zekere
becarige had late vallen. **E**n
in cente woderlike manieren
bekende hie wā. en het was
hē seer leet. dat hie in die qua
der dwalige was gecome. noch
tāt en coste hie die docker dwā
linge en twielafticheit niet
wt hem gesetten. **A**ls sunte

gregorius secht van sēe maria
magdalena dat sie ofen heer
mīden en twielde. **E**n hoe
hie meer op die vnuicheit dach
te. en op die weerdicheit die hie
totter mussen en totte helige
sacmēt plach te hebben. hoe
hie bitterliker bescreiden die
bazerie daer hie doe in was ge
come. **D**yt iamer deser quader
becorige wurt vā dage toe da
ge meere. soe dat hie niet alle
vā bynen mer oic van buten
daer vā vgingk. en soe zieck
waert inden licha dat hie die
vmafige of het sieckhuus
moeste soeken. ende sine tyt
soe hēne bregen als hie best
coest. **E**n geestlike kinder die
monike van fufnacu wēlyc
abt hie gelbeest had. horden
dat hie inlyke zuete vader
in soe grote lyden was. ende
quamē tot hē ende spraken
guetelike toe. ende baden on
vriedelike. dat hie mit oer tū
ke wbolde tot fufnacu. of hie
oumuts die inlyke dienstaf
ticheit sijn kinder wat weder
tot hē selue had mogē come.
en die becorige vgeten. daer hie
soe seer vā gequelt wurt. **A**er
alsoe als die poete edelike scrift
die ouer die see vaen. die ver
wādele hie stede. mer sie bren
gen hē selue al mede. **E**n als
die wīse man oic tuecht. **D**ie

god wil vergete. Dien kan nie
mant bezoeude. Dus en cōde hē
die vādēlige der steden ende
al die mīslīcheit die hē die bro
ders conde bebwisen. die tswue
lasticheit syns hten ende die
zwaer bezōige niet dō vgete.
Want die tyt en was noch niet
gecome. dat hē god dair ouer
wōlde offerme. mer die dōwīse
vmetelheit moyst noch zbar
like gepynicht werden. Dus
wart dese goede oude vader bi
nae totte eynde syns leuens
in dese zbar bezōige der tswi
uelasticheit en der blasphe
mie gequelt. en inden vuer
deser bezōige als gout ghe
proeft. en wat gepuert. alsoe
lange dat hē god dair ouer of
ferme. En hie dat licht des
rechte kerste geloue wed' crech
dat hie daer nae veel te otmo
deliker hilt. en huede hē van
alre ofsturiger ende curioser
ondsoekige. als hie volcome
liker mit ondwindige geleert
had. dat god de hōudige wed'
staet. en die alte vmetel wā
le wesen neder drucket. Inoe
wje dae clousterlike gewontē
sculdich is te halden. ende
marie rustige leue te deel heft
gecrege. is hie clouk vā synne
ende heft genouch die helige
scryft te studien. hem is nou

175
Dat hie hē selue altois voor een
discipel halde. en niet voer e
ne meester op dat hie hē niet
te seer en betrouwe op die abel
heit sūre vstādēnisse. ende dat
besloete is onder den kersten
geloue tot syns selfs onbehoef
dswaulyke solde wllen onder
soeken. dat die helige vaders
die voor hē gelbest hebbe om
die werdicheit des geloue niet
anders beduden en wolden.
*Van der hoger geloue der sac
mēte des vleisch en bloets
ons hien en vā dē ofwisselike
scouwe. Dat ander capitel*
Hoe groet ondersceid
dat is tussche dswaes
ondersoeken ende
dat wt curiositeit coemt. en
gotlike scouwen dat wt god
diesticheit coemt. Ende tussche
dat scouwe dat in sypelheit
des geloue en in eenre puere
cōstiecie outmodige ynicheit
vout breget. en dat ou' dencke
dat wt eygere vmetelheit
coemt. dat wille wj noch wat
apēbarliker vclare. En dat
alsoe als wj vbert hebbe. die
in hours selfs geest alte vme
tel syn. wj ou' wat trouste mo
ye die inden geest gods outmoe
dich syn en ynich. Die sūderli
gen ende alre meeste scouwer
dair al die ynicheit en zelige
scouwige inde alren claerste

Daer hoer begyn vā heft genoe
men. Ic segge dat die honich
vloeiende leere sūte bernart
die in sine scryste veel secht.
hoe seer dat scouwe is te scu
we. dat wt d'baser vmetelt
coemt. Ende hoe werdelike de
crancheit der menslik' rede hoer
onder geue sal ond' de helige
geloue. dat bewijst hie apekar
like genouch op een stede en
secht aldus. Ic segge dat vrie
like die helige d'ueuoldicheit
die ic niet en kan vstaen die ge
loue ic. wat mach volcomere
wesen daer dyt wote wort. wat
mach gelouig wesen. wat mach
volcomere wese naede geloue.
wat mach sympelre wesen
totte v'dienste. wat mach ge
trouwer wese tott' v'ruicheit.
Ende de selue eenvoldige ge
loue die hie hie mit wote wort
de begrypt van der heliger d'ue
uoldicheit. de bewysde hie he
seer vast te halden. niet alle
mit wortde. mer ou mit won
derlike werken vā de helige
sacment. Want doe hie op
een tyt doue ytalie reisde. en
om die alre groetste gracie die
hie had in die borse geeste v're
mijliche te v'dieue. sy douchde
ouer al v'meert wāen. Doe
wart daer een wif voor hem
gebracht die lage tyt vā ene
seer wrede duuel besete had

gewest. Die hie geboet in die
kerck te v'renge. wat hie wt
wyst. dat sie alsoe lichtelick
niet vloest en solden moge wer
de. als hie gemeylike die ander
besetene menschen plach te ver
loesen. hie ginc totte altair en
dede misse. ende doe die tyt qua
nae hie werdelike dat helige
licham ons hen opter patene
ende hielt sie op dat alre on
reyste hoeft des wifs. daer die
borse geest in was ende seide.
Du borse geest hie is tegelbor
dich die richter die di ordele sul
en vout als in sine leue stuct
gescreue. Dus wt dreef hie de
helsche viant oumids de crancheit
des helige sacments. die nie
mat oumits die gemey besete
rige wt en coste gebāne. En
op een tyt doe die greue van
puckerdie teges de pauwbes mo
cecius soe herde hielt mit pe
tro leonis. dattes niemāt be
vrodē en woude. dat hie he ond
de pauwbes hed gegene. en tot
eendrechtich' der helig' kerckē
En dese lieue helige vader
sūte vnaert die lange v'wrede
en eendrechticheit der heliger
kerckē geu'beidt had. sach
datter nae der mijlik' wif
geen raet toe en was. dat her
de houdige hie toe beweke. be
ual hyt der almechtig' mogē

heit gods. ende ginc totte al
taur om te offeren die zelyghe
offerhade. daer die sterflike me
sche gade mede venicht werde.
En die vrou seide price bleef in
al de gene die myt on hielden
buten der kercke. Ende doe die
helige man gods dat ewerdige
sacinet als daer toe behouert
sacriert had. nae huyt ewerdeli
ke opter patene. en niet als
een inysche mer under cracht
gods ginc hie mitte helige
sacinent est tot dese price.
soe dat he alle dat volck seer
vbboderde. en vbbachte wat
daer va werde solde. Ende mit
ene beenede aefichte niet smei
kende noch biddede. mer meer
dreigede mit moegede worde
toe sprack hie de greue en seide.
Wu hebbe dy veel gebede. ende
du vsmadeste ons te houe.
siet der woefroulbe zoer is totte
wt gegne. die soe des almeh
tuge vaders. Ic segge di soen
die mit sine hure helichsten
bloide de helige kerck heft ver
loest. die du dy niet en ont
sieste alsoe veel als in dy is
te spleite. die almehchtige rich
ter is hie tegelwordich. die dyre
zuele mechtich is daer du voer
stae salste als voer ene richter
en sal dy ordelen va alle dine

176
wercke. die du ve gedaen hebste.
Weder stae he oft u conste. Doe
die greue den ilt dus saich.
mitte godlike sacinete dat al
le creature vberlic is. ende
hie mit sine vuerige aeficht
en statafage worden dat y
reste sijre costicien ruerde. en
mochte hie die godlike moget
heit niet vdrage. En waert
bleef en beuede ende viel ne
der ter erde. ende sy mot scu
mede he. en hie liet mit alle
syn gebeer recht of hie alte
hant sine geest op geue solde.
Ende als die ogevallige me
sche soe een wile gelegen had.
en sie al screide die daer by
waen. en houe borst sloefen.
Sinc he die helige pphetlike
ma naere. en stiet aen mit
sine voete. en indier cracht
die hie droich geboot hie hem
mit eenre mogetly stemen
dat hie opstae solde. en soude
he mitte byscoppe vswone.
die daer tegelwordich waen.
die hie wt houe bysdo vdre
ue had. en dat hie mitte wer
ken bewyse solde. dat hie een
guet kint der helig kercken
wolde wese. ende niet een star
ker der oigelouig kettere. Dat
hie oic alte hant oimuds der
gracie gods dede. alsoe daer al
le die gene die daer waen gene

haep toe en hadde. Wat sie mal
wyste hoe seer hie in dier zake
vhaudet was. Dus is al die
clergie en al dat volc gemeelic
oumids de cracht des heligen
sacments en die geloue des he
lige abts va der vwothheit
peters leois vloist. en in enich
der helig kercke laefde sie alle
blidelike de heer. Och hoe groot
is die goddiesticht des geloefs.
dair die apostel hochlike va
secht. dat sie laefnisse heft
des ewige leues dat nu is en
ou des tocomeden leues. Och
elbaerlic soe is die helige geest
een woderlic werckma. die mit
soe woderlik hmi der godlike
mynne die nederste dingge ve
nucht mitte ouste dingge. dat
hie dat alre suulyste en dat
alre claurste broit der engelen
dat alle genochte i he heft. dat
is dat wort gods oumits sijre
alre helichster menscht ver
leent de wormkes der eerden
datte etc. en een cleij stuccken
des eertse broits. dat va sijn
selfs wege va geere werden
en is. nae iettige gods en der
helig kercke soe cofarriert
baert. dattet wauclike is dat
licham xpi ons hen. en word die
alre suetste spysse dair dat red
like goddiestige beestken xpi.
dat ogevallich is gelwest. ge

nochlike mede gespust mach
werde. en de helige engelen in
der ewiger glorie vfaemet.
Mer dese alre groetste woderlike
wercke gods die hie wt wond
liker werdicht sijre gracie den
ogevallige sterflike mysthe
muldelike geuet. die sij al apen
baurde geloue. mer der reden
sijn sie al onbekent. Ende dair
om dese dingge eevoldelic te ge
loue dat is gotluk. Mer sie te
ondersoeke dat is dwase ver
metelheit. ende sie claurlike te
bekene dat is ewige zelichheit.
Dunct di niet dat dese helighe
vader seer te vwoeden is mitte
helige oude sines inde helige
sacment. niet alle te bekene
die hoge moyetheit gods. mer
oer anden mysthen soe apen
baurlike te toene ond' geluck
se die me van bute sie mach
ende tuste en smakre mach
iesu xpm die cracht en wij
heit gods te wesen. met dwas
like ondsoekede hoe dair hi comt.
mer sijpelike gelouede endat
eerwerdelike te oeffene. En
indie selue geloue de houdige
prince dair vwoerlike te toene.
Die dwase kucheit der meschli
ker rede laete dair o af te wil
le nauwe te ondsoeke. dat ond
dat segell des geloue besegelt is.
en der sterflike nature niet

gevolgt en is te betē. noch ge
geue. En al ist dat die mēsche
die hē mitte patriarch iacob
laet genoegē mitte voet d' hē
nisse wat hūcket. hie sette de
voet syns gelouē mitte helige
apostel petrus vaste. die inder
cracht syns gelouē die tēuol
dicheit die ananias en zaphi
ra hadden vnaē en doode sie.
hie sette de voet syns gelouē
vast. op dat hie ouermōd die v
nuchheit syns gelouē moye comē
tot volcomenē bekēnē. **Wat**
boertet di o curiose te betē in
wat maniere du die zelige leue
dich makende baldarde des
ouerste milde geuers vcruges.
Ende als du sie crachtelike ge
waer werdes. en vneimes dat
du daer ghet vā comt. ende in
menige gloriose teike onder
vundes alsoe veel als di nou is.
al dat god vā de begin des ge
louē tot nu toe in de heligen
sacramēt des altaers genouchli
ke werct. **Mer** dat ic s'wige vā
de meeste wercke des heligen
sacramēts. en die cley bin vande
cleyne wonderlike wercke spreke
al is hie groet en seer laeflyk.
igrote dinge. die selue gloriose
heer werct ouer wonderlike di
gen in de alre myste dinge. **Hoe**
godernlike geswerdiche hie te

177
troosten die cleymodicheit des
abts. die een spyne in de kēlc
want. doe hie dat helige sacra
mēt solde neme. die hie myt
groter gelouē mitte sacramēt
in naē wylke dinkede. **Dit**
die dot die inder fenyder spynē
was geen macht en solde
moye hebbe tege dat leuen.
dat in de helige sacramēt was.
Ende doe die abt te hant daer
nae bloit late solde. sach hie
myt grote v'bonden dat die
spyne mitte bloede quae wte
cleyne gaetke. **Ende** hoe sue
telik die goedrich heer enen
anden priester leerde. dat me
al wat anders sal gelouen
te wesen in de altaer. daer men
daer mitte w'wigen oge siet.
Dien ouer een spyne in de kēlc
was doe hie dat helige sacra
mēt solde neme. ende hem
w'wende mytter gelouē. ende
nae dat seyn mitte helige
sacramēt in syn lyf. **Ende**
doe hem des auents den wet
wat iohēde ende hie hē clau
wede. quae die spyne al heel
daer wt ongequest. **En** hoe
groet mirakel is dat. en wie
kan hē des te volle v'bonden.
dat die gene die volcomē ge
loue hebbe en betemelyke tot
te helige sacramēt gien dat

feynde daer in mogen nemē.
ende daer geen gebreec vā en
voele. Daer die gene die ower
delike totte helige sacinet gaē
ende owerdelike hem hebben.
en mit besmetter cōsciencien
daer toe gaen. Van dusdanige
spynen soe vreeclike vā bute
aē eerde doot gestekē. **I**n
des grote conincs karls historie
leest mē. dat op een tyt doe die
glorioso prince in eenre groter
hoychtyt vruclike myn hōw
de. Was daer een diaken. dien
dat en ageliū boude te lesen.
die vā dier nacht mit euen
wue besmet was. en hē mit
sulck' quader cōsciencie niet en
ontsach te missen te dienen.
Ende en had god niet mitte
hastige doode syn owerdige
on eer die hie dā helige sac
inēt belbysde gelbrake. hie
solde soe als sine dienst toe
behoude mit sine onreynē
monde owerdelike dat helige
sacinet offangē hebbe. **M**er
siet doe hie stont en sancē die
helige worde dat helige euan
geliū mit sine oreyne mode
quaē daer een spyne vā bouē
hangē. aē hōw dradeke bouē
des diakens hoeft. ende gaf
hē enē steck. ende liep bi hōw
dradeken wader. op wart. dar
die grote coninc karl die key

ser al aē mercken. **E**nde
hie sach dat die selue spyne
soe noch wader quaē. en stact
hē op syn onreyn hoeft ende
liep wader neder wert. **M**er
doe sie derdelwerf quaē gaf
sie hē noch enē steck. doe viel
hie daer neder ende bleef doot.
En conste daer die seer cūri
oes wilste wesen mit geene
cloichheit dyns vstants begri
pen. doe wat wader de spyne
daer voer af geseit is. die die
priester inde mot naē mocht
te come inde adere des arms
Of de anden priester in sinen
voet. **H**oe soldestu daer conen
wete hoe dat broet ende die
win oūmids die wode des
priesters inder nussen vād
delt wode int licha en blout
ons hē. **W**ant woder dy
soe zour nae de wode des spyt
ten mitte voetgagers ouer
wech te come. hoe soldestu
daer den ridders mogē gelike.
Dat is sietstu dat dy sterflike
onbeketheit dese cley dinge
niet en kan doe sien. hoe dor
tu dy daer dwaislike onder
winde die alre hochste wō
derlike wercke gods te wille
ond' soeke. **L**aetet ons daer
vā den helige sacinet des al
turs doe als een helich mit

secht vander martelescap.
laet ons al gade toe scrieuē
ende ons seluē niet mit allen.
Hier om soe wie in ene goede
geestelike leue wil toe neme.
die is noet voor alle dinc. dat
hie syn quade seden pine te
beterē. ende syn hte rey te
make. en dat hie hē niet alte
seer en geue die vborngen sa
cramēten der helig scryft te
ond suekē ende hoge godlike
dingē te besouwe. Want die
camp der oeffenige en des ar
beits hout de grauē ende de
dvolcomenē toe. **M**er dat rust
tuge beddeke des selige scouwes
toe hout de otmodige en den
vmyge. Ic segge dat nialtrehā
de menschen toe en hout merde
genē die van alre curiositeit
en idelheit en vleislich lāge
syn gestorue. Ende die hochs
te ginet der otmodichē en der
volcomenē op sy geelomen.
Die mitte psalmista totten
heer moye segge. In de wege
dijre getuge heer heb ic ghe
nochte als in alle ryckdome.
Mer soe wie inder claerheit
deser doechde noch soe niet ge
vesticht en is. dat hie in houe
clāen lichte mach alde dinc
banden. **M**er dien sien vstat
noch mit dockerheit der ddouh
den is beuange. als is hie abel

170
van synne ende scarp vā wer
stādennisse. hie sul weten dattet
hē nutter is dinc te bede. en
psalmē te lesen en niet soe wel
te lesen inde boeke. Ende als
hie inde boeke leest dat hie dier
niet en sueke konst die opbla
set. mer de geest die leuedich
maker. niet dat hie wie seint
te wese. mer dat hie sober en
dochsa moye werden. **A**ls die
apostel ons vmaet. niet meer
te smake die ons noit is. mer
soberlike. niet dat hie hē bage
te wete dat hie niet en weet.
Mer dat hie dat selue dat hie
weet alseen monick toe behoort
in otmodichē tussche hē ende
god halde. op dat die bespotter
dmer die bose geest hē niet en
bespote. segge dat sy wete
niet en sie. ten sy dattet āder
lude wete. dat hie dat wete.
War om die alre wiste leere
bouē alle doctore die helige
vader die gulde augustinus
secht. dat lesen inde boeke en
te bede beide guet syn. als met
hebbē mach. soe ist beter te
bede dat te lesen. soe vlbodert
mi alte seer vā somige. die
dat alre noitdroiftichste dat is
dat bede bi nae. en alte mael
achter late. ende bi nae altois
begē te lesen. ende te dincen.
als of hie niet opt idel en mal
de. of asche niet inden wint

en Droge. die veel conste vga
dert in een consciencie die vanden
ondochde niet geryncht en is.
Ende dat subtyl scouwe hoer
hoger sonder volcomelt der
doichde opwert vliegt. hoer als
by in menige onderwonden
hebben swarlijc en sochliker
valler. Wat die sulke mesche
die alle scoe lampen toenen.
ende olie tuet en aichte daer i
te hebbe. harde seer te ontfruch
te is. Dat is die va hoere scoere
const sonder die doechde der ot
modicht ynucht en sachtmoe
dicheit glouere. dat sie va de
rechte richter van gade die
onse ueste ouders adu en eua
o dat sie o ordinlike veel be
geerde te weten. vte paradys
vdrcef mitte dwusen iocrou
wen wt gestate sulle werde.
Laet ons daer om alte samen
ende elc bysonder sochuldich
wesen o sen heer gade opten
altare onse ynuchte nu om
vgifnisse onser sunde nu om
gracie der doichden te vcrige.
Nu om te ontgaf die ewige
vdomenisse. nu o te vcrigen
die ewige zelicheit stedelike
die offerhande eens bedructe
lyten ende eens vnederde gees
tes te offen. Ende kan daer
iemat mit syre stedig ynucht
oumuds hulpe der godliker

gracie soe veel toe neme Dat
hie die goetheit der goeder gees
telicheit. en die discipline der
ongevensder otmodicht sette
can int fundamet eenre goed
consciencien. Dese mach die se
keclike mitte psalmista bege
ten wbetetheit geleert te wer
den. hie en sal he nochtat niet
vmeten wbaumachtelijc die seli
ge wbetetheit mit uernstige
lesen en dencke alleen. mer
veel meer oumuds die wbetendi
ge salunge des geens die die
myschen leert die zelige wbet
heit te vcrige. Wat als die
psalmista tuecht. Als allen
mesche idel en onorber vor
dat licht der vvolcomere ot
modicheit mit begeerte he
op te richten totte conste. Nu
om yt groit noet in peitenat
wst te sette. en tete dat broet
des rouwe voer onse sunde.
en daer ten leste op te staer tot
ten licht der wbetetheit. ende
des zelige scouwes. Wat die
idel vmetelheit en sal geen
stede vinden hou te vheffen.
va hoere conste. als al die hoe
ke der consciencie die saeticheit
der guetheit. ende der discipline
heft vnuilt **hoe zelichlic een
monick sterf die grote begate
hand. te claudail te steruen.
dat daerde capittel.**

Sunte iohan apostel en
euangelist die die hoge
vborge sacramente des
borde gods alsoe veel alst ene
sterflikē mēsche die in deser
döckerht ende in die sceme des
doots sittet. mogelic mach we
sen. mit sine helige monde ge
apenbaurt heft. doe hie int ey
lant pathmos geheue o dat
hie getuech gaf vā de borden
gads in ellenden was geseut.
onder āder trouste der godliker
apēbarige die hē daer getoent
borde. houde hie tot trouste al
der geeure. die t arbeide sij ende
suchte onder die zebaur borden
der beoziige een steme vā den
hemel seggede. Gelich sij die
dode die in de heer sterue. En
hie secht daer voert by die zilke
houre zelicheit wort aē secht
hie. secht die geest dat sie sullen
rusten van houre arbeide. wat
houre wercke sullen hē volgen.
Als die helige māne desen zelige
doot daer mede mē gaet vā de
arbeide totter rusten. vā der ge
brecklich totter volcomēheit.
vā de doode totte leue. vā der
oselicheit totter zelicheit. vā de
geloue totte bekennē genuēch
like aedenfke. soe suchte sie mit
grot begeerte om daer nae en
seggen. Wāneer sal ick come
en apēbaur v̄schienē voer dat

179
aefichte gods. Ende als der ic
mant van houre mede broden
vter tyt vaert. daer hebbe sie
gordienstich mede doegē mede.
Als w̄ lesen van sūte b̄nart
dat hie nauwbe omermeer do
de mocht graue. hie en screude
daer ouer wt mede liden. En
die eerberdichste p̄dich van
alexandrie iohānes elemosi
nir hoe grote biscop en patri
ach hie was. hie plach selue
gern te gūe. daer goede geloe
uige mysthe lagen op hōr v̄
steden. en sat mylike daer by
als sie lage ende zieltrauchen.
en bat daer trouwbelike vrou.
en mit sine helige handen
louf hie hē hoer ogen. ende
beual ynuchlike gude hōr zie
len. Ende die helige biscop
vā ierlant malachias. was
altōis in alle sine wercken
gedechlich sijre lester. op dat
hie v̄diene mochte in synre
doot gebenedyt te w̄den. En
doe hie op een tyt quāe tot cla
redail en onse alre helichste
vader sūte bernart om die
werdicheit sijre helich daer
grote myne tot had. wat sy
hte mit soe groter vuericheit
ontsteke totte helige wt. en
creech soe grote begeerte bi hē
te wesen en tot clāendail te
sterue. en mitte helige broden

te rusten. Dat hie nae die tude
doe hie weder was gerome in sy
landt altoes onsen heer plach
te bidden. dat hyt he wolde gi
ne in claudul toe sterue. dat
he ouer geschiede. als in sine leue
bescreue is. Des glouosen byscops
gelooue ende ynichheit heft een
broeder nae gevoldyt. Welcs he
lige leue alsoe als balsam zue
ten roeck gief. Alsoe als sinen
nae balsam was geheite. en
was een monck van saïs a
nastusius cloyster vander orde
van cisteresen gelege bi der stuit
muere van romē. Doe dese mo
nuck op een tyt quae in claud
dul tot sunte vnaert om buet
scuppen die he beuaele waren.
ende hie sach dier heliger gro
ter vghaderige geestelicht ende
stichticht in alle goede geeste
like doechde. waert syn herte
heet in he selue. Ende indien
dat hie dyt al ouerdachte. waert
hie bernede in vuericht des he
lige geestes. soe dat en hadde
die godlike myne die hore sel
ue niet en soekt niet anders
geboede. hie solde in claudul
te leue en te sterue voor geset
hebben voor al die ryckheit en
voor al die welde deser werlt.
En op dat hie nochtat niet
idel van daer en seide. en die
goede geestelike begeerte niet
ogeloent en bleue. soe bat hie

seer outmodelike vande helige
abt. Ende om syn grote ynich
die hie toende waert syn gebet
gehoert. Als dat me hem als
hie storue volcomelike doe sol
de. alsof hie daer broeder te huys
waer. Ende doe hie dat vcrege
had was hie seer blyde. en hiet
claudul voert aē syn closter
te besen. en dat hie daer te huys
houde. ende hie toech doe myt
groter blytscappen wed te huys.
Ende van dier tyt vout aen
wāneer hie vnaem ditte clau
dul yemat was gestorue. dede
hie daer volcomelike voor al
voor sine broden. En daer en
boue las hie elucks iaers tw
elf mussen voer die gene die daer
gestorue waen. Welker naeme
hie niet en wiste. Dese helighe
ynige mā al was hie inde wt
wendige dingen syns cloysters
seer becomert. daer hie te mael
nutte en noitdroftich toe was.
daer on die helige gehoersaem
in hielt. hie pynde he nochtat
alle dage soe veel tydes af te
breken. hoe veel onleden hie ou
had. dat hie behalue al dat hie
vander orde wege sculdich
was. te lesen en meniger hāde
oeffenige die hie dede al heyme
like. dat niemāt en wiste die
god ende hie. dat hie acht ier
langk las ene psalter. ende te

mysten een disciplin oetfinc.
Ende hoe genaet god sij helige
leue was bewijde apēburlike
genouch dat miracel dat wi
nae segge willen. Hie was op
een tyt om sake des clousters
wt geseint totte priulkes aler
ander die doe in vrancrijk was
Ende in dier reisen geveelt. dat
hie quae in die hande der on
gelounger. dier hilde mit ene
onrechte paus. die sie octavi
anus hieten. die desen goeden
broeder o'berdelike worpe va
de mule daer hie op sat. ende
sette on in gevangnisse. En
doe der een vā den quade lude
opter mule ginc sitte. soe dat
hie on meende te halden. begā
die beest soe woderlic gebeer
te driue. opte sprigen ende
achter wart te lopen. als of
hie voer sint heer had gevoch
ten. en en wolve te muel niet
vout gaē. hoe veel hie on oic
mitte spare stac. ende hie
mit geiselen enode waert
geslagen. hie en wolve niet
alle niet woert gaē. soe dat sie
on te lesten wesen liete. doe die
ogeloungelude zuege dat god
sulke miracel teges he toen
den. liete sie ten lesten de goede
man itaen. ende gebode hem

189
Dat hie op die mule sitte solde
daer sijt alle zuege en henen
ryden. Ende als hie op gesete
was ginc die beest sonder e
nich u' stoete altehant hene.
en gesatlike vout. soe dat sie
he al dier seer af woderden.
dat dat stome dier sine rechte
heer sceen te kenen en blidelic
te drage. Mer die begerte in
claendul te sterue die hie mit
groter ynuchheit als vout secht
is in sine hte begrepe had. Was
van dage toe dage. en was he
altou in syn hte. Ende doe die
tyt nakede. dat hie wt deser
tyt solde berde geroepe. die ga
de alle kundich was. soe ge
veelt dat inde woufende clou
ster sci anastasy. dat ond da
rendul houden die abt was
gestorue van welcke clouster
hie een ynuch monik was.
Ende hie wart vā den paens
ende vā de gemeyne broden
tot claendul geseint. dat hie
by raede des abts die doe daer
was ene nyen abt hale solde.
Mer inder waerheit was hie
meer geseint van o'sen heer
dat hie daer vter orustiger
see deser werlt tott haue der
ewiger zelicht als hie lange
begert had come solde. En
doe hie daer inde wout een
deel dagen gelbest had. ende

van al dat hie dā sach. seer
gesticht ende cōpūct wart. en
tot vuericht onstēkē. soe gevilt
datter een vander heliger ge
selscap vter tyt solde vaeren.
En als die titel waert gesla
gē soe sach hie die grote menich
te der monike en der couersen
tsamē comē. en mit groter v
nichheit die ziele hoers broeders
gaede te beuele. Ende inde out
modige sange der broden wart
hie seer bellege ende inder gro
ter pcessie. Ende datter alsoe me
nige helige misse voer die ziele
wart gedaē. ende soe veel sange
daer voor gesonge by de doode.
Soe wart hie wonderlike van
byne ofstēkē. begēde dat syn
re zielen sulke wt wart mochte
werde gedaē. ende dat hie alle
hant had moge sterue. Ende
hie riep vte vresten syns hēen
totte heer seggedē. O heer laet
mij ziel sterue mitte dode deser
rechtidiger menschen. en laet
mij leeste hē gelyck werden.
Ende die milde barmherticheit
gods aefach die outmodige be
geerte syns knechtes. Ende
wart hē behuchde sijn beger
te te vullen. soe aequaē hē
een stercke saege. dā hie al
hent totte eynde sijn leuens
seer vā gepynicht wart. op dat
hie vā alle sine gebreke sond
welke by in deser werlt niet

wal leue en mogen. volcome
like gerynucht solde werden.
en soe rey ende claer comē tot
onsen heer. Des nachts dā
nae doe hie wat rusten soude.
waert hē die hemel op gelokē.
en hie sach onsen heer ihu xpi.
ende sijn alre helichste moder
ende de helige vader bernardus
en seer veel ander heligen i
die gloze des hemels. Dā wel
ken alre zelichsten visioē hie
soe seer vblit wart. of hie dā
alte hant mede in dier gloze
had gebeeest. Hoe zeer sijn sieck
te was hie dāncē altois in sijn
te outmodiger vduidicheit
onsen heer in belien sijn motē.
en in waen berou sijn hēen.
en dat ynichlike. dat hē god
een goet eynde wolde geuen.
en een goet deel mit alle wt
voure inden lande der leuēder.
Ende soe quaē hie byne tien
dagen tot ene zeligen eynde.
en rusten zuetelike in onsen
heer. Dyt dus sal gebūdyt
werden die mysthe die onsen
heer ontsiet. die die goede docht
den die hie in anden mysthen
siet in ere en in overdicheit
heft en mynet. Al doet hie
selue sijn beeste arbeide om
dochte te varenge. hie heft
nochtāt meere betrouwe op
die vdiensste der broeden ende

Dangst den heer dat he dat ge
teue wort. hou geselschap te heb
ben in sine leue of i sine doode.
Wat siet dese knecht gods bes
selige eynde by nu bescreuen
hebbe. had dat van gade geleert
va syns selfs doechde niet ho
ge te smake. mer voer sy ovol
comenheit altois besorgt te we
sen. doe hie der heliger v gade
rige geselschap alsoe vuerich
like begerde. dat he die doechde
der helig gehorsam der byl
dat hie leuede begerde. dat
heft he die goede heer. die een
mulde loente is volcomelike
beder gegeue. Ende heften i
den hemel der o sprekeliker
glorie die allee den volcome
ne monike toe behout deelaf
tich gemact. dan hie mit oit
modige suchten nae syre doot
by begerde begrauē te werden.
Wort meer wie twuelt daer
aen dat god somtyt wt synre
thoter godertienheit wal so
mige vleent. dat ander goeder
helig mysche vdiensste dat i
he vvuile. dat sie in he selue
te luttel hebben. Ende als die
cracken inder heliger kercke
venicht werden dat hou ovol
comenheit mitte vdiensste der vol
comere bedect werden. Als die
ovolcomene mit volcomere

menige he gern wille pyne
mit al houe macht die volco
me nae te volge. ende inden
goede byl wt deser tyt vscen
Als inder psalm steet. **O**utten
helige salstu helich wesen. en
mitte onoselen salstu onoe
sel wesen. Ende ten is niet al
leen te vmodē en tgelouen
va goede geestelike v gaderi
gen die in houe leden noch
in der vleisch volcomelike stri
den. dat sie mit houe vdiens
ten en gebede te hulpe come
houe crackē leden. en in hoi
ren eynde he by staen. **M**er
tis te hopen dat sie in houe
gloriosen leden die al die on
selicheit deser sterflicheit
sy ouer gecome. ende gebruke
die selige ewige ruste dit noch
veel trouwbelike en crachtelike
duet. **A**l een out helich vol
come geestelike vader. die va
gade om syre helicheit wille
of fange had o sienlike dige
te sien. va de broden va daen
dael tuachde en seide. **D**at al
daer iemāt lage op sy vscen
den die ziele der geene die
v scheide wden en mit gade
wden in die ewige glorie niet
mij omer veel trouwbeliker
daē die leuedige broders daer
bi quame. **E**nde op dat
sye die besculdige der wreder

boſer geesten ontgaen moge.
ende dat licht der ewiger clau
heit moge vringe he trouwe
like behulpelike en by ſtādich
ſyn. **W**ar om alsoe als by
ſie niet oredelike ſelich heite
te weſe. die in die dat ſie in
hoere leue die ſwaer wege
der zwaere penitencie trouwe
like gewadelt hebben. dat
verdient hebben dat ſie in ho
re leſter nouit. beide van hoven
leuendige broeden en van den
genen die mit xpo in vreden
ruſten geholpen werde. **G**oe
moge by ſie wat alſe zelige
vner. als die alre oſelichſte
beſcreue. die geeſtelic habit
gedrage hebben. ende daer gee
acht op geſlage en hebben.
Mer ſoe de ſunde gediet heb
ben dat al werden ſie van
buten eeclike te graue gebracht
ſie en moge nochtat van den
die noch inder werlt leue. noch
van den die mit xpo inder
ewiger glorie leue gee hul
pe noch trouſt vcrege. **M**er
die diſtel en dorn en menig
hande gebrecklicheit ende
ondouchde geſeit hebben. mit
rechte ſulle ſie mit leſte ghe
borpe werden int vweelike
heelsche vuer. **Hoe die zielen
der doode begengnisse deden**

**ouer ene goede man die sterff.
dat vierde capittel.**

Mer bolden daer iemat
ſcegge ſcegge dat by
wer beſcreue hebbe.
dat die goede oude vader geſe
cht had. dat die ziele der geen
re die geſtorue waen. daer me
de bi quamen als daer iemant
van hoere broeden op ſij ver
ſcheide laege. de bid ic dat hie
de goede oude vader niet en
ſtraffe die dat geſecht heft.
noch ons alsof by geſcreue
hadden dat ſoe niet en waer.
Mer hie wachte en wemich en
by ſullen hem mit waerach
tuge tuge beſuſen. dat dus
danige dingē niet alleē goede
helige miſchen geeſtelic ſij
geapebaert. mer ouer vter v
hengniſſe gods mit vleislike
oge geſie. ende mit oere ge
hourt ſyn. op dat die ſterflu
ke meſchen te mij tbbuelen
ſullen van den oſelige leue.
daer die quade meſche nae
deſen leue toe come. en van
de ſelige leue der goeder men
ſchen. **I**nden lande gehei
ten dat myſte butāne was
een werlic man. die al was
hie mit werlike en wrebendi
ge digen becomert. hie had
nochtat altois onſe heer god

voer ogen. En prynde hē in gli-
ke nae sine vmoegē die geboe-
de gods te halden. En onder
anden goede werckē die hie a-
pēbaulck en heymelic voer
de oge gods plach te doe. had
hie een gewonte als hie te kerc-
ken solde gaē. of weder vā der
kerckē te huus wart. of wan-
neect hē anders ouer de kerck-
hof bourde te gaē. soe plach hie
ynichlike te bidden voor die
sielen der geenre die dier be-
trauē ware. En het gesciede
doe die tyt genackte dat hie wt
deser tyt solde seide. wart hie
huestelck soe cranch dat hie
ter midder nacht seyden om-
den priester. ende begeerde dat
helige sacrament te offangen.
Mer die priester was soe ver-
druct vā synre traicheit dat
hie dat gemack syns vleisch
meer aēsach dā die ziele syn
ondsaere. soe dattet hē ver-
drou opte stae. Mer hie sey-
de hem sine diaken daniel ge-
heiten. en was een mā van
goede leue. En als hie den
steuēde mā dat helige sac-
met had gegeue. spoede hie
hē weder tott kerckē wert te
gaen. Ende alsoe vroe als die
arm mā die ryck was van
goede vdiēstē den geuerd

122
elbig gueden een selige spi-
se synre zielen had offangē.
seide hie altehant dair nae
vte licha. Ende als wj volco-
nelicke geloue soe voer hie
mit dien die hē gelberdicht-
heft der armer offanger te
besen in die porte des pam-
dys. dair die zelige siele lych-
tige wonige hebben. En doe
die diakē weder by der kerc-
ken quae sach hie dat die
kerc dair apē was die hie vast
geslate had gelate. En als
hie in hē selue dacht. wat dat
mocht bedude. wart hie vā
gods bege soe gehalde. dat
hie hē vā dier stede niet en
mocht berure. En altehant
houde hie een stemme opte kerc-
hof sprekende. Staet op alle
ty goede gelouge die op de-
sen kerck hof syt begraue.
staet op hastelike en coent
ind kercken. op dat wj beag-
nisse moge doen onse alren
beeste vriet. die nu is gestor-
ue. die soe trouwelic voor ons
plach te bidde. wat alsoe duf
als hie ou desen kerckhof ginc.
soe plach hie sondlinge bedi-
ge voor ons te spreken. Tot
deser stemme begonde al die
dode opte staen wt houren
trauē. Doe datter een

groet gerusch wart en inder
kercke sach hie seer veel was
kerken. soe dat die kercke byne
seer licht was. En als die doode
in die kercke quame. begonme
sie suuerlike te singen. en ose
heue heer te laue. En dat am
bocht der comedacie dat men
voor de doode plecht te doe. bequa
melike tsame tsingē. soe datter
een was die die collect las. dur
sie al ame op atborde. En als
die beuelige wt was. Wart daer
weder gerope. dat een iegelic
weder solde gae in sy gnaest.
En als sie weder vter kercken
ginge. was daer een groet
gerucht eer elc weder quaem
daer hie houden. Ende die was
kerken inder kercke worde al
lenske weder wt gedaē. hent
datter geen en bleef. En doe dit
al gedaē was. wart die diake
vry gelate. dat hie heue mocht
gae. en hie ginc in die kercke
ende bracht dat helige sacment
en dat daer toe houre elc op
sy stede. En doe hie weder tot
tes priesters huus quae. ver
berinde hie he ou sine diake
en hietē mitte wste. weder op
syn rust gae. om dat hie mee
de dattet de diake soe groit
voor stont die rust sye vley
sches war te neme alst hem
wal dede. Mer die diaken at

borde. De priester en seide. **G**
mach mi nu niet boere mij
rust te neme. Want gy moet
selue mede op staē. ende doen
dat v toe hoert. Wat die zieke
mandaer gi my toe had geseit
is gestorue en wy motē gae.
en doen syn begincnisse. En
als hie dat geseit had quae
daer een boede en seide. dat de
mandoot was. en begeerde
dat die priester daer comen
wolve. Hie stont op al had
hyt noede gedaē. ende ginc
mitte diaken alte hat totte
dode en dede die beuelinge.
als daer toe houre. Mer die
diake en wolve die godtē
barntsticht gods die he soe
guetelic visitiert had. niet
ondanber wese. Want hie
was van visioe soe bernert
en opunct. dat hie al liet
wesen dat hie had. ofte haep
te te crige. en touch tot turoe
in sinte martes closter en
wart daer een monic. daer
hie een guet helich geestelic
leue leyden. En plach trou
welijke voor die ellēdige ziele
te bidde. daer hie nae prior des
closters wart. Dit voor seide
visioe liet hie alle somige
vat sine beeste vriende wete.
dat noch tants wart soe

mercliken dingk was niet v
haele en mocht bliue. **E**ve
dattet ou voer de abt en den
cloister quae. die watter alsoe
ogelouflike dingk see te wese
solde hie die volcomen waerh
dur va wete. of datme dat mit
alle va zibige solde. **E**n hie liet
al die broders tsame in dat ou
pittel huus come. **E**n vor he
allen geboet hie den prior dat
hie die rechte waerheit hie va
segge solde. **E**n doe he die abt
sule gebout had gegeue. al had
hie va schemelheit dur lieue
af gestege. soe seide hie otmo
deluck totter ere gods ende tot
stichtige der menschen soe alst
was geschiet. **D**oe die abt die
sake volcomelike bekende. wat
hie een goet geestelic ma was.
soe nae hie dit ogehoude mi
rakel als een vor bevisinge
der tocomeder vusenisse ende
danctē de heer dur va. en hie
isette een geney gesboete de
broden va sine cloister dat sie
alsoe duck als sie ou de kerck
hoff ginge. bidde solde voer de
ziele die dur begrauē ware. en
lese te meyste ee pr nr ynuchlike.
Va ene ridder die va sine vade
doot solde geslage hebbe genoz
de mer oumits de dode wart
verloist dur hie plach vor te

163
Bidden. Dat vyfte capittel.

Want wy in desen voer
schreue merclike mi
rakel bevisyt hebben.
hoe die gelouge ziele de gene
die trouwbelike vor he gelede
hebben. doe sie in pinen wien.
weder om trouwbelike bi shie.
als sie wt deser tyt sulle vscen
den. **D**oe lust mi nu vort te
vtellen. hoe dat sommige die trou
wbelike vor die doode gebeden
hebben. en mit almussen hem
geholpe hebben. van groten
zelen pericule en va de sber
de hore doot viande mit hul
pe der geeste syn vloist. **O**p
dat een iegelik geestelic me
sche moge wete. dat hie syn
loen niet en sal vliesen. ist dat
hie wt mylike mededoegen
de arme ellendige ziele iue
sine vmoge gern te hulpen
coemt. die hem selue niet hel
pe en moge. **M**er dat oordel
dat die gerechte richter ou he
gegeue heft. mote drage. **A**s
hie hoert. **A** die werlike mensche
die tot sulke dinge ynucht heb
ben gelhad. soe grote pericule
sy ocomē. **W**at tis apenbar
dat gade niet genemer en mach
wesen. **d**ae dat een mysche
goetluck mede doege heft mit
te gene die tyde sy. **W**at die
goedtienheit der godlyc barm

herticheit heftet gedaē. Dat
alle die ouerste godheit om te
helpē den ōzelige vande hemel
is neder gecomen. En want
die zielen die vten licha syn
geseide. die nu niet vdiēnen
en mogē. soe veel te dācht ne
mē dat hē die leuedige wat
guets nar doe. als sie vnemē
dat hōr pynē dier mede gēmo
ret ofte eer geēdet wort. die sie
bekēnē dat sie mit hōrē sūdē
wal vdiēt hebbe te lide. **D**ar
was een ridder die mit sinen
werckē ende wesen vā buten
een weerlic mā was. **M**er dat
werlike gēmoede dat hie hadde
in hē dat pyde hie mit goede
doichsame werckē wat neder
te druckē. En want hie wail
bekende dat hie sterflic was.
en dūck dūr op dācht dat hie
wāneer dat god woldē ōmer
steruē moest. **G**oe plāch hie
dūck vōr die gestoruē wān
te bidde. ende onder and goede
offenūge die hie vōer die ziele
plāch te doe. had hie op gēset.
ō geenre haesticht die hē ouer
comē mochte dat acht te late.
als hie ouer de kerck hōf gēge.
hie en solde staen mitte aen
sicht oistwēet gēkeert. en spre
kē aēdechtelike een pē nr. en
bidde vūchlike vōer die ziele
der geēte die inde vegeuer

was. **D**us geschiedet op eenre
tūt dat hie soe belege was vā
sinē viandē. dat hie ōmer van
hē vslage most wēde. of hie
moyst hē pinē te vlien. En in
dusdunge loep quāe hie aen
de kerchoff. daer die dōr van
was gesloete. mer hie sprāck
ouer die muere. en quāe dūr ou
Ende als hie aldus in sulker
nōit ouer de kerck hōf liep.
quāe hē in die goede gēboete
des pē nr en des gēbets. dat hie
vōer die doode lude plāch te doe.
dat hie soe lage wal gehalden
had. **G**oe dat hie al bevaere
wart en oūdacht in sū herte.
wat nu best gedaē wān. wat
solde hie nu de ziele die bedige
betale. die hie lunge gehalden
had. et solde hē alst sreen ōmer
sū lyf gecost hebben. en solde
hie dat achter late dat soe goet
was. en dat hie soe menich iare
gehaldē had. hie meyden dat
tet god vā hem eischen solde.
Mer wat hie doe genē lange
tūt en hadde te betade. soe v
wān die goddiesticht des gelo
uē de anrt. de hie had vā sinē
viandē geslage te wēde. **E**nde
hie opsette de armē ziele hōr
gēbolike pē nr te betale. ende
woldet god soe hebbe. soe woldē
hie op hōr grāue dūr hie vōr
wat dōot bliuē. **I**n sulke me

nige bleef hie staen. en gaf syn
herte daer toe ende funde sy aē
sichte int ouste. en begā dat pē
nē soe veel te ynuchlyk te lese.
als hē seer dur aē tbbuelde of
hie der vmer enuch meer lesen
solde. Die alre swetste viande
quame al wode toe loepe. En
als sie de ma de sie alsoe leet
hadde. nae wes bloet hē alsoe
begeelike dorsten. saege on soe
recht op stue mitte aensicht op
wert siende. meende sie dat hie
vā anxt des doots soe styf wer
gesborde. dat hie hē niet en mo
cht rure. Ende als sy alrede hou
re wyl hedde gehad. soe qua
mē sie blidlike toe sprūge. mer
tot houre onbehoif. want alsoe
vroe als gelick woedende lude
sie den kerckhof in brake. om
de te steende. ende goede man
dur doot te slaen. die hē selue
daer toe ou gegene had. soe sa
ge al de kerckhof sie wol gesba
peder manē. Cis wyl te vmoi
den dattet wāen die selue. dar
hie trouwelike voer plach te
bidden. en dar hie sy lyf nu
i soe grote anxt vour sette. die
houre vriet beserme woldē.
Mer doe die hatige lude die mit
houre bōse wyl voer gude mā
slachtich wāen. oversienlike
veel gesbapede manē bi hem

184
saegen. pynde sie hem en wēch
te come. En die daer om quame
enē anden doot te slaen. wāen
blyde dat sie selue niet doot ge
slage en wborde. En doe dese goe
de ynige bidder die vā alle dese
dinge niet en wiste. sy gebet als
hie gesboenlic was wbt had ge
lesen. pynde hie hē wēder te loe
pen. op dat hie sine viande moch
te ootcome. En hie meyde dat sie
hē noch wvolchde. ende nae by
wāen om hē te slaen. en herhad
hē selue wbonder dat hie hē soe
was ootcome. Mer lūge dar nae
doe die vūtschap al gelegēt was
ende sie goede vriede wāen ge
wborde. en sie tsamē aten gevicht
opeentyt. dat sie hē vrachden
wat die zaeke was dat hie in
soe grote vresen syns lyfs op
te kerckhof bleef staen. Ende
wēder o vrachde hie hē. want
hie wyl wst dat sie syb liefs
soe gerich wāen. en sūt doe wyl
macht hadde hē te slaen. wāer
o sie hē doe niet en sloege. Dus
vname sie wat die zaeke wāt.
wāer o hie in anxt syb lyfs
opte kerckhof soe stille stont.
En hie vnae wēder hoe trou
welike sie hē bi gestae hadde.
doe hie i noude was. al en wst
hys niet. die hie mit sine ge
bede trouwelike plach te helpe.
Ende als sie dus aē beide ziede

Die waerheit bekende laueden
sie gade altsamē, die alle wo-
derlike dingē doet. En sie worden
altsamē ende al die gene die
desedinge houden seer gesterct
trouwelike woerden ziele te bid-
de. Ende och of wyselue ende
vout al die dit houē of lesen
sulle ontsteken mochte werden
die goede selige geboente aen
te nemē ende vast te halden.
Als voer onsen ouderē en mede
broderē ende voer die gene die
ons goet gedaē hebbe en vout
voer alle gelouige ziele trouwe-
like te bidde. En hoe wonderlike
dingē schynt dat te wesen. en
hoe seer laelic dat die moget
ht gods dede bi den prince van
cicalie dat in veele lande oic
scryfte is apēbau geskorden.
Die prince had ene vout de seer
mechtich was. die oic groten
mout droch op sijn grote rijch-
en op die glorie sijne mogetht
en op dat grote mechtigelxir
dat hie wt bregē mocht. Mer
dese goede prince sette sijn betrou-
we altsamē i gade. ende hie
had grote myne totte zielen
die voer hou sūde ind pinē
des verfeuers wien te hul-
pe te comē. **W**arom dattet
op een tyt geschiede doe hem
sijn viande alsoe sterckliken

ouer quame dat hys geen macht
en had hē weder te strie. Dat hē
god een groet heer te hulpe sey-
de die al mit witte gelecte wa-
ren ende seer scoelike geschapent.
Die hē soe trouwelike hulpe dat
hie al sijn viande soe verban.
dat sie hē al ou gāue in sinen
hande. **W**aer nae apēbaude hē
seer veel ziele ende dūckte hē
dair van dat hie gern vout hem
plach te bidden. En vmaede on-
dair toe dat hie die te hulpe co-
mē solde. die i soe groet pinen
wien. en hē selue niet geholpe
en conde. **D**oe dat hie noch veel
meere myne creech de ziele te
hulpe te comē. daer hie te vout
ye gehad had. Ende alle de ge-
ue dair hie macht ou had. en
onder hē wien gesete. hielt hie
dair toe dat selue te doe. **O**ch
hoe seker is hie die niet vā sine
viande vōne en mach werden.
die mit sine goddienstige gebe-
de dair teges vechtēt. **O**ch hoe
warachtich is die setencie die
niemat en mach straffen die
secht. Die voer ene andē bidt
die arbeit voer hē selue. **A**l de
sen goede prince dair wj nu van
sprekē en oic van den goeden
ridder dair wj vout vā gesecht
hebbē. van gade is gegeue. selue
like te oerwunde. **W**ant geloue
wj dattet een goddiestich werck
is voer onse broden en naeste te

185
bidden wt myne die noch selue
goede wercke doe moge. en gods
genade vdiene. hoe veel meer
sult een gotdienstich werck ge
reket werde. en dat gade seer ge
nae is voer die gelouige zielen
te bidden. en die voert aē geen
wercke der gerechtich^t daur sie
aē vdiene moge wercke moge.
Ende alle gedwongen werden
die pine daur sie die gerechtich^t
gods om hore sūden en vsume
nisse toe geluyt heft totte vter
sten vurling^t toe te betalen.

*Vā enē priester die gern voor
die ziele plach te bidde. die die
ziele doe hie seide sy motē ruste
i vrede at sode. ame. dat v. ca.*

Hyt dat die ziele selue
niet en moge doe noch
vdiene. alst daur noch
tant iemat voor hē arbeit en
byd soe vheget nochtāt sōyt
die goedtēn barmhertich^t gods.
dattet die mēsthe gelwaet wde
dat sie hē daer vā vbluede. en
dat hore daer toe doe. Alsoe al
by gehoert hebben dattet enē
goede geestlike monick gesce
den. dat oic tot gehouchnisse der
teente die nae come sulte ge
scereue is. **I**ndier puicie die
germanie hiet ou de ry. en is
gemeylike sassen genoet in ee
doster van sūte bndaus orden
dat ond' cluniacu hore. en is

gelege byne der muere der stut
paderborn. en gesticht in die
eer der heluf apostele sūte peter
en paulbels was i vortijden
doe noch die orde in groter vuc
richeit was een monick die na
sine nae xpi^t lief had. was my
ne was hie geheite. **E**n want
hie puest^t was soe was hie sordh
voldich die eer die sine staet
toe behoude mit goede zede en
helige dochde te vciere. en die
helige sacramēte mit sulth yn
richeit als daur toe horede te
celebrere. **E**nde op dat hie dat
rey onbevlecte licha xpi^t ons
hien soe veel te ynchlich als
enichliker inder arken des v
nederde hien gade mochte of
ferere. **G**oe plach hie te gae in
een capelle als hie misse wolve
doe. die in die eer des heligen
cofessours alexius was geluyt
die der kercke soe nae bi was.
dattet niet dā een kerckhof
tussche en was. **A**lsoe ducke dāe
als hie misse wolve lesen soe
geboerde hem geens en weder
te gae ou den kerckhof. **E**nten
vdrou hē niet als hie daur ou
ginc de arme ziele der geere
die daur begrave waen die hul
pelike hunt sijn gebets te rei
ken. **E**n wat hie des wal ge
dechtich was. dat hie oic balde
sterue moyst. en dat hyt daen

gern nemē solde datme voor he
baede soe was hie te vlitiger te
bidden voor die gene die gestorue
waen. Dus geschiedet op eenre
tijt dat hie nae sijre misse wed
solde gaē ouerde kerckhof. en
de ziele trouwelike las. dat hie
he sculdich was. dat hie wt got
likeer myne als scolt aēgenoe
me had. ende sy gebet daer me
de besloet seggēde. Die moten
ruste in vrede. dat daer ee gro
te menichte vā stemē op ant
worde dat hyt hore en seide
amē amē. Soe dat hie daer vā
vveert wart. Ende hie bekende
dattet die ziele der geente wa
ren dier hie voor bat die soe bli
delike amē seide. En et was he
groet woder dat sie he soe nae
by waen. En die goede geboete
wer die ziele te bidde die hie soe
lange ynuchlick had gehalden.
hiet hie daer nae soe veel te y
nuchlick als hie wt dese teken
clawliker bekende. dat sie gude
genae was en den ziele genoch
lick. Hi om ist goet en zelich
wer die dooden te bidde. dat he
god hie sūde vgene. **Hoe een
Priory vā enē geest vmaet
wart te bichte. dat vij cap.**

Mat hoe subtilen oersae
ken die ewige wysheit
gods die grote myne
heft tot zelicheit der mysche

Die mit hore godlike oge alle
dinge dou siet. Een vrouwen
nae die hore toe hore vanden
staet hore consciē vmaende
tot hore zelicheit dat wille w
hie tot enē exempel scriuen.
Op dat alle mysthen die recht
gevoele hebben. sie soe veel toe
vuerichlick mogē myne. als
sie suetliker hore dat sie ou
selue doer hore sūderlige vriet
tuecht. dat is my genuchte te
wesen mitte kunden der myn
schen. **E**n enē cloister was ee
priory die ynuch was iden laue
tods die hore selue en al hore
susten die hore beuale waren
mit streger besceidere sorchuol
dicheit hielt tot alle goede se
den. En al wast dat hore heli
ge goede leue en geestlicheit
gude wal behuichden. dier was
nochtat een dinc dat die sui
licheit hore ziele al wat be
smette. dat sie selue nochtant
niet en wist. want doe sie noch
seer ionck was dede sie ee sūde.
die sie oimids kinscher onach
semht al vgete had. en het was
ou soe lage gelede. dat sie daer
mit alle geen gehochnisse vā en
had. En wat die goedēien hore
niet en wbolde dat sy ynige duist
maget vanden viant des my
like geslechts besceit soude

berde inder poorte dat is in den
eynde hours leues als hou zie
le vten licha solde vsteiden.
Doe heft hie he gelberdicht
hou in deser manure wat sie
gedue heft ende waneer sie dat
dede dat te apenbaen. Wat op
eenre nacht doe dese eerwrdige
porzine lach en sliep. apenbar
de hou in ene visioe een vrou
we daer sie mede doe sie noch
leuede en sie noch een kint was.
die hou sedicht va houre ioger
woecht plach te leren. En sie spr
aer hou toe bi houre nae. als
sie sy plach te heite. doe sie mit
hou wende en seide. **Willamij**
dochter wat doe dy. hoe lange
wil di onachsem en vsumede
wesen die sude te bichte die gi
in uffer ioger kinsheit dedet.
doe gi mit mij plaecht te boe
ne. ende mit werdige berouste
en peitene sie af te doen. Ende
doe sie hou al die manier seide
hoe sie gedaen had scaemde sie
hou wat. en het quae hou in
tehoichnisse. dat sie ouer soe
menich iaer had gedaen. Mer
sie atworde daer op. of dat ou
wat te achte solde wese. dat ee
myste in alsoe onbekender
kinsheit had gedaen. doe daer
noch bekenheit noch rede noch

186
onderscheit in hou en was. dat
sy dat behoefde te bichte. Die
vrouwe seide. **Meyndi** dattet al
soe cleij is te achten wat sunde
dattet ou is. die niet mit scemdel
te bichte en mit arbeidelij pre
tencie af en wort gedaen. hou
daer nauwe toe dat ic dy segge
sal. du salste dat voir wau be
ten en dy en sal daer niet ae
teluuele. dat alsoe als me in
eenre gordine of in eenre waut
sie mach als sulke vbe als daer
aen wort gestreke. Doe ist in die
ziele eens mesche daer iet wat
vstants in is. en die wat weet
wat guet of quaet is. dat ou
die alre myste sunde vleckten
make in sijre ziele. ten sie dat
sie mit bichte en mit peitene
af gewassche werde. **Maec** dese
worde wat die porz ontku
en hou vwboderde seer va dese
visioe. En als sie hou wal be
dachte meecte sy wal. dattet
gey idel droe en was. wat het
quae hou al in hou gehou
nisse. dat syt in hou kinsheit
gedaen had. daer sie va vmaet
was. Daer sie nochtat nye sint
dat sie tot houre iaen was ge
come. of dat sie inder oude had
geuest in houre gehou
nisse
wert va gehad en had. Die
danckte onsen heer grotelike

Sie en dede hore bicht daer vā
soe veel te vlitelik en otmode
liker als sie apēbaurlik bekēde.
dattet hore vā sondliger gra
cie was v̄leent die sūnde te be
kēne en te bichte. En sie was
ou veel sochtuoldeliker van
alle hore v̄ouledene sūnde.
en mede v̄ou toecomēde sūden
als sie deser mit apēbarige
sekerlike geleert had. dat sie
bedraege werde. die meyne
dat sie daer mede te vrede mo
ge wesen. als sie v̄gete hebbe
dat quaet dat sie gedaē hebbe.
In desen boeck steet ou voer
van ene cōueers die gestorue
was. en ene andē leuedige
cōueers apēbaude en v̄maen
de vā eenre sūnde. die hie ouer
tself iaer doe hie noch werlic
was had gedaē. en al v̄geten
had te bichte. en mit ware be
roulbe en peitēcie daer veel
voer solde pine te doe. En seide
hē dat w̄ w̄al mit grote anxt
al beuēde moge hore. Als dat
die sūde die een mysche voer
sijre doot niet en pynt mit vol
comēre bichten en mit wāen
berou s̄ys hēen af te doe. dat
mē sie nae sijre doot niet af
doe en mach. Hoe salt daen
gaē vande sūnde die ee mys
sche hē scaemt te bichte dat
hie anxt heft. dat hē zwaer

peitēcie geset sal werde. **O**f
dat noch sochtliker is dat een
mēsche enige sūnde v̄gebicht
w̄olde laten. wat hie lange
een geestelic leue geleidt had.
en meide dat sie hē god w̄al
solde v̄geue sonder bicht. **M**it
onsen heer uoit dochte wesen
en mit sulker apēbarige liet
v̄manē te bichte die sūnde die
hie in hore pinshet had ge
daē. En als die cōueers daer ic
voer af seide houde vā dier doot
lik sūnde. die hie al v̄gete had
en w̄orde hie daer niet in sine
leue af absoluiert. sie en solde
hē nae sijre doot niet af gē
sche werde. noch v̄geue werde.
Waerlic tie alte v̄veellic
te vallen inde hande des leue
dige gods. wat god is v̄siech
lic in sine raede ou die kinder
der mēsche. **H**ir om yt allen
mēschen sondlinge geestelike
mysche noet dat sie hore v̄
ledē iaen in bitterheit hore
zielē v̄aecte ou dincke en v̄ge
uensdelike hore bicht daer vā
doe. mit bitten berou hore hē
Ende mitte wercke dat bewise
dattet hē leet is dat sie god v̄
toznt hebbe. en wille sie mit
ter werlt niet v̄doemt w̄den.
wat die werch is nauulbe die
daer leidet totte ewige leue.

187
Ende die overlaede ende vry
sijn die en conē daer nauwbe
dour come. Wat die rechtidige
en sal nauwbe behalde werde.
Mer die vlaede sijn en breec sy
i sorge deser werlt. en in wal
lusten hours vleisch die werde
mit alle lēte gesborpē vte be
ge des leues. Den gene die be
gen in te gaē inder dour des le
ues. en hidert niet hoe seer sy
hē voutmodige. mer tis hem
seer hiderluf. Wille sie hē een
viger breec hoger op richten.
daer die dour hoge is. Wat sie sul
lē hōr hoeft seer queetsen en
en acht wart vallen. Wy
hebbē des goet betrouwē in
onse heer ihesu xpm. dat die
gene die in hōre wecht die
rime bege gesbadert hebbe.
en hē mit zbaen sūde be
snet hebben. Wil hie sie ver
becke die daer riep. lazare
com wt en vā bande des
doots otbunde. En gesiet hē
god dat sie een hart leue aē
neme en sorchuoldich sijn
niet eens of tē. mer seer vae
ke. Omer al die dage hours le
ues hōr consciēcie dōr sie. En
Wat sie daer opuers in vīde
dat volcomelike te buhte. en
al die sūde die sie gedaē heb
ben en niet gedēcke en conē

otmodelike vout die voete ons
ons hē in hōre gebede be
screie ende beclage. en hē daer
in voutmodige dat sie die vrucht
der zeluf peitencie niet derue
en sullen. Nochtat nae den
werde des apostels. daer hie
seit. die niet en bekennt en sal
niet bekennt werde. soe wie
dat niet en achtet nae die me
nichuoldich sijre sūde die
michuoldige barmhertich
gods als wi duchte sal al ver
gete werden. en hie sal dat
alre zbaerste ordel drage wie
hie is. beide van den sūden
die hie gedaē heft en gedēckt
en die hie heft vgeten. **En**
beder halinge vlder dīge die
gesacht sijn dar viij. capit.
naedien dat wyt gēert
hebbē dat wi voerge
noeme hadde. te scrue
vā den begyn der ourde vā
cisterien. en vā de eerlīdige
heligē vaders. en seer geeste
liken. die merckelike gēbest
hebben. i cisterien en to cla
tendail en mede vā sommige
exepelē die nae gelegenheit
der stede en der materie daer
niet quelluck toe en diene. Soe
begeert ik vā die die dīe scrift
sal lesen dese gracie. dat vī
det hie iet in dese boeke. daer
hie vā onstefē mach wde.

881
tot myne der Douchde en tot haer
der onduchden. en tot vuericht
der heliger vricht. **H**ie dancke
daer van gade soe wien wj niet
guets doen en moege. **E**n de heli
ge vaden die dat besorgt hebbe.
dat dese dinge ou tot onser con
de sy gecome. **E**nde ons die mit
genē clyne arbeide alle dese
dinge tsame gescreue hebben.
Douch wille ginen die hulpe
houe goddiensige gebete. **W**it
wien hebben dit niet tsamen
gescreue. als dat wj me boeke
wilde make. **M**er alsoe als wj
inde begyn des boecks gesecht
hebbe. die dinge die wj gevon
den hebbe. dat ose vlitige voer
vaders in menige stede hie
en daer gescreue hadde. op dat
sie te apebaere soldē wesen. en
te bet diene solden de genē die
sie lesen. **G**oe hebbe wj sie als
wj best conde tsame vgadert
daer wj nochtant somige ca
pittele. die wj van goeden gees
telike luden mede gehout heb
ben die daer wj toe diene. **E**n
soe hebbe wj desen pulmet de
kinden der ppheten vā crude
die wj inde acken oser voer
vaden vgadert hebbe tsame
gescreft en gecack dat wj
trouwelike gesoultet hebbe
die quade crude v waltheit en
dit fenyde wrauf cruit daer

venat af sterue mocht daer
mede te megen. **W**e tedelike
sueke hebben ons daer toe ge
tagen dese arbeit en dese sor
ge ons aē te neme. **E**en irste
op dat wj den broden die i vere
lande sijn gesete. en die helige
oude aē neme. en dat helige
cloyster cisterien. dat een moder
is en een begyn al onser ouden.
Ende vort dat cloyster vā da
rendaer om den helige abt su
te vnaert i groter myne en in
werdicheiden hebben. te kene
soldē genē hoe danich dat begyn
oser oude heft gewest. **E**nde
dat sie ou bekene solden hoe
helige leue onse irste vaders
geleit hebben. dat ons allen
werdich en zelich wau nae te
volge. **E**en anden mael op
dat wj den monike vā sinte
bndus oude. die v wraut drage.
ouzaeke beneme soldē qualike
vā onser oude te spreke. die
voer den werlike mesche die he
der dinge niet en vstaen. die
helige oude lueke en lasten.
en segge dat sie wt vmetelt
is begone. **E**nde onse irste al
ders die ose oude irst begone
wt houe cloyster molysinus
geheite. sonder ouclof sy ge
gae. dat mitte begyn des boecks
genoch bewys is dattet soe

niet en is. Want dat moet ver
 besen dat die houdige vmetelht
 die een moeder en een saeke is
 des walles. en een stiefmoeder
 is der statusticheit enige stede
 solde hebben inder goeder me
 nige der heliger manne. die vor
 ganger ende leusma was der
 sterker midden xpi van ofet or
 den was tot zelige gehochus
 se die abt heer steue. dau wj
 vor af gespreake hebbe. die in
 die tijden iaer des closters v
 cisteresen dau abt wart gemact
 die seer grote begerte had. die
 nye vuericheit te menichuol
 dige. En mit grote vdrict sat
 vortien iaer soe datter by nae
 niemant tot he quae hou leue
 ue te neme. hent dat int vif
 tiende iaer ofe heer bardo
 dat hie des edele iogelincs be
 ruerde des lieue helige leeres
 sute barts. die wal een apos
 tel gods in ofen tide mach w
 de geheite. die mit alle der
 scaer sijre broden die helighe
 geestelike ridderscap ae nae.
 Daer onse heer sine benedictie
 mede gaf die oude va cisterse
 ouer al dat west eynde d'werlt
 wt te breude en te menichuol
 dige. Dese eerw'dige abt seyn
 de nae een deel iaen sute ver
 narts broders nae o een clou
 ter te stichte in claudail. dau

hie abt ou' marktē sūte bernart
 doe hie ionck was van iaere
 Mer in godliker wisheit en in
 alre ryphheit der geestlicheit.
 tunc hie houe veel boue. die
 veel alder waen va iaen. en
 daer marktē hie on om abt
 dat hē die helige geest vor gaf
 te bekēne. als wj goetelic gelo
 ue. Hoe schonē redur boē inde
 paradise der helig kerckē dau
 van solde wasschen. en hoe gro
 te menichte wt alle eynde der
 werlt v'gaden solde. die onder
 die scheme sijre menichuoldi
 gter telgen en sijre helig ver
 dienste hē v'uele solde. va der
 hetten der vleisliker bewinge.
 Mer wie solde dat moge v'moe
 de. hoe groet en hoe menich
 uoldich die helige scare waen
 ende wt hoe vere lande en ey
 lande sie dau v'gaedert ware.
 Wat dat is z'wige va de lande
 die mūdde inder werlt sij ge
 lege als ytalie en germanie
 en walslant. Die vterste eynde
 der werlt als ierlat engelat
 denemercke en z'bede hebbe
 tot deser helig geselschap merr
 kelike veel p'sone geseint. en
 hebbe omden alre helichsten
 abt grote myne en werdicht
 tot sine closter gehad. Jck s'bi
 ge va de wuerfen dier d'gelick

meer was die der monike. Wat
doe die helige vader binaid vort
tut was gevare. Wordt daer in
eenre stede gevonde professie bue
ue acht hondert en achtentach
tēich behalve menige anden.
die daer niet mede en wāen. die
wt dachsenht vstroit wāen.
En als der somige geoeffet wa
ren. en vande helige zede gods
soe veel toe genoeme hadden.
dat mē haepre dat sie wā
vrucht solde moge doe. i ande
re mīsche. alsoe als sie wt alle
landen wāen durtfame v
gudert. soe wordt sie weder vā
dair in menigen landen om
nye closten te stichte weder wt
geseint. Dus gesiedet al wāen
daer somtyt negē en negēnich
nouicie en somtyt ou hōdert
dat helige cōuent niet alte
seer bezwaert en waert vā alte
ttrote menichte der psonen.
En al waest dat dair vuerige
māne ende seet doichsa wt die
helige cōuent vā clāendaal
seer gemeylike wt geseint
wordt. om die geestlike vuc
richheit der orde vā cisterfen
i voele te vbreide. Die landen
daer sie in quame die soe wt
geseint wāen en mochten
nūmermeer soe heit noch soe
cout of soe ongetēperiert be

sen. dat sie dair om die gestōte
die sie i clāendaal geleert had
den iet woldē vskādele in cle
dere en in eten. of in anderen
lichamelike noitdrusten. en
volbrachte suuerlike dat ora
cius had geseit. dat sy statost
ge māne die niet vskādele en
wāde. al ist dat sie hore stede v
skādele. En niet allec byscop
pen en ouersten vā menigen
lande hebbe dat begeert. dat i
hore lande closten gesticht
mochte wāde. vande goeden
leue des helige vaders. **M**er ou
dat gemey volck vā groten
menich machtige stede hebbe
wt sine discipule biscope en
archibyscoppē gewē. en reke
de hē selich te wesen. dat sie vā
de helige volcomē māne belba
res hore ziele mochte hebbe.
Dair nochtāt die alre volco
mēste meysters deser helig dy
cipule dese gracie van gaede
en ou vā de mīsche had vree
gen. al had hie des wērdich ge
west. dat mē dair toe godso
ge solde hebben. en somtyt ar
chibyscop of byscop was gewē
ren. dat mē nye soe veel gestōte
of obbūtes aē gevergert waert.
dat hie sy gemeyde arimode sol
de late. en sulke hoge heerlic
heide teges sine wille aē neme
Mer waer om wille wj dit segge

Van andere gemeyne stede. **A**ls
die alre ouerste stadt die dat hof
is vā alder werlt. en die kerke
vā romē die eē moder is al der
kerckē vā deser otmodig gesel
scap ende vā de discipule ons
lieue helige vaders sūte bñarst
enē ouerste byscop de alle die
kerstheit is beuoelt hebbe ge
coue. En indes paulbes hof
sōmige cardinale hebbe genoe
men. **O** heer ihesuxpe dit syn
dij werckē die die gene die dij
gloificien. en dine gebode oet
danich syn. soe glouoes makes.
dat dij knechte die nae de gebo
de des helige apostels hē onder
geue. ond' alle menschlike crea
ture o' dine wille mit rechten
gotlike recht vā di sille vhe
ue werde. boue alle sterflike cre
ature. **V**ortmeer nae die dat
die vā daendaul hore wste en
alre daersten abt nae die dat
hie eenendartich iaer abt was.
totte ouerste keisers palaes op
gesent had. op dat hie soe veel
te mechtiger solde wese hē te
helpe. als hie der ouster moget
heit naere waer en daerliker
scouwede. **G**oe hebbe sy nae vol
gers vā welker doechde w' wou
wat bescreue hebbe die helige
vuerich soe inde selue huse
staende gehalde. als ons vleent
is vā gade in heer peters tuden
des eerw' dige vaders en syns

109
nae volgers heer weeners **D**ie
nae byscop was vā lingenen
selue te bekene en te onderuide.
Wat die heer is ons des een
getuech. doe w' in daendaul dat
cloysterlike leue aē name. en
w' ons dier ond' gaue. dat w'
doe daer sulke geestelich' ende
sulke zwaerch' vā seden ende
sulke puerheit en eerlich' sūge.
dat w' dūcke i onse hten inder
gracie ons hē ons vblide. en
in ons selue dachte. **D**at al had
ose helige vader bñdcaus die o'
se oude wst in geset heft. ende
ose regel gemact heft mit ons
in desen vleisch geleeft had en
geregiert had. hie en had die i
sette der orde niet strengelich
moge halde. dat me sie doe dat
hiet. wat onachsemh' of licht
uerdich' of ozedicheit en obon
deheit. die alle geestelich' doet
v'gae. en mochte daer mit alle
tee stede hebben. **M**er die was
sorchuoldich die soe doichden
vout te sette en sūdelige die
broederlike myne. En dat noch
genochlyc' en laeflyc' was. die
ousten en behoefde niet must
nernstijc' v' manige die broders
totte doichde te dwige. wat sie
liete hē selue dūcke dattet hē
soe erflyc' aē was gecome.
en dattet anders niet wese en
solde. dat me daer de ondochde
tee stede geue en solde. **M**er

971
heliclike en dochlike hē toe
hoert te leue. die daer te hūus hō
re soldē. **W**ij zage daer noch so
mige vā sūte bernarts discipu
len die out wāen vā iakn en rip
vā sedē. volcomē in alre geeste
licht vroet eewoldich en eechur.
in al hore wesen. die vā dier
tyt des helige vaders bñardus
tot oser tyt geleest hadde. Die
een crepel en een forme wāen
alder ander menichte d' broden
mit hore ymicht en vuericheit
Ende mit hore myliker wāde
rige alde anden bebbiden hoe
grote helicheit en vuericht dar
van begin had gewest. **W**itter
al luttel wāen die doe dochden
en ymicht die sie inde oude zae
gen nae coste volge. **N**ier siet
nu **W**ij spreke vā der grote vue
richeit die i die tide niet allee
i clāendul en in tasterse en **W**ij
mer oic idē anden **W**il geordi
nurdē hūsen vā oser oude. **W**as
daer menich mysche vā oyste
ken tot begerte der volcomēht
Doe incomedt mi niet sonder
anxt en grote vvernisse. **W**at
Wij vā heer peter de por vā cla
redul eens int capittel hōde.
Wat doe hie eens op een tyt o
suetelic vmaēde dat **W**ij riepe
seden soldē hebbe. **E**n dat **W**ij o
behuedelic soldē pine te halde.
in alle der vuericht der ourden.

Deide hie dat die ziele sōmiger
broden die gestorue wāen in die
clouster enē alden broder sienli
ke apēbaude. en iamerlike da
gedē. die sie i grote pine wāen.
niet dat sie enige grote sūde
hadde gedē. mer dat sie die da
gelixē vsumenissen mit myre
sorchuoldicht hadde gepyt te
scouelē en te betē. daē sie gedē
solden hebbe. **W**as daē dat i den
zelige dage. doe die vsumenisse
niet daē doucleyne spleetke i
trupē en mochte. die gebreke
vā den strege richter soe zibare
like etorde gepynicht. **W**at sul
le **W**ij die voelē vā der ozelicht
osertyt als **W**ij sien. dat die v
sumenisse niet allee doucleyne
spleetke mer douc grote spleten
ōmer douc grote scoere en broke
in breke. **H**ier om op dit nae d'
dachtsemheit en der trager ver
sumelht die doet der quaetheit
en der boesheit niet in en come
i onse vinsten. **W**at die tyt die
al dinc vtert. en oic die geestlic
heit doet vgae. niet in en come
i onse vinsten. **W**at die mēsche
meer geneecht syn tott onduy
den. daē tott douhde. **D**oe laet
ons mit al oser macht op rich
tenteges die laulbe vsumelht
ende ons pine te halde. die douc
stapē oser vourvaden en hōr

gehouchnisse bast moſe herte
halde. ende hou helige wercke
vacke ou lesen. op dat oſe oge
rechtich als in ene ſpiegel ons
geapebawt werde. En iſſer ie
mant die geen i doichde veel toe
neme wil. en niet en kan gewor
den. en dur o wederſlage wort.
en dur o begint lauwelike te
arbeide maede doichde. Die hou
hoe die lieue helige vader ſinte
bernart ſecht. Ic en wil niet
rokelous die ouſte weſe. ic wil
allenske pine toe te neme. Hur
om al en cone wy altchants ſoe
doichsa niet weſen als wy gern
ſkuen. tis nochtat ene iegelike
meſche een voert gang. dat hie
grote begerte heft wort te gaen.
al en kan hie niet veer come.
Allee niet te willen wort gaen.
dat is een ſake alre oſumeth
en alre dachtſemht en te leſte
des doots. en der vdomeniſſe.
Ic bid dur om die gene die dit
leſe ſulle o onſen heer ihu xpi
dat ſyt niet allee wt curiosich
en wulle lesen. mer dat ſie hier
wt vlietelike wille aē merke
hoe veel in houe ſeden he ont
breet. aē der rechter geeſtelicheit
die ſie leſe in de helige manen
die vou hou geſteſt hebbe. En
alſſie wat vinde dat mitter raſh

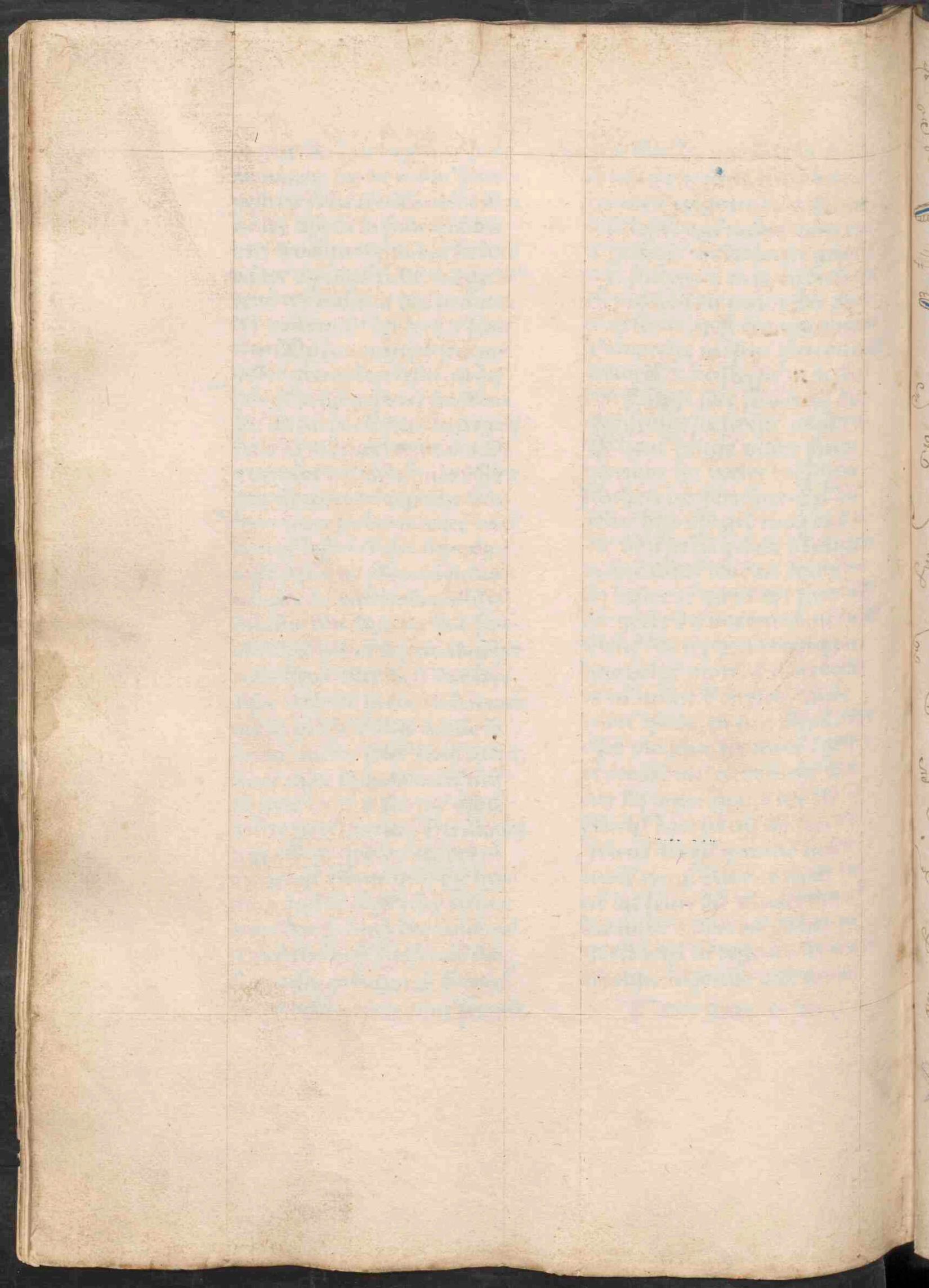
170
ter regel der doichſen niet en
ouerdracht. dat ſie niet open
halden. alſoe lage te vechte en
te ſtride mitte dochde teges de
ondochde. hent hie ſie dat hie
mitter linie der wacht ou dra
ge. Wat alſoe als hie mit recht
die alre obekenſte meſche mach
heute te weſe die tot ene boem
coemt die ſeer ſuuerlike is va
bladen en veel goeder vruchte
En ſine boſk vult mitte bla
den ende laet die vrucht weſe.
Goe macht wal ene alte dha
ſen meſche heute die die alre
ſuuerlike hystorie va de heli
ge leue en va de zelige dochde
der helig manen ou leest. alſ
of hie een werlike hystorie laſe.
Ende is allee genouch ſyre cu
rioficheit datte wete dat daer
geſcreue ſtaet. en en pyt hem
niet wat aē te merke. War
hie wat mede tot vuericht en
copuctie mocht oſteke ſden.
En dur die ozevucht ſyre coſa
encie wadoa gerevucht moch
te werde. en al ſy ſede te rechte
va mochte geſteſt werde. Wat
die woderlike helige werſien
der gloioſer vou vaden en we
daer o niet geſcreue. dat men
der idelre dvruchtbere. ende der
oꝛuſtiger curiosich dur mede
genoch ſal weſen. Mer daer o
weerde ſie beſcreue op dat die

ongleerde Dair bi gelart sulle
weden. en dat die cracke daer bi
gestert sulle werde. dat die derte
ne der riphert bi sulle lere. die
hert **H** va herte syn. dat sie daer
va tot wpuetie sulle bellege w
den. die ynich syn dat sie daer bi
tot volcomicht der dochde sulle
come. Op dat oumids stichtin
ge der geene diet lesen. al die
helige kerck gestert sal wden.
En op dat dat lof en die eergods
dair al va moet come. dat w
goets doe konē. Oumids dichter
heit vbreidet en vhoicht wde.
Vout meer soe bid ic alle vande
vlitige lesers i deser sake vghif
nisse dat ic op somige steden
behalde die rechte wach d' d
gen. Die woude geen wat suul
liker heb gepyt te sette. wat het
moet herde veer wese dat w i
alsoe veel als in ons is. dat alle
myste putke d' dinge die w be
screue anders soldē sette. daent
waer inder waerheit. en mit
begerte loege te scrieue ose w
scieue soldē quetzen. Die almach
tige ewige god. die zoē des al
mechtige ewige gods ose heer
ihus die i de dage syre outmoe
dicht dat saimē der volcome
te peitēie heft i geset. en dat
waerachtige fundamēt d' recht
geestelich heft begōne segge.

De wic dat nae mi wil come.
de vsaekē hē selue. en op bou sy
cruce en volge nu nae. **E**n die
dese leste dage nu die wert als
is gesborde. en die kerste geloue
niet statafsch en is. en die hape
tibuelt. en die mijne seer cout
is gesborde. heft een nye vuer
ht in veelre mesche hten oumid
die oude va cisterse in gestor
tet. **E**n heft ider selu oude die
alex suulste scoeste colupne
ose lieue helige vader sunte
bernart tot veelre meschen
selicheit op gericht. **E**n die
selue heer ose god moit ons d
die vdieste en gebede d' heliger
manē. wēt leue en douchden
w bescreue hebbe. tot stichtige
der geere die nae ons come sulle
vlenē dat w hōr voetstappen
nae volge motē. **E**n die beger
te en mijne d' dnoselht alsoe
motē halde. en mit othuldige
oses vleisches soe motē i geba
re otmodicht gevesticht wde.
dat w totter glorie der ewig
selicht daer sie als w sonder
geloue toesy gecome mede
motē come. **D**at ons moet gō
nē die selue ose vloeser ihu x
die mitē vader en d' helige
geest leeft en regnirt waer god
ewelike en sonder eyde amen

Deo gracias semp

190a

Hier begint der byen boeck.

De meesters
die wete wyl
dat die conic
der byen gae
angel en lyste
mer hie is
alle gelba
pent myt

mogentheit. Hier op lese w
een crepel. Die eer werdige
gwaert biscop van camerick
als ic gehourt heb vande bro
dere der prediker orden. doe
hie was inde wech om die
ketters en o gelouige van ar
berpe te behuere. doe stuf hie
salichlike in een cloyster dat
haffele heit. dar sie doe seer
wal leefden. En opte selue
dach doe hie gestorue was.
doe apewardde hie inde slaep
ene broder vander prediker
orde byne gent. Doe seide oen
die broeder. hoe ist mitti vader
Doe seide hie. ic bin gestorue
en heb betalt die gemeynte
scolt. die alle mysche sculdich
syn. En siet ic gaetot zwaen
pine eer ic totter glorie come
mach. doe seide die broder. en
wat is die zake dyre pynen.
Doe antworde hie wat ic mine
onderzaete toe strege heb ge
weest. dat doet my pine lyde.

Alse dese wech dar ic in was
tege die ketters. en om die he
lige kirkte te reynige sal my
pyn omlyre. en sal mi ge
ruiger ter glorie doen comen.
Hier wt sullen die plate lere.
dat sie sonder noitzaeke niet
te strege en sy. mer sie sullen
mit macht gelbaepet syn.
op dat hoer onderzaete sie
tsame ontsie. ende lief hebbe.

Die conic **dat ader capitel**
der byen is van ver
ken als honich. en
is genniet van eenre wer
lesen blome en wt alle ouer
vlodicheit. Wat vstaet w in
den honich doe die puecht
der zeden. en wat under bloe
me. die goede weke eens goe
de getuchtes. Hier van lese
w een crepel. in vracryck is
een edel en een bekande stuit.
die wilneer was onder den
conic van engeland. mer nu
is sie onder de conic van vrac
ryck en heit cenomanis. de
se voersede staet had vele ia
re sonder ene goede pastow
gebest. en die biscop was ge
storue. en die dach was come
dat me ene anden soude kie
sen Ende wt zelde ene kirk
te is die soe van psonen mys
trouft is. sie en hebbe te mys

Handwritten marginal notes in a smaller script, including numbers like 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200.

ten een die mit houw lidet alst hoer
die qualike gaet. en sich ver
blidet alst houw wal gaet. Doe
Was duc een monic die goet
vā leue Was. die ginc tot een
re clusenisse om houw te bidde
als dat dou hoere gebede god
der voor seider kircke ene goe
de plaet wolve vlene. En die
clusenisse die bat voer die ker
ke en quae weder tot on en
seide. lieue vrent ic bin gegre
pe inde hemel en heb gesien
dat maria die moder gods de
patroeschy is vā uwer kircke
om deser zaekē wā ginc voor
houw soens voete en bad oen.
Doe stont houw soen terge houw
werdelike op ende seide. O loe
der en vrou v hoeret toe te set
te en te ordinere wattu was
te. Doe ginc die moder xpi op
een ziede en sprac hū vā mit
te engelen en mitte helige.
en quae weder tot houe soe.
ende seide. Oly behaget zoe
van raut der zullig dat mau
ricio biscop werde tot ceno
manis die wdluceer een ar
chidyake Was tot troye. Doe
seide houw soe. Moder gy hebt
werdelike gecare. dat moet v
gescien. Doe seide die cluse
nisse totte monic hū om
siet lieue vriet dat gy dit ver
berget soe lage dattet gesciet

sy. Doe wart die godertien mā
screiede oumuts blutscap en
benedide de heer. Mer hoe dit
dit gescien soude omder kie
sers vkeercht wā en Was niet
te dencke al en tbbuelde oen
niet ten en soude gescien. Mer
wie dese mauricio Was wille
by correlie vtellen. In der kir
ke vā troye Was hie gemact
archidyake. en ginc dat bis
do om te wet alleē mit ene
stoueske en predicte dat word
gods. Rae liet hie dat offic
vare. ende ginc wone in ene
nonē cloyster. dat vā sure be
nedais oude was. op dat hie
die mochte corrigerē en vbe
tere. en op dat hie dat graue
volc vandie lande mit sijre
pdicacie mochte lere. en on
en bedrouch dat were niet.
Wāt meer tis come datme
ene biscop soude kiese ende
tot cenomānis sy oue tste
gecare die praist en die deke.
Die praist Was een vstendel
man ende edel. die deke Was
een geleert mā en ryke. En
als oue gee de anden en wolve
de wike. seide die praist tot
ten deke. Ic sie dat onser gee
datt bisdo nut en is. mij is ge
nouch die eer en di dū richeide.

Ick en wil dy niet wike noch
 du my. hier wt en mach die
 anders niet come daer dat
 By die kirk wout mit allen
 vderue. hier o soe volde ic dat
 gy dat co senturde dat sijn en
 ma coere. die goit en ot moe
 dich swar van leue. die die
 kirkte weder op die voete brach
 te. **S**iet die eerlsdige man
 ricus is een ma die vriert is
 mit alle doichde. ic bin bereit
 mit alle den gene die mi ge
 care hebbe alsulke man te
 kiesen. **E**n ic geloue sekerlic
 dat hie tegē god en sijre sa
 licheit dat niet aē en sul wil
 len neme. **T**ehans lachede
 die deken en seide. dat moet
 geschie mer mit sulker vor
 worde als of hie dat bisdom
 niet aē en wil neme dattet
 aē mi come. **T**ehans seide
 die praist mit blider stemē.
 laet vast make en het moet
 gesien. en thans hebbe sijn
 alle co sentur en vast gena
 fet. **D**ie deke meyden dat mau
 ricus dat bydo niet aē en na
 me. mer die praist liet sich
 dūcke. dat hyt dou die my
 ne xpi en dou zalicht veler
 mesche. dat aen solde neme.
Hier o soe sijn gesant tot on

tlike canonike. en vande hē
 nae sijre gelbontē in oiren
 bech te voer gae te predike.
En als hie die brief sijre ro
 pige gesie gesi hadde. soe at
 worde hie en seide. gy sult
 gae tot onser herberge tu
 net als die pōuacie gedie is
 soe sul ic te huys come. ende
 morgē vroe wat mi die here
 gesent heft. sul ic v seggen.
En tis gesiet aldus sijn gin
 ge totter herberge. hie ginc
 wout en predieten. hie hōude
 vafte die bichte te auct toe.
 hie quae des aucts te huys
 hie ginc sijn gaste. sonder
 ete ginc hie in sijn bedehuys.
 hie lach alde nacht deuotelic
 in sijn gebet. **H**ie at worde des
 morges de canonike. **T**is ginc
 des en sijre moder tuit. ic en
 mach niet weigere dat gy
 my biddet. wat meec hi swar
 mit behouliker ere of fange.
 hie swar inde biscop stou
 vheue. hie swar geosacriet.
 en hie was van sulke regimēt
 dat byne vifhōdert iare sijn
 gelicks dur niet gelbest en
 was. **E**n dat en was geen
 woder wat hie soe woderlike
 dur toe vcare was. **Dat durde c.**

Wele coninge sijn duske
in ene bystouck. **H**ier
om soe ghevielt dat
somige dat canonike in ene
biscop te kiesen niet en con
de ouerdrage, en dur om ou
droge sie en graue die kiest
ge ouer den praest en de de
ken mit sulker vourworden
dat sie bute de schoet oure
kercke niemāt en soude eys
sche. **H**ier o soe ginge die
praest ende die deken op ee
ziende, op dat sie te bet van
ene biscop mochte ordinieren.
Hier en byne was een vande
canonike die en mocht der
maectyt niet vbeide en liep
vten capittel in eere tauerne
die dur naust gelege was, en
als hie ghere hadde ginc hie
sate dobbelē. **W**at hie was een
iogelic licht vā leue mer boue
mate clouck vā sien, hie was
gespreeck alle mysche en mit
natuerlike goede was hie ver
ciert. **E**n als die praest en die
deke vā desen zaekē hadden
tsame gesprake, sage sy dat
ond hore canonike niemāt
geestelic en was, en totte by
do oure gey bequaē en was. **E**n
dur om oudroegē sie en fore
de vourscruē iogelic, die soe
scarp vā vstand was, in ene

biscop. **E**n als dat de capittel
op was gedie, ordinarde sy die
pessie en ginge inder vourscruē
ue tauerne, en namē on vade
dobbel speel, en bourde on inder
locht, en drogen on ter kercke
en settenē inde biscope stoel,
en alst tyt was consecrude sy
on. **E**n thans als hie sach
dat hie biscop was, **W**at hie
vbandelt in ene ander man,
en alle die digendie sijn officia
toe houre volbracht hie soe
volcomelike, dat gee teken
van sijn alden leue in hē en
bleef, en ou of hie altoes bys
cop hadde gelbest, en die sber
like dingē vā bute die de bis
dome toe houre die regirde
hie alsoe, dat sie on in enen
geestelike leue niet en hinder
den. **D**yt en was gee woder
wat die gracie gods voulden
in on die sijn goeder nature
ontbraek. **Dat vunde capittel**
Mer als die coninge vol
wassche sijn, soe val
len sie tsame en doode
die bose bien, op dat sie geen
tbracht noch gey omvredē
ouder die ander bien en ma
ken. **H**et was een iogelic
in duytslat die ut price blou
zeer bal gebaen was, mee
vā zeden en vā leue was hie
seer onedel, dese quaē qualike

aen een bysdomme. dese rure en
 rouede ende leefde onkuslike
 mitte wste wat scameliken.
 mee nae sonder enyge saede.
Onse heer die plach on te cas
 tien mit menigerhade gey
 sele. mee wat hie die misbruc
 ten in houerdie soe gaf on
 god in ene borse doot. **I**n wel
 ker vze die eerwrdige heer
 cornet biscop va hilde si was
 inder nacht op gestae om sy
 mette te lesen. en als hie die
 gelesen had. ginc hie sitten
 studie wat hie des dages
 soude predike. **E**n sonder mer
 ten wat hie inde geest ghe
 grepe. en on doecht dat hie
 sach ene biscop mit ene be
 dectē aēsicht die sy biscops
 gelbade ae hadde. die totten
 strengen ordel gods gebracht
 wart. **C**hans waen dau
 knechte mit bredē aēsichte
 die de biscop besculdichde. die
 een in roif. die ander in doot
 slach der mische. en die an
 dere in menig hāde okusheit
Doe seide die richter de gene
 die ae syre zyde sare. **B**escul
 dicht ondrastet. **B**eyet dat
 oudel. geuet die sentencie. **E**n
 sond' vtrecke waen die scepe
 de richt' onddunich en gaue
 gemeylike die sentencie. en die

richter approbude se. **D**ie knech
 te traden aen die boue roif
 ; wat waen. en name ondes
 biscops hoet vaden hoefde.
 de gulde ring vād' hant. die
 casufel dat diakēs cleet. ende
 wort dat ander biscops geska
 de en toge on dat eet. en leide
 dat voer des richters voeten.
 en grepe on krisschede ende
 hulende va des richters aen
 sicht. naet ter hellen wat
 en en droich anders niet mit
 on die sy sunden. **C**hans soe
 stonde op die scepe en mit lu
 de sancz songe sie ende seide.
Die viel dat dat sy hebt tyt
 laet ons wat doe tot allen
 mische. **E**n als alle dese din
 gen die voursede biscop inden
 geest hadde gesien. en weder
 tot he selue was gecomen.
 begonde hie in sich te dieken
 wie dese ogeraunge biscop
 mochte wesen. en siet als hie
 hu op dachte. soe cloeptē een
 vorder porren. en hie wart i
 gelate. en seide al screiede. dat
 int naeste dorp vandaē des
 auets een obekat biscop was
 gecome. en hastelic in dier
 nacht wau gestorue. **E**n als
 dyt dese helige biscop houde.
 had hie medelide mit on al
 wast te vgeefs. nochtas soe
 storte hie bitter tranē wt toe

Dertweh? **D**eses gelikes in
boesheide was een ertsbiscope
van dureslant als nu een bro
der van ene hoge oude en van
hoge leue vteude. **A**lde se wer
screue ertsbiscope ogeuallichli
ke gestorue was. is hie gesien
van ene helige man in ene visioe
in deser maniere. hie sach dat
die ziel vte licha mit groter
pene wart getoegē. en wart
psentert inder hellen de puce
der duuelē sittede in ene hoge
stou. de welke die puce zeer gue
telic grutede. en boet he drucke
vande dranc die voer he stont.
seggede. **W**illecoem willecoem
eertsbiscope. siet dranc van my
ne dranc. **W**at gy nu luge tyt
trouwelike en sonder moede
werde hebt gedient. Welken
dranc die ertsbiscope tot sich
niet en dorst neme. **W**at hie
wist wat dat niet goets inde
dranc en was. **E**en leste wart
hie mit machte vande dien
res gedebogen. en most den
dranc van des prieten hat neme
en drucke dat on vveerde. en
sond merre gunt wt sine oie
wt sine oge wt sine mot en
wt sine nasen een sbeuelach
tige vlame. en ald' is hie ge
geue totte ewige brade. **H**ier
wart eynde dat sie hebbe die o
bberdelike die pastouescap ne

neme. en die obberdelike regn
re. hoe vberlike wrake dat sie
otfange. **H**ier om leser soe siet
hoe oubarluck dattet is niet
alleen der kircke. niet oie on
selue. dat me on beneymt dat
sy geen herde en werde. **G**e
heb selue ene ertsbiscope gesie
in walslande. die geleert en
edel was. welke aldus dan ge
wrake ontfing vten wille
gods. **D**ie deuote puce en conit
van wacrus. lodeklich ontrent
de wien ons hen duser tbeho
dert en negeen dattich dede
oimut broder heric van colen
vander prediker oude ene goe
de prediker op een pey des doot
te parys vngaden een ongeor
loft boeck der ioden dat talmut
is geheue. dair ogehoude oge
loue en blasphemue tege xps
en tege sijre moder i veel stede
i gescreue staē. **E**nde vele ere
plers van dese boeck sy to paris
gebracht o dat men se soude
vbarne. **H**ier o soe screyde die
ioden en ginge totte ertsbiscope
voerscreue die des conits ouer
te uut was. en gane on gelt
sond getal. op dat sy hou boe
ke mochte behalde. **E**n hie naē
dat gelt en vberf aē de conit
dat sie hou boke behalde. ende
als die iode hou boeke weder
haddē. soe sette sie die dach alle

maec te viere. **M**er het was te
 vigeefs den gheeste gudes dat a
 ders ordinerede. **W**at doe dat iare
 om was come opte selue dach
 en indie selue tyde en stede. **D**ur
 die boke weder geyene woerden.
 de ioden. dat is te vicenis by pa
 rys daer quae dese vourscreue
 ertsbiscop omde conic te rade
 en **W**art va god bitterlike ge
 pinicht in sine derme. en mit
 groter hulige of fine hie daer
 dat eynde syns leues. **E**n die co
 nic vloet mit sine gesien van
 die stat. **W**at he gruwelde dat
 hie die brake gods mitte ert
 biscop solde offangen. ende niet
 lage daer nae oimude de voer
 screue broeder heric va cole soe
 sy die boeke te parys weder v
 gadert. en in groter menich
 uoldicht vbrant. **M**er leser du
 salt mercke dat alle die ioden
 die oystbert wonen alle die iode
 ogelouich en banich holden.
 die tegh moyses bjt en tegen
 die pphete dit boeck dat tullmut
 is geherte toe sich neme ende
 doe screue. **E**n nochtan die
 ertsbiscop va der **W**it xpi be
 scemde dat boeck. **H**oe me
 rich syns dat die geen soduyet
 die dusdanige mesche pluten
 maet of fuest. staet in dese tibe
 en vfen gescreue. **P**eccat i auc
 tore puerit ius tribulatur. par

Status ecclesie pro quo reus hic
 feriatur. **D**it is die bedudighe.
Hie sondicht inde maker dat
 is in god. **W**at god spreket dou
 den pphet ezechiel. huys van
 israhel laet di dy sonde genoch
 syn. al en brengt gy niet oder
 v vrende en die onbesuede sy
 va herte. **H**y vkeret recht. ec
 clesiastes. ic heb gesie knechte
 toe peerde en prien waderen
 oft knechte waen te voete. die
 vrede waert gestoert des staets
 der helig kircke. hie va segt
 salomō inde gelikenisse die
 ene stey werpt inde hoep des
 asfyades. die mercurij is yhe
 heiten. soe doet oic die de onb
 sen tot ere brengt. hie o soe w
 de die sculdige geboket dat is
 die geen die fieset totter eren.
 die der ere niet werdich en sy.
Hu om soe roept die heer dou
 de pphet ezechiel. **D**oet en w
 de bscops hoet doe en wech
 die croen. **W**at alsulke mesche
 sulme alle eer beneme. ende
 vout soe sal sie slae die torn
 gods. **D**at vyfte capittel.

Die meesters wete wal
 dat die conic der bren
 gee angel en heft. mer
 hie is gelbapent mit machte.
 bi der angel vstait me inder he
 liger scryfte strengheit off
 wreethet. dese angel deerde

Die prince der herden xps. Die sy
discipule leerde ende seide. leert
van my wat ic sachtmodich
bin en otmodich van hte. en
gy sult vinden royst in ulben
zielen. **Dat vyfte capittel:**
Denē bi stoick en isser mer een
die als een conic heerscappe
draget boue alle die anden.
En dat geschiet onder die my
sche nae der wit en nae wit
achtige scrysten. **B**edinke
hoe veel quaets geschiet is by
osen tyden ende hoe veel sandes
die helige kercke heuet gelede.
doe vrede die keiser alexand
de paens wt iagede. en enen
anden paens tegē hē te romē
setten. wat die sanc was dur
om bynē romē gelacht. ende
op dese zide vāden gebercht. en
dat naeste en edelste lant vā
lobardie wart vol petters en
vol vā ogelouige myschen.
vā welke petters laets iden
iaer ons here dusent tbeho
dert en tbeē viftich sunte
peter prior vāder prediker or
den te veronē mit enē zalige
doot gedoodet wart. leet daē
romē dat hoeft der wecht dat
tbe paense waen. wat sal die
inde lede geschien. die oumuts.
myre regimet cracker sy. ou
muts dat tbe paense waen
en hebbe by niet alleē gesie
dat veel der kercke vdoeren

syn en vnielt. mer oic grote
lant sarpe. **H**ir om en sal iden
brestoick der kercke niet wese
dobbelt paenscap. mer dur en
sal niet daē een wesen. die als
een conic sal regnere. **Dat sefte**
Die conic vande **capit.**
bren heft in sy vour
hoeft een witte smet
oft een croe waer. ende dat sel
ue ist dat zacharias de. pphet
woert gebaden. **M**ecent siluer
en golt en mact in ihesus
hoeft een croe. wat vstae by
inde siluer daē die wt sprake
des hē die kuy sch syn. ende
wat inde goude daē puerheit
en costelht der consciēcie. **C**ass
tinctū is een groet en riek clost
ter gelegē inde bisdomme van
atrecht die abt van dese clost
wist noch seer wērich wat ee
geestelic leue is. nochtan wcht
hie die digniteit dat hi abt
waert mit soe groter sūmen
van gels. dat hie sy kerck ver
bant meer daē in tie dusent
ponden. dat is een seer lelick
dinge en vol spottes. **Dat seude**
Die conic en wort **cap**
niet vciert mit enig
sondiger cietheit. die
ouvolodige cietheit wort vdoet
in elke prelaet. als die groete
plait die helige biscop sunte
augustij spreket en segghet.

En purper doet is betamelic
 bi auenture ene bischop, mer
 het en betaemt ni niet. **E**n
 betueden die sūte augustijn
 die een Werlic bischop was gee
 costelic doet, hoe veel te mi
 duen ene die in een cloister is
 hoe grot dat hie oit is. **E**n
 genuete een abt vā eenē ho
 ge oude mit stercheit vā vele
 peerde ende mit grote gesien.
 alsoe dat ic hadde mogē mer
 den, dat hie een hertoge of een
 greue had gellbest, en had uk
 inde uesicht niet gekent, hie
 vsmade inde praesten een vō
 de cup des gemeyne habits,
 en had ene tabbart aē gedue
 de die wale heite een hont.

Sy cleder wāen vande besten
 scaedake mit costelike bont
 geuodert nauke aē sy knye
 reike, leersen had hie aē sy
 ber recht of sic on igelbassche
 wāen sonder vauke sy wt
 streckede. **E**n on en ontbrack
 anders niet daē een traens in
 syn hoeft, dat hie een ridder
 hadde schine te wesen. **L**eyde
 wāer was dat auermael ofes
 prices xpi in iherlm comede.
 wāer was des edels sūte ioha
 baptist go:del, dat vā scarpen
 vulke haer der camele was.
 wāer was sūte bndict, hāen

doet. **E**nde als es geseit heb
 ben vā de abt die den tabbart
 aē had en monicks habit v
 smade, laet ons nu sic een ex
 epel hoe quaet dattet is dat
 een monick sy habit wt doet
 tot eene vre toe. **H**et wāen
 i ene cloister vā sūte bndict
 orden due monike in aller o
 cuseit ofbonde, en als sic op
 ene dach after wāer in een
 slaepcamer wāen gegae sit
 te etc, soe vorge de die een haef
 telike aē ene biet brots, **D**oe
 wāer die ander tke om syns
 doots wil vsteemdt, en ginge
 vā dier een stuck sitten ende
 volbrachte hōw maeltyt, en
 alsoe vtelde sic hōw gesellen
 inde cloister hoe die ander ge
 storue was. **E**n niet lage dau
 nae niet oudicheit wat oire
 gesel geschnet was, ginge sic
 bade bi de cloister in een loe
 pede wāer, en als sic naet wa
 re dau in gegae, soe trit die
 een van hōw wat te diep in
 en vdrank, ende wāer wt ge
 tige en begrane. **E**n als dorde
 des auets solde gae toe bedde,
 en sich onesthoede soe apobaw
 de on die vdrocke monick naet
 en seide, **S**iet in wat groter
 pine dat ic vdoemt bin, wilt
 nu ten lesten dince wat dat

vstaet te Doe. **I**ck oeyne en on
kussche werde te recht gepy
nicht mer dat maect die sceem
te myre vdomenisse groter dat
ic naect bespot werde vanden
duuele. **W**ier geeft mi wat dar
ic dy in bewyse dat ic ewelic v
doet bin. **A**ls dat die gestoude
monick houde toich hie est
een corte hoek die hie aē had.
en gaf se de vdoeden monick
ende mittien hie vzwang.
Hout een woderlic dinc. die
dach en was nauwbe gecome.
dat soe grote stinck dat gase
cloister vould. dat sie vā ver
wernisse des stances alle meyde
te sterue. **D**oe vtelde die monic
wat on des auets geschiet was.
doe wart die hoek al ouer en
ou gesocht. en wart te lesten
vonde seer stickende als een
py en zbarter daē roit. **D**oe
wart die hoek hastelike ond
die eerde gestreke. en die moni
ke sich vbboderede wode scree
de. en des vdoemde geselle gū
haestelic in een myreboder
oude. en leeft noch van dese
dige een zeker en een salich
getuech geuede. **I**ndeser
manire was een monick vā
sūte bernarts orde in duytlat
als ic zekerlick heb gehout vā
enē broeder der predik' orden.

Dese monick arbeide in ene
hetē zage. en vā groter heitan
toich hie est sine cuculle. ende
thans wart int cloester gehoert
een vweelic geluyt. recht of
dat zieckhuys mit allen ter
eerde wair gevallen. **E**ndaect
vā was een helich monick in
sine gebede. en als hie bouen
mate vweert was. soe apēbur
de ond die duuel en seide est gro
ter owerdicheit. ic heb dit gro
te geluyt gemaket. **W**at gy
mi hebt gehindert mit uwe
gebede. dat ic die monick die
sij habyt est toich niet en mo
te quellen. **E**nde sond' merre
ginc die monick die dit houde
in die ismarie. en vāt dat die
zieke monick sij habyt hadde
est gedaē. ende straefte on
guetelike. en dede on sij habit
wader aē. en riet on dat hie on
solde bichte. en cort dair nae
dat hie gebicht en absoluit
was. **W**art on te bet en end
de des niet meer. en in groter
deuocie. is hie gestorue. **I**ck
heb gesie enē abt vā sūte
bnarts orden die geleect was
en goet van leue. dese als hie
wāter op enē dach i sine han
de solde neme. en die dweil
aē beide zude tllbeedel manē

voor den abt hielden. quae een
 steine tot on en seide. ende dit
 in latyn. War om is dit douc
 voer den naectē. en als dat die
 eerberdige abt houdē. liet hie
 mit angst en mit vrese die dssel
 haestelike vuerē. **C** In oesen
 tiden was een seer edel wyf
 maria geheite. gresyne van
 sampanie in vracryck. dese
 hadde te mane herre de greue
 va sapanie. dese was een doch
 ter des godtice lodelichs conic
 va vracryck. en was philips
 des conics va francryck een suster.
 dese hadde vier broder die
 conige waen in ingelant. en
 had ene zoe die conic was ou
 zee. dese maria ginc menich
 iare nae houts mans doot mit
 groot houerdie zeer gecieet.
 en te leste is sie gestorue. ende
 heft aldydanige eynde geno
 men. dese grauyne arbeide
 inde vtersten en ontboet als
 sie sterue solde de abt va pas
 sanie dit een helich en goed
 tice ma was en dnr toe ge
 spreek. En als die abt daer
 come was en wart hie niet
 ingelate. mee hie moyst voir
 die dou vbeide. die grauyne
 was te hans gestorue en die
 ridders hou knechte en alle

hou ander dienes staet ende
 noeme hie siluere en gulde
 thuytraut. en allet dat sie enge
 conden. Ten leste was daer
 een va de onderste knechten
 die quae soe laet dattet al ge
 prunt en genomē was. ende
 als hie dat sach soe greep hie
 dat bedde daer die grauyne op
 doot lach mitte eynde. en werp
 dat doode lichaē veer en wech
 indat stroe. En als die abt v
 daer hadde lager daer bute te
 staet. soe was daer een in vade
 edeligen en wart tornich. en
 brack die dou op. en liet den
 eerberdige ma ingaen. En als
 hie in was come en dat edel
 lichaē naet opte stroe sach
 luyge. soe volde een va den
 gesyne dit mit stroe bedecken.
Mer die abt was voersienich
 des erpels en vhangede dat
 niet. mee hie riep mit lude
 steine en seide. **O** gy alle come
 hie en siet die houerdie d gra
 uyne. siet dat weeldige lichaē
 mit hoe groter sceemde dattet
 hie gesentelt wort. siet wat
 hou voor menichuoldige eer
 en glorie nu die werlt betaelt.
 siet hoe nauwe dat hou die
 werlt nu reykēt. Is daer die
 eer der werlt glorie i soe edele

persoen is vdoemt. wat sal de
monick geshien. wat sal va
den clerck werden die out must
scaende staet nae beeciker glo
tie. **Dat uchte capittel 1**

Dese conic der bien is
boue gvaende va vorne
en is noch eens soe
groet als een ander bye. Hier
om heb ic vnome vandien
eerberdige maucius daer by
voor af hebbe gsprake. die uft
tot cenomanus een biscop was.
en nae ertsbiscop va rathien.
en dit heft mi vtelt heer rob
bert die wilneer was een abt
toe bleze. Ende winter wart
dese heer robbert. die des ert
biscop capellay was ene pels
gecoft en gebracht. En als de
se werfcreue heer robbert kint
hie olt en crant was ene an
den pels die licht en sacht
waer cy schede. Doe seide mau
ricius die ertsbiscop. laet mi
sie de graue pels. de hie vsmad
et. en als hie de pels mit si
ne hande getast hadde. seide
hie gaet en coept heer rob
bert ene subtile pels. desen
wyl ic beholde. En als heer
robbert de capellay dit houde.
scaeden hie on seer. dat hie de
wur ene pels niet draghe en
bolde. de syn heer die ertsbis

cop onder syn cleet voer een
voeder bolde draghe. En dit
was een woderlyc diuck in
desen ertsbiscop te sien. dat hie
on selue soe spaelic was en
den arme soe milde. wat nau
we mocht hie sien mit vduddic
heit dit in ene dage onder alle
sine gesyne sy eytenars drie
of vier pot wt gaue. daer noch
tut sy elemois geueer tie of
tself pont wt gaf ond' de ar
me. En dat was noch woder
lyker dat hie due of vier par
tieme inene par soe. of vier of
vyf par bande in een yser van
ene bredel bescheide. En de
der plach hie ducke te vthan
dele die hie oude priestere of
arme clercke plach te geuen.
Ene cymeisters die sy iaer
like renten va sine bisdomme
tot tself dusent ponde toe pla
ge te rekenen. We of due dusent
pont haldet ons tot onsen
nauwe cost ons huysgesys.
In alle die anden ponde en heb
ic niet. wat sie houde de arme
toe en geeft se den arme. en
die mi bliue. sal ic gebruyke
als een dispesiere niet als een
heer. op dat sie mi inde dach
des ordels niet en besuldige.
en wat ic een wur dusent niet
en mach wtborde als een onutte

Knecht. Iae stom werde. als
 vā mi onder de rechtuerdige
 richt xpo een nauwe rekeni
 ge sal werde gheerschet. Ach
 hie om o gy platen gy bisco
 pen. gy die hornē draget die
 doer de getuyge de peerle rin
 ge inder geloue hebt getruyt
 die kercke. Welker gyste en
 Welker guede ach niet quali
 ke iae niet onnutlike te niet
 en bregt. die ryke maecti
 ryker. die o beerdige vheft.
 en dat gesie uwer bruyt va
 die lede xpi dat sy die arme
 die en acht niet. iae gi ver
 druct sy. Ic bin des zeker va
 inder waerheit bin ic des zeker
 dat v bruyt tegē en ouer v
 solde clage. hadde sy enē rich
 ter oder de hemel. en inden
 hyluck solde sie gerne van v
 seide. Wat gy v soe vzeende
 mart vā oue geselschap. **Wor**
waer die dach sal come dattie
kercke niet alleē mit enen
blide aeficht va ou mit enē
koenē aeficht xps ou v sal
clage. ende als ysauas die pro
pheet secht. soe sal alle hou
heit der manē dat is der pre
late gecromet wden. en die
heer sal alleen vheue werde.
die v houerdie sal v nederen.

In alsoe veel als gy in wede
 verclaert hebt. soe veel sal v
 gegeue werde vā pine en vā
 weide. **Huom o du plaet wil**
stu dese dige aē gae en niet
mauricij der kircke brudegō
wesen. Weest en getrouwe en
een wis knecht. en niet alleē
als een vā uwe goede onder
zaete Weest vā vorme boue
gaende en noch alsoe groot
als een ander. Dat negede cap

Der bren conit vlogel
 sy corter. **En is gey**
woder. martha die
arbeide stedelike en dau om
liep sie al tronede al om noch
sie en mach mit maia te
hure niet sate aē ihs voete.
ende om ledich te wesen en te
sie hoe suet dat die heer is.
hier om dauid becomert mit
veel dinge begeert vlogel te
hebbe. als een duue. op dat
hie vā ertsche dinge mach
vliege om te beschouwe god
der gode de he in syon. hier
o en sal een plaet niet clage
noch tronē heft hie corter
vlogel daē sy ond saete. Dat

ie conit der tiede cap
bien neemt tot sich
een vorm der volmar
ter. Wij hebbe gesie den

Wonderlike cōzaet Den edelen
man die was irst een abt te
vulier. ende nae vā sūte vnaers
orde. te leste byscop cardinael
te romē. dese was seer cloick t
sij plaetscap te regiere. ende
altoes was hie in een bescon
wede leue als hie alleē mocht
wesen. dese hadde sich soe vee
wōne dat hie ginc vā de lēer
like leue totte besconwende.
en vāde besconwende weder tot
te lēerlike leue als hie selue
wōlde. Vā dese boue gaende
mā hebbe wj een wonderlick
ding gehout. vā heer wilm
de abt vā vulier in brabant.
als dat sin viger dau hie ga
des licha mit cōsacriere des
nachtes lichte als kerse wā
neer hie wōlde lesen ofte stu
die. dese vour sacre cardinael
wart leguet gesant in durt
lant dau hie edelike wt geba
re was vāde stou vā romē.
en quae te parys en sach dar
die broeders vāder prediker
orde. die dau cortelic waren
comē. ende ginc tot on ende
visitide sie. En wāt hie rivi
uel droich vā ou soe bat hie de
he. dat hie on wōlde vtonē. wā
omdat die oiede op was gecō
mē. En soder merre sach hie
in een mysbocck. ende de irste

Wo: de Die on te gemuet qua
men uitborde sijre gedachten
en waen dese. om te laue om
te benedicē en om te prediken.
En thans soe laefde hie god.
en seide voer hoir allen. Al bin
ic van eenre andere p̄fessie na
de habyt. inde leue sal ic altoy
van ulber orde wesen. en nūma
meer en sal ic vā v gesceide. ¶
Van desen eerelouge cōzaet heb
be wj in wāriger geloue gehort
als dat doe hie t brabant was.
en sūte marie grafe vā ogines
ducke mit deuocie visitiden.
sach hie inder byster nacht t si
ne gēest dat die voerscreue der
ne godes op houre knye vour on
bat. en troste on suetelike nae
sine gebede arbeit en sochtuol
dicht. Hier is ou te mercke hoe
der prediker orde is gheheten.
wāt doe die paens die orde sol
de cōfirmire. geboit hie de no
tario dat hie inder bulle solde
sette fries p̄dicatē. dat is pre
diker broders. mer die notarij
screef te recht en sette als dat
behoude fratres p̄dicatē. en
doe hie die paupes vrachde.
wāt o dat hie niet geset en
had als hie on beual. dat be
wysde hie dat mitter gramma
rie alsoe. dat sich die paens liet
genoege. ende cōfirmide die
voerscreue orden ond die car
dinael mit grot solepuitere.

Die soe atthorde dese voer
 seide leguēt alte merclike wort
 enē prochipaep bynē coelen.
 Wāt als dese leguēt dier zaet
 int cosilio. doe quae dese vor
 screuē prochipaep tronēde en
 seggede. **S**iet die broders vā
 der pdiker oude die i ose scāe
 de binē cole sū gecome. doen
 hōr sichte in enē vreedē bouste
Sie hoen oser oderzate bich
 te. en dūr mit trecke sie die lu
 de tot hoer. in hoere goensten.
Doe atthorde die leguēt segge
 de. hoe veel ondzate heb di i
 dūre prochie. doe seide die priu
 ter negedusent. **D**oe sēgende
 sich die leguēt mitte heligen
 ceurs en seide. **W**ie bistu o sal
 ge dattu soe veel ziele alleen
 mogeste vbaen. en wētstu
 niet vlarē mysche. dattu xpo
 inde dagē des ordels vā hem
 alle sullet reden motē geuen.
En du hebste te vgeefs dusda
 nige hulpers. en kront noch
 tūt en vderft v seluē ind zie
 len. **H**ir o dūe wāt gi dūr o
 croent soe ordelstu di seluē al
 re cuere onbequaē te wesen.
 en dūr o becoif ic dy van alle
 pastou scappe. **E**n doe apēbur
 de hie dit hie macht hadde vā
 drie pause als vā innocē die
 dorde vā honoriū die vierde en
 vā gregoriū die negede den

broden vā der pdiker oude
 speciaal priuilegie te geue. dat
 sie de wolke moge pdike ende
 hōr bicht hoere. **D**at elste ca
Als die bren voert **pittel**
guē soe is hōr conick
 int muddel vā hōr.
Een couēt en sal wesen sond
 hoeft. **W**āt ihesus stont int mid
 del vā sinē iōgē en seide vre
 de sy mit v. **I**c heb gesie een
 abdiffe vā sinte binnars oude
 i de lande vā brabant i een clo
 ter dat geheite is. dat bloiede
 dūl. **D**it wif was geheiten
 geuta. en hadde te vore i sinte
 bndicus oude gekefet ee nōne.
 dese was edel vā geslechte. mer
 sie was edelre vā doichde. sie
 was schoe vā aefichte mer scāe
 re was sie vā hten. **W**ā deser
 vrouwe hebbe wj inder wuer
 heit gehoert dat sie bynē daer
 tich wā die sie abdiffe hadde ge
 weest niet vif scallige butē de
 couēt en hadde vttert. **D**ie bedde
 was inde dormiter. oir etige int
 couēt ond die nōne. **W**ā sie
 te etē tyt muede geguē vā butē
 sie streer ind couēt. en die nō
 ne die mit hōr butē hadde ge
 weest. seynde sie indie ifirmari.
Leyde sie o te spaciere te gāe hōr
 nōne butē. soe zat sie int mid
 del vā hōr. en plach vā gaede
 of vā der helig scrijfte of vā goede

zeden te spreken. Die begeerte der
nonen was soe groot tot oue dat
sie nauwke van oue te sien en va
oue sprake mochte versader
worden. Dese was een wilyts
zieck voer oue doot. op dit sie by
ne coeter tyt hir oue vege vuer
mochte liden. en ic quae dese
vrouwe te vande. en vrachden
oue heymelike op houe coescie
cie staet. En sie antworde oue
modelike en seide. **M**y alre lyf
ste du salste betē. dat my con
sciencie toe vrede is bi der gracie
xpi. ende my ziel is mit rusten
de toecomēde here vrbachtēde.
En als ic hape soe en sal ick
niet my syne va syre barmh
tiger godertienht. en va syre
tegelwondicht die ic begere als
ic doot bin. die mi oue oderes
len in mine leue heft gevant
En als sie dit geseit hadde wy
seide sie voer dat vinstet myt
oere vinger een staet daer die
nonē zaten die oue diende en
seide. **H**ir vour ons alle die hir
staē heft hir drie nachte een
schynēde brāt geupebairt. en
duerde hir lange. En ic en
weet niet wat ic oue antworde
en ginc striken. En niet lāge
dure nae houe ic seyge. dattz
zalige wif va hen was ghe
seide. en die vuerige clout vour
voer oue tot enē teike. dat sie

rechte vout. **D**at ewige licht
solde gebuike. **D**at tselste cap.
Ende die conic der bien
vblut sich daer in dat
hie in sine officia gesie
wort. **I**ck heb gekant enē re
gulier die altois was i sinen
gebede en in sine helige geda
chten. en hilt sy oude strege
like. nochtut en conde hie syn
plate tot onwart niet sacht
modich gemake. hie was die
nfastich ende deuout in allen
dinge. en in goede werke wol
de hie houe quaetheit vwbine.
mer hie en conde dat niet vol
bregen. En op enē auct wat
hie dit niet wal lyde en moch
te. soe wart hie zeer scryede.
en gaf sich om te biddē die
martelers. Welker dach dat i
staende was sūte mauricius
mit sine gesellen. dat sie oen
mit houe vdiensse en bedige
wolve helpe en trouste. Ende
sonder merre nae lāge wike
ginc hie slaepē. en als hie recht
oetslaep was geworde. houe
hie die chore der engelē singe
ide hogen. Die ziele der helige
die xps voer stappē nae gevolgt
syn. en die doue syre mynen
oue blout hebbe gestoert. die v
blide sich inde hemelē. en sul
le mit xps regnere inder ewigh

Ende dese selue regulier seide
 my dat die nedergit der note
 vā desen sāge soe lustich ende
 zuet was dat die engelen syn
 ziele wt sine licha vā wā
 lusten wā solde hebbe geta
 gen. en hadde on god in desen
 leue niet lāger wālle hebbe.
 En wāt hie in die tyt seer zier
 was. wāt hie vā genuchte
 des sāges in lyf en ziele gan
 selike gesont. en alsoe gesont
 dat on namaels ger tribula
 cie en mochte stoere. **Dat dar**

Als die coninc **tiende cap**
 vout gaet soe is dat
 tūse heir omtrent
 om on en omrige on. hier i
 tijt me te vstaē hoe soch uol
 dich die oderzate sülle wesen.
 o hore platen op dat sie vour
 hore plaut sülle bidden als
 hie wt wādert op dat hie van
 gade vā alle quact behoedet
 en besermet werde. **Wij lese**
 vā ene graue vā sūpamien
 die veers butē lants wbolde wā
 den. Dese greue had ene arme
 mā die zier en deuot was. die
 hie lāge tyt oūmuds syre elms
 sen geholde hadde. En hiebat
 desen arme dat hie dagelike den
 heer vour on biddē wbolde. dat
 hie on gaende en comēde wbol
 de leide. en wbeder o bregte gesot

en sonder vrese. **Doe seide die**
 arme. sonder goede cost mys
 lichaet en mach ic niet bidden
 of beden. wāt nu my herne
 outsoncke syn. en wāt ic crāt
 vā hten bin. en beroift vā al
 le myre macht. **Chans soe**
 geboet die greue tibe renney
 ten die hie dāt liet om syn
 huys te vwaen. dat sie dien
 qualende mysche in alle di
 ge solde besorge. soe dat oen
 niet en ontbrake. En sie ge
 laefdent on dat syt doe solde.
 en die greue is gelbādet. en
 die iuste vijftien dage gedach
 te sy syre en gauē on des oen
 nouit was. dāt nae my ende
 my ende te leste vgate sy sye
 mit alle. **Wat meer doe die**
 arme vjete was hilt hie op
 te beden. en die greue hadde
 opte wech groit vduet ende
 nae lāger tyt is hie wbeder te
 lande gecome. En sond mer
 re wāt hie dīkende opte ar
 me. en vrachde of hie noch
 leefden. of dat hie doot waer.
 En als hie hōrde dat hie noch
 leefde. vaende hie oen ende
 seide. **Wij alre liefste. ic vmoec**
 de dat gy gestorue wāt. wāt
 ic uws gebedes nae der gewo
 ten niet gelbair en bin gelkor
 den. wāt wt genome vijftien

Dage of een luttel meer Darna
dat ic vā huys touch en hebbe
mi druck en lide niet vlatē. **E**
hans wort die arme sariende
ende seide. Doe dy Baldau vā
my bleef doe liet di die godlike
hulpe. **E**nde die greue want
hyt vgete had vrachde on hoe
hie dat meynde. Doe seide die ar
me. doe gi vā hier sciedt doe be
vaeldi usse twee rentmeysten
dat sie mi i nouwostige digen
besorge solde. dat sie esbenich
meer dāe viftij dage vollebrac
he hebbe. **E**n wāt ic doe geen
macht en had. soe bin ic nae
ter doot gecome en en mocht
voer v niet bidde. Doe vsonder
de sich die greue en gebout dat
men die tberenmeysters voer
oen solde doe come. en seide ou
voer on allen. **E**n sūt die scales
te vā al mine knechte. die te
ge my geboet my goede hebt
gespurt. en en hebt desen ar
me niet gespist de ic al enen
patroē mys vzedes en myre
zulicht due heb ond'vondē. en
heb beroift gebeeft vāder hul
pe sūs gebedes. ende heb sulke
tribulacie en peericule gewon
den. Welk' gelyck ic nie te voe
re en heb beuondē. **E**n alle de
sen druck en lide hadde ic sek'
lic ontgaē. hadde mi sū getet

to studen moge gecome wese.
En wāt gy die myre pericule
een zaeck siet. soe berouf ic v vā
alle usse goede en set v balli
ge butē den lande. **E**n als sie
die iaer balling hadde gelbest
butē de lande vā sūpanien.
doe hadē die edelige vor ou. en
sie quame weder voer de gre
ue. ende doe seide tot hou die
greue. ic en sal v anders geen
gracie doen. dāe v die paeus seit
werdich te wesen als gi on die
waurht vtele hebt. dat woert
name sie tot sich mit groter
blytsappe. en quame voer den
paeus mit des greue brief. dāe
sine sūe in stont gescreue. wāt
hie en woldē sū niet oteruen.
meer alleē woldē hie sie voer hou
mysdaet quellen. **E**n als die
paeus hadde gehoert wūr o
dat sie come wāen. soe screef
die paeus weder o totte greue
dat een iegelik vā oen de greue
enē gulde penick solde geuen.
en dāe mit soldē sū die greue
i sūre genade neme. Doe seide
die greue die breide en die dūt
vā dese penic wāt ic vā des
pausses mode wete. en alsoe
wāt ic v te genade neme. Doe toe
ge sie weder totte paeus ende
brochte den greue een wāt wōrd
in deser manire. als dat die pe

nick alsoe braet solde dese als
 dat ganse eertrick. en sy diet
 solde ghe totte hemel. Als dat
 houde die greue seide hie totte
 knechte. **S**iet ogervallige my
 sche wat my die paens weder
 om scrift. Wie soude dese gul
 de penit moge betale. siet wat
 pine dat gy weerdich syt. wat
 v die paens tot soe grof scout
 heft vbonde. die alle die werlt
 niet en mochte betale. **D**u
 gaet weder te derde mael tot
 ten paens en brenge brief v
 usser absolucie. wat gy swar
 like in mi gesondicht hebt.
 en als gy weder coemt soe scrift
 weder in v goet dur gy wt
 gegae syt. **E**nder manren
 soe pinchede die edel greue syn
 knechte en liet alle myschen
 een groet betrouwe dat men
 totte gebet sal hebbe. **Dat byt**

Waer dat zake **tiede cap**
 dat enige bye ons co
 nucs vlogel quetsede
 sie en soude die scaer niet ont
 vlien. sie en solde dat gelden.
Si den vlogel vstaen wt dat
 bescoubede leue. of een geeste
 lic leue. en waer dat zake dat
 enige ondzact in enyf wys
 i sine plate dat bename. die is
 sculdich der andere owerdicht
 te lyden. **D**ie abt vā sunte

mathys te tricht was een edel
 man en vā conics geslechte.
 dese had ene vader en ene bro
 der die htoye waen. dese was
 vā syre kynheit i alle puecht
 onoselht en in ene geestelike
 leue op geuoedet. dese was me
 rich i aer tot ene geestelike le
 ue en totter obseruacie sime
 oudes gegene. soe dat hie sond
 grote noitzahe bute de closter
 niet en was te crige. **D**it such
 die duuel en benyde dyt. ende
 bracht des abts monike daer
 toe en sondlike die geen die of
 ficie hadden. dat sie den abt
 niet met vrede en liete. hie en
 most oit somtyt mit oir inder
 werlt wesen. **E**n dat naem
 hie iden irste zeer zwartliken.
 mer doe hie vast wt ginc be
 stondt hie daer op te vlecken.
 en gaf sy hant mit alle tot
 tot tytlike dinge. **N**och dat had
 de hie namaels die gee noch lief
 die geestelic waen. en benedi
 de die doichde in hou. **E**n al
 is dat goet in on. het waer
 nochtat beter dat hie i enen
 geestelike leue war gebleue.

Als die **dat bystiede cap**
 scaer sal wt trecke. soe
 endoze geen byen wt
 vliege. die conic en is irst vō
 wt gevlaggen. **I**ck hadde enen

Lieue geselle in der scoele. die vā
minē glder was en vā mijce
lessen. dese en creech of en had
de nre sū dage mit vrouwen
te doe. dese wart priester i syn
te iochheit in de lande vā bra
bant en naē dur aē die ziele
te regien. dese regide sie soe
neerstelike ende soe bisscheli
ke als dat hie die geen die hie
niet mit vmanigē en mocht
vbyne. mit goede erepelen
arbeide te vbyne. Als ander
lude aten soe vaste hie. als an
der lude sliepē soe warte hie.
als ander lude anders becomert
wālen soe bede hie. wat tot si
nē cost gerekēt was dat was
gemey de armē. Sach hie
enich vā sinē scape des wālen
ō dien arbeide hie mēnich sū
om weder totte rechte wech
te bregē. dit was syn leuen
vā bute. Behalue dese wālen
noch groter doichde vā bīne.
Dusdanigeleue leyde hie by
nae tūwēch iare lūc. en gaf
alle mīschen en goit exem
pel. En alst de ouerste beha
gede is hie in deser manieren
gestorue. Hie hadde zōnighe
dage i de hete zage getweest.
en siet als hie die helige sacra
mēte hadde of fange. dur cort

heit suns adems gaf hie sine
geest. **C**ehans sonder vbeiden
soe seene dur soe groet licht
dat eenre mylen veer ront o
gaens die dusterisse des nach
tes i enē scoenē dach warden
vbydelt. **E**n was geē voder
dat hie sonder licht niet en sou
de seiden die oūmits goede er
epelen veel mēsche hadde ge
bracht tot enē goeden leuen.
Dese schynige des lichtetes i der
vren dat dese helige mā **is** storf
is geschiet. tot eenre vrie nae
mudder nacht oū dat landt
als noch vele mēsche wāctē.
en dyt wtgesat licht sach
menich dusent mīsche. die o
des miracels wā oū leue seer
betende. **Dat festiende capittel.**
Op sonighe tiden is hie
mit sine volke inden
arbeit. hie vlicht
ront om syn volc. en hie is al
lee van de arbeit vtgenome.
Ic heb gesie en gehout vā de
eerwōdige vrient gods meyst
wōlter vā marene byscop vā
dornick. dat hie zelden ledich
als hie te huse zat wart gesie.
Enter hie was i sine gedach
ten of hie las of hie houden
bichte. of lude die niet wāel
en wālen sette hie toe vreden.

En en luste on deser Dingen
 gee te doen. soe plach hie mit
 sine eygene hande te werke.
 Hi om saltu plaet neersteli-
 ke sie tot dine oudzaete, gy
 sult sie hoe sie leue en alle en
 een iegelic bi on selue suldy
 vmanē. **Dat seuetiende cap**
Omtret on sū somige
 knechte die on altois
 als ene conic vbaen.
 Een plaut en sal alleē wese
 noch sond' getuchnisse en sal
 hie wat doen. op dat hie mit
 ioseph al warr die sond' syn
 scolt gey scande sūy getuechs
 en lide. Die eerbare heer he-
 rich byne o sen tide canonick
 regulier inder stat vā blese. i
 ofer vrouwe cloyster gheheuen
 de burgo medio. doe hie te pa-
 rys lāge hadde studiert. warr
 hie tegē sine dinc vā on al-
 le in en abt gecore. En alsie
 gehourt heb i die cloyster waen
 somige māne die nae d' werlt
 te spreke wiss en vstendel wa-
 ren. mer mij goestlic en kuyf
 daent beteeinde. Hi o ginc hie
 ou aē mit sinckē en mit re-
 delike wozde. vmaende hie
 sy dat sy how regel solde hal-
 den. tot ene eersame leuen
 en dat sy discaply in oeren

zeden solde hebbe. **O**ler want
 hie sach dat hie soe niet en
 vordde. en mit kuyf sū kerck
 niet en wbolde vderue. toech
 die helige abt int hof vā ro-
 men. dar hie zeer wal bekēt
 was. en liet sich vestige van
 dē paeus in ene abt. en quae
 wader in sū cloyster. en want
 hie se anders niet lichtelick
 bugē en mochte soe heft hie
 sūre macht gebuict. En als
 dat sū onderzate sage ende
 merctē dat sie tegē den prekel
 niet spore en mochte. so gaue
 sie sich tot scalker otmodicht
 en sette ou halse onder die re-
 gel. Doe deden sie die abt bet-
 daē te voren. en etē en druckē
 gaf hie how mildelike. mer i
 how cloyster mosten sie rouste
 like sitten. ende nae how regel
 mosten sie leue. dese abt was
 alsine vā ene keyser lesē. en
 die niet geestelike en wāren.
 en liet hie gee regimēt inden
 cloyster hebben. mer die on doch-
 ten goet van cōsciēcie te wese.
 dien beual hie die officē des
 cloysters. En als dit die andē
 sage soe wozde sie vpoctue en
 schene geestelic en sumpel te
 wesen en mēgedē sich mitte
 abt recht of sie sū grote vrien-
 de hadde gewest. Ende dese

abt als een godertien en goet
ma leet dit al. hie geloefdes
al. en liet oir oere wil meer
dat te vorē. En deser goetheit
hebbē sie doe vdomelic mys
bruyct. dat oere achtent wint
tich wt eere quathheit oudro
gen en huide due borse my
sche mit gelde inde doot des
heligē abts om on te dooden.
Dese boue quamē op enē auct
te gemoet de voor seene abt
dair hie bute der staut quae
riden. ende toegē hōw messen
en doode de abt wredelike dair
hie hoer gruete en den lēch
der zalicht p̄dicten. Mer heer
robbert dair wer vā geseit is
die sū gesel was die ot ran.
en brocht des abte doot licha
mit cloyster. en tee stont gebart
yt geseit inder kercke. Ende
siet leser wt dair geschiet
en gevallen is. wt thans des
anden dages als die sculdige
die bute voende inder kercke
traden o on te helpe ter eerde
te bestude. siet die steme hōw
broeders abel riep wraecz
vāder eerde dou die wonden.
wt die wonden die vāder star
dair hie gedoot wt drouch
wāen bleue. bestonde ou vlode
lic te blode. en dat is oir op a
der tyden duck geschiet. Als

Dat die māne die broeders mit
ten volo dat dair bi stont aesa
gen bestonde sie alle seer te scri
en. wt meer als dese gloiose
martelar begrauē was. ist dair
toe gecome dat me ene anden
abt soldē p̄lesen. En die sculdi
ge op dat sie o sculdich scene
te wese. ende die goede op dat
sie ene goede abt hadde. soe
wart dese voerseude robbert
gemeylic in ene abt gecoren.
En dese abt robbert toech te
hans te romē en creech vāde
p̄aus aē philips de conic vā
vriatryck en aē lodebuch den
greue van blese. en dede sie mit
wreliche hant aē taste. dair me
quaet v̄mode op mochte heb
ben. En sonige vā hōw die
de waurheit leden sū gesat d
ewige kerkerē o pēitencie te
doe. die anden sū ontelbidt en
gedoodt. Mer sesten vā hōw
die meest inder daer wāren.
hebbē hōw selue inde kerken
vā hagen of anders gedoodt. **Dat**
Om tret / **achtiende ca** /
de conic sū oir **p̄itel**.
wrede stockers die de
vren doode die mysdoe. Die
helige kercke doot niemāt. mer
bi de stockers die bi de conic
sū v̄stae wt plate en andere
die officie drage. **Het was ee**

Kint in een cloister vā sūte be-
 nedicū orden dat edel was. en
 was gegene mit oude dat hie
 dauw op soldē eberde gevordet.
 i discipline der regule. Ende
 lūttet soe was vā formen
 inder nature. ende bauē syn
 iare gracioes van eerbarheit
 der zeden. soe liete die alde en
 die officie hadden de kynde
 meer Willes hebben dient naer
 was. Mer die prior die dat co-
 uet onder de abt regierde. die
 was stat streger en wist wil
 ditme ene kynde hoe goet dat
 tet vā nature waer. soe veel
 niet toe en soldē gene. wat als
 aristotiles seit. die kinder sul-
 me dwige niet alle mit wor-
 de mee ou mit slage. hir om
 ginc hie dat kint aen. en wat
 thans wat groit waer ende
 lichticht te handē touch. soe
 dwack hie sōyt mit worden
 en somtyt mit slage. En dit
 kint ofinc alle die goede leer
 en des priors correctie als wēck
 was. en wies i een helich ende
 volmaect iogelic. En otreut
 dat hie twintich iare alt was
 sterf hie en apebaude sich de
 prior en seide. Prior ic dūck u
 wē correctie dat gyt tot my
 hebt gesien dat ic alleynsken

niet quaet en worde. en ten
 lesten hadde gevallē in doot-
 like sūde. Als dyt hadde gesait
 die helige ziel wart sie soe clare
 schynēde. dat nauwe een hoef
 inder stat en bleef. die des lich-
 tes syn deel niet en hadde. ¶
 Des gelyck hebbe wy gehout
 vā ene broeder vāder predi-
 cante. dat i durtlant otreut
 die iare ons hēndusent tēte
 hōdert en tēte vūrtich een edel
 iogelic viel in dāyheit. en is
 van sine canonike en vāden
 deke vter kurchē gestote. en i
 den ogtanc vā de cloister is hie
 in een zeker stat die dauw toe ge-
 ordinet was gedaē. om peitē-
 cie te doe. Dese iogelic onfinc
 die pyn seer otmodelike. ende
 dauw en bīne wart hie gegē-
 selt vāde deke en moste har-
 de smelike worde dagelic hoe-
 ren. En als hie noch in deser
 peitēcie was. soe geboudeent
 dat hie onoselike vā ene vā
 sine mede canonike des nach-
 tes heymelike wart gedoodet.
 Sie om die soe geuielt dat een
 helich canonick vāder kurchē
 ke opter selu nacht nader met
 ten deuotelic op een heymeli-
 ke stede i sine gebet lach. ende
 sach dat die kurchē vol clācht
 wart. en datter een groit ge-

selſcap van heiligen. en Dat die
glorioſe maget die moder xpi
int middel van hou. alſeet meſ-
terſche. en alſe een vrouwe ginc
ſitte ende begonde vā menige
hande dinge die der gemeyne
kirckē ac gaē te callen. En alſ
ſie hore ſpreke liet. ſprack die
patroē vā dier kirckē en ſeide.
Wie ſal lēt v mijs canonic
ontberme. op dat lē die tege
wordige moder xpi tſamen
mogē bidden. dat ſie on doet
ou godtrienht ſy ſonde lē v
gaē. Wat deſe ſtat altois heft
gelteft een ſtat der discipline.
en deſe iogelic die nu doot is.
heft die discipline gerne of fan-
gen. en heft penitencie gedaen
lēt al ſijre liſte. En alſ die hei-
lige voer on bade ſeide die mo-
der der godtrienheit. voer ſyn
vegevor ſie on die onofel doot.
de hie gelede heft. **M**er du ziel
bidt wat gi wit en et ſal v
geſciēde. doe ſeide die ziel. ic bid
voer mine dootſlager die groit
berouwe hadde dat hie nu ge-
doot had. en is geſtreke te ro-
me wart. op dat hie die barm-
herticht vriege. en thans is on-
teantwort. **V**iele ſoe gi werde-
like hebt gebeden ſoe ſal v ge-
ſchien. **A**ls du horede die cano-
nic die ſine gebede lach voer

wordde on. Dat deſe iogelic
gedoot was. en des morgens
vroē vtelden hie den anden ca-
nonike wat hie geſie hadde.
En ſie ginge op die ſtat ende
vonde de iogelic doot. en be-
ſcreide oen. en vonde dat ſyn
dootſlager optē ſelue nacht
thans naeder daet te comen
wart was getoge. **dat negentende ca.**

Die conic is **W**inckſte ca.
altois byne ſorhuol
dich en niet lichtelic en laet
hie oen ſien. vstaet ſond' zake.
En die is tege die plate die o-
roystich ſyn. en ſonder noot her-
wert en der wert trecke. op gro-
te ſchade en mit grote coeſt.
Het was een knecht geba-
re vten ruſtiers. deſe hadde in
een rich cloyster ene oem. die
vā den monike was gemact
een abt. Doe deſe abt was geſtor-
de dede hie ſine neue halle en
reidt mitte abt. die te voeren
plach te gaen. en die der ploech
plach te volgen en te holden.
die leerde al was hie on mitte
ter tafele dienē. en mit enen
wtgerecte hals moſt hie de
prince die ſpiſe voer ſette. Wat
meer lēt ene armē ruſtier is
hie ruyck en ſulich geſtorde.
dat een huys coſt hie voer en
dat ander nae. die een teute

nae der anderre. De ene naer
nae de anden. Dair nae coft
hie do:pen en stede. en die wil
neer een vande rusters was.
is gelforde der rustere heer. ten
leste v' hief on dair toe die auē
tuer dat hie simpelre riddere
hylick v'smade. ende wart selu
ridder en nae een edel vrouwe
toe ene wue. En niet lage en
was hie in deser glorie. die voet
dair hie oploenden is oen onta
ge. en soe veel te lelise viel die
ozalige als hie toe woere seer was
v'heue. **W**at soe gerige dat die
abt sy oem gestorue was wart
hie v'smaet. hie wart l'et ge
l'borpe. hie wart va' hoir allen
viacht. en wart mit recht aen
gesprake. al se en v'deuer des
clousters vande abt die nae sy
ne oem abt wart. hie wart v'
wone. en in sine guede zeer v'
mijret. En nochtat soe war
hie zeer ryc gebleue. en hadde
on dat v'geluck niet totter ar
moeden gedreue. **W**at thans
storie syn beeste. syn achere
l'borde onvruchtbare. sy huse
viele neder. en die on tohoude
l'borde tege on wader spenich.
op dat niemāt en twiuelde dat
en geviel oen. **W**at hie die ryc
heide l'et bosen en quade goede

hadde v'gadert. **D**en leste quae
die o'gewallige tot soe groter el
leynde. dat niemāt syns ont
barmde. noch te hulpe en quae.
ende dat dair om. **W**at hie oen
selue vten alre cleysten dingen
boue die alre hochste hadde v'
heue. **E**en lesten quae die men
sche l'eder tot on selue. en hie
laefden i sich dat rechtuerdich
ordel gods. hie sande sy wuf mit
oere kinden tot hoen alderē. hy
began te l'beckē mit sine eyge
ne hande. ende sy brout te eten
inden l'beet syns a'sichtes. En
als dat die syn zagen ende die
monike en die geen die die abt
sy oem vuenlic hadde gelleest.
quame sie on in velen dinge
te hulpen. en v'ine coeter tyt
creech hie genouch nae sinen
stuit soe van die dat hie wan
en van dat on gegene wart.

Die **Dat. t'wintichste cap.**
conic en trect niet bute
dat heyr en trect mede.
Ic heb ene gesien vten groeste
plate. dese plaet als hie buten
gāe solde om syn dinge te doe.
inder l'beet. soe ginc hie op een
heymelike stede deuotlike i sy
gebet liggen. en bat mit trane
de heer dat hie on w'gaende
en w'eder o' comēde dair sy goe
stienht w'bolde besermē. ende

Wolde die Dinge geluckich ma-
ken. En siet leser Wat hier af
vuolcht is. sonder enige tswiel
in rechter geloue hebbe. Wi ge-
hoort vā den selue. dat hie nau-
we re vā sine leue onrecht heft
gelede. of vtoznt heft gelwoest.
En durtlant Was een goet
en een kuytsch priester bruno
geheite. dese had ene neue die
ou priester Was en ou bruno
geheite. dese was geleert ende
goet vā zeden. desen bat die olt-
te bruno deuotelike. dat hie syn
prochie aē Wolde neme. op wat
hie een olt mā Was in een orde
mochte gaē. Die ionrte bruno
naē die kirk aen al dede hie
dat uode. Wat on vresede pas-
tourscap aē te neme. En als
dit geschiet Was soe ginc die
ouste in een oude. en bīne cor-
ter tyt schiet hie vāder werlt.
en die iōge vtoich dat regimēt
aē te neme. Wat hie een ander
benefici had. mer ene vicaris
sette hie voer sich in die kirk.
En als dese iōge bruy in syn
bedde lach des nachtes en tus-
ten. apebaurde on sy oem die
gestorue Was i eenre zbarter
cappen en seide. Inder kudden
die die beuule is registu dy
qualike. en mit ene gedoefde
voet. du biste manc. siet wat
pinē dat tocomēde is. bekeer di.

En als hie Dyt geseit hadde
stouch hie die darp op die hie
aē saen te hebbe. ende toende
oen dat hie seer vbernt Wart.
en thans Wart die ionrte bru-
no swacker en ou dacht dat vi-
sioē. en thans Wart hie weder
ontslaep. en doe apebaurde on
die doode weder en seide. Du bist
te een zaek myre pinē dor di
is my die roust gestate. Siet
hoe werde vbernt spise ende
vuetzel des tocome vuers. en
als hie dat geseit hadde. liet
hie on sie sy tormēt. En als
hie ten derde mael weder ont-
slaep Was worde seide die doode
Mēghet te leste hoefche dīge
nutte wēde der werlt. Wt dese
dinge neemt v deel en bekeer
dy. Doe stont dese iōge bruno
op. en ginc op syn knyen lut-
ge. en gelaefden god dat hie
dat volbrēgen solde. dat hie sy-
ne oem doe hie noch leefde had-
de gelaest. En corz dar nae
apebaurde on die doode en seide
on blidelike. ic heb my vron-
bet i die dinge die mi geseit
syn. en dat seggede steech hie
op in de hemel. Siet die leser
Wat perikel dattet is een tuer-
der ziele aē te neme en die telu-
ten in de hande eens vgeteden
priesters. Het Was ee biscop

Die die soel inder godheit te pa
rys reguē. en dese vourscreuē
biscop dede alle die meisters die
daer ontrent waen te samen
comē. en hie sette out voor een
vraege vā menichuoldicheit d'
prauēden. en daer is seer lāge
en wyslykē op disputiert. ende
hebbē gepruēft en gevonden.
dat geen priester mit zalicheit
sijre ziele tibe prauēde en mach
hebben alsoe veer als die een
wistie parysche pont iaerly
scheert is. En al oudroge sic
t dese wtgenomē oure tibe.
die een was philyps cācellur
vā parys. en die ander was
meister arnt die naemaels
wart biscop tot ambiane. En
wart gesaet is vā dese philyps.
laet ons hoere. als hie in syn
vterste lach. vandē on mit
vaderlykē sochhoudicht die
biscop vā parys. en bat on
dat hie sijn menige vā menich
der prauēde woldē late varen.
en alle sin beneficie wtgeno
mē een ouer woldē geuē t die
hant der heliger kerckē. ende
gelaefde oen quae hie op. hy
woldē on vā sine eigenē goet
soe veel weder geuē. hie en woldē
dat niet doe. en seide. ic wil
dat besochē oft vdoemlic is
vele prauēde te hebbē. ende is

204 14
aldus gestorue. En dese vour
screuē biscop als hie mercken
hadde gelesē en woldē beden
sach hie tusschē sich en dat
licht een zwaerte seem ees mī
schen. en hie hif sijn hant open
seyende sich. en geboede oen
wart hie vā god dat hie solde
sprekē. Doe at worder on die goet
te. ic bin vreemde van guede.
en nochtāt bin ic sin ogevalli
ge creatuur. Ende die biscop
wie bistu. ic bin die ogevallige
cācellier. en die biscop. hoe ist
mitti. Doe seide hie seer quali
ken wart ic under ebbicht doot
vdoemt bin. doe seide die biscop
wart is leyder die zake dijre ver
domenisse. doe at worder die cā
cellier. Drie sake sijn mijre ver
domenisse. die uest. dat ic die
iaerlike vrochte mit vriesen
hilt tege die armē. die ander
dat ic mī opin vā menich
uoldicheit der prauēde tegen
alle die meisters bescermden.
die duede en die alre zwaerste
dat ic tot scanden vā vele mī
schen in okuyshheit mēughe
tyt geleest heb. En seide voert
en is die werlt noch niet geey
det. Doe seide die biscop. ic vbo
der mī dat. wart gy wilneet
soe seer geleert wart. en nu al
dus gecklykē vraget. wart gy
nu noch leuedich siet. en alle

mensche sterue motē eer die
weert een eynde mach nemen.
Doe seide die cancellier en laet dy
niet v'woden wat geē const noch
geē rycheide noch geē reden en
heft die geen die ter helle comt.
Gregorius die negede paens
van die naem wart gevraecht
of hie macht hadde te dispen
sire mitte genē die veel prauē
de hebbe. **H**i atworde en seide
neen. mer alleē op hōr quell
ge. **D**es gelyck was een grot
clerck die ontboet doe hie solde
sterue enē broder vāder p'dik
oude als vā on tact te nemen.
Doe vmaende on die broder
vōwscereuē der disputinge die
te parys was geschiet van
menchuldicht der prauēde.
en hoe dat dair geslote was
dair hie ouer en aen was als
een grot meester. **E**nde niet
on mit veel tranē. dat hie een
vā sine prauēde ouer solde ge
uen. **W**at hyer tibe tegē zal
heit sijre ziden lāge tyt halde
gehalden. **W**at die een hadde
alle clerck goet genouch gēbest.
op te leue. **D**oe kude hie syn
aēsicht tot oen en seide. **H**id
de heer dat hie mi dat ingeue.
En niet lāge dair nae doe die
broder en wech was gegaen.
en thans vast ziel taeche. **W**as
dair een knecht die sijn neue

was en riep on dat yn. **D**at oē
die bruder hadde geēde. ende
als hie niet atworde en mocht
gaf hie on mī sijre hant sijn
merdige te vstaen. en gaf sijn
neē geest. **E**nde nae sijre doot
begonde die vōwscereuē broder
te dencke. hoe dat soe groten
clerck dair op hadde mogen
sterue tibe prauēde te hebbe.
haddet doot sūde gēbest.
En thans als hie ontslaep
was gēborde doe apebaude
oen die doode en seide. **D**ie pra
uēde sijn alleē een zake dat ick
ozallige vdoet bin. **D**it heft
meyster iacob vā vitriaco car
dinal int hof vā romē en
meyster robbert vā corthou
oir cardinal int hof vā romē
i sine doot gēofurmirt. **E**nde
meyster guuert bisop vā ca
merick en vele andere hebbe
des gelycks gedaē. **I**c heb
elc iair lanch op gevōdet ge
best i een bisop stat. dair tibe
en sestic canonike dienden
ouder vette prauēde. die iue
lix omtrent tibe hōdert par
sche pont af worpe. en dat
was dair inde doem. **D**ie he
lige dnevoldicht een god sijn mi
een getuech en een richt. dat
ic se by nae alle gader quactē

Doots heb sy sterue. soe dat een
 vā hoir doe hie hoerde dat een
 vā de canonike des auēts ge
 sont te bedde was gegae. ende
 des merges doot waert geuō
 de. doe sloich hie sy hande ende
 seide. Wat wādi hie is gestor
 ue naeder gesbōte vā oser
 kerckē als gy mocht sie. **I**c
 heb seluer inder seluer kerckē
 binē corte wāen gesie vier ar
 chidiake. die i deser manue
 sy gestorue. die een viel van
 enē gesalde peerde en brach
 de hals en steef. die āder zat
 des merges i sine stoel en is
 daer in doot geuōden. die derde
 viel ou' rug inder mussē als inē
 oser heer solde boere. en vloes
 sy sprake. en optē duedē dich
 is hie sonder syn recht gestor
 ue als een stom beest. die vier
 de vsmade syn bicht te doen
 en die helige sacramētē toufā
 gen. als hie doot was is hie bu
 tē den kirchhof begrauē. **D**at
 is enich een en tēstichste ca.
bpe moede gesbōde of heeft
sie gedebault die conic volcht
ou' vten roeke werstaet. op dat
hie se laue mach. of weder o
bregen mach. Die mysche is
moede die de wech gades gela
tē heft. of die daer in lauelle is
gesbōde. Als ic gehouet heb

van meester iohā vā lubick
 die pūce der apostele sūte pe
 ter die apēbaude enē plaet.
 die menich ian qualikē regit
 hadde. i synre zuet mit enen
 strengen aeficht en d'wā oen
 wt enē apene boeke dat hie
 hadde telesen. **E**n die scrifte
 inde terte des boecks was dese.
Shi plaecht te doode die ziele
 die niet en sterue. en leuēdich
 te makē die ziele die niet en
 leue. **E**n als dese sich vuerde
 meer telesen en sy aeficht
 daer vā kunde. d'wānc on sūte
 peter dat hie die gloes solde le
 sen die butē indie spaci stont
 gescreue. **E**n hie las mit be
 d'wānc. **W**āncer saltu beder
 om bregē die ziele vter hellen
 die gy mit dinē exempel de
 ebbige vuer hebt gegene. **E**n
 als hie vā vuernisse en vā
 cofusie niet ateborde en mocht
 quae hie vande visioe tot on
 selue. en vāt sich s'betēde en
 beuēde. **E**n sonder merren
 bi raue des eerib'digē mans
 en om god te diene liet hie die
 weelt. en ginc in een cloyster.
 vā sūte vnaerts oude. i hene
 gouelle geleye. en is cabrio
 nū geheite. en is daer zelich
 like in gestorue. **E**n sūte

victoris cloyster te parys als nu
die amonike vtelde was een
regulir vā leue vā geslechte
ende vā leuige bloyende. ende se
waert tot ene biscop gewien.
en hie weder seide ditte. en en
wilde gee biscop wese. tegen
ruut vele goeder wiser mānen.
En nae vele iāen als hie solde
sterue. hadde hie ene gesell die
on seer lief hadde. en bezwoer
oen dat hie nae sijre doot on
apēbaēn solde. of god dat vhe
gedē. En hie gaf hir toe cosent
en is gestorue. en byne corte
dage dair nae apēbaerde oen
die ziele en screef een cruys aē
der wānt en seide. en twielt
niet idē visioē mer vracht dat
gy wāt en laet mij gae dair
ic beter bin. Chans vbliden
sich syn gesel. indē visioē en
seide. Ic heb seer sochtuoldich
gewest. dat gy ten mynsten
gtrote pijn solde lyde idē wege
vuer. wāt gy soe volherdede
dat bisdo vsmade. dair gy soe
veel goets tot zalicht d'zielen
hadde mogē werke. Doe seide
die ziel. die godtlen goetheit
ons gesotmakers heft dat d'
mij geordint dat ic doe vree
sede en nu weet. had ic opten
biscop stool gedōmē. ic waer
ōmermeer vdoet. En als dit

Die ziel geset hadde vswanc
sie vā die mit grote lichte.
Die eerbare hugo deke toe
camerick die i alre ere claer
was. en edel vā geslechte. wāt
hie anxt hadde dat hie vā ve
le kirkē in ene biscop solde w
den gecare. en dat om geboet
des pauwes niet en solde mo
gē ontgae. liet hie alle dinck
vare. en wbolde in sūte b'nart
oude gae in een cloyster dair
cellis is geheite. En als hie
dat geapēbaurt had. hadē on
veel edel māne om ene hauf
de hie hadde. die zeer goet was
en dair dede hie ee goet zwingē
toe. En als hie quae vō die
porte des cloysters. en thans
monick solde werde. ontbant
hie den vogel sū voete. ende
liet on ter locht wert aē vlie
gen. En sonder merre wāen
dair vele edele māne die den
hauf wbolde vange. mer sie
en hadden geen macht. wāt
hie naemaels nye gesie en wart
En die helige kirkē vheugē
dat die idgelinge mitte voge
len des hemels mogē spelen
ō merre becatige te ontgae.
En als dese zalige mā noch
noucio was. en aē der tafe
len zat. quame tot oen die n

mussche ende aten die crume
 van sijre hant. En die meyst
 der nouwie straeftē on dair
 op zuetelike. ende als die mus
 schen nae oere gelbontē weder
 tot on quame hiet hie sie en
 wech vligē. soe dat sie niet me
 er tot on en quame. **D**ese als
 dit werdich was woldē lieuer
 schulen onder monicks habit
 onder die regel. die gecieret te
 wesen mit byscops gewade.
Indes helige mans doot wart
 vā ontellike engelen soe zue
 ten zantk gehoort. dat on alle
 doecht die dair tegewordich
 walen. dat sie mit sond'luger
 stracie worderd vult. **H**et was
 een clerck die gedewogē wart
 ī een cōsilio vā biscope te pre
 dikan. die seer beguē was.
 wat hie werdelike mochte seg
 gen. voer soe veel plate der
 heliger kirckē. En als hie dat
 sermoē solde doen en te vorē
 in syn gebet lach quā die du
 uel tot oen en seide. **W**aer om
 syeddi bergaē desen clerckē te p
 dikan. **D**eyt oue dit en āders
 tuet. die prince der hellen grue
 ten die prince der kirckē. **W**y
 sien blyde ende danckē oue seer
 wat mitte plate werde ons
 tsamē oue onderzate gebracht.
 en om houe vsumelht coemt

hi nae tot ons die ganze werlt
Ic segt di tegē minē dānk.
 mer vā gades wege bin ic.
 dair toe gedwongē. **D**ie clerck
 utworde en seide. men en sal
 mi niet gelouē of ic dyt segge.
 en die duuel ruerde sy ewigē
 en seide. **V**iet dese ogetwon
 like zeburtheit dyns aēsich
 tes en moichdy niet af was
 schen eer gy hebt gepredict.
 mer nae der pōitacie suldy
 se mit wj water af wassche.
Die clerck ginc voert hie pre
 dichten int cōsilio mitte zbar
 ten teyken syns aēsichtes. en
 dair vā hadden sie alle groot
 wonder. en hie seide alleen
 dat on beualē was. en vuer
 de seer alle houe hten tsamen.
Dese selue dinge worderd in
 de selue iaer vāder gebourte
 onshen dit was doe men
 screef dusent tbehodert en
 achten vutich vour alle die
 clerckscap en voer alle dat
 volc vā parys apēbaulich
 gepredict. **A**ls dese dinge
 ontsach een edel wogeling
 vten lande vā romē gebaen
 geheite thomas vā aquinē.
 ginc hie tot bononiē in der
 prediker ourde. En wat hie
 daer mit woderlike heiten

en blytschappe sijn greestes gade
diende. benyde dat die duuel.
en bracht daer sijn alders toe
en sond'ligen sijn twee broeders
die seer machtich en' s'breet wa
re. ende berege vand' paeus
dat hie mit paeuschē brieuen
totte hof van romē wart ge
roepē. En als hie daer comen
was. wart oen gebade dat hy
sijn habyt af soldē leggē. ende
dat hie plaats cleder aē doen
soldē. En als hie dat mālke
vsmade. wart hie heymelike
van sijn broeden daer wj af
geseyt hebbe gegrepe. en hey
melic inde kercker gelhoupe.
daer hie zwaerlike wart ge
quet. ou'nuts hunger doerst
en koude. nochtāt en mocht
te oen sijn pyres daer toe niet
brege dat hie sijn habyt ofte
sijn spysse hadde wilen v'wā
delen. En wart dat niet en ba
ten soe sloete sie vrouwe pso
ne mit on iden kercker. die
des iogelings moet v'wādele
solden. en dat vsmade hie al
en durde soe t'we of drie ier
ide kercker. Hir o' ginc die zali
ge iohānes die doe meester was
vāder p'diker orde. tot de roem
sche keiser wredrich. en heft
ouer dese twee broeders gedaget.
En die keiser heft dat o'dernist

en heuet gedonde en heuet die
voor screue edelige totter doot
gesocht. en sie en hadde de doot
niet mogē o'tgae hadde die meis
ter voerscreue meer ou' hoe
geclacht. mer hie o'sacht dat ge
richt des blouts. en mactē des
keisers moet weder o' sacht. Wat
die keiser was seer gestoert.
Wat hie soe grote w'recht hou
den der bruden inde broeder. en
hir o' wilen sijn broden v'ueert
en mactē lof hoere broeder. en
hie is gesant van de meester toe
parys. En die duuel en liet
niet af hie en leide de iogelic
weder lagen. Wat van igene
sijre broeden en der cardinale
sijre vuede die hie hadde ynt
hof van romē. is hie mit paeu
sche littere weder ontbaden.
En als hie was comē gebort
on die paeus dat hie aē name
dat regimēt vāder abdien. ge
legē op enē berch die cassi
nus is geheite. dat die alre gro
etste platuit is die t' de lande
van apulien en capanie gele
gē is. Wat seue bydome sijn
onder die abt gelegen. en allet
dat een biscop doet dat doet hie
oic. En die edel iogelic v'smu
de dat. en en wbolde noch ha
byt noch sijn orde late varen.
Ende die paeus gaf on orlof

Dat hie in sine habyt en in sy
 orde dat officie aē name. ende
 hie en skolde des niet doe. ende
 hie liep hemelike vte hane.
 en quae toe cole opten ry. en
 studeerde daer soe lāge dat alb
 tus magnus die daer leysmees
 ter was had aegenome die
 scoel te parys inder goetheit te
 regere. Wat me inder conste
 suns gelycs niemāt en vant.
 En nae albertu heft dese vov
 screue thomas dat selue regi
 nient en de selue scoel verege.
 en is geloent mit tameliker
 ere. als hie wal werdich was.
 Hie o dae soe wie een plaetscap
 begeert die doet wal. also veer
 als hie dat doet alleē om die
 ziele mit werke en mit worde
 te ewige leue te brengen. **Dat**

Des conincs **twēentwintichste**
 godertienht en soch **ca.**
uoldicht is groet tot
sine volc. en des volcs gehou
sāheit is soe groit tot oere co
ninc dat sie nūmermeer dou
hat of twidracht onder een
veroert en werde. **Siet** wat
 scande de mēsche doet dat cleij
 vogelke. dat een hre is gehete.
 als een mēsche die reden heft
 soe lichtelike outredet. **Sp**
 pauyen der edelre stut van lom

wardie in sūte peters cloyster
 bure der mure daer des gloues
 sūte augustij licha mit boeci
 den edele philosoph en kerste
 marteler rustet. Welc cloyster
 die gulde hemel is geheite. ond
 inocēg de durde paeus vā die
 nae. sloge die monike wrede
 like oure abt doot. War o dat sie
 vdrēue worde. en regulers sun
 vovur hōur daer in gesat. **Indat**
 vterste vā dūyflant inder stat
 vā tul was een biscop die okus
 like loefde ende plach te roeue.
 en dur o wart hie wt sinen
 bisps vdrēue. en een ander edel
 en deuot mā is dur gecoren
 en gesacrert. En als hi wal
 en godlic sy bisps reguede. Wart
 hie vā de afgesette biscop ge
 vāgen en gedoot. War o dat hie
 vā sine eygene broeder waert
 gegrepe en gedoot. **Dat drie en**

Die gehou **twinteste cap.**
sāheit des volcs is
groit tot oere coninc.
 Die eerbare mā fulco vā gent
 gebāen en canonic idē eylande.
 als hie nu selid vtelde. waert
 gebede vā meyster iacob vā vi
 triaco die een leguēt was ende
 predicte dat cruys tegē die ul
 bigeses. dat hie dat cruys in
 vlanden mit oen wolve pdife
 dat vsmade die fulco. En meys
 ter iacob bat on dat dou syn

syn vriende. En hie antwoerden
dat hys in geene wys en dede.
Doe meyden meester iacob dat
hie syn geboet solde oeffne. ende
seide. Ic gebiede v bider macht
die ic hebbe. dat gy inde naem
ons heren ihu xpi en i v gisus
se uelber sunden dese baetscaep
mit mi aen neemt. Doe seide
heer fulco. in geene wys en nee
ic dit aen. en bid v dat gy mi
niet meer hier van en quellet.
Doe wart meester iacob seer
gestout i sine herten. en screide
de seide hie tot on. Wat ic dor
die macht die ic heb v mocht
te ban doe. ende van alle prauē
de berouē. Wat gy ogehousa
syt. dat en wil ic nochtat niet
doe. op dat ic soe grote man
niet en schyn te vshien. noch
tut soe bid ic god die alle herten
bekent. dat gy v alle niet tot
dese dinge dat gy vsmact. mer
oic tot alle dinge onuit maect.
Dat is een wodeclike ding. tot
die worde ginc oen die zage aen
mitte buc oeucl. en bleef soe
ziek wifentwiltich iaw langk
alsoe lage als hie leefde. En
nochtat was hie soe heilich
dat oen oese heer ihu xpi aende
cruys hagede on voer synre
dout apēbaude. en een zeker
tut seide. als hie solde steruen.
dat was int eyde vad' oetmaect.

Dat vye en twintigste ca.
ie conic als hie wt trett
wordt van sine volck
op geboert. Siet hier wort
de onderzate een regel te geue
hoe sie hour tot hour platen
sulle hebben. Ic heb een wit
gekent inde lande van brabant
die heilich van leue was. en op
dat gyt te bet moget geloue.
dat hir nae volcht soe wil ic
ou leue cortelic bescriue. En
lach in een cort hutske beslate
van steen gemact. sie droch op
hoer blout vleisch een yseren
panser. en op dat isen panser
droch sie een hare cleet. dat
van verkenen borstelen gemact
was. die ou dor die malien
seer stake. op harde kesselingē
plach sie mit blote voeten tot
zekere tijde te rusten. sie plach
alle weke drielkerf broet totē.
dat dorde deel van asche was.
en in loge gemijget was. ende
dat at sie in mate en in pondē.
De plach dagelic te bidde voor
alle die geen die ou beuile wa
ren. en beual sie deuotelike de
heer. dat hie se dor sij godtien
heit wolde besterme. En vele
mijche worde dor oere gebe
de van piculen en anre vlost.
Van dese selue wue wart ge
meylic dit mirakel velt. sie
was eens seers arme man

Dochter. en doe sie nauwke seue
 iare olt en was. Was sie seer
 deuot. en bat oere vader mit
 tranen dat hie hoer ene psalter
 wbolde copen. doe seide die vader
 lieue dochter waer van sal ic di
 ene salter copen. Wat ic heb dy
 nau broit te geue. **E**chans fur
 de sie hore totter moder gods.
 en bat hoer seggēde. **O** maria
 moder ons hen greeft mi ene
 psalter die mi mij vader niet
 geue en mach. en ic sal inder
 elbicheit di dienst magz wese.
 en wt simpelheit bleef sie in
 deser bedē een iare lanck. En
 siet die moder xpi apēbauden
 hore inde slaepe. en had tēbe
 psalters in hore hande. en sie
 seide tot hore. **N**eeemt nu docht
 een vaden tēbe. en thans mit
 trotter blyscapē coes sie een
En die maget maria wsbank
 en dat derntke oesprac vade
 slaepe. en en want niet in oere
 hande. En sie merden sy waur
 bedrage en begont te screeven.
Doe dat ore vader hore bespot
 te hie syn dochter en troisten
 se weder en seide. **B**aet docht
 allec des sonedages en des he
 lige dages totter meysteesen.
 die der ryker lude kunden den
 psalter leet. en leet wt lese.
 en bi aueture die moeder gods
 sal di namaels ene psalter be
 sorgen. die is een woderlic dīck

te segge. **A**ls dyt dat derntke
 simpellic ne nae quae sie tott
 meysteese voerscreue. sie sach
 inde psalter en las on. ende
 soe volbracht die maget mala
 ore gelaefte mit grote mira
 kel. En als dat zagē eersame
 en ryke vrouwe. vā die pro
 chien cochten sie de derntke
 ene psalter. en namaels doe
 sie ore inde dynst xpi blide za
 gen en deuot. maecte sie ore
 een celle inder kercke. **D**ur vif

Als die en twitichste ca.
 conic moede is soe dra
 ge oen die sterste bye.

In zbitzen was een prioris
 vander prediker orde die lage
 heilichlic enekal ore ondzate
 regiert hadde. en lach te leste
 machteloos te bedde. **D**oe oitout
 sie den prior vā der pdiker ore
 de vā turck die die susten oder
 oen hadde. en bat on mit tra
 ne. dat hie ore wbolde absolue
 wat sie on duske te voere dā
 om hadde gebede. doe sie noch
 stercker en gesonder was. En
 als die prior om hore tranen
 wbolde o ore bede wbolde ab
 solue. doe viel dat gans co
 uet voer des priuers voete. en
 screiede baden sie den prior. dat
 hie ore niet en absolue vā
 oere offic. en gelaefde on dat
 sie ore ondanich solde wesen.

soe lange dat sie spreke mochte.
en gebiede en vmanne mochte.
En als dat die prior sach was
hie seer gesticht ider susten wor
den. en liet ou die porusse in ou
offia. als sie toe were was. Doe
worde ou vier susten geset die
ou spysede. die sie inde bedde lei
de ende kude. Die porusse houde
ou sunde en corregerde se. en
vmaede se dat sie ou onde solde
halden. se schicte die dinge van
buten dattet cloister bloede in
geestelike en in werlike dinge.
Ende niet lage daer nae dat sy
in sulke gebreke vande prior
is vlaten. hadde sie mit ouren
susten medelyden. die ou seer
meschelike hadelde. En op ene
dach als sy inde reueter aten
dede sie ou inder kercke voer
dat hoge altair drage. en als
die dragers va ou wden gegae
boude sy op ou aeficht totte
lycha xpi dat inder ciborie was
en sprack mit tranen. Heer die
tyt is come. dat ic moet wden
absoluit. vand' borden d' pla
ture. en vande lichaen. ic biddi
dattu mi mit alle wilt halen.
of ten mysten spaert de arbeit
myre susten. en halt mi of
maet mi mit al gesont. Dat
was een wonderlic dinc. Ehas
tot die worde. sprack dat wiff
op hou voete. en quae tegemut

De couent Den susten die vte
reueter quame. en om gracie
te segge miserere mei ds songe.
En als die susten ebolde vlien.
criep die abdisse nae ou ende
seide. en wat niet vlien ic bin
v porusse. en rechte vout ver
wadelden sie den psalm mise
re mei ds ende songe daer vout
teden laudam. ende streken
al singede inder kercke. En
wladen waden tibe rike manne
die lage vuit sarp onder een
hadde gehudt. en die een socht
de anden ter doot. Doe was
daer een scalck knecht die een
va die tibe lage hadde gedit.
en woende mitte anden. Hier
om soe quae hie totte genen
die hie vormaels hadde ge
dient en seide dat on licht
wur. dat hie on sine viant
i syre hant leuerden. Die vi
ant wart vblyt en gelaefde
oen gelt te geue. en hie gelaef
de on dat te vol bregge. ende
hie socht bequame vonde dat
hie sine heer in syns viants
hande mochte leuen. Ende
als dese was gedoodt ginc die
vrueder totten vruede des ge
ne die gedoodt was. en wold
sine heer in oure hant leuen.
hie meyden dat sie va synre
vraderie niet gelbeten hadde.

mer sie wistet wāt. en taffen
on aen ende leuende onde rich
ter. en hie is gehāgen en is le
liker doot gestorue. Mer syn
sunde apēbaude hou noch lei
ker. wāt onmits der vrende be
de wāt hie vāder gulge gedue.
en is inder eerde begraue. ende
sonder merre des anden dages
als hie des nachtes begraue
was. quamē onbekede hōde
en toge de begraue vter eerde.
en scoude onte stucke. **Dat fē**
Hls die conit en tēwiste r.
sterfte soe is dat volc v
gadert en bedroft. en
bescreue on. en en coet mē on
dāe niet te hulpe soe sterue sie
vū hōger. **O**mtrent de iaen
ons hēn duse tēbehōdert en
sestien was een goet mā van
dynat gebāen. dese toich ouer
zee en is int heligelant comē.
en heft vusitert alle die stede
dāur die voete ons hēn ihu xpi
hebbē gestaen. en dat mit gro
ter deuocie en tranē. en als hie
quāe totte berch vā caluāne
dāer hie hōrde dat ose heer ge
storue was. en dat cruyt gele
de had. wāt hie seer suchte.
en riep mit luder stemē. ende
mit tranē en seide. wāt sal ic
v wēder geue goedtlen heer
ihu xpi vū alle die dingen.
die gy o mine wāt gedat hebt.
die stede die ic vsocht hebbe.

209

Daer ghi gebāen bint. Dāur gy
oder den mische geskūder
hebt. dāur gy minicule gedat
hebt. en v godheit bebyst hebt
die heb ic dōur dyre minē mit
ganser hten omvat. **M**er dese
stede dāer gy o onse arme son
dare wāt gestorue bint. en mach
ic niet aē sien. sonder groet
medelide. en als hie dat geseit
had. wāt hie ropende. en int
roepē scoude die adē sū hten
en gaf sine geest. **M**er ik
heb on gehōert vā broeder
voltrand die te straesborch pu
or was. vāder prediker oude.
dese puor ginc hie zat hie. al
tois maecte hie een cruyt mit
sine duy vū sū borst. het ge
viel dāur nae dat hie te mens
quā. en wāt dāur zoeck. en
mit blyd scappe gaf hie sinen
geest. en int myder broeder
clouster wāt hie begraue.
wāt die predikers op dietyt
noch bynē mens geē stat en
hadden. **E**n als dat die pdikers
te straesberg hōrde. seynden
sie tēbe broeders om des doode
puors licha te halen. onet sie
quamē te vgeests. wāt die my
der broders en wōlde de begra
ue niet geue. en nae corte iaen
geviel dat die myder broders
vū dāe vore. en doe wōrde dāur

als te voere tste porsers gesunt.
ende sie name des porsers gebert
sonder weder segge. ende brachtē
dat myt geluck tot stroisborch
En sie viesche dat gebeint mit
blite. en vande dat int boerst
been dair die ribbe af beide zy
den aehange een werckelijck
cruys was gewassen. en was
als een werckelic salt des hie
va byne. ende als ic dit hadde
hoze segge quae ic wal vier
tich mylen gewaderē o dat te
sien. **E**n die drie ouste hoefe
va den voer screue cruyt wlen
croē als blader va eere leuen.
en dit nederste was scarp oft
met indie eerde solde slaen.
Ick heb heymelike gekent
inde lande va brabat een id
ge deerne die soetelike helich
was. va deser ic heb vnomē.
dat oumits stedige oudenckē
der wonden xpi een grote wo
de i oure zyde menich iare apē
baude. en wt die wonden
vloyde blout by nae altois in
groter menichuoldicht. **E**n
tot enē minkel heb ic des
bloets endeel gesien. dat in en
glas vewart was menige tyt
en nochtat en had verwe noch
roeke vewadelt. **I**ck heb ver
nomē va enē die drent ofen
tyde gemactlyt wart. **A**l dese

gebange was van enē herden
sche tyra ende tyren dienden.
en die tyraē on meschelyken
tractirde. en hie nochtat altois
bleef droeue en suchtende. ver
wonderde sich die tyraē ende
vraechde on die zake sijnē droef
nisse. en waur o dat hie mitte
anden sich niet en vblide. **D**oe
aeworde on die martelare. ic
mitte anden en bin nūmer
meer blide mer altoes bin ic
droeue. **W**at altois ouerdingē
ic die passie myns gades. ende
drage die lydaulke va sine
wonde in mine hten. **T**hans
als die tyraē dat houre. **W**art
hie zeer toornich en seide. ic sal
vsoeke dat gy hebt geset. en
thans riep hie enē va sinen
stockers. en dede on dat hert wt
byne. en dede dat mit enen
mes te nudden outtke snyden.
en thans sach die tyraē op de
een zyde die vorne en op die
ander zyde dat beelt des gecrus
ten gades. en die tyraē vwon
derde **W**art thans gelouich
en mit alle den genē die oen
toe houre outfingē hie die dope.

*Dat ander boeck der byen.
Dat erste capitel.*

Alle die ordinanc
 der heliger kirc
 ke is gedelt in
 duen stucken.
 in biscope. in
 puesten en in
 clercke. Ende
 alle dese hebben ene prince de
 paeus va romē. ende die kirc
 ke inder werlichheit is ou in
 drie stucke gedeelt ou de key
 ser. in prince. in riddē. en in
 gemeyne volke. **A**ls heb ene
 helige en ene goede mā gese
 die een vande beste was. dese
 was prior wal vurch ier
 lanck i sunte mathys cloist
 te trier gesege en was otto
 gheite. dese was altois die
 ueste tot allen getiden. en hie
 was ou die ueste die op stont
 te metten. dese en plach nacht
 noch dach mit choer i sine stou
 te loene. dat me sie mocht aē
 dat gestubbe dat harde dach
 i sine stou lach. **E**lde ende
 wortelut plach hie te spreken.
 duck studerde hie. en die aē
 tyt plach hie mit gebede en
 mit goede gepesē te becomē
 re. ende hie drouch grote sorge
 vande couent. soe dat sie in
 tytlike dingē geen gebreec
 en hadde. en dā mit dānc
 hie se. dat sie hou regel mos

ten halden. **T**otte ioncten
 monike droech hie grote mi
 ne. ende plach sie in zede te
 leren. ende dat sie kusscheli
 ke solde leue. dese volgede sy
 couent tot ses dāge toe tot
 syre doot. mit ene hete zage.
 en doe wart hie in die ifirma
 tie gedrage. **E**n als ic dat
 vnaē quae ic om on te van
 den. mitten artzater. **E**n als
 oen die aertzater aē sach ver
 naē hie dat die prior van
 groter crachheit en abstinēcie
 soe zueck was. **E**n thans ge
 boet hie dat me solde dooden
 een hoen al wasts des wons
 dages voer paesche. en thans
 soe kuden die prior sy aēsicht
 va on. en en wolde dat niet
 gedaē hebben. **E**n ic seide oen.
 gy en mocht den meester niet
 weygen. sonder perikel eenre
 doot sūde. **W**at hie gebiedt
 dat die rechte vheuge. **D**oe
 ut wode hie mit zachte aen
 sichte. die wil des hēn gesac
 de mit my. **E**n thans sond
 merre strecken hie sy hande
 en voete wt inde bedde. en
 boude syn oge ten hemel en
 gaf sine geest. **W**at sal
 ic segge va dien helige mā
 broeder iohanes. die ee pūker

Was tot bononie die soe veel
teykenen en miracule dede. dat
hie alde helige niet oghelyck
en was. **O**nder andere o'tellike
wōdetlike dinge die hie gedaen
heft. vōbertē hie due dode. en
dair o' dode hie dese teyke op
dat ketterie i' lōbardie vōscet
solde werde. en op dat der pre
diker oude ou die ganze weelt
te meer vōhaue solde werden.
Hie wille wj somige miracule
vā dese helige mā vtellen. **A**
Als die die glorie der miracu
len en die opini des geruchtes
dese eerwōdige broder iohan
vōheue hadde. volgedē oen da
ghelyc nae volc sonder getall
soe dat hie te wet niet en mo
cht wāden. wat on en iegelyke
wōlde rypen. of voer benedictie
een wemich van sine deden
wōlde hebben. **H**ierom als hie
op een tyt in een dorp hadde
gepredict. dair volc sond' ge
tal vōgaderet was. en te wet
vā daē niet en mochte gerake.
o'tboet hie enē praist die dair
by woeden. dat hie on sijn peert
seyde o' in een ander dorp te
trecke. die praist o'tboit oen
weder. dat hie te hant geran
der peert en hadde. die dat ge
nē berider en name. daē oen
selue alleē. wat hie dat peert
altois selue regude. **E**n als

Dat brueder iohan hōude. ont
boet hie den praest dat hie on
dat peert zande hoe quaet dat
tet oir waur. **D**ie praest sende
oen dat peert en was wēder
daē enige wōlde beeste. ende
als broeder iohā sach dattet
bitteclike knerste. mit synē
tūden. mactē hie de peerde
voer sijn vōrchoft een cruyts
en seide. xpūs die een prince
is des vreedes moet di sacht
make. **S**iet een wōdeclike dinc
en mirakel. thans waur dat
peert sachte ende buygedē sijn
knyen. en boet on sine rug
en hie steech dair op en beual
sie alle gade. en reet dair hie
wese wōlde. hie zande de praist
sijn peert sacht als een lam. en
die praest had dat mirakel
dair en binē vōnomē. **E**nde
zande weder om sijn peert
brueder ian i' desen wōrde. dat
sie veers vā my dat ic op dat
peert stige dair god soe grote
teyke in bebesē heft. gebruct
gy dat als v' lust. **V**an dier tyt
voert gebructen brueder iohā
dat peert. en alsoe ducke als
hie wōlde ryden soe buchden
dat peert sijn knye. **H**ie was
eens een lage tyt vā bononie
en predictē dair o'trent inde
dorpe en steden. en dede teyke

en minicule. En als dat die
vā bononie vname, dat hie
oure stat was nikede, toge sie
sbt oen toe gemuet, een schau
sonder getall vā alre hande
mischen. Dese en wiste niet
wat ere dat sie oen mochten
bewisen, sie ginge en hingon
op vree scaesten een zide cleet,
ende droge dat mit groter
vroude boue des helige mans
hoefde, en des en conde hie oe
niet vriede, wat ducke die sca
ren der mische in sulke din
ge rede misbruycten. Dit sach
die duuel en beyde dyt, ende
bracht dair ene bosse mā toe,
dat hie haestelyke gregorio de
paens baetscapte dat oenbroe
der ian voer ene paens hilt,
wat hie op ene witte henet
reet en dat hie een zuden cleet
boue syn hooft dede dragen,
Thans geloifden die paens ge
ring dient betaede, hie ont
boet die cardinale en die plate
die doe dair otrent wāen, dat
sie toe haue solde come, En als
sie come wāen seide de paens,
wat hie ghehort hadde, en wolde
brueder ian te bandoe, doe was
dier een helich biscop die de paens
woer alle seide, ten betaet niet
helige vader die man te ban te
doe, gy en hebt anders irst die
waucht vnome en gepruft, doe

211 21

seide die paens. **W**li syn die din
ge genouch kundich die ic ghehort
heb, en ic en wil die setene niet
lāger vtrecke, En als dit sach
dese vreescreue biscop bat hie de
allen dat sie on ene tert vande
euāgeli wbolde bregen, en doe
leyde hie sy die vinger opten
tert en seide **I**c zbeer bi desen
helige worde dat ic mit mine
ogte gesie heb, dat als brueder
ian de volc solde pdike en opte
stoel was gegae, doe steech die
engel gades vā de hemel en
dructe oen een gulde crups in
sy vouchhoest, en die biscop seide
woert, dit en hadde ic nūmer
meer mēsche apēburt, en had
de ics niet gedaē om ons here
des paens en des helige hoefte
vā romē scande sculde, en om
broders ians duoselht te bebi
sen, Thans wart die paens
screiede en liet oe genogē, en
hie seynde bade te benomien, en
wat dattet al gelage was, **I**c
heb vā ene abt ghehort, dat
broder ian in een stat was ge
gae, en on gemuetē en vblig
de een otellike scaer vā volke,
En dier was een wif die sach
on voer houe dier hene reden,
en sie stont in houe kelce en
taptē wif, en sie liep op die straat
en vgtat de tap in oer hand,
en sie sach den helige mā mit
begreelike ogte een goede wil

22
aen. Dae hie hene rodt. Ende
als sie ou oge toich vant sie
den tap in ou hant. sie liep tot
te vate ende vant dat die wij
al wt slus gelopen. hi om
wart sie droef boue mate wat
sie oue wade ma ontsach. en
liep nae de knecht gades en
greep on mitte voet en myt
luder steine. en mit tranen we
telde sie on wat ou genallen
was. en wat perikel dat sie
laur v'wachte vā oere mā.
Doe hadde die broeder mit ou
medelide en benedide se. ende
geboit hore dat sie te huys ginc
en hadde een vast betrouwe
inde he. **V**bedert dy leser van
dien dat gescriet is. dat wiff
quae weder tot oere kelre. sie
vant dat vat weder om vol
ende den kelre droge. **E**n dese
abt daer ic dit af houden sach
dit vate hange voer die kirc
ke tot ypebarige van dese mi
rakel. Dese selue eerwidge abt
vtelde mi een ander mirakel
dat hie gesie heft. **E**en rustier
eerde inde acker. en sach van
veers ene arn sitten op een vout
sich rustende. doe seide hie totte
arn. o aern vbeidet my ic be
sweer dy bi broder ian. ic sal
die ploich weder v' d'neue. ende
daer soe sal ic v' vange. en den

helige mā p'sentire. Ende
thans ginc hie totte arn die
oen vbeide. en nae on en brach
te oen de helige man. recht of
hie geteemt waer. Dese arn
heft die eerwidge abt gesien.
den helige mā volgede wart
dat hie ginc. vande ene dorp
totte anden. en waer hie den
vole predicten daer volgede hy
oen nae. en ginc o trent oem
on sitten. op een hoge stede. in
der locht. dat on dat vole sien
mocht. en als dat sermoē ge
eynt was. sloich hie sijn vlogel
mit wederlike blyscappe. **V**
en vtelde een broeder vader
prediker ouden dat ic nu ver
telle. dese selue broeder horede
dat werlike recht tot bononie
doe hie noch werlike was. en
doe sach hie dit dat ic vtel. Dese
broeder ian stont en predicte.
en dat vole vander stat liep tot
on. hie sach dat on niet beha
gede. wat hie sach dattet vole
dat o trent oen sat. gecroent
was mit cransen vā rosen ge
maet. **E**n als dat sermoē tot
ten eynde was gecome. seide
hie ou allen. die lede des gelo
uige volcs mote hore scamen.
dat sie mit rosen ofte mit blo
me gecroent werden. ons die
dorne croe xpi. en seide vout

112 22

is vnaledie die hoede vā rose.
niet dat volc niet die hoede. die
dat volc gebuict in funde. eve
hilt dat volc op vande meeste
totte mysten hoede te dragen.
ende en dorst niet doen tegen
des heligen mans wōrd. **E**n
nae wēnich dage geboudeht
dat mē heerlike brulofte ind
stait hilde. doe was dair een
ionckint dat alle enē crans
drouch i sūre hant. en als dat
sach een houdich idgelinck. gr
ep hie den hoet. vtes kindes
hant en onghousa sette hie
die op sijn hoeft. en sond' mer
ren wārt die crans bernende.
en eer hie on vā sūne hoede
coeste getrige vbarnde hie on
het hant vā sūne hoeft. en soe
dat volc vōdende leede des
helige mans wōrd te ontsien.
en in sūne wērkē gebenedide sic
de heer. **H**ier om heb ic oec ver
noemē vā enē broeder der p̄dik
oude. dat broeder ian mitte an
den broden daer by was doe sūte
dominicy lichaē in bononien
wārt v̄heue. en als een bīscop
cardinael ten hoefden vanden
helige lichaē wārt geleit. wārt
broeder ian ten voete geleit. **E**n
thans is een wōderlike okrige
gestiet. dat die broeder ten hoefde
en die cardinael ten voete wārt
gesien. Die bīscop is wēder ten

hoefde geleit. en Die broeder ten
voete. en wēder is gestiet als te
voere. dat sie alle af vōdende.
wie t̄wuel indēsen wērk. dat
die v̄diente des helige mans
gade behacht hebbe. die oen bo
ue de bīscop int ouste eynde wōl
de hebben luffen. **I**nt iacer
ons hēn dusent t̄wēdert en
eenendarnich was en een exte
in eens wēds huys die de helige
mā te herberge plach. dese ex
ter hadde leere spreke en had de
helige mā seer lief. doe was dair
een knecht te huse die die exte
dooden. Doe quae die helige mā
dair te herberge en riep totter
exte. wārt bistu nu mij vrien
dijne wārt bistu. **E**n sonder mer
ren at wōrdē sie vten buyck oirs
eters. **I**c bin hier ic bin hier. **S**ie
vōdende sich alle gader. **D**yt
mirakel spranc ouer den man
dat volc quae dait gelope. en
die exte sprac vten buyck oirs
eters menige dach daer nae.
Wat sal ic v seggē vā broe
der peter w̄t hispanie gebuē.
die vā der p̄diker oude was dair
wēls v̄diente een wīf v̄wēt
wārt die die dage doot was ge
wēt. het was een clerch die de
broeders vāder p̄diker oude te
herberge plach. dese hadde een
drocke wīf die oen veel v̄duets
ae dede. het gebuel dat sie op enē

morgestont doot Bart gevonden.
ende me' streec oere man aen.
dat hie se hadde gedoot. hie om
Bart hie geuāge. ende nae de
dorden dach wart hie ter doot
v'besen. Doe Bart een kuyt i
der eerde gemact. daer wart hie
onder gheleit. ende dat doode
wif bouē oen nae wite des
lands. Doe seide die mā dat syt
allen houde. O sūte peter die
mi laetst gelauede doe gy by
mi waert. dat gi o' mine wā
dōe solde wat ic v' bade. Wāt
mi mi bistaē. Wāt ic onoselike
ter doot werde v'doemt. en ic
bin des zeker dat gy dat selue
v'mocht hie niet w'sende als
of gy hie waert. **S**iet w'oder
thans loick dat doode wif ou
ogen op sittede seide sie voer
hoer allen. Als die helige mā
voer mi bat bin ic w'eder tot
te leue' gecomē. dat ic myns
mans onscolt doe solde. Ende
als sie dat geseit had. waert
ou mā los gemact. en naem
sij wif mit' hant. en streeck
thuyt Bart. Dese selue brue
der peter heft nah' drie āder
pācipalike vāder doot v'wert.
w'tgenomē ander grote mīca
culen die sond' getul wāren.
Wy hebbe enē ander brued'
gesien vander seluer orde cō
tact gheite. dese was irst een
sūmpel broeder eer hie prior

waert. Dese v'besete drie Joden
in duystslant. **I**ch heb enen
anden gesien die ou' cōraet g'e
heite was inder pāker orde te
louē. dese was goet vā leuen
en' arbeide seer om der men
schen zulicheit. En' als ic hou
den dit hie sterf quae' ic op die
stat daer hie stom lach. en' vā
oen selue niet en' w'ist. en' als
die vre syns doots gemacten.
loick hie sij oge' op. tege' haep
der geente die daer wāen. en'
hie boude' sij hande op totten
crucifix en' seide. here leidt mij
ziel vten kerker op dat sie di
nē naē belie' mach. en' als hie
dat hadde geseit drie w'ert
slouch hie syn oge' neder ende
sterf. **I**ch heb enē anden gesie
vander seluer orde en' mit self
cloyster die seruaes hiet. ende
was mij speciael vrient. vā
desen seide mi die brueders die
vifen dārtich ier mit on' ver
keert hadden. die hie in alle
dier tyt dat hie in die orden
gewest had. nye brued' of nye
m' sche w'it sūre scolt gestouert
en' hadde. hie was soe groet
vā otmodicht en' sachtmodicht
dat ic nye syns gelick en' heb
gesien w'oderlike medelyden
en' caritact had hie tot sine
eue' kersten. Dese als hie sūre

213 23

Doot genaecte hinc hie mit
ogte en mit hande ten hemel
wart. En een brueder bat oen
dat hie on segge Wolde. hoe hie
i sijre cofaencie te vrede lbaer.
Doe seide hie otmodelic en deu
telic zeker en vaste vrede is tus
sche my en den maker ofser ja
lichheit. en ic en sal niet langer
beroest werde va sijre bescou
wige. **I**c heb ene anden gesie
vander selue oude te gent ge
lis geheite. dese was sut thomas
canonik in blaeden. en hieliet
die werlt en ginc ind predit
oude. en was zeer gegeue tot
tranen en tot geestlik blytscap
pen. soe dat hie een helich ma
was. en dat bewysde sij doot.
Want doe sij vleislic brueder be
grauē was int cloister der broe
den en dat me marmosteen de
die op on lach corrigien soude.
Doe seide dese brueder gelus. laet
ligge brueders laet ligge. niet
lange en sal hie oberouert ligge.
indie borde gaf hie te vstaen
dat hie cortelic dair nae onder
de selue steen mit sine brued
solde werde begrauē. En dat
is gesaet. en dese selue vou seide.
dat hie niet langer daer due da
ge int vegerouert wese en soude.
eer hie op solde dijme te hemel
Ic heb ene anden gesie va
der pdiker oude odo geheiten.

Dese regierde in de geesteliken
rechte een herlich en een goet
man. dese Wolde zelde etendat
va beesten come was. mer hie
at soberlike Vermois en eerte
en hielt daer mede syn lyf. dese
was geuebaert dat eynde sjs
leues eer hie indie oude ging.
en syndoot liet hie sine broden
beten een wil tyts te voen.
Ic heb ene anden helige man
gesie vander myder brueder
orde Wilim geheite va miloto
na. dese was een meyst inder
gotheit. tot parys en leide een
helich en eendeuou leue. dese
predite op ene tyt tot parys.
en wart wal een vrelanck zwi
gende. en nae predite hie voert
wt en beual sie gade en ruste
i vrede. **I**c heb brued coraet
gesien vande selue oude. dese
was minister i duytland. en
was grot inder gracie gades.
en plach die helige zeer te ere
en was dair in vele dingen.
Ic heb ene anden gesie goet
va leue dat een regular was.
dese seide elf dage sine doot te
voen. en was geheite iohanes
valetas. en hie was een geleert
man en goet ma en leyde een
onofel leue. va sine kynschen
dage tot sijre doot toe. Wa desen
goede ma hebbe my sij med ca
nonike vtelt. als dat hie te pa
rys studeerde ond meyster peter

vinger te parys. en bestot te tui-
uelen d'ie bezorngen. En als
hie i syn gebet lach deuotelike
sach hie sūte peter en sūte pou-
wels tot oen come. die on sterre
i sine leue. dese plach die gloo-
se moder xpi zeer lief te hebbe.
ende oer ander dinge die hie
vā hou dichten. maecten hie dese
tēbe versen vā hou die gee ge-
lyck en hebben. felix mater aue
qua mūd? solutur a re. Que
genitricis eue re facis ee breue.
Ick heb meester salomo gesie
dat een vnoemt en yroit pre-
diker was die pdicte ou al durs-
lant en dede miracule. en doe
hie zeer olt was ginc hie toe co-
len int prediker orde. ende daer
heft hie geleest alseen kynt-
goedturlike en otmodlike ende
nae somige iaen sterf hie za-
lichlike. **I**ck heb gesiendien
zeer edele en wul gebaden ma-
helgeer gheente. dese was eens
machtige greue zo en liet in
sijne wecht aften d'ie xpi wul
vele bouwige slate en rycheide
en hie ginc ind' predik' oiede.
en is daer puor gellorde. dese
moest namaels een ezel ryden
dat hie wt otmodicheit dede.
wat hie wt grote crachheit niet
langer te voet en mocht wan-
den. dese stont eens int prina-
uel capittel boue die diffinitours

en puors. en solde sich seluen
besculdige. ende doe wurt syn
ezel vreselike loyende als sie
plegen en dese puor seide. Siet
brueders mij ezel bestuldicht-
my. dit ic niet werdichen bin
langer puor te wesen. want ic
omachtich bin te voet te gaen
en tege ons oude ene ezel moit-
rigge. en werde gedrage in sine
rugge. En als hie dat geseit
had worde zomige lachede en
somige screyede. hie most noch
tant sy wuet tegien hoe crach
dat hie was. syn loefdige langf
en nae sijre doot was hie clare
vā vele en grote miracule. **I**
Ick heb gesie ene monik van
sūte bernarts oude. die vol was
vā goedtichheit. vā dese heb ic
die mirakel gehout. het vrees
seer inde landen van brabant
en dese monik hadde sinen
knaep voer int dorp geseint.
en hie quae nae allec d'walede
ouer dit landt. En siet hie
want een scer kint licht vā drie
iaren. dat allec zat inde kaulbe-
snee huylde en screyede. en hy
creech medelide mitte kynde.
en steech vande peerde. en hie
o vatte dit screyede kint. ende
bestont te vrange watter hadde.
en alst kint z'wech screyde hie
noch zeere. en vraechde oen.
waer is dyn moeder. hebstu dij

moder v'larē. Ende tot sinen
vragen hulden dat kint noch
zeere. en seide ten lesten. Wem
we my. Waur o en solde ic niet
screeien. Waur o en solde ic niet
huyple. Piet gy siet wat dat ic
behoeuēde alleen inder keulden
en en is niemāt die mi tot on
neme en h'berge geue. Thans
stont die monick op en hief
dat kint in sine arm en oep
tenet en seide. Tructe kint en
Wilt niet meer screeien. ic sal di
ter herberge dragen en sal dy
daer doe voeden. en dat seggde
Wolde hie mitten kinde opt dat
peert stigen. en dat kint sprak
Wt sine armē. en v'swat haeste
like. Wat het was xps der magz
soen. Doe viel die monic optee
eerde en wart zeer huyplede. en
als hie daer aldus lage hadde ge
lege. Wart hie ten lesten vā den
knecht gesocht. en is opt peert
gebout. en is ter h'berge comen.
en als hie gevraecht Waeert. waur
om dat hie scryden. en conde hie
vā dier nacht āders niet geseg
ge. die we my goet kint. schoen
kint Waur o hebstu mi v'laten.
Waur o bistu en wech gegae. Waur
o heb ic dy soe wortelick v'laren.
Dier nae nae die monick trou
tige en apearde dat ene man
en ten lesten heb icht v'nomen.

214 24

Dat ander capittel.
at ander deel is vā die
bien die oere bloiender
ioecht grote arbeit doe. en syn
oumids eenre hande disciplij
oren moden onderdunich. en sy
en doe geen ding sonder orloff
oere ouersten. Indier tyt doe
dit volc vā ongacīe mit anden
vele conerike vāde tartaren
die wt oriente quame. Wredelike
vnielt is. en thans in duytflāt
i bemen begonde te come. doe
was een goet mā die hie vā
gestouet was. en sochde voer
duytfland en sondlige vorbra
bant. en quae i brabat tot eere
heliger nonē en seide tot ou. he
ue moeder ic sozge zeer voerde
se naeste lande vā tegebordicht
der tartare. die thans bemen
bestae te v'derue. Doe seide die
nonē. En vreset niet meer he
ue kint. Wat in desen lande syn
soe vele heliger ziele en sonder
lige i desen cloysten dat men
hie geen heur der tartaren offie
en derf. dat mit helige gebede
sal werde v'dreue. Sebenedyt
sy god in alle dingē en ouer
alle dingē. Wat als wy hebben
gehout hebbe wy gesien. In
zelant is eendinc gevalle dat
desen cotari is. het bat een he
lich man voer die vlemijghe

Soe wart oen geantwoord i sinen
gehede. laet die houerdige wer-
de voortmodicht. dat wy opten
dorde dich daer nae hebbe gesie
al waerter veel wt ouer geslage.
die alsulke doot niet vdiert en
hadden. Mer tis te mercke dat
een bitter doot de goede mensche
niet hynderlike en is. mer oer
baulic tot oere zalicheit. die oer
re ertsehen heersap onderdanich
sijn. ende wt quade moet niet
en vechte. Dat sceen wal in
ene getrouwe man daer wy
af gehout hebben vader eer
berdig mechtelt des greuen
va hollants moeder. Wat als
deses greefs en conincs moder
van hollant nae de stryt i wal
chere me zelat was come. is sy
toe gegae mit tibe predikers
om die noch leefden te zoeken
en om die gelbode teluue. En
tottie selue werke der barm-
herticheit vant sie ee eerbare
en een edel vrouwe die der gra-
winc des conincs moeder mit
trane vtelden. en seide. Thans
ginc ic hie voer by. en myt
scryvelit stemme riep my een
vande gelbode. en als ic tot
oen come bin. leyde ic sij hoeft
i mine soet. en als ic oen ver-
maeden. dat hie god bekennē
solde. boude hie syn oge opte
hemel. als hie best mocht en

seide. Ick behve dat ick mit heer
tege mine dunck bin comen.
en dat mit sulke moet dat ic
niemat en wolde quetzen noch
in lyf noch i goet. ic bin hier
gequest en siet ic sterue. ic ver-
gest ganzelike mine dooder. op
dat mys die almoechtige god-
ontbarne. en tegē oen wat ic
mysdae heb nu vgeue. dat ly-
chae xpi begeer ic seer te ont-
fange en al en ofange ic dat
i mine mont niet va synre
gracie en sal ic nochtat niet
beroft werde. i mine hten. En
dat seggende segende hie oen
mitte helige cruyt. en soe gaf
hie sine geest. ic tuge bi my
te zalicheit dat thans als hie
sine mot op loiq. o sine geest
te geue. vloig een vogelken
wt sine mode. dat soe schoen
was dat gep dinc inde creatu-
ren de waer te gelike. mit wo-
derlike zuete roeke. en vloech
te hemel wart. Niet duen le-
ser hoe waer dat sure augustij
borde syn daer hie seit. ic heb
teluue en daer o heb ic gespra-
ken. die mysche en mach niet
qualick sterue. die wal gelect
hefe. **Dat derde capittel.**

Quarmude eenre hande
disciply sy sie ouer mo-
den ondanich. noch

He en doe niet sonder ontfloof oere
ouersten. Int iare van der ge
 bouren ons hen duset hōdert
 en eenen negētich. doe die hon
 ger ou die ganze lberit was.
 Dae mīsche sonder getal om
 storue. Was een zeer helich he
 remit i bisdō vā beluaer. en
 dese hadde groot medelyden
 mitte mēschelike geslechte i
 trūne en in zeer sijn hten. en
 plach oſen heer duek te berispe
 dat hie i sijn volc i alsulker aſ
 tynge vsmaden. en sonder op
 holden geſelde. en als hie dese
 lborde op eere nacht mit gro
 ter heitte sijn hten voer den
 aēschij des ousten richters. ^{had}
 die gehalden. apchaude oen
 een out man vā iare en seide.
 Stant open en begint misse te
 doen die begint. dat heil des volcs
 binic. doe seide die heremist. ten
 is noch niet dach tē is niet ge
 orloft noch misse te doe. Doe
 seide die oude man. gy moetet
 doe daer o en meest niet lāger.
 Die heremit wart vucert en
 en dorst niet weigen. hie stont
 op en bereide on. hie begā die
 mis. dat heil des volcs bin ic.
 Ende als hie nae dat euāgeli
 dat offertorū hadde gelese. ginc
 die oude mā toe. en offerde een

vaet dat vol was van aren.
 en seide. legget boec weder om
 op die ander zyde vande altair.
 ende begint misse te doe vade
 heligen cruce. wj motē ons
 vbliden i de cruce ons hen. en
 als dat die heremit nae euā
 geli hadde volbracht en dat
 offertorū hadde gelesen. offer
 den die oude mā een vaet vol
 cleyre gerskens. die vā menig
 hande v lbe wāen. en hadden
 dat teyke des helige cruyes. en
 seidt oen legt dat boeck weder
 o ten dorde mael aē die āder
 zyde vande altair en begint
 die misse voer die dooden. en
 als hie dat volbracht hadde.
 als te vore offerde die oude mā
 een mēsche hoeft dat bebloot
 was i ene vaete. Dae wart
 die heremit seer in verueert
 en bestont te twiuelē of dat
 visioē vā gode waer of niet.
 Doe at lborde on die oude mā
 tot sijn gedachten. ic bin petrus
 die apostel ic bin geseint totti
 dat ic di toene sal wart toew
 mede is. ghi hebt medelyden
 gehad. inder sterfte der mī
 schen. god heft v vhouw. en i
 een teyke der waerheit heb ic
 di geoffert een vaet vol aren.
 Wat gysult sijn eer die ostmaet

ten eynde coemt. Dat mē die maite
sul hebben voer t̄bitich pēinge
die mē nu coept voer t̄bitich
scilling. Die ander offerhande
die ic dy dede van gerskens
die menig hande verbe had
den. en mitte helige cruyt be
teykenē menig hande pelgri
maetze die alle sullen hebben
dat teyke vā den helige cruyt.
Die dorde offerhande beduydt
die tyt ind eynde van desen
dagen. i welck tyt soe veel hoef
de der myschen vallen sullen.
dat dies gelyck nye gesien en
is. synt dat die kerste iest begō
nē sijn. en mitte soe v̄z wāns
die oude man. En allet dat
hie geseit hadde. is i alle ma
nere soe gecome. als hie geseit
hadde. **W**y hebben gesien ind
iaer ons here dusent t̄behōder
en dārtic een d̄telike scaer van
kindere die vande bosen gēest
bedroegē wāen. die mitte tey
ke des helige cruyt te helige
lande wāert togen. en dat mees
te deel vā our l̄baert d̄ heuden
dow sommige boese mysche int
meer v̄coft. **W**y hebbe our
laetst w̄erf gesien int iaer ons
hen dusent t̄behōdert eenen
v̄stich een seer grote scaer vā
heerde die zeer boise en w̄reet
wāen. en w̄t vele w̄nriken
v̄gadert wāen vā sommige boe

sen mānen onder Dat teyken
des helige cruyt en sijn van
desen boesen māne soe dat sijn
i vele lande i w̄ils lant gele
gen steden slaet en dorpe. bestō
den te v̄derus. soe dat sie our
te parys en tot orliens vele
clercke dooden. En siet een le
ser w̄oderlic d̄nck in hat der
clerfamp. soe v̄vroude on hier
in dat gemeyn volc. En groter
dige wāen dāur gesiet. en had
de sie niet dat leke volc our be
staen te dooden. En dāur d̄ v̄ten
w̄ille gades w̄erde sie cortelic
al v̄slagen. **D**ierdāe w̄t desen
dat hier v̄telt is. hoe veel volcs
dat inkerst w̄ten kerste mij
schen sal v̄gadē als hie be
staet te reguiren. **dat v̄urde ca.**

Daer sijn eenre hande
bren die als onvolmact
gēe angel en hebben.
Bi desen sijn cōuerse of leke
brueders beteyket. **H**et wāen
sommige cōuersen i ene cloyster
die ene zeer grote dormiter in
hou behoef hadde geymeert
En als dat die monike zaegē
of w̄t nyt of w̄t nootbarheit
begonde sijn our ene dormiter die
groter wāen te t̄mē. en als
die muren een w̄enich int hoge
wāen comē. sage die cōuersen
dat der monike w̄erf. bouen
thou gunt. en w̄t tornslogen sijn

Doot de meester van den werke,
die een conuers was, daer hie
stont en bracht. Wat meer. ic
scaem mi te segge alle dat quit
dat daer van is gecome. Wat het
is ten lesten daer toe come. dat
die geen die dat deden wt ordi-
nacie ouersten mitter wer-
ke hant gepincht sy en ge-
streyt. **Dat vyfte capitel.**

Dese bren syn als knechte
en als dienre der iyster
en warger bren. Wy
lesen van de helige ma sūte ber-
nardus die int cloyster dat da-
rendul hiet een abt was. en hie
sach eens inde bouwe. doe met
corne mayden. eenē conuers seer
deuotelike en bouē sy macht
arbeiden. en doe sūte bnaardus
oumits de helige gheest van by-
ne beuert wat seide hie tot
tie conuers voer on allen. Werket
brueder werket. nae dese ve-
gedouer en sudi geen ander
vegedouer lyden. **Dat sefte cap.**

Dese ieste bren driue sy
wt die traech sy inden
werke. en doode sy so-
der barmherticheit. Belich dat
goede zedige conuersen alre ere
wert syn soe syn sie oic alre sch-
den en correctie wert die niet
doege en willen. **O**mtret den
iare ons hen duset tse hōdert
en negē en dertich toge die kees-

ten mit grot menicht ouer int
helige lant op dat sie die hey-
den vdruef solden. die des kerste
lants eens deels halden gelbōne
En als sie duche gestorden had-
den watter veel aen beyde zyden
vslagen. ende veel geuangen.
en onder gades volc worde tse
ridders geuange. die een was
wt wals lant en die ander wt
brabat en syn gebrachte int hey-
den lant. en wāen daer die iare
lanck. en mosten tegē ou gelbō-
ten zeer sbaerlike arbeiden.
En als my een van dien ridder
vtelden zate sie op enē dach i-
der heuten vander sonen die on-
verdachlyk was. en wāen moe-
de gearbeit. En als dese ridder
begeende i oue lande te wesen
mit suchtige oirs hten. doe was
daer onder oir een seer edel mā
die oir oir gesel was ind pme.
en dese beupste oir traicheit en
seide. O zalige wat begeert di.
Si sult braueture thurs co-
men. en sult licht quader wese
indie arme mēsche te vdrucke
daē gy te voen waert. of gi wil-
let soe moech di hie een salich ey-
de alles leues v wachten. Ende
als hie dat geseit hadde staef-
hie sy hande en sy oge bouwen
hie ten hemel wart en seide. mit
geburche knyen. Die almēch-
tige god en laet my nūmer

meer dan hier come. mer ic bidt
dat gy mi hier laet peitenci doe
voor my funde en hier steruen
moet. Dese edel man wart ver
hourt wart dese tibe riddin wort
den vloist en quam thuis. en
by hebben sie gesien en bi auē
ture felte die te voen. Mer om
die edele helige man arbeide
die conick van iherlm en veel
andere edelinge. en noch tot en
mochte sie oen niet vloesen.
Hier om beden gene die die
dage leyde inden guede. en ind
vren oirs doots ter hellen wart
stigen. en die nu inden arbeit
sijn sullen dat houe vlyt dy
guede knecht. en sie sullen gien
in die blytscap oirs heren. **Dat**

Die ionkten **seude cap**
of die vruchtbaere byen
helpen hou moeders.
niet alleen in de werke. mer oir
in de vruchtbaerht. By der
moder vstaē by die prelaten.
Het was een conuers vā sūte
bernard 9 oude. hman gheite.
en was in brabie in een clois
ter acquiria gheiten. dese wart
gequelt vande vande valsche
brueden die oen vbeten dat hy
de cloister schadelic wur. wat
hie altois sieck wur. Ende se
zieke brueder aelborde oir zeer
wal en seide. Alsoe veer als ich
my orde hadde nae dat myn
zuyt vhenget en myn ziel ver

wer in lidzameit. soe haep
ic dat ic voor de oge gods dat
cloister meer vbetere heb. daen
of ic on dusent mere siluers
hadde vborue. Hie seide recht
en wal. wat die zielen en sijn
o des cloisters wil niet. mer dat
cloister is i geset o der ziele wil.
Die ionkte byen helpe oir moe
ders. dat mach me anders bedu
den. wat het is een vaden tien
gebade. dat me vader en moder
sul eren. dat alle mysche natu
lic sul wesen. En normadie
was en zeer ryck man. mer hie
was onedel. dese hadde ene en
ge soen de hie weldelick had op
geuoedet tot ene man. doe quae
totte vader vā desen knecht
een riddē en seide. By hebben
een dochter die zeer soe is ende
by. daer al dy geslecht mach
mede wden vheue. dese wllen
by geue ulbe zoen tot ene wue
mit alsulke vrouwborde. dat gy
al v goet sult oir geue. en v zoē
sul v en sijn moeder zeer wael i
allen dinge besorgen alle dage
die gy leeft. want het sijn zomige
saken daer v ulbe soe o mocht
oerue. soe veer als gy int besit
ten bleest. Als dat die vader hou
de en t wuelde hie is ten lesten
daer vā den vriende toe gedwē
ge. en gaf ouer al dat hie hadde.
en als die brulofst was gedaen.
soe besorgede die zoen en sijn wif

sine alderē dat icste iare oudblo
 delike. indat ander iare mij, en
 int derde iare noch mij. int vier
 de iare vā igeneuē sijnē wyff
 maecte die zoen sine vader ende
 moeder een cley huysken tege
 sy dor over. op dat hie geen en
 laest van sine alderē meer en
 hadde. ende dat hie heymelike
 ouer dur mij mocht tēue. Hier
 o soe leet die oude vader daer
 mit sine olde wyue grote aer
 mode. en zelden dorst hie i sijn
 soens huys comē. mer dor eē
 knechtke onboid hie on des hie
 niet mocht derue. Op enen
 dach geviel dat die moder sach
 wt hoere huysken. dat daer
 een gans was aē de spete ge
 steken. en sie seide tot oere mā
Ic bin een wyf en daer o ist be
 tamelic dat ic mit cleyne din
 gē tebrede bin. mer gaet di in
 ulkes zoens huys en zudet eens
 uelke hōgarige ziel. vā der gans
 die ic die gesien heb te eten
 bereidt. Doe ginc die olde man
 mit syn stouwen i sijnē zoens
 huys. en thans als die soe den
 vader sach comē. worch hie den
 spiet vande ouer en liep hey
 melic enberch en berch sie. en
 thans quae hie weder o ende
 brauchde wat hie sochte. **E**nde
 thans merete syn vader. wat

hie inden sien hadde. en ginc
 weder o sūgēde. **E**n sy soen
 geboit sine wyue dat sie wed
 die gans int ouer solde leggē.
 en sonder meeren als sy wyf
 inder slaep camerē was comē.
 sach sie opter gans borst een
 grote pad sittende. **S**ie wart
 roepede en how mā quae ou
 te hulpen gelopen. en hie wot
 de die pad mit macht vander
 gans scudden. en die pad sprac
 on i syn aeficht. en hinge daer
 soe vast aen dat men se myt
 geente consten noch mit gene
 rait dat af en mocht crigen.
 en pinichde menich iare des me
 sche scalcheit. **E**n dat was en
 groet mirakel. **W**at wart die
 beest aen oere lyue orgēt genat
 dat geboelde die mysthe soe be
 stendelic. als of me on in syn
 herte hadde gesteke. **H**ie om
 was hie vucert en mit berouwe
 vā sine fundē ginc hie tot sine
 bystop daer hie onder geseten
 was. en mit ganzen berouwe
 bychte hie sich. en naē tot pe
 tencie vā sine bystop. dat hie
 al normadien dor en dor alle
 die steden vā walflandt mit
 onbedecte aeficht o gaen solde.
 en dat hie ouer al den volc sol
 de vtellen. hoe hie gewaen was.
 op dat die kinder exēpel daer aē

81
name ende leede. hoe mytelic en
hoe sandelic dattet is den aldere
onduerber te besen. en ouer niet te
vghelden dat sie den kunden gediene
hebben. en nae vele iaen wort
dese mensche vader padde vloest.
doer gebede veel heiliger mensche
ende dat die vswanck. **Dit achte**

Alle die bren heb **capittel.**
benene gemingne arbeit
Ic heb capellae gesien. ene
bi sunt anthonus in ene cloister
va sutenard 9 oude. dge was
brueder bruno geheite. en was
een helich en een goet ma. en
was seer goet tve en syn leue
scaen i deser maniere geschiet
te besen. Des nachts plach hie
zeer veel te beden en te zuchte.
des morges al vroech plach hie
sij getide te lesen. en mijs te
doe. die totter nonne toe plach
hie de clack mit grof deuocie
how bicht te hoere. Ende daen
quaer hie ter tafele soeber en
sueet dat broet ontsbe. dat hie
ete wold mit witspize. en ond
de eten plach hie den arme dert
ken ouer boeke te scrieue. op dat
hie alle syn tyt nuttelike ou
brochte. Wort nae den ete screef
hie alde dach tot inder nacht.
Dit was syn leue van buten.
syn leue va byne was alsoe.
dat hie inde bech doe hie i gre
ke wart geseint. int iaer ons

hen dusent tweehondert en se
uetien mit groter heitte sijn
greet sij zel gaf. en ose heer ar
de oen mit veel miracule. **Dit**

Die bren **negede capittel**
driene sie al wt soder
vordel ten werke. Ic
heb gekent ene iogelic deselbes
de va sijre queder brueder uer
beit. en hie leefden traech en
ledich. En tis gesiet doe den
wille gods. dat hie ae der tafele
zat mit sine vader en mit sine
brueden. en doe docht oen dat
die spizen worde vswandelt in
slangen. en nochtat behilden
sie oere smack als te voere. ende
ulst van dage toe dage quader
wart. te lesten vswandelde hie
syn opsat. en is vloyst en genesc.

Als die dach zuet **Dit tiende**
en soe is soe en **capittel**
luten die bren niet ou
staen sie en arbeide. Ic dinc
op mechtelt die byne onse tude
geleuet heuet. dese was ee doch
ter des conincs van scotland. de
se hadde vier brueders. die een
het sij wif vare xpūs wille
en streeck en bech arm buten
lants. die ander brueder was
een greue en leide een hennit
leue. die derde was een eresbis
cop. en hie liet dit regiment
vare en ginc i sutenardus
oude. die vierde was alexander

Die ioncke broeder. dese was va
sesthe iare. doe oen sij vader die
coninc dwanc dat hie solde reg
nere. merchtelt die doe ee magt
was van dweentebitich iaen.
seide tot houe brueder. Alexander
lieue brueder wat saltu nu doe
du brueders die alder sij dae gy.
die hebbe die eerde gelate. op
dat sie de hemel moge vberue
Dat sterflike ryck hebbe sije
vsmact. op dat sie die ewigery
ken moge besitte. Hi om dae
soe is dy dat ryck allee bleuen.
en daer o suldi die hemelche
glorie en dy ziel vliessen. **E**e
hans waert alexander screiede
en seide lieue suster wat me
di mi te doe. ic bin bereit te doe
Wat gi gebiet. Doe dit sij suster
houde waert sie vblit. soe touch sy
oere brueder cleder. en touch
mit on bute lants daer sie on
leerde die copen melcke. ende
leerde on die alre beste kesen
maken. Dae nae quame sie
i walslant tot ene cloyster dat
fennu is geheite en is va sute
vnardy ourde. daer sette mech
telt oere brueder tot ene melc
ker der copen. en hie is gepruet
en beuonde dat hie sate goede
kesen coste maken. **E**n daer als
houe brueder conuers vanden
cloyster was gelborde spract sie

oen toe en seide. **G**roet loen sal
ons god geue dat wij ons land
en ons olders hebben gelaten.
Mer wij solden daer sondunge
loen af hebben. Wolde wij ons
nu seiden dat wij male anden
dae nae der doot niet en zagen.
Als houe brueder dit houde soe
waert hie screiede. Wat on was
dyt; waere te doen. daent allet
wat dat hie ye te wre hadde ge
daen. en nochtat soe vthan hy
sich daer in en seiet mit allen
van houe. **E**n sie touch coande
nege mylen in een dorp dat
alapionis geheite is. en bleef
daer wonen. en hadde een clem
huthen. oft een gans koy had
de gewest. ende leefde allee va
de arbeit oure hande. **D**ie en
wilde va niemant graue. of elm
ze neme. noch gebede daer toe
noch ogebeden. inde oyst en wol
de sij mit anden arme mesche
geen aren lesen. mer als die ar
me hadde gelesen las sie daen
mitte werken dat daer was
bleue. **M**auisse hadde sie ver
daer sie oplach en ou hostlach
gelyck oue stouben. als sie at
of drank sat sie op houe knye
en des gelicks dede sie oue i houe
lange gebeden. **I**n oere gebede
was sie soe seer becomert. dat sy
geen blyom en mercte noch

gaen donre en houde. **H**et was
een monich die hadde i sij borst
een loepet guet. **W**t ene zwer
getrege en hie lach op brueder
alexanders ginst i sine gebede.
Doe apetaurde on brued' alexan
der claerre die die sone, ende
drouch een croe in sij hant, en
een ander op sij hoeft. **E**n als
on die monich vrachde. **W**at
die dobbel croe bedude. **D**oe seide
hie, die croe die ic i mij hant
drage is die tytlike croe die ic
om xps wil liet vare, en die
croe die ic op mij hoeft heb, is
die gemeen croe, die ic mitten
helige heb of fange. **E**n op dat
gi te bet werdet geloeft i desen
visioe, suldi gesont syn na dij
re geloue, van alle letzel dat
gi hebt. **E**n tus te werē dat a
lexander onbekent bleef tot i
de dage syns doots, en doe wt
getoet syns priors leet hie dat
hie mechtels brueders waer,
vā alapion, en een zoen waer
des conincs van scotland. **W**ant
een dinc dat hie dede, dede die
menschen een v'moyen hebben,
dat hie seer wil gebuēn man
waer, dat on namals seer leet
was. **D**ie zeer edel man heer hu
go had ene grote wilden beer
mit iagen moede gemact, en
haddet dair toe bracht datter
bleef staen, om sich te werē als

sijn natuer is. **D**oe stoch die
edel mā van sine peerde, en
naem sij spruet om dat verke
te steken, en wat hie die vrez
selicheit des verchens ontsach,
soe greep brueder alexander,
die dair die coyen hoede wt
sijre hant den spruet, en hie
ging totter beesten en doodese.
En als dat die edel mā sach,
kuyssede hie alexander ende
seide, woerwaer du en biste
gee herde der koyen noch gee
rustier gebare. **W**an dattu oir
biste gecome. **G**y suster wort
mechtelt **W**at vā sonige tid
dere bekenet negē iare vor oir
doot, die oir in scotland hadde
gesien, en sie hadde doe en wach
gevolen en hadde sie die lude
oir mit machte niet beholde.
Oeel miracule dede sie moere
leue en nae oir dood. **D**es
htogen dail in brabat is een
cloister, dat die alre edelste har
toge herick griete sijre docht
ouder sūte bward' oirde beren
den, die irste abdusse die dair
was hebbe wj gesien, en was
heillich gheheten, die vā na
tuerlik' wiserheit vā doichde en
gracie daer was. **D**ie abt heer
wilm die namaels int claerdail
abt was, quae om dit vnoem
de cloister te visitien. **E**n int

capittel huys is dese abdysse be
sculdicht vā somige nonē. dat
sy win gaf te drinckē en vische
te etē den predikers en de mī
der brueders. en ou snachtes ge
wasschen en rey rocke dede o
in te slapen. en water bereide
o ou voete te wasschen. ende
dat sie des gelycs niet en dede
de moniken vā oure ourden
als sie daē quame. Doe bat
die abdysse den abt voutreue
dat sy mocht spreke. en die
abt gaf ou orlof te spreken.
en sie seide. Doe sie nu bescul
dige soe eest mer wat dese
bercke in hebbe suldi horen.
Den pdikers en den myderbroe
ders geef ic win en vische so
tijt als ut vmach wat sie en
hebbe geen gelt dair sijt mit
moge copen. vbe moniken
en doe ic des gelycs niet. wat
ic weet wat dat ou gelt wort
gegeue en soe moget sijt heb
ben. De brueden die te voet
gaen en mit sluf beslagen
sijn. leenic reyn dedet ende
rocke op dat sy snachtes mo
ge rusten. Daer v moniken
gae te peerde en drage in ou
malen rouf end deders ende
moge die aē doe als sie willen.
ic doe water den brueden berei
den. wat sie vā zweet en vā

219 29
sluef. stinckē. mer de monike
en doe ic des gelycs niet. wat
sie sitte op hoeye peerde. ende
dair o moge sie rey bliue. En
als dit hielden die eerbare abt
mit sine monike woude sie
zeer lachende en presen dat
edel hart en die wysheit inde
wue. **T**e quae te voet in een
dorp dat mi onbekent was.
en was moede van vele veech
die ic had gegae. en was soe
seer moede. dat ic meyde dat
mi mī hert thans solde heb
be begeue. Die brueder ginc in
eens puesters huys. en en con
de niet een zwart stuf broys
geetigen dair dat gesien af
leefden. Daer nae ginge sie
al dat dorp door en en cregen
norget niet daē vā eenre ar
mer vrouwe een stuf broits
vā semelen gebackē. Dat stuf
broits was mi een seer grote
gaue. Als ginge sitte onder
hegge en aten dat broit. En
al wast sake dat die are vā
de stroe ofen naef naepten.
soen heb ic nochtat mī dage
soe zweete spys nye geite. hie
wt merre ic met niet sond
droefnisse mī hten. wat die
helige manē i vele stede en
in menige liden gelede hebbe.

66
Want ic dat niet ene dach lach
en mocht herde. ic wil noch
tut 3 wige va die dinge die ou
dick gevallen. **H**et was een
monik va sinte bnaard oude
die soe heilich was. dat hie een
woderlic visioe sach. hie was ge
gropē inde grest en sach die
patroen syns ordens die goder
tien moeder ihu. en sie sprack
tot on op dat gy deuotelike vor
ou bidt en ou hou recht lief
hebt. soe beueel ic v my brueder
en my kinder. **E**n als hie sei
de dat hie dat doe wbolde mey
dede dattet die brueden va syn
oude were. **D**oe seide tot on die
zulige maget. ic heb noch unde
re brueder. die ic bescerme en
behuede moet. **E**n als sy dat
hadde geseit sloech sy oere ma
tel op en liet on sie die brueden
vader pdiker oude. die dur oder
geborge walen. en seide voert
tot on. dit sy die gee die sond
linge urbeide dattet blou mys
zoens niet te vgefs en sy gestort.
In sussen was een helige clu
senisse. dese begerde mit begin
wader pdiker orde die brueders
te sien. ten lesten sach sie in ge
uil tbe braders en sie wuert v
ueert va lsten en seide tot on
heer. **W**at ist heer dat dese kin
dere en owise mēschē dij wort
pdiken. **E**n thans tot dien woz

de apebuerde hou die moeder xpi
en sie sloech oue matel op al
eer geseit is en liet on die pre
dikers sien en seide. **E**n vsmact
niet dusdunige brueder. ic bin
die geen die sie regieet. en te
scerme. en seick hoer wege inde
wech des vrades. **W**y hebben
ene brueder gesien int pdikee
orde int cloister te brugē vlan
den en was geheite rauenus.
dit was een wgeluk cloeck va
sien en geleert in werlike cos
ten. **T**ehans als dese was ge
gae int oude begonde hie ner
nstelike te studere die helige
scrifte. **M**er want sy hert noch
niet vlicht en was. noch tot
deuote gebeden niet bereidt
en was. soe en mocht sy hert
dat licht der scrifture niet v
drage. en sy sien en mochten
dat niet begripe. ende dier v
soe bestont hie inder kersten
geloue te wuēle. **H**ie began
te dincke dat hie wbolde onder
tasten. **W**elc geloue dat vaster
wau der herde der iode ofte
de kersten. **H**ie sach onder den
herdesche mey sten dat sie sich
regieede mit natuelik reden.
hie sach dat die ioden hie vor
maels die vit va gade ofsingē.
hie sach dat die kersten inden
euāgeli xpi sich vblide. **M**er

Wat het best vanden **W**ur
 gelyden en was hie niet ze
 ker. Hier om quae hie totten
 ieden en began ou va oue
 esse te vragen. mer wat die
 broeders merete wt weel spre
 kens dat hie mit hore hadde
 dit hie tswuelde. ende vreden
 oen dat hie niet meer myt
 ou en solde callen. **O**er doe hie
 des niet meer hantere en mocht
 soe wat hie soe swur va her
 ten dat hie oumids tgeue des
 duuels op setten. dat hie des
 midde nachts vte cloyster wol
 de loepe. **E**n thans als hie qua
 totten **B**eganc vander porte
 gemote on die sterre des meers
 die maget maria. o oen weder
 om te bregge ende seide tot oen.
Du hebste gedwilt vanden
 wech en gi tswuelt in die war
 heit die ider geloue mys zoens
 is. du sulst zeker syn dat die
 herdesap seer dwaelt ou die
 werlt. Die iode en hebbe niet
 zekers en sy vduftert va oue
 vstandt en in oue boesheit.
Dat euageli der myer gracie
 heft daer o in sich die swercht
 wattet blinct en scint va ca
 ritate kyssheit en otmodicht.
 Welcke dochden gy in v oude
 daer gy in gegae syt sult son
 derlige vinde. als v dat oge dys
 herte wat bet vlucht is. **I**ck bin

Die moder xpi Die patre dys
 oudes. die niet en mocht liden
 dou geswoete myre god tichth
 dat dy iocht worde bedragen.
En dit seggede vswanc sie.
 en liet den iogelinc gesteret
 en vast inder geloue. en in gro
 ter vroude syns hten. Dese vor
 dede doe zeer in de oude. alsoe
 dat hie lersmeyster wurt ind
 ouden. hie en leefde niet lage
 en ginc tot beter dingge. **H**u
 o hebben die brueders te parry
 i geset dat me alle dage nae
 copect mit pressien en mit
 tortissen salue regina singe.
 en int begyn die knyen bugen
 i lof en glorie der glouoser
 maget maie. ende dit wort
 vlutelyk i elke huyt va o ser
 orden gehouden. **H**u o sullen
 sich hueden die vmaledid en
 bose afterclappers op dat sie te
 gen die bescermige d moeder
 xpi onkinder niet et en ver
 volgen. en oue torn op ou niet
 en vhalen. **W**et was bynen
 ofen tyden een pauwes wel
 kes nae wy swigen dou eer
 des helige stools van romen.
Als wy hebbe vnome vande
 gene die doe int hof va romen
 seluet wien. soe gaf dese pau
 wes bullen en weder riep dat
 hie seluet en vier ander pau
 sen voer on den pdikers en de

18
en den mynder brueders hadde
gegeue. en opte selue dach dat
hie dese bulle gaf wort hie ghy
tich en stom. noch nyre en stont
hie daer nae op. en hie apēbair
like gesien vā ene helige mā
buten die muere vā romē. dat
hie sūte frāciscus en sūte dōn
gegeue wort doe hie doot was.
dat sie on solden ordelen. En
die bues die hie gegene had. We
der riep die helige pānus aler
ander mit niet sūre brueden
cardinalen. **H**et was ee prāst
vā der regulier orde dat ee hei
lich en een goet mā was. dese
quae te romē om te scāke dat
hie daer te doe hadde. het gebr
de dat hie openē dach i sūte
peeters kerck i syn gebet was.
en wort i sine geest gestrepen
en sach dat die kerck vol serpe
ten was. en vā oere blasen en
was niet alleē die kerck mer
oie gans romē vol. En als dese
helige mā vande der serpente
vuerē was. sach hie ene mā
vā habyt der prediker orde. i
die kerck comen. en wat hys
niet en kende soe is on van
gades wege gesent. dat hie al
bertus was geheite. Dese gin
ge die serpēten aē mit blasen
en sie wōde ou o sy voet om
sy borst. om sy arm en om al
syn lys. En hie stietet on daer

wt mālike en crachtelike. en
hie ginc opte stol daer men
des helige dages dat euāgeli
leset. ende las daer in sūe ians
gelas tot die stat. En dat wort
is vleisch geworde. en theest
in ons gewoent. En thans hilt
dat blasen op en die serpēten
sy vācht. en die vrede is allen
mysthen gegene. En wat die
bedude en leyt die helige mā
niet als geen wonder en was.
en hie toich weder om i syn
lant. en hie had een suster. die
een helige clusenisse was. die
apēbairde hie wat hie gesien
hadde. Doe wort sie seer blide
ende seide. Giet ic heb gehou
dat dese albertus die di bi auē
re in de visioen getoent is. cor
telic bi desen lande is come. om
niet de greue vā oringe te spre
ken. En die prāst wort seer
vblyt in de worde. en seide uf
sal gae en ic sal sie wie hie is.
ic hape dat ic noch vt de voir
seide visioē kenen sal. en dyt
seggede haesten hie de mā te
sien. en wt zekē tekenē sū
re groete ofte groetheit. en vā
overwe syns aensichts en eere
deyre sinette die hie hadde on
der sy een oge kenden hie den
man. Hi om apēbairde hie al
bertus wat hie gesie hadde. mer
geen van oie beiden en verfont

Watter beduden. hit om soe ge
boudent daer nae. dat die vni
uersiteit van parijs de nyder
brueders en den pdikers tegen
wart. en de beiden zyden wode
sie voer de pacus gedugt. ende
albertus wart ontbuden. en dat
visioe en loichon niet. mee. alle
dinge sy come als die helighe
man i sine visioe gesien hadde
En vander gracie gades sy so
mige meysters bekiert. en lede
dat sie dit van haet en mit ge
dae hadden. wat sie in consten
en wysheide de voutreue orde
niet gelijck en waden. en want
sy daer o geen studente en had
de als te voere. Het was een
man van groter helicheit inde
lande van brabant. die sach
dat die ganze heel kerck onder
de hemel vngadert was. en mit
alle den ouden sach hie der pre
dikce orde in elken psoen seer
schenende wesen. En sond mer
re sach hie dat ouer die ganze
kerck zeeer dyster wart. soe dat
nauwe inder gaser kerck enich
licht te wesen seuen. En als hie
dijt sach wart hie seer suchende
niet allernist en vnginge die dus
ternisse. en dat licht is ouer alle
weder gegeue. En in deser ker
ken die van geestelike psonen
vngadert was sach hie ene ma
die mit sondinger glozie boue
alle die anden vheue. En als

was

221 31
hie vifonden sich. Wachden
hie. Wie hi waer. Wart on geat
word. dattet paulus die apostel
wart. die een sondinge leere
is der helig kercken. die wt me
de dogen zeer bech. berlachten
dat van sine tyden tot diertyt
toe. die helige kercke in groten
perikel nyen was. En siet
leser die apereur waerheit. wat
wart dat zake dat soe volmar
ten soe odesreiden soe geleerde
manen die mot gestopt wart.
dat sie niet en mochte studen
noch regiren. noch pdike noch
bicht hoe en mochte. en dat
alleen den bertike clercke ge
orloft ware. daer dat meyste
deel onbequaer af is. en sonder
linge inden prochi papen. wat
verlies van zielen hadde dat ge
west. die die maker en die pri
te onser salicheit ihesus mit
sine duerbare bloede heft vloist.
Och hoe wemich sijn daer wt
desen die allec soeken dat xps
toe hout. niet sie soeke meer
dat ouer toe hout. Die wolden
heue. die odesate die ouer beua
len sijn een ganz i aer lang ge
wond late in doot sijn. daen
sie ouer peert vngaten dat mit
ene nagel gequeist ware inde
voit ene dach lang of twee da
gine hincen. Ock wil vstelle
van ene meester die groet van
nae was. dese was ist praest

menē Doeme. en Weep mit ma-
cht neder der pdiker cloyster dat
daer getymert was. mer hie
viel namaels leliker als gi sult
hoere. **W**ant die hie biscop was
en cardinael int hoef va romē
was. Was hie een Wreet tuun
tege die pdikers ende tegē die
myster brueder. en daer o is hie
als apēbar Was dusdanige
doot gestorue. Want hie viel
vā sinen sulke hie brack de neck
ende sterf. **I**c wil vstellen vā
enē salige priester de ic wal-
kende. dese was irst een prochi-
paep en dur nae een dēfē. en
daer nae een canonic i enen
doeme. dese was alle geestelike
religiose mēsche en sōdelige
de predikers en de myderbrue-
ders cotari. en plach quact
te segge om dit pdieten. ende
sondlinge o dat sie bicht hou-
den. **W**ant hie had anxt. als
alle sulke mēschen doe. dat sy
ōreyn ende opuy sch leue enich
sins dor die brueder int upen-
bar quae. **E**n tis gesact dat
hie gichtich **W**ant en alsoe se-
uē iaw lanck gequelt waert.
In Welker siecten hie god niet
en kenden. en hie **W**ant dur ge-
visitat vā sine biscop en vā
sine gesellen en vā den brueder
der vourscreue orde. mer **W**ant
hie des niet en achten dat sie
on hu om straffen. ende leerde.
soe is hie sonder bicht en sōder

ueropige Des godlike naems
en sonder die saemeten der he-
liger kercken gestorue. en als
een ezel butē den kerchhof be-
grauē. **E**n dit was recht **W**ant
hie ander luyde sulke dingen
beuēde dat hie sy oic solde derue
Meyster philips cancellier
vā parys die plach binac in
alle sermone tegē dese vourscre-
uē brueders te callen **E**n vif-
tie dage voer syre doot hadde
hie wredelike tegē ou gepre-
dict. en des sonēdages daer nae
ginc brueder hēnt vā cole te
parys opte predictstou. en **W**ant
hie da pdiker orde daer hie af
Was seer lief hadde. en **W**ant
hie zeer **W**is en seer geleert Was.
Weder o halden hie alle die din-
gē totte vtersten toe. die die vour-
screue canceller tegē sy orde ge-
predict hadde. en beweis daer
mitter heilig scrift dat hie val-
schelike en qualiken i alle sine
puten geset hadde. **E**n **W**ant
die vourscreue canceller daer leet
confusie. **W**ant hie thans i syn
hert berout en **W**ant beuēde
en mede zieck. en is gestorue.
als gy vour gehout hebt. **D**it
is tegen die benyders ons ou-
des. en weel meere **W**ierre
dinge hebbe **W**ij gehout ende
gesien die **W**ij om der cortheit
Wil op dese tyt ufter laten. nu
laet ons vourt de text bedude.

Dat elfte capittel:
 Alle oefene sie een konige
 en die natuer en vliengt
 niet dat sie vscende syn. Dat is proe
 felic allen meschen dat sie al
 een konige hebben. hier van
 seit dauid. Giet hoe goet yt en
 hoe genochelike brueders tsame
 te woene. Het was een brueder
 van der pdiker orden. dese hadde
 ene neue in die oude die voer
 maels nae der werlt rye was
 ende edel. En soe geboirdent
 on dat hie op ene auet tebedde
 ginc. en hadde ene rouck de hie
 st dede. en al sy hoeft leyde.
 dese hadde ene brueder daer hie
 i genochte mede plach te wan
 dere. En als hie ontslaep was
 worden. hoorde hie een stemme
 tot on seggēde. Stant op en
 siet wat dij brueder doet wat
 hie is zwaerlike zueck. hie wart
 swackē en en dacht nergent
 op. en wart weder om ontslap.
 Doe hoorde hie weder een stemme
 seggēde. ghet en siet. wat dyn
 brueder doet. want hie sterft
 vast. hie wart weder swackē.
 hie en dacht nergēt op. ende
 wart weder om ontslaep. Doe
 seide tot on dorde werf die ste
 me. du hebste qualike toe gesie
 wat dij broeder is doot. En as
 wart hie swackē en vut sine
 rouck ouer on gespreidt. als om
 aen te doen. de hie tot sine hoeft

de ernde hadde geleit. Mit w
 fusie en mit wonder stont hie
 op. hie socht sine brueder. ende
 want dat hie was gestouue. wt
 dese exepel moge wi sie hoe
 wart die sentēcie des conincs
 salomoens is. Een brueder die
 geholpe wordt va sine brueder
 dat is een vaste stat. **Dat twelf**

Die breu hebben te cap?
 een gemē spys en sy
 en eten niet vsciden.
 op dat geen oegelycheit der
 wercks der spysen en des tyrs
 onder oir en sy. En hier o eest
 in cloysters ingeset dat sie tsame
 inde reueter sullen eten. ende
 dat me daer ene iegelyke alene
 veel sal geue sonder wtneemē
 te der psonen. Het wāen tbe
 olde monike die vā oere fische
 dagen in sonde op wāen gellā
 schen. en en hilden oir oude niet
 dese plage oir die ioge monike
 tot oire oremicheit te biegen.
 After wart plage sie te wer
 schappen en te houē. en plagen
 mit lachen en mit singe blude
 te wesen. en plage die onosele
 en simpele monike tasterclap
 pen. En wat dat ouet dage
 lūc doir oere bouuen niet luttel
 en wart gestouue. en wart daer
 niemāt en was die dese corrigie
 de. soe heft dyt die heer gesien.
 en is tormich worden. wat nau
 we mach hie liden sonder wa

88
ke. Dat die goede cloysters mensche
gestoort werden. Toe gebouwt
op ene auent dat dese tve mo-
nike te eten wuden gaes sate. en
gynchlike die spryse in sich iagde.
en die een va or en hadde noch
nauwbe de vifte motfel geten.
hie en worgede ae die spryse. ende
mit ogekeerde ogen gaf hie si-
ne geest. Doe werden sie alle ver-
ueert die dau ter tafelen zaten
ende niet lage dau nae die ader-
alde monik. niet onduyde wat
sine gesen gesiet was. al was
hie mitte irsten enbenich ver-
ueert. alsoet een werken doet
als een under werken geslage
wort. En hier om ginch hie ko-
lich weder om aen die tassel sit-
ten. en wart soe vol va spijen
dat hie als sonder heet te bedde
wart gedrage. ende steef dau
als een beest. Hier wt soe worde
alle die inden vueert en wri-
gude ou leue. en ou zeden we-
der om inden besten. en hielden
dat gemey leue. en die gemey-
spryse wuster dae te weere. **W**
hebene man gesien meyster io-
han nichus geheuen. dese plach
veel te prediken. en die kerste
mysthen te leuen en was een
regulier sunt ians vande wu-
gurt. en wart na abt te bleze.
Dese was stedich i groter absti-
nencie. en hie was schuiede in
ullen doechden. En hadde sich

bi luyter geswoeten en mit mach-
ten dau toe bracht dat on die
leckerste en die groefte spryse
ene gelike smact gaue. En
it en geloue niet dattet natur-
lic besen mocht. niet die geen
gaf oen dat. die vourmaels de
voden under wostenyen gaf. dat
sie vten hemel schen broede
smacten wat sie wolden. **Dit**
Die bren **duerde capit.**
wige tname. ende als
ten auet wart gaet.
make sie int oer een gelurt
m en m. soe lage daen dat
dau een o vliget die mit luden
steine tost gebude. en dat in
manre der slaten. en des ge-
luc doe sie ou te mette tyt. **Dit**
hebe selue wuer beuonden.
en des zomers mach men dyt
vsoeken. **H**asselen is een clou-
ter va sute bndictus orde in
brabat gelegen. daer me die
regel wal heit en is vol van
caruaten. in dyt clouster was
een monik die sich soe zeer tot
wige gaf. dat byne sestien
iuen wt sine mode niet een
cley wouken gehout en was.
Het gemel dau nae it als is
vande monike daer selue heb
ghehoert. dattet int clouster seer
bernden. En als dese voerscre-
ue monik sach. dat daer geen
menschelich hulpen doecht. doe

gaf hie sich totter hulpe gods.
 ende bat en wemich zbigede.
 en hie ontbat syn toge die la-
 ge stom hadde geseest. i desen
 worde. Staet ouer in deser
 vren. vlam tustet mit al. hoer
 een boderlyck ding. dat ouer
 vyfuit sijre macht. het stont
 inde lborde des helige mans
 die vlam is wtgegae. ach
 hoe veer was dese vandien
 mesche die mit oure tonge
 oir ganze lichae besmetten.
 en als sunt iacob seit. die to-
 ge of fenget dat rat onser ge-
 bouren. **W**ij lesen i de wer-
 ke der philosophie dat purrus
 die conic doe hie hoorde segge
 dat sommige gesellen van on-
 quaet ouer tafelen hadden
 geseit. Doe ontboed hie se tot
 oen en vragede oir of dat
 soe waer. Doe seide een van oir.
 en hadde de dieckers gene wi-
 ontbrake soe solde dese worde
 dyeen spoel rekenen bidie wor-
 den. die sie solde hebben geseit.
 Die haefschje bichte maecte te
 hans de conic te vreden. die te
 voere gestout was. en hie wart
 lachende ende liet sine moet-
 sincken. **Dat vyrtiede capittel**
Onder der vren is sond-
 linge vrede. Ten is gee-
 wonder want soder vre

De en mach me god niet te sie
 comen. **I**n vrachtuyck onder
 de conic philips was een ma-
 die zeer quaet was van sine
 kinsche dagen. soe dat ysmael
 staet gescreue. syn hat sal be-
 sen tege der allen. en alle der
 mynschen hande sulle tege oen
 besen. i oen scheid vult te be-
 sen. dat hie sy eige olders niet
 en liet rusten. mer hie bracht
 sie tot ene bittē eynde sijn-
 ours leues. Daer nae wart die
 ogevallige zierck en quaet tot-
 ter vre sijn doots. hie ysmael
 die sacinēten der helig kercke
 en spranc thans tussche den
 hande die bi oen ware. vuer-
 like ropende en seide. Staet
 op alle gader neemt wapen
 en helpt mi tege mine eige-
 nen vader die een leydsman
 is alre mijre vande ende wil
 mi doode. En als hie dat ge-
 seit hadde airbeide hie aē die
 doue als tege een igae de saer
 en sonder merre. **W**iel hie
 neder en vuerlike ropede en
 sy oge okerende gaf hie sinen
 geest. en hie seide. Be mi mij
 vader heft mine crachtige
 steen mi mij voechoeft ontbe-
 geslage. En die geen die dau-
 by oen ware en zage niemant.
 mer sie houden of dau schare

48
in gedrogen hadden. **Dat vijftie**
Die bose bren **de capittel.**
hebbe elc een angel. mer
daer maec en bedde sie
niet. de sichten bren. mer syn
daer enige die bitten zwaert heb
ben. of die wt nature stincken
die volge sie en die stekse sie.
Si sate victor te parys i een
regulic cloister was meester
hugo canonick die de ander i
consten was die meest nae su
te augustij. dese was va ene
lauelike leue. mer i die en was
hie niet volmaect. dat hie gee
disciplij heymelic of apenbaer
mitte anden en naem voor sy
dagelike sunde. wat als ic ge
hout heb soe had hie een te
der vleysche weeldichlic va
krants op geuoedet. En wat
hie sy nature of sy geschoet
die niet en was goet oumits
haterige dee doechden niet en
vaban. soe hout wat hie most
liden. Als hie tot sine vterste
quae wart hie gebade van
ene sine mede canonike. dat
hie on nae syre doot wolve
apenbaen. Een seide hie wort
mi dat vleent doerde heer
des leues. en des doots. ende
mit deser vrouwarde is meij
ter hugo gestorue. En niet
lage daer nae is hie weder
me tot sine gesel die sye ont

beide seggede. **D**iet hier bin
ic bracht wat gi wilt ic en
mach niet toene. Doe seide sy
gesel niet sond' anxt en noch
tant sich vblidde. hoe ist lie
ue vuet miti. Doe seide hie. te
hans ist mi wal. mer wat ic
vsmade disciplin te neme. soe
en is daer nauwbe een duuel
bleue die mi niet ene harde
slach en gaf. daer ic ginc ten
oegeruer wart. **A**der scholen
waen tibe ozedige iogelme.
dese en wolve vande meester
niet gedwoege wesen. en oick
soe en liete sie die ander scoleers
die geerne wat geleert hadde
niet lere. En dit en mocht
of en doest die meester niet
betere. hie om soe gewelt dat
die scoel meester storf. en des
dorde of des vuden dages daer
nae apenbaerde die duuel int
middel vander scoelen i eens
meisters gelikenisse. en hie
had een yere rode i syn hat.
en sonder merre stont hie op
mit ene wreden afsicht ende
drengede mit dier yere rode.
ou doot te smyte en thans
soe vswanck hie. en rechte
voert wolve siebende va gruffel
vten sien. en nae zomige dage
storue sie. Hier o soe sulle die
scoliers dat ordal gods of sien.
en sulle oere meisters onder

Danck Wesen. en sulle ou late
corrigere. **Dat seftiede capittel**

Die bien die ou angel v
liesen die en mogen
vout aen geen honich
maken. Wat is sueter dat ho
nich en wat is genochliker
dat die doet. **W**ij hebbe in
een cloyster ene monich gesie
die va natuerlike sien en va
conste groot was. en was clare
va wysheit en va zeden. i dese
was alle dat gebreck dat he
geen strengheit en had tegen
die sunde. En die moniken
merde sie solde dat gebreck va
oen vdruec. en kore ou gemey
lik. i ene abt. en als he abt
was word. bleef he i traech
en in cley modich als te voe
ren. en daer om wart dat or
de daer slapper daent was te
vozen. en als dat zage die ou
sten die on geordint hadde.
name sy dat swaerlike als
ge wonder en was. en sette
oen va sine offic. En dat
nae he boue mate swaerlike
en quae tot soe groot ouendul
dicheit. dat he syn hande
gaf mit alle ter boesheit. en
hulp daer toe dat gy die kers
daer verarmde. En niet lage
daer nae quae he tot sinen
erde. en such o trent on wre
de pyres. ende als he gerne

ou hadde ontgauen. en des niet
en vermocht. **W**art he in dat
begue ropende en gaf sinen
geest. Ach hoe vuerlich is
sulke wtganck te vbeiden.
en niet mit tranen mit screien
en mit werdige vruchte der
penitencie die sunde te betren.

Net **Dat seftiede capittel**
syn graue bren die va
aeschyn vuerlic sy
en syn boeser dae die anderen.
mer inde arbeit en ind werck
sterck. dese stekē sonyt mit o
re angelen soe seer dat oirdie
daerme volgt. en daen steruen
sie thans. **B**iden graue en
vuerlike bren vstaet ic somi
ge cloyster mesche. die va bu
ten v wtbedige abstienien
oer oude saine te halden. mer
va byne en werde sie niet be
doubbet. mit zueticht des he
lige geestes of ou oer selfs ge
estes. Die eerwidge iacob va
vitraaw daer wij he voer eer
af hebben gesproken als noch
vele meschen bekant is. pre
dicte in brabat o zalicheit va
vele myschen o crups o totte
helige lande te trefse. En et
geuel op ene dach dat he v
de solde make tussche tve
viande. en ist wat he simpe
liken de gene die orecht gedae

Was. **D**uur nae viel hie oec te doe
ten en bat on eens en t'belberf
driewerf mit eere scaer volcs
dat dur tegewordich was dat
hijt v'geue wbolde. **M**er want
hie niet en wordde inde weder
spenige mensche. **S**oe kerde hie
on totte volc en seide. **I**c segge
hij voec v allen. dat die geen
die ons v'smadt die v'smadt
de gene die ons s'vndt. hij om
soe bidt de heer dat hie alsul
ke teike indezen v'herde men
sche w' toene. dat v alle die
hij tegewordich sijt ap'ebare
w'erde. dat hie seer qualike ge
d'ie heft. dat hie sine eue kerf
te v' haets w'egen niet en w'ol
de v'geue. **E**n sonder merren
als die helige ma' sijn gebet
wt hadde soe viel die o'geval
lige mensche ter erden mit o'
g'keerden ogen eens t'belberf
driewerf en speich blout ende
ander dreef en v'uerde dit
volc seer. **D**oe scrade dat volc
ende die eerw'dige ma' bat
voerdien myschen. en boude
on op v'ader eerde en was te
hans gesont. **E**n als hie daer
voor on sach stas sine v'ant.
ginc hie tot oen en bat v'gif
fenis mit tranen. ende viel op
oec ende kustene. ende beruerde
tot tranen. en totten loff xpi.

alle die herren die daer waren.
Het was een edel ma' die v'ec
loue eue brueder die v' en e on
edelen mysche w'art geslagen
doot. en als dese dootslager om
deser zaken w' buten lands
gevolen was. soe gebiedt dat
dese edelige die v' pelegremad
se quae mit grote g'fescap
oen sonder v'oudike alleen
gemoete inden ucker. **E**n dur
toich die edelige sij w'ert w'
en w'olde sine v'ant dooden.
ende daer viel die dootslager
ter eerde en ropede sprac hie
en seide. **O**ntferme myse o e
del ma' om dies w' die d'ys en
alle mysche o'fermede. dese
w'ert heft vloest. mit sine doot
En thans w'art die edel moet
v'w'adelt t' tranen. en toich nae
sich die hant die hie wt hadde
gesteken. **E**n wat on sij g'fescap
v'weet dat hie niet en
docht. stac hie weder wt sij
hant om oen te doode. en thans
bat hie on o' v'giffenisse alle sij
re sunde. dat hie on dit w'olde
v'geue. en die edelige toich sij
hant nae sach als te voeren.
En ten daerde mael hie berijst
v'and' sine. en doe had hie in
de sien. dat hie omer w'bolde
doodde. ende als hie de slach be
gonde te b'rege. doe bat on die
o'salige dat hie oen dat v'gaue

Dou die grote vrese dat alle
 mensche sul liden inde dach des
 ordels. op dat hie die ontgaen
 mochte. Doe uet worde die edel
 mā vā geslechte mer edelre
 van hten. en ic vōgaue v gāse
 like de doot mīns brueders. en
 opte selue dach o mīns te hou
 een ginchie in een krus. en
 buethden syn knyen voer dit
 helige crūns dūelberf. Ende
 daer sach een helich man dat
 tot elker buygige des crucifixi
 sij hoeft ontmodelike tot oen
 nēgēde. En daer o soe nae
 oen die helige mā op een zide.
 en wrachte oen wie hie waer.
 ende doe seide die edelike. ic bin
 gheheue een ridder inde lande
 dū ic gēbare bin. En doe sei
 de die helige man. segt mī
 lieue vrent en en mīssakes
 niet. Waer in betrou dat meest^{dy}
 dat gi die barmhertich gudes
 hebt vborue. Doe seide die rid
 der ic bin een sūder en totter
 werlt gegeue. daen allec by
 aucture hūde. en vtelde oen
 wat geschiet was. en thant v
 telde die helige mā. Wat hie
 gesien had. en vmaede oen
 tot beterrige sijnē leues. **Dat**
Onder alle **achtēde cap**
geslechte van dīren
is dit bouē maten
Wōderlic. dat die bren een ge

mert kint hebbe en een vrecht
 is oer gemert. **Brueder** vordē
 meester vander pōdiker vordē
 die āder. die ontfinc op eenre
 tyt tot parijs int vordē sēstich
 vōgelike. die soe luttel geleert
 waen. datter weel wt ou nau
 we en mit ducke te vhalen
 een lere inder mette mochte
 lesen. En hie van wart hie
 vwaerlike besculdicht uit ge
 mey capittel. en hie wart ver
 vult mitte helige geest. ende
 seide. laetse wesen en en ver
 smader een niet. Wat ic seg
 v dat gi oue vele en bi nae
 alle gader sult sien gloriose
 pōdikers. en dou die welke die
 heer in heid der ziele werken
 sal. bouē die geen die bet ge
 leert sijn. En die hebbe wy
 tot hūde tō de dach waer vōnde.

Dat negēde capit.
ic bien hebben vōnd
like vōetscap ond een.
 En hie om hiet o se he ihesus
 xpūs sijn vōgere niet knechte
 mer vrende. **W**as heb gehout
 vā tēen vrende. het was
 een wēnich vōv o sen tyden
 een vōgelink die clouf was
 vā sien. ende was seer rijk.
 die sij bade seynde i menige
 landen der werlt. En somi
 ge wt sijnē baden quame in
 herdenisse. en vōnde dāre enē

herdene die boue maer ryck was
in allen ryckheide der werlt. hie
was oec milde. en in allen dingen
getrou. wat meer. **B**y segge on
dat sie alsulke heer hebbe. sie
gaen sie come weder en brenge
de herden gaue. va houts hen
wege. en sie brenge weder o
den kersten groter gaue. **H**ier
est ofstauk die vuerfarp. ende
wart soe groet dat hie touch
mit vele geselsaps en myt
gaue in oriente om desen her
de te sien. **E**n die heide of fine
oen mit groter glorie. ende bly
scape en heft oen en cloef.
va sien en i allen dingen myt
de beuonde. en hilt on dair mit
tene cloyne post noch geen
cler tyt. **E**n als dese iogelinc
weder wolde te lande. leude hie
oen in die stede dair hie ofpre
kelike grote scaet hadde liggē.
en wat hie niet va oen en
bolde neme. soe toende hie on
ten lesten soeue ioge meechde
i eere camere. die zeer edel va
geslecht en wonderlike scoen
wālen. die hie seluer nae sijnre
wyt in zekere tyt bolde neme
te wue. en seide totte kersten.
est desen kiest veen tot euen
wue. **E**n sonder merre wat
die iogelinc in oue luste gena
ge was. koos hie dier een. ende
dat was de beste van zeden.

en oec die scoenste. **D**oe seide die
heide. ic heb di de kore gegeue.
en die ic alre liefste had heb di
gecaren. en gy sult v soeken
als een elys man. **W**at ic v ge
geue heb. ende ic ~~myt~~ ~~als~~ ~~was~~. sul
ouderuften **W**at ic om dinen
wil hebouer gegeue. **E**n dat
segge gaf hie sijnre bruyt wer
dige gaue. en gaf ouer den
kersten. en als hie weder om
thuys was comen. soe liet hie
die bruyt in groter glorie do
pen. en naem sie tot ene wue
en want dat sie was een elys
va groter dochden. **E**n hie
elysche op i glorie est in rye
heiden. en wart een die mees
te vader stait. **E**nde dese her
de ouerdacht dus. **W**at hie i
deser maget vlace hadde. en
wart beswaert van moede bo
ue dat men geloue mach. en
allenske vginge hie va droefe
nisse soe dat hie sijn gedent en
sijn sien verlou. en aldus oer
ginc hie van dage toe daghe.
va iare toe iare. en vander
eenre tyt in die ander. en wat
hie nergēt nae en vrachde. soe
quae ten lesten hie totter vter
te ogeu allicht. en sijn vrende
vdruef oen vten lande als ene
dwaes. **E**n wat hie niet en
wist wat hie begyne solde. soet
in sine sien. dat hie sine vrient
vsoeken bolde. **D**oir elymes

Wil hic dit al hadde geleden.
 en liet oen dincke dat hic deser
 dingē gedincke solde. en dit
 hie niet ondācker lbesē en solde
 hiet om greep hie aen de werh
 en quac in dier stat daer dese
 iogelinc sij vriet lboende. hie
 clopten voer die poert sijnē
 vrients. hie seide Wie hie War.
 die bade ioguet sij wort tedoe
 hie en waert niet i gelate. hie
 o wart die heyden badroeft tot
 inder doot. en alst auer was
 worde ginc hie int portael va
 der kercke liggē. En alst in
 der nacht was come was dar
 o trent een die ene anden dar
 lage leyde. hie sloich he doot
 hermelike en ginc stricken.
 Des morges wart die dode mē
 sche vande. en wat die obeker
 de heyden dur by lach. soe wart
 hie geuāgen. en wart de ede
 linge en de volc vāder stat ge
 leuert. en wat hie i my stroyt
 geuallen was. en my sucten
 hys niet. En die Wilneer sij
 vrient was. stont lage ende
 sach oen aen. ende wart den
 mēschen kēede. en sprang
 voer wart dier die herde ter
 doot wart geleidt. hie riep en
 seide. dese mysche is o sculdich
 ik bin die geen diet gedaen

heft. en sonder merre myt
 grote gerucht en mit groter
 droefnissē des volcs boete hi
 om ditme sij hoeft af solde
 slae mitte zberde. En soe
 god dit niet en lbolde soe
 sprang voert die rechte scul
 dige en seide. Sie sij berde
 onosel. ic bin die scalke die
 de doot slach heft gedaē. Ve
 hans v lboende die richter
 en die edelige vander stat.
 en name sie alle drie ende
 onder sochte die waerheit bet.
 en als sie die waerheit kende
 lieten sie die o sculdige gaen
 en oie de sculdigen. om lbo
 dee des dingē. Ende die ker
 ten of sine sijn vrient myt
 sine handen en mit oepen.
 en noede on ter geloue. hie
 gaf consent ende wart gedoept.
 hie nuē een edel wif sijn vrients
 nichte. ende gaf on tegē sine
 danck half sij goet dit hi had.

Dat tēdichste cap
Die bren herberge oie
Wat die bren die van
vute come alsoe veers als sie
van rechter en sachte nature
sijn. neme sij tot ou. Inder
 staet vā romē was een goed
 tien en een goet mā. die sond
 ondsceidt beide gēestelike ende

arme menschen tot sine huys
plach te noede. En als hie alt
was sorden verarmden hie, en
was seer begaen dat hie gae her
berge meer en conde hantieren,
wat hie niet ghenouch goets
dair toe en hadde. En als hie
opeenre nacht i syn bed luyt
gende hur in zeer was begaen,
en half ofslap was worden,
houde hie een stemme tot oen
sprekende. ic heb dij ontwaet ge
sien. die gi in heebge te geue
lage tyt hebt bebesen. ende
dair o verarmt syt. Hier o
en wil ic niet alleen ider toe
comeder tyt dy loene, mee oec
i deser tegewordiger tyt. daer
o spreek mit sulke ryke man,
en wisselt mit on ulbe wun
gart die beter is o den sinen
geuede. en hie sal dat geene
doe. En als gy sine wignert
hebt. soe suldy uit middel
van sine wignert ene hoep
steens vinde. dair suldy diep
onder grauen en sult dair
vinden ene scat die te romen
me gesien en is. En want
hie dit thans niet en dede. soe
sart on daerom gades wege
andeelberf en dordberf ge
bode. Doe quae die myssche
totte ryke en boit on wissel d

wingarde. **H**ern seide die ry
ke en soe veel als ulbe wignert
beter is daen die mine dat
wil ic betalen. Die seide die
arme ic en wil anders niet
daen dat gy den ene wignert
laet gaen voer den andere. en
tis soe gesiet. Doe upebunde
die arme sine zoen wat hie i
de sie hadde. en ginc mit oen
en mit sine twee dochtere
inde wignert totte hoep steen
voursreue. en mit grote hape
begonde sie te graue. En als
sie lage gegraue hadde. ende
noch gee teiken der scharheit
en vonde. bestonde alle die drie
kinder mit ouer vader te spot
ten. doe seide die vader. ic en
geloue niet dat ic sal werde
bedrage. Doede hie malike
de hoep steens en sech mitte
kinder. en vonde ten leste uit
diep tussche grote steen een
marmor vuet dit vol waters
was. en inde mont vaden va
te was een gelaze pot vol bal
sams. en inde mont vanden
pot was een cley eerde baet
ren. i welke waden drie costeli
ke steen. smaragdus saphyry
ende balistus. die niet clem
en waden. En dat water dat
inder marmore baet was. dat

hilden sie voer niet en gote dat
 wt. en thans alst gestout was
 en die instrumenten daer sy mit
 gearbeit hadden raecten. ver
 wüdelde dat water der instru
 te geduente in geduente van
 scoene gouwe. wat dat water
 was gemact wt blout en wt
 wlerfche en plaverasse. ende
 was distilliert als roys water
 mitte welke die alkemyste vals
 gout maken. Mer god en wol
 de niet dat des mans onoselht
 mit dese water worde besmet.
 en dur o alst was betegate
 vstbanet. En mitte balsam
 besmerde hie o wtede sy oge
 wat hie niet wal en sach. en
 meyde dattet eenre hande oly
 hadde gesceest. en kreech syn
 gesicht heil en gans wteder. en
 nae vnae hie dur sine priester
 dat balsam. ende vocht den
 om ofprekelich veel gelde. ende
 voer die costelike steen ofsingh
 hie veel ende ouerlodichgelt. hie
 is ryck en glouoes worden en
 dancden de heer en liet nae sich
 sy kinder en sin neue in grote
 rickheide. **Dat een en twitigste c.**

Hist zake dat vele man
 ten van diere greec syn
 ende vreck. die bren
 en sy nochtat niet gherich niet
 sie sy altoes wuldoede. het ge
 viel tot digon in burgondien

in der porten i voerhoft vader
 kercken. dat daer stont een beelt
 gehouwe va steen in eens wo
 keners geduente. mit ene bu
 del mit gelde. en als een groet
 en een ryck bokener van die
 staut. in die kerck. **Wolde Wolde**
 gae. viel dat beelt op syn hoft
 en thans soe sterf hie. **Ic heb**
 seluer gesien in brabant ene wo
 kenair die zeer sculd was. dese
 hadde vele edel en machtighe
 manne oterft. ende hadde die ar
 me lud boue maten beroift.
 Dese als hie gemocte geestelike
 meschen. plach hie by nae mit
 trane ou te bidden. dat sie wer
 oen bidden wolden. mer hie en
 beterden syn leue niet. En als
 ic on duck hie op gestraeft had
 de. en niet en vorderde. genuelt
 dat hie haestelike ziesc. waere.
 en ter doot genaecte. en siet
 hastelike wden daer tibe gro
 te warte honde. die syn bed o
 ginge. en hie gapten en stauch
 syn tonge wt omtrent eens
 vouts langh. en gaf vuerlike
 sinen geest. **Dat tibe en twitigste c.**
Dden bren suldi by nae alle
 doecht vunden. en dat i anden
 diere is bi delen gestroiet. dat
 heft die moder die in tuer den
 bren tsame ttegeue. En bi dese
 bren ofme segge mach. soe is

betekent die moeder xpi. Daer salomo. of seit. vele dochten hebben rijkeude vngadert. mer du bist oen allen boue gegae allec. **I**ck weet nochtut een psoe inden lande van brabat die noch leeft. die i oire couersaie en in oire leue durtich iaer gekent heb. en van dese persoen hebbe mi geseit die geen die wal festich iaer mit oer b gegae hebben. dat sie iwe in houe werke of in oere word en conde gemercke. dat dagelike sunde waur. hou zeden oir gaen oir worde sij soe geschiet. soe dau en soe geestelike. dattie manir oir leue boue meschelic leuescher te wesen. **O**ir aensicht is van sulzer macht en gracie dat sie alle mysche die oir aensien. i sich doet vbbodere.

Dat die en tbbicste. **O**ie bren hebbe onder oir vele officie. die sonige tymen. die anden maken dat slecht. die anden die raden. en die anden deilen wt die dit gehault is. hir mouch di mercken menig hande officie der cloister sche lude. Wat die tymen int cloister diet cloister in tymerige besorge als praeste. die maken slecht die de kerke hebbe te vbbien. als costere ende sacristen. die

seggen by dat raden. doir welp raut dat cloister regert word. als sijn die meeste die olste. en die wiste. die heite dat sie deilen die spys en drank. de an den wt reypen. **Dat die en tbbicste**

Die bren stude alle van der gysten. **I**nt iaer ons hen dusent tbbic hondert en tbbic tbbicich was een abt die heer wilm was geheiten i een cloister dat vilierheit gelege inde lande va brabant. dese abt was seer mild en godtlien i de arne. dit cloister heft ene hof inde lande va loe gelege. En in desen wthof hadde die bruede couersen een runt dat seer schoe was van vorne vetheit en stercheit. en va dat runt begeerde een vrouken die een kynt droich wt groten lost teten. **S**ie serende dagelike en was begaen mit anr oir leues. **O**ir wurt seer soe offen vleisch gegene. mer om oere lust te waten en dochten sie niet. En als heer wilm die abt voerscreue quae totte wt haue doe vtelden oe een brude der couers des wiffs perikel. **D**oe seide die abt het is beter dat me doodt een runt daen ene mysche. mer doidt heyme like en volbringt des wiffs begeert. **D**oe lenden die couers

Dat tuint Des auers in die camer
 ende sloich de os en vildenen
 en hietve tot stukke en sautene.
En dat stuk dat die vrou inde
 os hadde begeert seynde hie
 oer. en als dat wif daer van
 hadde geten. wurt sie mit al
 gesont. **E**iet een woderlic dinc
 alst morge was worden als die
 couers syn knechte totter ploich
 volchde. such hie de geslagen
 os eeren inder ploech. **E**n hie
 wurt seer vuerert. ende liep te
 huys indie camer. hie socht
 dat gesont vleysch. hie en vat
 niet vande os noch vleysch noch
 huys noch dat blout dat hie
 wt had gegaten. **D**aer waren
 noch drie ande couers en om
 die waerheit vandese dingen
 te turgen. en oue die vleys hou
 werde een goet en getrou man
 was. en bouen al dat wif die
 van dies osse vleysch at en ge
 nas en van gee ander vleysch
 etende genesen en woude. dat die
 natuer somtijt heymelike werct.
Mer dat gesyn vande haue en
 wif hie niet is. **W**at men om
 des abts gebou niet koudighen
 en mocht. **E**n dit werck bracht
 soe seer inde abt voerscreue. dat
 hie milde wurt boue alle ande
 te abden syns ordens totte ar
 me. die te voen seer sparade van
 nature wien. **D**ese abt wuert

namuels toe daendul abt.
 en touch mit vele eersbiscoppen
 biscope abten en platen int
 gemert consilium te come. **W**at
 hie van gregoriden negede
 paeus van dien nae othaden
 wurt. en wurt van vreders
 de keyser i lombardie geuan
 gen. en nae drie iaer liet oen
 alle die keyser quyt o goet
 heit syns leues. en hie sterf
 niet lage daer nae. **O**pter
 seluer tijt was tussche dat
 gebercht en dat engelsche
 meer groet hoger. soe dat gro
 te menichuoldich des geme
 ne volcs van hoger sterf. **E**n
 doe was in brabant een edel
 vrouwe van geslechte en daer
 van ruychden. en gaf de ar
 men middelike om gods wil
 sonder gewicht en maet en
 getail. **E**n aldit oue man
 such een ridder sette hie oue
 een zeker manir int geuen.
 en gebou oue dat sie alle werke
 een seker maet om gods wil
 solde geue. **E**n het geboude
 op ene dach dat sie dat al ge
 geue hadde. ende daer nae
 quae een arme mesche bidde.
 doe geboude die vrou oue ma
 get dat sie neerstelike die kist
 te scrapten. durt meil in ge
 west hadde. en dat selue dit

Beer. Den arme brochte. Ende
die maget dede als ou vrouwe
hou gebou. ende nae desen qua
een ander die seerde en seide.
dat byne tibe dinge niet ghe
ten en hadde. En die vrou hiet
dat sie die kyste scaupte ende
de arme wat brochte. Die ma
get zwoer datter niet bleue en
was. Met wat ou houe vrou
we mit trane bat. soe liep sie
oerduidelike ter kysten wart.
en als sy die kust op dede want
sie se vol schoens wjt meels.
en als die maget dat sachtiep
sie vuerlike en viel neder op
oere rug en beswunde. Als
die vrou dit hoerde roepē. liep
sie derwart die heer liep die
knechte liepē. en als sie dyt
mirakel zagen gebenediden
sie int gemeyt den heer. Jehas
dede die man blidelike die scur
op. ende van dien dinge gaf
hie alle den gene die dair qua
me bidden. en hie hadde corns
genoch totte wyen toe. ende
ontfernde god ouer dit volc
dair hie geslachte had. En die
woufcreue rader seide nu sel
uer dit die of vyf seure on
niet genoch en hadde gelbest.
en hadden god niet vesie dou
sy genade. En dese eerberdi
ge vrou seide nu mit bliden
herte. als oue bicht vader. dat
een seer schoe vogel ou voer

oere doot trouste sonige Dage
en nachte mit zueter stemen.
tot alle den soeue getyde. Wat
sie lage zeeckte bed quelende lach.
En ic vrachden oer wat vogel
dit die vogel inder stemen
gelyck was. en sie seide dat
geen ding in eerste dingen
en waer dat dien vogel inder
steme te geliken was. ende
alleen en houe ic niet gern sy
steme mit mine oere mer my
hert vbluter ou af. Wat my
geest daer mede word vlect
tot ewiger weelden. En dit
wif als sie nu mit trane v
telden leet een beoerige wal
sestien iaer lanch. ende sate
marten die apeward oer
ten lesten in biscope gelwaet
recht of hie voer elch altair
werock graue. op den uent
va sinen hoechtyde. vloesten
hie ou vander beoerige. ¶
Indie oyt maent Was onse
gesien onledich iden houwe.
en des meerges at ic wat mit
ene diake die mit mi woende
en geestelic Was van leuen.
By name een net en op dat
widen tyt vdreue ginge w
tot ene brede wyer o te vy
schen. En ic seide de diake
weder o thups te vbaen.
en ic ginch alle int scepke
o te vifthe. en al arbeiden ic

seer ic en conde van alder dage
 niet geuange. En ontrent
 de sonne odergangk als ijk
 lbt wolve gaen. quae die
 vovstrenue diake mit drie
 myre brueders die hie hadde
 ontfinge ter heerberge. en als
 ic die such vblide ic mij. ende
 wt vroude v'gact ijk die gret
 en seide. Ic heb alden dach ge
 arbeit en niet geuage. mer i
 ulse worde wil ic dat net wt
 spreide. en ic nae een coede. dur
 die een mit geyord was. ende
 vint dur dat net mede. En
 ten irsten mael dit ic dat net
 wtwerp toich icachtentich
 vische opt lant. die soe groet
 waen en soe goet va smaek
 en soe goet teten waen. dit
 ic me te voen noch namaels
 dier gelyck in die v'istherie.
 noch in geen ander water en
 hadde gesien noch gesmaet.
 Dur om waen wj blyde inde
 woderlike werke. wj ginge
 tehuyt. en alst gesien come
 was aten wj. en syn alle sat
 word. en wj hebben den ge
 ne mede gedeelt. die niet be
 reidt en hadde. ende wj danc
 ten den heer diet al v'leent
 hadde. Die brueders v'nder
 pdiker oude vteldē mij tetrich
 dat ou priot brueder g'wmat

Den ic wil g'kent heb nae de
 eten in syn gaests huys ginc
 ende seide totte kelner. Gaet
 en haelt de brueden en my
 ene nap wyns. Doe seide die
 kelner. voer wau het syn drie
 dage geleden. dattet vut oder
 lacht w'art en die w'j al wt
 getupt w'art. Wat meer wt
 gebort des priores ginc die kel
 ner totten vate en vint dat
 voel. en boue hape tot enen
 murikel drucken die bruede
 dur af lange tyt. Ic heb
 gesien ene man die w'ide hiet.
 dese was arm mer hie gaf
 elemosine boue syn macht.
 Int iaer ons hen dusent t'be
 hodert en eenen dactich was
 opten cyn en opter mofele
 dupe tyt van w'yn. Ende
 het gewiel dit t'be brueders
 v'ander pdiker oude tot sy
 re heerberge quame. en hie
 ontfing. sie blidelick. en hie
 sande sine zoen mit eenre
 v'lesthen om w'yn. En als
 dat kynt den w'yn had tracht
 seide sy moeder tot oen. des
 morges word mi qualike o
 mij hert. en dur om soe hadt
 mi dese nacht ene drongk
 w'ins. Wat v vader des da
 ges altelaet w'yn doet hale.
 En als sie dit geset hadde

ginge sie al eten sitten Die int
huys wālen. En als die wīn
bi nae vter vleische was gedroē
ken. luysterde die zoen de vader
in syn ouer syns moders worde.
en die vader en hielt daer niet
af. mer hie dranc de wīn al
wt mit sine gasten i groter
vroude. En des morgens als sy
ginge soe leyde sie die man
te geueerde. en dat wīf bestof
wemodich te werde. omtrent
hou hert nae houre gesboente
en sie riep houre zoen en vrach
den of ict int vaetke wān. en
hie seude neen. Doe seide die cū
ke moeder keert die vlesom in
dy hant. op dat ic drie of vier
dropel wīns hadde daer ic enē
beet broits i sopen dat ete op
dat my hert gesterre werde.
Dat kint ging toe en boerde
op die vlesch hie wat se vol. en
als dat het wīf sach wāt sie
ropede en viel en beswimde.
Doe liep die zoē nae sine vader
en bruede en vtelde wāt ge
siet was. en inde lof xpi wor
de sie screide. Die weert bat
de brueden dat sie die benedycie
neme. die die almeytuge had
de gegeue. Sy wengerde oen
des. sie beuallen oen gude. sie
gaue oen die benedycie. en hie
ging mit blytsappe thuis
waert. **¶** Naē weel iāden als ic

Dit te triec houden. wāden
brueden. doe voer ic die mo
sel neder. en als ic otret syn
huys was come. ginc ic der
wart vout te vout. om desen
man syn wīf en den soē te sie.
en ic ginc van dan niet lut
tel gesticht i sine manieren
en worde. Wāt hie en gele
eck niet mit alle de anden
mīschen die daer int wīn
lant en int gebercht woeden.
¶ Dat men die ellendige sal
herberge soe ic der eerbare
aleyte van belomeur dusda
nige mirakel gesaet. Hoe
man touch wt die een edel
ridder was. recht of hie in
vele dage niet weder en qua
me. Doe bat daer een melaets
mīsche herberge en hie is
otfangen. Doe suchte die me
laetsche mēsche en beclaech
de die crācheit syns lichaes
dat moede was. en bat dat
mē oen in een sacht bedde wōl
de legge. Doe meyde die vrou
wē dat sie geen bed en hadde
dat sachter wān daer oer
mans. en leide de melaetsche
mīsche daer op. En thans
sonder enige hape quae oer
heer thuis. en hie wōlde in
sy slaepcamer wesen. ende
wāt die vrouwē dat niet ge

ringe en dde. soe merden hie dat
 ter iornat weer in syn camer.
 en hie brauck die dou mit ma-
 cht op. en vant al waest win-
 ter duch dat sy bed mit wal
 rufede rosen bestroiet was.
Doe vwoederde hie on des ende
 sy wif seide oen wat gesciet
 was. en sonder merre woede
 sie in de lof xpi sacrende. **D**
Die wal gebare alit greuue
 van satures vtelden mi van
 oere alder vader seggende. die
 alre edelste en amechteste in de
 buentrotzen va wulstant was
 die greue teobaldus die greue
 was va satures en van bleze.
 dese was mit geue zeer milde
 al syn leue langk. **E**nde het
 geboude om trent in d witer
 die doe zere scarp was. dat he
 quae ryde ou de wech mit
 vele volcs. en oen gemuete en
 naet arm mesche. **E**n als die
 riep. soe seide die greue wat
 biddestu. doe seide die arme.
 geeft mi die cap die gi aen
 hebt. en sonder merre toich
 die greue die cap wt en gaf
 sie den arme. en seide. widdi-
 icet meer soe biddet. en die ar-
 me seide. geeft mi uwe ou-
 sten rouf. de gi aen hebt. en
 als hie dien hadde. bat hie o-
 de onder rouf. als die die gre-
 ue gaf. bleef hie in sy lynde

cleder. **D**oe seide die arme. gy
 siet wal greue dat mi hoeft
 geschare en bloit is. daer o-
 geeft mi uwe hoet. **D**oe scae-
 de sich die greue wat hi mel-
 was. en seide wirtuer mi
 alre lieffte nu biddi te veel.
 wat ic dat selue niet derne
 en mach. **E**n als dat die gre-
 ue geset hadde. liet die arme
 die cleder ligge en v3 wanck.
En die greue viel vande peer-
 de en scende te mael seer. en
 wachte sich vout aen des
 meer. ende gaf ene iegelike
 oen selue die on bat. **H**et
 woende een melauts mesche
 otrent half wech tusschen
 satures en bleze. dese was seer
 leuck en stickede van leden.
 desen hadde die greue teobal-
 dus zeer lief om sijre hedicht
 wil. en altois als hie ou den
 wech reedt. plach hie on te vi-
 sure. **H**et gewel daer nae
 dat die greue anders te doen
 hadde. en dat hie dau binen
 ene iaer niet en quae. **E**n
 als hie weder daer hy ne reedt
 ginc hie alleen inder zikeren
 huysken. en den meschen den
 hie zoer melauts had gelaten.
 vant hie scoen va huyl ende
 gant genesen. **E**nde die greue

had wonder en t'wuelde watter
waer. **D**oe seide hie ic bin die me
laetsche mesche dij vrient. en
bin nu gesont worde dou die
barmhertich gades. en ic heb
die ewender rechtueerdicheit
ende iden dach des ordels sal
dy die rechtuidige richter loene
dijre vrientscappe. die gy mi en
inden armen werdelike hebt
bekese. **E**nde doe kuste die gre
ue mit groter blytsappe en
mit tinnē syn hande. als hie
alle melaetsche placht te doe.
ende hie beual oen te gade en
volgede nae sy gesyn. **E**n
als die greue tot oir quae seide
tot oen een vā sine riddē al
luchede. **H**ie meyden nae uffer
gesboete den melaetsche mā
uibe vrient te visitere mer te
vigeesse. **W**at hie is thans ge
storue. **D**oe wist die greue rest
dat die melaetsche mā gestor
ue was. en z'beech al stil. mer
hie wart diekende **W**at hie ge
sie had en seide. **D**ie almeechi
ge en die gaderien god moet
sijre ziele ontferme. **Dat vyfen**
Sonuge bre **t'wintiger**
syn wacker o de kost
te wyne. en sonuge
v'w'are die hoede. Hie om ge
vielt i een cloyster vacellis
geheite. dat een molen daer
wart gemact. die mit groter
cracht stroe en cas onelke mo

le tot mele. **E**n onder dat
worde semele gedue en d'ue
worde die verken mede ghe
mest. ende dese verke worde
vroift i die naeste stat tot ca
merick en doe wart voer en
geen hart speef. iude verken
gevoende. en daer af quae den
cloyster grote scande. **E**nde doe
was int cloyster een monik
lambtus geheite. en als dese
houde wat gesiet was. bou
den hie sy hande en sy ogen
te hemel wart en seide. heer
god dat rat van deser molen
en moet ruimer o gaen. **E**n
eer hie dat word wt had viel
die molen mit al neder ende
vloysten die simpele bruedere
en moniken van deser scande.
Het geviel oir i onser tyt
dat int self cloyster vele gelief
vā atrecht gebracht waert.
dat ene bokener toe hadde ge
houet die gestorue was. **D**aer
nae gebouidet dat een seer he
lich monik woltet vā behemot
geheite. bi dat scrine daer
dit gelt i was sich beden. ende
sach den duuel op die kyst sit
ten. en hie wart ten wste ver
ueert. mer hie segeden oen en
seide. **W**at sitstu hier **W**at wath
stu hier scaldie viant des me
schelike geslechte. **D**oe seide hie
ic syt hier wal ende mit recht
en v'waer hie dit mij is. **E**n

sonder meeren liep die monif
 totte abt. en seide on wat hie
 gesien had. en die abt dede dit
 gelt mit haest tatrucht wart
 vozen. **E**n onsee tyt is onder
 ene geestelike abt geualle int
 cloyster dat vilier heit i bra
 bant gelegen een grote som
 van gelde als van duset en
 ses hondert pöde wart te na
 me gebracht int voersereue
 cloyster. dat ene bokener toe
 houre. die gestorne was. **E**n
 wt desen gelde worde vele bou
 winge vroft. en daer nae ge
 bouwet dat een monick die
 einge van wscieue was daer
 een abt wart gemact. **E**n
 als hie dit vnae soe waest
 oen leet. en hie vroft scapen
 ende beesten ende andere be
 eurlike guede. en seyde weder
 om dat gelt tot name dit
 met den gene weder gaue.
 dient mit recht toe houre.
Mer nuemut en wolde dat gelt
 weder nemē ende aldus soe yst
 weder int cloyster gebracht. **H**u
 om soe wart die godereue abt
 tornich en dede dit gelt weder
 om drage. ende gebou dit met
 op de maert solde legge vout die
 borgers seggede. die dyt gelt
 wil nemē die nemet ic vzafe

Dattet ons niet toe en hoert.
 wat ic wil weet dat mit on
 rechtudich is gelbone. **E**nde
 als dat die borgers sage worde
 sie seer daer in gesticht. en doer
 gemerne raet sette sy daer
 mane toe die van geloue. **W**an
 en deden dat gelt weder geue.
 diet mit bokere was af ge
 bone. **E**nde niet lage daer
 nae vleende god de cloester tie
 werue meer. en dat te voeren
 seer arm was is thans seer
 ryck. **I**n dit cloyster hebbe wy
 veel hellige gesien en vele die
 pphetude en miracule dede.
Onder de welken wy ene heb
 be gesien die walter van tricht
 was geheiten. **E**nde al was
 dese doe hie noch werlic was
 edel van geslechte ryck ende
 weeldich. en inde vier conste
 seer wal gelact. hie was noch
 tant soe snode ende soe outmo
 dich i sine ogen dat ic sine
 gelicks nie en sach. **V**an de
 sen vtelde mi die eerberdige
 abt heer robbert abt tot va
 cellus. dat hie duck van sinen
 monde had gehout. dat hie
 ducky i sine geduchte of in sy
 ne gebede was ene halue of
 ene helen duch lanck dat syn
 sien tot anden geduchte niet
 en wart getoge. en ic en twael

met dat en was boue mischelike
macht. **Dat sesen tthutichste ca.**
Somige bren syn sochud
dich va oeren sloten. en
somige vbaen die hoe
den. En dese hute wj plate en
prioers. **H**e heb ene brueder
gesien die va der regulir oude
was. op desen vmoede syn pla
ten dat hie niet vernuchlike en
leefde. en hie sach clouckliken
toe mer sie en konde daer niet
in beuinde. En een vandie col
legio had dusdanige visioen.
hie sach de gene daer me quaet
vmoede op hadde en noch ene
anden die va goeder consciene
sreen te wesen inde clouster stae
en sie worde thans vbadelt
i bome als duck inde drome
pleech te gesien. en die bome
viele ter eerde. en die vterste
stee vande bome worde mit
ter vrouwelike scemelheit ge
bonde. En als hie dit gesien
had vtelde hie den abt. en die
abt als warden mit droefheide
dat sie beide ionkuyshede sol
de sterue. en dat hebbe sy te
hans daer nae gesie. wat cot
daer nae worde sie beide be
ruchticht en die een is vour vte
clouster vdreue. en die ander nae.

Die **Dat seuet tthutichste ca.**
ionrte vien trecke **W**e
te wercke en die ouste
wercke bynen. **I**n osee tyt

in eere stut van vlaenden is
gevallen thornich gheiten.
een kint achas gheite was
va vif iaen en was gebaen
syt ceesame olden. En als die
kint wst sach die myre brue
dere bat hie sy ouffers mit
veel tranen dat syt mit oere
habyt wbolde cleden. **O**mer wat
sie dat vour kynshent hielden
en merde hie solde des vgete.
als ander kunder plege te doe.
soe merde sy olders ende syn
nabere alle guder dattet kint
die geswoeten des ordens bestot
te halde. het bestoent beruoers
te gaen. en gorde sich mit ee
re harder ende gefnoept ter wo
de. siluer en golt en wbolde hie
niet ne tasten. en hier op ge
viel een woderlich ding. **S**
omige weplude quame tot sy
vaders huys ter herberge. om
daer te wesen. en als sie zagen
de habyt inde kinde warden
sie vwoert. en als sie vstaen
hadden dattet kint gee gelt
ue en tasten wborpe sie hey
melic ene penic mit vaetken
daer sie wt drocke. ende gaue
den kynde mit een luttel wbin
te dricke. en als hie dat had wt
gedrocke sach hie den penic.
hie riep vuerelic en wberp
dat vaet en wech. hie boude
op sy ogen ten hemel myt

sine hande ende seide mit tra-
 ne. **H**ie weet wal almeechti-
 ge god dat ic mij oude oebete-
 de heb te braken. en hie waer
 va vuernisse bleeck. ende als
 gaende ter doot wart sy aen-
 sicht sebart. **E**n als dat die
 vader sach liep hie nernsteli-
 ke den priester te halen die dat
 kint absoluede en die droef-
 nisse va oen te vdrueu. **A**ls
 dat voerscreue kint sat des he-
 lige dages opter straten placht
 te same te roepe die kinder die
 omtrent sine huys woenden.
 en en ware sie niet zedich. wa-
 re sie houerdich. waden sie ge-
 ciert mit deden soe plach hie
 se te straffen. die pine der helle
 plach hie ou te geloue. mer
 de goede kunden geloefde hie
 die glorie des hemels. **G**omtyt
 soe leerde hie ou oer p. n. en
 hoe goet dattet waer dat men
 der moder xpi aue maria seide
 en die knyen mit boechden.
Oot deser tsame ropige en v-
 gaderige quame ou olde lude.
 mitte iogen gelope. en sie had-
 de woderlike wal lust i sijnre
 wisheit en in sine atworden.
Als syn eige vader wou of
 licht van zeden was. of droefte
 was en hie dat sach. soe plach
 hie medelide mit oen te hebbe

en plach oen mit tranen te stin-
 fen seggede. die sulke dinge doe-
 en sullen dat ryck der hemele
 niet besitten. **E**n moeder was
 ou op een hoechtijt mit edelen
 roeden scaetlaken geleet. ende
 hie straffen se mit groot droef-
 nisse ider kercke voer ou allen
 daer sie sat seggede. en wisen
 de mit sine vinger dat boelt des
 helige cruyts. **S**iet moeder siet
 en siet aen of en heet ihesu xpm
 naect hagende aen den cruce. en
 roet van bloede. en du hebste
 di geciert mit deden va scaer-
 laken gemact on te scymp en
 te spot. **W**acht alre lieffte mo-
 der op dat gy voer die rode cleder
 dat ewige vuer niet en cricht.
Ende sonder merre ofsach sy
 moeder ou soens woert. en ley-
 de ou cleder af. en en wold die
 of diec gelijck niet meer gebru-
 ken. **M**er wat meer. omogelic
 waert mit wode te vtrecken.
 hoe groet dat was die werdicht
 van sine zeden. hoe volheerde
 dat hie was i sine gebede. hoe
 wair dat was dat gelut van
 sine oegte. en wat outmodicht
 i sine voutgang. en hoe wal
 dat oen syn spreke beuel. **E**n
 dat was woderlike boue. al dat
 die autheit en die schie syns
 lichues een kynt toende. **M**er
 syn zaden en syn werke pdiaen

enē man die volmaect was in
allen doechde. **H**ie en was noch
geen soene waer alt hie en sterf
ende volbracht sij tyt. **W**ant
gode behagede sij ziel. hie is bod
hij genome dat die boesheit sij
vstant niet en vkeerde. en op
dat geen geveysicheit sij ziel
en bedroge. **E**n als hie ter dore
quaē. heft hie sich den priester
gebicht ende erschede dat licha
xpi. **M**er wat die helige kircke
vbadē hese dat soe iōge kinde
te helige sac̄ment niet gaen
en sullen. soe en doest on die
priester dat lichaē xpi niet ge
ue. **E**n doe bouden dat kint sij
hande te hemel **W**ant en spraec
en seide. here ihesu xpe. du be
kenste **W**al dat mij hochste be
geert is dij te offange. ic hebge
dūe dat ic doe solde en ic hape
dat ic dūre tegelbordicht niet
derue en sal. **E**n als hie dat ge
seit had soe kusten hie sijolders
die bi oen zate ende scende. en
hie vnuende oir dat sie sich
betere solden. en tussche de **W**er
de der vmanige en bedige en
laues. gaf hie gode sine onbe
vleete greeft. **E**n sonder meire
soe vzwack die habyt sijn ou
dens. dat is sij roue mitte aēge
nande fouel. die ou oen gespreid
luch. en nae en wart die rouf
me gesien. **H**ier om als nae sijre

doet sonige bruedere op sij graft
stonden en de psalm de pfidus
voer sij ziel **W**olde lesen ende
dat en wsten sie geens sijn vol
bregen. **W**ant god gaf dūre in te
vstaen. dat die helige ziel geen
re hulpen en behoefden. **E**n ic
geloue dat mi selue ne sijn
graft is gevallen als ic voer on
Wolde bidde. en sie olders liere
die werlt. **W**at sijn vader ginc
uit prediker orde. en op die sel
ue tyt ginc sij moder in sate
bnaardus orde. **E**n dese mu
ture was een zeer edel kint
i dūy slant van dactien iaren.
dese was een zoen des greefs
van blackeborgh. en hie wart
geseint va sijre moeder totte
conic van vrancrijs. sijnen
neue. dat hie dūre inden coest
waer mit sine kinden. **E**nde
wat een gelvoent is dat lans
lude buten oire lande die een
van den anden sich vbliden.
soe gemelt dat die voerstreue
kint albertus geheiten meis
ter worden die doe meester van
der pdiker orde was. ende te
parijs woende. en dus was
mit anden dūzen vificerden.
En wat hie dat dūf. en lage
tijt dede. soe begoende den kinde
vte **W**orde des heligen mans
die eersche dingen snoede te sa
nen. ende die hemelsche dūge

te behagen. Ende hie begreep
 dat hie inder orde wolve gaen.
 ende bestont de meyster daer o
 te bidden. ende dat kint was
 en wench geleert. mer die may
 ter meyden hie en solde niet
 stantastich wesen. ende sloich
 des kindes begeert voer niet.
 en ried oen dat hie sij greef
 scap aen name. Want hie ul
 leen een erfgenae was. ende
 dat hie mit sachtmodicheit
 sij onderzaten regierde. en als
 hie seftic iaer alt was worde.
 wart on douc sijre moeder ont
 baden by eerlike manen dat
 hie thuis quae. ende een adel
 wif name en syn greeffscap
 regierde. Doe seide dat kint
 tot sine riddren en tot sinen
 knechte. laet ons gaen om ons
 lanslude te sien die brueders
 vander p'diker orde eer w en
 woch trecke. En als hie was
 comen mit alle sine gesien
 int p'diker cloyster. riep hie de
 meyster op een zide in een ca
 mer ende die brueders. en hie
 viel hou te voete en seide. Ic
 tuych v hier voer gade dat ic
 hude bereit bin die werlt te
 laten en mit v ind orde xpo
 onser heer te diene. En ist zake
 dat gy mi v smadet dat ic
 dat doe wil. soe moet dat god

sien ende moet dat ordelen.
 en en laet mi blout niet onge
 wrake va v gaen. En als die
 dat kint gesent had. waer die
 meyster screiende en die brue
 ders en sij vucert worde indes
 kints worden. en syn benaubbet
 in oere geest. ende beualde gade
 dat dinc alleen. Die riep dat
 couent tsame ende dede ou op
 die zake en die woude des kin
 des. sie ontfinge oen en deden
 oen aen hou habit. En als
 dat gesien houde. worde sie
 zeer screiede. sie quame thuis
 en brochte een drouch wif
 de olders. Op die tyt was tot
 parys een archidiake die een
 duyts was ende was schoen
 boue alle die clercken va parys
 en was deruck geheiten en om
 sijre soenten wil. Was hie die
 soen duyts geheite. dese was
 des kints oem va sijre moder
 wege. En hie was gestour
 tege sine neue. ende en wol
 de langer tyt niet sien. Den
 lesten als hie thuis solde trec
 ken ontboet hie oen douc enen
 clerck. dat hie zanden dages
 solde come om oen te sie. En
 als dat kint albertus dat hou
 de. liept totte meyster totten
 brueden die meest geestelick
 wden. ende bat ou allen dat
 sie voer syns oems salicheit

Den here mylike wolde bidde. En
als dat gedue was quae die ar
chidrycke syn oem tot oen ende
sie ginge sitten o'tsame te cal
len in eenre capellen. En thas
wart hie scrende ende seide tot
te kinde. **M**ij alre liefste neue
hoe h moechdi dit doe dat gy
dy moeder mij suster. die aders
geen kint en heft die v en mi
dine oem die dy lief heb bouen
alle dinc moechste late. En
als ic hou segge dy moder sterft
nu va rou. en ic heb ter doot toe
zieck gellbest. daer nae dat gy
indie orde sijt gegue. en nimmer
meer en sal ic getroyst wesen.
ic en sie dat gy binen v pruucl
iaer mit orlof weder ter werlt
gaet. **D**oe uelborde oen dat kint
mit groter gracie sijn monts
en vraechden oen en seide. **S**iet
i dat glas venster sij drie figu
re gemaelt. van beelde wie sij
die. en wicins memoie toene
sie. En beteykenē sie niet xps
sin moder en sunt ian. sinen
neue die bouē alle lief had.
hier wt suldi mercke. al had
xps syn moder zeer lief. ende
sondunge sulke moder dier
va rou een zbeert dor hoer
hart sneet. en oic sunt ian
sine neue bezbaert sich va
droefnisse bouē dat me geloue
mach. en al was hie mechtich

vande cruyss te dymen. hi en
wolde nochtat dat o oure wil
niet doen. mer hie bleef int
cruys end sterf dur den. **W**t
desen suldi weten lieue oem
dat ic des helige oides cruyss
mit xps onsen heer bin op ge
clome. en al ist zake dat ic mij
moeder sie sterue va droefnisse
en oic di nline neue sie t druc
en in lide. ic sal nochtat in dit
cruys sonder wanckel bliue
hent inder doot toe. En wildi
mi geloue dit cruyss suldi mit
op stigen. op dat gi die vduc
melike kuyt deser werlt niet
en vaghe. **W**at meer die ar
chidrycke wart seer scrende.
sij wsticē naeptē on. en hie
en conde niet vstaen. de geest
die inde kinde spracck. **H**ier en
bouē lach dit kint i sine gebe
den. ende ten lesten brinē cor
te dagen buchde hie die archi
drycke totter oude. daer die dar
tjie en dat volc va der stat sich
seer af vbonderde oin dies
wil sondige dat des frants
worde eens leuwe moet tot
sulker otmodicheit had gebra
cht. Ende dit kint albus wies
op i ene volmacten en helige
man. en is huede inde dage
een gloues pdiker. **D**ie paens
wolde oen i eenre groet stat by

cop maken. Mer die helige ma
 beder stont dat mit ene mer
 kelike wort en seide. Ic sal ze
 kerre en vroliker stene een
 brueder myns ordens dae of
 ic in een biscops dominy worde
 vheue. hier om ist guet die misz
 vander kinsheit te drage. en
 de neck te burgen onder die lich
 te borden ons heren ihesu xpi.

Neelheit **Dat achtentwintichste**
 een mechdelike lichues
 is alle den tyen. sie en
 mengte onkusschelike niet
 te saint. noch in wallust der
 onkuytheit en werde sie niet
 ontlaten. en nochtat make
 sie tsame. veel kinder. Omtr
 onse tyt heft in durt slant
 een iogelin geest. als ons
 inder tbarheit gesat is. dese
 nac syre alder doot dour niet
 bofer mischen bracht on mit
 dobbelen en in tauerne te tbe
 sen een scoe goet dat oen van
 sine olders ue geeft was. **n**
 Duer nac liep hie witt en on
 zulige dour lant. En al was
 hie anders d'baes hie bleef
 nochtat maget. en op enen
 dach gemoete oen sy oem die
 een ridder was. en tbt medeli
 de sprac hie oen ae en seide. **n**
 Guulike comet di neue dattu
 dus d'baelste. die claur syt van
 geslechte en een eersa en een

groet man hadde moge werde.
 en had dy dij raserie niet hu
 toe gebracht. En dese iogelin
 hielt sy worde vver wifs wor
 de. en spotte mit on. Doe seide
 die ridder. en ist geen dingz
 dat gi o mine wil solde wil
 len doen. Doe seide hie iaet se
 kecluf. ende die ridder seide.
 Doe wil ic daen dat gy die glo
 riose moder gades maria gru
 te sullet alle dage viftich ber
 ue. Doe wart hie lachede ende
 seide. Iae of ic dat alle daghe
 eens mocht doen. En die rid
 der en liet niet af en seide. dat
 hie dat omer moeste doen. op
 dat oen die moder xpi dour hou
 barmhertich ae zuge en oiren
 soen voer on bade. Die iogelin
 ginc en wech en t'fermentent
 Ende alst iace om was gebut
 dat die ridder sine neue sach
 en vrachte on of hie sy ge
 laest hadde gehalden. Ja sei
 de hie. en geens sijn en wolve
 ic. ic en had geholden. Want
 die idelheit myn herte is wat
 vmyet. Doe seide sijn oer mit
 blydscappen. Hier om dae soe
 suldy dit ier hondert iue ma
 ria lesen in dier maniere als
 te voren der moder xpi te ere
 Doe seide die iogelin. ic wut
 doen. En als dat iaer o was
 come. quae hie tot sine oem

ende seide. **D**umide die hulpe der
moeder xpi soe is die bemodich^t
mijns ogeuallige staets mit al
vigninge. en ic heb een vast opset
mi te beten. Doe seide sij oe mit
trane. gebenedyt sie die moder
der goedtichheit. en ic danckdy
neue wat gi goede raet gevol
cht hebt. En nu en staet ons
anders niet te doe. die dat ik
v opsat vast mach vinde. en
vind ik v opsat vast. ic sal v
een wif geue die uikes wael
beerdich sal wesen. En dar
o soe suldy noch dit iaer hon
dert en viftich aue maria alle
dage lesen. uker hulperyne
ter ere. Die iogelinc gaf wsent
hie is statustich gevonde. ende
alst iaer om was come. soe vol
bracht sij oem sij gelaeste. en
beroyde den iogelinc berdyge
bruyloften. En als dat weer
scap beradt was soe v gaderde
die vrede wt beide zyden. En
als die brudegō en die bruyt
ter tafelen wden en saeten.
soe wart die iogelinc dreckende
dat hie op die dach syn scolt
ofer lieuer vrouwe noch niet
betalt en had. Wat hie aders
oledich had gewest. hie stont
op hastelick vander tafele. hie
luyfende sine oem dat hie die
maektyt en wemich liet vree
ken. Dit wsentude sij oem. en

Die iogelic ging alle in sin
slaepcamer en betaelde soe
veel deuotelick syn scolt. als hi
sach dat hie door die godtichheit
vhouw was. Ende thans als
hie dat leeste aue maria van
die anderhalf hōdert volbracht
had. apēbaude oem die glorio
se maget maria claerre daen
die zon. sie hadde drie hoekē
in oere rock. een voer. en aen
ele zyde een. ende seide. **H**ier
die syn dy gructe die mit gul
de luten gescreue syn. dar gi
mi drie waer mede hebt geeert.
En wat gi dyne lichaer rey
licheit hebt gehouden. al heb
di wdel en wut gewest. soe sal
thans een trage saghe daen
gaen. en opten darden dach
suldy een rey maget tot mi
comen. En als dat die glorio
se maget maria geset had ver
wanc sie. ende die iogelic ging
weder wt. hie hiet se alle blide
wesen vroelic en wescapen
en seide. dat on dat ete vgaen
wact. ende dat hie bi ou niet
wesen en mocht. Ende die w
dat sie ter tafelen ginge sette.
soe ging die iogelinc toe beide
ligge. ende naede eten riep hie
syn bruyt sine oem en syn
vriende in die slaepcamer en
vtelde ou. Wat on gestiet wact
Hier om soe is die iogelic inde

duden dach gestorue als hie vor
 seit had. Ende syn bruyt en wold
 de niet meer manne ende bleef
 een maget die dage die sie leef
 den. **D**ie eerberdige daem ca
 nonich. sūte victours te parys.
 doe hieden sequedictierden
Value mī saluatoris en dat
 veers hadde gemact. Weest ge
 ghuet moder der goedtēheit
 een edele dnevoldige slaepm
 mer der heliger dnevoldich.
Doe apebaude ondie yloriose
 maget maia en daer hie sat.
 en op ou eer dacht buychden
 sie oen oere godtē neef. **W**
Wat noch geschiet is vanden
 anderhalf hondert aue maia
 int iac̄r ons hēn dufent elbe
 hōdert en eenen vifstich wille
 wj vtellen. **I**ck heb gesie ene
 waldgebaen iogelings in den
 lande van brabat. en al wlast
 zake dat dese niet alter walt
 was gegeue. hy was nocht
 deuoc̄t der maget maie. ende
 hie plach dese anderhalf hon
 dert aue maia alle dage telese
 hie wlast sieck en quae tot si
 ne vtersten. **E**n als hie wel
 voren doot hadde gewest. wlast
 hie hastelick wbeder o leuende.
 en hie riep syre suster toe die
 een non was en bi oen zat
 seggēde. **S**iet suster ic bin w
 der come doet mi hastelick de

priester comen. en mit wbeder
 wlast die priester geroepe. en
 in grotter blydscapē spracē
 hie voer ou alle seggēde. **I**ck
 heb voer den richter stoel xpi
 gselkest. en ic wlast sondlinge
 vande bosen geesten in drien
 dinge besuddicht. en als die
 richter tege mi die sentērie w
 de geue. doe bat die godertēn
 moder xpi oue soen. dat ic
 wlast tot mī lichae quae
 om penitēti te offange. en
 sonder meere is dat geschiet
 als sie bat. **D**ie een sonde was
 dat ic om solde wese vdoet.
 dat ic minē priester sy tiende
 va minē goede en van minē
 ackere niet en betalde. **D**ie a
 der sinde was dat ic mit mi
 nē gesellen somige doyster
 lude ou vische hermeliken
 hadde genome. **D**ie derde s
 de was dat ic der uermer lude
 wozn mit minē iach hondē
 plach te vderue. **E**n als hie
 dat vor ou allen seide. sprac
 een vande lantluden. **E**nde
 waer om soldy hebbe wesen
 vddent om deser lester zake
 wlast. **W**at wj v dat wt gazer
 herten hadde vgeue. **D**oe seide
 hie. v wbe vgifniste en was
 mi niet genouch tot mīre za
 licheit. **W**ant ic grotter was

in vscade te doen. Daer gi groot
baer i mi dat te vgeue. En
dat seggede berceis hie baer
mit datme de scade op richte
solde. hie schietē sie goet en sy
hups en gaf in haep en in
sonderlike vrede sine geest.
Het was een olt ridder die
seer laet die berit liet vare,
en ginc i sūte bnaerd' orde. en
die meester der nouwe die
vragede on of hie sin pē ne
conde. hie seide neen. en ic en
cans nūmermeer geleer. Wat
meer. **S**ie arbeide dat hi wat
solde lere mer te vgefs. ende
duer o' ghebor die abt datme
oen dat wote veerse aue ma
ria solde lere. En dāe wart
zeer en lāge ou' gearbeit. en
ten leste heeft hie dat geleert.
Ende sy meester hiet oen dat
hie altois solde ouer lese aet
hie drongē hie of wat hie an
ders dede. op dat hys niet en
vgete. **E**nde wat hie dat
altoes dede. soe wart on dat
soe soit in sy herte dat hie
der moder gudes nūmermeer
en conde vgete. en het ghebor
den nae somige iaen. dat die
oude man zeer deuotelike stof
ende worde begrauē inden
kerchhof onder die brueders.
houet een wonderlijc ding. niet

Sāge Daer nae. **W**ies tot sine
hoefde eynde een onbekant
boem. en in elke blade van
die boem stont aue maria
mit gulde lettere in gescreue.
En als dat die biscop vā dien
lande vernae. quae hie tot die
stat. ende liet mit vovsienich
nae der vortelen vā dese boe
grauē. en hefte bevonde dat
hie wt des oude mans mode
was gekussche. en als dat
boemke sy offic gedue had.
ist in oue. **W**ie ogē thans v
duert. **E**n meester peters
tyden die een sāger te parys
was. **W**art te parys tēbe cler
ken die vā leue en vā goet
gerucht groet wālen. **E**n die
een vā desen had sunt ian
baptist vā ganzer hte lief.
en die ander sunt ioha euāge
list. ende dese tēbe plage te
disputire. **W**at een iegelijc
vā oue doicht. dat die sy die
grootste was. **W**ort soe had
den dese tēbe clerke soe gro
te deuocie tot oser lieuer vrou
wen. dat sie niet en mochte
horen onse vrou en baer mit
ziel en mitte lichne te hemel
gevare. en dāe om plage ou
gesellen ducke te lachen. en
hur om hadde sie ducke ver
duet in oere hten. **E**nde hier

om gemelt dat sie op onser
 lieue vrouwe niet assumpcio
 beide in oir gebet swaen ende
 swaecte ende vasten en een ie
 gelick van oir bat sine helich
 en sondlige der maget maria
 dat sie enich teyken belbesen.
 dat oir weder partie segege,
 als niet meer te lochenen ose
 vrou sie en swaer mit zuel en
 mit lichaen te hemel gervæn.
Wat meer. god vhoude hoer
 gebet en daer een iegelick van
 oer i syre camere i sy gebet
 lach. apēbaurde on sy helich.
Als sūt iohan baptyst en sūt
 iohan euāgelist. ende seiden.
God heft dij gebet vhouert.
 en nu segge wy v dat gi om
 osen wil niet meer en kist.
Wat wy inde hemel gelyck
 loē hebben. en daer mede swal
 te vrede syn. **E**n dat die glo
 riose moder xpi mit zuel en
 mit lyf te hemel is geuare.
 daer en sul geen kerste mij
 sche tswuel aen hebbe. **E**n
 dit reike sullen sie al hebben
 die v kēnen de ene wt v. die
 vā nature ongebaurt is. ma
 ke wy baerdich. en de anden
 die mael is geue wy dat hoeft
 vol haers. **E**n als dit geseit
 was vzbongē die helige. **E**n
 des merges toende sie oir sel
 ue den meisters ende de clercke

In een bevisige der künheit.
Het is mit vliete gescreuen
 hoe dat sunte thomas vā cā
 cellerich biscop en marteler
 vnaecht swart. ende hoe dat hie
 in swalslant quac in een clois
 ter vā sūte bñardus ourde pō
 tinaen geheut. ende hoe dat
 hie daer lāge tyt voende. **E**n
 wat dese helige biscop hare
 cleder naest sine lyne plach
 te drage. ende wat hie haes
 telick wt ingelant swart ver
 dreue. soe had hie geen tyt
 sich van sulke deden te besor
 gen. ende syn haren cleder
 wt lāger autheit omerde en
 van een yngē. en dat wt oir
 modicheit niemāt diet oen
 weder gemact hadde. en swol
 de apēbāen. soe ginc hie op
 ene dach achter dat choer sit
 ten o syn cleder weder te ma
 ken. en wat hie vā die wer
 niet en wiste. noch vsocht en
 had. soe was hie seer beguen
 en en wist niet wat hie begy
 ne solde. **E**n siet die conigij
 ne der werlt die dyt werck swal
 conde apēbaurde oen. **W**at als
 iheonung seit. die zoen d ma
 get die oir broit swal swynen
 kan sul ordelē ouer die ganze
 werlt. **S**ie gruere den biscop
 sie sterctene. sie nae vā syre
 hant dat hare deet. sie zat by

oen ende machten oen sy haren
cleet weder om heel. ende als
dat gedue was verzwar sie. en
die biscop kwert screide. ende
voer dat loen danctē hie hoit v
vōdende. En niet lage dar na
alst vrede i' ingelut was gellor
den. Want dese biscop ontbaden
en is weder o' tot sine stoel ge
come. En nae Kenich digen
quae tot oen eendecken mit sy
ne lant puesten. en heft besul
dicht ene capellae. die herlich
was vā leue. die anders geen
mysen dede. die vā der veyre
maget maia. Dese puester doe
hie noch te scole ginc en kade
hy niet geleert. en wat hie ons
vrou seer lief hadde. soe en mocht
thie die tyde niet vbeide. dat
hie meer hadde geleert. en liet
die scoel vare. ende want pue
ter op dat hy onser vrouwe
te bat mochte diene. en van
hoit d'gelix mys mochte lese.
Hy o' t'wende hie een seer soe
capel en een konige op sijn
selfs crue. en dar wōde hie
alleen mit ene clerck. en mit
ene knaep ende leyde een he
lich leue. Dese gaf veel almus
sen en beden veel en mit vō
derlyc deuocie plach hie ons
vrou te diene. Als die zaegen
die puesters die dar ontrent
woende bewende sie dat. Want

hie niet en leefde als sie leefden
ende dit was die zake dat sie
on besculdichde. Hy om want
hie geducht vōr de eers biscop
sint thomas. en dat hie an
ders geen mys en las dat vā
onser vrouwe heft hie geleden.
Doe vōdende dat den biscop
en leet mit on. mer hie en doest
niet mit oen dispefere. Want
hie soe Kenich geleert was.
en seide. My lieue brueder had
op mys te doe. soe lage dat gy
des werdich moete werde. Doe
want w'fijns die capellae en
quae tot sijre capellen daer
hie een zeer scoen beelt hadde
geset op sine altair vā onser
vrouwe. ende hie stont dar
voer dat beelt. en was seer be
droeft van hynē ende seide.
Du weetste wat moder ende
vrouwe der goderriehyt dat ic
om dy te diene edel brulofte
vsmade heb. kinder te derue
heb ic mi getroest. en en begeer
den anders niet daen altois
in uwe dienst te bliene. ende
siet dyt is mi benome. en dar
toe bin ic vstoten en w'fijns
gellorde. Hy om soe doet nu
dat dyre goderriehyt toe be
hoert op dat gy weder o' geeft
de dienst dien ic v'larē heb. of
werwaer ic sal dyt bedehure

vnielen dat ic getymert heb.
 ende dat seggende begoet hie dit
 altair daer hie oploende mit
 trane. En sonder merre soe
 atkonde oen die moder der go-
 dertienheit dair dat treit en
 seide. **K**reest sacht va sien
 en lbeest in vrede my alre
 lieffte. Gaet totte biscopen
 segt oen heymelic **O** heer die
 onbriet v die vrouwe dair mi
 die dy after dat chour dy hare
 cleder maecten i potimato
 dat cloyster. ende dyt othiedede
 op dat gi my lbeder ontbyndt
 daer gi mi in gebonde hebt. tot
 diet stemme **W**art die capellaen
 seer vberet. hie duncte ose vrou-
 lbe en haeste te biscop **W**uert.
En als oen zage die papē en
 die clerckē bestonde sie oen te
 bespottē. **W**at hie byne corten
 dagen va dan wfuys **W**as
 gegae. ende sie en lietes totten
 biscop niet ingae. **O**uer eenre
 vren leide oen een archydiake
 in totte biscop. **W**at hie oen kal-
 kenden. en **W**at hie oen zeer sacht
 screien. **E**n als oen die biscop
 sacht trouste oen die biscop
 guetelike en seide. **M**y alre
 lieffte brueder gy moet vdul-
 dich wese en onse gebade ge-
 horsa wese. ontbriet dy ict
 in noordrosten ulbes liefs dat

Wilich gern vullen. **M**er dat
 gy bidt en can ic mit geenre
 groeder consciēcie geden. **D**oe nae
 die capellaē de biscop op een
 zyde en seide oen als onse vrou-
 lbe oen hadde beualen. **A**ls die
 biscop dat hounde viel hie den
 capellaē te voere. hie gaf oen
 orlofen seide **W**at hie dair toe v
 mocht daer **W**ar hie toe bereit
Doe seide hie. ic heb genoch en
 touch mit vroude lbeder o thuis
 ende diende onser vrouwe soe
 veel te meer als hie dair toe in
 meer vbonde **W**as. **E**n onse
 vrou gaf oen sien en lbyt bi nae
 terse natuē. **W**at hie bouen
 mate heet van sien **W**as. op
 dat abocht der missen volcome-
 like laenden. en nochtat en dede
 hie nūmermeer mys dae van
 onser vrouwe. en niet lange
 daer nae **W**art sunt thomas
 vour screue martelzurt. **H**et
Was een swelre als ic heb gehout
 van ene pdiker die in hiet der
 ioden ouer strate plach te sin-
 gen. **D**ie ogevallige iode moet
 sich stame die seut dat xps lbt
 ioseph zaet gebaen is. en daer
 om grepe die ioden dat kynt
 op eenre nacht en **W**orchdent.
 en borget opte kerckhof ond
 ene zerk steen. **E**n alst dair
Was **W**orde socht die moder
 hie kynt her **W**art en der **W**art
 mit oure nabere. en sic quae

gaen ouer den kerchhof. en al hu
lende riep sie. **M**y alre lieffte
kint waer heb ic dy vlarē. waer
sal ic dy soeken. ende dit kynt
riep mit luder steinē van ond
de steen. **E**rubescat iudeus i
felix. **D**ie ogevallige iode moer
sich scame. **T**ot welker steinē
sie al vueret. **W**orde die oē soch
ten en sage al o en om. ende
ten lesten houde sie dat kynt
van onder de steen singe. ende
nemet leuadich en gesont dat
wt. **H**et was een monich ios
btus geheire in een cloyster do
lu geheiten i eare kercke vā
ofer lieuer vrouwe. dese mo
nich plach dagelyc vif psal
me te lesen. die begijne van
vif litterē die in dit word sy
maria. **v**oir die m las he ma
nificat. **v**oir die i ste a ad dñs
en tribularet. **v**oir die r petri
buc suo tuo tot adhesit. **v**oir
die i idutendo. **v**oir die a ad
te leuam. **E**n nae ele veers
las een aue maria. **v** sikel p
ptu. **c**ollect oede. **I**n i aer
one hen dusent hōdelt en ses
en tachtentich op sūte andries
dach stonde wt op te metten.
En als dñe labia mea apies
was geset. nae die suprior
een absconsi. en ginc dat chow
om. om te besien of daer ve
mat ontbrake. en hie en vant
sine vley schelike brueder niet.

Desen voerseide iosbtus ende hie
ginc oen zoekē in de doorniter
tot sine bed. **W**āt hie iuuentē
hadde gesien dat hie daer ginc
slaepen. **E**n hie vantte doer
en i sine mont een rypē rois
mit wtgespreide bladen. **I**n
sin oge tēbe en in syn oeren
tēbe rosen. ende in die rois die
i sine mont was. **W**as die
i ste litter vā onser vrouwe
nae. dat is die m. en dat i ste
vers van de psalm onagfiet
In die rois die wt sy rechter
ou ginc. **W**as die and litter
dat is die a. en dat vers vande
anden salm ad dñs. **I**n die dor
de rois die wt syn lochter ou
ginc. **W**as die derde litter dat is
die r. en dat derde vers rethue
In die vude rois die wt syn rech
ter ou ginc. **W**as die vude lit
ter dat is die i. en dat i ste vers
vā sijn ouertedo. **I**n die vifte
rois die wt lochter ou ginc.
Was die vifte litter dat is die
a. en dat i ste vers vā ad te le
uam. **D**oe worde sie alle ver
bōdert ende vueret vā myheit
sulkes miracels. en en dorste
nē niet aē taste. en seynden
hastelic enē bade aende arts
byscop vā barri. in welcs by
dom dat cloyster gelege was.
en ontbode oen daer. en liere
oen soe groten miracel sien.

Ende hie wart vroelic vten
 mirakel ende dācten en laef
 de gade zeer en sijn helige moe
 der. die daer eert. die ouer tru
 belike ende deuotelike diene.
 ende glorificirt die ouer glori
 ren. Dese biscop dede sijn biscop
 geswaet aē. en ginc mit sw
 keersen mit cruce en mit sw
 roebate. mit menichuoldich
 vā clerken en vā mouiken
 eerlike totten doode lichame.
 hie trad aē ende nae die rois
 vt sine monde ende die volch
 den on lichteliken. en die āder
 die inden oge ende iden oeren
 swāen vdoysden rechte voirt.
 ende vloze ouer scoente die sie
 te vore hadden. **M**er die rois
 die die erzbiscope sijn sinen
 mondt nae die behielt ouer groe
 heit ende ouer scoente. en hie be
 sloich die in een cristalle vaat.
 en sette se alsoe opt altair. en
 wort daer van allen mensche
 gesien in manir vā enē spi
 gel. ende hoe groet dat die gra
 tie ende die barmhertich der
 moder xpi is. mach mē daer
 apēbaelike sien. **E**n die bis
 cop begroef dat lithaē voer
 dat selue ofer vrouwe altair.
 en nae corten dagen bestonde
 daer miracule te gesieden.
En daer om is hie in een an
 der vaet geleit. en is mit ere

boue der eerden luden seluen
 altair geset. **E**nden lande vā
 brabant hebbe sijn gekent een
 wedue die zeer edel rijk ende
 kuyfch was. Dese had menich
 iare dat lanch ouel. en wart
 daer seer af gequeit. **D**ie socht
 vele boren mer sie en vant
 geen bate. **H**u om furde sie
 oer totter moder xpi mit trou
 we hten. en opten dach dat
 ons vrou te hemel voir gewel
 den sie grote steken i ouer zyde.
 en daer liep thans sijn etter
 en bloet. en veel clef steenkens
 vter voende. **E**nde siet een
 groet swāder alle die steenkens
 swāen vierkant. en roit sijn
 en sijn vā verbe en swā
 ren seer slecht. een deel van
 desen stenkens hebbe sijn ge
 hadt. ende die wōde hadde
 sijn gesien en hadden sijn van
 soempte swāge niet gelaten.
In lombardie in een stat
 trahu geheite in een cloister
 vander pdiker orde is dus da
 nige mirakel vāder moeder
 xpi geualle. **D**ie brueders vā
 die couent swāen seer deuot
 mit ouer prior tot ofer lieuer
 vrouwe. **D**ie swāen i ouer ge
 beden deuot. en duf i tranē
 ende in enē besoubede leue.
Ende het gewel dat een van
 de brueden bat in sijn gebet
 bleef. swāt al die anden en

wech ginge. soe bleef hie dach
dach en nacht after een i sij
gebet. **D**ese was o seer lieue vrou
we seer deuot. ende dur o ver
crech hie va ou een soederlige
troufuge. en het geboude dat hie
eens alle inder kercke bleef
en sach dattet altaw mit ge
noechlike licht wart outoge.
ende in dat licht opte altaw
apebaude die glouose maget
maria mit oere edelen kinde
in maniere van o sprekeliken
aefichten ende vorme. **E**nde
boue ou i sterre gelijc schee
ne soene vuerige cloete. **E**n
als dit die brueder sach wart
hie vueret ende hie merden
dattet bedrouch waer. al wast
zike dat hie in een teyke eens
wuerige visioes vabijne mit
wodeelike solaus en mitten
licht der vstatenisse waert
vuint. **E**n dur om seide hie
mit groter reuerencie en tranen
sijns hien. **O** gloiose moder en
vrou ic en bin niet werdich
alle te sie die dinge die ic sie.
Hur o bid ic dy sie di die wuer
achtige moder xpi als ic ge
uoel. soe apaubart o sen puer
en o sen couet te gader. die in
der waerhulke dieres syn.
ende sie syn ulker gracie seer
hete myres. **E**n als hie dyt
seide gaf daer toe cosent die

moeder der goedtlenht. ende
apebaude de ganze couent
na die maniere. en in die w
men als sie te vore hadde ge
duen. **E**nde siet lezer ee mi
tukel dat mye gehout en is.
Want die brueders seide die
dit zagen. dattet een beeldich
visioe was. **M**er wt graue
en onbescreue leden en wast
niet. ende wt allen gelijc
nisse neme. al en is sie niet
volmaect. dat lichaem scheen
dout seimich te wesen. en noch
tant gaf den ogen soe vol
maect ende soe boue gaende
vorm dat geen dinc genoch
liker en begripelijc de gesicht
sceen te wesen van sterflike
meschen. **E**n als dit die bru
ders zage warden sie dicker
dus te voren i oue gebeden.
en tranen. ende baden der goe
dertien moeder dat sie anders
kerf en dardeskerf de brue
den apebaude. en dat dur
om. oftet ten wsten mael du
uels bedrouch hadde gebeeft
dattet in de naem der heliger en
oerfseideder driuoldicht dour
der bruedere gebede worde vdr
uen. ende die moder xpi upen
baude alst gesent is t wuerf
den ganzen couent als te vore.
Dese dinge sin gesiet mit be
gin van der pdiker oude op dit

Die coningyne der barmherticheit
belyyden mit sulke sondlin
ge mirikel dat oer der p^dik⁹
oude waer gegeue. **E**n heb
inde lande van brabat een non
gesien vā sūte vⁿardus orde.
Dese was een woedyne geboren
en dat werc der glouoser moe
der xpi seer groetliker i deser.
Doe sie noch in oure olden huys
woende. en en was noch mer
vier iaer alt. begonde sie in oe
re syn te peynsen hoe dattet
bi quae. dat die ioede ioeden
hiete en die kerste kersten.
Wat die kerste en die ioeden
vā ene aeficht en vā eere
sprake ware. dat was woder
lic ondersceit. **E**n als sie my
nae seude der kersten naem
ginc ou bet ten hten dā der
ioeden naem. en sond'lige gem
houde sie onser vrouwe nae
maia noeme. als die kersten
onder een eysschede ofte 3 wo
re. **E**nde sie plach broit te ste
len van oure oldere tafel en
plach dat te bergen ende den
urme kersten heymelike te
geue. op dat sie int dancken
onser vrouwe nae maia mocht
horen. **I**ndesen vordende sie tot
tyt vā tyt en vberch dat soe
cloekelike dat geen vā oeren
olders op houre dochter gedach
te yet mocht merke of houe.

239

Ende het gebouwen dat ou
olders vā toelen tot loene i
brabat mit oure dochtere mit
ter woen quame. ende daer
gebouwent namaels dat sie
in eens eerbaen p^resters huys
quae mit anden kersten kin
den. en dese p^rester was heer
reyner gcheiten. **E**n als die
p^rester oure nae wist. ende
gemerct had dat sie gern en
ducke tot oen quae. v^raechde
hie hou ende seide. lieue michel
wilt dy kersten werde. **D**oe at
worde sie en seide iac us. alsoe
veer als gi mi leert watter
is kersten te werden. **D**oe ver
blide sich zeer die p^rester die
helige mā en geuolde wat
goets van ouren geest. dat
oure toecomede was. **E**n hie
begonde oure vā begyn d' werke
die scriften te bedude. dou die
welke die geloif xpi of xpus
seluer mocht werde betekent
of mocht werden te vstaen te
geue. **E**nde die bedudingen
onthult michel soe vast. doe
sie seuedehalf iaer alt was
ende vstont die soe wal. **D**ur
ondersceit des geestes. dat die
p^rester zelde een ding t^lbe
werf dorste seggen. **D**ese leuige
duede omtrent anderhalf
iaer. ende dat dervike plach
tot oen heymelic te comen. **A**l

2
hie se plach te leren. En siet
een groet mirakel. Rachel en
mocht niet zat of niet muede
worden. mit woert gades te ho
ren. en nochtat wart heer ro
ner die priester en martha sij
maget die een helich en een
wis wis dus die muede al
pduete ou die een voor en die
ander nae wat meer. Echius
als ou olders in oure dochtere
ou gedachte bestonde te mer
ken. soe vngaderde sie veel ioe
de tname ende die gauē rait
dat me ou dochter van loene
ouer rym seynde. en dat men
oer daer ene man gme dat
die tot ou scarpelich saege. En
als dat dat derntke vnaem.
gaf sijn mit tname de priester
te vstaen. en seide en grep hie
se niet op dier nacht en maer
tense kersten. soe wuer sie elke
lic blaren en cofuys. En als
dat die priester houde gebort
hy hore dat sie tot die wtganc
des morges vax quae. En
sie seide dat sy doen solde. En
des auets seide sie tot oue mo
der. Moder desen nacht wil
ic by mi selue liggē. en dat
hilt die moeder voer eens krs
seggē. ende tenersten en wol
de sie dat niet vhangē. ma
nae cofentude sijn. ende liet

ou dochter ten voete crnde op
een oekussen slapen. Ende
als Rachel totten morgē toe
lach ende des mit al hadde v
geten dat sie den priester des
auents hadde gelaest. stont
bi ou die yglorose moder xpi
maria in een wyt habijt. die
witter was daen suce en boer
ou een witten roede die sie dro
ich en seide. Stant op kathe
rina en gript aen den wesch
wat gy hebt veer te gae. en
als dat onse vrouwe ou seide.
Rachel meynde die roede te gri
pen. ende viel vande bedt en
wart ropede. En wt die ropē
wart ou moder wacker. en
vragden ou die zake oue roe
pens. en die dochter vbergh
dat ende ou moder wart be
der om ontslaep. En Rachel
stont op en ginc totte vorsei
de wtganc. en vant daer te
hans den priester. En hie nae
sie blidelike tot sich en quae
mit oer tot een nonne cloister.
en is parthū dominariū ge
heite. en is van loene ander
half myl gelegē. ende doopte
sie daer mit groter blyscap
pen. En hie hiet sie katherij
als sie te voere was geheiten.
vā oser vrouwe. En sonder
merre als hore vader houden
ende ou vriende wat gesiet

Was. worden sie zeer rouwlich
en arbeide zeer by de h'toghe
wa' brabat ende by de bystop
van ludik. ende ten lesten by
honorium den paens wa' romē.
ende gaue veel geldes ende
bolden vberue. dat ou' ou'
dochter weder worde gegeue.
soe lage bi ou' te wesen dat sie
tself iur alt wau. en wart
zake dat sie daer inder geloue
bleef die sie had aegenomen.
soe solde me' sie den kerste ge
ue. En dit deden sie daer om
wat sie meyden dat sie se daer
en bynen tot oere geloue solde
brenge. Ende leide grote dor
tours en meysters name dat
gelt ende zage dou' ou' vinger
En hi om was die voutre
ue priester zeer begae. en riep
allec mit veel tranē xps en
sijn moeder aen. die dit gelkent
had. Giet wonder en me' ge
hout tot in desen dage. dat
derntke bat de priester. dat
hie hoer leide tot allen steden
ende tot alle gerichtē daer sy
gedaecht wart. en seide die
richters by aueture sullen
dou' my kintshheit gebuycht
werde en bewert. En het is
gesciet als sie begeerde ende
seide. wat openē dach als sie
te luyck quae voert volck en
die clerckē en voer die outeste

240 58
vander stut. v' scemde sie daer
meniger hande voutsprekerē.
mit soe waurachtiger en vol
statastiger redene. dat men
die stemen der huylder ender
ropender der voutspreu' aduo
caten mit tranen ouindē wō
der scerpēde i' sūte lātrechē
kerck dat voer van dan was
bestedelike mochte hore. soe
dat sie alle apenbar seiden.
en sagen. dat die wisheit des
godlike geests i' die clerne kint
heit soe werite. Hi om hielt
die kuf des rechts op. en tbe
iaer daer nae soe is een ander
vondt om ou' te bedrige geue
den. Het was een iogelinc vā
bouen gaender formen ende
was een iode. ende was daer
toe gehuert dat hie totte vout
scruē cloyster quae daer dat
deerntke een non in was. en
mit gebienden moede ontfic
hie daer die doep. En hie arbe
de seer dat hie mit ou' als mit
sijre nichtē hadde o' lerige wil
mofte spreke. wat hie seide
dat sijre nichtē wōrd. oen bet
gaen te hren. Mer sie als sie
mi namaels seide. vernaem
wal van bynen. dat die iogelinc
gevinst totte geloue was come.
En daer om en mochtme' sy
daer niet toe brenge noch mit
beden noch mit loen. noch mit
enige geboit d' gehoursamheit

Dat sie een woert den vrouwscue
wogelinc hadde gesproken. Doe
dat die ioden siege liete sic ou
mit gemak. en die wogelinc
wart weder een iode als te voert.
Dese non hebbe by namaels
soe groet gesien inder ginc
gods dat ges dinc clere noch
seente en mocht wesen. Ende
als der edelie nonen olders of
mage mit groter houerdie qua
men ou dochten of ou nichten
te sien. soe quae dese katheryn
voert oser lieuer vrouwe bect.
ende mit ene behagelike aen
sicht sprac sie en seide. Ons
ander susten die none hebben
solais ende blytscap van oere
moeden ende vruende. Mer is
arme en oerberdige wiese coem
tot vrouwe mit betruiben.
als tot myre nichten. en syt
nu nu allec solais en een troyst.
Ende wie mach swiele die
sy die moeder der godtichheit
niet en troysten. Wat vrouwe
ten betynt dy niet dy vleisch
ende dy bloit te vsmaden. va
welcs geslecht gy als een roes
wande dornen en als een lelie
voten distelen syt gebaren. ¶
Het was in dypflant een no
ne cloyster dat in een orloge
vnielt wart. en als dat godes
tuert was. mosten die none
tot oure oldere huys trecken.
Ende onder dese none was

een non agnes geheute. ende
was woderlike scoen va licha
en als dese tot oure vader qua
die een ridder was vtrachten
ou ou vader. ende maecte se
mit kynde. ende als sie dat
kint ter werlt solden brengen.
liep sie wat sie zeer begaen
was i een wildernisse. en als
sie dat kint gebaert hadde.
was die duuel daer in monich
gelbys. en seide dat hie hore
neue wart. en dat hie ou dinge
wat wist daer sie lach en hul
den. en seer was bedroeft ende
seide wirt aldus. O du my lie
ue nicht op dat gy dou dese ge
bourte mit dyne vader en mit
dine vruende niet vscemt en
werdt. soe werpt i desen naes
ten pou dat kint. wat bliuet
te lyue het moet wt comen.
Doe was die moeder mit allen
seer begaen. ende nae tranen en
drofnisse vswam sie die seente.
en verdructe dat kint in de pou.
En thans wat sie boue mate
droef was. seide tot ou die du
uel. Ondu osalichste ond alle
wue. wat suldy nu begyne.
het is beter dat gy sonder dyn
scaende en sonder dyre vruende
scaende ende sond meerre peri
kel des doots tege mi v bicht
doet. en v seue in dit water v

Dinct. Ende als die moeder
 houden. Want sie vuerert. en
 riep die gloriose moder xpi aē
 tegē den duuel. dat sie oue wōl
 de helpen. En thans sach sie
 dat die duuel mit roeck ende
 mit leliken stanc vō swanc. en
 thans lachden sie der moder
 ende want in oere gebede en i
 oere trane tot ene betere haep
 gesteret. Doe ginc sie i die naes
 te stat die dūe by gelege was.
 en want daer van cenre eersu
 me vrouwe geherbercht. ende
 die vrou halp oue in cenre iody
 ne huys die zara was gehente.
 dat sie oue kint solde soeke. En
 woende vif i aer lanck mitten
 iodyne i soe grote roue oue
 hten. dat me sie selde of nūmer
 meer en sach lachen. Alle weke
 wāsten sie t wēberf i wāter en
 i broit. ende byne diet tyt soe
 p dichten sie oere vrouwe der ioe
 dyne die geloue xpi. ende vā
 der godertrecht en goetheit
 syre moder. Want sie wif ende
 gespreech was. en hōe wōde
 ginge allenske der iodynen
 ten hten. En dōu oue vman
 ge leerde sie oue pz wt en oue
 uue maia ende riep dūgelix
 xpi ende sy moder uen. En
 nae geboude dat dese vrouster
 oue bichte enen brueder vāder

prediker oude. coraet gehente.
 Ende hie zeynde sie totten
 paens. en als sie absoluert
 was ende weder om te lande
 was come. haesten sie die ioe
 dyne oue vrouwe te sien. En
 die iodyne of fīnc sie blidel
 ke. en bat se hōe dat sie op
 oue bedde ginc liggē rusten.
 Ende als des auonts die iode
 thuyt quae. ende bekāde dat
 sy die vrouster was want hie
 zeer ginn. Want hie meyde dat
 sie syn vif beheert had. en sei
 de. Giet dese beduchster is hu
 qualike come. ic sal sie nu doo
 den. en thans touch hie syn
 mes wt. en gaf oue drie wōde
 omtrent by oue hert of int hert
 dūer sie lach en sliep. En als
 dat die iodyne sach want sie
 vuerert sie liep in oue slaep ca
 mer en slout die toe. ende als
 midder nacht was wōden
 v gādende die iode under iode
 die oen naest woende. en sy
 ginge in oue kerck en die ioe
 dyne want nae veel scryes
 ontlaep. ende sie sach i oue
 sliep die gloriose moder xpi
 mit tēbe mechde totten dōde
 wif igne. en wt drie bussche
 die sie droge sulde sie oue wō
 de. ende maecte sie gesont. Giet
 ue leser ende hebt wōder
 vanden miracel. Die iode

quae smerges thuyt en endat
dat doode wif niet. ende mey
de dat syn huyt srou dat doode
lycha hadde begrave. en dat
wif merden deis gelick van
oere man. ende dur o en vrach
de die een de anden niet nae ou.
En licht vutich dage daer nae
quae daer een veeint wif. en
gruete die iodyne en oue ma
van agnese wege ende ginc
striken. Doe seide die iode tot
sine wue. wat yt leeft sie
noch. en doode ic sie niet. Doe
seide tot een sij wif. frustus
die heer is mechtich dat hie
sie ou doot v'becke mach. Doe
seide die iode dat is dur my
altoes heuet voer gegruelt.
dat sie dy v'lerden solde. ende
thans dat seggede greep hie
syn wif ende besloit sie t'be
iaer lanck in een slaepcamer.
Dair nae geboude dat dese
iode een stuck weges buten
touch. ende dat wif quae wt
mit t'be cley kindere. en dat
dorde droich sie. noch i oeren
bupf. ende liep ter kercke
wart. ende of sine die doep mit
blytsappe der gelouig me
schen. die ou w'at amde als
een rike en een eersame vrou
we. Deser syn geuolcht t'be
soen iogelige en een dochter.
ende hebben mit blytscappen

Die geloue ofpinge. Ende
voer seide iodyne woende mit
oere kinden nae der doepen
int bydo van colen. en wart
geheue geertruyt. En sie vat
agnesen die w'luceer ou v'oud
ster was dur w'one. ende
dese agnese v'blide sich on
spreekelike seer va oue beken
ge. Doe vrachde dese geertruyt
agnesen. hoe sie weder leuen
dich waer gelorde. doe wart
sie mit w'onder lachende ende
seide. hoe soud ic werde ver
leert daer ic niet en bin gesto
ue. Doe v'w'oderde sich geer
truyt en seide. w'ou waer ic
sach dat v' my man die von
de stach mit sine met i din
hert. Doe seide agnese. die al
mechtige xpus weert w'ael
dat mi docht dat mi dat ge
dromt waer. ende smerges
waer ic of sach de toren d'yns
mans of ic daer waer geble
ue. ende dur o ginc ic hey
melike striken. En sonder
merren greep geertruyt ag
nese cleet o'trent oue hals
en scoude dat mit oere hare
cleet dat sie op h'ou v'leisch
droig. tot middel van oere
borsten. ende vant v'p'bau
lyclauwe van due w'ode. dese
dinge syn v'hondicht de eres

byscop van coelen vā heer cō-
 tract. Ende dese agnees is ge-
 storue in groter peitencie. en
 i herte houts grests. En dyt
 geuel int iaer ons here duset
 tēse hondert en vifenviftich.
 dat is dat agnees vande iode
 gedodt wart. en dou die glori-
 ose moder xpi en maget ver-
 beet wart. **M**er geertryt die
 leeft noch en is mit groter
 heite der gelouē ontstehē. **H**
 ier om want by van de ioden
 hebbe gesproken. soe wil ic
 een seer soen mirakel vtelle.
 dat int tegelbordige ier ~~dat~~
~~is int tegelbordige ier~~ dusent
 tbehodert en eenenviftich is
 geseiet. in eene stat in durt
 lant porcheim geheite. Ende
 het geboude dat durt woende
 een zeer bose quene die de iode
 zeer vrienlic was. en vwoest de
 iode vuiscreue een deerniken
 vā zeue iaen. dat een bezeke
 was sonder vader en moder.
 op dat sie dat kynt mochten
 dode. Die ioden namē dit deri-
 ken ende leyde sie op voel pur
 slaepplake. en stopte ou hoen
 mont. en woude sy en sueden
 sie vā leden tot lede. ende mit
 grote arbeit dructen sie wt dat
 bloet. en oftinge dat vlitelike
 i die slaepplake. Ende als dit
 derntke wt desen tormete was

gestorue. lvope die iode dat
 lichaē in een lopēde water. dat
 vou die stat bi hene loept. en
 leyden op hout ene hoep steens.
 Op den daerde of opte vuden
 dach wart sie vande van den
 vishers. wat sie hou een hat
 had wt gerat ten hemel wart.
 en sie wart in die stat gedra-
 gen. en dat volc wart vneert
 ende riep. dat die bose ioden
 dat hadden gedue. En met
 veer van dien was die greue
 van baden. die thans als hie
 dat houde quae totte lichaē.
 en thans richten sich op dit
 lichaē en reekten sy hande wt
 totte price. als oftet vnaech
 eyschede syne blouts. of bi auē-
 ture berinhticheit en otring
 eene haluer vren ginet wēd
 opten rug ligge als te boere.
 Doe worden die bose iode durt
 toe gebracht en thans ofspro-
 ge alle die woude des lichaes.
 ende in getuychnisse eens bo-
 sen doods goten sie wt ou deel
 blouts. **T**hans wart dat volc
 ropende totte hemel. en in
 dat te wreke wart gemouft.
 En wt zomige vmoede wart
 die alde quene geuāgen. ende
 vbonē sondlige wat ou ion-
 ge dochter dat vout seide. wat
 van ene kynde en van enen
 droncke mēsche vneemt men

Die bucheit. Ende die ioden
syn genage die hou bosc hande
in dit deentke hadden gese
ken. sie sien gerudet en gelan
ge mitter quene. en tse wt ou
doden ou selue. Dyt seide ons
tse pdifers brueder rener en
brueder gielis. die indie stat wa
ren des donredages dier nae
alst was geseit. Hier om laet
ons sien waer d' dat die ioden
nae oure gelboente i' elc lande
dier sy in woene kerste blout
storten. wat het is zekerlic be
uonde dat sie alle mer in elcke
lant het lot werpen. welke stat
den anden steden kersten blout
sul leuen. Want w' weten
vten euageli dat pilatus syn
hande wiesche en seide. Ic bin
reyn vande blode des recht
werdige mans. De riepe die
iode ende seide. Sin blout toe
op onsen op ose kinde. op dit
voert seit de helige leere augus
tinus in een sermoe dat begint
In cruce. het scynt dat vter ma
ledyrie der oldere dat blout noch
loeft in de kinden op dat dit
bose kynt soe werde gequele
hent dattet sich sculdich kent
des blouts xpi ende mach ge
nesen. Hier om hebt u gehout
dat een schul geleert iode. die
tot onser geloue bekert was
binen onsen tyde seide. dat
een iode was die onder de iode

als een pheet was. en als de
se lach en sterf. pphetude hie
vande ioden seggede. Ic seg
ge v vourbaer dat gy va dier
scemelic pine des bloots die
gy lydt niet en moget genesen
dne mit kerste bloet. Ende
datbord name die blinde en
die bosc iode van sine mont.
en brachte op datme in elcke
lant en alle ier alst geseit
is. kersten blout sul storten.
op dat sie genesen. En hie sei
de vout dat sie dat qualike v
stonde wat bi dit kerste blout
is allec te vstaen dat blout xpi.
dat dagelyc in heil der sunder
gestout wort in de altair. wat
thans als sie dat blout xpi mit
geloue offangen. soe werde sie
van oure vaderlic maledyrie
vloist. Ic heb hore seggen
ende ic hebt gelesen dat i' nor
madien een zeer bosc ma was
in syre tyt. dese roefde ende
morde en sie vande cregge
on eens en sloge on dat hoeft
af ende dodene. Ende die bloet
des lichaes bleef daer liggen
ende dat hoeft wertelide neder
int dail vuerlike ropede dour
dese borde. heilige maria ver
leynt waringe bicht. En als
dat hoeft aldus menige vre
lane riep. liep een van sinen
viande int dorp om de pape.
Die preester quae mer hie en

Doest bi dat hoeft niet comen.
 het hoeft en worde den lichaem
 vsacmet. En als dat gedaen
 was ginc die priester sutt. en
 houde thoest syn bicht spre
 ken. en int crinde vander bich
 ten vragede oen die priester seg
 gende. Ic vrbonder mi int mi
 tuzel dat indy gescriet bouen
 alle miracel dat ic ic gehoude
 Doe seude hie die zake des mi
 tuzels is dese. Doe ic noch een
 vogelinc was houde ic segge.
 dat soe wie de woensdach of
 de zaterdach inder ere der glo
 rioser maget marie vasten.
 die solde warige bicht hebbe
 eer hie storf. dou bede der mo
 der xpi. En dier nae heb ic
 i al my sondige leue lanc. dy
 voer streue vasten gehouiden.
 anders en heb ic niet guets
 gedaen. Als die die priester hou
 den vrbonderde on dat. en als
 hie on had absoluit. gaf die
 dode sine geest. Mer merct le
 ser dat nochtat die moder gods
 niet dier in en is vrbonde. mer
 sie belbees dur in wat si doet
 dou die gee die ou eren. Ic
 lbeet nochtat vorebaer dat
 dit voer streue vasten in veel
 in schen heft gedegge. soe dat
 sie int crinde ons leues warige
 rou en warige bicht dur mit
 hebbe vrboruk. En durt slat
 omeret die uare ons hen duset

tbehodert en neghentvintich
 op ofer lieue vrouwe hemel
 vaert dach. Wat een pdiker ge
 seint dat hie op een stat solde
 pdike. ende hie was geestelick
 en vuerich van leue. Hie quae
 smorges totter muere die tus
 sthe syn cloyster ende dier stue
 liep. ende hie en want niemant
 die oen ou hadde geset. als hie
 dur gelboenlic was. Doe was
 hie zeer begue wat die tyt na
 kede dat hie solde pdike. ende
 dau en was geen brug daer
 me ou gaen mocht. wat die ri
 uer seer gelassen was. en
 die oener bedect was. Doe crech
 hie i syn hert een goet betrou
 we tot xpi en in syn moeder.
 hie beden sich deuotelike en
 spreide syn cap opter vloet.
 hie slouch daer een cruys ou.
 en ginc op sitten en mit
 droege voete quae hie ouer.
 Mer die ander bruder syn ge
 sel vrboderde sich des. hie en
 doest niet volgen. hie vrbuch
 tent sciep lange daer nae en
 volchde sine gesel. Ende ser
 seluer manue was een brue
 der vande selus orde die seer
 deuot en goit was. Dese wot
 de vuen i engelat ende burde
 scipper inder hauk. dat hie oen
 en sine gesel om gades wil
 mit i engelat wurde. Mer
 die scipper en ontsach noch

god noch oen mee hie touch dat
zeil op ende voor vande lande.
Doe was die brueder seer begaet
Wat oen noitzaeke dur to dro
gen. hie beden sich mit tranen
en mit trulber hten vmaende
hie sine gesel dat hie oen volch
de. ende ginc dor die diepe on
de des meers. en maecte alleen
nat die oerfte van sine voete.
Ende sonder meeren sach die
sciepmā om en wart vueret.
hie kuden syn sciepon ende
nae haestelike die brueders
dur in. Ic heb ene gelouge
mā gekent die desen brueder
indie vloede sach waden. en
hie vtelden mi dit mit tranen.
Het is een cloyster van sine
benedus orde sonni gheheten.
en is seer edel en rijck. en het
geboude dat die hemel bedect
wart mit wolke en drevgede
een seer swaer tepest. of on
bedder. indie locht tmake die
ou gesiet is. Doe begondet dit
die locht te bliuue en te weer
liken. En als dat die monike
sagen liepe sie haestelike ter
kercke. en alst couent int cou
vsumet was zage sie datter
ganze lant en sond'lige ou
cloyster in een groet perikel
was. Sy begonde mit ludet
stemē te singe Salue regna
misdie. en als sie quamen
tot dier stat der antifonen

Sya ergo aduocata nra quae
telians een crachtich wint
bet besten. en vmeelde mit al
mit ene vuerlike donre slach
alle die glase vinsten van
dier kercke. soe datter scheen
dat die zeer sterke kercke ter
eerden viel. En thans als dat
helige couent sach dat sie soe
zeer gevreesst waren. burch de
sy hore knien ende songe die
woude der antifone. Et ihesu
die gebenedide vrucht dyns
buchs toent ons goedertiten
nae deser ellernde. En thans
soe kude sich om dat crucifix
rest wart mitte aeficht. dat
te vore syn aeficht had west
wart. En als mi van de mo
nike geset is tegē mituer d'
mulige loect op sin oge en te
hans vginde dat onbedder.
Het is een brueder vande predi
ker orde walter van meysen
berch geheite. en is een edel en
geestelic goedtiten man. Dese
gaf ouer syn anonies prauē
de te trier. en syn andere gro
te bouwbige. en tot sine seftie
iaen ginc hie int pdiker orde
ende vordede soe seer in konste
en in geestelic leue. dat hie
in veel wueten puor was. en
een groit leysmeyster ider orde.
Dese wart van ene prins des
kerkerdos zeer gebede. dat hie
tot oen quae. om oen tot syre

salicheit te raden. en dat hie sy
 bicht solde hoere. en als hie dur
 come was doe genuelt des nach
 tes tevoere doe hie des anderen
 dages de prins solde houere. dat
 hie mit mi in een slaepcamer
 lach inde huyze. En int lboest
 vander nacht begonde hie lude
 te roepe. recht of on dat i sinen
 slaep genuel vndcus ihs fructus
 vetrus tui. en als ic dat houde.
 had ic woder en blytscap tsa
 me. Des moorges vrachden ic on
 wat oen soe zeer ropede gedrot
 waer. En hie at wode mi seg
 gende. Ic heb seide hie menich
 iaer lant. i gelboete gehadt.
 dat ic i die engelsche groet ihs
 noe seggede. Et ihs vndcus
 fructus vetrus tui. Nu om ist
 gesiet in deser nacht dat die
 vuant des meschelijce geslechtes
 bewerde des princen heil. de us
 huede sal houren mi woelde
 lborgen. ende ic wart vneert
 ende riep als gy hebt gehout
 Ende dat seggede vtelde hie
 mi dit. Nu genuel eens doe us
 des greuen dochter va viana be
 keert had. en i sune bhardus or
 de gebracht had. en sic vande
 bosen geesten seer beaert wart
 dat ic den duuel aen oure rech
 ter ziede sach staen. en wolve sy
 mit macht tot sich trecken.
 en ic stot ne die ander zyde en
 touch tege oen. Mer wat hie

sterker was die us. riep us
 mit luder steme dattet alle
 die bruedere houden. die bi mi
 walen seggede. vndcus ihs
 fructus vetrus tui. en thans wart
 die ioge maget vloyst. en bleef
 indie oude. ende vordende so seer
 dat sie abdiffe wart en een wif
 terijne des meechdelike cloyster.
Nu vtelde een brueder va
 der pdiker orde die seer wart
 achtich was een miracel van
 oser lieuer vrouwe. Het was
 een man die tot gode veel ia
 ren deuot was. en ginc in
 sune bhardus orde. in welc ou
 de hie sage tyt helichlike leef
 de. en oumids beaerige des du
 uels viel hie ten lesten i een
 re sonde en scadalizurde veel
 mysthen. en daer o wart hie
 zwaerlike gequelt i sy oude.
 als die die gewoet af is. en
 quae oumids buterre penitencie
 tot bekene. en gaf sich totter
 moder xpi mit al in sine gebe
 den en tranen. En als hie la
 ge tyt gelbeent had was hie
 ten lesten i syn gebet op enen
 dach. ende wart gegrepe wt
 sich selue. en hie sach die glo
 riose maget en in oure aern
 als een swyke kint. dat boue
 alle dinc zeer scoen was. En
 wat hie sach dat die moeder oer
 ren soen voer on bat. bat hie
 dat hie van syre sunde en van

sinen v'daet dat hie hadde. Soz
de v'louft. ende tot ene andere
behachliker leue quae. **O**uer
ebant dat kint als beygerede
syn aensicht van oen keerden. soe
nae die moder dat hynt in oere
anden arm op dat sie soe veel
te bet ou godertien aensicht
tege syn aensicht mocht sette.
Ende duch soe vande ene arm
opten anden arm setten. **W**at
hie alle mael syn aensithyn o
keerden. ten lesten v'ban die
moder inde zoen nae veel soz
telens. en macten syn aensicht
bermytich soe dat hie de mis
sche syn funde v'gaf. en sette
ne inden staet daer hie te w
ten in was. **Dat negen en t'bi**

Heelheit is alle. **tuchste ca**
den byen en eene mee
chdelike lichaer. **W**e
romen was een helige maget
ende was iulielina geheite. de
se was des alre edelste en alre
rixste greue van apulie suster.
ende was boue gaende van
Bisheit ende van scoente. **E**n
wat ou oer brueder ene man
bolde greue. soe toth sy mans
eleider aen. en liep heymelich
elbech. **D**oe schieten die greue
ou brueder bade ouer alle be
ge. ende hie volthde sy selue
nae ouer den bech daer sy he
nen liep. **E**n wat syn suster
sach dat sie niet en mocht on

whien. liep sie ter zee wart ae.
die vou ou lach. sie zegede sich
mitte helige cruyss. ende sprac
v' eenre hoger steenrudze i
die zee. **E**n als dat ou brueder
sach. wat hie huylede. ende
riep vader steenrudze synre
suster toe en seide. **G**an alre
lieffste suster comt weder om
tot mi. ic sul v sticht te een seer
ryck cloyster. daer gi gade al
leen nae usse wat in moget
diene. **E**n syn ropige en vol
de syn suster niet horen. en
streec deer ouer dat meer en
bech. **E**n siet die grote cracht
des godlike mirakels. sie en
woude niet z'keme alst geen
wonder en was. sie bounden
ou oge op en ou hane te he
mel wart. en ginc ouer die
diepe see. als ouer een drooch
lant. **E**n als sie daer was ou
gegae quae sie inder wilder
nisse van grecke lant. ende
diende daer ene helige here
myt. in mans habijt. op dat
sie een geestelike manir van
leue mochte leren. **E**n dar
nae vreesde sie die cloecheit
en die scalcheit des duuels.
op dat hie hou niet en apen
baurde dat sy een wif waer.
wat sie sach dat ou die here
mit lieuer crech dae te vore.
en daer ondolde sie op geere

ziden des meers, ende quac in
 die naeste bosschen va' acilien
 en tynerde daur een herten.
 mit hulpe eens getrouwen
 mans op ene boem, en scuyt
 de daur neghe iaer langh, ende
 die man gaf ou om gude wil
 daur sie af loefden, soe dat sie
 om etes wil vijn den boe niet
 en drift chyme. **D**aur nae quac
 sie oumids den helige gheest
 te romē, en straffen konlike
 inoentiu den doude paens va'
 dien naem, mitter clergye en
 mitten vole vader stat. **D**yt
 lbas in dier lager tyt oue cost
 due lberf in die lbeck pluch
 sie anders niet dien lbaer en
 broit tete, ende sliep sonder e
 nige oukussen, optie blou eer
 de. **D**ie vriescreue dochter
 des greue va' vyent die l
 bat af hebben geseit lbas
 des heysers nicht va' romē,
 en was des pūten suster va'
 uchuen, dese lbaer bereidt
 van oue alden ende va' oue
 vriende tot zeer edele brulof
 ten, op dat doue oue oue gebou
 te worde vheue. **O**uer dese
 dacht anders ende bat oue
 moeder dat sie wolde gaen
 mit oue om die susten te visi
 tien die daur voende. **E**n als
 sie daur lbaen come als oue
 moder mit oere riddē ende

mit oeren gesien, anders on
 ledich lbas, ginc oue dochter
 als sie die heymelic te voren
 had ordinet int capitel huys
 daer die susten v'gudert lbaen
 ende geluefden veruicht, ende
 ontfinc oere habyt en sie be
 gun uest dat respōsorū regni
 mudi te singe, en dat v'volch
 de dat couet mit blider stemē.
Ende als oue moder de v'roli
 ken sancz houden, lbaer sie
 v'bbodert, sie seynde ene bore
 der lbaers om te besien lbaer
 daur lbaer, die bade bracht oue
 en antbord als dat die helige
 iolenda mit den helige habyt
 geciert lbaer. **E**n als die mo
 der houde lbaer sie v'ueert,
 sy liep toe mit ene rasende sie
 sie greep oue dochter, sy o'bbi
 de die stede, en nae oue dochter
 nae sich, sy bracht sie int pa
 lays van viena, en dede sie
 seer nauwe v'bbāen. **E**nde siet
 hoe iolenda v'bboue heft, sie
 en wolde anders noch eten
 noch drucken dae als oue regel
 inhiet, en daer en mochtme
 sie niet ouer bregen. **E**n die
 ander statute oue orde daer
 me oue niet hynderluch in en
 kond gelbesen, hielt sie seer
 lbaerlic. **S**ie togen oue oue
 orde habyt wt mit macht,
 ende dede oue aen geberade
 cleder. **L**baer die meechdelike see
 melheit en mocht niet naer

bliue. **W**at vtreck ic mi wor-
de. sic wort becaert dou' biscop-
pen dou' abden. van platen
die vā andē ordene wālen. die
nōnen en monike die vā eere
andere professie wālen. Ende
nochtat en mocht mē sie by
nē die waer ter werlt niet be-
gen. of ten mysten dat sie in
een slapper orde wāer gegāe.
Wat sie vāt wōrde sich mit dē
apostels wōrde en seide. **I**n
dier wyge dier ic in gerope
bin wā ic ter doot toe in bliue
Hir om lieten ou' ou' alders en
ou' vrent af. Want sie saghe
dat sie te vgefs arbeide. ende
liete sie gāen tot dier stat. dā
sie sy wāt hadden genomen.
Dā sie sy soe helichlike leeft
dat ou' geen werdicheit der
dochden en scyt te ontbreken.
Wij hebbe' oic gesie lodes-
chis dochter conics vā vran-
tych dese was lodeschies suster
conics van vranich. die salich-
lic te hant regnert. Dese was
coenact des keisers zoen vā
romē tot eere bruyt geticht.
mer sie vcoes Reynicht een
maget te bliue. Dese is soe seer
alleen mit gode becomert. dat
sie mitter werlt niet met alle
en heft te doen. **M**er ou' broder
die deuote conic lodeschich heft
die meechdelike reynicht soe
leef dat hie te parys heuet ver-
gadert een grote saer van be-

ghyne. **D**at darrichste capitel
Die bren en megen niet
okusschelijke tsame. nach
i wulluste en warden
sie niet ontbonde. **S**ie heft
wyschelijke en wāt die wōrde
vseide. Wat al is die meynige
der okuytheit mā en wāt na-
tuerlic. mē mach sie nochtat
in hoirdom of in ou' spel be-
driue. **M**er die obindige der
wullusten bereket die okuyf-
heit tege' der nature. **I**ch
heb menich waer lande biscops
macht gehad. i den bysdom
vā camerich. i bicht te horen.
En op een tyt quae' een vrou-
tot mi en heft ou' gebicht
mit grote trouwe en scempte
dat sie gelboelic was die sin-
de tege' die natuer te doe. ende
als sy eens op ou' bedde lach
ende die sonde volbracht. hou-
den sie de duuel tussche' ou'
ende die wāt al scaterede we-
pen si. si. si. dā hie sine torn
i gūf te vstaen. en wāt dier
stemmen wāt dat wāt wōf
ende quae' opter seluer vren
tot mi geloepe. en nae der
bichte en absolucie dede sie
bittere penitencie. dā ic ou' sette.
Omtret van dier tyt heb
ic noch een ander gehouet. dit
wāt was ou' inder gelboente
vā deser sonde. en als sie een
ouledich was. i deser sonden

Houdt sie den duuel seggende
 Oet ogevallige dat gi doet.
 Wat bynne corter tyt salt v
 al geloet werde. En niet
 lage daer nae heft sich dat
 byf gebicht. ende heft die
 sinde gelaten. en wt groten
 angst sterf sie. en dat sie hier
 ider penitencie niet en hefft
 volbracht. dat moet sie nu
 zwaerlike mit vegeveer ont
 gelden. **H**et was een alt
 boes by richarda geheiten.
 dese plach dese sinde te doe.
 als ic inder waerheit heb ver
 nome. dese was menich iaer
 in een cloyster. mer in een gres
 telic en in een dochter leuen
 en heft sie niet mit alle ge
 bordert. ende is soe veel ar
 ger geborden als sie een ha
 lich leue had belaeft. **V**en
 te is sy gestorue en is begri
 ue int cloyster. En sond mer
 ren des iesten nachts daer na
 wart daer een zwarte soch
 mit seue zwarte zoch ver
 ke apēbaelike int cloyster
 gesien. Dese soch groef der al
 der quenen lichaē vter eende
 en sverdet of salichlike al te
 sturken. ende sie toucht ouder
 me al dat cloyster om ende
 ritte die tot stucke. En als
 dat gesiet was vzwanc die
 soch mit ouer ionge. en liet

after stickende voetschape. En
 tis te mercke en te vlbondere
 dat sommige nonne die va dien
 cloyster die soch mit ouer ver
 ken niet gesien en conde. mer
 hoo croche horden sie daer
 liken. Wat tis zeker dat somi
 ge mēschen soe daer oge niet
 en hebben. dat sie der geesten
 aēgenome lichame sien moge.
 en sommige mēschen hebbe va
 nature soe daer ogen dat ou
 die duuelsche fantasie niet
 scuylen en moge. **D**ie eerst
 dige boiscig die wilneer een
 bisop va lansauē was. ende
 namaels die soel te parys i
 der godheit regurden. vtelden
 nu doe en veel ander mānen.
 dat hie ene clerck i syre bich
 te had hoen segge. dat hie een
 gebondt had sich selue of sa
 melike aē te tasten. en daer
 mede sich tot onkuytheit te
 vbecken. Mer siet watter nae
 voldide op een tyt als hie sy
 dinc in syre hant merden te
 neme. greep hie daer voer een
 uder van een slange. Ende
 hie wt wart hie vueat. en dede
 qual thans te bichte. en dede
 penitencie in veel tranē. **D**oe
 ic noch i mine wasdo was had
 ic ene geset ind stouen die
 va myre leue was. dese had
 ic zeer lief. Wat hie kuyshen
 goet was. Mer leider namaels
 waert hie va ene meyster ver

leidt die on tot deser sonde bracht
En als ic of andere lude die sy
vrouend ware oen vmaenden,
ende riede dat hie dat liet. soe
dede hie dat een wilyds. mer
altoes viel hie weder in die
sonden. En ten lesten yt hie
toe comen. in die stut dair hy
canonic was quame tot oen
wal gebalen manen die syn
neue ware. ende t sy huys
sy sie gheherbercht mit ouren
grotten gesyn. ende als syna
dat auet mael te bed ware
gertaen. ende dese wogelic tot
slape sich hadde gegene. ende
die knechte wien noch nau
we of slaep worde. dese wogelic
en bestondt vreselike te rope.
Gotten roepe oirs here worde
die knechte gestoert. ende wat
sie geen rede in syn roepen
en mercten. soe liepen sy om
die canouken te halen mit
oere deken. Dese deken quae
en ginc bides ropede mesche
bed sitten. Hie vmaende den
wogelinc dat hie sy bicht dede.
en dat hie god aen riep. en niet
die mynthen. En als on die de
ke luyde dyt toe riep. ten leste
als die deken lang had gerope.
sach hie den deken aen mit ver
weerlike ogen en seide. We de
gene die mi vleidt heft. Ware
toe sal ic de godlike hulp tot
my rope. Siet ic sieg thans
die hell apen. die duucle te

gewordich die vreselike gape
om mi te vlynden. En alle
die mesthen die daer waren
riepen aen mit tranen. dat
hie sich zegende. mer hie sloot
sy ogen. en keerde sy aensicht
van ou. en mit vweerlike
roepen gaf hie sine geest.
Des gelycs quae een ander tot
my die wt den bydom van ca
merie was. en mit deser son
den beuleet. en bat mi mit
sine priester dat ic on absol
uuden. Wat ic on duge te vore
absoluut had. Wat hie altoes
weder om ider sonden geval
len was. Ende wat ic oen
solde seruide tot sine byscop
o ware penitencie te doen. soe
bat mi die priester dat ic on
mit sulke vorewarde absoluir
den. dat hie solde gaen luyge
vour mi op sy knyen. en solde
betecige in die manere gela
uen. als of hie dmermeer we
der om in die sonde viel. dat on
thans in die sonde die godlike
wraecke plachden. Hie o con
senturde ic in die vorewarde
ende we mi dat ic dat ye ge
dede. Echans burche hie sy
knyn en heft die godlike wra
cke of hie weder in die sonde
viel ouer sich geroepe. Ick
absoluirde hie ginc en wach
mit blytscappen. Over des dynst
dages of des wonsdages nae
paesthen ouermids in gene des

Duuel is hie weder om in die so-
de geuallen. **C**ehans riep hie
vuerelike. die bracke gades is
op mi ende is quades doots ge-
storue. **E**ck heb ene zeer boson
man gesien die mit deser sonde
beheept was. en van desen v-
telde mi een waimachtich pri-
ter. wat als dese ma mit desen
priester waderde ouer enen
groene beemt. en dese ma vor-
ging. en die priester volchde.
soe sach die priester dat dies
mans voutstappen soe bestreide
like int gras bleue. of dit gras
vande vuer vbaent waer. en
hie is namaels o syns quade
leues wul leliker doot gestor-
uen. wat geen sonde en ver-
doemt god meer mit quade
doot dien dese. **H**et segge so
mige meisters en ic wils
wul geloue dat soe wie ides
sonde lager blift dat xpus
op eertryke leefden. dit is af-
ter die tyt dat een mysche vic-
en darrichste half waer olt is.
die en mach va deser sonden
nimmermeer genesen. **D**at sy
inder bichten duc. hebbe be-
uonde. van alden lude. die
seuetic of tachtentich iaer
ult waren. en dese sonde niet
en conde gelate. **P**riester pe-
ter senger tot parys vtelden
ene goede ma den is. **W**al
kern ende die mi dit vout

247 2

seide. dat hie gesie had int gras
een stede. daer des auets somi-
ge cleirke hadden gesete. ende
mit deser sonde benaen walen
dat die selue stede des morges
vroe droech was bleue. darr-
nochtat ront ogaens dit
gras bedoukter was. en dit i
bessinge der grauwer sonde.
Inder stat van bruzel in
brabat gelege. was een priester
van leuen en van zeden
zeer oersam. dese was soe
seer totter gulshheit en tott
okuyshheit gegene. dat hie a-
ders niet en seene te dincke.
En nae derude va luttel ia-
ren dat hie priester was gestor-
den. soe is hie doot dat rechtal-
dige ordel gades oversienlich
gestorue. **E**n niet lange darr
nae geboude dat een ander
priester. die mit oen te west-
plach te gaen. en sy geseell
was op ene auet inder see-
merige waderde bute der stat
en houde een ozalige steem.
als van onder der eerde stuer-
en. **D**oe wart die priester i si-
ne moet vslagen. en sich se-
genede vraechden hie. **W**ies
steine dattet waer die hie hou-
den. **D**oe seide de steem. **I**c bin
v ogevallige gesel. **D**oe seide
die priester. hoe ist miti. en
waer om spreecti van onder

Der oerden. **D**oe gaf hie een grove
zuchten ende seide. **W**e is mi we
we. **W**ant die put heft sinen
mont op mi geslate. en recht
of die stene gevlogen hed. **W**ant
sie veer van daer gheout. **E**n
vonder mi meer dat die pries
ter die dit houden in genen
dinge sijn leue en beterde. mer
hie is lechter doot gestoruen.
en heft stückende voetstappen
anden menschen after gelate.
Wij hebben nochtan gesien ene
priester die seer rick was. **D**ese
als hie desersten priesters ver
domenisse houden. **V**smaden
hie alle ding en ginc i sijn
vnaerdige orde. en leefde en sterf
heilichlike. **M**erct daer dat die
tot sijre meere vdomenisse.
dat is desen tot sijre correctie
gesiet. **H**et was een pries
ter die alleen heilich was van
naem en kuysh ende vkerf
ouder een geestelick schyn een
woge non. die van ene hogen
orde was. **E**nde dese ionge
non visitierde mit eenre au
ster nonnen desen priester. en
nae lecker spysse en nae veel
drancs ginge die nonne te bed.
op een zide en die priester op
een ander zide. **D**es morgens
vroech socht die olde non die
woge. ouer gesellijne. totte offi
ci der metten. en clopte ierst

voer ouer al. **W**at sie niet spre
ke en mocht. **D**ur nae stiet sy
op die dour en niemant en ant
worden. **D**oe stont sie op ende
ginc hou gesellijne soeken.
en en vander niet. **D**oe wart
die non gestour mit alle dat
gesien. ende wart sijn vberge
worden. **H**ou confusie ende niet
en konden. **S**oe sijn sie mit ver
uerrnisse en mit scanden van
vele mysschen tsamen doot te
traue. **I**c heb gesien ene ma
vanden lande van brabant die
schoen en groet was. **D**ese ion
gelinc liep een geil deerne nae
Mer die iongelinc en volde ou
ouren imagedom niet nemen.
en ginc voor int huys onder
dat gesien sitten. als van ou
dour mit vreden te wese. **E**n
sie volde oen oscarmlike nae.
ende ginc op sijn kinnen sijn.
sie gaf een zekere suchte. ende
mit omgekrueden oegen gaf
sie ouer geest. **D**esen ma trou
ten is. **W**ant hie meynde. dat
hie een zake wou van ouer dour
ende ic laefde sijn volstasticht.
en dat rechtidige ordel gades
i der deerne die gestorue was.
als ic sculdich was te doe. **I**n
In z witsen dat dwyflandte toe
hout was een wif die zeer de
uout ende edel was en nae de
vleysche te spreken was sic ou

Schoen boue alle die vrouwen
 van dien lande. Om dese te sie
 v'guderde du'z edel en mecht
 ge lude. ende van sulker v'sin
 rige wort sie seer gestort. Wort
 our grulbelde dat iemat om
 oeren esil in sonde mocht
 vallen. Wort als arystotiles seit
 tis quaet te beluen dat vele
 m'esse behaget. **H**ir om ginc
 sie eens alle in our bedehuyt.
 ende bad god mit tranen en seide
 ic sie heer ihesu xpe dat ic in
 perikel bin om mys lichaems
 w'ld. dat gy nu hebt a' getogt.
 al is my hert soe vast dat ic
 mit geenre idelheit beroert en
 werde. mer dat ander lude in
 mi sich mochte besondigen
 heb ic un'rt. **H**ir om bid ic dy
 goederden vader en heer. dat
 gy my soent i soe grot' lelich
 wort v'w'ndel. dat die lelicheit
 sie v'ueerlyc' daen die soent
 te voer' was in eren. **T**ehans
 als sie dat geseit had wort our
 a'esicht stickende en melauts.
 en vol van pursten our ogen
 zwolle our. en our mot' ginc
 screef staen. our nase creech en
 crome houel. soe dat sy mit
 allen een ander a'esicht soent
 te hebben. **E**nde thans als sy
 wort our camen ginc gemuete
 our our man. ende nauwbe ken
 den hie sie a' oere cleden ende
 vrachden. **H**ie dat sie eker. en

als sie seide ic bin. Wort hie te
 hans mit allen v'ueert. en dat
 gesyn wort al hupede ende
 scerend. en our v'w'ndende wort
 our vrouwe soe haestelic ghe
 sciet wort. **H**ir o' w'nd' our al
 ders our mage en al our v'riende
 onredich. **H**ie v'raechde den
 medicus of me' our niet helpe
 en mocht. hie seide neen. ten
 w'rt geen dinc beter da' dat
 me' se alle liet wane. **E**nde
 als dat gesciet was horden
 dat segge een brueder vader
 p'diker orde die hou' bicht plach
 te horen. dese qua' tot our ende
 vint sie i grotter vroude. ende
 vragede our die zake v'ad'ier huy
 teliker zunt. die soe w'ndelic our
 a' was come. **E**n als sie o' die
 zake v'telt had wort die brod'
 onredich en sich v'w'ndende straf
 ten hie sie en seide. **O** du v'zalige
 en d'w'ise vrou die i laster en
 perikel d'ys mans dat w'ers
 gades mit d'ne gebede vnielt
 hebste. en nu dy' olders en dy
 v'riende god doet o'w'nd' dit
 o'geluck' blasphemie. die toe
 voere god i dy' plage te lauen.
 en te eren. **H**ir om doet myn
 v're liefste en best i d'ne ge
 bede. en bid gade dat hie v' eke
 der o' geue. dat hie v' te voeren
 hadde vloent. **E**n als dat die
 brueder hadde geseit ginc hie
 strycke. **D**oe wort dat e'bis s'ra

ende. en bat onsen heer seggede.
Heer vader en heerscappe dra-
ger myn leues. op dat ic di mit
ganzem hten mocht diene. soe
heb ic die geysel der inelantscap-
pe i mi gebede. ende heb die va-
dyre gotheit vborue. **O**uer. als
ic hou va mine geestelike vad-
de ic mi mit ginzem deuocien
heb beuale. soe heb ic dyt van
dy alre dinge heer tegge myn
zalicheit vborue. **H**ir ombudt
ic di dou dyre godertien cari-
taet. dat gy mi alste voeren
wilt vmaaken. dair nae dattet
ding alre besten wil behagelic
is. **H**et was een wondur dinc.
our wort waden nauwke te eynd
come sie en wart soe scoe va
huyt en van vleys. als sie yet-
te vore conde ge wesen. **A**ls dat
die ridder sach vblyden hy sich
zeer en nae syn wif tot sich.
recht of sie oen vander doot
waer vbeet. **D**at gesien ver-
vroude sich ende die meer sprac
ouer de man. our vruende wode
blide. dat lantscap vhogede
sich dair in. ende die glouose
goedtichenheit xpi wart van
our allen gelaest en gepresen.
En die ridder leefde nauwke
een half iaer dair nae. en sin
edel wif en was niet ondanc-
bet der gotheit xpi. en ginc
mit our emger dochter die sie
had. en mit alle our gueden
in een noue cloyster totter pre-

Diker oerde. dat henyberch is ge-
heiten. ende leeft dair dou god-
de hulper zeer geesteluck. **I**
Ic heb gesien ene helige man
wido geheiten. en was te
niuel i wals brabar der begy-
ne priester. **V**an desen wart
ons inder waerheit geseet.
dat doe hie noch i sine wasdo
soel hilt. i henegouulbe in ee-
re stat scenogiu geheite. doe
sach hie eens onverhoue een
wif aen. ende creech daer van
soe grote becaringe dat hie drie
iaer lang nae our doot alle
nacht i sine slaep bi our mey-
den te wesen. behalue dat hie
wakede leedt. **H**ir o duen wart
hie gevoelde dat die duuel niet
af en liet. soe ginc hie des nachts
en maete our graft ape. ende
hilt sy nassen. en sy aensicht
soe lage int vrotte lichaem. dat
hie by nae van grote stans-
stussten. en viel of hie doot
waer ouer rug. **W**elc daet de
helige man soe zeer wode.
dat hie namaels i sine vleisch
gene prekel en gevoelde. **V**an
desen heb ic dit heymelic dinc
vnome. als thans als hie syn
helige ziel hadde gegene. ape-
bairde hie dou een visioen ene
mesthe die vurtien myle walt
van dae was geseten. en van
wat vdiene dat hie was. be-
wees een costeluck steen. de hie
i syn borst sceen te drage. die soe

bequaer van clarchheit was. Dat
 hie die ganze werlt mochte v
 luchten. **E**n was geen woeder
 dat die geen die veel herte had
 de vlucht mitte woerde gades.
 en mit exempel der doichde. dat
 syn zalige ziel soe groet licht
 solde gebruyken. **S**untelo
 dellich bisscop in cathalongie
 was een man zeer scoen van
 lichaer. ende was zeer kuyfth.
 als desen sach een conyngine
 in walsland werp sy oue oge
 in oem. ende in een bequaer stede
 noede sie oen tot onkuyfthe wer
 ken. ende hie sach sie lelke en
 onvdelike mit ene oug ae. ende
 vstromden sie woederlic mit woer
 den. **E**belck oug oue nae synre
 doot heel en clare bleef. in syn
 droge lichaer. **E**nde dit vtelden
 mi een meyster iohan de firmi
 tate geheite. die wulner een abt
 vande regulere under seluer stat
 was. ende sach dit oug ende
 seide namals. dattet was clare
 uuseen doue schynede cristal.
Wat hie was bi dat lichaer. doet
 boue der eerde wart vheuen.
 daert meer daen vierhodert
 iaer in gelege had. **E**n voer
 wair het was recht dattet ouge
 int doodelichak niet wtgaen en
 solde dat tegeden dodder den
 vian in een broes vaetke leue
 dich bleef. **E**n tawas wul recht
 dattet van bute niet en vduf

terde. **D**at van bynne der vander
 uede feyn niet en ont fine. **V**
 voert wat byne onsen tydai
 te riemen i sapanie gesiet is.
Het was een man alsic va ene
 brudder vander pdiker orde ge
 horet heb. ende se was een tym
 mer man niet ryck. ende had
 een scoe en goet wif. **I**n dyt
 wif werp een man syn ofthe
 mel oegen. en hie was ryck va
 va geld en arm van hten. hie
 zand een oude quene totter deer
 ne huys. dese quene gruet oue
 ende hiet sie nicht. sy ginc byt
 vuer siten. sie sach om en om.
 en bescreide dat sie muede wut.
Doe braechde oue die ioge vrou
 wun sie quae of wat sie socht.
 doe seide die quene. **I**c en weet
 niet wat of gy soe heit. ende
 noemde oue oere nae. **W**at ufi
 solde vmet hier ottent ee nicht
 hebbe woenede. die soe geheite
 is. **D**oe seide dies tymermans
 wif. ic bin soe geheite. en mi
 moder was geheite als gy sie
 thans noemde. **D**oe viel die
 quene op dat ioge wif. en oep
 te sie en seide. **S**y syt zeer ge
 lich ulber goeder moder. **M**er
 wat man hebdu. doe seide sie
 weder ic heb ene goede ma en
 is een tymerma. **E**hans such
 ten die queen te mael lude en
 seide. **O**nichte wat gy had soe
 goede moder hoe syddi tot de
 sen ogeluck comen. dat ghi

ene tymerma hebt genoeme
die soe veel grote en rycke ma-
ne in dyre maech scap hebt ge-
had. ende dat seggēde en sprac
sie niet meer. ende ginc als dro-
uch en wech. **D**es vrede dages
daer nae quac sie daer weder
en seide. **I**c drage sorge vā v dat
gi douch ryker mocht werden
nae v oegelyc daer gi syt. **H**ier
om heb ic ene vond vonden dat
tet gesce mach wylt wesen
tuen. **H**ir in deser stut is een ruf-
man die zeer mechtich is. die dy
seer lief heft. en dyre seer be-
geert als hie mi gysten seide.
doe ic v ongeluck beclagden.
Van desen suldy hebben allet
dat dine lichaem behagelic ende
betaelic is. **D**oe seide die ioge van.
ic heb ene goede man die beter
is dan ic. ic en geer geer ryck-
heide. mit sonde te vmeerten.
Doe seide die alde quene myt
ene bliden aeficht. ende hier
om heb ic dy te lieuer myn
alre liefste nicht. **E**n dat seg-
gēde ginc sie en wech. **E**nde
nae die dage quac sie daer
weder en seide. coemt mit mi
lieue nicht laet ons gae tot
ofer vrouwe kercke. **D**es ty-
mermas wif was simpel en
en dacht geen quait. en als sy
quame vout des rykemans port
wart dat vrouwe gegrepen.
en in die slaep camer getogē.

als syt te vore hadde geordint
Doe was dat vrouwe seer bega-
ende seide tot der quene vā vā
in oure. **D**u is te nacht ge-
vallen nae gestente der vrou-
wen. lieue nicht vloyst mi nu
een ebenich tyts. en ic geloue
v i goeder trouwe. dat ic mor-
ge weder sul come. die quene
en die rycke man gae beide
wēsent. **E**nde als dat vrouwe
thuys was comen begonde sy
te dencke wat sie doen solde.
Sie bereide die stercke wif v
oure naberen. en sette die hey-
melic mit goeden versche rode
i oure camer. **E**nde sie riep die
alde quene in oure camer quac
huys om beter cleder aē te doe.
dat sie oure solde helpen. en als
sy beide daer in wāzen sloit sie
die dou al vast toe. die wif lie-
pen toe sie toegē oure houe cle-
der wt en macten sie samen
naet. en mit bessene slogen
sie die quene tot wt storfuge
oure blouts. en sie en liete niet
af in slaen. daer totten lesten
dat die quene mit machte ont-
drang ende vter doere spranc.
ende naet ouer die straet thurs
wart liep. **D**oe vwoederde sich
al dat volc vā dien dat gesceet
was. en als sie houde wat ge-
sciet was. presen sie dat vrouwe
al die stut dou om oure kuyshet
wt als geē weder en was. en
heft meer geloue i eer en in
gloue eens guets geruchts. dat

sie in allen den rikeide Der ry
ken mans hadde moge voerue.
Het was een ogeuallige quee
die mit eenre ioger deerne die
geen oubers en had. seue iaer
lanck after lant toich. en ver
coeft dese deerne veel manen
voer een oberleete maget. wat
mit touerne woude sie soe berke
i der deerne vroulich dat enen
iegelike docht die mit ou tdoe
had. dat sie noch ey macht was.
Daur nae geuelt dat sy tsame
ind oystmaent dour korn gin
gen. en die queen gincbour en
die deerne after. En sond mer
ren wart die queen vade duue
le gegrepe. ende die deerne sach
dat sie sy ouerde dour die loucht
en berth soe lange. dat sie se niet
langer gesien en woude. En als
die deern sach treech sie berou.
en dede sandere duges ou bicht
tege ene brueder vand pdiker
orde. die nu dit seide. en sie lei
de daur nae een goet leue. **H**oe
quaet dat ouerspeel is en hoe
lelich dattet is heft die almech
tige god i ene ridder va durt
lant belbesen. dese ridder plach
va syns wifs zude ider woeste
nacht op te staen. en op eenre
nacht als hie syn bobue myt
vrecinden wue bedreue hadde.
quaet hie weder thys en die
maen seen seer scoen. En daur
hie ten vinsten i clam sach syn

Wif syn aensicht. en wart v
ueerlic crysstende En als die
wif riep quame die meechde
en die knechte tot oue vrou
we lopen. en thans als sie oi
ren heer zagen woude sie tsa
me ropede. en va oen vuer
als van den diuel. En als die
ridder sach mercte hie dat sy
aensicht vbandelt waer. ende
vten ordel gades nae leluchet
syre sunden secompt had ont
fange. Doe scuyde hie daer
tot dattet dach wart. en doe
haesten hie ter kercken. wart.
op dat hie dour bicht en abs
lucie syn eige aensicht v dien
den weder te crigen. En die
copen en die andere beesten
die me ter veyen dreef en on
van veers zugen woude thans
vreyselike blerende. en als va
ene vuerlike bloum soe vloen
sie va oen. ende lipen wed om.
Des gelucks deden die herden
en ander lude die on te gemut
quame. En die priester zuet
i die kerckdour o syn getide te le
sen. en thans als hie desen rid
der sach. zegende hie sich mit
ten helige cruyt. hie ginc in
die kerck. en slout die dour nae
sich toe. Doe werp sich die rid
der vor die kerckdour neder en
seide. Ontfarint mys helige
vader offerint mys ogevalli
ge sonder. wat is en bin die

geen niet. die ic schyn te wesen.
Mer dit is mi om myre sunde
wil. als dat in mi een duuels
aensicht schynt te wesen. **M**er
Wat peitencie dat gy wilt de seut
mi. ende Wat die god Wat mi
wil maken. Wil ic v wachten.
En sonder merre als sich die
vader gebicht had. mit groeten
verou en mit veel tranen. soe
vynne des duuels aensicht mit
alle in oen. en ontfinc sy natur
lic aensicht als te voen. **W**j heb
be vele menschen gesien. die dese
vader wil kenden. en ons dit
i der waucht vtelden. **W**at
brueder ian is gesriet die ist
een bissop was ende nae meis
ter vader pdiker orde laet ons
horen. **D**ese helige man plach
vreders. de keyser va comen
op sy vrou onkuyshheit te straf
fe ende dat heymelic. **E**n al
s chey dat die keyser va buten
vduidelike te lyden. het dede
nochtat zeer ve i sine hten. hu
o soe gebou die keyser een sine
alre scoensten boel die hie hadde.
dat sie desen helige man hey
melike bedrage. dat sie on tot
onkuyshheit brochte of sy moch
te. **E**n dat dede sie dat alre be
heydelikeste dat sie konde. ende
die keyser lach geborge myt
sine geselschap om dat eynde
va desen dinge te wete. **D**oe
hie die helige man sy rechter
hant indie locht. en sloech die

hou soe crachtelike ac ou fr
neback. dat sie ter eerde op ou
aensicht tryselde. **H**u o hadde die
keyser desen heligen ma alsoe
lyf. dat hie nauwke remat ind
ganger helig kercken soe wuel
geloefde als hie oen geloefden.
In hispanie was een pdik
die in sine werke zeer groet was
Ende dese brueder began dair
dat pdiker orde op mit sunte
dourus te bregen en te vmeere.
dese was vrou van heilicheit
en va gnuie en de conic van
castielgyn zeer geneem. ende
sine edelinge al te mael. als ic
inde begin vander orde des licht
vurtich iaer is geleden. va ene
brueder heb gehout. **E**n dyt
als sach een gemey wif. bery
de sy dat. en seide totte conic
mit sine geselschap. **W**at geloef
di van desen man de gy seer
heilich reykete te wesen. **I**c wil
v toene wie hie is. en ic wil on
buge tot onkuyshheit. dat gyt
aen sult sien alle gader. **D**oe
straeften die conic die hou als
een haesch en edel man. **E**n
die hou seyde sie wbolde hoer
lyf te pande setten. en mocht
sie dat niet volbregen. **D**oe seide
die conic ten lesten het geschue
als gy gelaest. **E**n sond merre
als dese helige ma op ene dach
predicte. **W**erp sich dyt wif
voer syn voete neder seer huy

lende en screide. en dat volc such
 Dit aen. En als dat die pdiker
 such. Wart hie seer vblyt. ende
 als ene die peitencie wbolde doe.
 Wart hie op our screyende. Doe
 horden hie hoer our bicht. en
 trousten sie menige dach. En
 dede our hore habyt vbedelen
 alst betamelic was. Die viens
 den otmodicht en gehou samht
 in alle dingē. en nae veel lusten
 die our die duuel i gaf. ende die
 sie had wt gfeleit. om oen te be
 dierge. leyde syoen te lestē dese
 lage die nye gehout en is. ende
 was dese. Die screyden menige
 dach lanch. en die helige man
 en mocht va our die zulke niet v
 nemē. Mer ten lesten moyst hie
 our gelancē wat hie onofel en
 simpel was dat hie doen solde.
 wat hie vmocht om our ziel te
 behalden. Tot dier gelaesten
 wart die vrou mit tranē lude
 ropende. en seide. O almachtige
 god hoe mocht dat een ozalige
 sondsche vdiene. dat ic soe grote
 man dine knecht tot alle minne
 wil mochte crigen. Doe seide hie
 Bidt koenlike wat gy wilt.
 het sal v gesthien. doe seide sy
 wbeder. Nu weet ic ider waecht
 dat god sich ouer mi ontbermt
 Als een dinge had ic dat volbra
 cht soe waur ic bereit inde ker
 ker en inde doot te gaē. of te doe
 wat gy gebiedt. Doe seide hie

Wat is dat. Doe sloich sie hoer
 hoeft neder en suchten. Wat sie
 niet mij en was die een gemeen
 wif. ende seide. Ic scaempt my
 te segge. en nochtat en mach
 ic niet derue. sal ic te lue bliue.
 Ic moet eens bi v slapen. ende
 mijre zalicht en is nimmermeer
 haep. Tehans vstont hie our
 quade menige ende seide. endes
 en suldy our niet derue. Weest
 der zeker. en dat seggedē vey
 hie our een stat daer sie on ou
 den burden dach smozges vroe
 alleē solde veynden. En byne
 dier tyt was die helige man
 stedelich i syn gebet. En dat
 wif gaf daer en bynen de w
 nie te vstuen. Wat gestiet was.
 en hiet on dat hie mit syre ge
 selschap op our solde waer nemē.
 als sie smozges tot oen yginge.
 Wat meer. die conic vbederde
 sich mit syre geselschap. en wat
 gestien solde vwaichte hie. En
 dese helige man hadde na mid
 der nacht een vuer van calen
 gemact. i syre cellen. Smozges
 clopten dat wif voer syn dor.
 en die helige man liet sie in.
 en mit ene stouf. ruerde hie
 die calen. op dattet vuer te he
 ter waer. en thans ginc hie lig
 ge op dat vuer seggedē. Giet
 dit is dat bedde dat sulke w
 ke wail weerdich is. staept
 hie by mi. geen ander bed en

suldy hebben. Als dat dat Bis
sich viel sie ter eerde als doot.
Ende die ridders die geborgen
lagen liepen die dou op, ende
wonde den helige man i cleder
ende in al syn lyf ongeschymt
mit middel vanden vuer, ende
dat Bis aendie band also stif
als een staef, ende als doot, hic
om wordē sie al vucert en con
fys, sie vielen al op hōr knye
ende baden oen dat hic op stōde
vā den vuer, en dat hic ou
quade vmoden dat sie op oen
hadden gehad vgaue. En als
dat gesiet was toegē sie mit
vberdheit de ogevallige vier
cannen, en en hadde die helige
man niet seer voer hōr gebed
die conic had sie thans doen
vberne. Ende wt desendinge
als gēe wōder en was. Bart
der pdiker oude die doe noch
nye was int ryc vā hispanie
seer vheue. **H**et was eē dāg
die van sijre knysheit cūys en
rey was, ende doe hic lage in
der gotheit studiert had, is hic
i enen dom canonic gēborde.
En wat hic vuerich was om
die ziele te bekeren, gaf hic sū
prauct ouer om een prochi
kerck, en dāre bekeerde hic veel
mysthen, byne soeue iare mit
pdiken en mit exepelē eens
goets leues. En het geboorde
dāre nae dat een maget van
sestich iden die des priesters

haren cleet plach te wasschen,
alleen sonder gesellyne in des
priesters camer ginc, wat meer
het is dāre toe come dat sie bei
de dāre oere maghedome vloze.
En dat Bis sterf wtelic dāre
nae vā groten rou, die priester
is i synre onkuytheit gebleue.
Hic was eens te bruzel in
brabat ende dāre quae een deer
ne tot my ut m van haue mer
soven van insicht, ende bat mi
mit tranē, dat ic oere wōde of
ferme. Doe seide ic ou dat sie mi
seide wat sie hadde, doe seide sy
mit tranē huygende, wēc my
ogevallige, een priester wōde
mi vcrachtige en kuste my
tege mine dāngē, doe sloich ic
oen mit usterhant ouer syn
nāsen soe dat hic bloede. En
hic om als mi die cleetke segge
moet ic te romē gaen. Doe ic
wart ic lachende en vuerden
sie ic st mit wōden, recht of sy
seer qualike gedae hadde. Ten
lesten nae ic enē eet vā ou, dat
sie doe solde dat ic hōr hiet, en
als sie gēstalen had, seide ic
tot ou, Op dien eet gebiede ic
dy soe wāneer dāre die pries
ter wil kuyssen, of o scamele
ke aē wil tasten, dat gy oen
sy oug wt smyt mit ulk vuest
of gy kondt, ende hier in en
spaert niemāt, wat een mē
sthe mach alsoe wal sy rey

nichheit als syn lyf bestuden.

Ende als ic dit had geseit wart die voerscreue doern ende alle die daer by waen lachede.

Wy hebbe in wals land gesien een maget die wederlic was vandoichde. dese woende mit ouer brueder die een ridder was en sie was daer camerier. dese maget en wolde mit niemant noch boude noch spelen. Ende het geboude dat sie eens stont ende maecte sijn. en een vade dienters wolde ouer kusschen. mer te vgeefs wat mitten stoter daer sie die sams myt wreef. sloich sie on op sy hoeft. Ende hie seide. o schalke vrou waer o slac dy my. want ik wolde bouden. doe lachte sie ende seide. en ic en wil niet iocken. **I**c wil een dinc vtellen al en behouet hier niet te staen. op die tyt als dese voerscreue maget i engelat woende. wart inder zee van de scripluden een wederlic ding gcuange en is der coningyne bracht. die dier was by nae gedie als een wijf. wtge nome dattet een croen had op syn hoeft oft een korfken had gelweest. et at en et drae ende soderlige uttet gerders kaern. het en sprac niet. **A**nc

als oen iet deenden soe suchter. die iaer lanck waest mit palaes. en hie wt is god ou te lanen. te prysen ende te danken. **W**y hebbe gehoort van enen man die soe onkuyfch was. dat on niet genouch en was onkuyfheit mit sinen wijf te driue. mer ou plach hie se en abelic ac te tasten. het geboude dat hie op eere nacht dit dede. tege sijn wijf danck als hie plach. ende syn wijf riep en vloectene. en als hie gedaen had stont hie op ende gung om syn gewoech te doen. en tehans gung wt syn eynde al syn darne. en liepen indie heemelicheit. **E**n sonder mercken wart hie roepende tot sinen bed gedrue. ende hie seide mit apenbare. wat hie gedaen had. en bat dat me on sindiger af sloege. wat hie daer soe grote heit i hadde. en des dages ten dien vren sterf hie. **D**at een en dat

Alen meijge **tiste cap?**
die hien onkuyfcheli
ken niet tsame. sic
crige nochtant veel kinder.
Ancister ian van nyuel wt wals
brabat gebare. was te luyf
een deken. dese vsmade ryt
heide en glorie. ende gung i
een cloyster ogines gheiten.

op god te dienē. Van desen he-
ligen man hebben wi sommige
dinge gesien ende gehoert. Wel-
de was hie ledich of wyllich hie
en arbeide. om die ziele te bekē
En siet leser syn ouericheit.
hie had een lūge tyt die cramp
in syn been. ende een vnoemdt
medicus quise tot oen van bo-
uē wt walslandt. op dat hie
oen op syns selfs coest gena-
se. Doe vragede hie de artzener
hoe veel tyts dat hie tot syre
gesontheit behoeften. Doe sei-
de die meester. dū maende.
Doe sloech meester ian op syn
scaen en seide. We mi ogeval-
lige we mi. of ic omermeer
dū weke lanch op halde die
zielen te bekeren. die xps mit
sine duerbare blode vloest
heft. Wat sie die diuel dū
en vñne nae sich solde trecke.
ende wat douch myn scheen
wrelic hie nae als god wil
moet vrotten. Hie o meester
moechdi weder om tot ulbe-
lande wart trecke. alst v lust.
en ulbe goede wil en ulbe
arbeit moet v xpus loenen.
Ende hie toe was hy oir tot
ten arme soe barmhartich
dattet o sprekelic wart te be-
duden. En nu hoert sy grote
ouericht die hie had totten

zielen te bekē. Des auent
als hie snachts sterf. quae
een rybalt voer int huys.
daer hie after in die camer
luch. dese netboif bar dat
hie sich mocht bichten tege-
den helige man. Mer on wart
geat word dat hie niet en
mocht. en als hie droeflich
en wech ginc. riep die helige
man ene die bi oen sate en
seide. Koepden weder o den
gy vñacht hebt. Doe wordē
sie al mit wonder wofuys en
riepē den mā weder om. Ende
als hie gebicht was en absol-
uert was ginc hie wech. Doe
seide tot oir allen die helige
man. ic en wolve niet o dūset
meer gouts. ic en hadde dese
mā gehout. En siet wart o.
Die man en was nauwe een
vurdeldeel wegs vā eere my-
len gegaen. hie en storte niet
ende sterf haestelic. En opter
seluer nacht sterf dese helige
man. en dit geviel dat ic nu
votel. Int vteeste vā engelandt
was een helich en goet pdrker
ende als hie stont en pdrte.
creech dū een sūder sche grot-
berouwe vā oeren sumde. Onder
dat volc stont sie op en riep
mit tranē. ontferm myre
knecht gades. hoert mi my
bicht. en absoluert mi van

mine sonde. **D**oe beuul hie ou
 dat sie beide dant sermoē wt
 waert. wt meer. **E**en benich
 daer nae, stont sie weder op en
 riep dat hie sy thans houden.
Doe gelaefde ou die p̄diker
 dat hys thans een eynde solde
 maken. **D**oe stont sie ten dorde
 mael weder op, sie riep vuer
 like sie viel neder en sterf. **H**ie
 om wart die p̄diker gestouet
 mitte volc. hie bat ou allen
 die daer wāen, dat sie gade
 baden dat hie wolve vtoene.
Wat vū der sondsche ziel wā
 geschiet, hie en bynen lach de
 prediker in een cel beslatē, hie
 en sliep niet mer hie was al
 toes i sine gebede, opte darde
 nacht apēbaude on der sond
 sche ziel claere schinede daen
 die zon en seude. **I**c bin hie
 daer gy voer bidt ende bin v
 loust van alre pinen, ic en heb
 anders niet te doen dan ten he
 mel wart te vliegen. **D**oe tbi
 uelde on van bingen als geen
 sonder en was. **D**oe atwode
 on die ziel en seude, dit is en
 teike dat gi niet en wert be
 dragen. **M**eister ian is i bra
 vant gestorue, int cloyster ogi
 nes geheute, int trysdo vā luyf
 gelege, en dat is in deser nacht
 gesiet, en op deser vren, en ge
 liker wjs dat hie i sinen leue
 altoes op die arme en op die

in lide wāen godertien en lynn
 hertich was, soe heft hie oich
 nu nae sūre doot geueest. **W**at
 sijn zid waert voir dat vege
 vuer van de engelen geduert.
 dat ic mit een ontelliker sc
 ren in was, en dat sijn voel
 zielen die hie bekeert had. **W**an
 om wart hie wt goedertien
 beroert, ende hie bat den heer
 outmodeliken, dat hie sie van
 de vegeuer wolve verloesen.
En sonder merre is hie van
 den heer vhourt, niet alle voir
 die daer hie voir hadde gebede,
 mer ic bin ic mit veel andre
 ziele vlost, en mit grof glo
 rien is hie in de hemel ont
 fange. **E**n dat seggede ver
 zwanck die ziel wt sine ogen,
 hie zinde thans ene bade mit
 ene bruef in brabat, ende vat
 dat die helige man opter sel
 uer nacht ende opter seluer
 vren als die ziel had gesent,
 was gestorue. **S**iet dat leste
 wat glorie dat sy weerdich
 sin die in zalicheit der myn
 schen getrou sin. **D**at tbe en
Des nachts. **D**aer tste cap
 luyge die vren op oue
 rug op dat sie ou vlo
 gel vanden doulbe bestuuden.
Ic heb ene mēsche gesien die so
 der gelyc i sūre tyt otmodich
 was, heet van caritate den
 arme wul vrende, en soder
 maet godertien den genen
 die i liden wāen. dese plach sy

lyfte aystien ende was cwyfch
van leuen. dus dancet was hie
van doichden. ende inder natu
ren was hie soe volmaect dat
ter saen dat god niet mit al
le in oen en had vgeten. En
om syre helicheit wil wart
hie van allen meschen gecert.
als een helich opter eerde. soe
dat ic ene gieten man van
oen houden seggen. Alsoe dur
als ic desen mysche sie soe durt
mi dat ic een engel sie. Oac
maels hebben wy gesien dat
hy vader rechtuerdicht ginc.
en is god soe onduchbar ge
worden. dat hie geen mis en
houden. en in on geen doget
en bleef. mer hie is mit allen
sonde besmet. en en ontsach
geen okwysheit noch geen
ander quaduet. En dat comt
dur wt wat hie syn vlogel
der godliker en der natuerli
ker doichden mit sine gebet
en mit sine tunc niet en heft
besermt. **O**dy hebbe enen
brueder gesien vader pdiker
orde. dair inder waerht wart
af geseit als waerht hie in
wech ginc en sich beden. soe
wart hie duck gesien va sine
gesellen die oen va uftervolch
den. dat hie ene ellenbughe
houch vader eerde hinc. en
dow die locht waert gevoert.

Dat drieendartichste cap.

Hlyn die bien onder een
wat sie syn nochtant
vry. Op ene dach wart
een zee roener va de scyplude
geuagen. en is den grote alex
ander geleuert. en alexander
vrachde oen. wart o dat hie
die zee niet mit gemack en
het. wat hie doich sulc loen
solde of fange. als hie vdiert
had. doe seide hie mit ene va
en moit tot alexander. ende gi
brenge die ganze werlt ion
gemack. wat gy ruyh ende
roeuert. om eens cleys scem
kens wil dat ic heb. heit ic een
roener mer wat gy dat grote
scyp hebt heit dy een keyser.
En dat ut wort beuel den
keyser soe wat. dat hie de zee
roeuert quyt scout. en lieten
gaen. **E**n binen onse tide
was in dwtflant een helige
macht die geen slaet of kee
kere of andere vasticht en
mochte behalde. **O**er thans
als sie van den helige geests
beroert waert soe vlouch sie
dow die locht. als een piel wt
ene buge. wat daer staet ge
screue. dair die geest des hen
is dair is vryheit. Van deser
wart gemeylike geseit. dat
sy duck t ene camp ginc. en
dat sie wilde vogelen va wat
cone dat sie waen tsamen
trep. en ginc int middel van

ou als een hen sitten. en stree-
den en oepden sie. **Dat vyft endar**

O heluck dat die **tijste cap.**
byen enē conic scappen
soe sceppen sie oic dat volc. Wy
lesen vā sūte augustij dat hy
dat wort gades predice. al tot
i sijre doot toe. en dat dede hie
sonder opholden blidelic ende
sterlic mit gesonde hten. ende
mit gesonde ruit en mit geso-
den leden syns lyfs mit gāzen
gesicht en horige. en sliep ten
lesten mit sine vaden i vrede.

Mer dat was bouē natueren.
ende i voir leden tiden en inde
ser tyt en hebbe wj des gelicks
niet gesien. **Dat vyfen dattich**

O die byen **ste capittel.**
halden een sonderling
streng ordel. sie casten
die niet te corrigitie en sien. en
doodē sy. Gunt iacobs cloyster
te luyck is veel mēschen behat
en geneem. In dyt cloester
ginc des ouerste praest neue. o
gade deuotelij ende helichlijer
te dienen. en als dat die praest
vnaem. Wurt hie gram. hie of
boid sine neue dou sij clercke
dat hie thuis quae. die monich
en wbolde dat niet doen. Doe
nae die praest mit sich veel
scarganten. en trad mit macht
int cloyster. hie greep den iōge
linck hie dede on de geestelike
habyt wt. en deden on myt

werlike cleden. Doe ginc die
abt van dien cloyster mitten
ouerste en mitten ieste vader
stat. ende clauchde de bisscop
ende der tjanzer dergve ouer
de praest. wat hie oen soe veel
ogelycs hadde gedien. En wut
die bisscop dat nau en wbolde ho-
ren. en den abt huedelike ant-
wborde. Doe buychde die abt sy
knyen en sprack mit zachten
wborde. O praest inder eerden
en can ic tege v genē richter
gehebbē. en daer om wil ic tege
v pleiten vourden ousten richt.
soe dat een regelc van ons beide
voor on wem binē vurtich dage.
op dat wj elc of fange die sen-
tenci nae synē vdiensse. Doe
wbaert die bisscop lachende. en
bespote den abt. Hie v sinade
nē en dreef on vā dā. Wut
meer opten vurtichsten dach.
o trent der noene is dese voir
sireue abt gestorue. en als
mē on eerliken oulude. sut
die praest i een but. en vrach-
de den genē die bi wken wut
tet wuer. Tehans quae dā
een ingaen ende dien wuert
gebracht wuttet luyde der dōc-
ke beduden. Die wbolde en
seide. dat die abt vā sunt ia-
cobs cloyster wuer gestorue. en
dat mē ouer on soe eerliken
luyde. Tehans soet de praest
indē syn dattet die vurtichste

20
Dach waer dat hie wordt ouer
ste richter gedacht waer, van
den abt vourscreue, en waert
mysmodich seggende. Dier haef
teliken wat ic doen sal want
ic bin doot, ic moet hude vout
ouersten richter come. Ende so
der meeren haesten hie vten
bude te guen, ende onder der gee
re hande die by on waen gaf
hy sinen geest, huylende ende
ropede vneerlike. Ende moest
dau antwoord geue dau dat
geluyt der zaken op hilt, dau
die aduocaten zbyggen, en dau
noch beden noch giften en mo
ge vercloessen. **D**es gelijck
hebbe wy gehout van ene gre
ue van henegouelbe, dese vourscre
ue greue wbolde sunt ians ferr
te vuleen die regulus vdrue,
ende vour oer werlike canonike
in setten. Doe appellunde die abt
van dier kirkie totte ouersten
richter. Ende als die vurtichs
te dach genacten, doe bestont
sich die abt te bereide, mit sine
gebede als voerde ouerste rich
ter come, ende die greue besot
op die selue tyt zuech te wde,
hie gaf sin saeck ouer, want
hie en dorst dat ordel en die se
tena niet vbeide. **H**et was
een zeer rechtuerdich richter
als ic inder waerheit heb vno
me, dese had ene enige soen,
dau hie dusdanige ordel in
besrees. Dese greue lach que
lende te bed tibe of drie iaer

lanck. Ende het geboude op
ene dach dat sy soen een magz
vrachtide, waer wt waert dit
voldou die stat ropende, van
die rope waert die vader vneer
ende vrachten wat die zaek
waer. Doe myssaectet syt die
bi on waen, ouer ten leesten
wat sie die greue dreyden,
soe seide sie on die waerheit,
Doe ontdecken die greue syn
uensicht en waert screyende,
op dat sie wat hie inde sien
hadde niet en mercte, hie ey
schede van sine knecht te scerp
mes dat lanck was recht of
hie syn nagel wbolde worten,
Ende licht nae ses vren gebou
hie dat mi sine zoen voer sich
dede come. Doe quae die zoen
ende gins voer sine vader stat,
doe seide tot oen syn vader,
Ende weetti niet dat ic een
heer van desen lande bin, en
gy gaet tot myre scaende en
vrachticht een maget dau
ic noch leue, het sie veer van
my dat ic heb ene erfgenae,
en dat ic heb ene heer van minen
lande nae milaet, en dat seg
gede staek hie mette mes sine
soen in sin heert. En licht vour
dage daer nae sach die greue
dat hie moest sterue, en hie ot
bou ene abt die syn dinggen
wal wylt, en als hie sich had
de gebicht en dat lichaem ey

schade. en in der bichte vā syns
 zoens doot niet en hadde tgero
 ert. en woldē die abt oen niet
 absolueē noch geue dat heli
 ge sacramēt. En vzaechden
 oen wat om dat hie syns
 zoens doot niet en hadde ge
 bicht. Doe at worde oen die gre
 ue stoltelike ende seide. het sie
 veer vā my dat ic dien reken
 my erfgenaē te wese. als is
 hie van mi gebonen. die teget
 recht een maget vcrachtiche
 heuet. en heft sich selue stul
 dich des doots gemact. ende
 heft sich o'becwich gemact
 my erfgenaē te wesen. En
 ic en heb niet als een vadosine
 zoen. mer als een richt' enen
 ouertreder des rechts gedoodt.
 Mer du abt die een vicarius
 xpi biste ordelste mi tege die
 wjt. wat in deuteronomio
 staet geseue dat die vaderlike
 hande int soens doot dieest sul
 len wesen. hie om appelle us
 totte richter stou xpi. dar us
 sonder dyn absoluā ders staet.
 en een zeker ordel v'wachten.
 Mer alleen bid ic dat gi die a
 bou op wilt doen. en late my
 dat heil gades mit mine oegē
 besouwen. En als dat die abt
 deid. vloich die zalige hostie i
 des greue mont ende be'wees
 apebaucht. dat die greue recht
 en wat hadde gedie. in sinen

soen te dooden wat hie my sde
 indier manire als voer geseit is.
Die dat ses en darrichste.
 byen sy zeer onosel. Int
 vtersten van burgon
 dien was een kint in een clois
 ter van sūte bndictus orde du
 marid geheuen. en was dar in
 gedaen van datter vter wige
 quac. ende was zeer onosel en
 simpel op gewasshen. En als
 dit kint oen iogelinc was woz
 den gebout on die abt vā solacs
 of van bouden wige dat hie
 mit sich wt solde widen. En
 als die abt i die stat was come
 tunc hie tot ene hoefstal om
 syn peerde dar te beslaen. en
 als dese iogelic gloyent iser sach.
 had hie wonder dar af. wat
 hie des gelycks nye te voeren
 en had gesien. en greep dat
 gloyent vser in syn hant. en
 hilt dier lange in. en en ver
 barnde sich niet. Hie af v'wo
 derde sich die abt en alle die
 geen die dar bi oen wien. en
 erede die onozelheit i de ioge
 linc. hebben sie dat ader w'w
 ende ducker gepruift. Daer nae
 tunc die abt mitte sine daer
 hie te doen had. en die iogelinc
 tunc byne int huys. en daer
 vant hie sinde wif. die ee kint
 op oere schout had. en sich ver
 wōdende spoelde hie mitte kin
 de. dat sie had op oere schout.

22
Thans benidene wif want
die iogelinc sulke dingen
niet vsocht en hadde, en vraech
den oen of hie alsulke kint wol
de hebben, doe seide hie ia ic gern.
Thans leerde on dit wif, hoe
hie on kuyshet mit oer doe sol
de, ende gelaefde oen, dat hie al
soe een kint make solde. Ende
nae dat werf, was hie wt sy
re onoselheit berooft, en ginc
weder om oer int huys, en als
hy dit glorie iser i sy hat mey
de te neme, vberende hie sich seer
ende riepluyde. Doe wart die
abt dronuch en vwoederde sich
dair van, ende mercten dat hie
van byne gquest was, kint
hie van bute was gquest.
Hie om leide die abt weder om
den iogelinc te cloyster waert,
hie vraechde oen hoe hie gevaen
had. Die iogelic leet die war
heit speliich en bescreide den
snaede die afgesiet was. **L**
E mechelen in brabat geuel
dat ic hier vtel, het was een
ioge deern die mit iogelinge
op ene sonedach danste ende
quae thys zeer moede, en son
der merren als sie slape ginc
wart sie vande duuel beseten,
en als sie riep stont dat gesyn
op, ende bonde sie myt banden.
Wat sie bute oere sien was,
des anden dages vrouch, wart
sie tot hans wif gedrage, in
oer vrouwe kerck, dat buten

Der stat een half myl te loue
wart ae is gelege, wat onse
lieue vrou dinc dair tekenen
en miracule heft besesen. En
al dat die scoel kinder vnamen
liepe sie onser vrouwe thout
daer dat bezeten wif waert
gequeit. Ende onder die scoel
ners was een va rself iaren,
die wart koente was dae die
indien en oer wiser, en dese be
gan den duuel te dwigen, en te
bezwen, dat hie dit bezete licha
liet varen en wt ginc, Ende
sonder merren als sich die du
uel omtrent den nauel toende.
Wat daer gezwolle was, soe
maecten daer tegen dat vrou
screue kint mit sine duym
een cruyt, en dwanf allens
ke den duuel, dat hie ten mode
op wart moyst, dat me te les
ten mocht sien, als een harich
worm ider deerne mont. En
wart die duuel seer arbeden
weder om neder wart te come,
soe riep dat volc totte kint,
maet en vast teke der salicheit
dair tege, ende mit groter cracht
dwant hie den duuel dat hie
wt ginc. En als hie wt was
gegaen in eenre manere van
ene harigen worm als geseit is,
greep dat kint den worm mit
sijre rechtentant en warpoen
in een kuylike dair tegen wa
ter in was, en thans vzwaf
hie ide oege der ganze volck.

ende maecte sie alle blide ende vroelich. en des fyrts hant wart zwaert vande Worm. mer thas wyfch hie dat af mit wywater hie om yst een seer heyluch ding. van allen sonde onozel te wese. mer het hout tsamen beide spjel en wys te wesen. **Dat seue en**

Die bien en **dartste cap** smeden de vruchte niet noch ou de doode licha men. Ic heb gekent ene puest die soe quaet van toge was. dat hie sich seluer lieuer had de ouerlage. daen dat hie syn gesellen of die mit oen vrende niet en hadde beruchticht. Dese waert rasende voer syre doot. en quae soe vten sien dat hie syns selfs tonge mit sine tande scroiden. op dat me alle men sthen gaue te vstaen. dat hie loulyzen mit syre tonge hadde gedaen. en dattet slange feny onder syn lyppe was. ende daer o soe gaf syn keel wt sich v ueerlike stans. **Dat acht en dar**

Die byen en **tichste cap** trecke niet alleen honich van wal rypende cruyden mer oue van sticke cruyde. **W**ay hebbe gesien ene ridder philips van monnal geheite. die wy zeer lief hadden. dese rid der was va ene volmaecte leue. en wy hebben in oen gemeret dat hie al sy tyt ouer brucht of

in sich te beden of i stadeliker de uocien of va god te spreke of te horen spreken. Dese ridder ken den vele helige manc ende vrou wen die hie in greken in lom bardien i burgondien in pro uence i walsland in vlaenden en i brabant hadde lere kenen. en oue wechde en oue zeden en oer wode plach hie mit oue riger begeerte te vtellen. ende daer mede plach hie die meste te beken. En die geen die oen houden spreken of die mit oen spraken. plach hie zeer vriede luf te bidden. dat sie oen iet gots wolden seggen. dat sie gesien of gehouert hadden. va enighe goeden mesthen die indier tyt waen. ende dat vbeten in oen soe grote deuocie soe grote vroude. en soe grote begeert dat hie alleen hie van seene te leue. En houte hie anders iet seggen dat hu op niet en dienden. soe kuden hie sich om mit groten rouwe. recht of mi on zwaerlike op syn hoeft had de geslagen. En god en heft oen niet gelogen. en is oue in deser werlt geloent. wat nau we leten on syn ouwers een slecht henen comen. en noch tant stichten hie acht abdien van sutebnaudus orde. wtge nome die vghaderigen va begy nen. der hie ouer da vyf duzent

10
lyrende Daer heft v'gadert om
xps te dienen. Siet hoe genuch-
lich dattet is w'alluyt te heb-
ben inden w'alroeke des goeden
geruchts. **Dit negē en durtief**
Onder den **te capittel.**
byen is w'pderlike ry-
nuchheit. **I**schē inder ker-
ken van rieme gesien eenen
zeer w'ysen deken. die w't enge-
lant w'as geboren. Vandesen
is ons geseyt vande genē die
oen w'al kenden. dat hie syn
canonike manliken plach te
corrigerē als sie mysdē. het
gebiel bynen sine tijden dat
die eerw'igē man die god ge-
nē w'as heer aelbracht b'isop
van luyt des hartoge broeder
van brabant vā kerstē heruf
ellendich w'art v'dicē vten
ryke. ende w'art vā sine riddē
bider stat vā riemen voer die
rechtuerdich loeslike doot ge-
slagen. **C**ot des mans w'twart
ende begrauēge w'as die eersa-
me rykart vā conincs geslecht
gebaēn. en w'as doe archidiake
te riemen. en w'as i enē b'isop
gecaren. en doe mē dat luyt
begroef w'as hie onder die an-
der edelige sonder brulofs cleet.
En als dat helige lichaē begrā-
uē w'as int choir vādē doem.
te riemen als betamelic w'as.
riep dese v'oufcreuē deken syn
canonike en ou desēn gecaren
b'isop v'oufcreuē int capittel

lypē. **E**nd als sie alle gadere
w'ien gaen suten. seide die de-
ken totten gecaren b'isop. gy
en hebt noch niet ouer gegene
v'ibe archidiaconi of v' cano-
nics prauend als ic meynde.
Doe seide die gecare b'isop noch
niet. doe seide die deken. **S**tact
dae op en voldoet der kurchen.
ende beridit w'be rug totter
discipline voer den bruederen.
w'at gy mitten canonike son-
der choir cleet int choer syt ge-
comen tegen die regel. **E**nde
sonder merre stont die gecaren
b'isop ende dede sy cleder w't
hie ginf ligge voer de deken
ende ontfinc een grote disciplij
vā der hant des dekens. **E**nde
als hie die ontfangē had. dede
hie syn cleder aen hie richte
sich op en sprac totten deken.
zeer guetelike v'ou oer allen en
seide. **I**c dankē gade en der pa-
tronen der kerke vā riemen
synre lieuer moder. dat ic v' d'
dusdanige regiment hier laet.
hie om sal ic dese stede te lieue
hebben en sal altois een w'eg-
dige memori hebbe om dese
stat te eeren. **E**nde dat seggende
gaf hie syn archidiaconi en sy
canonics prauent on. en in on
is v'uult dat men gemeylike
secht. hoe dattet hoeft hoger
steet. hoe die hals moreber is.
w'ant betaemt dat die hoege

edelheit berde moeste oümdig
 sachticheit. der onnodicheit. **H**
 hoert noch eens wat dese vrou
 screue deken dede myt synre
 suster zoen die mysdede. **D**oe
 myn en reüentie sijn oems is
 desen clerck een canonicus pra
 uend tatrucht inder stat gege
 ue. **E**n nae wat tyds is dese
 overstreue clerck i onkuyshheit
 gheuallen. en daer d' waert oen
 sijn prauend een iaer lang on
 tagen. **E**n het geboude dat
 sijn oem die deken tatrucht qua
 om sijn zake te sciken die hie
 te doen had. en hie waert eersa
 melken alst on wal betaemde
 vanden canonicus daer of fange.
En oen waert vtelt va sijn neue
 mysdae had ende die peen die
 oen dan voer taxert was. als
 dat hie een iaer lang sijn prae
 uend moyt derue. **E**n dattet
 capittel bereet waer oen dat
 te v'geue alsoe veer als hie voer
 oen wbolde bidden. **D**oe seide de
 deken waert om niet en is hie
 niet myre suster zoen. **E**n als
 dat capittel v'sament was.
 seide die deken. **I**c heb v'nome
 dat my neue sich ontgaen
 heft. ende dat gy nae der gellu
 ten va ulber kercke va synre
 prauede een iaer lang betoest
 is. **H**ier om soe bid ic dy v' allen
 dat gy sijn mysdaet in myre

hant wilt setten. ende sonder
 merren gaue sijn alle gader ou
 mit bluden aensichten. **W**at dese
 gesel was een van dien als me
 gemerliken seit die nye sijn da
 ge wil en dede. **D**oe seide vrou
 die deken. **I**c danck v' my lieue
 heren dat gy myns neue mys
 daet hebt geset i minen wil.
 ic laue en prys u gelboent. **W**at
 gy die onkuyshheit een iaer lang
 quelt inden vleysche. **E**nt desen
 iaer doe ic noch een ander iaer
 die my neue sijn prauend moet
 deruen. **W**ant hie mysdaen
 heft. **E**nde ist zake dat hie sich
 hier en byne betert. soe dat hie
 overdich sie sijn prauend weds
 om te hebben. daer laet ic v' me
 de begaen. **M**er ist zake dat hie
 sich niet en betert soe wil ic
 dat hie sijre prauede quyt sie
 inder ewichheit. **E**n als dat die
 canonicus hielden. **W**orde sijn
 zeer gesticht in sinen worden.
 en soe grote doecht des dekens
 vmeenden sie ou' al walsland.

Dat vurtichste capittel
is die bren v'sament sijn
singe sie suetelich.

Mā vtelden een helich abt dattet
 een arm was die bute ue der
 staet voende. dese had veel bre
 stoutke. en als dese arme man
 dug sine bren v'siterde. soe
 merkten hie ten usten dat sie

Duck des Dages blideliken songe.
Ende wat hie nae oeren sijnck
bet oertasten. soe merkten hie
dat sie des dages seshert son-
gen. en dat sie geen spys men-
vouden. Ende daer nae gebor-
dent dat hie te midder nacht
op was gestaem. ende sach dat
tet boue die bren zeer clare was
oft dach waer. en dat die bren
suetelike songen. tegh geboete
van allen bren. Doe v'boerde
sich die man ende wat hie na-
maels dat duck soe vant. gic
hie mit sinen praester totten
biscop van die stat. en v'telde
oen wat die bren deden. Ende
sonder merre ginc die biscop
seluer ende v'socht dat hi ge-
houet had. en vant dat alsoe.
Doe v'gaderde die biscop die
beste v'nder stat mitte gemey-
nen volck ende wat in die by-
care waer ginc hie v'soeke. En
als een raer op gedae was wat
hie daer in een vatken wt wat
te was gemact. gelijck oft
elpene waer en int vaetke
vant hie die lichaem xpi. ende
otrent dat lichaem xpi waen
scaren van bren die dat v'bar-
den. Doe eborde sie al luyde ro-
pede mit tranen. en droghen
dat lichaem xpi inder kercken.
ende wat daer in die stat dert
doende wat grote miracule

geschieden. soe tynerde si daer
een kercke. Ende als dese nre
meer oude man spranc in dier
re lande. soe hebben t'ke dief
geleden. dat sie inder naester
kercke een abou hadde gesta-
len. en dat sie inder vlochten
dat lichaem xpi daer hadden
geborpen. ende aldus quamen
wt. **H**et geviel in pychardie
i eenre groter stat tusschen
rameris ende atrecht gelege
i sunte amatus cloister des by-
scops kerck dat een praester op-
ten praesdach die volc berichte.
ende vint opter eende dat lichaem
xpi. en als hie dat mit gebuch
de kuren op wbolde boren. vlocht
van sich selue op ende hinc
uent doersken. daer die praester
nae der ablucie sy viger aen
plach te drogen. Doe wat die
praester ropede ende die canoni-
ke quamen toe geloepen. en zage
int doersken dat leuede lichaem
i gediente va ene scoene kyde
Thans wat die volc tsamen
geroepen. ende sagen alle gader
dattie amonike zagen i die
manere als voer seit is. Ende
als ic dyt houde seggen quac
ic inder vourstene stat. **I**ch
ginc totten deken die mi wal-
kenden. ic bad on dat hie mi
dat miracul liet sien. hie gebou
dat me die kyst op dede dan dat
lichaem xpi in was. **D**it volck

liep toe. ende thans als mē die
 cibou op louck riep een iegelic
 van oen. siet ic sie ic bescouwe
 den gesotmaker. **Ic** stont en
 was vueret wat ic niet en sach
 anders daen een gediente van
 bitten brode. en ic en kende mi
 niet i eniger doot sude te wese.
En niet lage en was ic i my
 selue bedroeft siet ic en sach
 een ansicht dat alsoe groet
 was als xpus had doe hie op
 eertryck waderde. ende had op
 sich een dozne croen. en tbe
 dropel blouts liepe ouer dat
 aeficht. aen beide zyde vader
 naesen. **Behans** viel ic op my
 knyen ende bedent aen myn
 tranen. **En** als ic weder op stot
 en sach ic noch die croen idat
 hoeft noch dat bloot. mer ic
 sach eens mesthen uensicht
 boue alle figur scoen. ende
 was gekent ter rechter zyden
 waer aen. soe dat ic nauwe dat
 rechter oug en mocht sien. **Sy**
 naze was lang. en recht syn
 wbrauwe gebuycht als een ba
 ge. syn ogen waen sympel en
 neder geslagen syn haw rechte
 op syn scoeken. syn baert was
 ogestharen en was ond syn
 kyn getrumt en vecten hent
 totten hoemel vander kelen toe.
Sy vouehoest was braet. **Sy** wa
 ge waen mager syn huels was
 lang. mit ene igebuychde **ing.**

ge hoefde. **Dit** was die gedient
 dit was die scoen vaden goed
 tien aeficht. **En** byne centre
 voren sachment i menig ma
 nuren. die somige zagen dat li
 chae xpi als aenden cruys ha
 gende. die somige als ten oudel
 comed. en dat meyste deel van
 den mysthen sagent int kints
 gelbe. **Hoe** helich ende hoe v
 dienlich dattet is dagelux mis
 te hoen of ten mysten als men
 des vinnach. **Wd** ic mit apen
 baen exepelen bekyen. **Het** was
 een puester lsten nemert
 gebaen andues geheite. **Dese**
 touch mit sine naberen int heli
 gelant pelgrunads te doen.
En als sie ouer zee waken come.
 quame sie opten paerschauet
 bynen ihdm. en des morgens
 vrough lholden sie van dae trec
 ken. **Doe** seide tot ou die puester
 het is hurden heulich paesth
 dach. en hie is die stat daer god
 vander doot vreyb. **hou**t ic
 mys en ontfangt dat helige
 sacment. en daen soe laet ons
 trecke. **Doe** toege sie al va daen
 ende die puester bleef alleen
 inder stat. en als hie mis hadde
 gelesen. en gheten had bestont
 hie syn gesellen te volgen. **Doe**
 ufter halden oen een man die
 te peerde was. en vraechde on
 en seide. **Wat** yt puester dat
 gy haest soe zeer alle. **Doe** ver

vtelden hie oen wat gesceet was.
Omdese zaken was seide hie bin
ic vā mine geselle vlaten. doe
seide tot on die ridder. siet aftee
mi op mi peert en als hie opt
peert was ghe sitten. wart hie
ontslaep. Ende o'trent vesper
tyt als hie weder om waecher
waert en om en o' sacht waert
dat hie weer. doe seide tot oen
sijn leydsman. kent dy wal dese
stat daer by nu sien. Doe wart
hie zeer vuerct en seide. om d'at
heer dat die kerck die hu' voue
ons steet mi kerck is. ende dit
naeste huys mi huys is dur
ic in woende. Doe seide sijn leyds
man. v' donet te recht. glorificat
xpm. wat gy sijn sacramente
hebt geceert. en om oere wil niet
en hebt ontsien alleen te wese.
in vreemde lande. en dat segge
de v'sebanc hie. En die priester
vtelden sine onderzaten wat
god on belbesen had. en dattet
waert was belbes hie miyt si
ne geselle huys comen. **I**
Omtrent de iaen dusent t'we
hodert en d'artien wart dat
cruys ouer zee te trecke al die
werlt d'oe gepredut. en optier
tyt was een man i' de land vā
brabat vā onbesprekeliker
heilicheit. dese man had lage
begeert dat land te v'soeken.
d'ur xpus voer gestaen hadden
Oner hie had anxt dede hie dit

Dat hie in sijn besouwede en
in sijn geestelick leue solde w'
den behindert. En het gebou
den. dat hie op sinte peters auet
ad vicula in sine gebede lach.
mit beslatere doeren. ende die
engel des heren stont by oen mit
groten sthyn wartet was
nacht en seide tot on. Die heer
heft di' grote begeert gesien.
die gy hebt int helige land te
v'soeken. en ic bin nu hie gesint
tot ti. op dat ic dine wil volbre
ge. Ende dit seggde greep die
engel de mesthe en byne een
re nacht vorden hie on int he
lige land. ende liet on d'ur sien
alle die steden daer hie beceert
in had te sien. en vorden by
nen der seluer nacht weder o'
thuys. ende die nacht d'recht
oen daere wesen dien die dach
soe dat hie alle die stede vā wal
land van burgondie vā lom
bardien vā tuscie ende vā de
heligen lande. soe wal wylst
alsenich mesthe conde gelbere
die d'ur gelbeest had. Daer nae
waert hie van sommige deuote
manen gebeden. die hie dat niet
en mocht weigen. en hie namt
cruys mit ou. ende was ou
leydsman int helige land. op
dat hie in besysinge des werchs
belbes. dat hie niet een logen
achtich mer een waerachtich
bude gades was die on te voren

leiden. **A**ls dese seer helige mā
 weder om thuyt come was. sach
 hiedat oen syn nabuare i eren
 bestonden te hebben. hie liet dat
 om dat zuete lant van brabar
 daer hie in gebuēn was. varen.
 ende leiden voert aen een hei
 lich zalich leue totter doot toe
 i vreemde lande. **M**er in desen
 mirakel is een zwaer vraege.
 dat is hoe dese helige man in
 eenogeblyf. soe menig hādē
 werch i syre memorie mocht
 onthalden ende lere. **E**n hie
 op machmē aldus atkorden.
 die oeuers hebbe ouer tyden
 dat sie van hyn vliege. ende da
 duytfland en van wulflant
 eyst seer veer daer sie vliegen.
 Wie leert sie daen dat sie tot
 oure nesten. daer sie eens ge
 weest hebben moge geraken.
 Wie mach ouer dat leren daen
 die cloetheit der nature. **D**at
 daen die natuer vmach dat
 vmach ouer god en veel meer.
In dat dorp daer ic gebaen bin
 was een priester die okuytch
 ende oeyn was. en al wast
 de ioden voermachs vboeden
 dat sie dat brout dat inde te
 pel geoffert wart niet en sol
 de eten als sie besmet wāen
 vā vroullen. **D**ese ogeuallige
 priester at nochtat dagelic
 dat brout des altaers mit sine
 oeyne monde. **E**n siet die

waerck gades. **H**ij mont ver
 rotten mit sine kyn en mit
 ter tonge. soe dat syn rouende
 van scaende wegen bi oen nau
 we en mochten dueren. **M**er
 het was noch een ander in
 wulfland. dese als hie sy han
 de voerden altaer inder mis
 sen wt reeten. quae dat he
 melsthe ouer en vbarnden
 sie totten ellenbāge en vteer
 den sie. **I**n wulflant is een
 stat gelegen zueffionēsis ge
 heuten. dese voustrenue stat was
 lāge tyt inde van. soe dat die
 clergie den godlike dienst val
 bracht sonder sanct. hie om
 soe geboude datter uen ves por
 daer van de regulien die regu
 lurs mit sich nae die seer deuot
 wāen die thans al sy gestorue.
 en ginc mit ouer buce der stat
 i ene berch. daer voremaels ee
 heremit gelbont had o onser
 vrouwe hochtyt daer te holde.
 ende als sie desper hadde ge
 songe. en auct was worden.
 aten sie soberlike wāter en
 broet. **O**uer nae songe sie w
 pletoz ende nae lāge en deuot
 te gebede. ginge sie opter bloe
 ter eerde liggē en slepe. **W**at
 die stat weest was en daer
 anders geen gemack en was.
 en niet lāge en ruste sie. **M**er
 sie stonde op en ginge metten
 singen. mit grotet vniueit.

9

En als die prior die negede leze
geeynd had. voer te den lauda?
wart woderlike zangh van den
engelen gehoert en songe dat
resposorium felix naq mit lude
steinen. als dat resposorium wt
was so ge alle vier engelen
wt dier otelliker scaren dat
vers gloua pri. en die groete
scare die atlkoude als dat behou
den. en als dat resposorium nae
sine behoert gesonge was.
hiesend die vier engelen vouster
uen dat resposorium nae der
manier der wulen weder om
op. en alle die engelen songhe
dat volgede voert wt. **E**n
als dat resposorium gesongen
was zebegen die engelen. ende
die prior hies op te den lauda?
en zangh die metten mit sine
brueden vout wt. **E**n als die
metten wt was hoe veel huy
les hoe veel strees hoe veel
zuchtens die vier helige mane
va bynen wt oeren herte gaue
wt gehouchnis des zuete zange
der engelen wbeer omogelijc
te vtrecke. **I**nser vrouwe
camer is een nonen cloister
van sute bhardus oude i bra
bat buten bruysel gelege. In
dit cloister was een cappellae
heer goert gheue. dese was
seer deuot en was mij vuer.
Dese was gesthout ende leet
grote pijn vuttien iaer langh

voer syre Jout. en nochtant en
rusten hie niet die lude te pre
diken ende te leeren en totter
zalicheit te bregge. **H**et gemiel
hier nae dat hie haesteliken
sterf voer der midder nacht.
en datter een woderlike zuete
zangh der engelen van bi der
kercke wt cloister wart ge
hout. **H**ie van wart vueret
die wbeke. ende on vlbodende
dattet wuet vroeger op was
gestaen daent plach. en hie
dacht wat houch tyt dattet
waer. dat die nonen soe vielike
songe. wat hie en cond anders
niet geloue het en waer by
niet chow vanden viden. **E**n
als die engelen zebegge sloch die
clock ende die mette clock wart
geludt. ende bekade irst die w
ker datter engelen zangh was.
en niet der nonen. Des morgens
wart die cappellae doot vonden.
en doe was oer allen apenbar.
dat inde wtgangh des heligen
mans dat engelsche heur soe
hadde gesongen. **I** Het gemiel
I walsland i ceure wbecliker ca
nonike kerck dat groet fest was
va ene heilichden my vierden.
dat die zangers der complete dy
cantude tussche pd ne en credo
dat resposorium In pure vidipz.
En als dat resposorium niet al
geeyndt en was. en sic credo i
den stillike lasen. quae daer ee
stem vande hemel ende seide.

Dat sijt alle gader aen horden.
Nicmar en is van v'hoert dae
 die mit eenre ft hoefcher stemē
 zang. Doe worden sie al v'uert
 ende merkten datter een inden
 houck stont. die mit eenre lēlke
 en mit eenre t'w'drachtighet
 stemē had gesongē. **E**n ixe
 mant en t'w'uelde hie en wast
 daer die steem af geseit had.
Hoe quaet dattet is i gades
 dienst te slapen en ic nūre
 exēpel bewyfen. Het was een
 monick als ic gelese heb die duc
 i die metten t'slaepē plach. en
 het gebouden op eenre nacht
 dat hie i die metten doe men de
 landes zangt sliep. **E**n hie sach
 i sine slaep enē lēlke duuel
 die mit eenre pānen die vol
 heets peecks was int chow o
 ging. en v'situden alle die mo
 niken en den genē die daer slie
 pen boet hie enē ysen leppel vol
 siedede peecks. **E**n als die duuel
 tot oen was comen en voer si
 nen mont daer hie sliep den
 leppel setten. touch hie haestelic
 syn hoeft nae sich. en stiet een
 w'onde i syn hoeft tege dat loē
 zel vanden gestoult daer hie op
 sliep. **H**ier wt merkten hie. hoe
 zeer datter god myshuichden i
 sinen dienst te slapen. en dat
 tet de duuelē geneem is bouē
 maten. **D**ie eerst dige abdis
 se vā argesoles sach op eenre

nacht dat die duuel in der met
 ten al hōw nōne had doe slapen
 soe datter geen en waecten. ende
 sach wout dat die duuel mit ou
 alle spotten. **S**y but onse heer
 ende toende oen ou alle ~~worow~~
 sienlike. ende setten oie alle vour
 ou v'sumēchheit peitencie. op
 dat sie cloeker woert aen w'eren.
 sich voer bedroich des duuels
 bet te hueden. **D**at een en vurtic

Die bren hebben te capit.
 een bequaer ende een wo
 derlike zuete steym. **I**c
 heb een non gesien i den lande
 van brabat als dese ier hōwde
 vā der esbiger vroelicht en vā
 der hemel scher blyt stappē soe
 waert sie in oeren geest gegre
 pen. ende als sie een v're langē
 en w'ouch had geruyt. soe wart
 ou aeficht daer. en mit besla
 tenogen gaf sie wt sich myt
 w'oderliker stemen soe zueten
 sang. datme genē zang. op
 deser w'ert dien sang. en mo
 cht gelike. dese sang. de sie
 maecten en was niet genotet
 mer tusschen ou borst en ou
 stroet wart die d'w'sprekelike
 zuete sang. gehort. **D**at t'be

Die bren en vurticste ca.
 halden oie onder sich
 hermelike raet. het
 was een goet man mer hy was
 sympel. als ic gehort heb mit
 vterste van walsland. **E**nde

Desen man plach die duuel in
engelsche gedaent te openbaen
en die duuel sprac tot oen en
seide. **I**h hebt menigerhade
wil ende weet niet wat ghy
doen wilt. **H**ier om soe bin ic tot
ti gesent. dat ic dy mit mine
ruit regien sal. en dat gy al
len andere ruit bint mine ruit
laet waten. **E**nde in wat vren
dat gy mi meld. soe suldi mine
ruit en myre ghenouchlip open
baenge derue. **E**nde sonder mer
ren als sich die ogevallige mite
ter doot had vbonde. **W**ant hie
gevisitert. hie wart van bint
vlucht ende vclaert. en wiste
mit soe grote pays i sich selue.
soe dat oen seluen doicht dat
hie niet een mesche onder den
mythen. **Q**uer dat hie waer en
engel onder den engelen. **E**nde
als oen die duuel tot deser vrie
liker houerdien had gebracht.
bestont hie oen zachte dingen
te rade. en bracht ten lesten
de ogevallige mesche daer toe.
dat hie vol nae i een zeer gra
ue sonde was gevallen. en ou
i anxt was van sine lyue. **Q**uer
die goetlike bemistichheit qua
oen te hulpen. en vloistenen
in deser manieren **I**n syn nae
gebuert was een vstendel ma
van sien. ende had veel besogt
en dit was een puerster. daer
hie sich tegen plach te bichte.

eer hie in duuels strick was ge
vallen. **E**n als dese puerster
sach desen meschen altoes al
leen gaen. en dat hie sich veer
maecten da alle goede mesche
sprac hi oen toe i deser man
ren. **G**hy alre lyfste vaent mi
v wadert wie dy luge tyt heft
reghert mit sine ruit. **W**at gy
hebt zeden v wadert. en ic en
sie dy niet bichten. noch spreke
mit geesteliken onane. noch
en sie dy niet te preken gaen.
Giet wil toe dat ghy selue niet
en beducht en dat ic i sy strick
iaegt die duuel. **W**at ic key di
simpel. ende dat o mach v die
duuel seer lichtelike beduergen.
soe dat gy niemant en had die v
te hulpe quae. **T**ot desen worde
creech dese mesche een roet ac
sicht. en meyden dat oen van
gade alle dings geapenbaert
weer. **H**ie wart van byne be
roert hy wart scryvende. ende
allet dat i syre vstieue was.
liet hie den puerster beten. **D**at
Die en vrietichste cap
ic bren voerkerne die
tyden. **H**et was een e
del vogeline die zeer cloek was
van sien. **D**ese wart conut nae si
nen vader. het gebouwen namals
dat wer concliker stat iaer mer
was. en die conut ginc mit sine
geselschap om die coepluyde te
sien en het goet datter xijl was.
ende hie sach daer sitten ene alde

man mit enē graulken top inden
 onerct. hie vraghde den of hie
 iet veils had. **D**oe seide hie weder
 om totte conic. **I**c bin een wis
 man. ic heb wysheit veel. **D**oe v
 blide sich die conic. en wart la
 chende ende seide. het betaemt
 mi wat wat ic noch ionck bin
 ende een conicryck te vltuuen
 heb wysheit te hebben. **M**er siet
 hoe veel dat gi my wilt geuen
 voor hoderet merck. **D**oe seide die
 oude man. voor dat loe dat gy
 wilt geue wil ic dy een ding seg
 gen. ende ist sake dat gy dat
 wat onthalt. gy sult v selue en
 v solck wat regien. du en sult
 niet d'waeslike spreken. gy en
 sult d'waeslike niet doen. gy
 en dinct te voren wat daer nae
 volgen mach. **W**ildi meer lere.
 geeft meer loens. **D**oe worden
 sie alle lachende. **M**er die conic
 onercte scarpelike die cracht en
 inhoud des words. **E**n gebort
 datme den wisen ma sy gelt
 gaue. **M**er dat wort dat hie of
 fange had dede hie boue syn
 doren va sine palays i sy eer
 tafelen i syn gulde nappen en
 in syn d'bele schreue. **H**ie wt
 wart namaels die conic seer
 groet i wysheit en in douchden
 gepresen. **E**nde hie sette op i
 synē moer dat hie dat otmoe
 dige volc vader mechtig lude
 handen wolde vloesen. dat va

De edelingen syns lants seer v
 druct wart. ende dacht hie wat
 de syn ryck i rechtidicht regi
 ren. **E**n als hie dit bestont te
 doen. **W**orde die edeligen tegen
 oen wederpenich. **M**er want
 sie int azebaur om gonne des
 volcs tege den conic niet en
 dorsten doen. soe gaue sy des
 conicks baertscere veel gelts.
 dat hie den conic die keel af snie
 de solde als hie on in syre a
 meuen solde scheren. **E**nde als
 hie den conic sine bart geneet
 had. en die bart oen solde
 scheren. las hie indie d'keel die
 die conic om sinen hals hadde.
En en sprecht niet d'waeslike
 en en bestaet niet d'waeslike
 gy en dinct te voere. **W**at daer
 nae volge mach. en wart om
 syns quaets opsets wil vueret
 ende wart bleef. ende toich
 nae sich syn beude hant. **E**n
 als dat die conic sach stont
 hie op wat hie wat mercken
 dattet sonder zueck niet en war
Mer wat die bart die war
 heit simpelike gebracht niet
 en leedt soe leidene on die co
 nic op die bank. en dede oen die
 waarheit mit tormete lyden.
En aldus wart die conic va
 der doot vloyst. en bekant dat
 die wysheit alleen beter was
 daen alle die righeden. en dat
 alle die dinge die me mach be

gheren der wysheit alleen niet
en syn te gelyken. **D**ie vrou
scerue brueder hēric vā colen
vāder p̄diker oude als ic van
oem gehout heb. **W**agt te voeh
eerdut p̄diker oude op quaem
dattet comē solde. hie had enē
oem die een ridder was en die
god vruchtich was. **W**oenēde i
eente stat vā dypstland mōs
mārtis gheheten. **D**ese ridder
sucht dat dese hēric een subtel
iōgelinc was en wat hie seer
wal inder gramerie geleert
was sernde oem sy oem te pa
rys wart. **O** die logic en die a
dere consten te leren. **E**n als
dat gesaet was is syn oem
gestorue. en syn studicige hūt
dūc waerop. en daer en bynen
regide hie inder seluet stait
die soel. **E**nde als die due iare
o ware. apēbaude oem sy oem
en seide. **B**h sult aēnemen
dat cruys int helige land te
trecken. dat in dypstland wort
gepredict. op dat gy in vāden
vegeduet mocht vloesen. ende
sult ouer varen. en als gi dat
gedaen hebt. suldi weder om
comen ende sult der p̄diker
oude nye vinden. daer gi sult
i gaen. ou armode en suldy
noch ont sien noch vsmāeden.
Wat i salicheit van veel men
schen sulte sie zeer sterck werē
Dot dese wōrdē vōwōdende sich

Die dērf. ende dat on beualen
was ginc hie aen sond' merce
Ende als hie vāder pelgrimad
se weder o was come. wat hie
der p̄diker oude te parys en
anders wau. en soder enige
t̄biuelige ginc hie cort daer
nac indie oude. **E**n als hie
veel iare daer seer deuotelic
geleest had. apēbaude oem sy
oem nocheens en seide. ouer
mids dym hoelp bin ic vā den
vegeduet vloest. en en merst
niet int helige land noch oem
te trecke lberdy van ulbe ou
sten daer toe gecaren. **E**n cort
daer nac wart hie vāde ouer
sten syns ordes daer gesant.
en als hie weder om gecome
was. touch hie derbert dord
berf. mit conic lodebuch vā
bracrysc i enē gesel syre pel
grimadse. **E**n als hie weder
om quae is hie salichlyken i
de wech gestoruen. **H**oe veel
dat dese brueder hēric vrousc
uen gevordert heft de clerke
te p̄dike. binen parys hoe daer
dat hie gevordert heft i ruit
te geue of anders daer hie me
nigerhāde volck en clerke ge
predict heft en waer niet lich
telic te segge. **D**ie greue loe
delbuch vāde lande van loe
dat aen brabant is gelege had
enē medicū by sich die veel be
socht had. **E**n als dese greue

op ene dach beneue ene dans
 hene ginc. Was duer aen den
 daens een deern die soe van
 aeficht Was. en mit eenre lbo
 derliker zueter stemen ae den
 dans voer zanch. dese greue sach
 die deerne een goede Wil nernst
 telike aen en ginc voer hi mit
 sine gesyn. Ende als artzater
 sach dat hie vlboderde va der
 deernen seide hie tot on. O gre
 ue gi vlbodert v vader stemen
 en va der scoente der vovsan
 gerster. mer thans suldy v
 meer va oere doot vlbodern.
 hie had nauwe syn wort wt
 int derp en wort groit gerucht
 gehoert. die greue scieten der
 wort bade. ende bekende dat
 die voer sagerster huestelick
 nader doot storten. en als ic ge
 loeue. soe vnaem dat die art
 zater wt oere stemen. als dat
 sie huestelic moyst sterue. **I**
 Die edel heertogyn van brabant
 heil wort bekende eer sie den
 edelen heric de htoye va bra
 bant naem. dur de artzater
 ours vaders des htoye va bra
 gogven dattet irste kint dat
 sie crige solde nauwe soe lage
 en solde leue. dattet sy doep
 mochte offangen. dat ander
 kint solde cranck wesen. ende
 van andere solde sy sich vblide.
 Ende dat dit gesiet is hebben
 wt gesien. en dat mocht die

artzater weten by der woedacn
 licheit vander moder dau die
 kinder in offangen lberde. **I**
 woende i een huys mit negen
 puestere en mit tste diacone
 wat wt al ter scoelen gingen
 en ic hiep dit wt alle gader
 sonder doet sonde leefden. En
 die een van ons had ene droem
 den hie ons vtelde seggede. En
 doecht i mine slaep dat ic mys
 dede. En siet ic sach dattet sa
 crament des blouts xpi inden
 kelck soe seer wies dattet ouer
 liep. doe wort een wt ons such
 tende en seide. die kelck bedudt
 die passie en nu miy alre liefst
 te bereidt dy ziel tot eenre
 zwaere becoringe of totter doot
 En sonder merren wort die
 soe zueck des anden nachts dat
 hie thans seene te sterue. En
 des dorde nachts als een wt
 mine gesellen metten had ge
 lesen. en sich wolve bede wort
 hie ontslaep. en siet daer qua
 een stem tot oen seggede wort
 ende beidt. Als dat die werv
 gesiet was en hie dord wort
 sliep. quae die knaep gelope
 die den zueck vwarden segge
 de dat hie doot waer. of dat hie
 soe vast sliep datmes niet en
 wnde gelbecken. hi van wort
 den wt vneert die int huys
 wort. wt liepen toe en wunde
 den mesthe doot. ende saegen

Dat die droe veruult was mit
sijre bedudige beteket in den
kelck. **Dat vijfen vintichste cap**
Die byen vrou segge teg
gen en wind wat doe
halde sie sich onder den
daeke. Het was i vngarie een
seer mechtich hertoge. de se del
de sine kindere sin land en hie
is int pdiker orde gegue. Ende
dese hartoge was redelick wil
geleert. en is een glorioes pdiker
geborde. ende als die tartare
duer vrou af geset is daer int
lant quamen vloet die prior mit
sine broeden. ende dese vrou scre
ue broeder die wilneer een har
toge was hat orlof va de prior
dat hie in troust des cruncken
volcs daer mocht bliue. Want
hie waer doch een alt man.
en of hie va den tartare doot
word geslaegde daer en leech niet
veel aen. Die prior gaf oen or
loef. hie bleef daer int cloister
en bracht mit zueter vman
gen dat arme en dat trancke
volc dat niet vlien en mocht
tot vduidicheit. En hie ginc
in cruyts gelys i die ketck in
sij gebet mit tranen liggen.
en vbeide daer die tartaren.
en is daer voor dat hoge altan
vande bosen mesche gedoodet.
En als die tartare en wech
toege sijn die broedere weder
om thuis come. en wonden den
broeder die wilneer een htoege
was voor dat altan als geset

is doot ligge. en sij hande en
sijn wete en alle sijn lyf was
mit gelauuen doot steken. en
die herten va sine cop waen
wt gestoten. Doe wonden alle de
broedere seer screiende als geen
wonder en was. Mer een van
den broeden was meer daen
die anden begaen. en seide al such
tende. O he god waerom heb
di vhingte dat alsulke ma soe
wrede en bosendoot heft gesma
ect steruede. en wat hie bleef i
huyde en in tranen. en in gods
ordele te straeffen drie dage en
drie nacht lange. vastende son
der slaep. Doe wart hie te leste
i sine giest gegrepen. ende sach
dede dooden broeder de hie be
screidt hadde tot on seggende.
Ende moyst xps niet lyden en
soe i syns selfs glori gaen. ende
die passien des tegebordigen
tyts en sijn niet werdich dat
me sie geluht der toecomeder
glorien die in ons geapbau
sul werde. En dit seggede ver
zwanck hie en besloit de broe
der die op dat ordele gades ave
de mit worten wode. **Dat vijfen**
Als die toe vintichste cap?
comede dach is sacht
soe vliege die byen al
wt. Het was een meester van
ene helige leue int bisdo van
lyck. dese meester bestont een
een boeck vander helig scrift
te maken. en wat oen die cler

ghe omdins sbaer vvolgige hi
 derlic dair in was soe waert
 hie ten lesten dair den wal gades
 in een enige stede gevouert. ende
 dair apenbaerde on sūte pouwels
 ende leuerde oen des hie behoef
 den. ende hie volbracht dat waert.

Hut sesen vutichte ca
 ls die bren vliege. **pit.**
 ouer wal rufede velde
 soe hangte sie nae de bloemen
 en sie hagen ac zuete cruyden
 en blome en zucke den douwbe
 daer wt en smake die groete
 zueticht. **E**c heb gesien ene vo
 gelinck i walstand en was
 een regulier. dese was zeer
 plomp van sien. en nochtant
 studerde hie zeer en deuotelick
 die helige scrift. **E**n als hie
 mi seide soe had hie een gesket
 dat hie alle auent als hie alden
 dach had gestudiert. soe plach
 hie sich te beden. en ou dacht dae
 wat hie had gelesen. en dair mit
 soe ginc hie slapen. **E**n als me
 daen die metten schel luyden.
 soe stont hie op. en daen scoet
 on inden syn dair hie des auent
 laets op had gedacht. vader
 scrift. en dair mit ginc hie te
 metten. en stont daen i die met
 ten mit beslaeten ogen. **E**nde
 dae apenbaerde een gadeent oen
 vumene breden hoege lage ende
 scoene palays. ende dit was die
 ganze helige scrift. en ver stont
 die scriftuer soe volcomelike in

Dier vren dat oen doecht dat gee
 questy soe zbaer en was. hie
 en voloyse wal onthinde. **I**ac
 alle die vborgeheit der scriften
 wist hie soe besceidelike als syn
 vif vinger van syre hant. **E**n
 sloech hie syn ogen een ogebluc
 op soe vloet dit visioen van oen.
 soe dat hie dit myste partikel of
 te deel van de vourstreuē visioen
 niet en onthult. dae alleen dat
 oen doecht dat hie wat gesien
 had. **E**n als hie sy oegē weder
 om selout soe quae dit visioen
 gering weder om. en dat was
 sonder boue al. **W**at al zant
 hie mitte anden. hie wirt noch
 tant hier niet in behindert. en
 beide singe en cōteplure voltea
 cht hie volcomelike. **I**n sam
 panie dit walstand toe hoert
 i een cloyster va sūte vnardus
 orde arge soles geheiten. hebbe
 by een abdys gesien die sonder
 eniger gramarie niet alleen
 die boke der sentencie die libri
 setenariū in latyn sy geheiten.
 volcomelike vstont oue p ferte
 like die boke vader godheit
 des glouoes doctores sūte au
 gustyns. ende mit claren be
 dudigen exponerde sie die alre
 zwaerste vragen vande vourstre
 ue boeken. en dit had sy mit
 oere gebede va gade menich
 waer voer oue doot vtrege. **D**ese
 selue aldysse sach op een tyt dat

Die engel gades stont after der
grouwne van spanne blacken zker
de ende wolde sie onthoefden.
ende dese grouwne was een stich
terste va ouen cloyster. Doe hi
dese abdis de heer voer hou mit
tranen. doe seide tot ou die heer.
het is gesluten dat sy moet ster
uen. of gi voer ou. Doe seide sie
totten heer. Gie een zalige doot
dour die welke die grouwne die
elbige vdomenisse mit mach
ontgaen. En ic begeer tonbon
de te wesen. en mit xpo te reg
nuren. en dair om soe wil ic
stern sterue. en als sy ou word
wt had sterf sie ende gins tot
beter dingen. Si wat mercke
w. i deser diert dat dien dat
grote exempel der caritate xpi.

Dat vren vutheste.
Die vren werden byne
ene lant gesluten.

Re and berpe gemelt bynen
onfer tyt dat wilm cornelis
soen de ongenaude rok ons
hen dair ons kersten geloif by
vstaen wort boue mate zeer
mit syre ogeloue wolde schre
ten. dese was een pocrut en
was gereynst. dese gaf daer
o sy prauend ouer als dat hy
trechter armode wolde leuen.
en nochtat was hic tot alter groter
onkuschheit gegene. Wat hic sei
de dat alle sonde onnuds die

armode vtert word. gelyck die
roust vanden vuer voer de oge
gades. Dour seide hic dat een
arm gemey wif beter waer
daer enich kuyssch mysthe. die
wat goets tot syre nou behult
ende dat daerom alle geesteli
ke mesthen vdoemt waen. en
dat seide dat een arm mensch
onkuyssch geen sonde en dede.
was grote blasphemie. want
daer staet gestreue. duen salt
niet barmhertich wesen end ar
me mensch te richten. Da dese
hebbe w. i inder waerheit ver
nomen als doe hic gestorue was
en in onfer vrouwe kerck mit
ere begraue was dat sy licha
qualiken vour. wat nae vier
iazen quae sy ogeloue sijscalc
heit en syn boesheit wt. Dour
de eerw. dige vader heer daes
biscop va cameris. die dat mit
ter heliger scrift belbes. en sy
vuylick is als een oortbaelick
geslecht vten graue gelborpe.
en verbernt als ysaias die pro
pheet va nabugodonosor had
geprophetit.

Dat achtendou
Die vren en gaen tichste c.
ouer oue palen met. In
dier tyt doe sute augus
tyn macten dat boeck va der
heliger drienoldicht. belbes
on god dusdanige mirakel.
Die stat va ypponen dair augus
tyn biscop van was is een soe

stat en is opter zee gelege. **E**n
 sate augustijn ginc eens opt
 oeuer vader zee Baden, als hie
 duyf dede. **W**anneer hie moede ge
 studert was, en als hie voir al
 leen ginc. **W**ant hie een zeer soe
 kynt optet oeuer suten. **D**yt
 kynt had een kuytke i die eerd
 gemact, en zat en goit dair in
 mit ene siluen lepel. **W**ater
 vter zee, en spilden soe als die
 kynder i der strate plege te doe.
Als augustijn dit kint sach bleef
 hie staen, hie groet kint ende
 vrachden **W**atter dede. **D**oe seide
 dat kint tot oen dyt ganze mar
Wil ic int kuytke gieten of ic
 vmach. **D**oe **W**art die helighe
 ma lachende en seide. **O** goet
 kint hoe moechti dat volbrengen
 dat meer is groit dij lepel dair
 gi mit scept is cleyn, en dat
 kuytke des gelycs dair ghi i
 stortet. **D**oe seide dat kynt, het
War mi mogeliker te volbre
 gen dat ic doe daen v te doen
 dat gi denct. **D**oe vrboderde sijn
 augustijn en vrachden oen
Watter **W**aer. **D**oe seide dat kint
 tot oen, gi dinct vast hoe ghi
 dat o **W**esprekelic sacrament va
 der heliger dancuoldicheit i ene
 corten boefz mocht begriepen.
Ende dyt **W**ar mi mogeliker
 te doe daent v **W**ar te doe, dat
 gi denct, ende mutic v **W**ansz
 dat kynt. **D**oe glorificerde augus

tinus xpm ende mercte rechte
 voort dat oen die **W**arheit was
 geseit. **M**eister symon van
 dornich regierden die scoel te pa
 rys i der gotheit, en i sijn tyt
 was hie meester boue, alle an
 dere meysten. **M**er tegē betacm
 licheit sijns staets was hie on
 zuuer ende daer toe houerdich
Dese hadde boue alle anden
 doctours studente die ond oen
 Baden, en op een tyt disputerde
 hie voir hoer allen vander oit
 modicht der ouster leuen xpi,
 ende als hie sijn questi had ge
 eyndt, **W**aert hie ten lesten in
 ene bosen sijn gegeue, en blas
 phemide xpm seggede, het sijn
 ouer die die die werlt mit oere
 ogeloeue ende lerige hebbe ver
 ebonen. **M**oyses xpus en macho
 met. **M**oyses vdbaesde ten
 irsten dat ioudsche volc, xpus
 die kersten die geheue sijn nae on.
Machomet dat heideste volc.
Ende sonder merre viel hie
 neder mit ogekuerden oeghen
 en vor mesthelicke stem gaf
 hie beestlic geluyt, en dat val
 lende ouel behut hie voir af
 hint dat hie sterf, ende hie vloer
 al sijn const soe dat hie niet dair
 va en onthielt. **E**n hie is zibau
 lif i sijn zielen geplacht,
 soe dat hie totter doot toe bleef
 als een stom beest, en is dier in
 ocrupshere gelijck gestorde. **E**n
 siet een groit meakel **A**lyt sijn

boel ende syn byscapter wist hie
wul te nemen aner boecig boeck
de solacioe phie dat van won
ders wlegen bi oen lach en bute
plach te conen. en wist hie niet
te nemen ende dat font hie ge
font nochtant van buten. **Dat**

O negge en vurtichste cap.
ie hien hore gern dat ge
lyt vande metall. Het

was i wulstand een vnoemt
en een goet pdiker heer Jan po
linus gheheite. dese was doedit
geuel en regulier int cloyster
elsoynes gheheite. mer nae
maels ginc hie mit deuote hie
ind pdiker ouden. daut wurd
god niet en is gebonde. dese her
ioha pdieten tot camerick in
een zeer geestelick cloester van
regulieren cantiprati gheheite.
en daer wuden veel h begynen
tege wurdich mitte volc ende
dat sermoe dede hie dar int
choir op sint philyps en iacob
anet. dach. En als hiedat wort
ond hande had. Qui manet i
me re. Die i mi woend en ic i
oen die brengt voort veel vruch
ten. en dat her om ende weder
om kunde. Was daer een alde
begin die zeer vuerich was wa
gheest. dese bestont te wsten
in sich te kneyssen van groet
deuone ende te scudden myt
al hore leden. mer wat on hou
susten aē stiere due of vier
reysen soe hiet sie alle mael op.

Mer ten lesten als die pdiker
geleec een ziel die god venicht
is wuter en wbyndie vsament
syn. brauf on dat hert. en mit
wtstortige oue blouts gaf sie
ouen geest. **H**out wat on
tyt gesiet is als al duytland
wul veet. Omref den iaen ons
heren dusent tbehodert ende
due end vurtich. wuden bi der edel
re stat va nups tot ene tozney
bele edelige v gaderet hertoge
greue barone en riddē. Dar
en byne quae dur een brued
vader pdiker oude. b'nardus
gheheite mit sine gesel. hie bat
hou allen outmodelike ende
volnae mit tranē dat sy sich
spaerde en medelide hadden
nutter kerstere en drouiger
kercke. die doe i vngarie in qui
ouia i polonia en anders waer
ogevallichlike vanden tartare
vnielt wart. Doe wuden dau
veel edelige die af wbolde laten.
mer daer was een greue van
marka geka gheheite. dese be
spotte den brueder en alle die
geen die on wsentide. en hie
ozalige v gaderde riddē ende
knechts ende bestont dat steer
speel te hantire. des morgens
vrouch va de selue dage als veel
lynde seude. wart inder locht
gesien een groet stuq oftet
cleycerde wuer en bi dat stuq
en boue dat stuc eerde worden

raue gesien die crochende lage
 tyt daer vloegen. Ende als ic
 geloue waren diuulen. die te
 verstaen gaueu wat daer ghe
 uallen solde. En sonder merre
 alst toznoye geschieden. soe syn
 die ridders en die knechts soe ia
 merlic en soe zeer geplacht dat
 ter deel van on sterf. veel qua
 meder vten sien. en viel viele
 der selbige zueten. op dat nie
 mat en tbiueldt dattet spoel
 niet alle der mysche speel mer
 die der diuule speel vter waer
 gades hadde gheset. En oue
 was die daer geplacht sy was
 die hoder en seuen festich.
 onder den welken die voursae
 ue greue wst doot is bleuen.
 En inder nacht als dages dat
 speel gemel worde vgaerige
 van diuule gesien i gewape
 de ridders gedeent. bute een
 doer ystra maior geheue in
 brabat gelegen. als mi die puz
 ter daer van vtelden. en dat
 dede die boze geesten in een rei
 ken dat sie sich vbliden wat
 soe veel quaets solde gesiede.
 En duntoland was een mech
 tich ridder als mi een brueder
 va der pdiker orde vtelde. dese
 was een toznoy spoel soe seer
 gegerue en geneigt dattet wo
 der waer te seyge. en hie is on
 salichlike als hie geleest had
 gestorue. dese liet after syn wif

tomc

Die seer deuot en heilich was.
 Ende dit wif wart nae ons
 mans doot ide geest gegrepen.
 en sach dat ontrent oes mas
 ziel seer veel diuule vgaert
 waren. Doe seide een van on die
 on pryns seer te wesen tot
 on allen. Doet on hassen de sy
 voet die soe lanck gespikert sy
 dat on die nagele gaen vande
 hol va sinen voeten. tot i syn
 hernen. als dat gedie is. doet
 oen een pazer aen. dat soe wat
 gespikert sy dat oen die nagel
 va vor en va after dor al sy
 lyf gaen. Daer nae set oen op
 syn hoeft enen helm. die soe lae
 gespikert sy dat o die nagele
 verken dor dat hol va sinen
 voeten. Als gy dat hebt gedaen
 greeft oen enen salt ue sinen
 hals. die soe zwaer sy. dat hie al
 sy lyf ontwe querte. En als
 die die bose geesten totte gebou
 oes pruce hadden volbracht.
 ider ogevalliger zielen. seide die
 pryns weder om totte diuule.
 dese ma had een gelboent dat
 hie sich nae den tozney spoel
 plach te biden. en nae dat wat
 ginc hie op een bed liggē. ende
 nae bi sich een teder maget
 en die plach hie daen nae sine
 wil te gebruyke. des gelycs doet
 oen nu. Ende sond merre wart
 die ziel i vuerige vlame gelsor
 pe. en wart geleidt op een gloi
 ent yserē bedde. en bi on een

pad. mit vuerliken oeghe. Die al
soe lage was alst bedde en oie al
soe breec. Ende van dier padden
ohal singe tasten end kussen.
waert die ziel soe zeer vzwart.
dat oir alle die pine die sy te
voore had geleden niet en waen
bidser pine. Ach hoe recht wet
de sie geloent die sulke dinghe
doen. En dit zalige wif die dit
sach creech daer nae nye blide
dich als geen wonder en was.
Ic heb gesien mijs vaders
nicht die hodert end darrthiaer
alt was. dese plach te vtellen
dat byne oire tyt dit gemel mit
derp dur sie gebare was by
bruesel lewes gheute. In der
prochie des selue derps wode
sestich ridders die waene vuer
den daer tehans nauwe een
en woent. Dese ridders plagen
mit alle anden ridders die dar
otrent en oie in anden landen
woende. dat tornoy speel te ha
teren. en en hadden anders
geen wapen daen gelayen
schilt ende helm. en hadden
voert ac ene lyne roufz die ge
vaunt was. Ende het gebou
den eens dat int stekē een ridder
waert hie qualike mitte salt
bedert was mit glawe int
hert doot wart gestekē. Doe
wart dat dode lichaem myt
grote rou thuis gebracht
en geseest op die baer geseit.

Ende omtrent midder nacht
wart mit oen waerten. soe wart
omtrent dat lichaem grote con
fusie gesien. end een vze daer
nae wart die knecht o een bart
scap bute de dorp geseint. end
doe hie bute dat huys was. qua
oen te gemuet die doode ridder
op een wart peert. end seide tot
oen. sticht after mi op dat peert
Ick sal dij vuere dar du wilt
wesen. doe wart die knecht
vuer hie sat op alsoen ghe
te was. en wart hie sich hielt
ac den ridder mit sine armen.
soe raecte hie o betede die wo
de. Doe seide tot oen die ridder
stect v hant diep i die woent.
en treet der glayen yser wt.
daer ic mit gestekē wart. En
als sie quame dar die knecht
geseint wart seide tot oen die
ridder Sticht nu af en seyt
sondinge mine doeder ende
allen den gene die gi wilt.
dat sie tot sulken staet sullen
comen ende noemde sie waer
en sien dat ordel dat ouer mi
gegeue is. En in een teike dit
gy nu hebt gesien. soe trent
ou dit yser vander glayen.
Als dach was worden dede die
knecht als oen beualen was.
en als sie quame ter stede dar
hie beuale had teome sinen
doder mitte anden vande sie
dar een ontellige scier va raue

ende van Wien Die mit cruch
 tige beten dat ogeualligelij
 chae te scouwen. **I**n heb ge
 best in een dorp va sampanie
 in Welker derp sat opte goede
 vrydich des nachts een iode.
 en dobbelde mit ene kersten.
Ende wat die iode veel gelte
 verloer wat hie tornich. en
 te lesten blasphemurde hie xps
 ende thans als hie hazet sol
 de werpe en die steen i syn
 hant had. bleef syn hant toe
 staen. Doe wat hie vter ma
 te tornich en wat hie die ta
 fel mitter seluer toege tegen
 der hant wbolde smiten. blas
 phemurde xpm en syn mo
 der zeer lelke. viel hie vuer
 like mit omgekuden oegen
 en sterf. **E**nde die kersten
 die mit oen spoelden quaem
 van vuernisse vten sien. en
 waert sieck ende eynde syn o
 zalige leuen. **I**nmits enen
 bozen doot. **I**nden lant va
 brabant inder stat va loeu
 hebben lby gesien ene borger
 die edel was va geslecht en
 goet. dese stont op des goeden
 vuedich snachts. en ginc te
 metten. ende int gaen quaem
 hie vore ene kelre ider straten.
 ende iden kelre zaten v laxen
 iogelinge. dese zate tsame ende
 dobbelde sie keue onder een. sie

blasphemurde en sie zborde. Die
 borger ginc vore by en vane die
 lude van der straten vore den
 kelre. die mit groter nuumuri
 tige ene vzeemde mensch bescrei
 den. **W**at hie ozalichlike gelbot
 ende bebloit was. **E**n als die
 borger vrachden wlet geduen
 had. atkword sie on ebeder ende
 seiden. dese iogelinge hebben
 geduen. die hier inde kelre sitte
 ende dobbelen. **D**oe ginc die bor
 ger mitter vaert inde kelre. en
 vbeet de iongeligen wat sie
 op alsulke nacht dobbelde. en
 vrachde ou mit handen wborde
 wuer om dat sie den onbekede
 mesche die tot ou i was gegae
 soe bredelike hadden geslaege.
Doe wborde die iongeligen vuer
 en seide dat inemat tot ou
 was gegae. die voel dat sie
 daer hadden geseten. of dat ou
 oere geen iemat had in sine.
En thans stonde sie mitte bor
 ger op en ginge den bebloede
 mynsch socke. ende endondens
 niet. **D**oe ginc een iogelic van
 ou in sich seuen. ende beuonde
 dat dou ou vuerlike zborige
 soe scantelick en laestelick xps
 was gecruyst. **E**n die ma die
 dat huys toe houden. vreech
 hier wt soe grot berou. dat hy
 oumits desen borger sy goet
 mit sine wif deelden. en alle
 dat orecht goet dat hie myt
 wokers had geuone dat gaf
 hie ouer de genen dient hie

af had geboone. en leefde voort
aen heuchlike ende sterf zilich
like. **W**il vtelde een brueder
vander pdiker orde dat was een
man die dat sy al had v'laren
mit dobbelen. ende viel in soe
groot mystroest dat hie ene bucg
grop en scoet recht op inder
locht als den heer des hemels
te schieten. en thans viel dat
geschuyt vov syn aeficht ne
der. en was beblout. ende thus
wart die man seer streuende.
en socht de brueder die midic
vtelde. en want oe tibe milen
va daer. huedde tege oen syn
bicht en beterde syn leue in
groter penitencie en deuocien.
Wil vtelden een brueder
vander pdiker orde dutter een
vriese was en vdel was en
woende i een doerp i brabant
gelegte. dit was plach alle he
lige digh die dancers te vsae
menen. Doe gewelt op ene
dach dat ioge gesellen aet bosch
by den dans yunge kolue. doe
was een die den bal solde
slaen. en die kolf ontblouch
oen ende sloich dat was daer
af geseit is ue ow hoeft ende
doodte sie. En als sie dat zage
die daer waren wordte sie al ro
fuyt. en droget lichaet tot ow
self huys en leidet gekyft op
die bair. doe quae die priester
mit sinen clercke o vigh ouer

ow te lesen. **E**nde siet daer quae
een zeer swart stier iae die alre
boeste duuel vander hellen.
en al loyende liep hie toe. hy
wart die bair o mitte lichaet
ende mit sine hornen dorstac
hie en te schoude die lichaet
van lede tot lede. soe dat die
darmen her wart en derwart
lage gespreidt. en wt ow ginc
overdrach telike stanck. Doe
vloen sie alle gader en dat
geschoude lichaem bleef dur
hent des anden dages toe al
leen liggen. op dat die stanck
vginge. en daen oer naeste
vuent queme diet bute den
kerchhof mochte begrauen.
In walsland bi eene stat
landum geheue als midic
priester daer vtelden was op
eene zeer stercker brugge ene
diens die brug te brack oder
oue voete. ende sye sy al in
ene stercke stroem vdrondte.
Esch sach doe ic noch een kint
was een vriersehe ue de diens
spruge. die i nyre tegenwoordicht
nae den diens mit ene ouersp
eelre onsamelike worstelden.
en als sie op hielt storte sie has
telike neder en sterf ozalichli
ken. **H**et was i duytsland
een wal gebare man die soe
geen te iaegte plach dat hi noch
senedachs noch des helige die
ges myt en houden. mer altyt

plach hie te iage. **S**y wif die god deuout was plach on dusf te straffen. mer hie en woldo sich niet beten. **E**nde het ge bouiden dattet wif nae veel kinder die sie van on gehaed hadde. een doot kint baerde mit eens hondens hofte welc hoeft had hagede en wterget o ren. **D**oe wart die moder con fuis mit veel ander edele vrou we. die bi ou walen. **D**oe wuest oure alre niet dat me dat kint haesteluf onder die eert staet. **E**nde als van yagen die ridder tehuis quae vrachde hie hoo daenlic dat kint waer dat sie ter werlt had gebzacht. **D**oe z wtege sie al en dorstems niet segge. **W**at sie ou scaem den. **D**ie ridder touch wt syn zwert en woldet omer wten. **D**oe wart die moder vneert en gebout dat me dat kint vter eerden scupten. dat droif lic al was te sien en seide. **S**iet mit hoe apebaen mirakel die allmechtige god dy o wifheit heft gebzaken. **W**at gi die he lige dage niet enburden en die sacramente niet en eerde. mer al toes placht te iagen. **A**s dat die edel man sach beterde hie sy leue. en dede penitenc vour dien dat hie mysdae had. **H**et was noch een ander ridder die seer mechtich was. dese plach veel wt sinen ondzate daerto

te dwigen. **D**ie sie oen mosten helpe iagen. en daer o bleef ou land ogeert ligge. en sie qua me mit wif ende kindere tot ter vter ster armoden. **E**n het ge bouiden opene dach dat hie alle mit syns selfs gesien va sine huze wt int bosch ginge iagen. **E**n daer sach hie een wilde beest daer hie die hond nae liet lopen. en hie volchde na te peerde. **M**er wat hie va dien daege niet en bordede. en die beest altois bou sich sach loepe. soe quae hie buten sine sien. en is der beesten des snachts nae gevolget. mit al sinen gesien en van dien dage vout en kont geen mensch vneme wair sie stoene of vloege. **M**er het seg ge sommige myschen dat sie als dathan en abirwn leuen dich syn vsoncke. en neder te hellen wart gestoge. **D**at die duuel sich vblut conkurf sthen ende in onzuuen lyden. mach men idesen exepel mer ken. **H**eer goef wmy die een he lich en een edel ma was rid der en heer van velp i brabut gelegen vteilde mi dat hie ene knaep had. die snachts syn huze plach mit wacken te vbaen. dese was zeer ozu uer en plach mit pipe en mit floete te singe. en saw myt plach hie de daens van ionge

Deerne en van iogen gesellen
te vngaden. Dese sanc eens des
auents mitter pipen en sprac
ende reyden. en had veel genuech
doe sach dese vourgenoece ridders
besceidelike en gehournde du
uel die seer harrich was die mit
luchtede en vuerige oege vour
de piper spranc. en gebeende
i allen dinge als die piper. **D**e
seide die heer dat sine knecht.
en wat hie vanden vdoelike
speel niet op en hilt. en sond
lige mit ozuuen liden die ioge
deerne tot ocuyshheit te locken.
soe gaf hie oen ontflof. en ver
dreef on van dan. en nae lut
tel dagen oumids ene quade
doet is hie haestelic gestorue.
Dat die duuele die onkuyf
chelide maken ende vlazen
mesthen die in oue hten sein
den heuees een seer soile du
uel die byne nuuel der stat
van brabant int iaer ons hen
dusent tthodert en sestien
tot ceuce edelre deerne apen
baurlike dattet volc de houre
seide. **D**ie gemeiden sanc va
merien maecte ic mit mine
geselle. ende hebbet doue wals
land gebreide ende doue durts
lant mede. Dese sanc was seer
lelick ende vol va ozuuerheide
o te dansen. te reyde en te spr
ge en ander bourij mede te be
drue. **O**p dyt selue dient
dat ic wil segge. **E**en brued

vander pdiker orde was in an
dorp gegue om dier te pdike.
en sauent was hie op de sul
re gne slaep. **E**nde siet daer
tegen ouer saten tthe vlaze
iogelige om snachts een wyf
te waken. en wakede songen
sie okuyshheit liden. en dat hore
de hie int vinstre daer hie in
luch. en wt medeliden datti
niet hore had. bestoent hie bit
terlic te screye. **E**n sonder niet
ten als hie was gnen slaep.
stoent een geest by oen. doe hy
noch waecte seggede. **I**c bin
hij geseint vander ziele se
gen die int vegebuer sy. **D**it
ontbiede die zielen de gheue
die oer guede besitten. **O**nt
bermt ulber mijs ontbermt
ulber mijs te meyste gy mijs
vriende. **W**at ~~doe~~ die hant des
hen heft mi gerveert. **E**nde
vour seide hie totten brueder
va desen worde maect moege
vrouch v theem. en maect apen
baur die ogeorloefde spelen
die gy hebt gesien. en gy sult
die mesche dar toe brengen
dat sie berminhelike oue vrien
de zielen die gestorue syn te
hulpe come. **E**n als sander
dachs dat liden begtrauen
was. dede hie op de volc wat
hie ghoert en gesien had. en
maecte sy alle screyede vade
mysten totte meesten. ende

bracht sie daer toe. Dat sie die
 bose spele lieten. en oure dode
 vruende te hulpen quame. **Dat**
Wyftichste capittel.
Waneer die byen blyde
 syn en blincke soe
 sy sie gesont. Het was een v
 noent en een daer man in bur
 gondie. dese was een wityds
 doechza. mer nae wart hie lau
 we i der doichde en begont alles
 ken tot ene quade leue sich te
 geue. Ende soder merre viel hi
 in eere. quelerder zuyt. en noch
 tut en bekeeden hie de gersel
 gods niet. mer van hie wart
 hie quader en quader. en syn
 ansicht wart bleker ende ma
 geere. als een mensch de die
 pine der hellen bereidt sy. En
 wat oen die artzaters niet hel
 pe en mochte. en on niemant
 die zaeke va syre zuyte gesag
 ge en conde. quae hie te lesten
 tot sich selue dou der gracen
 gader. ende vstoent dat est
 qualige syre zielen sy vleysli
 ke zuyt een oespronck naem.
 hie om bichten hie sich enen
 helige puerster nur trane. ende
 als hie van syne sonde absol
 uut was ginge wt sine mot
 beeste oft padde waen. zeer
 lelich van huyt en daer waen
 die seue doot funde by beteket.
 En wort daer nae als die diere
 verrout waen wart syn huyt

claur en schoe. hi wart ganze
 lic gesont. en veel mesthe wor
 de bi oen bekeert. **Het was**
 een non die edel was va gesel
 echt en van leue. bys bet van
 ebaris i een cloyster i brabant
 gelegen. acjaria geheue. dese
 was xpo seer deuoet van dat
 sie vter wienge quae. oir olders
 benude sipelke oure helicheit.
 ende gaue oir tegē oue danck
 ene edele ridder tot ene man.
 En mit desen lach sie een iaer
 vanc op ene bed en bleef noch
 tut een maget onbeulect. Deser
 volchde nae die iaer lang dat
 crucifix soe wart dat sie was.
 en had sie soment emge on
 reyn of scadelike gedachten.
 soe leide dat crucifix sy hant
 op oue borst. en vrachde allet
 dat hidelich of scadelich wese
 mocht. dese plach duich mitte
 engelen te spreken. en va ou is
 sie op een tyt gebuert uit eet
 sthe paradys. En als sie my
 naemaels seude. sach sie daer
 gelikenisse niet alleen va dien
 mesthe die doe leefde. en doe ge
 baen wilen. mer oue va allen
 de gene die totte eynd toevader
 werlt solde werden gebaen.
 en te ewige leue come. Ende
 dat wederlyc was i wat staet
 of in hullic staet of in edue
 staet of i meechdelic en staet
 dat sie solde werden geloent.

Verfont sie vā igeue Des helige
geests. En als sie dese namaels
sach int leue. Waker gelikenis
sie iden hemel had gesien. al en
kenden sie se niet te vore. sy ke
de sie nochtat sondlige vten
aeficht. En thans in een oge
blick Wist sie i wat stat dat sy
solde werde geloet. en xps sy
mi een getuech en een richter
inde dage des ordels. War ick
liege. ic hebt i mi selue besocht
en hebt waer gevonde. Wat sie
mine stuet beter Wist daen
ic selue. die nochtat niemāt
en Wist dae mi bicht vader.
Dat heb ic oer van veel ander
lyude gehoert. de sie des gelus
ou heft gedaen. Dit miracul
Wart dies te groter dat inder
edele maget lyberti vā aska
apēbuidic gemel. Als sie des
sach in houerdij en in cierheit
der werlik' glorie. Wat ou ou
derr mēnde sie solde sich van
ouē kunden die sie crige solde
vblide. soe seide sie koenlike tot
oer. **E**hien v alders aerbeide
te vgeefs. Wat ic heb di vore sie
dat gy inde meechdelike staet
sonder twiuel sult sterue. En
dat is namaels soe mysselich
by come. dat die deen en alle
mēsch sich daer van vblodende.
Dit is die blydscap daer die he
lige leere augustinus i libro cō
fessionid af spruct seggēde. datt
de bosen mēschen niet en word
gegeue. mer de gene die gaede

te vgeef diene. Dat alleē een
zeker vrolichheit is. en dat is blyt
scap die coemt wt eenre goet
cofacien en wt ogedoernsder
geloene. **W**a deser blydscapen
scynde die alleē te leue. die al
de dach begerde te sterue. en
dier leue mit vduidicht neme.
Dese mēden dat dyt leue een
euernd sie en die zueticht ind
vleisch te voene achte sie droef
heit. Die hulde dat lachen der
werlt vor valsth droch. ende
segge dat die tytlike blytscap
beduchnis is. **I**c heb een w
ge deern gesien seer soen van
aensicht edel en tyck vā tyt
liker haue. Dese nae vroech
ene edele man en wort dan nae
bracht sie i sich selue alle qua
de begeret te niet. In ows selfe
mans huys diende sie als een
oumodige dienst bade. Ende
als my ou mā seide sy was oer
genemer i snode dae in coeste
like habyt. Dese plach selden
te lachen. die mit deuote en
goede mēsche. en dae en an
ders nūmermeer wart sie mit
osprekē vrowde vult. En
als oer mā enige lieue en wer
like vruende te ete noede om
ou nae gelboete te toene. soe
outboid sie heymelike somige
deuote psonē. om dat sy huys
vrou ond den gasten mōcht
vroelich wesen. Niet lang en
leefden se sy en qual ter doot.

En als sie lagen wil sonder stem
 en sonder oir leden te roeren
 had gelegen ten lesten slouch
 sie oir oeghe op en wart seer la-
 chede en gaf haestelic oiren
 geest. ende in dier vroude des
 lachens bleef oer aeficht staen
 oir nae der doot. o te vstaen te
 geue dat sy sich vblide want
 our die engelen mit vrouwen
 quame ende haelde. **H**et was
 een regulier heer geit geheite
 int cloester van sunt ian unde
 wigart genoemt bi der staet
 die zueffionēsis is geheite in
 walsland is gelege. dese man
 was van groter helicheit en d-
 noselheit als wy gesien hebbe.
 en hie was i seer swaere zure
 te voer syredoot. En siet die
 duuel die ons altoes laegen
 legt. sende on i sy heit vmet
 tenlic en koenlic vroelic te be-
 sen. soe dat syn aeficht en sy
 toge mit soe groter vrouwen
 vuult ware. dat sie alle mey-
 de die by on waken dat hie te
 hant die hemelsche blidscap
 zaege. Doe was diert een heer
 volter die cleij geheite mer
 grouw van vdiensse. dese stiel
 zwigede en was diert van niet
 wai te vreden. En als hie be-
 stont steruede te zielwege. hiel
 hie een wiltyte van dier blyt-
 scape op. en bestot mit allen
 zeer te scree. Doe vrachde oen

een vte brueders. Wat die sucke
 des scryves waer. nae soe gro-
 ter vrolicheit. Doe seide hie tot
 oen. Koep dat tsame ouent. en
 lutet voer my come. en het is ge-
 sciet als hie bat. en hie seide tot
 oen allen. Ach lieue brueders
 dou i geue des duuels heb dy i
 my gesien vmerende ende koene
 vrolicheit. Mer die moeder der
 bermitichheit heft my van dien
 perikel vloyst. en straecten my
 daer op. ende hiet my tsamen
 mit haep en mit vresen dordel
 gads vrede. Ende my lieue brue-
 ders bidt gade voer my. dat hie
 mi dit vgeue. ende thans nae sy
 ne worden als sie alle seide ame.
 gaf hie den geest. **H**et was
 een brueder vader pdiker orde
 int cloyster te brug in vladan.
 dese wart zeer sief en myt-
 ene blyden aeficht genaecten
 hie ter doot. Doe hat oen een
 brueder mit tranen. dat hie oen
 segge wolde of hie enige troust
 vande heer had offangen. Doe
 en kont hie van blytsappen
 niet gezwigen en seide. Voer
 waer iae is. Wat ons heer ihu
 xpus heft my gelaest. dat hie
 selu in myre wtraect wu we-
 sen. Doe seide die selue brueder.
 en u bezweer dy bi den seluen
 heer dat gy my mitte viger
 of anders toe wmet als gy on
 hier tege wzdich siet. Doe seide
 die zicke u wilt gern doe. soe w-
 alst die heer vhengt. Des doude

Daechs Daer nae Wat hie zuser
Was worde Wart die titel ge
cleept. en indie ifirmari liepē
alle die brueden. Ende als sie
dair in oure gebet Waken syns
doods vbeidēde. star die brued
dair hie lach en starf sine vi
ger mit sijre hant wt tot ee
re zekere stat. hie sach al om
en om en mit ene blide sint
begonde hie te singe In land
vā galilea sulle wj xpm sien.
als hie ons geseit heft. lof sy
dy xpe conic der ewig' glorie.
en als dat wt Was gaf hy sy
ne geest. En die dair te gese
dich waren. vteldē mi dyt
mit blutscapē ende mit tra
nen. **H**et gemel op een tyt
dat ic en mit mi een heilich
puester in eens arms Wiffes
huys ginge. en dair waren
twe brueders vā der pdiker
ouede. die daer o der selu sake
wil Ware come. dair wj om
quamē. Ende siet wj vonden
dair een ionck kint dat noch
die mem zouck ligge zieltoege
ider Wiegē. en sonder merren
dair wjt mit woder aesaegē.
Wart dat kint bitterlike van
der doot gequeult. In sy aen
sicht en in syn ogen waest
beguē en sy zieke hoeft werpt
om en woder om. te hans sco
echt syn oge en wemich neder.
en sloech sie woder op te hemel
wart. ende begondt mit alle

sine leden soe seet sich te ver
blyde dattet soe lude waert
lachede. dat met gemeelic vte
huys mocht hore. en en had
det niet vaest gebonden ghe
weest mit beyde ind' Wiegē.
het had al danzende vter wie
gē gesprogen. En wj en twj
uelde niet die dyt zage. het
en vblide sich vā der bescon
wige der glorie. en der engelen
dair soe bitterlic lach en starf.

Dat eenen vifcste cap
Het syn somige meysters
die segge dat die bren
weder o leuedich werde. wor
de sie z winters tyts onder duf
gehalden. en werde geleit i
der sonē ind' Wintē louten.
In duytslant Was een edel gre
ue mer hie plach die arme
meschen bouē maten te beroe
uen. vter goedrien baernh
ticheit gades wart hie z waer
like zerk. en in dier zuvcten
creech hie bitten von dou sy
sunde. hi gaste al ouer dat hie
mit orecht had geregē. hie
begoet dagelic sy bedt myt
trank. hie riep die engelen en
die helige gades aen. o gades
bernhicht te vberue. En
dair hie te bed lach. dede hie si
ne lichaē soe groet vduet aen.
dat hie syn verffen en sy been
aē een holt croemden. ende
wart hie dat dagelic dede. soe

bleef syn huyl en syn vleisch
 mitte zenen allenſken uē dat
 holt hangē. calt water dat hie
 winters naem als om te dūc
 ken. liet hie hermelic op syn
 boerst loepē. op dat hie worde
 getormēturt vande ys. En niet
 lāge dair nae als hie begond
 te steruen. Wilt hie soe seer
 mitte helige geest veruult.
 dat die heer van oen enē proph
 et maecte gelick dat hie sūte
 matheus die een apebau sūder
 was een euāgelist maecte. Wilt
 hie wilsēde van sich seluen
 dat hie sonder vegebuer ter e
 wigge rouste solde vliegen. En
 als hie doot waer en wunick
 herick gestorue waer. soe sol
 det ganze landt vaduerigen
 i grote iumer wesen. en dat is
 gesaet als wt gesien hebben.
Mer was een edel ridder uit
 selue landt van duerigen. dese
 was en seer bōse roeuer en nae
 veel iāen is hie bekiert. hie gaf
 al orecht goet weder d. en ginc
 inder wildernisse en vsmach
 te sich daer; waerlike. ende al
 niet plach hie sich selue off
 doue sine gesel o sprēkelike py
 uē te doen mit eere vernende
 wasserse. Dese ginc namachs
 mit pdiker oude om een zeker
 re leue te leyden en was seer
 clāer van duden en exemplen.
Die eerwrdighe en die god
 genee was meyster boifacius

Wilner bisop tot lozanen in
 zouwe gelegen. Dese vtelde mi
 dat i sine bysdom een edel man
 was. dese ginc wt uē dat snee
 gebercht iagen. En des auers
 vlois hie al syn gesien mitten
 honden. en hie quac weder om
 alleē in dat boisch. En want
 hie inder wildernisse vuer
 was. soe luysterde hie een tfoe
 de wil tyts of hie iet houden.
 en ten lesten houde hie tke wt
 sine honden. doe blues hie den
 horn en stercken sie. en croep
 op hant en opvoet den berch
 op. daer hie die hond houden
 blassen. En als hie dair quac
 vant hie daer een soen flech
 te stede vol graes tussche dat
 gebercht. en inder stat sach
 hie enē grote lange man. op
 sy aensicht wtgestrect liggē.
 en mit vuernisse sach hie tke
 ysere kolue uē die sie een by
 oen liggē. En wt dese mā
 zeer gelbondt en bebloidt was
 soe liepe die hont om oen soe
 blassen. Mer als sie dē ridder
 owe haer zagē; wēge sy. En
 nae der vuernisse als hie tot
 sich selue was comen. sprac
 hie den toe die duer lach seggē
 de bytu van gods wēgen dat
 segt en sprac. Wie sie dy en
 wēn oemdy. Doe seide hie die
 daer lach. Van gods wēgen
 binick en vter ordinacie gods
 apebau ic dy in deser manne

op dat ghi in mij ozalighe een
exempel der penitencie moget aen
mie te doen. **E**c bin gestorue al
schen ic een lichme te hebben.
Doe ic noch leefden was ic een
ridder ende een zeer groot sieder
i dier tyt doe richaert coninc
va ongeluck tege philips den
coninc van brabant die lochden.
En in dier reysen die die brabant
der i priscardien en i gasconie
deden was ic ozalige vol on
cuyshede. en vol van dootslue
gen. en hier in en sach ic staet
noch kun aen. **E**nde daer en by
ne creech ic een smerpe swaer
zaege. en nochtant en beterde
ic doe mij leue niet. en otron
der vren mijs doots vloer ick
mij sprac. en siet boue haep
voor quae mi die berinhticheit
gods. en creech groot berou. en
al en mocht ic niet spreken.
ic wart nochtant scryvende.
en gaf soe mine geest. **E**nde
soder merren bin ic nae der
doot t twee bosse geeste gege
ue. i gelijken van dese twee
coluen. die totten ionxte dage
toe mij sullen pinngen. ende
hebbe huede mit myre zielen
in dyt gebericht gecolft. ende
al ist sache dat dit torment
soe zwaer en soe lanc is. het
wort nochtant seer vlicht i die
dat ic ten lesten berinhtich
me te crige. **E**n als dat was
geseyt v zwaer die geest va
nuttin colue. **E**nde dese ridder

Die dit sugh beterde sijn leuen.
ende in dyt ducht te vstellen be
keerde hie veel mesche. **H**et
was een ander die een rouer
en een dootslager in duytslat
was. dese wart ten lesten ge
uagen en als me oen soldo of
hoefden. bat hie vande richte
en vberst oic als tyt langer
penitencie te doen. **E**nde thans
seide hie tot sine neue die bi o
was. bystu inder waerheit
mij vrient helpt mi tot mij
te sulicheit. halt mi een yfere
instrument dat getand is. daer
die vrouwe oer vlas mit sub
tiel make. **E**nde als dat ghe
staet was seide hie totte ioge
linck. **E**hi sult mi vvolgende
die hand totten ellenboege die
erim totten scoulen die doet
en die schene ende die been te
uers toe af houwe. dan nae
mij gemecht mij oere mij oge
mij naes mij lippen ende ten
lesten mij hoeft af houwen.
Ende dit dede die iogelinc
als oen beuale was. mer niet
sonder droefnis. en die viel
dat men oen die lede af slouch.
seide tot oer die rouer **O** snode
lede ontfant hier v loen. dan
ic mine scapper mit heb vtoent.
Ende als al die leden vbringen
me sijn hoeft af waen. seide hy
mit ene blyde aersicht. **O**ff ic
dit torment noch due vberst
mocht lyden. dat waer seer do

tege myn sunde gerekent. **E**n
dat seggende bat hie dat volck
dat daer bi on stont. dat sie in
almissen den arme te geue en
in oere gebeden oen bi onsen heer
te hulpen queme. **E**n als hie
dat geseit had. reyete hie sine
haels wt en wart thymis dat
hoeft af gehouwen. **T**otten
eerbaen man meester peter van
corbuel de ertsbyscop tot seno
nis quae een sunder die sy ey
ge dochter had vcrachticht om
sich te buchten. **E**n als hie sich
mit woderlike berou ende tra
ne seer deuotelic hadde gebicht.
Vraechde hieden biscop of hie
oermeect mit enige berou
of peitenti genade vande hee
mocht vberne. Doe seide die
biscop. iae gy sonder tbiuel.
aloe veer als gy peitenti wilt
doen. nae dat gy mysdaen hebt.
Doe wart die sunder zeer blide.
iae ic al geboet dy oic en seide.
dat af dusent doode most liden.
Doe waert die biscop stregende
wt medeliden dat hie myt oen
had en seide. Ic seit dy alleen
soeue iaer lanck peitenti te doe.
Doe seide die sunder wat ist dat
gy sulke grote sunder geen an
der peitenti en seit. Wat al mocht
ic leue totten eynd toe vander
werlt. ic en mocht mit otallike
pyne my sunde niet af doen.
Doe seide die biscop gaet ende
vust die daeg te water en te

271
01
Proy. Doe wart die sunder noch
zere streide. ende sloich vour sy
boerst. en bat de biscop dat hie
oen een behoulike peitenti sette.
Doe vberde sich die byscopen
waert blyde. en slutede sy wor
de seide hie tot oen. Gaet en
leest alleen een ps m en wost
des zeker dat dyn sunde dy sy
vgeue. **E**n sonder merre wart
die mensch zeer huyde. hie
viel ter erden en sterf. **E**nde als
die selue byscop nae predicten
soe en was daer geen tbiuel
uen. hie en wart beholde. ende
sonder vegenue te ebbige leue
gebaren. **H**et geboude dat
een groet praest quae inder
stat van meydenberch des auers
laet. en wolve des inden dae
ges van dan trecken. en i sine
ersten slaep wart hie haesteli
ke zief. en van noits wagen ot
boit hie de prior vander poiker
oude. Doe quae die prior myt
haest tot oen. en die praest bar
nervstelijke den prior mit tranen.
dat hie oen thans i die oude
ontfinck. en cleeden. Doe seide
tot oen die prior. morgte salt
gesie wat die brueder more
daer toe cosent geue. Doe seide
die praest. ic weet wal wat ic
geuoel. ic en sal nauwe den
merge hebbe. heb dy myre ze
le zulicheit lief. ontfangt my
haestelike ter peitencie. Want
ic bins zeker dat ic i der werlt

niet en werd beholde. Ende die
prior sach syn begeert ginc hie
thuys waert. hie weten dat
wuent hie seide die man was
wal bequaer totten orde al mocht
hie te luyf bliue. Dat wuent con
sentidenc die cracke wart int
cloester gedragen. hie wart ge
cleet hie wart geoluyt en gemo
nucht. ende vore de duch se stas
hie. En sonder merren int naes
te closter bider stat gelege sach
een non soere slaep ene huys
vader in een bequaer stat siten.
ende tot desen huysvader qua
me veel brueders vader pdik
orde. als nae oere arbeit den
dageluyche penue te otfangen.
Ten lesten quae daer een onbe
kand brueder en stas sij hant
doert op dat hie oue de penue
ontfinc als een brueder. Doe
sach die huysvader mit vliet
oen aen en seide. De penue sul
di otfange mer nu niet. Wat
gy moet gepurijert werden
mit veel remedie. En als dyt
die non de puerster va de clo
ster vtelde. en vrachde of enich
brueder vande pdikers waer
gestorue. doe seide die puerster
dat noch des auets niemant
zieck noch doot en was. Mer
smorges vroe quae daer die
supprior vader pdiker closter
was hie gelaest had daer te p
dike en seide. hie en mocht niet

pdiken. Wat hie alsuffe brued
die snachts gestorue was mocht
helpen begraue. Ende in deser
manere is der none visioe ver
uult. ende dit die aegenome
habyt ene mesthe vordert. soe
veer als hie goede wal heft dat
machme hier wt mercken.
Chet is in sommige orde groit
quaet als dat sie oer vloepen
pstone die gern sich betreden.
naulbe of niet en wille otfan
gen. Ic heb gekant ene brued
vander pdiker orde. dese was
vter orde gelopen en was een
groit geleert man. Dese wart
daer nae zeer sieck. hie bat om
die orde. en ten mocht oen niet
werde. doe viel hie van oere
dulldicheit i skanhoep en sterf.
En nae sijre doot apebarden
hie sich eenre seer helig none
i een cloyster acqaria gheite.
inde lande van brabant gele
gen. ende seide ou. dat hie esse
lic vdoemt waer. als by van
ou hebben gesie diet sach. En
ic seg dat ic daer niet aen en
naem al dat golt van arabie.
dat ic oen doe hie penena socht
die orde ofte die habyt hadde
gesweigert. Wat ic geloue en
bin des zeker. dat sie on een
zake waen sijre ewig vdoe
menisse. Wat sie oen in peri
kel syns leues bermhicheit
weygerde. **C**het was een

goet getrou man als ic gehouert heb. dese viel in een 3^Wuet qualige nae dat hie lang gesont peitenti had gedaen. En als hie een iaer lang hadde gepuelt. bad hie den heer dat hie oen dier af vloysten oudmits de doot. En sonder vtrecken quae die engel des heren tot oen seggede. die heer heft dij bede verhouert. Mer kiest een van beide. of die dagh lang i vegeuer te wesen sterf dy nu. off wilydij noch een iaer lang que len soe suldy daen sond' enich vegeuer ten hemel warte vliegen. Doe oudacht hie wat hie hier leedt. mer die toecomede pijn en sach hie niet aen. en aelborde seggede. Ic kies te sterue en niet allec die daghe. mer alsoe lang als die heer wil int vegeuer te wesen. Doe seide die engel. nae dine worde moetti gestien. en sonder letten is die qualode mensch gestoru. en syn ziel is int vegeuer gedraege. En als sie dau ene dach in had geseest. quae die engel tot ou en seide. O ziel wat maetti nu. Wat gy hebt gecare die dagh lang int vegeuer te wesen. voer een iaer lang te quelen. Doe seide die ziel. O vleider ende geen engel die mi dus menich

iaer lang vor die Dage lang int vegeuer hebt gelate. Doe seide die engel. niet die langh des tijds mer die o wtsprekelike pijn hefti bedragen. Want gy en hebt noch mer ene dach int vegeuer geseest. Ende wilydij noch een iaer lang que len ghy sult want o lichaem noch ongetraue licht vander doot vrysen. Doe seide die ziel. Niet allec een iaer lang mer alsoe lage als die werlt steet wilydij ic swerlyc daen te vore zieck wesen. Als sie dit geseit hadde verrees ou lichaem mit ou vander doot. en byne dat iaer dat sie queelden. bracht sie veel mesthen ter peitentie. die sie dat vtelden. ende alst iaer o was comen sterf sie noch eens en vor oer loen creecht sieden hemel. Om trent die iare ons heren dusent te behodert selen twintich gemel een wderlyc dings te muel ind stat va barbar. Indese vorseue stat als noch veel mesche wat wete bestonde daer dier sie begyne opte comen die thans al die werlt ou syn. dat meeste deel va dese begyne die dat meest geestelic waen worde scarpelic vade helige vuer oetsteke en dat allec in die leden. dau sie meest i gesidicht hadden. dau nae dat sie bepeert wate.

Die sommige i ou tong cregen
gulsticheit of clappige. die ander
in ou oere teghe lusten. die ander
in ou hant teghe ongeordofte wer
of tastige. die ander i ou voete
of in ou seheen teghe omanuelic
gae of loepē. die sommige tussche
ou borsten tegen lelīke gedach
ten. of rosent der becarige. En
dese lede pyn meer of mī nae
der tyt dat sie hadde gesodicht
Doe worde sie alle gader i sūte
geertrude der maget kerck ge
drage. en die lede die van den
vuer z wart walen alyt i anden
mēsthen gelboelic is. worden
dour een sondling mirakel te
ge die natuer gesont. in der
we i forme en in machten.
En op dit niet bi een geual.
mer dour een mirakel dat sree
gesiet te wesen. soe was in
die bntestat vā muel een w
like deern. die vande heligen
vuer ofsteken was en is i sūte
geertrude kerck getracht roe
pede en seggēde. O helige ma
get sūte geertrud ic en bin
geen begun. Waer om werdt
ic daen ofsteken. en soder mer
ren viel ou vbernde hant
mit een deel vā den arm als
een roel opder eerden. Recht
of sūte geertruyt indese mi
rakel wbolde seggen. du en bist
geen begun en daer o en saldy
niet gestien als eere begyne.
Dese begin die gesont worde

als gesent is hebben by een
deel gesien wer en nae. hier
om soe syn sy helich en zūlich
die hu en niet namaels ou sū
de mogē beten. **Dat tibe en vif**
oeue iaer tichste cap.
is de byen een lanc leue
mer bouet tiende en
come sie niet. Een mensche
en weet niet of on god mynd
of haetet. Die godtue en die
helige vrou luygart was een
non in een cloester acquacia
geheite in brabant gelege. dese
quaelde menige tyt. en wat
sie gern seker had gelbeest
die i deser tyt. soe bat sie hu
o onsen heer mit dageluzen
trane. Doe quae een apbare
stem tot ou seggēde. **Mij alre**
lyste west te vreden. Wat den
heer behaget wal dyn leuen.
Doe vblide sie ou een vre lanc
daer in en begon als te vore
ant te hebben. Een andere
mael houden sie dies gelicks.
en noch en nae sie genē troyst
Een derde mael en wbol ou die
heer niet lāger in lyde laten.
en siet daer quae een vriesch
ende een onbekand man en
ginc int sprechups daer die
nonē zaten. hic gructe sy alle
gader ende bat datme luygert
dede come. En als sie quaem
gructe hic ou en seide tot ou
dat syt al aen houden. Dyt

ontbiedt dy die almachtige god leeft voort aē zekerklyc wat in dy heft de heer wat behaegt. Ende dat seggende v̄sbanc die iogelinc. en mi en mocht oen niet vragē v̄ban hie quae. off v̄bie hie v̄baer. **E**c heb gesien ene regulir die iulianq hiet. int cloyster capuzanū gheue. dese was onosel vā leue en opeenre nacht v̄baer hie vāden du uel v̄ueert. daer om riep hie huylede totte heer. ende bat oen dat hie on een tēke be v̄bees. solhy behalden bliue. en te hanc sach hie dē hemel apen. en v̄baer mit licht beuaen. en v̄baer dau in geseuet alst gee v̄bender en was.

Dat drien vif
des v̄biers scayle trefte
die byen en etet hornich
dat sie zomers hebben
v̄gudert.

De trier inder auster stat van persterijc was een olt getymet dat hdena v̄sta ting moder palays hiet te v̄est. En op dat daer der stat v̄iant niet open quame soe v̄druct die borgers vā trier. en in die een zyde vā desen palays indie ord zyde. v̄baer een capel v̄onde. en in dat capelleke v̄bas een graft van alabaster gemact. en boue uen die v̄bat bouet graft stont geseue. **O** helige sunte theodulph v̄ bidde di offerme offer. ende als die borgers bidat graeft v̄alen v̄sament. v̄orde

Die brueders vā der p̄difier oie de geroepē. en bi geual quae ic dau oie. **E**n als die steen v̄bas af geleit. v̄baer daer dat lichae gans en heel v̄onde. en v̄baer ge hennisse der borgē suet ic oen af syn rechte hant. dau hie leuedich mit mys had gedaē. en gaf sie de p̄dikers mer vā sinen huer en nagelen v̄ant u een cloyster der seluer stat in horreū gheue. onder and' het lichdom. **E**n des helige mans brueder sūte dēriq lach indie ander zyde vānde palays. en v̄bas as gelborden. Ende van desen t̄beē gebueden v̄baer vā olden tyden geseu. dat sie v̄baen des keyfers suster finder vā rome. **E**n teodulphus v̄be geboet syns oems had des v̄nics dochter vā britanie in een echte v̄bif genome. doe hie noch een kynt v̄bas. **E**n als hie op v̄bas gelbassche en om vernicheit v̄al syn bruyt niet en v̄bolde neme in een v̄bif mer ma get v̄bolde bliue ind' v̄bueit. v̄baer die keyser tornich ende dreef oendote land. **E**n te trier comedē v̄baer hie een monich. ende beslou sich in een ing hol indie stede daer af geseu is. en sij stene bed mit ene stene oie cussen v̄bas by der capelle dau af geseu is. Ende als v̄bif gelo uen is oen syn brueder gevlicht en heft int self palays een he

lich leue geleidt. Ende vter stur
cofent is dat helige lichaem in
prediker cloister gevout. en af
ter dat hoch altare mit ere ver
heue. hier om ouersich ic die
cronike ende vanc dat dese tibe
helige mans ond' clodone den
coninc van vranche blorden. en
nae mine goetducken blaef si
te teoduphy lichaem soe heel wat
hie ebbige vernicheit besat in
sine lichame. wat inden boef
der Wyssheit staet besereue. die
hechheit des lichams maect ga
de naest. wat die rechtidicht
is osterfuch en ebbich. mer die
ozechidicht is een veriginge
des doods. **H**et gemel enen
brueder vader pdiker orde diet
dat ic vtel hie vtelde mi. dat
hie in veel iaen niet en had ge
slaepē. hie lach inder ifirmaie.
ende en had nauere gceest. noch
tut was hie tot oser vrouwe
dienst seer gegeue. Ende op ee
re nacht als die metten totten
laudes toe was gesonghe. ape
baurde ons vrou de vovstrenen
zieke brueder mit groter clarcht
seggede. **I**c bin die moder xpi pa
troen dyns ordens. ic we hier o
di te waerfouwen. wat i geli
kenis dyt habys sal die duuel
als een quaet brueder totti come.
mer tegen oen suldy mit dese
wordē zegenen. **G**od die vader
benedre my die alle dine van
niet heft gemact. **G**od die zoe
benedre my die de vlarē mēsch

heft vnuact wt sinen eygenen
blyp. **G**od die helige gceest bene
dre my ende syn istorige syre
goedtne troustige behoede my.
en niet lanch en suldi dus
cranck bliue. mer als die brue
derstame come soe suldy doe
dat v daen word i gegene ende
sult gāzelic gesont wden. **E**n
dat seggede v; wanc die moder
der godertienheit. **E**n die brue
der die bynen veel iaen om
slaepens wil nau een oig had
toe gehad. wart i den begyn
vanden laudes ontslaep. **E**n
als me binden dūs den israhel
sanc ontspranc hie en sich
de duuel in eens brueders ge
lyc tot oen comen. en die duuel
wes allenske en wart so groit
dat hie boue aent huys reichte
En sonder merren seude die brue
der die wordē. die oen die moed
der goedtēht had geleert.
en die eerde ontsloet sich en
vslipden de duuel. **E**n bynne
corten dagen daer nae dat dit
gesiede. quame die brueder
thurs die van pdike quame.
sie wyssche sich en sie worden
gescaeren. Doe wart dit den
cranckē brueder idegene ende
seude. **O** almachtige god die my
lyken arbeit goedertulic plecht
te loene. dyre knechte 3 weet
wart. ic sien. mit bequamen
oegen. ende wilt my dine on

lberdige knecht oue arbeit
 en weet deelustich maken.
 ende dat sie daer mit hebben
 vdiert. En dat seggde vga
 derde hyt water daer sich die
 bruedere in hadden gelassen.
 en goet op sy hoeft. en wart
 niet alleen i syn hoeft mer en
 i sy ganze lichaem gezont. **H**et
 was een goet puester die sate
 bartholomeus de apostel seer
 lief had. en op sine dach plach
 hie meer menschen te voeden
 daen op ander tyt. Ende het ge
 bouwen dat hie op sinen dach
 had misdaen gedaen. ende want
 de duuel in gedente va ene seer
 schoene wif. Wal geciert bute
 der kercke staen. Ine tuerete sy
 en bat oue dat sie mit on ten
 eten ginc. Die ginc mit oen
 en wart igelaten. ende sie ginc
 mit on ter tafele sitten. En
 nae des puesters gelboet ende
 wart gee arm mensch genout
 te eten. **M**er sate bartholomeus
 en was niet onduchuer dies
 selue dienst de on die puester
 gedaen had. hie quae daer vor
 die poert in eens arms mensch
 gels is en riep om almus. Die
 knecht liep toe. hie seide hy en
 mocht niet yn. die nae de eten.
 soe soudeme on wat geue. Doe
 sade die apostel god tierlike. ic
 wil gern beiden. mer segt uwe
 heer. dat hie my hier en byne
 atbord en ontbiede. Wat dinc

Dat op deser eerde die wederlijc
 te dinc is. en en is meer en voets
 langk. Doe lichten die knecht
 en bracht sine heer die questie.
Ende wart die puester niet en
 wist te atbord. soe luysterden
 oen dat voergenoeve wif toe i
 sy ou seggde. dattet een men
 sche aeficht waer dat soe men
 gerhand is dattet een de aden
 niet gelyck en is i gedente of
 ou van naturen. en als die
 knecht den bedelaur dyt seide.
 preis die apostel dat atbord.
 en seide wirt totte knecht. gaet
 ende vraegt uwe heer. Wattet
 is dattet meist eigens heft inde
 mysche. Ende als die puester
 ou niet en wist datte. seide dat
 wif in syn ou. dat eygste dat
 een mynsch ou sich heft is die
 funde. en dat atbord laefden
 die apostel. als hie te voeren
 laefden dat wste en seide. die
 tte wste questie sy wil soluit.
Mer gaet en vraecht oen hoe me
 nich myl dattet is vaden af
 gront vander hellen totte he
 mel. toe. en als dat die puester
 oer niet en wist. luysterde een
 dat wif in sy ou seggde. **M**er
 maec en weet dat bet dae dier
 gaende en wed om comende
 dinc heft gemeten. En als dat
 atbord die apostel dor den
 knecht houde. seide hie heer
 heft wil geatbord. **M**er gaet
 en segt oen. Wie die geen is dier

Duck heft gemete Daer die loeze
viant die in eens wifs gedeent
bi oen sit en eet en oendyt luf
tert i syn ou die oen tot oeruyt
solde gebracht hebben. en had ic
bartolomey die apostel de giploe
cht te diene die niet vloest en had
de. ende alsoe geeng als die knecht
sine heer dit buetscapten. soef
die diuel wt sine ogen als weef.
en die praester stont op vader te
felen. en liep ter porten waert
o sine vloester te sie. en endantes
niet. **C**husel is een grote en
een edel stat i brabant gelegen.
In welcher stat is een gaesthuys
va arme menschen. dat groit is
va caritate ende claer va helich
eide. In desen gaesthuys hebbe
bi een suster gesien die va veel
arbeits was. dese waert te leste
seer zuef en sterf. en lach doot
wa dat die doef die slouch hent
nae der vesperen. Doe waert sie
haestelich leuedich en richten
sich op. en voer uue die susten
en die daer tegelbordich waen
sprac sie en seide. Doe ic noch
leefden plach ic dat moechdelike
koelsche heer te euen. en doir oer
bedige bin ic vloest va de vage
vuer. en daer o bin ic weder le
uedich worde. op dat ic vkoedige
dat alle die geen die oir dienen
oure hulpe in oere doot sullen
gebruiken. indie dat sie soe ster
ue dat oir gebet mach helpen.
Cheer wilm van uska dat

een dorp is i brabant gelegen.
vtelde mi als dat hie doe hie i
eere reysen was bute lants dat
hie zuef waert ter doot vand
zaege. Ende die meisters ont
gaue oen dit luf. en wat hie
opter eerden gene troust endand
soe kuden hie sich tot oser lieb
vroulke. Wat hie ou altoes had
deuot geueest. **E**n omtrent
midder nacht aebaude oen
die glouose moder en vrou. mit
een bussen va edelre salue. en
mit dier salue bestreef sie oen
en seide tot oen. siet gi siedt ge
soent en als gy dat best vmocht
soe suldy v leue berden. en als
gy begeert hebt suldy mi nae
maels dienen. **E**n smorges als
die artzater quae vant hie desen
mensch sonder enich gebreef
gesont. **E**n wat hie een getruud
wif had. soe bleef sie tegē sine
wil een leu tyts indie werlt.
mer namaels van oir geordost.
ginc hie en waert een durts heer
ende diende oser vroulke mit
grotter deuocien. **E**n durtlant
was een ridder die had meyers
gehuert die on syn hoy solden
mayen. en als sie meyden op ene
helige uuet. waert vesp geluyt
i die dorpe die daer omtrent la
gen. Doe seide een va de meyers
tot sine gesellen. laet ons wert
late. Wat men luyde vesper.
En wat sie niet op en hadden.
mer mit oen spotten. liet hie dit

Werck en ginc te vesperen. **E**n
 des anden Wercke dachs quae
 hie om syn deel wort te meye.
 en wat hie alleen after na most
 meyen soe bespotten oe sy gesel
 len. en dit leet hie vduldlike
 en nae syn sicht i syn hant o
 dat wort te bestaen. **E**n thans
 sach hie ene scoene grote gulde
 penic. ue een graeske hangen.
 hie buychde syn knyen en mit
 tranen benedide hie den heer. en
 wat hie riep quame sy geselle
 ende die riddet die dat erf to hie
 de geloeven. **D**ie zagen dat got
 like mirakel. en opte penick
 stont aldus gescreue. **D**ie god
 like hant heft mi gemact en
 heft mi de arme mensch gege
 ue die den helige auct niet en
 brack. **D**esen penick cost des rid
 ders wif tege den armen om
 een merck siluers en liet oen
 namaels sie menige mesthe
 tot ene mirakel. **I**n hollant
 i een van sute katherine gaest
 huys is helichdo vader maget
 wort screue. die helichdom droge
 die bade va de gasthuys o tot
 vele kercke. **E**nde het gebou
 de opene dach dat sie i de wach
 ware. ende die vloit des meers
 quae ou te gemuet alst gelboe
 lic is. en wat sie der vloit niet
 en otgaen en mochte. soe luede
 sie ter doot toe dromich. **D**oe was
 ser een va ou vol va trouwe
 dese naem die crest dan dit

heylde in was en maecte een
 cirkel int zand. en mit tranen
 ende gebuychden knyen riephie
 die maget sute katherin uen.
Hoert wonder. die vloit quae
 en o ginc de ringe. sie wies op
 schumede indie locht tot vier
 tich cubitus toe. soe datme niet
 dae de hemel en sach mer int ge
 maecte cirkel en quae niet een
 droep waters. en die nege ma
 ne die daer i waen. daer wien
 af gesien hebbe. beide dattet
 meer weder o in sinen soet
 liep. en doe ginge sie wt en v
 breide mit groten laue die woe
 screue mirakel. **E**t heb enen
 regulier gesien te camerie int
 cloyster antiprati geteue. dese
 plach sunt ion euangelist seer lief
 te hebben. en nae sijne doot sach
 een van sine gesellen een regu
 lier dijdange visioen. **D**ese woe
 screue apostel ginc totter mod
 xpd en bat ou mit deuocie seg
 gende. **D**iet ons vrients ziel wort
 gequeult i der pyne. ic bid v toe
 en vloest sie. **W**at al en heft sie
 niet volcomelike wal geleuet.
 sie heft nochtms eens deels ou
 leue gebetert. **E**nde sond mer
 ren steech die maget mit ma
 get ten vergeuer waert. ende
 vloysten die ziel daer wt. **H**et
 was een arm puester va haue.
 mer totten zielen die inde ve
 geueer worde gequeult. **W**as hi
 zeer deuot. soe dat hie dach by

Dach myns dode voer die dooden. **H**ir
o waert hy biden byscop bescul
dicht. en wat hie dier gedugt
waert ginc hie der waert. doe zocht
daer die puester dat hie sich bete
ren wolde. en most dier va borg
setten. **M**er wat hie geen borgh
en wist te crigen soe was hie seer
beguen. doe sach die byscop meer
daen dusent hant inder loecht
bereit voer de puester te gelaue.
Doe waert die byscop zeer vuer
ende seide totte puester. **H**i hebt
borgh gadige. gaet va xpus en
va minet wegen en lefet myn
voer die dode als te voren. **M**y
uulker moder had ene soen die
ouerste soe was. ende dese was
zedich en soen. en als hie gestor
ue was droich die moder rou so
der troest. **W**at nae on crech sy
ene anden zoen die groit was
van quaetheit. ende die sy goet
qualic on bracht. **E**n als die mo
der oere alsten zoen sonder oder
laet bescreide. apearde on als
ouer doecht i ene wech sonige is
getlige die mit groter vrouwen
ouer den wech hene traden. en
doe waert sie ouer zoens gedach
tich. ende wat sy oen daer niet
en sach waert sie zeer screide.
Ende siet sie sach ouen soe nae
comen die die andere lansame
like nae volchde. **D**oe seide die mo
der tot oen mit zware roepen.
Wat ist zo dat gy dus traech syt
en dat gy mitte anden niet en
gaet. **D**oe bouden die zoen sijn

hoef op. ende liet oer weel wa
ters sien ende seide. **S**iet dit sij
die tranen die gy onuttelike om
mine wil hebt gestor. en die be
zwaren my dat ic niet en mach
volgen. **h**ir om soe bidt god wie
nu mit tranen. ond der mussen
en gest de armen almessen wer
men. **en** ic sal hie van vloist wden.
Otto die keyser was gestorue
ende had een nicht i een cloister
die daer die ouerste was. ende
sach totter meechden tuisheit
sarpelike. **h**ir om waerten sie
opene dach dat spreckwinster
smorges vroe. ende houte ene
lyselike cloppen. **D**oe louf sy dat
winster op en die keyser upen
baurde ou en seide. **I**c bin gestor
ue en lide grote pijn. indat de
geduer. **h**ir om soe serndt bade
tot menig hande en deuote clo
sten ende laet tien duiset psaltes
voer my lesen. en tot elke psalm
salme een disciplij neme van
tien slagen. en nae de vers sal
me een aue mari mit ene ps
ne lesen. en als me disciplijn
neemt soe salme de profudis
leze. **h**ir mit mach me my vlo
sen. en dit vdiende die keyser.
Wat hie inder duere tyt den
closten en de armen menschen
die hant verken mydeluck. end
sonder merrren worde die bade
geseynt als hie geboet. en sy
beneel waert mit grof deuocie

van oer allen of fange en vol
bracht. **H**ir o soe apenbaerde die
voer screue keyser syre moeren
voit dit voer screue spreek vint
ter i die dagerait mit soe groet
claurheit. dat sijn niet en kont
gesien. mer sie houden oē spre
ke seggede. **I**c dank di ende den
bernyngige here va mine tbe
ge. Want ic bin thans vanden
pyne vloest en gae ter ewiger
glorie wart. **E**n een dorp by
loene i brabant gelege was een
oedich iogelinc die licht van
leue was. dese lach zwef. **D**or
bede des iogelincs moeder quae
tot oen heer labert der melaet
scher priester. die een godrien
ma was en een groet mynaer
der zielen. en als die priester tot
oen come was. als gesen is. d
maende hie de iogelinc voer scre
ue sond' opholden tot berou en
tot bucht syre sunde. **D**oe buchte
hie sich thans mit grote berou
en sterf. en nae syre doot vaste
sij moeder voir oen sond' aflate
vijf iaer lanc mit tranen. **E**n
als dese vijf iaer oin waen come.
sterf dese vour screue heer labert
op ene sonedach en is begraue
En des donredachs daer nae
apenbaerde dese voer screue ion
gelinc syre moder seggede. siet
my alre liefste moder dor dyre
hulpen wil bin ic van alle py
nen vloist. ende gae ter glorie.

ende mit mi heer lambert die
priester die mij salichlike tot
berou ende buchte va mynen
sunde bracht. **E**n waer hie mi
en veel ander menschen bekeer
heft. soe sal hie zeer groet loen
inde hemel of fange. **D**iet die
lezer hoe goet dattet is die on
geleerden te leren. en oir die
wech der zulichheit te wysen. en
tot berou en tot bucht die sun
den te trecke. **L**oedeuich
greue van de land van loen
was een zeer edel man onder
die duysthe en strep va sien.
en was i den wapen een man.
dese hadde sien die magz ster
lef waer sie den heer buerich
like dienden. **E**n als dese greue
i sy vterste was ontboet hie
sijne vour screue tot sich. ende
dode sij alleen by sich in eenre
camere wesen. en sond' merren
stont die greue op. en ginc voir
sijne vourte liggen. en mid wel
tranen vtelde hie oir al sijn
sunde. ende dat endede hie niet
o viffenis wil die sie niet ge
ue en mocht. mer daer o dat
sie soe veel toe meer voir oen
bude. **D**ie greue sterf en nae sy
re doot apenbaerden hie der vour
screue sijne. endat hie bitterli
ke seer i den vege vuer worde
gefynicht liet hie oir sien. **D**oe
waer daer dat godrien wif seer
bellege. en sprac totte greue
ende seide. **S**aet van hen en

nae der barmherticheit gods soe
lydt dat v te lyde staet en die
helst va dyre pine nye ic hier
en byne in my. En sien voor
seure leet i oire lichaem grote
ende mechtige smerte nae dat
die greue die of dat ind bege
ouer leet. En die steden darr sich
die greue ydelike plach blyde
te wesen. begoot sie mit oelt
sprekelyke tranen. ende lang nae
sijre doot apebaude hie stynen
ooustreue. hie dincten out zeer
ende ginc ten hemel. **I**n co
ninc carl legede byde wjdut ic
hur vtel. het was een ridder
stolt iden harnis. diede woerh
conic menich iaer diende. ende
te leste is hie tot sine vterste
gecome. ende doe riep hie tot
sich ene iogelic die sijre suster
zoen was. wat hie anders ge
ne erfgenaem en had. ende seide.
Bestich iaer lanc heb ic de co
nic gediend. en en heb i deser
werlt anders niet besete dan
datter ridderscap toe behouwt
ende siet ic heb alle een zeer
goet peert ende darr wt maer
ic my testamet. Ende hier
om als ic doot bin. suldy dat
peert vcoepen. ende dat gelt
suldy altemael tot mijre zie
le troyst o gods wil geue. Doe
gelaefde oen die knecht dat te
volbregen. ende die ridder is ge
storue. **A**ls die knecht sach dat

ter peert crachtich en soen was
en behilt dat peert voer sich.
en en gaf de arme niet ende
vsmaden sij oems gebout. En
als dat wste half uer o was.
apebaude oen syn oem segge
de. **B**y vsmade te doen dat ic
di darr mijre zielen zalicheit
had beualen. ende darr o heb
ic hur en bynen seuer pine
gelede. ende siet die almichti
ge god die sich op alle dinge
verstuet. heft my een bonij
ge mit sine engelen geliese.
als dat my ziel ter ewiger
toste vau. ende dyn ziel die pi
ne lyde die ic int vegebuer
solde hebbe geleden. en myt
tien soe vzwang hie. Ende
die knecht wart rechtvoort
zwaerlike zieck. en wat ge
siet was vtelden hie de pries
ter. en wort darr nae is hie ge
storue. ende heft gelede dat hie
schuldich was te lyden. **G**ay
vtelde een brued vader predi
ker oude dat syn vader vee
drioch tegge ene ryke en mach
tige ridder. ende syn vader die
oer een ridder was had i sijre
nagebuert ene smyt die syn
peert plach te beslaen. **N**ae
maels viel die smyt i een quaet
ende syn betalige wart vroe
kelouft. Ende darrich iaer darr
nae is my vader gestorue. en

apēbaude Des Dachs ene van
 sine knechten die een getrou
 mā was. ende drooch i sinen
 hande gloeiende hoif yfere en
 seide. **B**eght mijre huyfrouwe
 dat sie alsulcke scolt alsulke
 man betaal. **W**at ic dier o soe
 zeer werd gequelt. en niet lat
 daer nae quae die vourstrecue
 knecht tot my en mit butten
 tranen vtelde hie mi wat
 hie had gesien. **D**oe wart ik
 oec scerevede. en wy ginge in te
 same tot mijre moder. en als
 sie dit horden. **W**art sie mit
 scerevede. sie ginc totte smyt
 die volnae vader zuvte vter
 was. en machde oen. of my
 vader oen yet sculdich was
 doe hie sterf. **D**oe wart de smyt
 mit tranen suchtede. en seide. iac
 hie bleef mi sculdich o trent
 een merc siluers. en wat mi
 vdroit alden dach te mane soe
 z wech ik. en heb tot hier toe
 geswege. **E**n sond vtreeke.
 gif sie de arme sy gelt en be
 taude vour anders waer dat
 hie sculdich was. ende als dat
 gesciet was apēbaude oir my
 vader i deser manire. **H**ow docht
 dat sie oen i een bat sach. ende
 dat hie mit enen zeel vanden
 hoefde totte wete toe waer ge
 bonde. doe seide tot ouedic doode.
 grijpet zeel ende otblind my.
Doe nae sie en otband dat zeel.
 ende alst gedue was. seide hy

tot ou mit vrouden. **D**oe was
 ic te vore inder pine gebonde.
 hent dat gy my scolt betaelde.
Wā vtelden een brueder va
 der pdr' orde. die i pelgrinad
 ze te doe wal bebadert was.
 ende hie seide i deser maniren.
Het was een zeer mechtich her
 toge die oulodige cost dede. en
 was tereren der werlt myt
 alle gegene. **D**ese waert nama
 els doer eens goede mas preki
 ge bekeert. hie riep sy gesyn te
 gader ende seide voer ou alle.
Ic sie dit mit desen leue geen
 heil en is gelegen. en ic sie dit
 ic my leuen qualike heb geleid
 en ouerbracht. **H**ir om wil ik
 de cost spare. my gesij vmy
 rere. ende dat ik mit brecht
 heb v boue. **W**il ic wed om
 gene. en mit almussen wil ic
 my suden quytten. en tis ald
 gesciet. **E**n als dat die sy sage
 begonde sie oure heer te beruch
 tigen. mer die wise hertoge vol
 herden indien. hie kuden ten us
 ten onrecht goet weder o dert
 houdde. ende mit milder hant
 quae hie de arme te hulpen. hie
 strichten capellen en sond lige o
 mys deden **W**er die ziele die int
 vgevuert lyden **E**nde als hie
 i desen volherden. sach dit die du
 uel ende benyden. ende maer
 ten sy edelinge die ond'oe zate
 tege oen weder spenich. **D**ie ede
 lige z wore tege den htoge vour
 strecue te same. en ginge tot ene

80
comē die Ies hertogē vāt was.
mer nochtat niet soe mechtich
en was. ende seide tottē comē
Ehi hebt menige tyt onsen
heerden hertoge leet ghedaet.
al en hebdi geen geluc gehad
tege oen. mer nu is die tyt comē
dat gij te deeg ou oen moecht
brekē. wat o se htoge doet alleē
naeraet der clerke. hie bregēt
dat sie onnutdike en qualike
ouer. ende oser geē vā sine ede
ligen en bewist hie doecht noch
eer. ende sji hebbe macht syn
gans land tege on cotraet te
maken. **A**ls dat die comē hōr
de waert hie blyde. die coninc
ginc te rade. hie screef de htoge
enē ontfeg buef. ende daer set
te hie in hoe oen die htoge die
vōnrechticht hadde. ende dat
hie sich nu wbolde wreke. ten
waerzake dat hie sich ou ganc
mit alle sine lande. en daer op
sette hie oen enē zeken dach.
Als dat die htoge hōrde othout
hie die edelinge en die wul ge
baen manē syns lands tot sich
en wat oen die comē hadde oē
baden apēbaude hie voer ou
allen. **D**oe sprake sie al als w
enē mond en seide. tot heir toe
heb dy ons als diēres en gecke
geacht. ende hebt alle geselschap
ghadt mitte clerke die die
ganze werlt vlerde. nu laet v
van oerhelpē en raden. sji en
moge noch en wllen dy niet

helpē. **A**ls dat die hertoge hōr
de was hie seer begaē. en vloet
op een zee sterck flout. en riep
alleē de hulp gades aē. **D**aer
en byne dat die dach solde co
mē sach die htoge mitte sine
dow die tynen. ende sach een
grou heir mit witten gedeet.
sitende op witten peerde. ende
halde sculde mit enē roeden
cruys geteykent en quame
van veers tot sine huys waert
vē ryden. **D**oe seide die htoge
mit woder tottē sine. en sie dy
niet dat ic sie. **d**oe seide sie. ney
sji. en thans riepē sie de heer
aē mit deuotie ende sage een
otallike scaer van witten men
schen. **D**oe ginc die htoge vten
castel mit somige vande sine
ende buychden sji kinen. **D**oe
quae een tot oen wte veel duse
de. en boude oen op ende seide.
getron prins en oeriet des co
mēs toe comst niet. dese lude
syn hier vte wul gades comē.
o dy te helpē. **W**at gij sie mit
ulbe almissen en mit ulben
missen vā den vageduer hebt
vloest. ende eer die dach comt
sulle noch veel anden wden
vloest. die v mit ons thulpen
sulle comē. **E**n als dat geseit
was vzwancf. dat heir der
witten mesthen. die hertoge
ginc wder ten slate. en bene
dide de heer mitte sine. **E**n
als die dach was comē quae
die comē mit otallike veel wles

Dat wt sinen lande ende wt
des h'togen lande was v'gae
dert. en om leyde dat sloit mit
te sine. Wat in een slecht land
was gelege. Die hertoge quae
oe tege mit bliden aensicht
ende mit stolten moet als g'ee
koder en was. ende thans als
hie bute syn borch trat. v'same
de sich mit oen een soe groete
scaer va' w'ute m'eschē. dat des
conincs hew seer clef daer by
seen te wesen. En als dat die
coninc such ende alle die geen
die bi oen w'ure w'orde seer v'
ueert. sie mercte dattet g'ade
w'erken w'ure. en w'orpe ou
w'ape en w'ech. sie vielen ter
eerden en mit lyf en mit goe
de g'ave sie ou i des h'togen
hande. ende wat die h'toghe
mercte dat god mit oen b'ern
h'articheit dede. soe dede hie
b'ernh'icheit mit ou. hie maect
te sy' vrou'w'orde vast en nae
pande des v'reeds. En als gan
ze vrede tussche den coninc
ende de hertoghe was g'el'orde.
verz'wanc haestelike dat hemel
sche her mit al. doe dancten
sie ende lacfen g'ade alle ga
den. ende een regeluf' touch te
huys w'art mit groe' v'roude.
Ende wy hebben gehoert
dat eens m'eschē ziel die g'efoz
ue' was ten v'geruuer w'aert
g'inc. en dese w'art van enen
helige man v'w'ect. dese m'eschē
v'telde dusdanige dinc en seide.

278 88
Eens m'eschē ziel Die hie i sine
leue w'art had gekeint w'uert
daer z'w'auelike g'equent. en int
middel van de v'uer ~~was~~ w'art
sie haestelike mit v'roude w'ope
de en seggende. Ach b'ernh'toge
god ind' ernt en hebby' mijs niet
v'geten. Doe seide tot ou een an
der ziel die inder seluer pinen
was sprekende. O' zalige ziel
hoe moichdy v' in deser v'ueer
liker pine v'blyden. Doe sprac
sie en seide. sonder sake en ver
blyde ic mijs niet. Wat die heer
heft mijs laten w'ete dat i deser
v'ren een kint is g'eb'en. dat
nae veel iare p'uester sul w'er
den en i syre myssen sul ic v'
deser pine v'loest w'erde. ende
ter ewig' roste comen. **M**ijn
vader op dat ic w'art studeerde
ende een goet leue leyde. plach
hie mi durck mit tranen en mit
denotie te v'tellen seggende. Ic
was eens int helige lant g'eto
gen ende quae i ene b'ersch. die
die z'w'arte b'ersch is g'heiten. en
indien b'ersch w'oenden v'strout
veel heremite. die den heer die
den. doe dede ic mijs b'icht tegen
eendaan ou. ende die seide mijs.
dat mijs god niet lichtelic mijs
sunde en solde v'geue. mer had
ic ene zoen de ic ter stole h'elt.
en een goet p'uester w'art. die
solde mijs moge helpe. en doe
des raeds w'it bin ic ter soelen
g'eg'ue. en ic haep dat hie doe

my en dor ander mēsche. Die ic
daer toe bracht heb gehoelpen is
mēich siens. **E**n Was enich
sins onledich dat ic geē mys
en dede. soe plach hie mi te apf
buen mit gebolde hande. ende
plach mi guetelic te straffen.
dat ic sij zoē mine vnder niet
en holpe. **I**n oisterryc als w
gehout hebben Was een mo
nich vā sūte vnaerd) orde. dese
las mys opeentyt voer die dide.
ende als hie magnus den seide.
gest oer die elbige roest. honden
hie stēme vā veers ropde. hies
tu haestu neem vrede. Want
die mys genact ten erde. **E**n
thans daer hie stont en had dit
lychaē xpi in sijn hand. Want
hie in sinen geest gegrepen. en
sach een scaer van otalliken
veel zielen haestende te vrede.
die ander ginge en die ander
riepen die de vrede hadde ont
finge. haestu haestu. Want die
mys genact ten erde. **A**ldus
stont die voerscreue monich vā
priem tyt tot noen tyt. en al
die geen die daer bi waeren
vbloederde sich wat hie hadde
soe lang stiel gestraen. **E**nde
ten lesten quac hie tot sich sel
uen en dor sijn abts geboire
vtelde hie oir allen. wat hie had
gesien. ende nae wte daegen
sterf die monich. **E**ns predic
ten eens in brabat ende nae d
prekige las ic mysse. ende nae

Der missen wat ic mine gesell
vberden. die anders waer onle
dich was. soe quac een man
tot my en was een lant man.
dese was arm van habyt ende
lelich van forme. ende bat my
deuotelike dat ic oen wbolde ho
ren. **A**c gaf co sent wj gingen
sitten. en seide my i deser ma
niren. het is thans otrent een
iaer dat ic i mij huys opt stoe
lach en sliep op sunte katheri
ne auent. en houde als my
doucht die clost vā deser kercke
lyden. **H**ut om soe stont ik op
o te kercke te gaen en mij wif
die op een ander bed lach riep
tot my en seide. Waer gaedy.
Doe seide ic toe kercken. Want
daer is geluydt. doe seide myn
wif. die bose geest iaecht dy. **W**at
het is noch inde uesten slaep.
Ic en achte niet wat sie seide en
liep ter kercke wart. **E**n siet
mi genuete een puester dien
ic niet en kernde. dese puester
was gegarset ende hadde de
stou vov sijn borst cruyt ge
wis en seide tot my. **B**est dy
hert tot dien digen die ic di sal
toene. ende thans maecte hie
een cruyt opten kerchof ende
thans vrees dat soe veel volcs
dattet nau vif merge lants
mochte begrepe. **E**nde dat volc
was boue mate ogevallich.
ende naet myt al ende seer ge
wondt ende bebloidt. ende son
der ~~maecte~~ die merre maecten

Die puerster een ader cruyts ende dat volc vzwangz. en daer verrees een ander volc dat va getaul en va ogevallicheide veel myre was. die volc was arm van habyt ende bleek va vee we maget en seerft. Mer die persone walen ogelyck nae meer en myn. Dair nae maertend die puerster een ander cruyts endat volc vstoef gerige. ende dair vrees een ander volc. dat cleit va getaul was. soe datter die kerchof mochte begripen. en was alle mesthe die ic ve gesach ogeluck va clacht ende va glorie. ou clader walen alsoe wjt als sine doustshinede als die son. en ou aefichte walen claere dae enich licht. ende getuuechlyc aē te sien. Doe seide die puerster tot mij. ghi hebt duerehande volc gesien. die ic te syn die geen die sond' enige berou van oere sunde sy gestoruē ende syn eweluck vdoemt. Die ander sy mit berou gestoruē. en en hebbe ou peūenā hurnietvolbracht. ende dese syn noch in 3 walen pinen. mer ten lesten sullen sie ter royle come. Dat darde volc heft sy peūenā tie volbracht en vblind sich mit te heer. En als dat gesent was vswangz die puerster mitten volc. en thans waert die mette cloek geluydt. Ic hoiede mette en mys vandē daeg en gins thuyt. en was die maende

lang zueft. Wat ic die wonderlike visioen had gesien. Dese vorss man had otreent acht inergen lands die me eren mocht mit ene hurze. en wt desen touch hie vou sich ende wer sy gesie den slechten weest. ende gaf de arme ou eer deel. die dage vaste hie ider weken. en op zeker tyden ginc hie wullen ende hucuoerz. des snachts plach hie veel te bedden. nuumermeer en sleep hie op bed of op cult. Wat meer die ma was alsulck dat ic oē in alle desen dingge wul geloefde. sondlige w. int sine warden ende in syn aeficht die gracie gods schein en luchten. **Dit**

Die bren **vuren vstijcke** trecke des zomers wt ende wat sie switers verdriet hebbe. soe recke sie zomers ou lede en ou vlogel wt en vkerpe dae ou hurt ende mit menig hande volichten vliege sie daen dou die loecht. **V**ou lesen inder vader boeck dat een brueder soe seer betraect waert tot ene wme. en gevelde in sich soe grote brant der o cuyshheit. dat hie syn viger van sine hande vbarnde. en nochtat geen pin en gevoelden. Ten was geen woder. Wat het sterf te vuer vwan dit vuer dat mij sterf was. **H**et was een brueder va der pdij orde die va de geest der ofuystht seer ac ge

vochten waert. en ten leste want
hie sach. dat hys niet sul be-
der staen en conde. soe ruypten
hie syn dingh mitten hoeden
mit eenre scarper schauē af. en
sonder grot perikel en otinge
hie nauwke dendoot. Ende dit en
vertel ic niet als syn daet te pu-
sen. mer wat ic mi vande du-
uele macht vbonder. **H**et
was een non beet geheite. in
een cloyster vā sūte vnard' orde
arquiaria geheite. in brabant
gelege. dese beet soucht eens ou
gesellim die zeer heulich was.
o eenre zake sul die sie te doen
had. en want sie alleen inder
kerke in een besouwbde leue
ligge. ende als sy de swiel van
oere aensicht ruckelous touch.
was oer aensicht claere dae en
nich dlam buers. soe dat sie ter
eerden storren en bezwunde. **E**
was geen vbonder. wat sy le-
sen dat moyses aensicht soe claere
was. wat hie god i gelikenisse
sach. dat die kynder van yrahel
sy aensicht niet en dorsten besou-
wen. mer mit vresen liepen
sy inoure tabernaculen. **L**ys
bet van grauo bi niuel i bra-
bant gelege. was een zeer deu-
te maget. dese streeck eens mit
eenre gesellime die goet ende
uoet was te lentos wart dat
twe milen vā niuel gelege was.
ende het geboude dat sie inden
wech d'baelden. en ene ogeresh

ten wech syn gevolscht. **D**oe wor-
de sie vueert o perikale der bo-
schen der sie genaecten. Ende
als sie zeer screiden. zaege sie
haestelic ene wgelinc voer oen
gaen. en dese wgelinc als my
een van oie vtelden had geil
gecruyst haer op syn hoeft. en
had ene witten rouck aen. end
ene witten mantel daer ouer.
hie gructe sie ende vbraechde
ou v'wart ou reys vaur gele-
ge. **D**oe seide sy v' boldē geen
te lentos wesen. en vbraechde
oen of hie de wech iet wiste.
Doe at worde hie en seide. ick
weet oen wat volcht my. die
wgelinc ginc voer en sie volch
de nae. hie z' wech sy v' begre.
wat oie geen vā oie beiden
en kond vā vbonder ende vā
blytscappen gespreke. **E**n als
sie genaecten en dat dorp sa-
ge vloze sy haestelike en in
een oye blyck de vourscruen
wgelinc die oie leiden. **D**oe
vielen sie neder ter eerde. en
scrende bitterlike wat sie al
sulke leydsman niet meer
toe en hadde gesproken. daer
nae quamē sie w'eder tot sich
selue ende dincē en luesden
god grotelike ende dat zuete
w'erd. ouerdachte sie d'uck
namaels. ende wt sulke solaus
vordde sie i een geestelic leue.

Des gelijc viel twee v'ruē
den vader p'diker orde. als ons

brueder hēric vā colen vtelben.
 het gemel in walsland doed
 pōdiker orde wst op lbas come.
 dat tke brueders vā der pōdiker
 orde inder vasten vor pasche
 wāderē. ende otrer de etē tyt
 vrachde sic malcandere lbe
 sie ten etē soldo noede. want
 sie in een vreet en in een lboist
 land wāden. ende thās lbas
 een mā by ou groet vā forme
 en als een pelgry gedaē tot
 ou seggede. **B**rueders wat
 caeldy tsamē. en wat sij sich
 soemē te segge wat sie geseit
 hadde. seide hie tot ou. **H**u
 cley vā geloue tē uel dy en
 vracht malcanden lbe ten
 eten soldo nemē i een vreet
 en onbekend lant. geloest xps
 die de wāerht is die niet den
 tē uelachtige mer die in oen
 betrouwe toe spreekt en segt.
 voer al dinc zoekt dat ryck
 gods en wees gy behoest sal
 v vleent wden. **I**ndie heb dy
 xps geloest dat gy dor synen
 lbe alle dinc after hebt gela
 ten. ende dat ryck gades mit
 armode moget vberue. ende
 nu my strouyt dy vā oen als dit
 hie v sonder laefnisse sal late.
 ende v niet als sij kinder en
 sal voeden. siet hie van neemt
 en teike der wācht. ghi sult
 dese camp ou gaen. en int dal
 suldi een cley dorpe vinden.

Jaer suldy in die kerck gaen.
 ende een priester sal v mit gro
 ter begeerte noeden. daer en
 bouē sal een ridder come. die
 v mit gewalt de priester af sal
 nemē. **E**n v die ridder tot si
 ne huys lbaert leydt. soe sal
 die pastour v gemuete en sal v
 mit veel beden vā den ridder
 erigen ende sal v en v noeders
 dat is den ridder en de priester
 mit ou vlodige gerichtē v sādē.
 hier om soe betrud in god. en die
 brueders vā uwe orden doed hie
 lbe betrouwe hebbe. ende als hy
 dat geseit had vā wanc hie hies
 telike. **S**ie ginge voert en von
 det al als ou geseit was. ende
 ginge weder om te parys ende
 vteldet brued hēric van colen
 en sonige anden brueden als
 lbe vnome hebben. **I**nt uere
 ons hie duset tē behōert en ses
 tich toich die deuote comē van
 vācryck lodellich ou dat meer.
 o dat helige land tē uē ende
 naē mit sich sij die bruedere ro
 bert de greue vā atrecht en al
 fonsus de greue vā pyctauen
 ende carl de greue van adaga
 uien. ende van die edel stat van
 egypte damiata geheit. **E**nde
 hōerde daer segge dat die comē
 vā turkien een kerste mod had.
 al waer hie heide en dat hie die
 kerste lief had. wat sij vader
 had ene kerste comē in yndien
 vslage. en had sij docht tot ene
 wue genome. **H**ier wt soe haep

ten die goedertien coninc vā vrac
tyck dat hie die coninc solde beke
ren als doue syns Wifs Wil en
doue syn olde vaders Wil. ende
scriten tot oen tibe myre brue
ders ende mit oue seynde hie
oen een capel van tibern ghe
maect als een tent. en al datte
altair toe hoerde was gulde.
mit ader zeer costelike cierne.
Dese tibe myre brueders toge
ouer lant en ouer dat meer en
quame ten lesten tot oen ende
wordē van oē groetelike oftan
gen. Die ware menige tyt
bi oen met i sijre bekeringe
en vorderde sy met mit allen.
Die sage dair int heu ene ede
le mā des conincs neue dair me
dit af seide. doe dese edeliche
noch een herde was arbeiden
hie op een tyt vā een scarpe
zage. die materie steech oen in
syn hernen ende wart rasen
de. ende wat sie al shepē die
by on wāen liep hie nact en
slech ende daer aelde due dage
en due nacht in een woeste
wilderisse. des derde nachts
was die materi vduydt. ende
quae weder tot sich selue. en
was gesont van hten. En wat
oē indier duysterisse vander
woesteyne grubbelde. Wat hie
doe solde of vwart hie sich
mocht keren en wist hie niet.
Ende siet vluchē daer nae v
ginge die duysternissen. ende
sach bouē op ene berch een groot

licht. hie croep mit hant ende
mit voet de berch op. ende siet
hie sach daer ene wonderlike
coninc die bouē der sonē blinc
te in ene gulde stoel sitte. en
tot sijre rector hat een coninc
gijne die sonder gelijc scoen
was van lichte. vout sach hie
olde luden ende iogelingen
onder een i gulde stoel trent
de coninc sitten. ende dienes
aen alle zyde. Welke aefichte
als steere schenen. Als dat de
se herde sach crech hie wonder.
ende sonder meeren seinden
tot oen die coninc ene wā van
sine dienes die oen wat hie
nact was claden. Doe seide oen
die coninc. inde menschelijke din
gen en heb dy des gelijc nye
gesien. Doe seide hie ney us
heer. Ende die coninc seide tot
oen. ic bin der kersten heer. een
coninc ende een ewich heer.
Mer du salte weder om keren
tot dyne volck. ende sult in
vngarie dat aen dy landt
leet kerste priesters vanden
vā sulke habyt en sulker
forme. ende die sullen di lere
die regel der kerstere geloue.
Ende als dat die heiden hie
de ende wold hie vā dan niet
sciden. En thas seide tot on
die coninc. Cis di soe omogelic
soe gy thas syt mit ons te
blieue. mer als gy der kerste
geloue aē hebt genomē. als
ic dy beuale heb. soe suldy de
ser genuchlike geselschap ghe

bruyke. ende als die coninc
 dat had geseet nae oen een
 ridder after sich op een wyt
 peert durc hie op zat en vuc
 den inder turture hew. durc
 dat volc sich af v wonderde.
 en was by oen duc daeg lae
 ende doe v swamf hie hueste
 like. En die edelige socht die
 papen als oen was gheite. en
 wart van ou geleert ter gelo
 uen. ende mit veel riddere van
 syne volc ontfinc hie die he
 lige doep. en leefde namaels
 kerstlike en helichlike. Die
 cleder als geseit is die hie van
 de coninc ontfinc waen van
 sondlike verbe en sachtich
 en en ware noch gebreid noch
 gewene. mer boue mestheli
 ke const waen sie omdus die
 godlike const gemact. desen
 man zagē die tibe myre brue
 ders vrouwe. ende als sie
 beder om i wals lant quame
 vteldet syt ons in dier ma
 nyre als wud hebbe bescreue.
Celester ian van ogines
 regulis dau boer af geseit is
 vtelde mi dat ic mi hier wil
 segge. ende hie houdet van
 sūte maria van ogines mode.
 durc hie zeer af v wonderde. Dyt
 helige wyf wels leue heer
 iacob van vitriaco heft bescre
 ue was zeer mylida mitte
 zielen die int vegeour gequ
 elt worde. en op oure moder
 ziel was sie zeer sochtuoldich.
 mer dat quae vande vleysche

als ghi thans sult hoere. **E**ue
 merde dat ou moder behalde
 waer. mer int vegeour te we
 sen om oere almussen wil en
 om ou eersame leue dat sie
 weerlike onder weerlike mesche
 had geleidt. **M**er wat sie tibe
 uelde ende angst had tsame. **W**at
 die oude gods niet te ondron
 de en sijn. soe bat sie den heer
 dat hie sie hier van vzekeren
 wolde. **E**nde wat sie hier om
 veel tranen wt storten. soe ghe
 boude op ene dach dat sie in
 der kerche vorc dat hoich altair
 als maria aen den voete ons
 here zat om myse te hoere. ende
 sie sach ene dysterē geest bi ou
 staen ende sie v schrickte. **C**has
 macten sie vorc sich een cruyse
 en vnaechde den durt. en vrach
 de stoltlike wie dattet wau.
Doe seide die geest ic bin dyn
 moeder. doe seide die dochter.
 hoe ist mitti moeder. **D**oe seide
 oer moder qualike. dy gebeden
 en moge mi niet helpe. **W**at
 mi die ewige slaw der hellen
 holde geuangē. **D**oe wart
 ou dochter z waulike zuchtde.
 en seide. **W**apē moder wat is
 die sake dyre vdomenisse. **D**oe
 seide ou moder. ic wart geuort
 en leefde van guede die mit vil
 schet comescapen en mit woe
 ker waen geesone. en wist
 dat wat en en keedes niet we
 der o durt houre. **E**n ic en
 vrachde dau niet nae. noch
 en woldes niet merke. **W**at

my gesyn tege god in myre her
bergen bedreef. ic volchden die
weelt nae. en liet my doncken
dat ic my auwers nae moest
volgen. ende van oure wegen
niet te gien. Ic vsmade die gee
die my hir op en op my alder
sunde straefte. en bin sonder
berou gestoruē. ende daer om
bin ic vande toemede leuen
geuallen. en dat seggede ver
zwbanc oure moder hastelike.
ende die deien xpi alle dingz
in sich merckede. benediden
oure in oure vdoemde moeder.
dat rechte ordel gudes. **Dat vif**

Der vifstichste capitel.
Die zwaluue ende die in
der voegele ete die bre.

Ick woende in brabat ende ic
sat opte goede vudach inder
kercke en houde bichte ende
tot mi quae een kint va vyf
tie iaen. en mit groter droef
nisse vicle mi ten voete ende
seide. Ontfermt myn heer of
fermt myns. Wat my is huy
de op desen dach een vuer
licke dingz geuallen. Doe ver
maede ic dat kint mit wond
en mit tranē dattet koenlyke
seide wat dat waer. Doe seide
dat kint. Wach heer ic sat mit
mine gesellen inder camp by
die scap. ic seet ene bolt o mit
te sciete ende siet die bolt waer
blouch sonder my wond ende
sonder my quetruer. Als ick
dat houde creech ic woder en
blydscap. want den kint gee

swaere dingz en was gebulle
ic marre nochtat dat een wat
quaete solde gevalle. Ic stert
te dat kint ic vmaedet te bes
ten. ic absoluudet ende liet
gae stryke. En siet nau seue
dage daer nae. soe quae die
hursmoder vanden kint. en
baetscapte my dattet seer crif
was. ende dattet my coenlyk
mit tranē vwbachte. Ende
sonder vtrecke stont ic op en
quae totten kynde. en het heft
sich gebicht va eenre zwuere
sunde die ont des vudaghes
nae paesthe geniel. ende seide
vout om deser sunde wu wat
ic seer vuerit. en wat thas
zwawlyke zuech. en des middere
nachts als ic alleen lach op
mine bedde doecht mi dat ick
steif. ende ziet seer lichte ma
ne grepe my ziel en droghen
sie dou een lanc duyster dail.
en worpē sie als een kant
stuck ys i ene zeeer diepe put.
daer vlamige braden wt sto
uen. En als ic daerz wuer py
leet. houre ic een stem segge
de. spaert dat kynt spaert
sy ioncheit en mittien bin ic
wbed om leuedich worde. ick
loeck my oegē op ende sach
een alte soene vrou by my
staē. die mi toe sprac segge
de. En hebt geen wirt soen.
gy hebt berou gelhadt en gy
sult vyfynisse vcrige. Als
ic nu van dy bin geseide. sal
die duuel als een priester tot

ti comen. en gheleest oen niet.
 mer othiedt dien bruid' daer
 gy v' voer paesche tegē bich-
 ten ende dit seggende v'swaef-
 sic. ende thans stont by my
 een eersam man oft ee pries-
 ter hadde gelveest. en Was
 gegeruet mit puesters ghe-
 waect oic nutter casufelen.
 ende steen sacramente in die
 cyborie te dragen. hy ginc
 by my sitten en vmaende
 mi dat ic my tegē oen bichte.
 ende die sacramete otfinge.
 Ende al segede ic my mitte
 helige cruys hie stont noch
 tāt vā veers en boet mi die
 sacramete ontfange. en ten
 lesten nae veel vechtes riep
 ic die maget maia ac en die
 vleider v'zibank. ende tot mi
 ne eischen heft v' die huyfmo-
 der gehalt. als ic dyt houde
 creech ic sonder vader koē-
 heit ende vmetetheit des du-
 uels. die mit sine geveerde
 sacramete mitten leuedighe
 sacramete spotten. Ende als
 gheleest sekerlyc hadde kint die
 sacramete ontfange die duuel
 hadde sijn lichaē bezeten. hier
 om glorificuden hie den heer
 ende benedidene menich sye.
 die dat kint v'stand en een we-
 der stae ginc en sy goedticht
 in oen belvees. Hier om dede
 ic sine prochi paep come. ende
 liet oen die sacramete ontfange
 en des dorde daech daer nae

sterf hie. ende volbracht op een
 cozt amtelike tyden. **W**en
 hebbe ghehoert vande eerwendi-
 gen heer Wilm biscop in aluer-
 nien dat oen gebaetscap waer
 dat een amonich toe paeps so-
 der testuniet waer gestoruen.
 ende dat hie vā rechte wegen
 vā sine goede due duset marcs.
 siluers solde boere. Doe sloch
 die biscop sijn hand en seide.
 dat sie voer vā my mer we de
 ozalige. sy gelt sie mit oen in
 der ewiger vdomenisse. En
 dat seggende gebou hie dat me
 dat gelt den arme gaue. hie sa-
 de ende dede recht ende wael.

Dat sesen viftichste
 ie vorssche legte cap
 luge nae den byen

als sie uent water gae sitten
 drinke. **W**alslant is gieri-
 ger ter gulsicheit tot zibeten
 en te vloeken dae ander lande.
 Ende in walslant is geuallen
 dat ic hier vtellen wil. En sei-
 de een brueder vader pdiker oz
 de dat sommige eersame mane
 nae der weelt te spreke. i eenre
 tuene zate en dronche. ende
 als sie veel wipie hadde gedro-
 ken bestonde sie van menige
 dinge te rauē. en doe quac
 daer een reden vout als wat
 nae dyt leue is. Doe seide een
 van oie. **W**erde ydelike van
 de clercke bedrage. die seggen
 dat die ziele nae der doot son-
 der lichame leue. Doe worden
 sy alle luche. en daer quacm

een groet sterck mā int huys tre-
den ende ginck mit die lude sitte.
hie erschede bin hie dranch.
hie vrachde War of dat sy ge-
sprake hadden. Doe seide die voer-
scerue mā vāde ziele hebbe by
gesprake. Waer hier iemat die
mij ziele wolve cope. ic wold sy
seer goede coep geue. ende dat
gelt wold ic de geselle te woren
geue om te vdrincke. Doe lach-
te sie alle gader. Ende die mā
die nae Was come seide. alsul-
ke cremet zuik ic. ic bin sie be-
reit te copen. Segt Waer om
geeft dy se. doe boude hie syn
aeficht op ende seide. voor soe
veel. Gehans ouerdroege sy.
die coep mā betuelde dat gelt.
en mit groet blydscappe dron-
ke sic mit vollen bekeve. Wat
hie en vrachde te wste niet dur-
nae. dat hie syn ziele hadde ver-
coeft. En alst uuet Was wor-
de seide die coep mā. het is tyt
dat een iegelic van ons thurs
waert gae. mer eer by seide.
gy goede māne geuet ordel. of
iemat een peert cost dat mit
eenre helfter. Wat gebonden.
en sul niet die coep mā hebbe
dat peert mitte helfter. doe ic
worde sie altsame seggēde ia hy.
Gehus greep die coep mā den
vcoeper dat hie vāder vrage
ende van de utbord zat en beif-
de. ende boude oen op ind locht
dat syt al ic zagen. en toeg
oen mit sich ter hellen. Wat.

Wat het Was die lee Duuel.
in eens mesche gedent. Wat
wie solde anders segge dat
hie een ziele coep waer. dae
die geen in welcs figuer wa-
neer tot abrahā wart geseit.
Geeft mij die ziele en voort
al ander guede stryct nae v.
Dat seuen vifachste
die bespen vuolge cap.
die byen ende wt na-
turlike haet vechte sy tege-
oer. Enduytflant otrent die
iaen ons here duset tbeho-
dert en sesenfestich hebben
by gesie soe groet geruys van
winde en bluce van dore en
vā hūgel. dat die mesche ou-
stute ginge als sonder heit.
ende anrt hadde dat die vort-
te dach genacne. Omtrēt try-
er hebbe by gesien dat die
wiquert vdozue wāen. dat
die bossche en die aulke bome
mitter wortele om ge worpe
wāen. en dat hoch getymer
neder Was geuallen. **E**wāen
zomige mesche die seide. dat
sie die bose geeste i meniger
hant gedente van beesten
indie locht gesien hadden.
en dat sie wt vtrane winde
tege een quame loepe. dat is
vā vuocerlicht gesprake. **I**nd
proua bute lenoucas geuuel
als ons vtelde dur die prior
vander pdif oude. dat soe groet
haeghel viel dat die dake inde

stede inden Dorpe en inde veldē
 ontke ginge. die Wigade ver
 slage worde. en dat corn i af
 v'wadelē waert. Die meeste
 bute d' dake die vogele en die
 beeste worde doot geslage. En
 hoe sich die duuel hier in ge
 mengt heuet laet ons cortel
 ke horen. De v'waurē der Wi
 guerde lach in syn hutte. als
 dat weder soe gebeurde ende
 sculde. ende hie hounde steme
 inder locht ropende en segge
 de Wachtuus wachtuus. en
 die ander ut worde. waer voer
 sal ic my wachte. Doe seide
 die irste en quets peter ry
 chaerts W'guert niet. En
 als die tepest ou gegue was.
 is peter rychaerts W'guert
 alleē ongequest gebleue. en
 dese peter rychaerts was t'ij
 namich alsoe geheue. ende
 was een valsch roefeneer.
 en mit veel quats beuagen.
 Ende hu is wt te merke dat
 hie ind geselschap der oeyre
 gceesten vziende iac boze viade
 had. die oen sy guede tot so
 lays syns leues mer tot sye
 meere vdomenisse v'waerde.
 Ende dat is vā scade gesprake.
End latschap van brabant
 en v'v' Vlaendere dat is in
 scade vā desen t'wee landen
 is eenderp gelege dat vol volc
 is. Andyt doerp was kernisse
 en veel volcs was daer teker

misse gecome. als om die kernis
 se ende dit spoel dat daer was
 te besien. onder welke een py
 per was die de iogelige ende
 meechde dw daer daenste mit
 sine spage ende mit sine ge
 bere tot oeyssche lyde te sin
 ge v'wekte. Ommer bespuit
 waert die hemel vā volke d'ij
 ter ende een iegelik pynde sich
 te huys tromen. Mer alleē
 die piper en was spoeles niet
 zat. en quas weder o' guen
 ouer den wech ppende. ende
 sprugende o' sy genuecht te vol
 bregge. en ou van after vorte
 te late. Doe waen daer t'wee
 heerdekens die o' onbedders
 w'il onder een hegge liepen
 schuylen. en zagen dat die blu
 om inde piper viel en dodene.
 en sloech oen de anden arm vā
 sine lichaē. en sond' merren
 zage die kinder. datter ruke
 loes t'wee zwarte honde quame
 die de doode arm van dan dro
 gen. En alst o' weder ouer
 was bactsapte die kinder
 voertroue wat gesiet was.
 en syn vziende quame endro
 ge die ouelick i syn eige huys.
 Des morges vroe seide die pries
 ter dat me on opte ge wyden
 kerhof niet en solde grauen.
 die soe merlike in lelke spoe
 len vā de donre was v'slaege.
 Doe it hordē syn vziend en seide

ende al is hie van den dome
vslagen. hy is nochtut mitte
andere als een pelgrij ter ker
nisse come. Doe verjencdet die
prieſter mer mit droefnisse. en
opten kerckhof is hie begraue.
Ende siet die rechtuerdicheit
des godlike ordels. Des inden
daechs sinorges wart sij ghuft
apewonde. ende die dootkruſt
dair hie in had gelege was
idel ende inde grane geborpe.
Ende syn vuylic als me wal
geloue mach. hebben die diue
len als sie te vorē mit sine arm
deden van dan gedrage. Siet
daē leze wat wrake dat sie
werdich syn. al en geboret ou
hier niet altois. Wit sie god
spaert alsoe te lyden. die lelike
spoelē en sange die kerchoue
ende die kerckē onteren. Het
geboude dat een monick mit
veel volcs stont by enē besere
mesthe. doe riep tot oen mit
spot die diuel. Ach brueder
ach en heb dy in deser nacht
niet een schoen wif in dinen
slacp besorgt. en als die monic
nae der cofuzie seide. soe was
oen des nachts syn zaet ontre
sen. en en had sich des niet ge
brecht. Wy hebbe te niuel
in brabat een helige maget
gesien daer die luyde dyt af
seide. Doe oue außers gestor
ue walen bleef sie mit oue
brueder die een ridder was

woenen. **E**ne aetbeide men
ge tyt om in sunte binaud
oude te gaen en en condes
niet te wege gebrengen. Doe
nae sie op in oue moit dat
sie nae oue vsmoge ou dat
oude inder werlt wolve hal
den. hier om en droech sy gee
lyne cleder. sie vasten sy was
stil. sy deerde vleisch. ayt
mette tyt was soe stont sie
op ende ginc te kerckē ende
las als een non ou getyden.
Ende het geboude dat sjs
niet en wylt. dat een doode
lichae des auets in die kerck
wart gedrage. en dair alle
opter bleef ligge. Doe stont
op dese vorezeue maget des
nudder nachts. sie ginc in die
kerck. sie want dat doode ly
chae. sie was luttel of niet
vueret. sie ginc sette en las
oue getyde. Als dat die diuel
sach beyden hie dat. hy ginc
int doode lichae. hie ruerden
ten wsten die baer. die magz
segede sich sie sprack stoltelic
ende riep totten diuel. laet
af ogevallige laet af. want
gy en vsmogt niet mit allen
tege my. Doe stont die diuel
op mitten lichae ende seide.
Vorebaer ic vmach thans
tegen dy. en die drechte die
gy mi duc hebt gedaē sal ic
ouer dy wreke. Als dat die
maget sach greep sie mit

zoence herten den stoe mitte
 cruys. sie sloich de doode i syn
 hoeft. en veldene ter eerden.
 ende mit truer konicheit
 vrachde sie den diuel. **D**oe ar
 beide die maget lanc en zeer
 om dat lichaem weder o optie
 bau te legge. oner te vgeefs
 wat sie en condes niet volbr
 gen. **S**morges quae die paep
 mitten wyter oen v boderde
 watter lichaem gestont was i
 de hoefde. en vader bare was
 gestorpe. hie vrachde hoe dat
 tet bi quame. die maget leet
 die wachheit mit trunē. sie
 bat ot modelike dat sie dit
 lichaem weder optie baer leide.
Die priester begerde oir dat.
 en seide mi most dat de volc
 west late sien. op dat sie xpo
 de heer danten en laefden.
Doe wart die maget drouch
 wat oir dat gelbergert wart.
 sie ont sach alst geen woder
 en was die glorie en die step
 te der werlt. sie liet oir brue
 ders huys oir maegtail en
 oir lanc vare. ende leide voert
 ae oir leue in vrecende lande.
Aly vtelden een goet en
 een helich man een priester
 ende een brueder vander pre
 diker orde. dese was va het
 toechs geslecht ende wt de
 volc van comane geburen.
 ende seide als dat hie doe ter

geloue quae. doe dat volc van
 comanen va de turtare wart
 vslagen en vuercht. doe dese
 noch een kint en heide en van
 seue wden was als hie mi ver
 telde. ginc hie mit sine susten
 ende mit anden denckes opt
 oeuervan eenre riure spoelē.
En thans onder die spoelres
 quae een seer zebart harich
 man geloepe vte water. dese
 liep totte kuden ende seide.
O gy kinder wair o stouidi my
 doe liepe die kinder en wach
 oner dyt kint watter int loepē
 trager was sloich hyt myt
 eenre kolue in sine rug ende
 doedent. hie liep wed om en
 spranc ind water. doe grepe
 sy susten dit doode kint ende
 drogent in oire tabnakel. wat
 tet volc van comane op die
 tyt noch geen huys en hadde.
Doe v guderde daer sy aulbers
 mit sine vrende en bestreider
 doode lichaem. **O**ner darent mid
 der nacht mit bludscap synre
 susten wart dat kint vander
 doot v wet. en u geloue dat
 die goed tienheit gods in oen
 bestont te wirken. **D**ese
 selue goede brued vtelde mi
 va sich selue. als doe hie noch
 i sinen wasden was en ge
 doept was. en van de prior
 van der pdiker orde i vngari
 en tott orden offangen was.
 en in weelike habyt id' scole

gegeue was. Doe wart oen in
een gebout gegeue dat hie niet
als een bruder sonder orloef sy
re platen doe en solde. Ende
al hilt hie dat i menige din
gen. het geboude nochtant
op een tyt dat hie syre cled
wasscherse ene nuwe rouck
sonder orloef gaf. Daer nae
begā hie van een scurpe zage
seer zieck te wden. en sonder
bicht en sonder berichte als
oen doecht quae hie tot sine
vtersten. En sonder meeren
als on die duuele wolde grie
pen was bi oen een eijel die
zeer blickede was va penen
seggede. Hoe hebt moer. ick
michael die engel sul di tege
die duuele beserme. Doe gi
ge sy al en wech.ouer een va
de duuele was wat bedriue
der en arbeide o die ziel mit
ene vuerige haeck mit die
tade nae sich te trecke. den
welke sunte michael die en
gel swaerlike slouch en viach
dene. en thus wold hie die
ziel in dat ewige leue bregen.
Maer sūre peter wōd stont oen
en seide. Michael brenge die
ziel weder o tot oere lichaem
op dat sie mit oere anden sū
den oer ogehousahet corrige.
en thus als die iogelic wōd
om leuedich was worde. loeck
hie syn ogen op en vant dat
hy bezweert was en dat die
prior voer on sit. **Lehas dedy**

sin bicht en wat hie gesien
had seide hie. Dese wart ge
cleet in ene brued nae der
scoele ganc. ende als hie pri
ter was wōrd beduyde hie
sine volc die geloue xpi. ende
dopte syn volc niet en we
nich. **Wij** hebbe die ind
bichte gehout dat die duuele
incubi inde latyn geheiten
sonige vrouwe verachtich
hebbe. en sonige mit oeruy
sche allige ter ozuuecheit
geleidt hebbe. En va desen
hebbe wij een maget gesien
die mit geestlike habyt ge
cleet was. dese seide ten ier
ten dat sie int byslape geen
cosent en hadde gegeue. doe
v wōderde mi des. hoe got dat
in een ziel die niet en cosen
tude solde moge vhangen.
Hir o en wold ic oer niet ge
loue en nae veel zberes en
segges creech ic ten lesten
mit macht van ou. soe dat sie
mit tranen en mit screnten
leet dat sie eer in hore hten
dat in oere vleys oere machde
had vblaren. En siet dat vbor
gen en dat wōdeelike ordeld
rechtidicheit. wat al waest
zaeke dat sie namaels totter
doot toe drouich was. en sich
alle dage mit tranen bichte.
sie en mocht nochtis myt
geere conste nae mit geene
tract vaden duuel icubus w
de vloyst. soe dat ou dat tepe

Des helige cruyts niet en hulp.
 geen wj Water. iae noch dat
 lichaē xpi. daer die engelen
 voer beue. **M**er nae veel iaen
 vnaechde de duuel incubus
 mit al die god tēn lutgaet
 mit oere gebede. ende mit oure
 vasten. **E**n wj geloue inden
 besten nochtat tēme dat ou
 des duuels byslapige meer
 een peitena was dāe scout.
 after dier tyt dat sie dāe iest
 van berou creech bichte ende
 beterde. **W**an dyt gequelde
 ebif vtelde midie eer wdige
 psoen die god genēe was styne.
 die een non was in een cloyster
 des htoye dāu geheite in bra
 vant gelege dat dit ebif op
 ene puurt seide dat sy sanden
 daechs dat lichaē xpi niet en
 mocht of fange wat ou die du
 uel niet en liet mit vreden.
Doe seide tot ou styn voretre
 ue ebst groete medelude. **D**aet
 slape vzelike en of fangt
 morgge dat lichaē xpi. ic nee
 in my dyn pin. die ander gie
 slaepē mit vroude sie rusten
 mietē andē in vrede. sy stot
 des snachts op om hou te be
 den en smorges of sint sie die
 sacīmentē mit ganzen vrede.
Mer styn en sloechs norgge
 voer dat sie in sich genome
 had der gequelder vroullen
 pyn en ginc sauetē slaepē.
En thas als sie was gae lig
 ghe slaepē. houde sy int stroe

auet

va oure slaep camer **D**es sie
 niet geluelic en was een wans
 ke sich euede. en onrustelic
 sich hebbende. **S**ie stont op
 sie en ducht opte duuel niet.
 sie sloich mit oere slyroech
 die by ou bed was en mernde
 sy woldet vingen wattet ou
 waer. **S**ie ginc ander werf
 liggen en wart noch eens v
 ueerlik gemoyet dāe te vore.
Sie stont weder o op en als
 sy dit dāe vsocht had. **W**erp
 sie ten lesten dat stroe o. ende
 wat sie dāer niet en dat. mer
 ten sie dat ou die duuel soe
 quelde. **H**ir om soe liet sie ou
 bed en bleef alden nacht war
 kee. ende als sie woldē beden be
 spotte ou die duuel. **W**at meer
Sie seide en ic geloef wal in
 der waerheit dat sie nye te v
 re soe grote en alsulke dingē
 had geleden. **S**morges vroe
 als dat vourstreu ebif of fan
 ge had dat helige sacīment.
 quae tot ou styn en seide **I**ck
 vsaet ic vzaer uue pynē. **W**at
 sond groet perikel miss leue
 en bin ic nauēbe de duuel of
 gange. **I**n duytslant als
 ebj indē waerheit hebbe ver
 nome was een edel deerne
 des greue dochter va z wane
 borchende was op gewedt in
 een cloyster. die by zeken vren
 snachts vande duuele wart
 gegrepe. en in greep was sie
 oesienlic en ontustelic. **E**n sie
 had ene vleislīke vruede die

Ien mijsen brueder was. de
se woldet inder waerheit ver
soeke. ende nae dese maget sy
suster i sine scoet en mit sine
arme omwinc hie sie seer ster
like ende hielt sie. en nochtit
alst quet quae en die v was
soe wart sie ozenlike en on
tustelike wt sine hande van
de duuele genome. Dit exem
pel bracht vout i sijre dispu
tunge alberts magnus vader
pdiker orde te paris ind scole
vout de biscop te paris. als wy
hebbe gehort vande gene die
daer teghe worderdich ware. **E**n
nertena is een bekant dorp i
brabat gelege. in dit dorp was
een iogelinc die een maget vuy
de. en die wu dat hie ou aulters
vu ou sprac als ou oen tot ene
echte wif te nome. ende sie se
oen niet geue en wolden. viel
die deern daer en byne in een
scarpe zaegge. en wat die zuet
swiere wart seene sie te sterue.
Doe worde sie alle screide en
die clocke worde ou ou geludt
En sond' merre ginc deser deer
ne vuer vadien dorp sauentis
ind scemerige om in een ader
dorp te gae. En als hie dor
heggen waderde. houde hie een
stem als eens scryede wifs.
hie liep ende socht sie en vant
dese vour screue deerne die hie
doot meyde te wese. Doe seide
hie tot ou. dyn vrent bescreie

Dy als doot en hoe bystu hier
come. Doe seide sie tot on. siet
voer mi henen guet een man
die my leidet. Doe v woderde
sich die iogelinc wat hie nie
mat anders dae ou allec en sach
hie greep sie poenlike en berch
sie bute dat dorp in een huys.
hie streef mit derp hie spraec
sy vriede toe. hy ginc in tott
deene vader. die mit sine vrie
de zat by die lyck. hie vrachde
oen of hie oen syn docht wold
de geue die hie als doet bescrei
de. Doe worderd on oer vader
mit woder en seide. bystu nu
got worderd dat gy my dochter
vader doot mocht v wecken.
en tot ene wif nome. Doe seide
die iogelic. slaet mi anders wil
lichlic toe dat ic v docht tot ene
wifs sal hebben. of ic sie v le
uedich en gesont mach leuere
Doe worderd oen dat die vader
en macte sy word vout ou al
le vust. tehans werp die ion
gelic de douf af daer sie ond
doot steen te ligge. en wonden
daer een woderlic gelikenisse.
die soe woderlic was dat geen
mensch des gelycs en mochte
make. Doe wart die deern ge
hult. en is oere vader gegene.
en nae sommige dage als sie ge
nesen was. nae sie de wiesse
ue iogelic tot ene man. **D**es
gelyc geuel indoterste van
vluedere. wat een ma vat syn
qualedde suster onder dat riet

Dat opte kant stond vāder zee.
opte selue dach eer sy begraue
Was die als doot bescreuet wart.
hie nae sy sust' en leide sie te
huys wart. hy giue int huys
daer sie vāde mesche waert
bescreuet. hie werpt deet af.
hie touch wt sy zwaert en hie
uet die fugue te stucke die ou
toende. Daer af worde sie al
vneert en riepen. waer om
dat hie i syre sust' luyck soe wree
de dait hantude. Doe wart hy
lachende en seide. ic schyn in
nuj suster wreet te wesen. dat
en is myze suster luyck niet
mer het is een vserige en een
bedruchnisse der duuele. doe
nae hie sy al mit sich en leide
sie tot sine huize. ende liet sie
hou allen leuedich sien. **I**nt
laer ons hen duset tibe hader
en een endartich predicte meis
ter wraet in duytslant tege
die ketters. ende is vā ou tot
syre sulicht gedoodet. en opte
tut was een dgelouige ketter
als ic ind' waerheit heb vno
men. dese ketter was vleide
vāde duuele. en noeden ene
brued van der pdiker orde tot
ter selue dgelouē. en seide. wot
dy mine worde gelouē. ics
woldi xpi sy moder en sy hei
lyge late bescouwe. **C**ehans
vmoede die duuel dattet dbrue
der dattet duuels bedrouch wue.
hie woldē nochtat pœue wat

286 96
tet waer en seide. Jue soe sold ic
v billig gelouē mochtij dat gy
gelaest te werck brengen. Die
ketter wart vroelick hy setten
de brueder ene dach uist gestie
solde. **A**l die brued' nae mit
sich dat saciment des luyckes
xpi in een buss. ende droch dat
heimelic ond' syn cap. Doe ley
de die ketter de vout screue broe
der in een hol van ene berch
in een zeer wyde palays. dat vā
woderlik' daerheit blincken.
en sond' merren quame sie int
bynenste vāde palays. Die
sage stuel geset die vā puere
golt sthenē te wesen. in dien
stuelen zat een conic woderlic
vā lichte sthynede. en by oen
sut een conigyne die zeer blide
was vā aeficht. en bouē mare
soen. en ae beide zyde stonden
sittē dair olde māne als priar
che en apostele inzaten. en by
dese stonde engelen die otalick
schenē te wesen. ende alle dese
schenē te wesen als sterren vā
grote lichte. **C**hans als dees
die ketter sach. wot hie in syn
aeficht en beden sie ae. mer
die brued' stont onberuecluf.
en vā dat hie sach ceerech hie
troet woder. tehans kuerden
sich die ketter tot oen wart en
seide wat gyde gods soen zet
waer om en bedien niet ae. gaet
haestelike vout en beidt oen
ae die gy siet. en sult vā sine
mont die vborghet vā onsee

geloue ontfange. Doe ginc die
brueder vout en toech wt sijn
cuppen die busse. en boed sie der
coningine die inde conidiken
stoel zat seggende. koningine
bystudie moeder xpi. hie siet
is di soen ontfangt gy dien.
soe sul ic di holden voer sij mo
der. tot die steme vzwank die
ganze fantasia die schyn ver
ginge. en toert daer soe durst
ter dat die brued' mit sinen
leyder nau ten gaet wt fond
gerake. doe wart die ketter ter
geloue bekeert en was vader
groter subtelheit des diuels
zeer suert. **H**et was een
deerne inde lande va brabant
die edel was va geslechte. dese
had menich iaer langz enen
wogelinc lief. en dat dor toe
stoeke der diuele. **E**n wat sie
nu dit mit tranen in oue bich
te durst apenbaude. soe riegt
ic ou mit neruste. dat sie dat
de voutscene wogelinc i geere
ebis te vstaen en geue. op dat
hie tot ou niet beuert en wor
de. en indese was sie gehoufa
mit vlice. **E**n namaels wart
sie soe seer beuert. die sie niet
en mocht noch ete noch drinc
ken. **E**n het geboude op een
re nacht dat ou die diuelen
soe seer beuert dat sy smoz
ges i die dageruit meyde op
te staen. ende totte voutscene
wogelinc die by oue huys wo

ten te gnen. **E**nde sonder mer
ten als sie sich op boude. en
ou ogen op loick. sach sie xpi
als mit verschen woude ge
cruyst. die zuetelike in oere
talen tot ou sprac seggende.
Mij suldy lief hebben wat ic
soen bin goet bin zuet by en
edel bin. ende dat seggende v
zwanc hie hastelike en liet
die maget in ganze vrede in
blydscappen en in dachuecheit
des laues. ende va alre beerti
ge vloyst. **I**n deser maniere
gemel ou ene broeder va sijn
bernardus orde. dese wart zeer
beuert vande diuele als dat
hie wt sine cloyster solde lope.
en als hie sich berade had dat
te volbrege en van nacht tot
nacht dat meyde toe eynde.
geboude op eenre nacht dat
hie daer toe al bereidt was.
en die bequamste voer ~~daer toe~~
daer toe in sine bed lach en
vbeide. als hie dat half waer
te en half sliep apenbaude on
xpus in eenre forme eens vro
me maer. Doe vrachde oen xpi
wat hie hadde soe liggende inde
bedde. Doe antworde hie en seide
Mij hert doet mi wec en ick
heb groet gebrege va cracheide
in mine leden. Doe boet on die
heer een grof yerste broit seg
gende. staet op en eet dit broit.
Doe sach hie dat broit mit droif
heide al en seide. hoe sold ic dit
groef broit moge ete. wat ic

Des clousters rogge broit niet
en kan vduellen. ~~Doe oudacht~~
dece die heer syn zide en staft
dat garsten broit ne sy zide.
daer bloet en etter wt van, en
weicte wal dat dair in en gebort
de qualedē mēsche dat hyt are.
Tehans scoet die zūke after wa
ert en seide. Wach heer hoe sold
ic dat besmette broit moge eē.
wat ic te boere doet noch suuer
was beigerde tere. **D**oe sprac
oen die heer eerlyke toe en seide.
gy moet ten meyste vsoeken
hoe dat dit broit smact, ende
wat die zūke sach dat hie niet
ot spūge en mocht, nae hyt
broit tot sich en als hyt nau
mit vuernisse dat broit mitte
vtersten vā sine lype had ge
roert, geuoelde hie een woderli
ke sueticht inde broede, die bo
ue alle zuetichheit ginc. **D**oe
gaepde hie ende beet int broit
en mit grof ghericht at hyt al
op, en sond merren v; wanc
die heer, ende die becaende mē
sche quae tot sich selue, ende
wat hie gesie had en gevoeld
oudacht hie i sine hten, ende
wart gesont vāder beenden
syns heeren, en vāder beari
ge sijn vlersthes, en bleef in
grote vrede sijn geest totte en
de syns leues. **W**ilj vtelde
brued' heruf vā colen dair voer
af geseit is die een groet man
was dalle consten ende mede

287 97
in helicheit **D**attet was een ge
sel die edel was, en ryck van
goede, en was wt britanien
gebare, dese ginc te leeren opt
ronē i walfland ghelege int p
dik'orde. **E**n als die tyt genac
te dat hie soldē doe professie, wat
hy orlof ne sine prior om thuis
wart te trecke ende o syn dui
ge daer te ordinerē, die prior
gond oen des en touch mit oen
tot sine lande. **E**n als sy wa
re come inder wildernisse vā
britanie zage sie een groet wo
der, doe seide die prior tot on
wat is dit. **D**oe leide oen die
brued' tot eere daere fonteyne
en op die foter lach ene steen
in manie van ene altair, ende
die steen lach op colupne van
marmoir steen, en die brueder
goet water vter fonteyne opte
steen. **E**n sond merre waert
die hemel doncker, die wolcke
begonde tsame te lope die don
re begonde te loyen, die stof re
gen begont te vallen, die bloe
me bestonde te scyne, en thas
is soe grote regen soue geualle
dat een myl ront om dit eert
ryck see om te vallen. **D**oe dit
die prior sach crech hie woder
Ende als my dit brued' heruf
douscreuf en veel andere mē
sche vrekende, vraechde hie on
oftet oue war mocht wese. **E**n
hie at wode en seide, dattet ge
scien mocht bider warter con
ten, die thas de mēsche obekant

is. ende by toe daer der Duuelen
die tot tempeeste en regen die
locht mogen driue ende berou
ren als sie willen alsoe veer als
die vborge ordele gades dat ver
heige. **D**ese selue brued' hēre
vtelde my dattet geboueden doe
hie on' see prior en pūciael was
dat hie eens nae gelboete des
ordes die brueders vsocht i die
stat van acoene. **E**n op enen
dach sauet als sie geten hadde.
dede hie dit ganze couent bu
te dat cloyster come. om ou een
collacie te doen. en dat cloyster
was byde meer. **E**n als sie al
le wāen gaē sitten opt ouer
vāder zee. steech thās een neuel
op vter see. ende als die neuel
thās te niet was come. apen
baurde opter zee een hoech en
een wīde berch. en opte berch
lach een getymmer in slauts ge
wis. en dat getymmer was wo
derlike geciert en geordnirt
vā muere vā tozne en van
palacie. en vā dien castel gie
een grote wīde brug hent tot
te ouer toe. op welke brugge
lude vā menig' hāde gedecte
en figure op en neder schene
te gaen. **E**n als die brueders
alst geen wōdet en was en
wūtyds indit uē te sie beo
meert wāen. seide tot oē die pū
ciael brueder hēre. **B**rueders
lact ons op staē ten gebede.
Wat die duuel spoelt mit ons

op dat hie ons lichtueerdich
make. en op es. indē werke
gades truech mochte wāen.
Die brueders ginge en besch
mer zonnige die rinkelous wa
ren bleue daer sitte om dat
eynde te sien. en alst nacht
begont te werde zagen sie
als sy te vore gesien hadden.
als dattet meer mit enē ne
uel bedect wart. en dat gety
mer vōgine daerlyke. Des ge
lich plachmē in engelut vour
mals veel te sie datte hās dour
die pūge der waerheit myt
alle vōgaet. **I**c had enen
gesel ind' scole die niet alle
die werke mer ou die wōden
en die lexie die hie des dages
houde dat ut uē sach en hou
den des nachts i sine slaep v
telde. dat als hie wā wēt wū
ker niet en had wne gede. **I**
Het was in een doorp een blinde
die die copen des ganzen dorps
i der wēren vōwurde. hie plach
sie op zekē steden daer die wēy
dat beest was te driue. dat
meer en wōder was hie wūst
die verwe ende de staet van
elk' copen. **A**leemt exēpl. had
dy een coy vā on geerschet vā
alsulz' verwe sond' ict xel des
had hie die selue coy mitten
horne gegrepe en hads v ge
leuert. **E**n als in dit doorp een
biscop was come en dit hadde
gehout en seluer besogt. orach
de hie on of hie ou gedormt wāen

Doe seide hie neen ic, tehas verin
 de oen die biscop ende dat oder
 scit der wpen vloec van on, wat
 by des diuels werck end toede
 gesue datten. **H**et was een
 brued' die in sijre celle wold
 suttē en studie, en thas als
 hie sy oege mit boeck slouch
 waert hie slapede, en als hie
 duc tege de waeck had gesborst
 telt en niet en vordende, wat
 hy overduldich en seide tot
 sich seluer, wat ist dat gi nu
 meer daer op een and' tyt slapt
Doe seide die duuel tot oen,
 die portē en sin noch niet ge
 slaten, doe seide die brued' hoe
 sal me sie slute, doe seide die
 duuel, vande scedel dyc hoef
 totter borste toe, en vade ene
 our totte anden. **E**nde mer
 leser dat hie dat helige cruyt
 daer in gaf te vstaen. **D**es
 gelyc vrekede my albus mit
 nre brueder vader pdif' orde
 en meyster inder godheit, dat
 oen die duuel in eens brueders
 gelykenisse te paris apēbarede,
 op dat hie on in sijre studier
 ge hinderde mer thans dou
 cracht des helige cruyt ginc
 hie striken. **W**u vtelde een
 brueder vander pdif' orde, dat
 hy eens doe hie opte wech rō
 waderige den duuel sach voor
 gae in sijt geselle gelyc, die en
 wemich after was bleue, **E**n
 wat hie den duuel voer syne
 gesell hit, soe wold hie on wol

ghen. **M**er wat hie den duuel
 ende int derp quak, en sinen
 gesel niet en sach wat hie seer
 drouch. **E**nde wat hie sich of
 sach alle thuyt te gae, niet
 lang dur nae en quac sy ge
 sell, en was oic drouch, en ginc
 int derp end vat sine gesell duc
 droeflike suttē, doe segede sie sich
 beide va weder en die een vtel
 de de anden wat gesiet was,
 ende vande dat sie va de duuel
 bedrage ware. **H**et is een bru
 der van der pdif' orde en is
 nu neue, dese geyel dat ic nu
 vtel, hie lach inde dormiter smoz
 ges vroe en was wacker voer
 puen tyt, en siet hie sach den
 duuel daer come gae in geli
 kenis va ene scoene wue, en
 hie bega in sich mit droefnisse
 te dincke, wattet wif duc dede,
 en waer om dat sy indier vre
 war igelate, en en vmoede
 opte duuel niet mit alle, **E**n
 sond' merre ginc dat wif vort,
 en mit ene zucte lache werp
 sy sich selue indes brueders
 bed, en begont oen tot ocuyt
 heat te locke. **D**ie brued' waert
 vucert hie wold sich segene,
 en hie en vmochte, ten lesten
 sette hie sine rug tege die wat,
 en stiet sie mit wetē soure zy
 de, en als hie se mit vuytē in
 our aeficht merde te slae, gap
 te die duuel wjde, en oumde
 gestoot vade voete viel hie va
 de bedde en vzwang mit haeste.

Die borstelige vā desen tē
was soe groet. dat sie die brued
die inder naester cellen lach
besceydlike houde. Die voer
screuf brueder oumits gelbait
des diuels en kond niet geroe
pe. mer hie luyde wal als een
stone. Ende tis te vonden
hoe die diuel oen dat rope w
de beneme. en sondlike macht
te hebben tegge de iogelic die
vā der genade gods was vol.
Alter hier op nae sūte abrosig
wordē mach mē ald' arborde.
En wolf die ene mensch siet
ierst. maect die mensch heesch
en dit doet hie mit sine gesicht.
ende dat is natuerlic wat die
wolf seynd die strale vā sine
oegen in die mysche en droecht
vlusch die sienlike geesten i de
mische en daer van wordē hie
heesch. wat dat istrumēt sūe
steme hynder heuet. Hest die
der wolf natuer alsulke macht
alle mitte gesichte. soe heft oer
der diuele natuer veel meer
machte. die subtilre clouker
en crachtig is. soe dat sie den
mische sū steme sū gesicht
en sū hoere moge beneme.
Des gelyck is mi seluer ge
uallen daer icket mede elū be
lisen. Ic wart eens gehalt
om vrede te make tusschen
tēbe gebueders. die male an
ders vāt elūen. en ic quaem
daer mit ene praester die oere
beider brueder was. En des

snachts daer wj in een huys
lügen en sliepen. als anden
dachs paesauēt was. otsprac
ic drie of vier vren vout de digt.
en ic vmaende de praester dat
hie af ginc vande zuyre. en
ontstaeke een keerse. om ons
mette te lezen. Die praest' was
gehousid. en als hie die keerse
solde otfteke. wart hie soe zeer
vueret dat hie sonder vuer
beder om liep seggēde. Ic en
heb thas gēe vuer wj mote
de dach vbeude. soe seggēde sou
bede hie die loege. ic gaf on
set tot sine wordē. wat ten
betaemde niet in dier vren
ienāt vā de gesien te werke.
Hu om sliepe wj beder yn.
en vout der sōne op ganck
en otsprac ic niet. En als ic
doe backer was wordē. was
ic droene wat wj lang hadde
geslapē. Ic stont op en ginc
int bedde sitte. ic loef myn
oegē op ten vensten wart ic.
en sach ene oft my gesel had
de gelbeest mit ene kaelē hoof
de. en had sū gemecht oeret.
en had een dinc als een ezel.
en stont soe als vte venstere
sū water te make. Doe wart
ic gram op mine gesell. en
als ic on merde te straffen.
en cond ic niet gespreke. en
thas houde ic mine gesell
snorckē te voete eynd van
mine bedde. Doe creech ic my

stem weder om en riep mine
 gesel. doe scoet hie op en ic seide
 tot oen. Siet bi mi aent ven-
 tere staet die duuel in dynre
 gedaente zeer dscemelike. ende
 heft my seer tegē di gestoert.
 Ende dat seggende sach hie dat
 die boze geest. als een rouf
 doert venstere v; kanc. lby
 lusen ons metten en piden
 ons der bart te gaē daer by
 tsame gerope kaden. Ende
 sond vtrecke des anden dachs
 dat was opte paesdach. als
 by mis hadde gedaē. gepree
 dict ende ghetē hadden. ginc
 ic inde bongart onder enen
 boem ligge. om nae de eten
 warte slape. ende ic en hadde
 nau mij oegē gestate. ic en
 houden somige mēsche bōne
 monds suuerlike spreke. ic
 stont op wat ic dacht dat mis
 niemāt vbeide. die ic volden
 moeste en en sach niemāt. ic
 ginc weder om ligge ic loeck
 mij oge toe. en rechte vout
 houde ic bescerdelik daē te
 voen mēsche murmurēde
 spreke. ic stont op ende noch
 en sach ic niemāt. en noch en
 dacht ic op die scalcht der duue
 le niet. Een durde mael als
 ic was gaē ligge ende myn
 oge had gelake. houde ic be
 scerdelike somige mēsche mit
 lasterlike word van mi spre

ke seggende. Siet seide sy mit
 wat houerdie dese snoede mē
 sche leecht en slaept. en laet
 ons sijn hie vbeide. Tot dier
 stemē loek ic mij oegen op.
 en als ic op was gestat. en
 wat ic niemāt. en doe mercte
 ic sonder enige tduel dat die
 boesheit der duuele dat dede.
 die mi stoere wolden ende oer
 toecomēde scalcheit mij te ver
 stae gaue. Elbonsdaechs nae
 paeschen quame der voetsce
 ue brueden vriend tsame. Wel
 ke gebuedere by te vrede ma
 ke solden. en inden vrede te
 make worde die gebuedere
 ond een gestout. dat sy sich
 mael anden gedood hadden.
 en hadde ou vruende en ou
 mage mit machte niet daer
 tussche genallen. By vbone
 nochtat die scalcheit d' duuele.
 doer die genade vā gade. ende
 maecte den vrede oder die tbe
 gebuedere. Het is een dēy
 stat inde land vā gulik niet
 veers van colen gelege comē
 dorp geheite. bure desee stat
 i ene slechte camp wart op
 ene helige dach ene dans ge
 sie wan wite monike. die
 mit grot vroelicht en blytsap
 pe zeer lude songe. dat vga
 Doe vgaende dat vole mit oue
 priester o mitte monike tgaē
 dansen. en daer nae dat die
 mēsthe den dans genaecten

651
sprongē Die monike te rij wart
uen. soe lāge dat die scier der
monike dat is der boser gees-
ten v̄ginc int Water mit alle.
ende hie wt is oec die saulcheit
der bozer geesten te mercke. die
in een gedeente vā geesteliken
māne. totte danze die slechtich-
der mēschen woldē brēge. **D**ie
helige man iordāny brueder
en meister vā der pdiker orde.
quac op een tyt te come om
die brueders dair te visitie. en
als hie die benedurie vā de brue-
den int couent hadde otfan-
gen. las hie mys. en nae der
missen ginc hie in die isemari
om dair die zicke te vanden.
En hie vant dair ene brued-
die couers was. die gesont
vā hten sceen te wesen. mer
hie was nochtut mit vlyte
be yfert otrent sy wete. Die
meister vracche oen die zake
sijre spanige. die couers ut
worde en seide. dat hie tot die
tyt toe bute sine sien hadde
gewest. mer dat hie nu in
sijze comst volcomelic waer-
genesen. Die meister geloefde
de geest. der scalch haestelik
daent betaemde. en geboedt
datme de gespanē ontbonde.
en sonder merren als die zalige
pauus honoriū hōude segge.
dat dese meister was comen
ontbort hie oen dat hie nae
de eten als hie wat geslapen
hadde int hof quac. om den

clercke een sermoē te doe. hier
nae ginc men eten. die brue-
der die couers die gespanē had
geleget wart ten etē ontbade.
hie ginc mutte anden sitte etē
hy tierde sich wisselike. en als
dair geten was en die graue
was gelezen. waert de meister
een bed gemact o wat te rus-
ten. en die bezeten mēsche qua-
en suet de meister mit enen
scheermes. die meister otfprac
en werp sy hant tege dat mes-
se. en wart in tibe of in due
vingen zeer gequest. iae om
ewelic lam te bliue al had
hi langer moge leue. Dat con-
uent wart gelibet mit geruch-
te. die brueders quame totten
meister gelope. en wondene
wat half doot te wesen ende
wode mit tranē scerende.
Doe geboet die prior dat sie
wēge. en dat siet heelde dit
ter gesiet was. op datter der
orde geen scand af en quame.
Ende als die tyt quac dat die
meister solde pdiken ginc die
prior derwart om dit sermoē
voer oen te doe. ende als die por-
sine theem geset had. waert
hie haestelike scariēde en mit
grote roepē gaf hie een geluyt.
doe wode die cardinale al v-
ueert. **E**n onder oue wasser een
die die orde zeer lief had. dese
touch de prior op een zyde. ende
vragede oen die zake sye scries

Die prior leet die waerheit, ende sonder merren ginge sie in tot te paens. sie vtelden on dat on geual. Die paens Bart scriede en seide. Wach here god wat is huede geschiet. een grote colum vader kercke is geualen. Bart meer. Die wondt heiles qua me by sie oder sochte sie oder taste die wonde. sie riede dat me de godlike hulp aē riep mit stedige gebede. en dat me de mēstheleke trouyt liet vare. Des dorde dachs daer nae dat dit geviel. gaf die meester ene nouicio te vstaen, dat hie ginc en deeten een altair vte wege op eenre zyde. De iogelic v bo derde daer af hie seide de por wat oen beuale was. die prior creech grouw sonder hie liep totte meyster hie vrachde on of hie daer mede gesfete. of dat tet gelage wau dat oen was geset. als dat hie mys wolve doe in perikel vā sine leuen. Die meester sach de prior aen en mit af gekeerde oge gaf hie oen te vstaen. dat hie vā dan ginge. Die prior ginc ewech en dacht wat die af comen solde. Die meester stont op soe hie best vmocht hie dede die he lige cleder aen. hy dede mys hy ontfinē dat lichaē xpi. en mit ter spolige der andere ablucie besmerde hie die wonde. van sijre hant en van sijre pelen.

en Bart gans en heel gesont. en opte selue dich in wonder der gūzer clerscapen die dit ogeval wat wusten. pōicten hie oint wistori voerde paens en voer oir allen seer ylorose like. Hie wt worde die cardi nale mitte paens zeer deuot totter pōiker orde mit ogeboelike machte ende wordelē. Ende als die dach was come dat hie ourlof had genomē aē de cardi nale van dā te trecke. en vte hanc meyde te gaen. noede oē die paus seluer ten eten. tege gelboente die me gesie en is. ende ginc aens paens tafel sit ten ete. ende nae den etē is hy georloft en ewech te trecke. en siet wat oen des selue dachs ge boude als hy ses milen vā dā was come wāt durster nacht. hie socht herberge aē de pūester vā dien dorpe mit sine geselle. en die herberge wāt on gebergert. en een arm man nae oen yn mit sine gesellen. en wāt daer sūa des auets niet tete en was soe mosty vasten. Doe sprac die meester tot sine bzueden seggēde mit groter blytsappe. **B**enedyt sie die pūester die ons herbergh wber gerde die mi vā dier glorie beroeft heft die ichurde hadde. doe ic aen eenre tafele mitten ouersten biscop zat en at. en als hie ou dese zyde vande ge bercht was come. creech hie

177
een scarpe zage. die oen aē qua
Want hie zeer moede was gegue
Ende siet lezer hoe lozelic gen
die duuel daer vscalten. Die
biscop vander stat nae oen siet
in sij huys ende lechde oen sijn
selfs camer en lay oen op sijn
eige bed. En die meyster had
mit sich ene prior va sine or
de. die wjs en geleert was en
vorsienich i sine zeden. ende
vstont sich oir op meysterie. De
se wjst wat des helige mans
hert opsette oir i sijre siecten.
en seide totte meyster. **I**s noot
dat god in ulber meysterscaep
voitmodicht en sijn nu gehou
sam en onddien. Doe seide die
meyster tot oen dat sy alsoe.
Chans dede oen die prior een
bedde make dat sacht was
va pluymē. en die zieke meis
ter most daer op gaē liggen.
dat tegē die geelboente sijn
ordes was. Wat die brueders
optie tyt noch op gēe bedden
en sliepen. al ist namaels op
come dat sie soe legē als mē
sij deeren daer sie queme. En
als die meyster snachts in sijn
camer lach en rusten. apen
baurde oen die duuel als een
engel des liches seggēde. **I**s
dit meyster worden die soe zeer
vā geruchte en vā dochden
vnoemt is. en is van soe gro
te orde een clau vader. ic mocht
tebuclē en had ic dy niet te

worden lang gesent. **O**ch hoe
suode ende hoe onscamel bij
tu gelborde. Wat gy die een
heerscappe drager der lbert
byste. in een pluymē bed ende
tusche zyde lake lughten rust.
Onzalige wat crepel grefdi
dine orde en dine brueden. mer
god en heft dūre mit eynde niet
vgeten. die my hir heft gesiet
om dy te straffen. **H**ir om staet
op ende gaet oitmodelic op
die eerde lughte. en sond mer
ren vscane die duuel. Die
meyster **W**art vneert en viel
vande bed. en daer **W**art hie
smorges vande prior en va
de brueden gevonde. Die por
straeften oen scarpelic. en ou
mud s gehoursaheit most hie
weder om opt bed gaen lughte.
Des anden nachtes straste on
die duuel sbaerlike dae te vorē.
en dede on opter eerde gaē lig
gen. en alson die prior aede
lbert opter eerde smorges vāt
lughte. **W**art hie sbaerlike tot
nichen seide. **I**c vbonder mij
of ic soe wā seggē niet alleē
vā dūre dwasheit. mer oir vā
dūre razerie die i perikel niet
alleē dūre licha s mer oir dūre
zielen tegē die gehoursaht dat
wboldeste doe. **I**c tuge v hir vcer
de ouerste heer. dat ic niet en
wbolde o allet golt der werlt.
dat ic tegē gade en tegē ons
orde soe sbaerlike had gesodicht

en dat seggēde wart hie seer
 screiēde. Als dat die meester sich
 wart hie mit screiēde. en viel
 oen te voete. ende heft geleden
 als dat oen die duuel als een
 engel apebaurde. op dat hie on
 bet solde geloue. ende dat hie
 oen dau mede hadde bedrogen.
 Doe v'woderde sich die por en
 wart te vrede. en gebouit oen
 dat hie weder o opt bed ginc
 liggē. ende die tyt syre gesot
 heit v'beide. Wat hie was zeer
 cranck. en die materie was i
 oen v'hard. en hadde naucke
 geest te rusten. Opte dor den
 nacht en liet die duuel met af
 in on te becare. ende eer hie ge
 spreke conde. voer quae on die
 helige mā en seide. **O** scalke vi
 ant des mēschelike geslechts.
 waer o woldy mij simpelheit
 mit eniger vuericht totten
 orde thebbe bedrege. En en
 had die almēchtige god dat niet
 v'hengt. ic had wal moge wj
 selike mercke. dat gehouzant
 beter is dat der dwaser offer
 hande. en dat eenre hāde af
 gady is weder spēnich te wese.
Maer mi v'zalige comt daer vā
 glorie en dy comt daer van
 die ebbige cōfusie. en als dat
 gesent was. speech hy de duuel
 i syn aēsicht en hie v'z'bank
Daer nae bleef die meester mit
 ruste en mit vrede. en als een
 beke om was comē. wart hie

mit alle gesont. **E**n and
 dinc geuuel on daer nae tot bo
 nonien. hie dede mys als hie
 plach bi nae dāgelic ouer een
 zyde. en het gebourde op enen
 dach. dat hie zeer wal rukēde
 roeck gewoelde. doe hie dit he
 lige sic niet nūtē. en dese ruys
 was soe goet en soe goet dat
 niemāt en conde gewete an
 ders te war vā gade. **Dae** by
 aucture iemāt die ond'scēdt
 hadde gehad vā den geesten.
Hie had enē mont die menige
 tyt wal roeke en sy handen
 roeke dies gelyck. soe dat hie
 nau en smaecte wat hie at of
 drāck. hie merete nochtāt vā
 bynen dat die ruys geen laef
 nisse en gaf sine geeste. hier o
 bat hie den heer dat hie on liet
 weten waer toe die roeck doch
 te. die te v'geeft was v'strovet.
Doe apebaurde on die heer dat
 die duuel hadde gedaē. **Chas**
 segede sich die meester en die
 ruys vloē vā oen. **O**pter
 seluer tyt had meester iordie
 veel ogeleerde clercke int orde
 genomē. inder stat tot bononi
 en die hie bekeret hadde. ende
 veel wt ou worde vāde du
 uelē z'waulike becaurt. en die
 meester weht wōderlike zeer
 tege die boze geeste. **Hier** en by
 ne spraet tot oen een duuel
 mit eenre vuer stēmē seggēde.
 doet dat v'bruedere ophalden

vā prekige. en vā den menschen
ou bicht te horen. en ic sal mi
gesellen op doe halde vā alle
becouge en amechtige diere
bruedere. Die meester cōsentide
thans tot eere tyt toe en thans
hebben die bruedere de vrede ver
crege. **E**nd corz dur nae als die
meistel i sine gebode was. quae
tot oen een stem seggede. **W**at
hebdi gedaen. gi hebt v vbonde
mitter doot. doet dat die broedere
sich op sommige tyden bede. en
dat sie somewilen studere om
dat vole te pōdike en te lere. en
sond' t'vuel dou ou stedighe
gebede sulle der duuele becard
ge werde v'dreue. **E**n thans
seide dat die meester de broeden
uit capittel huys. en wat sie
sij gebort mit grof vuericheit
volbrochte. is de bosen geeste
oer macht o'raege. en die brue
dere bleue i grote ruste ou
hten. **A**lbertus magnus
brueder vader pōdiker orde was
rector te paris inder scoelen
menich iaer. en nae dat hie sy
lexien en sy disputaring i der
saxele hadde te eynde bracht.
die hie dagelic dede. plach hie
sich nochtāt soe veel te beden.
dat hie tussche dach en nacht
enē psalter plach te lese. nae
dat hie syn getide had gelese.
en plach ou zeer dur in een
bescouwede leue te wese. **H**ier o
en waest gēe woder dat alsulke

mā in konste vorderde. Die soe
helichlike en soe volcomelike
sich i der doichde becomerde. **D**e
se helige mā brueder en meester
iordanus was een duitsche.
Wt westfale gebaen en was
in der gracie stad zeer groet.
en was meester vā d' pōdiker
orde menich iaer. **H**et was
een goet wilsaue brued' vā d'
pōdiker orde. arnold' gheheten.
vte bispo vā trier gebaen. en
was prior tot reyburch. dese
sach desen helige man als hie
mi seide thans nae sijre doot.
en sach dat oen die engelen
droege onder die engelen onder
die apostole en ppheten. **E**n
dit selue sach die helige luyt
gurt non in aquiria in bra
bat gelege vā meester iordane.
dau sy in oere geest was gegre
pe. **E**nd dese selue broed' arn
por vā reyburch seide mi ditte
dat ic hie v'telle. en seide dat hie
vā meester iordans mont gelouet
had. dat hie sommige uere voer
sijre doot groot begeert hadde ge
had. op sine stat o te wete als
goede hte toe luyt. **W**aer hie hie
nae vare solde. **E**n het geboude
dat ons heer ihs xpus die schoe
is vā forme boue alle mēsthen
oen apebaude daer hie lach en
met vust en sliep. en rechte vort
kende hie o'sen heer en begon
te dicke. **O**ch he' of gy mi liet
sie. dat ic mitte beholde men

schē int boeck Des leues **W**uer
 gescreue. **T**hans liet on die heer
 een boeck i sijre borste sien. ende
 uerborde sijre gedachte en seide.
Biet dit ist boeck **W**eynd die bla
 der o gy sult uelbe nae dur in
 Wynden gescreue. **A**lt groter
 blytscappē syns hten sprac hy
 op. hie kunde die blader o hie
 las int boeck en vat sine nae
 mit gulde littere dair in gescre
 ue. **N**ae dees helige mas doot
 wart mymūd) meester vāder
 pdik' orde. dees was seer wal
 geleert. en had die soel int ges
 telike en int werlike recht te
 geert. **N**ae dese quae die eerw
 dige iohānes wt duystlant
 vā stractsborch gebore. dese
 was menige tyt des paens pe
 tēcier bynē romē. en die paens
 maecte oen biscop vā eere stat
 bosiesis gebeitē. **E**n al had hy
 iaerly vā sine bisde acht du
 set marc of meer te rentē. hie
 en gebuete noch tat niet of
 luttel voer sich selue. mer al
 gaf hyt de armē. hie en hielt
 niet alsoe veel als een peert.
 mer hie had eenē ezē die syn
 boeke en syn biscops gesbaet
 drouch. **D**ese liet sich vā de bis
 do' absoluere. en in enē meys
 ter vāder pdik' orde is hie geca
 re. en regirde dat menich iaer
Vā dese eerwrdige mā hebben
Wy inder waerheit dit vnome.

als dat oen vā god geapēbart
 wart doe hie noch niet dae tie
 uer alt en was. dat pdiker or
 de dat doe noch niet en was in
 solde comē. en dat hie biscop sol
 de werde. en vout alle die stuet
 syb leues en veel munkele vā
 oen werde vreckent. dair by
 slecht een af wille vstelle. **D**ese
 quae eens inde lande vā comē
 doe hie meester was vāder
 pdik' orde. en nae tberge in
 eens arme puesters huise. en
 hie ginc luytē op een bācke.
War hie moede was geguen.
En als hie dicht waer mit dat
 hie sine armē werd sich selue
 en vā sine brueders mit soldē
 danckē. soe quae een creye vā
 bouē vter locht geologe. ende
 vloich de meester aen sijn voete.
Die creye sloich ducke mit o
 re snebbe op des meisters voete.
 en vloich wed' om ter locht
 wart af. **A**ls dat die meester
 sich stont hie op. en vā enē
 o'gesboelike brede dicke siluen
 penic. de die creye aē des meys
 ters voete had geleocht. hie riep
 de puester en hiet oen dat hie
 der creyen guue name. en dat
 hie den brueden de cost besord
 de. **D**esen ~~puecht~~ meester fand
 ic i sijre woche eer hie biscop
 en meester wart. en ic en on
 de in oen niet gemerckē. hie en
 was doe alsoe deuout en soch

uoldich vā des paeus en vā
andere mīsche zūcht. als na
maels doe hie biscop ofte meys-
ter was. hie storf in grof vūe-
richt sūe geestes te straesborch
inder stut in dūytslād gelegen.
Aen sū graft geschiede wel mi-
racule. en sū lichaē wart ver-
heue vāde biscop vā mens. die
te straesborch in enē biscop was
geure. int iaer ons hēn dūsent
twechōdert en sesen seūentich. In
sūre vtheffenisse hūde die brue-
der vā der pōdik orde ou gene-
raul capitel. en die wāal gebare
conīgine vā vngarie ontbrē-
de vūstrenue bruedere dūsdā-
nige mirakel. dat hie nā volcht
mit brueue. **H**ow olste zoen
v gaderde een groet heu vā
vols. en wbolde tegē sūe vader
stryde. hie om die conīgine
sū moder was alstgeē atst w-
der en was seer droue. en lach
aldē nacht als mē des andēn
dayes orloge soldē. mit tranen
in oue gebede. en vā oue soē
en vāde conū oue mā drouch
sūe sorge. **M**er sūe bat brueder
iohā sondlinge. die sūe in sūe
leue seer lief had. en oue bad
sūe noch enē andēn brued. die
vā de selue orde had gelbest
en gestorue was. en how bucht
vader plach te wese. **D**ese twee
upebaude beide der conīgine
en brueder ian sprac tot oue

seggēde. **W**at gy in ons betruur-
hebt in dūe gebede. dou die goe-
dertienht gades soe seg ic v mī
dat tot v hūde eer ghy etet die
baetscap sal comē. dat die vād-
en v zoē v sūoet sin. en dat al-
le dūge ten beste geschiet sū.
Dese selue conīgine ontboet
mede dit int selue iaer dou
meister ians vdiēte en dāde
was v sūoet. en andere otelike
mirakel vā cripelē vā blynde
vā doene vā bezete menschen
en vā andēn zupete die dou
meister ians vdiēte vloyst w-
de. **N**ā dese wart meester die
eerbare hūrtus die seer edel was
vā geslechte en wt burgodie
gebare. dese kōde seer wāal pre-
diken. ende was leesmeister. ear-
hie generul wart. dāe nāe wart
hie prior pūciael in de lādē vā
romē. en was soe beuallich en
soe liefgetul de cardinalē. dat
de veel cardinalē tot enē paus
corē. optie tyt doe innocēti die
vūde tot enē paeus wart ge-
mact. **D**ese wart namals pro-
uiciael i vāccryc. en tē leste is
hy gestorue generul vāder gā-
zer orde. **I**n wetsphalē was
een edel mā die dēnde was int
harnis en was mechtich oder
de synē. **D**ese ginc op eere nacht
dou een vūeerlic boesche ende
houde een stēme. als eens singē
de wīse niet xer vā sich. **D**oe

seide hie totte sine. **E**n is niemāt
 vā v die mit my ginc o dat sin
 gede wif te sien. **D**oe otrieden
 sijn oen alle gader. ende niemāt
 en woldē mit oen gien. ende
 daer om ginc hie alleē derwart
Doe wat hie onder enē boem
 als een zwarte non stae. dese had
 de ou hāde in dē hemel geslage
 en stont daer en zank. **D**oe vāch
 de hie ou af wat sie dede. **S**ie
 wifborde oen en seide. ic stae hie
 en laue god. **D**oe merden hie dat
 tot waer een heilich wif. en
 but ou seggēde. ic biddij seggē
 my wat my gesien sal. **D**oe sei
 de die non tot oen. gy hebt veel
 quats gedaē en veel quaets
 suldy noch doe. gy sult v viāde
 v wynē. en dāe suldy dat cruyt
 of fange. ende sult ou zee trec
 ken en in xps dienst suldi ster
 uē. **D**oe wart die edel mā bli
 de en ginc en wech. en als oen
 geseit was doede hie veel men
 sche en v wan sin viāde. **E**nde
 bynē der tyt dat hie dat cruyt
 v wachte om ou zee te trecke.
 viel hie i een scarpe zage. **D**oe
 badē en riede oen die artzaters
 mit sine vriende. dat hie myt
 berou sich bichte vā sine sūden
 en dat hie sich mitte heligen
 sacinētē liet berichte. **W**āt sie
 zage dat hie steruē most. hie
 en woldes niet doe **W**āt hie en
 in gēde noch niet te steruē. **H**ie

op v woderde sich **D**ie artzaters
 en ontbode sine vleislīke brue
 der die een clere was ende subtil
 vā sien daer toe. **D**e seide sie dat
 sij brued most steruē. en luden
 oen dat hie sine brueder op sijre
 zalicht vmaende. **D**oe ginc die
 clere in tot sine brueder en straf
 te oen vā desen. **D**oe seide tot on
 die ridder. en du byt ou dāwes
 als die unden. **W**āt ic wech wal
 dat ic niet en sal steruē. **D**oe seide
 tot oen die clere mit tranē. en
 mij lieue brueder hoe wech gy
 dat. **D**oe seide hie te lesten soe
 en soe is my geseit. dat ic dat
 cruys aē sal nemē en int hei
 lige lant sal trecke en i xpus
 dienst sal steruē. **T**ot die woz
 de wart sij brueder drouch vā
 hte. en sprac tot oen end seide.
Vorwaer mij alre liefste brue
 der. die olde viat die diuel legt
 di nu lage en arbeit mi mit
 sijre loge. op dat hie di bedrege.
Hier om doet die zake dijre za
 licheit hebt berou en dāur mē
 v om bidt dat volbrengt. **E**n
 sonder meere bat die zieke dat
 mē den puester liet hale. hie
 bat v gifnisse hie bichte sin
 sonde. hie maecte sy testamēt
 hy ontfinc dat lichaē xpi. hie
 wart geolyt hie gaf sine geest
 en als w gelouē hie waer
 vāder diuelē stryck vloyt. en
 niet lang dāur nae **W**āt dese
 vorstere clere merete die goit

heer xpi die in sine doode broeder
was besessen. ginchie inder p
diker orde. ende liet die werlt va
ren. **D**ie greue of va gelreht
had ene loeper die hie te parys
seinde. mit brieue o haestelike
keder come. ende als hie weder
o thuys was come vrachde oe
die greue otto of hie lodewich
de conic va vracryt oie hadde
gesien. doe wreitte die bade si
ne hals mit scimpe en seide.
wie ic heb de o; alige papilant
de conic gesie. ende had syn fo
uel va synne hoefde op synne
scouere liggē. en dat seggēde
ezat hie sin aēsicht tegē den
conic mit scimp tsamē. en et
bleef oen soe gebrōge staen.
Die snode straffer des godlike
stoels scaeme sich die daer seide
dat die conic daer by af gespra
ke hebbe. niet en solde dragen
gemey cleder. mer dat hie altoys
solde gaē gepurperet. en dat hie
des dachs mer eens mys en sol
de hore. **E**nde seide voort dat
die bruedere va der pdik orde
en alle die gec die de coninc
daer toe brochte doot sūde deden.
hie v stont sich seer qualike.
wat onse heer ihs straeft die
geen die i die koniclike husen
mit weke cleden gaē gecleet.
wat die edel mā sūt ian baptist
een camele huys o sich hadde.
en mit ene ledde was gegordt.

Ach hoe veel ere dat die ganze
helige kerck de voerscreue conic
lodewich sculdich is en wier
niet lichtelic te begrype. va de
genē die mit goede hten ver
staen willen wat scade va ziele
gewest hadde. hadde die over
dracht houerdie daer voor af
geseyt is ene voort ganc gehad.
als der clereke die te parys te
ge die pdikers en nyet brueders
in vderfuis dier elbier orde oir
sette. **W**at dese voerscreue conic
v dreef die bose wt sine lande.
Hie screef voer die tibe ordene
de de paens en cardinale des
stoels va romen. **D**ie doe die gra
cie gods en ondes conics wt.
de voerscreue ordene zeer gons
tich was. op dat die quaetheit
een eyde name en die recht
dicht i oere macht bleue staē.
Ic tynge gade ic tynge die brue
dere en ic tynge alle gelouige
mēsche. dat my conic of prins
soe northaulike tot vrede en
zalicheit der gelouig mēschen
die helige kerck bestermide. cir
de va ghuē ende mit ere vhyf.
als dede dese conic lodewich vor
screue. **W**at wat heft xps mit
te rycheide wat mitter eren
va deser werlt te doen. **W**at in
dien of hie heerscapie op die mē
sche droge. **W**at die waetheit
sprac en seide die waetheit.
May tynge en is op deser werlt
niet. **W**at pilatus laue ende

prysen als vā sine volc en vā
sine biscope en rucce hie niet.
mer hie stont volherdelike om
voer dat volc te storne. en haes
tē tot sijn passien op dat hy hie
bouē een eyt maecte. dat nūmer
meer eynd en sal hebben. **H**iet o
o gemeen kercke danct de ouerste
coninc en prins xps. die een ma
ker is dijce zalicheit. danct oen
by sonder gy myrebrueders en
pdiuers. **H**ae laet ons alle gader
tsame dancke die ons i onsen
tyden dusanige coninc heft ge
geue. die in crachtiger hant
dij rijk had staende. en niet te
mij alle mēsche crepel geeft
des vreedē. der caritate en der
otmodicheit. **A**l enē wā is een
zkeert te suede bequaē alst
vter seeyen is getagen of alst ider
seeyen weder om eword gestepen.
Ic heb in brabāt van sunte
berhard i orde een non gesien.
die zeer geestelic was. ende als
ic dese vande en nae mynen
vmoegē trousten. bestont thas
die bōse geest die in oir scuyde
en die wort der zalicheit niet
en mocht lyden. alseen hont te
bassen en mit apenē monde en
mit enē gebrōge halze. en mit
ogekerde oegē te blasphemire
Doe seide ic tot oen. **O** gexalli
ge wat gy mitte helige engelen
niet en wold laue en dācken.
soe basti mi alseen hont ende
ander beeste volchdi nae. **I**c

294 104
heb inden selue land vā brabāt
een rijk en een eersa wif gesie.
die vā de duuel was bezeten.
Tot deser ging ic mit enē gees
telike priester. ende vande sie
vā des duuels quellige rustede.
en eusselike sprekede. en als ge
sont te wesen. **D**oe las ic hey
melike byne monds dat nye
mat en wif moises veers. dat
i deutronomio staet gestreuen
o den viat tornich te make. al
mij een helich mā te voze had
geseyt. en dit ist veers. **H**ad die
dij gelbōne heft hebstu laten
vare. ende du hebste dyns hēn
dijscer sceppe vgeten. **E**nde son
der merre began dat wif bleck
te werde. vā lype en vā uesicht
en tē adere vā oirē hals wōr
de al soe dyck als enē duym. **D**oe
seide ic totte viat hoe waerstu
bōse geest soe kōe dat gy dit
wif drigt quellen. **D**oe seide die
duuel. doe oir mā sterf gaf sy
oen tot sine hulpe alle die gūe
de werke die sie se gedede in
oirē leue. ende wat ic doe tege
oir had een zake ginc ic i oir
als in een ydel vate en besat
sy. **D**oe seide ic tot oen. **O** geual
lige duuel gy lieget. **W**at in
die dat sie dat wt caritate dede
soe is hou loe te merre wōrde.
Doe lachte die duuel ende seide.
Ic bin logenachtich en daer o
en ist gex wāder dat ic lieghe

501
Doe seide ic tot oen **I**s dat hemel
sche land sijn dat hy v'laren
hebt oec soe scoe als me seic. **E**n
hie atworde en seide. sond
eynd ist scoere da me seic. **E**n
ic seide. en woldestu niet dattu
daer weder mocht come. **A**n ic
seide hie en dat ic totte lesten
dage toe alle die pine die me
mocht dencke solde lyde. Doe sei
de ic tot on. en ic geloue v in
perikel va myre zalicheit stand
ic lo genachtich beuonde. dat
gy die glorie weder o moget
crige. in die dat gy dyt alle
wit segge. heer my god ick
heb my sae v'genet mi. Doe
riep die duuel mit ene gedre
de hals v'ueerlike seggede heer
heer. en dat riep hie lang mit
lyder stemme. en inde warden
en ginc hie niet vout. Want
hie wist wal dat on ogenoch
lic waer god vor sine heer te
keyne. en dat hie bekede dat
hie gesondicht hadde en dat
hie v'giffenisse bade. **D**e leste
hinc hie daer aen heer marga
rite god wat soe hiet dat wif
dat hie besat. en vonwerdich
de god voer sine heer te keene.
Doe seide ic tot oen **O** du alre o
genallichste onder alle creatu
re. dy houerdy heft di gequest.
en hefti vte hemel v'dreuen.
en dy grote houerdicht enlaet
dy daer niet weder om come.

En sond' merre z'wech hie mit
w'fuzie. en nae luttel dage liet
hie dat wif mit vrede. **D**e
cameric was een zeer cloef
ketter dese hadde ayt dat hie
solde weerde gesocht en werde
vbernt va de brueden va der
p'diker orde. die i deser seluer
stat optie tyt inder selu' stat
veel ketters vbernde. **H**ier o
gebeerde hie of hie waer bezete
en is va zomige lude tot sine
aychurig in asperre gedragen.
die mechtich was die bezeten
mesthe te vloisse op dat die
lude meyde dat i on gec' ape
bau ogeloue mer v'woetheit
waer. **E**n als een bezete clerc
houde segge. dat gelis boogris
soe was dese ketter geheuten
in dier kercke gebonde w'orde
gelacht. want die v'oufzeue
bezete clerc dor den wil gades
los. en ginc en v'gaderde die mar
te en dat stroe en die b'acke va
der kercke. en leyde dat altemail
opte gebonde ketter. **S**elis v'ou
fzeue merde dat waer al sp'el
en gers meer. en liet de clerc
alsoe lang sine wil bedreue.
dat hie ginc en onstac een keert
ae der lapen en begonnd oen te
vberne. **D**oe riep die ketter en
die costere ofsp'odge. en als sie
dat v'ueer merde te leysthe gras
die clerc een z'weert. dat hie
vi geual aent bed vant stue.
en verdreef sy mit machten

van Jan. en vbernde de ketter
 in dat buer. Ende soder merre
 als dit ordel hades gesiet was
 wat die cleer va de duuel v
 loust. en wart gesont en sterck.
 En wat by der duuele lystich
 ende eens deels geapebant he
 ben. dier die gelouige byen dat
 syn die meschen mit gequelt
 berde. soe wille by nu desen
 boeck een eynd gene. en by bid
 de alle die gene die dit boeck
 lesen of hore lese. dat sie doich
 geen quaet en segge va dien
 dinge die niet alsoe wal en sy
 gesect als me licht wal vmoht
 te. mer sie sullen in een crepel d'
 doechde trecke. soe watter in is
 wal geset. wort soe bid ic alle
 priesten wat oir hand inden
 altaer va den bloit xpi gehe
 licht sy. dat sie soderlige vor
 my en voer alle gelouige ziele
 eens mys willen lesen. en en
 is die lezer des boers gee priest
 dat hie vor my een mys doe
 lesen. En oir soe bid ic of ic o
 mermeer i dese arbeid ende in
 anden arbeid icet vdiert heb. ^{mact}
 dat on dier declachtich ofe her
 ihesus xpi die mitte vader en
 mitte helige geest leeft en reg
 nirt god ouer alle eberelde esse
 lue sonder eynd amen.

Deo gracias semp

**Hier volgen nae exempelē
 va den heligen sacrament.**
Alt iacer ons hen duset vichon
 dert en seueendartich of dier
 otteut geuel i aluene dat
 vracoyck toe hont. dat vier ma
 ne ginge wt eere geselschap i
 een dorp. en een va mactē sich ^{oir}
 zieck. die andie liepe om den
 paep. recht of sich die zieke
 wolde bichte en thelige sac
 met ofuge. Die priester quae
 geinde o de crackē te berichte.
 En als syt te vorē geordinert
 hadde. namē sy dau dat heli
 ge sacramēt de priester tot oen
 seggēde. geliker was dat iudas
 de heer voer dertich penick
 vcoeste. soe moetti hie dat sa
 crament voer dertich gulden
 penige cope. Die priester was
 beude drouich en blide. drouich
 wat hie de heer vlarē hadde.
 blyde dat hie on weder om
 mocht copen. Hie liep haeste
 like thuis en haelde dat gelt.
 hy gaf hie dat gelt ende
 nae weder de heer va allen
 digen. En siet die priester en
 was nau mitte licha xpi
 come in der kircke. sie en wor
 de alle vier rasende. en eynde
 oir leue optē staende voer
 qualike. **E**nde iacer ons hen

Dusset vnhodert en sesen durtich
geuiel te gremobele in delph
maet by sunt athonis gelege.
datter ketters geuagen ende
gehage worde. Onder die wel
ke een wif was die opt' ledere
leet, dat sy des witten doredays
te vore als dit hage omtrent
sint iacobs mys gesiede, ten
helige sacinet ginge, en als
ou die duuel had beualē nae
sie dat helige sacinet wt oue
mode, sie droucht thuis, sy slou
ou huys al vast toe, sie nae
een pan mit oly en daer werp
sy in dat lichaē xpi en been
de dat inde oly ouer dat ouer.
En siet sy sach haestelike dat
die oly in scoe blou wt v
wadelē. Wat meer sie wart
seer vneert als gee woder en
was, sie goet dat blou vter
pane en sach een nyebaren
kint vte scharesteen vliegen.
Omtrent d'iaen ons hen
dusset vnhodert en vrendar
tich was inde land va by
tanie een wif die niet wat
bi ou syn en was. Wat sie
grecp ou selfs kint daer sy al
lee thuis was en heut mit
ene cnech mes te stucke, ende
werp soe in ene ketel mit wu
ter ende hingt soe ouer dat
ouer te zyde. Hoer ma quae
daer en byne va bute hi ginc
int huys, hie besug wat ou
dat ouer hinc, hie sach mit

Drouge ogen dattet sy kint
was, en wattet vleisch al va
de gebete was gezaden, soe
werp hie dat een mitte anden
in een made, hie liep hastelic
op brueder virecius de ferrano
geheite va der pdiker orde graft,
hie sette die mand mitte ver
zade kint daer neder, hie werp
sich opter eerde en mit trane
en deuocie bad hie de heligen
man dat hie on te hulpe qua
me. Wat gys wat bi god ver
mocht, en sine zoen oen wot
om leuedich gaue. Hout wo
der dat niet veel gehout en is,
die man en had nau sy gebz
wt, en siet dat kint stont op
vroē sterc en gesont, en streef
blidelike thuis wt mit sine
vader. **D**ese vorseue v
recius was va valerin wt
hispanie gebaen, en heft ter
kenē en miracule i sine le
ue gedien, en doedt sy noch
hude opte dage nae syre doot,
en heft soe wj en sy gepdict
dat hie der apostole gesel word
geheite, wat alsoe veer als die
walsche tong guet die menig
hade is, heft hie geleert ende
gepredict, en als ic heb gehout
soe had hie die genade va gade,
dat on alle toge vstonde vol
comelike, daer hie nochtat sy
re moder tong sprac, en die
alre veerste va oen stonde als

hie predicte vstonde en houde
 den alsoe besceidelike als die
 geen die alre naest on Ware.
 En al eest zacke dat veel gro
 ter dingge va oen Wal Waren
 te vtellen. soe en willen wy
 nochtut op dese tyt niet meer
 dae tibe of drie putke vtelle
 en dau mit wille wys een ey
 de make. **H**et geboude op
 eere tyt daer dees helige ma
 stont en pdicte. dat dau vrou
 we volc mit grote tuten en
 mit lage zwerme inder kercke
 dau hie stont en pdicte qua
 me treden. Die helige man
 wees op hou en sprac totte
 volc seggende. siet dat sy du
 uele en gee mysche. doe slouch
 dat heerscap va sacmpte sy
 hoeft neder. het ginc sitte en
 houde pdike. en alst nae den
 sermoe weder o thuyt was
 come. soe en dorst des pruen
 wif alsulke habyt der houdie
 niet meer drage. ende cleden
 sich mit graue habyt supelike.
Wat geboude ou ma die qua
 thuyt va bute. hie vat syn
 wif sumpelike gae. hie vrach
 de hoe dattet quae. en als hie
 die waech hadde vnomen.
 liep hie mit ene vboede hoeft
 te kercke mit sine knechten.
Hy vant de helige ma mys
 doende. en als hie on nader
 mussen meyden te doode. ende

Dat weert op in der locht bou
 den om syn hoeft te clouen.
 verdorste die arm en en condes
 niet gebuyge. hy en had iest
 gelaeft oen of niemant anders
 dau mit te crencke. en vout
 meer syleue te betere. **O**p
 een tyt las dese helige ma mys.
 en een getuyte iocrou hou
 de sy mys. en nae der mussen
 straefte hie se dau op guetelike.
 en wat hie sach dat sy sich
 niet en meyde te betere. soe
 riep hie den here aen dat hie
 een mirakel toende dau die
 vharde mesche mit worde be
 keert. en sonder merre vele
 hou die tute van den hoefde.
 en worde vbadelt in slagen.
 ende liepe elbech. **H**et ghe
 boude op een tyt dat dese he
 lige man eere deyre stat mit
 veel volcs dat sy pdingge volch
 den genaecte. en als die borgers
 vader stat va syre coemsten
 houde. ontboede sie on gerige
 dat sy syre pdige niet en be
 geerden. en dau om en wolden
 sie noch oen noch de volke dat
 mit oen quae spys of drage
 noch gene noch vlope. Die
 meyster atborde en ontboit
 ou dat sie syns omer nu v
 wachte. wat hie wist de gene
 die oen Wal solde besorghen.
 wat meer. hie quae cortelij
 dau nae inder stat. en als hie

Der poorte vunder stant geneeete.
Wraucht die helige geest in den
borgers vader stant. En siet sie
liepe haestelic alle gader ende
dat selue dat sie byne hurs
hadde van vleis van brode van
vysche van keese van win en
van andere wetzelen. dat setten
sie bute den huzen opte ven-
ten. een iegelic mocht nemē
wie wolve. hie mocht ete hie
mocht drinke van den selue dat
dare was. gaf hie gelt of gaf
hy eger hie mocht gaē stryke.
Dour waer als dauid in de psal-
ter secht. dat was die v wadelige
der recht hat gods. die alleen
de gene die dat wort gods wt
caritate p daken i de euangeli
gelaest seggede. In de allen
ersten sucket ryck gods en alle
dinc des gy behoef sal v god
besorge. Galich syn dae als
xps in de euangeli secht die ho-
ger en dorst hebbe nae der recht
ueerdicht. als die de volc te p d-
ken ende te lere. Wat het ryck
der hemele hout ou toe. Dese
helige ma sliep mit sine va-
deren en sterf omtret die uen
ons hen duset vuchodert en
seuetien. en hie en is thas noch
niet amonizert. dat is in de iaer
dusent vier hodert en tveen
viftich. mer alst de ouerste be-
hagt. soe sal hy mitte anden
helige in gescreue werde. Dour
osen heer ihesu xpm die reg

nirt en leuet in ewich t ame.
Van g**eb**donis geest en opebarige
sunte augustijn sprict
in de boeck vader geloue
tot petru aldus. dit is
mirakel soe wat hoege en on-
gevoentlic gesiet boue begrip
des geens die he des v wodert
gesiet om stercheit der geloue.
en aldus dange mirakel is te
bescreue in der scriften tot oser
gedecknisse en tot oser stichtige.
Wat nae sune pouwels worde.
alle die digen die bescreue syn.
sy bescreue tot oser stichtinge.
op dat wy oumits vbeidinge
en troustige der scriftuere hape
hebbe. Dyt heft ose heer die een
bekeere is alre heilich vour
ae gesie en bekent wulende
sine geloue stercke onder de
kersten meschen vestighen
tot oere zekereit des tocomen
leues. soe heft hie he gebeendi-
get oumide sune ofprekeliker
ordinacie te toene aldus da-
nige mirakel nae volgende.
Int iaer ons hen dusent
driehodert en vrentwintich op
de sestiede dach der maend de
cembri in der stat alesti die
nu bononia genoet is. die van
der stat van rome dattich my-
len wech gelege is. sterf een die
gebud van toene hiet. Welkes
geest acht dage lach nae sune
berouinge in eere steine hem

apebauwde sine wuue. **D**ā welke
 sie seer vueret wart alsoe dat
 siet claechde hoen gebueren en
 hore vriende. die vā dese wuue
 dese nut ne grepen. en gungen
 mit deser vourscuue wedue op
 sinte iohas euāgelist dach nae
 ons hen gebout totte gods hu
 se der pdiker orde. **E**nde seude
 hore dese vourgestreue zaeke.
 en begreide vanden prior en
 vāden couent nut. wat men
 op dese zaeke solde doen. **E**nde
 die prior die iohā goby ge
 noemt was mit ene andere
 meester vā teologien en mit
 te lesmeyster i philozophien
 des vourscuue gades huys. die
 byser waen die die andere
 vāden couent gunge en bade
 die ouerste vāden stat. dat
 sy he sond'lige wairachtighe
 gelouige psonē woldē mede ge
 uen in maer zekerheit wair
 achtige getuyge te geue optie
 dige die gesceien mochte in de
 naevolgede zaken. en die mit
 te vourscuue prior gae moch
 ten tot gwidonis huys die on
 lang te vore begrane was. **E**n
 doe hie offangē had t behon
 dert man wā gellapet ende
 vā oue sūde wal gebicht.
 doe nae dese vourscuue prior
 al heymelic dat lichaē ons hen
 in eenre bussen dat hie heyme
 lic droech mit alre weerdicht
 voer syn borst od' sy scapular.

ende ginc mit dese vourscuue
 lesmeyster tot gwidonis huys.
En tot meere sekerheit en quat
 te scouwe soe liet hie dat huys
 besocke boue en onder en bu
 ten op dit dāe niet vborges
 in en scalden. ende in elken
 hoeke des huys soe sette hie
 due en due i de nae der helig
 driuoldich daer te staen en
 te wachte. **S**omige inde vint
 terē. somige i de huze somige
 ond den huze somige opten
 duke. en vort op anden stede
 o te vbeide die tocomede dige
Doe dusdanige besettige ge
 dae waen. bespregede die por
 alle die hoeke des huys mit
 wā wāter. en brachde d' wedue
 wā die steme meest was
 gehout. dat die oen de wuue
 dattet wā bider stede dāe
 ou mā sterf. en dāe was een
 bangē dāe die prior zāten sy
 gesellen ende lazen vour die doe
 de vigili vā negē leren tot
 te laudes toe. ende wut die
 laudes laze sic die soeue psalm
 mitter letanus. **H**ir nae om
 tret midder nacht houde sic
 een geluyt recht oft gelluest
 had een bezem die me gestre
 ke hadde lūges der delen. en
 het en toende niet sienlic. en
 die wedue die dāe by stoent
 begoft woderlike vueret te
 werde. en nep siet siet. die por
 ende die andere doe sic houde

501
Dese steme sware en worden
een luttel vuer. Doe ingaf
en creet een va he allen die
peter va burgonde hiet der
beduen. dat sie vraghe solde
wat dur waer in ald dani
geer manire. Inde name ihu
xpi die gecruet is segge ons
wie du biste. Chans at worde
ou i dat middel der cameren
een cley en ziedike steme. ics
bint. Doe sprac die vrou ou
mids i geue des priors haes
telic en seide. Ic bezweer dy
bi de gebenedide nae ihu xpi
in welke behuedenis ic sette
mij ziel en mij lyf. dattu mi
i gene dinghe en ders hunder
lic wese en mij seggeste oft u
die geest biste. Die geest at
worde en twiuel niet. ic en
mach dy niet deeren ic bin
die geest va gbedoen die du
ma plach te wese. Doe vlied
he die por mit sine gesellen
tot deser steme en liete acht
alle anxt. tot welke stemen
ou alle die andere toe liepe.
Doe sie daut alle by stonden
bezwor die priorden geest
en sprac. ic bezweer dy crea
tuer gods bi de vader en bi
de zoen en bi de helige geest.
en bider passien ende der op
verstetensse ons hen ihu xpi
en bi alle die orden der heme
len ist dattu mogelic is te spre

ken. Dattu sprekest. en van
deser stede niet en seides. hent
soe lage dattu ons warachte
like en sonder bedrich atwort
dest. Ende ons bewise alle die
dinghe die by va dy willen
vragen. Doe sprac die steme
wat lydte die sie toe vore
had gedre en seide. O mi por
vraghe haestelike wattu waf
te. ic sal di atworde nae mij
vmoete. nae oulof mij gods
en mij leydsman. En doe
sie alle zware. woude die
prior dese vraghe. ic bezweer
dy bi de soe gods die mij sche
geborde is. dattu mi segges
wie du biste en oft u bist een
goet of een quaet geest. Die
steme at worde en seide. ics
proeue dy dat ic een goet geest
bin wat alle creatuer gades
alsoe veer als een creatuer
gades is soe is hie goet. Wat
got sach alle dinc dat hie ge
maet had en sie wden seer
goet. en wat alle geest is gads
creatuer hier om is alle cre
atuer goet en niet quaet. al
soe veer als hie een creatur
gades is. Andie dat ic bin gbi
doens geest soe bin ic een goet
en geen quaet geest. nae mij
re nature te spreke. mer nae
mijre quader pyne die ic lyde
soe bin ic nu een quaet geest.

Dot welke die prior sprac
 in deser reden. bebisestu een
 quaet geest te wese dat ic al
 dus proeue. Alle pin is goet
 die mi enē mynsch aen doet
 rechtūdelike voor sij sonden.
 Wat het is goet en gerecht
 dat die sonde gepincht werde.
 mer du zeges dattu nu lydes
 pyn voer dyn sonde. hier om is
 die pyn goet in ou selue. Wat
 sy is dy vā gode rechtueerde
 like ingesat. dar om ist vals
 dattu seggest di te wese een
 quaet geest. o dattu quade
 pyn lydes. Die geest at worden
 alle pin is goet alsoe veers
 als sie giet vā de ordel gods.
 mer sie is quaet te rekenen
 de gene die sie lydet en de sy
 i gesat wort. Wat me en set
 niemāt pin sond vdiensst sy
 re sonde. En dese pyn die ic nu
 lyde is mi quaet o dat sy mi
 gesat is o myre quaetheit die
 ic te vore heb bedreue. en nae
 die dat ic heb quade pyn
 soe mach ic heite een quaet
 geest hent soe lage dat ic
 gevernicht bin. mit deser pine
 wāden quade dat ic geduen
 heb. En anden mael vrach
 de hem die prior wes geest
 hic waer. Die geest at worden
 ic bin die ziele en die geest
 vā gbbidoe die nu corteluf

Sterf. **D**ot welke die prior sprac
 om des Willen dunt mi. dat
 tu byt een ondābaer geest
 dy selue en de licha gbbid
 nis. Wat indie dattu hebste
 toe gesprake i deser stede soe
 doetstu scade dyne wue vor
 de lude. Wat sie thas waene
 en vmoede dattu hebste ghe
 west een quaet geest i dyne
 leue. Wes cotraie alle de bor
 gere vmoede te wese. Want
 gee quaet vmode vā dy en
 was doe du leueste. Die geest
 at worden. icken bin gee ondu
 baer geest noch mi noch de
 anden. Wat ic setet alsoe wort
 zake dattu dyne rouf iemat
 gnaeste. en hier om dyre lief
 ten wil en des gegeue roufs
 wolde wer dy sterue. waert
 noit soldestu dien ondāber
 segge te wesen. Die prior at
 worden. die mesche docket my
 omardābaer te wese. doe
 sprac die steme. doe ic was
 in gbbidens licha gesant
 doe en ontfing ic anders mer
 dae enē rouf sijre sterfluch
 en nu soe leghet gbbidens
 licha inder erde begraeue.
 en en voelt gene arbeit noch
 pyn. mer ic die sy geest bin
 werde hier gecrucet dat my
 nochtat die sonde nye en be
 hagede noch en genouiden.

Want die vleisschelijke begeer
te stryde tege die ziele. En op
dat gbbidens lichaem mit sine
geest niet en werde gepinicht
mitte helsche vuer. soe werd
ic hier by nae te vgeesse gecru
cet o die sonde des lichaems. dat
ic nochtat niet quaets en heb
alsoe veers als ic gellest heb
sy ziel en sy geest. En dur o
en mogestu my niet seggen
he te wese een odubaer geest.
en dat en doich doch niet noch
en bindet niet. dattu por segest
dat ic scaede en quaet gecruicht
op doe stue van gbbidens. In
die dat ic v ald toe spreke wat
schande is te heite word ofte
werke gesprake of yede in
vblitens enige mesche drage
de tot ene quade ernde. Want
daer is gescreeue. Bede genen
oumits welke scaende coemt.
Mer ic die een geest bin gbbi
donis. en doe he gene vueren
se noch i word noch i werke.
Wat ic bin vader vhinuusse
gods op dat ic dese dinge seg
ge mach. en mine noot v te
toene en der andere die woe
ne inde vegeruer. Mer in
die soe doe ic gbbidom meer
ere dae schande. Wat alle die
stat hic vgaedert is en mee
gebede te spreke voor he tot
gade op dat god he berinhte
like vloist van d'pne. Alsoe

Dat gi oic por mitte vrueden
hebste gebede voor my. hier o
oumits mine word mach v
genouch apenbar wese dat ic
ni selue noch mine winc.
noch gbbidens lichaem geen
scaenden doe. Ten derde mael
vragede die prior hoe een me
sche quaet mocht wese noch
syre doot o des dat hie i sine
lene bichte en of fine die sac
nieten der helig kercke. Die
geest atword. enich mesche
mach quaet wesen nae syre
doot in tlier hade manieren
als ewelic en tytlic. te wste
ewelic alsoe sy die ewighe
vdoemde geesten. tytlic alsoe
sin die geen die int vegeruer
gepinicht werde. die quaet
sy tot eenre zekere tyt toe.
En hir om wat ic gebicht
bin en of fine die sacramente
der helig kercke. soe en mach
ic niet ewelic quaet wesen.
mer ic bin tytlic quaet. o
dat quaet der pnye hent soe
lage dat ic voldue heb van mi
ne sonde die ic gebiecht heb.
Wat het en is ene niet genouch
te bichte en tontfinge die sa
cramente der helig kercke. ten
sie dat hie penitencie doe in sine
werke wat soe wat me aflact
vader penitencie in deser werlt
dat moet vrult wde inden

299

vegeuuer. Den vnde mael v
vrachde die puor of hie iemut
byst beholde of vdoemt te we
sen binē dier tyt dat hie i der
pine hadde gewest. Die geest
atborde dat en heb ic niet
te segge. Wat alle geeste die
ide vegeuuer sij die syn ge
scuyket guet te sie. Wat sie
werde gesuyket totte ousten
elbige guede. hie o sal dusda
ne geest waerachtich wesen.
mer geen geest en mach den
luden die inde vegeuuer ald
is enige waerht segge vander
behoudenis of va der vdoeme
nis. te sie dat hie gewest had
in beide stede als inde hemel
of inder hellen te besien. Wie
en hoe veel waer behoude of
vdoemt. Mer ic bin gwidoms
geest mer geset geremicht
te wden va mine sunde. en
en heb niet gewest inder stat
der vdoemder. Wat ic niet en
bin vdoemt noch en sal wer
de vlarē. Des gelyc en mach
ic niet comē ten hemel wat
die stat is der behouder. ende
hie om en mach ic di niet
waerachtelike segge wie en
hoe veel beholde of vdoemt
syn. Doe sprac die puor mit
snelheit totte geest wat die
helige scryst tuge ons dat

Die pphete inde alde testamet
waerachtelike sprake vader
geboute xpi. nochtat en zage
sie nye xpm i syre myssheit.
des gelyc sprake sie waer di
gen va syre opvrisenisse d
doodē. des sie nye offangen
en hadde. en hie d mit eenre
vol stercker bewysander reden
mogestu segge va de vdoem
de en va den behouder. daen
die ppheten die puor mesche
waen. en vader toe coemst
pphetide. Wattu een simpel
en een wverledicht vlyst
geest byste va de lichaē. Die
geest die atborde. soe wat die
pphete vorseide va der gebou
te xpi en der opvrisenisse der
doodē. dat hadde sie oumits
i luchtige gods en apēburi
ge der goeder engelen die he
dat in geestede. en oumits
de i gestorte helige geest te
vlarē dat geloue op dat sie
bi die mochte dat volc bekere
totter oefnige gods. Mer ic
bin gesat inder pine des ve
geuuers tot eenre zekere tyt
toe. en alsoe lang als ic bin
in dusdunig pyren. soe ont
briert mi die oedeffige ende
die apēbarige der engelen en
die i stortige des helige geest.
Wat ic en besouwe anders
geen engelen daē die mi hebbe

te regiere in deser pine. en ick
en mach de hellige geest niet
in my hebben alsoe lang als
ic bin int vegeuuer. Tot wel
ke worde die prior sprac. nu
proef ick dy bedugede te wese
in dyne worde. du sprekest dat
ons die geest niet en mach seg
ge vande vdoemde of van de be
hondene. welc contrari me leest
inder scrifte. dat die duuelen
sotyt de mensche segge wach
van de vdoemde en van de be
hondene. Die geest antworde.
die duuele en moge niet seg
ge van hemelike dinge des
hemels die oumits vhegenis
en oumits apbarige des ou
ste engels. Noch die ziele die
de vegeuuer sij en moge niet
spreke oumits enige cracht
van dusdaere hemelich ende
hu om alsoe langc als ic in deser
pyne bin. soe en heb ic noch
en mach ic niet hebbe ap
barige der engelen. noch en
sul niet sie die pyne der ver
doeder. Wat mocht dat gesce
soe waer mogelick dattie pi
ne der hellen mocht staen mit
ter pine des vegeuuers. dat
valse is. Wat die pyne des ve
geuuers heft ene guede haep
der genade en der glorie. Die
pin der hellen en heft gee hae
pe van dese tbeen. Wat inder

hellen en is gee vloesige. In
hu by dese worde die ic gespra
ke heb. schienet genoch dattet
geen gelike reden en is vande
phete en vanden duuele. Een
vyfte mael vrachde die prior
waer bystu. die geest antworde.
ic bin hier inder vegeuuer. tot
welke die prior sprac. is hier
dat vegeuuer der ziele. Want
oumits der seluer reden dattu
bist hier te reynige mitter sel
uer reden moge ic die ander
zielen hier werde gereynicht
is gheheit dat vegeuuer. hier
is dat vegeuuer der ziele al
hier. Die geest sprac. dat ve
geuuer is tberhat als gemey
en sondling. die prior sprac
gee ziele en mach tsame op
een tyt in tberhade vscide
stede werde gepuicht. Die geest
sprac. ic werde des dachs
mitte anden gepuicht int
gemey vegeuuer. en des nachts
hier in dit soudlige vegeuuer.
Een seften mael vrachde die
prior. waer dat gemey vege
uuer wees. Die geest sprac
int middel der eerden. Tot wel
ke die prior sprac. hoe mach
dat vegeuuer dat een geesteli
ke stede is in dat middel vander
eerde en dat lichamelike is
wesen tsame in eenre steden
wese venicht der lyflike stede.

Die geest sprac als die ziel is
 int heel lichaem. alsoe is die ges-
 telike stat verlicht der licham-
 liker stat. Ten souede mael
 vrachde die prior. Wair o hie
 daer gepuicht worde. Die geest
 antworde Wat hu bedreef ic
 zomige sonde voer welc ic niet
 en voldede i mine leue. Ten
achte mael vrachde die prior
Wat de mesche meest bezwart
 die steruet. Die geest y sprac.
 die toe loepige der duuele die
 he daen tesame vghaden ende
 vsamene de mesche te werpe
 vter geloue. en syre gedachte
 oumits clappige oure tanden
 en oure greuelike gesichtes.
 die den meschen dae vwer-
 pe sine bosc daden. Ten negde
de mael sprac die prior. Wat
 sterket den mesche dat meest
 in syre doot. die geest sprac.
 die vdiensst ons hen luden. die
 balduet marie en dat gebet
 der helige. Tot welke die por
 sprac. dat bewyse ons waer
 om dat dese digen meest ster-
 ke de mysche in syre doot. die
 geest sprac. dat doe ic gern
 nu hoert toe. ist dat iemant
 sterft in doot sonde sond' betrou-
 we des hten en sond' bicht des
 monts soe word dat lyde xpi
 en syn passie vtelc en vkon

Dicht in syre doot va sinen
 goede engel en bewese dattie
 mesche gade odarchaer is. en
 o dat hie niet bichte en wold
 doe hys macht had. mer dat
 hie vsinade en voverdichde
 die sacriete der hylig kerke.
 welc sacrieten oumits cracht
 der passie xpi de sunder ver-
 nige vader scolt en weder
 bryge totte staet der gracie
 ender glorie. En nae desen
 worde grypē he die vianden
 en spreke tot he. O odarchaer
 mesche tegē gude comt mit
 ons ter hellen dur alle die
 geen die gade odarchaer sy
 gelonet en geerft werden.
 Mer is dat iemant vscit ge-
 bichte al ist dat hie voer syn
 gebichte sonde niet genouch
 en heft gedaē. soe sterke he
 die goede engelen tegē dat toe-
 loep der duuele. en spreke tot
 te vande. gy en hebt geen
 deel in desen mesche. Wat dat
vdienst der passie xpi is een
scilt een bescermige en een
middel tussche he en v. Eoe
spreke die duuele. dese men-
sche heft aldus en aldus ge-
sondicht mit sine lede. alsoe
ende aldus mit sine hnden
dede hie sunde. en aldus en
alsoe dede hie sunde mit sine

crachte der ziele. **H**iro hebben
by recht in dese mesche. **G**oe
spreek die goede engelen. het is
waer dat hie i dusdaniger
maniere gesondicht heuet.
mer val al desen heft hie ge
bicht en te meeste berouwe
ghad. **O**m welke zaeken dat v
dienst der passie xpi sal een
middel wese tussche he en v.
die dou houwe hande xpi dou
des mesche wil sullen nu tus
sche he en ulke hade wesen.
die oge xpi sij ou gelijker
tussche he en ulke oge i sul
ker wise. dat gi he vout aen
niet meer sien en sult he te
vuere end te beuere. die ge
passie lede xpi is doe die su
de die hie gedie heuet mit
sine leden. **E**n al dat lichaem
xpi dat ouer he wtgerect was
aen de cruce sal he wese een
gescutte tege al bedruchnis
se. mit welke gi he alsoe en
aldus te sonde bracht. **D**es
gelijc die ziele ons heren ihu
xpi die hie gaf ouer de me
sche sal nu reynige sij ziele
van allen sonde die hy heft
gedae. **A**soe dat v dese me
sche niet bliue en sal die ewi
ge py. mer die py vegebuere
die vradike is. **E**n aldus
soe helpt de mesche i sijre
doot die passie xpi. **D**at ver

des

Dienst ende waldet der ma
get maide helpt gelijc. **W**ys i
dusdanig maniere. ist dat ic
mat sterft die recht gebicht
heuet thas is tege waerdich
die maget maide en secht
tote duuele i dusdanigher
maniere. ic byn genoemt een
moder xpi een coningine des
hemels. een vrouwe der werlt.
en een gebietster der hellen.
Indie dat ic genoet bin die
moder xpi soe sal ic bidden
mine zoen dat dese ziele behol
de bliue oumits der passie
sijre mensheit die hie onfage
heft val sijre moder. **I**ndien
dat ic genoet bin een coning
ne des hemels. soe sal ic ouer
mits mine zoen voursie des
ziele een stede iden hemel. **I**n
die dat ic genoemt een vrou
we der werlt soe wil ic mitte
wille mijns zoens dat alle die
gebede en almisse en alle die
waldet die gesiet ouer die
werlt val alle gelouige me
schen deser ziele staen in een
aflaut al houe funde. **I**ndie
dat ic genoemt bin die gebiet
ster der hellen soe gebiede is
v duuele val mijns zoens **W**ege
ihesu xpi. dat gi dese ziele niet
meer en moyet mer mit vrede

laet. **W**anneer dyt aldus gespra-
 ke is soe sy tegewordich de he-
 lige gades en sondlyc die he-
 lige welc die steruende mysche
 plach te ere doe hylafde, die
 gade o ontfermenisse bidden
 en spreke seggde. **H**er die ne-
 derdaelste vande hemel gesot
 te make die sondige mensche.
Wij bidde di o die myne dyce
 moder der maget main ont-
 fermt deser ziele ons brueder
As dyt gesact is soe wort al
 dusdanige zuel ouermits oue
 goede engel totte vegedouer
 geleit. en thas soe seid ou qua-
 de engel en die ander buse gees-
 te va ou mit cofusie drouede
 va oere beholdenisse. **E**n ind
 daner manie soe helpt den
 mesche dat vdiens der passie
 xpi. die waldade der maget
 male en dat gebz der helige
 i syre doot. **E**n tiende mael
 vragede die prior of die mesche
 mach sie i syre doot ihz xpi
 en ose lieue vrouwe en die a-
 der helige in oere eygenre for-
 me en gedente. **D**ie geest at
 worde en sprac neen hie. ten
 ware dat hie alsoe helich war
 dat hie gees vegedouers en be-
 hoefden. tot welke die prior
 sprac. **W**ij docket dat al die
 digen die du gesprake heue
 niet waer en sy. **D**u bewyses

ons in dyne worde. **D**at alle
 die helige tegewordich syn de
 steruende mysche he te sterke.
 dat niet gescie en mach d te
 waer dat hie se zage. **D**ie geest
 sprac die helige sy tegewor-
 dich inder doot des myschen.
 en sodlige die helige die hie
 plach te eren. nochtat sal mit
 rechte die steruende mesche sie
 niet sie in oere gedaente. **W**at
 weert alsoe o des dat anders
 geen zalich en is dae xpm
 te sie in syre eygere psonen
 sye wesens. soe weer die ster-
 uende mysche thans i die vre
 syre doot zalich dat soe niet
 en is. **E**n elften mael vrach-
 de die prior of die geeste nae
 dat sie vscide sy va de licha-
 pet wete die werke oue vrie-
 de en oere mage. **D**ie geest
 sprac iae sy. die prior seide.
 canstu my dae gesegge van
 welke ic hude my mys dede.
Die geest sprac. du prior laef-
 de hude mys va de heligen
 geest. **T**ot welke die por sprac
 nu hou ic dattu bist een be-
 dregede geest **W**at ic hunden
 gee mysen dede va de helige
 geest mer ic las mys va te
 quie voor alle gelouige ziele
 begrauic. **D**ie geest at worde
O por ic weet wal dat dyn
 mys was va requie voor die

ziele. nochtan en liege ic niet
dat ic seide dattu hadde laes
vande helige geest. Wat wan
neer me ict vraget soe brengh
hie mitte mode dat haestelut
vout dat he i syn hie geuestic
ht is. Wat va ouerlodicht des
herte soe spreect die mot. Mer
onder alle die missen die gedae
sij of noch gedae sullen werde.
soe gaet my naest en mere
te hien die mis va de helige
geest en die mis va der heilig
drieuoldicht. En aldusdane
missen bate my meer en hel
pe dae ander missen. en ic sal
dy segge dat waer o en die
zaeke va die. doe ic noch leuede
in des eberlt doe v sleet ic dick
werf my syne en my lyflike
macht i menig hande sonde.
dat ic nochtan sculdich was
al my stercheit toe te brenge
i de godlike dienst gade den
hemelsche vader te geue my
stercheit en my macht. Wat
god is mechtich en va hem
coemt alle mogetheit i alle
creature nae der maten syre
tyfte. die esj of fange hebbe.
En aldus heb ic gesondicht
tege die mogethit des vaders
die me alle mogethit to scrift
oumits syre crachten. des gelic
heb ic gesondicht oumits mi
ne sinne tege god i de soene
welc me geuet alle wysheit.

Wat die wysheit die in va
gade was gegene die bracht
ic toe in mysbrycke in die idel
heit en mit bedruchnisse der
werlt. des geluck heb ic geso
dicht tege den helige geest.
Welc men geest alle gracie
en goderichheit. Wat my na
turlike goede als scoenheit
als sprekelicheit en toe spre
kelicht mys leue heb ic ach
ter gelate. en heb se gebuyrt
tot sunde des vleys der werlt
des duuels. va welke nu
nochtan al heb ick daer af
gebicht. ic en heb i mynen
leue niet voldae der heliger
drieuoldicheit. Ende hie om
soe heft o se behouder nu ge
scipet en gesatet. als mi my
engel te wete dede. dat die mis
se vader heilig drieuoldicht
die voer my worde gedaen
my meer sullen te stade staen.
dae ader missen. En wat
ic duerbare gesondicht heb te
ge die goedertienhit des helige
geest. en wolve meer hebben
va de tyflike goede en vande
werlike haue dae die goethit
des helige geest geue wolve.
hu o nu vol te doe de helige
geest i deser zake sullen my
meer helpe die misse die vor
mi gedae werde va de helige
geest. Mer wattu por hude
in dyce missen nae dat pra

paelste gebet van de ziele. laest
 een gebet van de heilige geest.
 Welc gebet mi meer te staden
 quae daer die ander gebede de
 du spracste in dyre missen. dur
 o vblid ic mi meer van de gebe
 de daer van dat ander dat dur
 ouer bleef in die missen. Dat
 ginc in af cortinge en hulpe
 alle de ziele die in de vergebue
 walen. Mer dat gebet van den
 heilige geest quae mi te hul
 pe sondlige als dat ander ge
 meelic allen anden ziele te
 bate quae. en hir o en lieghe
 ic niet dat ic sprac dattu hu
 de misse dedes van de heligen
 geest. En tWelfte mael vrach
 de die prior voer hoe vele zie
 le of misse mach een pries
 ter misse doen. alsoe dat sie
 alle gelyck deyle van der vruch
 te der missen. Die geest sprac
 dat een priester mach op eere
 tyt en op eere vzen misse doe
 voer alle gelouige menschen
 leuede en doode. en dat een ic
 gelic van heuet een heil misse.
 Wat die cracht des heilige sac
 ments ons hen lichaem wt re
 ket he ende stercket he tot he
 allen. Wat gelic. Wis dat xps
 die god is en mensche eens is
 vheue an de cruce he selue te
 mael en algeheel offerde gade
 de vader o zalicht al des me
 schelike geslechtes. alsoe geli

ker wis. Wat xpus al geheel
 geoffert o zalicht alre gelouig
 mensche. in dat sacmēt des altars
 under missen eens iegelike pri
 ters. En hir o soe mach een
 priester wat misse doe voor he
 alle tsame als voor tve men
 sche of ziele of meer. Wat dat
 is dat ondersceit tussche geeste
 lic goet en tytlic goet. Wat
 dat tytlic goet hoe met mer
 deelt veel lude hoe dat myn
 wort en blift in he selue. En
 daer o ist dattu deulste enen
 appel in veel stucke hoe du meer
 dele makes vande appel. hoe
 hic meer myret in hem selue.
 Mer voer waer dat geestelic
 goet hoe ment meer deelt hoe
 datter in he selue meer vmeret.
 Welc ofu veel mensche leudes
 dat pz nu. dat pz nu en wordt
 niet vmyret noch te cleire in
 he selue dur van. mer syn
 macht is alsoe veel te meere
 hoe meer veel lude geleert w
 den. Aldus ist oic vader misse
 eens iegelike priesters. Wat die
 cracht der missen is alsoe veel
 meer te sterker als sie hou
 sterket tot veel leuede en doo
 de mensche. Tot welke die por
 sprac. hoe ist daer te vstaen dat
 by lese inder scrysture. die se
 get dat die ziele o seer vruenden
 moge werde gedruengt en ver
 loust myt sondigen missen.

en sonderlike gebede ende sonder
like almisse. Die geest spracck
daer segt ic toe dat een iegelic
priester die mysse wylde is scul
dich tlike misse te doe. ten wste
sal hie sy herte wege tot gade
voer de ma of voer de vrouwe
of voor dien daer hie is sculdich
voer te bidden. daer nae sal hie
he pine deuote te hebbe voer
he allen. Die wste manie syn
sonderlike missen genoet die ons
sonderlike te hulpe comē. die int
vegedouer syn. ende in dusdan
ger manie soe bin ic gebede sel
ue gevriet en vloyt vader py
nen des wege voer die waer suet
liker daer ic solde vade termyn
en tyt die mi geset was voer
myne sunde. Wat ic heb enen
arme geestelike neue de is
onthilt en voede inder scoelen
tot bononie vier iaer lanc.
en biddet deuotelike voer my.
oumids welke gebede ic nu al
soe geholpe bin. dat ic niet la
ger inder pine en sal wese daer
te paesche toe. Ende wylstu
dat onderwinde waer t wesen.
soe coemt te paesche weder tot
deser stede. en ist dattu my
niet en hoorste ofte en vncem
te. soe weet dat ic inde hemel
bin. dat ou die selue prior myt
sonige des paens hursigeno
te alsoe vint te wesen. als die
geest gesprake had. Den daer

tiende mael vrachde Die prior
of hie iet wylste of god wyl
de hemel daer alle helige in
wese sullen. Die geest antworde
ic heb dy te vore geseit dat ic
noch niet inde hemel en heb
geleest en daer o en can is.
dy va die anders niet gesegge.
daer my is getoent en geapen
baurt. Alse spracck mij engel
tot my aldus. wes under py
ne tot paesche toe en daer sal
tu sien de conic der hemelen
mit syre croene daer nutte
engelen en mit sune heligen.
En ic antworde he doe hi mi
dyt ist te wete dede. A. A.
ach dat is een lage tyt. mer
gebenedyt moet sy die alre
ouerste. die my offerenlicht
heft gedaer mit rechtuerdicht
Den viertiede mael vrachde
die prior Wat de ziele het meest
mach helpe inde vegeouer.
Die geest spracck soederlinge
myssen gedaer voor he. in wel
ke missen sie meest deuocien
hadde in oere leue. Tot welke
die prior spracck. Wilt toe diet
dat officiu ende de dienst va
rejem. dat soederlike geuege
en gesat is voor die ziele. Die
geest spracck. dat vorseide am
bocht betoent soederlike voer
alle gelouige gestorue mensche
te holden i syre myssen die

303 113
priester die dese mysse doen
wil. En die zucke is. Wat dat
abocht va requie Was geset
oder ogeleender leren byl.
die niet en gelooue enich an
der proper en soderlige mys
sen voir die bequue mesche.
Den viefstiede mael vrachde
die prior o dies wille dattu
segges dae soderlige missen
meer helpe die ziele die int
vegeduer syn. Wat gebeden
helpen de ziele dae het meist.
Die geest spraec psalten te
lesen en psalme en alre me
est die zoen psalme mitter
letanie. Rotte welke die por
spraac. dat ducket sy onow
bardus. Wat xps maecte en
dichte dat pd nr. en die helige
engel dat aue maria. en die
twelf apostole de credo. mer
die soene psalme mitter leta
nie hebbe gemact die leere
der helig kercke. Van welke
leere gees wd he allen en
mach noch nre en mochten
come totter helicht xpi off
des engels. of enich va de apos
telen. en dur o dunct my dat
our isettige en ordinaeie vande
soene psalme en is niet soe
vaste. en daer en ist niet alsoe
moegede te helpe alst pd nr
en aue maria en credo. Die geest
ut wordet. Alsoe veer alst uen

gaet der helicheit der geene
die die gebede tsame gesait
hebbe. soe sy crachtig en beter
gesproke die voir seide gebede
under helig kercke wtgenome
die mysse die allen anderen
gebeden boue gaet. Mer noch
tut nae meniger die geere die
die soene psalme mitter leta
nie in gesait hebbe. soe sy sie
alre deuotelicste en bequeste
gebede de genen die int vege
ouer sy. Wat die helige va
ders hebbe gesait te lese die
soene psalme i vngifnisse der
soene dootlik sunden. alsoe
dat me spreket tegge die hou
die de irste psalm. en soe wort.
Wat god de engel vberp en
neder soef inder hellen die ou
mits houerdre sondiche en
vderf he i syre vbolgenheit.
en aldus ist te vstra vande
andari ses psalmen. Den ses
tiede mael vrachde die prior
welc oirbau is die vigili voir
de ziele. Die geest spraec O por
dat abocht der vigilie is van
groter helicheit en oirbaer.
Wat die irste vyf psalme mit
oure byf antifone vade die
ziele tot genouch doe of vol
breyge dat sie after heft ge
late va den til gebude godes.
die negge psalme die dur nae
volgen vreyge die ziel en scicke

411
sy inde vegebuuer tot eyngen
graden vā de negē chore der en
gelen die negē antiffen mitte
drie vōsikel voede en sterckē die
ziel inde tēbelf pūte der geloue
die sie heft gelouft. oumits die
leere der heliger kerckē. die ne
gē leren sterckē die ziele inden
negē state of negeder hande
wyse die dur t den vegebuuer
syn. Wat een regelē ziel die int
vegebuuer is inter sie holt den
staet der armode ofte der mach
te der iōcheit of der outhēit.
der iōcheit der iōfferscap of d
wedeschap. der echtescap of der
clerescap of dē staet der leker
lude. Wat in elckē gmed of
t wat staet een regelē heft ge
sondicht. i de selue grade off
state lēord hie dier gepinicht.
Die vyf salmē vāden laudes
sterckē en wader make die ze
le i houe vyf synē. oumits
Welke sie gade die sy gesun
dicht en den bosen yeeſte nae
gevolget. Dese vōiescreue sal
mē wader make die vyf crach
te der ziele een regelē men
sche mit welke hie gade ge
lyc is. en tēbe ander crachten
mit welke hie geliket dē andē
creature die vā gade sy gesca
pen. oumits der gēdeliker
cracht geliket die ziele guede
de vader. oumits der vōstedelike
cracht geliket die ziele guede
de soene. oumits die cracht

Den willen geliket sie guede
de helige gēest. oumits die
voedelike cracht geliket die
ziele de boimen. ouermits dit
voutgāclike cracht ende der
beuoelike cracht geliket sie dē
beesten. En vout tēbe psal
me als magficat en bñdē
sterckē die ziel idē vegebuuer
tot godlicheit ende tot mē
heit mit welke salmē die
zielen nae die dat sie vloyst
syn sullen gebenedie oufen
here ihu xpm inde hemel
sonder eynde. Die tēbe anti
phonen die mē zeget mit de
sen tēbe psalmē beteykenen
dat geselschap der engelen en
der helige dat die ziele heb
bē sullen als sie gereyniget
syn. Die tēbe collectē die mē
leest inder vigiliē beteykenē
die dārbuerhēde. die die ziele
gade geue sullen nae dit sie
vloeset sy vāden vegebuuer.
En doe dyt gesiet Was be
gā die gēest te zuchte en te
carmē mit strecliker stemē
en spraec. O prior vraege
haestelike dattu wilstē wat
die tyt haestet hē en naket
dat ic zlygē moet d der pinē
Wil die my bezwaert. Tot
welke die prior spraec. en mo
gē wj dy niet mit enigē toe
hulpe comē te vlichte de pine.

Die geest sprac va gy. ist dit
 gy wat spreke voer mi mit
 goeder deuocie vyf aue maria
 doe sie dat hadden volbracht
 sprac die geest ic weder dat
 gade en v. nu soe bin ic wed
 gesterret en gelaest op dat ic
 v bet mach spreke. Een seue
tiende mael sprac die prior
moget die bose sie ende sculde
inde altair dat lichaem xpi.
 Die geest sprac. wie sie. ende
 clauclit daer die mesche doen.
 ende sie beden dat aen willen
 sie of en wille sie niet. Een
achtiede mael vrachde die pa
or. moget die duuele niet hyn
dere die consecracie des lichaem
ons heren ihesu xpi ind' misse.
 Die geest sprac naen sy. daen
 i somige priesten die oerberde
 lut sonder deuocie gaen totten
 altair als die indoot sunde mis
 se doen. In alsulke priesten heft
 somtyt die duuel macht vore
 of nae he te hinden die consecra
 ci des lichaem xpi. mer dat is
 selde. Mer nochtan en wart
dat die goede engelen niet tege
lbordich en warden ider missen.
 die quade engelen solden he pine
 de priesten te hinden. dat sie
 nae rechter maniere niet en co
 sacrierde mit ierdige ydelheit
 ende mit menig ley gedachte.

Tot welke die prior sprac.
 en is geen medicij of vait te
 ge dat quaet. Die geest sprac
 iaed. als suuerheit der conscie
 cien en der ziele deuocie ioude
 gebede. Tot welke die prior
sprac. en ysser geen gebet star
genoch toe af te neme dit
quade dat die priesten niet
en werde vstroiet ind' missen
va dusdanige becoeringe des ol
de vants. Die geest sprac
 iaed in dien dat die puester
 spreect mit reyne lichaem ende
 mit deuote herte vord' mis
 sen dat gebet dat sure abro
 sius heuet gemact. o alsulc
 quaet op dat hie die niet en
 werde becaert inder myssen
 welc gebet ald' begyt. O du
ouerste priester. Een negetie
de mael vrachde die prior.
En heb dy dat lichaem xpi niet
gesie. nae die dattu vscende
byste. Die geest sprac iae ic
 en ic sie dat nu en ic aebeder
 voer dyre borsten hagenende i
 eere bussen. va welke artbor
de vboerde alsoe wal die brue
den als die andere. Wat gee
va he allen en bekende dat
die prior mit he had genome
dat lichaem xpi anders daen
in dier maniere dat hie een
myssede ende inder myssen
dat selue onfins. Doe wthacde

Die prior die busse wt sine bo-
sem. en hielt dat op mit sine
haden en sprac. ist dat hi sy
dat lichaem xpi en dat he alle
geeste aebede en niet en moge
ebeder staen sijre cracht. soe ge-
biede ic v i der macht des lichaems
xpi. dattu mi volges totter voer-
ster poerte des huys. Die geest
sprac ic volge gern minen
heer ihu xpm de du i dinen
hande holdes. Doe begonde die
prior al suetelic te gaen totter
voerseuder poerte wart. Ende
vourgaende sy tbe brueders
mit anden veel lude. ende die
por achter rugge sach. mer hi
en sach after he niet volgen.
mer hi houde after he een
woderlic geluyt gelick dat ge-
luyt eens bezems die een vloet
der keert. En doe hi come was
totte bedde des wues in die
lochterzyde der camen dair sie
doe was. begonde thas die
vrouwe te clappen mitte tan-
de. ende riep als of sie hadde
geraset. tot welke sie alle toe-
liepe die thas wart als een
bezemmet doot mesche. En
doe die prior dit merckde ginc
hi thas ebeder totter voersei-
der banken. Hi nae en luttel
tyts doe sie alle zbege riep
die vrouwe. o he ihu xpe die
mi hebste vloest help mi in

deser moeynisse. Doe dit hou-
de die por vrachde hi de geest
inder cracht der passien ende
der pinen dat hi he seide. War-
o dattet wif alsoe zeer wode
gemouet. Die geest sprac. sie
weet en bekent die zake oere
drofheit. en wiltu die weten
soe vrage ou des. Doe sprac
die prior totter vrouwe. o goe-
de vrouwe beuise mi die zake
deser droefheit. die he niet en
attwode. Doe sprac die prior
totte geest. ic beuise dy by
der crachte gods. bi der mach-
te der geboorte des gades soe.
bi dat melc der idfrouwen
marie. bid vdiensie alle he-
ligen dattu mi segges. War-
o dat sie alsoe vucert is. Die
geest sprac. o dattu o mer
dat wete wiltu soe seg ic dy
dattet is o een grote ogeuon-
like sunde. die wif tsame heb-
be bedreue in deser stede. van
welf wif beide hebbe gebiecht
Mer wat sie ou penitencie ou-
mits vsumelheit of vgetenis-
se niet genouch en heft gedue.
soe parset sy god nu om des
wilen mit deser pine. Tot
welke die por sprac. ic biddi
dattu mi segges die sunde
op dat ander lude oumids mi
moge gelbernt wden. en dese
sunde niet en bedreue noch

enich ander des gelyck. Die
geest sprac. god en wil des
niet dat die sonde werde gea-
pebauert. die oumits der bichte
is af gedaen en wt geplacint.
Wat wy syn daer beide af ge-
bicht i welck bicht god vgete
heft die sunde end die scult.
mer niet die pine. En hier o
soe vestiget god in mi nu pin-
ende in hour. op dat hie die su-
de wt plamen mach mit scult
ende mit pinen. en dat afge-
daen is vande bekene gods. dat
en is niet redelick. dattet wer-
de voert gehaut totte bekene
der menschen. ende hier o die on-
bekende end ogetwoelike sunde
en sul me niet bekenen maek
die dat niet en bekene noch en
beten. op dat mes niet en be-
drueue oumits die bekensse
dat vmoet sy. Mer p d i k e d e
lude dat sie gehulike rouwe
hebben en peitene doen. en die
peitene die he word gesaut vol-
doen en volbrengen nae der buy-
ten. Wat o somige te warden
vā perikel of mysoal soe heft
mi god vhanget mitti te spre-
ken. En twintichste mael vrach-
de die por waer o en quaems
tu niet tot geestelike lude end
haddes he bekesen dine staet
billiker daer tot dine wyue. o
des dat die geestelike lude al

115
305
tois suelic en dienstafsig syn.
i de dienste gods daer werlike p-
sonen. Die geest sprac. ic myde
my wyf meer daer alle geeste-
like lude vader werlt. en daer-
om ginc ic uest tot ou. Want
doe ic gewiset was tott pine.
doe bat ic den here dat ic mocht te
beten doe mine wyue o te ver-
huedende toecomede perikel.
en des soe goende mi god dat
ic sy alsoe solde vstoren. en sy
niet en werde vloer of gepy-
nucht inde veydruet als ic nu
gepinicht werde. En enen-
twintichste mael vrachde die
prior hoe mogestu spreke die
geet tong en hebste noch mot
die gereedscap sy mede te spre-
ken. Die geest sprac. geliker
was dat een timmerman mit
sijre bylen bereidt is te cloeue
alle holt en te houcken en die
byle niet geneket den holt
sonder die hande des timmer-
mans. soe en mach die mensche
i desen leue niet spreke sonder
toeng. En al ist dat hie heuet
een tonge noch taf en mach
hie oumits dier toge niet spre-
ke. te sie dat sie geruert ende
gesatet wde oumits cracht
der ziele. en hier bi en is alle dat
lichue niet daer getouwe of
reyschap der ziele. Nochtant
heft die ziel al die crachte wy

en los en. **D**arom mach sie
spreken nae oere wisen sonder
enich ander reidscap des lichaes.
en dat en doech niet noch en
bint niet dattu sprekes dat
niemat en spreket sond' tōge
of sond' mond. **W**at en leest
mē niet inder scrift dat god
en die engelen wōrde maecte
en sprake. sonder tong of sonder
mont. **E**en tēbeentwiltichs
te mael vrachde die por of
die ziele geordelt werde te ve
gevuert alsoe lāck als sie noch
in de lichaes syn. **D**ie geest sprē
die ziele eer sie vscēde vande
lichaes soe bekēne sie hōr goe
de en hōr quade werke. **E**n
die goede en quade geeste inder
en in y clauwike nae veelheit
sijre vsumenisse of sijre son
den. en die inder corter stont
en vōe werde sie geordelt te
wese in de hemel of in vege
vuert of in de hellen. **E**n sond'
vtreck werde sie geleit daer
sie sullen wesen. **W**at gelike
wys als die sone op guet oer
licht stroiet ouer al die rot
heit des hemels. ten sie dat sy
behindert wōrde oūmits enich
middel of hinder. **A**lsoe ist als
die ziele geordelt is te vegevuert.
thas wort sie dūre geleit. ten
sy dat sond' vtrecke gesce eni
ge gebede of almissen voer die

ziele die dat behinden dat sy
niet en wōrd geleit totte ve
gevuert. **W**at alsoe veel gelede
en alsoe crachtige almissen
mochte gesceen voor die ziele.
dat sie solde staen inder locht
een wiltichs en vbeide daer
die barmhertichheit en waldade
godes. als hynde is geschiet
in een dorp vā bononie van
enē broder die sterf. die geou
delt was te wesen oūmits de
engel in t gemeyt vegevuert.
Mer hie had sine brueden eer
hie sterf dat die missen die
mē hem sculdich was te doe
vāder orde wēge nae synre
vscēdige. dat sie die wolden
doe vā onser vrouwe der w
len dat hie noch leefde of eer
sy geest wtgige dat alsoe ge
scēde. **E**n hie om nae dat sy
engel sijre ziele had gezeght.
dat hie die maende solde staen
in dat gemeyt vegevuert. **Q**ua
die zalige maget maria en
bat voer den brueder alsoe dat
sin ziele hynde stont in eere
duysterre locht vbeide de der
waldade ende der gracie der
otfermhertichheit gods. **E**n welke
ziele dūre niet lāger stue en
sal o der beden wil der heliger
iōcrouwe maria dūre totter
wester voren des dages vā mor
ten. **E**en dūcentwiltichsten

mael vrachden die prior welke
 sij die werke daer in haeste
 luste mede coemt te hemel. die
 geest sprac werke der carita
 ten die gesce inder mynen
 gods en des ene kerstens. De
vierentwintichste mael vrach
 de die prior van welke gesle
 te der mysche meest vaeren
 i de vegerur. Die geest antwor
 de. va den geslechte der suden
 wat daer en coemt niemant
 ten sy dattet sie een sunder.
En xxv mael vrachde die
 prior of hie iet wiste wie dat
 beste va leue wair in al der
 werlt. Die geest sprac. dat
 heft god alle te wete. Wat
 het is gescreue. du en sulste
 de mysche niet prisen of laue
 i sine leue. mer laue he nae
 sijre doot. en nae dat eynde
 sij leues of hie werdich is des
 haets of der myne gods. En
hier en mach niemant i deser
 werlt vtellen of bekene wie
 helich is of die helicheit des
 anden totter tyt toe dat hie
 geleidt wort voer den richter.
En hier om op dyre vraegen
 die du daer af vrageste soe at
 wort ic di dat sy die helichste
 die best leue. en die helichste
 vander werlt seide. De xxvi
mael vrachde die prior. of hie
 conde gesegge wat staet dat
 volcomenste waer ond' alle die

stute der werlt. Die geest sprac
 In alle state van leue soe vrn
 dit wat dat me prisen of laue
 mach en dit wat me lusteren
 mach. Mer ic prys en laue dat
 een iegelick bi sonder gnade diene
 daer hie in gerope is. En xxvij
mael vrachde die prior welke
 die meeste pij waer des wege
 vuers. Die geest sprac die vla
 me des vuers en die conde des
 snees. Wat die ziele ouergaen
 vade waten des sneets totter
 herten des vuers. En xxviii
mael vrachde die prior of god
 meer of fermhich ware der
 eere ziele dae der anderre. Die
 geest sprac iae hie. Wat some
 aflact is dat vrede deel en som
 dat dure deel va der behoulik
 verdieder pine die der sinde at
 worde nae dat sie meer of meer
 hebbe gebeden voor hem en hoe
 re vriende inder werlt of van
 de helige in de hemel. En xxx
mael vrachde die prior. Wat pij
 hebste. Die geest sprac die vla
 me des vuers. Tot welke die
 prior sprac dat en scynt niet
 waer te wesen. Wat god en
 doet in de gescapen dinghe of
 creature niet tege die natuer
 der digen. Wat geschiedet alsoe
 soe worde vdozue die natuer
 der gescapere digen. Mer die
 vlame des vuers is eere hade
 lyflick of lychamelic dinghe

ende en geen lichāelic Ding.
en du alstu segeste biste een
geest hier o en mach die vlāme
des vuers dat een lichāelic
Ding is in dy niet werken.
Die geest sprac vande dinge
dattu voort breges dat god
niet endoet tege die natuer d'
gescapere dinge dat misset en
lieget somtijt. Wat god heft
veel dinge gedaen tege der natuer
oumuts mirakelē als hie dede
mitte die kinden i de vernede
ocue en nochtat en wroecht
dat vuer in hē niet. En geli
ker wys als god die die kinde
re oumuts sijre mogetheit
gesont makede vaden natuerli
ke inwerke des vuers. Alsoe doet
hie oumuts sijre almachticheit
dattet vuer werket i mi. en
oec dattu segges dat gee licha
melic ding en werket i geeste
lic ding. daer seg ic op dattet
niet waer en is. Wat dat hel
sche vuer is eere hāde licha
melic ding. nochtat weret dat
inde diuēle alstu lezes inden
euāgel. dat xps spreke sal tot
te vdwende. Gaet gy vmaledi
de int ewige vuer dat bereit
is de diuēle en sine engelen.
Tot welke die pot sprac. bis
tu daer hie om in deser steden
otsteker mit vuer. hoe ysser dat
daer die camer niet en vbernt
o des dattu van byne bist mit

eenre vlāme des vuers. Die geest
sprac. O prior daer is noch lū
tel lichts der wysheit i dy en
heb ic dy niet te voere geseyt.
dat god mach halen de macht
des vuers vade dinge dat ker
ne solde. als hie dede de die kin
den en inde vyftich meysters
die bekeert worde vā sijre brunt
katherine. Du sieste des gelikes
dattet vuer des blyom liefli
ke neder dalt vade hemel. son
der vbrādige eniges huyses.
nochtat wāneer die blyom
vet vbernt. dat weter dattet
sie een teyke der wrake. Alsoe
mach ic die een otsteker geest
bin dit huys i gaen en wrake.
sonder sine hinder. Den xix.
mael vragede die prior of die
ziele thāt nae oire vscēdige
vande lichaē heft kēnis en
weterheit der natuerlijc dinge
Die geest atworde iae sy. Tot
welke die prior seide. Wat du
hebste soe daen weterheit
en const. waer o en sprecestu
mi niet scriftelike te bewisen
i alle digen. Die geest sprac.
Wat het en is die willeghads niet
dat ic di in allen digen atworde.
En doe hie dit gesproken had.
began die geest te zuchte en te
carmen. En die pot had anet
dat die geest alte zeer mocht
vmoiet werde. oumuts sy vra
ge ende seide. O creatuer gods

ic laete dy tot gode die dy rust
moet geuen die du begeerste.
ende alsoe liet hie de geest in
sijre vryheit. En va dier tyt
en houde mens niet meer.
En des auents voor dartienda
ge ginc die prior weder dier.
en leide mit he die vourscue
brueders mit andere eberlike
lude tot moere stercheit te heb
ben vandeser zake. En sie la
sen dat officiu of dit ambacht
va den begraue mesche mit
ader sond'lige gebede in die
tegeborrdicheit die daer wāen.
En leste doe mette geluydt
was int cloyster va sūte gjer
manus. doe houde hie die sel
ue steme die sie te vore in die
wste apebarige hadde gēbur
gēborde. Doe segede hie thus
die vroulbe die des begrauen
gēbidons wif plach te wesen.
Doe sprac die geest dat hie
wāer. doe ginc die prior en de
anden die bi hem stonde. wat
naere der stemen. alsoe dat
oumits die vmoede myds he
allen was. Die prior en bezhou
noch en vbandt he niet mit
bezberige te bliue. op dier
steden. wat hie geloefde ende
vmoeden dat sie soe lang by
he stae solde als hie inder w
ter apebarige dede. Mer hie
bezwoer hem in dusdaniger
manier. Ic bezwoer dy bi den ver

Dienste der passien xpi en by
sij wtgestorte blootinde helige
cruys o die vloesige des mesche
like geslechts dattu my segges
oftu my bekēnes. Die geest sprac
du byst die prior. doe vrachden
die prior en seide. geloouestu dat
die zoene gods aegenomen
heft meschelic vleis beholde
der maget maia hie heil en
onbevleete magedom. Die geest
sprac mit op geheffender ste
me. dat is dat die engelen sien
inde hemel. die ziele geroelet
inde vegebuer. die diuclē tje
louet inder hellen. en die me
sche i alle der werlt aebeden
ende erent. En derde mael
vrachde die prior of die sūde
weder op gehalt wēde ind dōr
die geest sprac iae sū va wel
ke sūde niet voldae en is. En
virde mael vrachde die prior
of dat aflacet dat die prior ver
dier had he iet mochte i stade
staen. weert dat hie he des wt
ginge of vtiēge en hie dat ae
toege en naeme. Die geest sprac
iaed. die prior sprac ic vertie
en ougene al dat aflacet dat ic
vdiēnt en vcrege heb bīnen
ene iaer. en alsoe vele alst my
mogelic is soe geef ic sū dy. Die
geest sprac danck sie gode en
dy in thant bin ic wal gesteret.
En vifte mael vrachde die por
waer om vruchte die geesten

811
Dat licht. Die geest sprac wint
sy en wintde staen inder duys
ternisse. **En** seften mael vrach
de die prior wat werket dat ly
chaē xpi inde duude. Die geest
sprac. dat vneert sie en dwiget
zeer om bouheit. **En** seude mael
vrachde die prior o welke sonde
werde die zielen meest gemoiet
nae der doot. Die geest sprac
sotyt orechtuerdige en vsmade
dige vduidige des vaders off
der moeder of der heliger kercke
Comt tyt o somige grote heime
like ouerguede sunde. va wel
ke die mesche vsmet penen
ci te hebben. **En** viij mael soe
vrachde die prior waer om
he dese geest meer apēbaur
heft daen andere geesten. **En**
thas haestelic soe voer de geest
en wech. en wart va he allen
gesien. dat va middes wt he
allen ginc en voer by liep een
swind die hem aē werde een
luttel en crackelike. **Ende** va
dier tyt en wart va de geeste
niet gehout va welc dat me
vmoeyt die hie die ouerbluude
penitencie volwaē heft int ge
meyt vgeveuer. **Alle** gelou
ge ziele more rusten i vrede ame.

Alle mesche spiegel he hie aē
wat wat sonde die me hie
niet mit penitenci of mit rouwe
niet en betert. dat moet vol

Daē werde hie nae int vgebuue
of inder hellen. **Wat** al is god
goadertien in deser tyt. hie is
rechtueerdich nae deser tyt.
meer daē enich heet begrype
mach. **Wat** een leere sprecet
betet is die sonde te stouwen
daē nae dat sie gedaē is te be
teren. **Van der heliger maria
va ogines gebaren wt wals
landt dat ieste cap.**

Net syn zomige bees
tige meschen die
de geest gods niet
en hebbe. in oen sel
uen wt. die gee dine tot sich
en neme. daen dat sie doue me
schelike redelicheit moge be
grype. en wat sie niet en v
staen dat bespottē sijn en ver
smade. tege die welke die a
postel spruyt seggēde. **De** geest
gods en wt niet doode. ende
die ppherie en vsmadet niet.
die geestelike psonē onsbys
te achten als ongeleerde te
vsmade. en die ppherie en die
apēbarige der helige voir fan
tasien en drome te halden.
Niet die hat des hien en is niet
vmyret. **En** ten heft gee tyt
gebeest va begin der werlt.
die helige geest en heft wōder
like gebeet in sine heligen.
enter int apēbaur of heyme
like. **Wat** die salue die daer

neder stieget van de hoesde inde
buerde en vanden buerde totte
vterste vande cleden. iac oue tot
te zome dat is sie stieget totte
helige des vterste tyt. Dyt
spruyt meester iacob va vint
aco inde begyn va de leue der
deerne xpi marie va ogines.

Dese **dat anderde cap?**
helige maget als van
voer vtelt is die vor
scruen meester iacob bistop va
acure en namaels cardinal
des hoes va romē. seide dat
ons lieue vrouwe thans glo
rificirt is i oere lichaē ende
datter helige lichame die ind
passie ons hen vresen. namals
niet tot poluer en worde. sie
seide oue en waer daer seer va
vblyt. dat die helige geest cor
telic sij helige kerck solde visi
ture. en dat hie ouer die gan
zehelige kercke sij wercklude
dat sij sie heligen solde serden.
tot vrucht der zielen. en die
werlt int meeste deel vlichten.
En dese maget sterf int iaer
ons hen dusent tbehodert en
dactien op sint ioha baptyse
auent op ene sonedach om
trent noyt doe sie trent
olt was va dertich iare. ende
was gebore inde crysde van
lydich in een stat muel ge
heite in brabat gelegen.

Dat derde capittel.

Die veeldinge die sie gedaē heeft
dour soderliger gracie. soe sal
een wys lezer mercke dat vordel
va wienich mesthen geen ge
meyt wet te maken. oue douch
de laet ons nae volge mer die
werke va oue douchde en moe
ge wj sonder soderlige gracie
niet nae volgen. wat al ist za
ke dat wj ons lichaē sulle dwi
gen datter osen geest diene. al
ist zake dat wj lyclauwe der
wonde ons hen in onse licha
me solde dragen. wj weten
nochtut dat die eer des coninc
dat ordel mynet. noch de here
en behaget niet offerhande va
roef eens arme mesthe. wat
de arme vleythe en sal men
geen noitourstige dingē on
trecke. mer die sunde sal me
bedwigen. hier o dien dat die
helige wt sondliger vrutscap
pen hebbe gedaē. en sulle wj
niet nae doen. mer wj sulle
ons dour va vworden. **dat vordē**

Wat seg dy hu **capittel.**
toe gi ouvolodige ende
houerdige vrouwen.
die doer ouvolodicheit va cleden
v boulyke vladet. en bewyst
dat gy beeste syt dour ulben
lagen 3 beyne. en gaet ge
ciert en bemaelt als beelden.
v cledere etē die motte en stic
ken. die cleder va deser helig
vrouwe heitme voer helich

Dom ende geue goede rocke. De
se costelike cleder al syn sy dun
en mocht gee kan v wine. ende
daer o sie sy doet die can ghehei
licht o der helicheit wa. soe
werde sie nae oire doot vande
deuote psonē v bart mit nam
ticheit en geeert mit begeerte.
Dese vrouwe plach middelbuer
cler te gdruyke. wat noch
v borpe cleder noch costel cleder
en behaichde oer niet. wat sy
doe menschelike reden niet ver
neme en conde. dat vnae sie
doe oere gebede v agade. Het
geboerde dat oir een goet vriet
v rachde wat sie doen solde.
wat oen een ryck edel man
tot sine meyster hebbe volde.
die oen peerde end costele cleder
te geloefde. Doe gaf sy sich in
oere gebede en daer nae quae
sie tot oen en seide. Ic sach dat
v indesen dinge een vbaert
peert bereidt wat dat al vne
sende liep ter hellen waert.
en vbluede sich int regiment
der duuele. hir o soe blieft nae
mine ruit inder selue ropi
ge daer gy in geroepe syt va
de heer. op dat gy de duuel
gee zake en geuet doe begeer
te der werliker houerdien. **Dat**
ie had vifte capittel.
noch ene anden vrient
de sie zeer myde. doe
syre otmodicht wil. dese vriet
had een prauet die oen wael

mocht voeden. dese nae tot sich
een ander prauend die beter
was van renten en meere va
eren en dat doe veel bede. de
se vrient wat hie deuot was
en god ontfach. soe vrachden
hie der maget xpi of hie god
indesen werck hadde vrent.
Thans gaf sie sich i oere gebe
de en nae dit gebet utborde
sie oen va gods wege en seide.
Ic sach ene ma mit witte ge
deet en was tot lope geraede.
en dese wat ene v werten
mantel agetoegē en een vbaer
onoubelike boude wat op
he gelacht. tehans v stont
hie dat visioen. hie volchden
oere ruit en gaf die ander pra
uet ou en seide. vruedere ver
geuet my die die een weerdic
heit doe en die ander nae tot
v neemt. en die een prauet der
andere v samet. dat ic seg en
is my wort niet. mer xpus
wort doe syre deerne. en wat
de onofele niet beclappe. waer
in heft sy v mysdae. of sie
oere vrient ter zalich heest
geraede. heft sie die waerheit
geseyt die sy va den he heft
ontfange. mer bi aueturen
als gy die geestelike rechten
ouerleset of dyt boeke en sie
dy numermeer aē of die visi
one der deerne xpi acht al sp
tende fantazien of drome als

gy pleecht. Wat doe onse heer
disputurde vā der ghericheit. en
seide dat die ryke int ewigele
ue niet en solde come. doe en
begerte die phariseen niet al
leen v̄sen heer. mer sie hieldē
oen oir voor enē d'waes. **dat**

Het geboude **seste cap**
dat een priester i oere
tegelboricht misse
dade. en wat sie d'uck voor de
puester bad. naē die puester
op i sine sien. wat hie how geē
meere d'uck en mocht geue.
en op dat hie oir niet ondācker
en sceen te wesen. dat hie die
mys voor oir en tot oere behof
woldē lesen. **En** als die puester
die mys halde gadien. seide
sie totte puester dese mys was
my. wat hude heb dy de soē
de vader geoffert voor my. en
als die puester vrachden hoe
sie dat wist. wat god die heer
weet. alle die gedachte der me
schen. doe seide sy tot oen. ick
sach een seer scoē duue op v
hoeft inde altair neder styge.
die al vligende oer vlogel w
rekte. ende ic v̄stont inde geest
dat die helige geest die mys vā
di tot my sette. **En** als die pue
ster die misse wērdelike ende
deuotelike dede. sach sie die heli
ge engelen sich v̄blyden. en sie
wberete mitte pūsterē mit gro
ter vroude. en dat sie die pue

tere goedturlike aēzage. en dat
sie se deuotelike eerden. **De** de
d'geuallige pūsteren die iudas
gesellen syn. die xpi ald'oe
als in sich is ander ewerf cruce.
en dat bloot des testamēts be
smette. die oūmids besmetten
hande en onscamele oege ende
venynde monde en onreyne
hten. als sie wberdelike ten
helige sacmēt gaen. die helige
engelen gods die bi oir sy vee
tornē. en wberue sich selue d'
geuallichlike den doot vander
zaliger medicine. **W**onderlike
en veel miracule sy vā oere
leue bescreue. **dat seude capit begint hier**

Het gemel int iaer **tel. van cristina**
ons hen ihesu xpi du
sent h̄dert en wbeē
tachtetich of daer d'rent inde
byddē van ludich in een dorp
brinster geheite by sut truen.
dat daer een iong maget sterf cris
stien geheite. **En** des andere
dages nae oir doot als oerli
chae stont inder kercke. als
dat met solde begrauē als ge
woenlic was. **Als** die godlike
dienste ten eynde genaecten.
thas vrees sie vāder bare. en
vloech haestelic als een vogelt
ken. en op enē hogen bale vā
der kercke yinc sie sette. **Wat**
siede rucke vloē der mensche.
als sie namaels seide. de die sub
telheit der geestelike nature

Die doe in oue was niet vdragen
en onde. Daer nae bez bou sie
die priester en sie quae af. ende
namaels dou oer woderlike wer
ken is sie woderlic ghehe. Die
leefden tibeewertich iaer en by
ne dien leide sie een zeer wodee
lic leue dou die funde der mesthe
en leet vveerlike pyne op dat
die mesche ou leue betende als
sie selue seide. Somtyt plach
sy sich in een bernede vuer te
werntele. en somtyt hilt sie hou
hande lang int vuer by ou sel
uen. somtyt ou voete bermlike
crysende. Somwile in gloyede
oeuene. en ginc in grote ketele
die vol waren van sieender bie
worten. en waneer sie niet ga
zelike daer yn bade en mochte.
soe plach sie sich mitte siedede
wate totte hals toe ouer al
ou lief te begieten. En als sie
daer wt ginc soe en sach me
geen teyke. in hoere leden of
lichae. Ende wat sie der men
sche ruyck niet liden en mocht
soe vloec sie inder waldernissen
en in vvere boesthe. en want
sie daer niet tete en had soeled
sie daer grote hoger. en want
sie sach dat ou verdrouchde
borsten melc gaue. soe heft sie
sich selue genoeft negge weke
lanck mit oere mechdeliken
melck. E luydich plach sy des
winters tyts alst vroer te baden

in die mase en plach daer dur
en lang in te bliue soe dat sie
somtyt sees dage of langer ble
ef daer yn. Met die priester
die ou besorchden quae ende
stont int oeuere vander riuere
ende bez bou sie by de naem
xpi ende soe quae sy bi bedwut
weder om. In den radere daer
men weuers en mordanaers
in plach te cruce. plach sie ou
selue in ou been en in ou arm
te pinige in manir va stocke
ten. Ende nochtat alsy van
daer quae en sachme nochquet
zuer noch bruyck i oere leden.
Die plach ou aen die galge te
gaen en plach sich daer onder
die dieue te vhangen en bleef
daer ene dach of tibe hange.
Des middernachts plach sie
somtyt op te staen en plach
alle die hond va sunt tryen
te doen bassen. ende plach als
een beest voer die honde te lope.
en die honde volchde ou nae
en wgedede sy dou bossche en
dou vaste en dicke bremen.
soe dat niet heels aen ou lyf
en bleef. En nochtat alsy
dat bloot af geluyt hadde.
soe en sachme in ou geetquet
zuer en dat selue plach sie
by ou selue te doen mitte dor
nen en mitte bremen. soe dat
sie blodich ouer al ou lyf soe
te wesen. Waer d sich menich

mensch v'v'öderde die dat sach
 als hoe dat soe veel bloits wt
 enen lichaem mocht lopen. Wat
 behalve dese blodige soeplach
 sie duck vter adere blout te
 laten. te mael veel. **H**oe die
 isch was soe subtil dat sie
 in hogen en in v'heue steden
 plach te waderen. ende als een
 inusch plach sie aē die cley
 teeskens vande bome te hangen.
Als sie wolden beden soe plach
 sy indat hochste vande boe
 men of vanden toeren of vanden
 anden hoge dinghe te vlien.
 op dat sie daer vanden mēsche
 wesen de roust oirs geestes vanden
 de. **E**nde somtijt als sie wolden
 beden en die gotlike gena
 de eens besouwede leuens in
 oir quae. soe worderd als wā
 was al oir lede ront als een
 clood. en men en conde in oir
 niet aders daer een ront lichaem
 begrypen. **E**n als die geestlike
 drockescap vduid was ende
 oir weelike sijne oir steden
 in oere leden ofginge. soe quae
 sie weder o' als een egel tot oere
 re formen. en oir lede ginge
 staen recht wt. die te voren ond'
 een ronde figuer ware beslae
 ten. **S**ie plach oir somtijt
 recht op staeken te staen ende
 plach daer die psalmē te sin
 gen. **W**ant dier tyt waest

oir zwaer die eerde te raken.
En wat sie grote vrientscap
 had mitten nonnen vanden sunte
 Katherine buten sūt truyen
 soe plach sy daer al sittende
 duck vanden xpo mede te callen.
 en soe wart sie haesteliken
 en sonder vmoede gegrepen
 vanden geest. en oir lichaem liep
 daer om als een dol daer die
 kynder mede spoele. en so dray
 liep sie daer om. dat mē geen
 form vanden leden in oere lichame
 mocht besouwen. **E**n als sy
 soe lang had o' geloepe soe
 ruste sie of sie moede waer d'
 oire lede. en tusschen oir stroot
 en oir borst wart een wond'
 like zuete zancf gehout. die geest
 steeflic mēsche en conde vstaen.
 noch in geere wjs na geuolge.
Aleen had oir sancf een op
 gancf en een neder gancf mit
 ter tonen. en die worderd der me
 lodien of niet nochtat worderd
 mach heere die luyde obegry
 pelike. **E**nde daer en bynne
 en ginc wt oire mond en wt
 oire nazen steem noch adem.
Oner alleen tusschen oir borst
 en oir stroet lude die engel
 sche zuete zancf. en daer en by
 nen soe rusten al oir leden en
 oerge wāen toe. **E**n corteluck
 daer nae soe quade sie en wāen

tot ou selue als inder waerh
drocken. en dien stont sie op
ende riep. **B**rengh tot mi dat
couent op dat by de goedtien
ihesu in sine wonderlike dinge
moge laue. tehas soe quaem
dat couet geloepē wat sie sich
vā stynen solays seer vbliden.
En dan soe begae sie te den la
damg te singe en dat couet dat
vvolgēde. **D**ur nae als sy vol
comelike tot sich selue was co
me ende bekende wat sy gedue
had. ende dat couet totte loff
xpi vmaent had soe vloec sie
vā dae wt sceemden. en wart
sy vā iemat gehoude soe wart
sie zeer dronich en achte sich
selue dwaes. **D**ese en andere
dinge sij mit vlyt vā ou in dwer
screue cloyster vā sint truyen
bescreue. vā welke mirakelē
ghelyc mē dur bescreue vint.
soe veel by nae tuygē sy alsoe
veel mēschen als inder vour
stat ludysk toe en dur otrent
woenen. **Dat achte capittel.**

Dese cristina was wt
enē dorp wt eens enē
edele mans des greue
van loff dat gemeylke bruf
tey wort geheue gebare. wt
seer eersame aldere gelege by
sint truyen in haspegouebe
des byds vā ludysk. **D**ese cry
ty bleef nae oere alden doot
wat sie die ionxte was myt

oere tte susten wonede. **D**oe
nae een iegelich vā de drien
aefich een soderlige manier
vā enē geestelike leue. die als
te gaf sich tot beden. die mid
delste totte regimēt des huys.
die ionxte dat was cristina
gaf sich totte beeste inde vel
de te vware. **E**n xps was der
ionxter by. die totte beesten
te vware was gescreuet. en
xps trouste sy. en gaf gracie
der byuester zuetich. en mit
heymelike hemelsche dingen
plach hie se te visure. **E**le
bleef alle mēsche onbekant
ende was voer gade soe veel
te meere als sie den mēsche
meec was vborge. **W**ar dat
om sie ou dour den pheet isa
ia vblit seggēde. **M**y vbor
genheit is my my vborghet
is mi. **W**at xps is een scemel
liefhebber. **Dat negede capittel**
Doe ist gescriet dat sy wt
enē bestouelēde leuen
dour cracheit ouer ly
chams is geshoue. en ou doode
lichae wart vā oere vruende
en vā oere susten seer bescrey
et. en smorgez vroe wartet te
kercke gedrage. **E**n als men
mys ouer oerde en ouer oer
zuel offende. thans ruerde sich
dat lichae en richte sich op
der baren. thans vloech sie als
een vogel en ginc sitte inder

kercke hoech op ene balck. en bleef daer op sitten bis nader myssen. ende doe bezouw sie die puester en sie steech af. sy ginc thys mit oere susteren en nae spysse. Doe quame ou specuuel vriende tot ou en bade ou. dat sy ou segge wolde wat sie had gesie en wat sy hadde gebeden. **Dat tiende capitel.**

Wehans seide sy als ich gestorue was soe nae me my ziele die dyre des lichte die engelen gades. en leude my i een doncker vuerlike stede die vol was van ziele. die tozmete die ich in dier stede sach die wure soe groet ende soe wreet dat gee toge die wt spreke en conde. En ic sager daer veel die gestorue wuren die ic wulner wal kende. doe sie noch leefden. Doe freech ic groet medeliden ouer die o' gewallige zielen. en vrachden wat stede dattet waer. ic dacht dattet die helle waer. Ende die my lenden atbord my en seide. dattet vegeruer waer. daer die sunders die mit berou sy gestorue voor oer sunden die sie niet gebetert en hebbe pyn more lyden. Duer nae leyde sy my totter pyne der helen. en daer sach ic zomige me

schen die ic leuedich had ge seint. Daer nae wart ic ge bracht int paradys totten troen der godliker mogetheit. en wat ic sach dat die heer sach op mi v'rouden. soe wart ic boue mate blyde en dacht ic solde esbelic mitte heer bliue voene. En thans atbord die heer myre begeerte en seide. vouwaer my alre luffte du salt mit my hie wesen. mer van tbe dinge soe geef ic dy de kor. als nu mit mi esbelic te bliue op weder leuedich te werden. en daer pyn te liden. derafter slup ziele dou dy sterflic lichaer sonder sine scaede of hinder. en alle die ziele die gy int vegeruer sacht nit medeliden dou dy pine te vloesc. en die leuedige mesche dou dat exempel dyre pyne ende dys leues tot my te bekieren. en van oere sonde te brengen. Ende als dyt al geschiet is te leste mit grote loen weder o' tot my te come. en ic atbord sonder enige twiuel op dat ic op alsulke voutart weder o' leuedich wolde werde. **Re** has v'blyde sich die heer i mine atbord. en geboet dat me my ziele tot minn licham brochte. en siet hoe geraede die engelen syn totten gebade des heren.

Wat in dier vren als in der
mussen die ouer mi gesongen
waert dat irste agnus dei seide.
doe was ic noch voer de stoel
der mogethyt gods. en als dat
dande agnus dei wart geset.
doe wart ic hastelike leuedich.
Dyt was die manir myn wt
gancks. ende o die lude te vbe
tere soe bin ic leuedich gellorde.
en daer o en werd niet gestout
inde digen die gy va mi sien
sullet. wat die dinge die god
in mi sal ordineren sy boue v
stant der menschen. wat als sul
ke digen en worde nie gesien
va menschen. Als dat houwriet
houde v boderde sich zeer. en
mit weder v beide sy die dige
die gesien solden. **Dat elfte**

Dier nae vloet **capittel**
cristyn mit groter v
ueernisse dat geselschap
der menschen. wat sie oeren
roeke niet lyde en mochte. en
sie socht hoecheit der bomen
der tornen en der teplen. ende
daer om meyde ou magen en
ou vriende dat sie waer vade
bozen geest bezeten. **Hir o soe**
vinge sy se en sloege sy in
yferen banden. en als sie daer
grote armoede leet. en sonder
lige in rueke der mensche. soe
loesten sie die heer va den ketten
nen en vande bande op eere

nacht en sie ont ran. **De vloet**
sie inder waldernisse en leefde
daer inde bome als een vogel.
en al behoefde sie spys wat
ou subtyl lichaem sonder spys
niet wese en mocht. en al
leet sie grote bitteren honger.
soe en wold sie nochtat onder
die mensche niet wesen. mer
sy wolde mitte heer tenicht
der waldernisse bliue. **Doe bat**
sie daer o fen heer dat hie se
godertulike aezage en oue
behoeflicheit te hulpe quamme.
Thas sloech sie ou oege tot
sich en sach dat ou droge borst
ten oue meechdelike lichaem
tege die natuer zuetich des
melcs wt sich gaue. **Merct**
een woderluk dinc dat nae
der moder xpi nye en waert
gehout. dat loepede melc nae
sie tot oue voutel. en leefde
va oue borsten wal negen we
ken. **Ander werf** wart sie ge
socht va oue vriende en wart
geuange. en wart weder in
de yferen bande geslaege. mee
alte vgeefs. **Dat twelfte ca**
pitel.
Om menig leig
zake wil dat sie bedreef
als dat sie int water
gingen int vuer in de raderen
en galgen sich pinichde. soe
scaemde sich ou vriend. wat
die lyde ou een bezete wyf

hilden. **D**oe huerde sie ene v
 keerde stercke man die sy sol
 de vvolghe en vange en myt
 yserē banden binden. **E**nde
 als dese loze man our inder wil
 dernisse vvolchde, en want
 hie se mitter hant niet gegri
 pen en woude, ten leste als hie
 se eens genaecte sloich hie
 our een sceen ontbe. **E**n als
 sie thuis was bracht lieten
 our susten de meester comen,
 die our die scheene solde genese.
Daer nae wart sie te ludicht
 i ene kage gebracht, en wat
 die meester our sterct wil wylt,
 soe beslou hie se in ene bemur
 de kelder, ende mit yserē ban
 den want hie se ae eere zuplen,
 en sloot die doore. **E**n want
 die meester plaustere leide op
 our sceene soe toech sie die be
 der af, als hie en wech was,
 wat sie o gades wil dat lide
 woude, en wat sie sich vliet
 op gode soe en wart sie van
 de heer niet vlaecte. **W**at op
 eere nacht als die geest gads
 in our qual, soe wart sie ont
 bonde en genas va alle zeer
 en ou die deel des keltes gie
 sy waden en mit vroude la
 uede en benedide sie de heer,
 de sie aller leue end sterue wol
 de. **E**n wat sie benauket
 was, soe greep ene stee vter
 sic

Deelen vande kelre d ene vroe
 me geest en maecte een cle
 muerken, en our geest want
 hy boue recht benauket was
 die vloich mit oere lyue als
 een vogel dou die locht, wat
 hoe een bage stuert en ster
 ker is hoe hie stuerer schiet,
 en nochtat vvolchde our hou
 susten mit oere vruende. **E**n
 doe sie weder o thuis quamen
 doe vigen sy se en in enen
 holte trouch bonde sie se vast
 mit banden. **D**aer woude sie se
 als ene hont te water en te
 brode, en op dat xpus sy son
 derlyge cracht der muskelen
 in our belbese, soe vhangede
 hie dat sie een wil tyts wart
 vbonde en dat sie most lide.
Hier o dou hartheit des hols
 soe vginge our hou aersbullen
 en our scoullere vrotte, en
 wt groter weuden en woude
 sie our broot niet geete en
 our oere niemut en ontfarmde,
 soe ontharmde sich god ouer
 oer groetlike en volbracht
 i oer een groit teyke, dat mye
 gehout en is, wat our maech
 delike borsten gauē wt sich
 clare oly. **D**e oly nae sie mit
 broede, en at dat vour paffe,
 en sulde our vroude woude
 daer mede. **D**oe dat our susten

ende oer vruend sacge. begonde
sie te screuen. en en dede niet
meer tegē die godlike mirake
len. sie deden se vte bande. sie
baden oir vgriffenis en lieten
sy gnen.

Dat dertiede capittel

Ende als sie dus los was
worde. leet sie pinen
voer die sonde der me
schen als hie vore gescreue staet
En wat veel mesche wt vee
re landen en conerike qua
men o die grote woderlike ty
kenē en mirakele te besouwe.
die god in cristina bereten.
soe baden die geestelike men
sche beide vrouwe en manē
die inder seluer stat woende.
vā sunt truyen o sen heer.
dat hie sy mirakele die hy i
cristina berete. in gemeyne
mirakele wolve vesadelen.
dat deden sy daer om wat sie
anct hadden dat die mesche
wat sie se niet vstaē en conde
die godlike mirakele de du
uel toe mochte scriue. ende
sodertige daer o wat cristyn
die mesche vloec. en altois i
hoge steden voende. als een
vogel. en oder dat water dur
den lage tyt als een vische.
En die heer vhoude der vor
screue screuend geestlik me
sche gebet.

Dat vurtiede
et gemel op capittel
ene dach dat sie zeer

berout wart vande geest.
soe dat sie hastelike liep ter
kercke wart die welmis is
geheite ende daer vant sy die
doep apen. daer werp sy sich
in en doopte sich selue. En
als dat geschiet was was sy
bet getepert daē te voren.
soe dat sie andere meschen
geleech en costelik was en
bet den ruez der mesche leet
en bet onder die mesche wo
nen en bliue mocht.

Dat vyf

Dat lychae. **tiede capittel**
en dat bloit ons hen
plach sie duck en son
derlige des sonedages myt
groter deuocie te otfangen.
en daer vā ontfinc sie cracht
ours lichaē als sie seluer seude.
en grote vroude ours grestes.
vout en wold sy vā oere ey
gene guede die sie o xps wil
had gelate niet leue. mer vā
de almussen o mesche die sie
vā dou toe dou dagelike plach
te bidde. op dat sie der mesche
sunde drocht. daer sie dagelike
af leefden. op dat sie dou die
almussen tot vuernisse oere
sonde en tot beterige ours leues
mochte come. Want sie plach
te segge dat god o geen dinc
soe barmhertich worde totten
sondare. daē als die sondaren
oure eue meschen ontbaende.

Dair o segt die wise mā dat die hantlijcheit en godertienheit den lesten dach nye en ge floete daen die inde beste. En dyt ewillen wy bewysen mit ene werck dat cristina gedue heft. Het geboude op ene dach dat sy als god hebbe volde grote dorst had. soe dat sy liep ac eens bozen mans tafel. die zeer haerlike zat en weerscapte. ende wesche vā hē te drincken. Doe wart hie boue sy gelbont berout tot medelude. en gaf ou en wench wins te drincken. en daer o seide cristyn tege alle der mesche merdige die oen kenden. dat hie i syre doot tot peitencie en berou solde come

Dit was **dat seftende cap** die zake als wy geseyt hebben. Waer o dat sy vanden apēden sondare el nusse most nemē. en leue dar af. En nochtat wāncer dat sie drecht goet at of drac om gods wil. soe doicht ou dat sy vorsche en padden derm at. en der slagen bynenste vslonde. En dair o als sy alsulke spyse at. soe riep sy als een wif die in arbeit gaet seggede. Orpe wat doe. dy my waer o cruyt dy mi aldus. en dae soe sloech sie voer ou borst en op ou licha en seide. O oghenallige ziel. War om begeerdy dese vuerlike dingen. Waer o etty dese stickende

Dinge. Dese pyn had sy als sie onrecht goet at. en niet myn pine en leedt sy als sie enige boze mesche elnussen ou wegerde te geue. En genuel som tyt dat syt mit machte nae. dat ou enich boze mesche wegerde te geue seggede. al ist v mi laet ten sul v nochtat na maels niet berouwe. en daen soe sult dy baten. datti te h. mis niet en batet **dat seuenede cap?**

Hoir dedige was een wif roig. en een wif scne pelic ou ganze licha bedeckte. totte voete toe. dese en waen ducke niet andere te same genayert dae vā der scellen eens lyde boems of vā wuligen roykens of vā deryne holte scalkens. Sy en droich geen scoen en sie ginc bloets voets op zeken tyden. snode en vborpe spyse plach sie te gebruikē. scottel water dat me doch wsolde gieten. dair goit sie water toe en soyd at en dat mit hare semele brode dat sy uyt int water weuten. en nae dat soe i oure spysen. mit deser spysen vasten sie tebe of drie dage aftar een. **dat achtende capitel.**

Die ere plach sie seer te scouwe ende die ylorie der werlt. en plach te segge dat alsulke mesche ind hellen of inde vegebuert zeer werde gepunicht. de welke xps beka tenis der waerheit in desen

leue verleent. Die ginch altoys
drouich en scriede. Wat oer got
dagelijc apebaude die vdiete
der geere die storue. Als iemat
in der stat sterf die sy dor gods
wege vdoemt wist te wese. soe
plach sie te scryuen. en plach sich
te puinge en te dieren. en plach
sich te crome te neyge ende te
bouche. en plach ou arm ende
oer vinger te wreke en te win
de. recht of sy boucha were so
der geberte. doe soe had sy sond
gelyc droefnis dattet alle die
mesche zagen. soe dit alle me
sche dier va bebeget waert
va baroube. Mer als iemat
beholden bleef soe was sie soe
vrolike en soe blide. dattet niet
en waur te segge. Hier o alle die
geen die de cricht oers geestes
kennde. die mochte lichtelike
mercke. i oure blytscappe ende
vroude of in oere droefnisse. Wat
te steruede meschen was toea
mende. Die plach gern ende
godertulike bi de steruede me
sche te wesen. en plach sie te
vmanen tot bicht oere sonden.
en totter vrochten der peitencie.
en totte hape des ewige leues.
Ende dat en dede sie niet alle
onder die kerste meschen. mer
ou onder die ioden dier seer veel
in der stat woende. en plach dit
niet sochtuoldig medelyd samht
te doen. Sy seide dat xpus ofe

heer zeer barunh'lich waur inde
genen die sich bekeren wolden.
en hie seer noede dair toe qua
me. dat hie wrake vade sunde
der meschen name. en dat hie
seer drouich waer als hie dat
om der sunde wyl most doen.
woderlike gracie ginc ou vten
monde als sy va xpo dusdan
ge digen seide. **Dat negentide**

Hie plach te segge. **cap**
dat naest der hellen
een stede waur geset
vande heer om te reynighen
die geen die mit grote sunden
besmet warden en beroubehad
de in oere lesten. In dese stede
als sie seide is soe grote z waur
pine dat tussche der hellen en
dier stede gee onder seid en wa
re. wtgenome dat die gee die
in deser stede gearuyt warden.
dour hape der genade gelaest
warden die duuele als sie seide
puinge dede. en dat die duuele
dese soe veel z waurlik puinge.
Wat sie se niet ewelic dair quel
len en sullen. **Dat t'bitichste**

Dese vrouftraue **capitel**
maget had de geest d
pphecien. en een doodi
ge voerseide sy. Dese doodinge
geschieden int iaur ons hen duset
t'behodert en dattie inder maet
octobris geheute. en genuel tus
sche den hartoge van brabant
en sy wder partix. dair inder

stede scepe gheite soe menich
 hōderit mensche syn vslaegen
 Opten selue dach riep dese he
 lige vrouwe en sprac als een
 vrouwe die vā krnde beualt
 en seide. leider en o wach ick
 sie die locht vol zberden en
 vol van blode. loep toe susterē
 loep toe. bidt got en stort tranē
 op dat hie sy bermh tcheden
 niet en ont holde in sine torne.
 En sie seide tot eere nōne in
 sunt katherine cloester bi sue
 truyen. loep dochter loep tot
 dine gebede. en bid god haeste
 like voer dine vader wat hie
 thans i groter noit is. Itē sie
 seide dat een non vloepē solde.
 Itē sie vorseide dat ihzlm solde
 werde gebōnen. en de dach
 als sie wart gebōnen. Itē sy
 vorseide dat grote duyrtyt
 comē solde. die soe gesiet is. o
 trent de iaen ons hēn dusent
 tbehōderit en seuetich. en seide
 dat menige tyt te vore. Itē sie
 plach wonderlike mitte werlt
 te gecken. wat sie oere scapper
 niet en kenden. Itē sie ginc wt
 oure ergen huuse en wt oure
 maech scap en ginc tot enen
 castoel dat omtret tbe milen
 vā sunt truye is gelege. dat
 los of loen is gheite en woende
 daer mit eenre heliger clusenar
 se en woende daer omtret negē
 iaer. daer die heer wonderlike

Dingen doue ou heuet gedaen.
 ende vā deser clusenar se heb ic
 veel dīgen vuomen. die vā
 cristina heb gescreue. Wat ic bin
 veer wt walsland daer o tot oie
 gecomen. Itē sy vstont clau
 like gotlike dinge dit punt heb
 ic vnder bien boef. gesat. **Dat**

Huchheit en een en tē tē hste c.
 waldernisse was oer wo
 ninge. en sy quae somyt
 al waest zelden onder die men
 schen. als om zalichat der lude.
 of o spys te neme als ou die
 geeste daer toe dāge. Ende
 geen sterflig mēsche en mocht
 ou holden als sie ter waldernis
 se haestede. en als sie weder o
 quae niemāt en dorst sie ginc
 ten en niemāt en dorst ou yet
 vragen. En suauets als sie te
 huus quae soe ginc sie midde
 doue dat huus als een geest op
 ter eerde. en nau mocht me
 vneue of een geest daer ginc
 of een lichaē. wat sie nauwe
 like die eerde soen te rueren.
 wat int leste iaer vā oere leue
 soe wart oie lichaē by nae ou
 al vande geeste soe subtyl. dat
 die mēschelike oegen sonder
 vuernisse en sonder beuinge
 oure geestes nauwe den soene
 des lichaē en mochte besouwe.
 Sie quae weder om tot sunt
 truyen en woende dūg int clo
 ster vā sinte katherinen. **Dat**

Op vertelden **xiij cap**
die eerbaer abt heer
thomas gheheit. die
nu abt is vā sint truyen, mer
doe was hie priester vāder ste
de dat wal werdich is te ver
tellen vā cristina. Quader mer
graet des dages quae hie vā
metten en ginc thuis wart
mit sine gesellen, en siet cris
tina quae mitter druyst en
ginc in die keercke. **E**n dese
volchde oir heymelike nae, en
stont after een colum en baan
de op oir, wat sie doen volde
of dat sie beden. **E**n sonder
merren beserp sich cristina
voer dat altair, als een zueck
vol droger boenre. **D**oe wart
sie zbaerlike zuchtēde, en ten
lesten bestont sy oir borst mit
vuyste te smyten en oir licha
seggede. **O** oigevullige en on
zalige lichaē hoe lāge saltu
mi ozalige cruce. **W**at doetstu
mit my, hoe lāge wilstu dese
ozalige ziel halden, hoe lāge
saltu my hinden dat aeficht
xpi te besouwe. **W**āneer sal
tu mi laten op dat die ziel tot
oerē scepper sonder beletten
come. **W**e dy ozalige en we
my wat ic dy vsamet byn.
Dese en deser gelyc seggēde
soe stouch sie oir lichaē. **D**oe
nae sy tot sich dē psoen des li
chaems recht oft die gheest

waer seggēde. **O** zalige ziele
hoe lāge saltu my aldus en
cen. **W**at heit dy i my ende
wat lusten heb dy wt my.
Waer o en laeti mi niet wēd
come ter eerden, daer ic van
gemaect bin, en rusten alsoe
lāge dat ic dy inde lesten dage
vsament worde, hoe en gaestu
niet tot dūre rusten, op dattu
gezuwkes die beste dāgen inde
ouersten. **D**it seggēde zuchtē
sy sie had begeert en strēde.
En sonder merren ruste sy
al swigede, en mit helig ge
dachte wart sie clautiken
heet in gude, en waer zuec
like lachende, en oir voete nae
sy in beide handen en rusten
dat hol vā oerē voete seggēde.
O zuec en zalige lichaē waer
o heb ic dy geslaegē. **W**at o
heb ic dy onrecht gedaē, du
hebste mi onderdanich gewest
i alle goede werke, die ic dou
gods macht gedaē heb. **D**u
hebste die tozmēten en de ar
beit goedtu ligē en lydsamelic
geleden, die dy die gheest in
setten, daer nae rusten sy oir
voete seggēde. **D**u liedt vōdul
delike o my alre suetste lichaē
dat eynde dñs aerbeis is co
mē, thans saltu roisten ind
eerden, luttel saltu slapen,
en wēnich tyts saltu rusten.

ende te lesten als die basyn
 luydet soe salstu vrisen sond
 enich gebreke. en du salt daer
 vsamen eerden der zielen
 inder ewiger blydscap. die
 gy in dese tyt inder droefnis
 se tot eere geseluyne hebt ge
 hadt. **M**it dusdanige worder
 en russen smeecten sy myt
 oere lichame. en nae eenre
 voren gaf sie wt sich enen
 wonderlike zang en waert
 vunt mit soe groter vroude.
 dattet seeren dat oir lichaem
 va buten schouwen. **V**oerwaer
 god is wonderlic i sine heli
 gen en i cristina. en soe te
 segge boue alle wond' wo
 derlic. **D**at drie en twintigste c.
Tet leest va oere leue at sie
 selden en luttel. ter sprake
 en wold sy nutte susteren
 noch mit geestelike psoenen
 als sie te voren plach niet sit
 ten. **M**er sie pruesden een
 wensch ende sliep een ogen
 blyf lang. en inder midder
 nacht soe ginc sy ter woste
 men. indie dage en sach sie
 niemant lachen. mer sy was
 de gene gelyck die va groter
 droefnisse dwaes is worden.
 bedende scryde en droef we
 sende ginc sie voert. en dat
 gesaede dair om als sonige

mische geloue. **W**at oer god
 meer die te voere vader quat
 heit der werlt had geuebaert
 het was een dinc dat sie te
 mael seer plach te bescreuen.
 dat ganze meschelijke geslacht
 is by nae in wstortige des
 zuds te braken. **W**at dat dair
 om die abrahe gods der gazer
 kerstenheit genaecte. **D**at vier

Doe die en twintigste ca.
 tyt genaecte dat si ster
 ue solde voreplude sy
 soe seer. dat oir morelic was
 anders yet te dincen. **E**n le
 te ruste sy va alle digen. en
 bat eenre nonen va sinte ka
 therine goedtlike baet ge
 heiten. dat sie oir inder slaep
 camere heymelic een badde
 wolden maken. **W**at sie sich
 dat die cracht der qualen
 oir genaecten. en als sy dat
 gedaer hadde. ginc cristij dair
 op liggen en dor zwaerheit
 der sieeten leet sy vast. **E**n
 als sie drie weke lanc zuet had
 geueest. erschade sy dat lichaem
 ons hen nutte helige oir. en
 als dat gesiet was soe ginc
 sie vorecreue baet vor crist
 tine op oir knyen luyde. bidde
 de en seggede dat sy se wolden
 vsekeren i sonige dinge eer
 sie storue. **E**n **W**at cristien
 zwaerch soe merden baet dat sy

pet anders dachte. sie ging vter
camere wat sie wat te doe had.
en liet cysstien daer en binnen
allec liggen. **Dat vij en tti**
Woert als somige **tijste c.**
mesche seggen. soe bat
sy de here dur i oere leue
dat hie se moere doot mit gene
mirakelē en wolde vclaren.
mer dat sie storue als gemeelic
ander mesche sterue. en ou in
dese is sy vhoort vande heer.
wat eer die vorseide baet wad
o tot our quae. riep sy xps en
sy gaf ourē geest. En sond mer
ren quae buet mit eere andere
sustere ende bat dat doode licha
in der eerden ligge als andere
dode lichame ligge. en als u
geloue dat deden die engelen.
Doe wart baet onlydsam en
viel op dat doode lichaē cruyse
de en huylende groflike ende
vzachte die wair o dat sy son
der orlof en sond beuelige der
susten totte heer wair gelban
delt. Een leste in enē stercken
geest greep sie een betrouwe.
en dructen our aeficht in cry
stine mont en seide. **O cristina**
gy hebt my altois gehouzam
gelbeest i diue leue. hie om
bezweer ic di nu en turgge di
bi ose hē ihesu xpm. die gy
altois hebt lief gehad. myt
vuerig begeerte. dat gy nu our
gehousa wilt wesen. want gy
dat vmeget dou dien de gy

versamet syt. en vout wat
gi wilt. dat gy nu wbedet om
wilt leue. en mi segget dat ic
myt groter begeerte van dy
begeerde te wbeten. **H**out wo
der te hans als baet de doode
oere dat in riep quae cristina
tot ourē lichame ende zuchten
zwaerlike. en mit enē began
ge aeficht sloch sie our ogen
op en seide. **O** baet wair om
heb dy my gestouert wair om
heb dy wbeder o geroepe. ic wart
thans gelidit om dat aeficht
gades te bescouwe. **M**er nu
my lieue sustere vzicht haes
telike wat gy wilt en laet
mi gaen dat bid ic v dair ic
begeer te wesen. **D**oe dede bea
trix our vrage en sie ontfinc
daer va een wtbord. **H**ur en
binne soe vgaerde die susten
va den cloyster. **D**ie sloch een
cruys ou our allen en sprac
een woert dat daer toe diende.
en sie is doord wberf gestoruen.
en soe vour sy totte onsterlike
lande. **M**ae der irster vzenisse
leefde sy tveen vortuū i aer.
en sie is gestorue omtrent den
iaren ons hen dusent tveehon
dert en die en tveintich. **Dat**
Hie wart **sesen tveintichste c.**
begrave bute der stue
va sunt truyen. i sūte
katherine cloyster en rousten
daer soeue i aer lancz als ter

tyt dat sie ouer lichaem mitten
 helen ganzen cloyster op een
 beter en op een naere stede v
 settet wart. **D**oe v gaderde alle
 die borgere totte graue der he
 liger en oerw' digen cristine
En dat clersap en dit conet
 der nonnen ginge toe en deden
 dat deffsel vande graue. ende
 thans quae daer soe grote g
 ac der zueticheit vnt. die sie
 alle tsamen en een iegelic soe
 voulden. dat sie alle mit leere
 herten en mit ene mode tsa
 me riepen. dat cristina in oer
 re leue wonderlic was. en dat
 sie ouer nae ouer doot niet te
 mij glouoes en was. **E**nde
 niemant en t'vuelte daer aen
 ouer en wart tsame gesonth
 gegeue die mit recht geloue
 tot ouer graue ginge. mer s
 en willen dat niet vvolgen.
Dat seye en t'vritichte capit.
Hiet daen lezer wat s
 gade sculdich sy die
 wat sien hoe vele tor
 mente en hoe veel pyne dat
 cristina niet vour sich mer vour
 ouer ene kersten heft geleden
En s en willen vour ons sel
 uen noch voer ons broeke geen
 peitencie doen. **V**ourwart die
 tyt sal comen en en sal niet
 merren die s wat meere din
 ge solde ac neme mocht tot ons
 dae geboren. ende dat s die

tyden muichten verhalen. die
 s v'suynt hebbe. **W**e de gene
 die den olyder barmherticheit
 willen doen coepen als die tyt
 te coepen is vourleden. **E**n daer
 o sullen sy vour die dour cloppen
 mit vdelen lampen. en en sul
 len niet v'houert sberden. **H**ie
 me sal he seggen. ic seg v vour
 waer ic en sey v niet. **H**ur om
 soe s'naet wat gy dach noch
 vre en s'betet. **H**ur om soe is dae
 den slaper te dech geantbord
 die den dach en die vr v'geet
 en mit eere volre lapen van
 goede sberken wt sberdige vruch
 ten der peitencie niet en s'bol
 de s'bakken. **H**ur om daen soe
 s'baket wat gy en s'beet de
 dach niet noch die vre niet als
 die here wil comen. **E**n s'wat
 riep cristina anders in al oere
 leue dae dat me peitencia doe
 solde. en dat me bereet s'besse
 solde in alle vren. **D**at heft sy
 mit veel s'orden mit scryen
 mit hulden en mit otallike
 geruchte gedaen. **D**at heft sie
 mit crepel en mit roepe bet be
 s'esse dae iemat die vour ouer ge
 s'best heft. of ouer die nae ouer ge
 s'best hebben. als s v'nommen
 hebben. **I**n glorie en lof xpi
 die mitte vader en mitte he
 lige geest. leeft en regnert god
 ouer alle s'berelde amen.

Deo gratias semp.

hier volgen ander exempel.

Men vynd bescreuen in
eere epistolen die de
kerker wart gesand
hoe dit int iaer ons
heeren dusent tibe
hondert ende elf inden lande
vā uelblanc dat is in puen
cen in een borch belliquadrū
gheiten een iogelic die ghehele
was wilm. die nae drie of vyf
dage dat hie gestorue was des
nachts mit eere berneder lan
ternen een van sine nychten
die noch sbaecten en vā elf ia
ren was openbauden. ende
sprac ten irsten mit ou. **E**n
wat die vader en die moder
der dochter allec houde spreke
vrachden sy ou mit sbien dat
sie spracke. Doe seide die docht
en sie dy wilm mine neue
niet die cortelic is gestoruen.
die hi mi staet en spriet my
toe. en thans ginc die doode
en wech. wat hie den doot
niet en mocht hore noemen
als hie namaels seluet leet.
Doe hie wst quac doe gructe
oen wst die maget mer niet
sonder vrese wat sie noch seer
ionck was. en wat een man
sche natuerlike die doode ofsiet.
wat hie de doot mit vrese v
wacht. Mer wat een zede is
soe troysten die gene die vten

Wil gods apēbaurde die magt
ende seide. lieue nicht wt bazin
hticheit en wt vour ledere be
geerten die ic totti had coem
ic totti vter voersienicheit ga
des. en wech dat ic dy niet mi
doe en mach. **M**i is vhangt
nietti allec te spreken. en du
sult mi utlforde ander lunde
voert segge. **D**aer nae opte
soeude dach otrent ten drie
vre smorgens apēbaurde hie
der voerscreue maget dau sy
allec was in oirs vaders ca
mer. Doe vrachden oen die ma
get waer hie woende. doe sei
de hie. dat hie waer onder die
geesten inder locht. en dat hie
die pijn des begeuvers leet.
en seide dat on die por en die
brueden vā sinte michiel ind
seluet vren mit zuete waten
dat oen zeer vkoelden hadde
besprenct. ende sie on mit oere
offerhande en gebede goet
goet hadden gedaen. wat in
die cloister vā sinte michiel
frigolochtū gheiten dat dau
by gelege is. waert gehoich
nis gedaen ouer de doode soe
dat hie wart begange. en der
vourscreeue maget vader ende
moder waen der wart gegang
gen. mit oere vrende en na
buere. Die maget seide dat

hie sine gesel ou toende. Doe
 toech hie ter lochter ziden als
 after sine rug ene ghehornde
 duuel die zeer zwart was.
 en vuerlic vā gesicht. die
 vlamē spyden en vuer sct
 sich gaf. Doe besprengden
 die maget de duuel mit w
 water dat sy bi oer in hou ca
 mer hadde. en thans vzwanc
 die duuel. En die dode seide
 dat oen dat w water veel
 goets dede en dat hie groete
 welnisse dar van hadde ver
 cregen. Ende nae sbenich da
 gen houde dat gecucht die
 nabuer. sie quame die wo
 der en myheit en visitierde
 die maget. en veel menschen
 maecte veel vragen vā vour
 leden dingē. tegewordige de
 gen en toecomedē dingē. Die
 maget atbordē die waerheit
 en sondige vander kerstente
 gelocue. Doe quae die prior vā
 turastoen dat hie die waerheit
 proefde. en doe hie der maget
 vragede of sie cortelic oere nauē
 gesien had. Doe seide sy dat hie
 quame op gesette en zekere vze.
 en seide vout dat sie oen thas
 zage. die prior vrachde ou w
 stiet hie. wat doet hie. vā w
 coemt hie. en wat gesel brenge
 hie mit sich. Doe kude sich die
 maget om en spraec mitten

Jode. en die atbordē ou hey
 melike dat hie inder locht sy
 vegerueer leet. en dat hie nu
 ene goeden engel had tot ene
 geselle. En die prior bat ou
 dat hie on sien mocht. ende
 thans bracht die doede vā sy
 re rechter zyde ene zeer wit
 ten mesthen vout. die sonder
 begryp licht gaf vryt sine aē
 sicht. en seide dat hie michael
 hiet. en dat hie die ziel en wel
 andere ziele hadde te vzwanc.
 Ten lesten vrachde die maget
 vā ou selue. wat bedunden
 dat hie laest eberf naect ape
 bairden. en dat hy nu sy cle
 der aen hadde. hie atbordē
 dat syn cleder wberē die der
 maget moeder de arme men
 schen had gegeue. der hie niet
 eer aē doen en mocht. want
 me oen niet helpe en mocht
 sie en wāen uest gegeue. En
 seide dat hie noch py leed
 om een gordel dat hie ene bez
 ger niet wberē en had gege
 ue. en seide hie solde vā den
 gordel des vuers vloyst wden.
 wborde dat selue gordel dat in
 sy scryne laich den rechte mā
 wberē gegeue dat gesiet is.
 wat des dode menschen goet
 indes derteker hure was.
 wat hie mit oere alden myt

in was come woene ende Jure
was gestorue. **C**ehus vrachde
die prior wat dede ic doe ic ist
int casteel van belliquadru
trat. **D**ie doode antworden dat oen
bin waer geschinct in wilm
bedocien huys. des gramatols
ende dat dur die prior drang
doe hie lang mit sine geselle
had gekenen. **W**ie dat ist duc
ke soldo. **D**ie prior vrachde oen
of hie oen iet goeds gedaē had
Hie antworde iac een groet goet
wat gy mysou my hebt doe
singen. **D**ie prior vrachde
welc is die beste medicyn dar
mē die doode mit helpt. **D**ie
doode seide die dienst der mis
sen. **D**ie prior vragede hoe hie
wist dat mē hie dede. **D**ie geest
antworden dat een geest alle
dinge voir sij oge heft ende
dat oen geen ding daer in
en hindert. en daer o soldemē
lelike dingē sculbe. **W**at sie o
tallike veel geesten besculbe.
en die scemelheit wort inde
getuyge geholpen. **A**te hie
wart gevraget dou die magz
vā geleerde mānen. **W**ant
die doode de doot niet gern en
horen nome. **W**at naē sal mē
de doot geue de sie liefste hore.
Die geest antworden. v seuid
ge vander werlt. **D**ie prior
vrachde of oen alle eertsche

Dingē lastich wāren. **D**ie geest
antworden dat een geest niet
en can en mach vdracge. **D**ie
prior vrachden of hie noch
lāge tyt mitte mēsche soldo
mogen spreken. **D**ie geest an
tworden niet lāger daē dese ma
get bleue. **W**at als mij vege
vuer is geeyndt soe en sal ic
mitte mēsche geen gemeyscap
hebben. **W**ort seide hie ghe
bracht dattet vege vuer ind
locht waer. en dat die duyster
en stickende en vuerlike hel
le onder der eerde is. en indese
helle en come die ziele niet
daē nae de dach des ordels.
mer die vdoemde werde man
den steden gepinicht mitter
heufte pynen. en sij noch een
harder sentencie vberdende.
Het was een priester een wist
man inder clereggen goet en
geestelic en godvruchtich. de
se quae totter maget uit be
gij vā den visoen. **W**at hie die
dingē die geset worde voir
quaefselige hielt. en wat oie
dat sie oen dāe toe hulpe. dat
hie mitte geest seluer moch
te spreke sond' middel. **W**at
meer het wort gebede. ende
het wort mede vregge. **D**oe
quae die priester ter stat die
hē bestede was. en maeten
zeer sebau vragen. **E**n wt

Inen monde hebbe wy ghout
 dat by hie nae hebbe besce
 uen. en dat most hie ons ene
 eet op gene. **E**n iesten vrach
 de die priester vort wiens or
 lof dat hie der maget apen
 barden en wan dat hi qua
 me. doe seide die geest. dese had
 de ic onder alle minen richte
 inder werlt alre liefste ende
 dat sie een int vterste va sine
 leue bezwor. dat hie enich
 syns alsoe veers als gesdien
 mochte weder o tot ou qua
 me. wat sie sine stuet begre
 de te beten. **E**n wat ic be
 zwaen was. soe bad ic van
 gode orlof ende bin tot oer
 comen. **E**nde wat sie gern
 wat nyet en wat bondhe
 waer soe bezweert sy mi da
 gelix en dat o moet ic tot
 ou comen. **W**ier die zake my
 weder comes is. op dat dou
 mine worde die ogeloue der
 ogelouig ter geloue werde
 bekeert. **I**te hie atworde ge
 vracht dat die almisse wel
 baten die me dou reuerenc
 en ghouchnisse geeft des va
 ders des zoens en des helige
 geestes der maget marie en
 der apostelen sute peter ende
 sute pouels. **H**ie atworden
 gebracht dat sute michiel
 sy vbaere waer. **O**penen

Dach waer mychael gebeden.
 Daer hie sy benedixie gauer o
 maget ende de priester mitte
 welke dat hie sprac. **D**ie geest
 atworden dat sute michiel
 dat doe wolde. **E**n als mycha
 el syn hant wt stac ter bene
 dixien. quae opter maget soe
 grote schyn dat sy niet sien
 noch lyden en mocht sonder
 vuernisse. **H**ie atworde ge
 vracht dat die goede engelen
 en quade egele sagen en dat
 sie beide ouen dienst volbrach
 ten. en dat een iegelic keerste
 meste heft tot sute vbaere
 ene goede engel alsoe veer al
 hie is sonder doot sunde. **W**at
 als hie in eenre doot sunden
 is soe guet va hem syn engel.
Wat hie va hem vfaemt
 wort. en als hie penitencie doet
 soe coemt hie weder tot hem.
Hie waer gevracht of mer
 een vbaere en waer van
 alle den goede zielen. en of
 dat sute michiel waer. **D**ie
 geest atworden dat die nae
 sy offic betyken. en niet
 de personen. en niet alle eens
 persons mer eere gazer legio
 nen. **W**at alle die engelen die
 die ziele vbaeren sy soe geheue
Hie atworde gevracht dat sy
 gelikenisse geen lichaen en waer.
 daer een lichaen vader locht ge

maect. ende seide dat niet lyden
en mocht dat alleen de geest.
en dattet dat alre lichte dinc
niet vdrage en mocht. Ende
hyr om soe skeep oen die priest'
de stoel omde hals. en die mocht
hie wal lyden. niet wat ander
dat op he wart gelucht en
mocht hie niet vdragen. ende
seide dat eens priesters stoel
eens duuels hant was. **H**ie
antworde gevraecht dattet ouer
ste goet waer in deser werlt.
nae de missen en nae de almis
sen niet te liegen. **H**et gebou
den dat een biscop becomert
was. ende totte doode seluer niet
en mocht comen. en daer om
was hie va somige vragē gern
die waerheit volde wete. soe
screef hie sy questien in enen
briue. en sende se de vourscre
ue priester. dat hie se va syre
wege solde vragē en vnemen.
En openē dach als die vour
screue priester va syre selfs be
gen de doode vrachde. seide tot
on ten leste die doode. **B**iet ald
veel questien sient alsulken
biscop tot v. en begeert va v
een antbord daer op te hebben.
en thus is die bade vour die dw.
En doe vrachde oen die priest'.
wat die questie was. en die
dode antworde oen en seide. wie
en hoe sie wāden. Daeren by
ne quae die bade in. en lede

een adel vol questie de priest'
in synt hane. **B**ie vltorde
sich van die vourbetēht ende
die lichticheit of snelheit des
geestes. **B**ie vragede oen die
vragē en otfinge va oen daer
op een antbord. en dat wāden
by nae sulke questie als daer
voer af geseit is. **O**penē dach
als die priester om antbord
va den doode te hebben ter rech
ter vren die oen geseit was
niet en quae. soe apēvanden
die doode de priester nae de ete
daer hie lach en sliep en wē
tene. ende thus mede apēvur
den die doode der vourscreuen
maget die ouer dat water dat
die roen is ghehele woenden.
en besculdiche de priester va
syre vsumelheit. **T**hus seide
die maget dat sie den priester
volde doen halen. en hie seide
dat een ander bade om oen
waer. die priester quae ende
ginc in. ende alsoen die doode
straefte seide hie dat hie ver
zwaert waert van de vake.
en seide vour dat hie geropē
wart inden geeste op dat hie
te gemuet ginc den genen
die oen halden. en dattet die
dode had gedie merce sy be
de die priester en die maget.
Veel ander dinge sy mit vltē
va den vourscreue geest gescree
uen. **E**n ander miraciel.

Deses gelyck by nae is
 genallen inden bydo
 van landune by gthij
 siam in eendorp buege geheue
 dat heer robbert va rummo
 des heren va faugunel to hoert
 Daer genuel dat die praest va
 de wuiscruue dorp heer zegher
 geheue gestorue was. en was
 doot gelbeest al soene maede.
 en dese voerscreue praest sterf
 int iaer ons here dusef tveho
 dert en vrentathtetich. ende
 hie apebaurde sijre dochter va
 elf iare. daer sy alle thurs
 was ende seide. dat sie ou mod
 riepe. En als die moder quac
 mit oue nabuerre en apebaur
 de die dode niemant dae da wer
 screue maget allene. en hie
 apebaurde altoes een sturck
 beges vanden andere. soe dat
 die gee die boue oer tvef iacr
 ware recht wten geest waer
 niet gesien en wonden. dat waer
 soe oertust en onderwonden.
 En dese nae gescreue dingen
 heft oer vsocht die edel ende
 bise man heer robbert vouch.
 en oer die prior en moniken
 va sinte bernard 9 oude fuy
 macu geheuen. en vele ande
 re clercke ende leken. Als dese
 voerscreue geest sijre dochter
 sprac. soe en vstondes die an
 dere die daer by waten niet be

scendelike. mer sie hielden mer
~~sich~~ hielden een ovolmaecte such
 tende steme. **H**ir om vbboder
 de sich die maget wat hie oer
 clauelike en besceidlike toe
 sprac. endie ander kinder va
 de derp die beneden oue tvef
 iaren waten saege oen en ver
 stonden sy wode. En als daer
 alder meschen quame die recht
 der waer mochte sien daer hie
 upebaurde. soe vzeangh hie
 huestelike. **H**ier o soe seide die
 voerscreue maget mitte anden
 kinden dat deses voerscreues
 zegers en eens andere die mit
 oen apebaurde uesichten blees
 en maget waten. en dat ou
 lichame in een wit cleet ge
 wode waten. en dat ou wete
 die eede niet en roerde. mer
 ou lichamen schenen dou die
 locht te wandere. En als die
 kinder ou aen tasten soe en
 gewelde sie die lichame niet
 of sie schene after waer te gne
Dese voerscreue zeiger zeide
 dat sunt iacob oen die genade
 va gode had vborue. op dat
 hie sine wue sine staet mocht
 gene te kenen. en dat daerom
 va hie sunt in gelissen leuen iacob
 dich had vsocht. en hie beual
 sijre huysvroulke dat sie som
 ge ogerichte goede woder om
 solde keren. Daer sy i sine leue

met vrou voldacn en had. Ende
dow die maget beboes huyt by
hey melike ende sekere toykene
sijre huysvrouwe. ende sie beke
dent ende gaf alle dingh daert
houden. En die maget vragede
oen van veel dinggen en sond
lige vader kerstere gelooue. en
hie utborde tot allen dinggen.
en seide dat die myssen voer
die doode gedaen en die elnisse
mit andere gebede. Woderlike
de zielen te hulpe come. En
die vroustreu monike plage
sontyt helichdom hey melike
mit ou te brengen. o te bezoeke
of sy ict bi aucture solden vlien
als boze geesten. Ende die kyder
zaege dat sie alwis oer kyne
burchde tegge die geen die dat
helichde droege. mer die kinder
en wisten niet waer o dattet
geschiede. en den kinden ebor
de somige helichdome inder
hant gegene. als dat crucifix
mit anden helichdome. ende
de kinden wurt gevraecht
of sie yet vloen. Die maget
utborde neen. mer sie burch
de ou kyne en custen dat
beelt. Ander eberf wart een
myre cruyt der maget gege
uen. inde welken vande star
achtige cruyt ons hen ihesu
beslate was. De boed sy dat
cruyt oere vader nae dit ou
beuallen wart. en vragden

welc cruyt van he berde dat
beerdicste waer. Doe utboed
hie dattet myste cruyt dat
beerdicste waer. wat van
de cruyt xpi daer in beslate
waer. en nochtat die geen
die dat cruyt daer bracht
had en had niemant daer va
gesacht. Doe name die gees
ten dat cruyt vants kynt
hande mit groter otmodich
en reuerencie en custen dat.
Ende alle die kinder die daer
waer riepen en sie sloegen
ou hande tsame. en seiden.
By houdet cruyt sie houdet
cruyt. en die ander mensche
die daer waer en conde dit
niet gesien in dier manieren
als geseit is. mer sie zaegen
wat dat der kinder hande
wel waer. Vout wer seide
die maget voerstreu nae
dat oie die geest seide dat
drie moniken by name ge
noemt cortelic daer solden
come. dat alsoe geschiet is.

En ander miracel:

Dae benichiare als
ic dit boeck gemact
had. geuict by ons
by mechelen. dat een morde
naer herich geheite ene ion
ge knecht beroefde in ene
boesche en dodene. int iaer ons
hen dusent duc hoder ende

viff des saterdages nae sun
 te martens dach inden winter
Hie om soe wart die morde
 naer geuangē en wart ter
 doot v'besen. des dozedages
 daer nae. en wart getagen
 dou heggen ende brennen af
 ter den peenden veer genouch
 ter galgen toe. soe dat syn
 lichaē en syn zide soe gescont
 ware datmen sy gederm
 mochte sien. ende vout soe wor
 den he syn been en syn arm
 mitte vade gebroken. en ou
 sinen ruggē ende wart soe opt
 rat gebonde en inder locht v'
 heuen. **O**er eer sy been te bra
 ken worden quae bi geuul
 een priester die pastorie van
 berlau heer aent gheheit. die
 ic wul ken. en my vuent is.
Desen paep bad die richter van
 den lande ian vande hof ge
 heiten en is myre nichte zoe.
 die ruyters genouch was. dese
 tibe sprake de moordenar toe
 doe hie sich gebicht hadde de
 voutscene curact. en bezwoen
 oen. dat hie nae sijre doot we
 der tot ou beide come solde. en
 dat geluede hie te doen des
 naesten sonedage tocome.
 in des priesters camer voer
 hem beiden toe eere v're nae
 de eten. **D**es sonedages daer

nae wapede sich die priester
 tegē die boze greeften. want
 hie liet sinen capellaen die ho
 mys doen en hie las mys op
 een zyde nae dit die homys
 gedue was en dat vole thuyt
 was. **H**ie en byne quae die
 richt' vout. en nae der mys
 sen bichte hie sich tegē de pas
 torie o sich te v'baren. **E**n die
 priester nae hemelic mit sich
 dat helige saciment. en hinfz
 dat mit ene vaetke aē sine
 hals onder sy cleder dats nie
 mant en wist. en liet enen
 ketel vol mit w'waters mit
 sich dragen. **H**ie hinfz de stiel
 aē sine hals en trat i synre
 camer mit ian voutscenen.
Die sloete die camer toe ende
 finge sitten by des priesters
 bedde en z'lege een wyle. **D**oe
 vmaende ian vout de pastorie
 soe dat die priester sy gebet
 dede in de naem des vaders
 des zoens en des helige greefte
 en bezwoe den voutscene he
 rufz dat hie come solde wat
 hie noch niet en apenbawde
Tehans apenbawde daer een
 om loepet scien en aelborde
 in duytshen ic bin hie. tehas
 soe bezwunden die priester en
 waert als doot. **O**er die leke
 ian al wart hie vucert hie

en beswimde niet, mer hie nae
des puesters stoel mitte eyde
endede o sine haels, en myt
Wylwater bespregede hie den
prieester i sij aeficht, en straeft
ten oen op sijte cleymodicheit,
en seide dat hie malken den
geest toe spreke en bade. Doe
stont die puester op mit mach
te en dede die bezweringe als te
vore, en hie stereten sij gebet
inde latyn als hie te vore dede,
en bezwou oen dat hie oen
niet en quedsten, noch geen
quaet en dede. Doe aetborde
die geest inden latyn en seide,
dat men oen niet doe en mocht
wat hie den gods zoen bi sich
hadde. Doe vrachde die puester
hoe hy dat wylt, die geest ut
worde wat die engelen boue op
he en neder buen. En wat
ian wylt, wylt soe verstont
hie wat die geest seide, ende
vrachde wat die geest van de
guds zoen seide, doe aetborde
die puester dat hie en dat na
maels solde beduden. Doe vrach
de die een nae de anden me
nig hadde vrage, alsoe wael
vande leuedigen als van den
doeden, en hie aetborde tot el
ker vragten zeer redelick ende
wuerachtelike en sondlinge
van den leuedigen. Dus te wete
dat die geest vourscreue als sie
beide seide optenersten dach

ou apobauden als een zwart
duyster sceem en onder dat
zwarte was een vuerige bla
me ende fuden altois sijn
hoeft herwart en derwaert,
als of hie ontzage drallike wel
duuelen die ou onlagen, en
die i menig hande scyn dat
apobauden, en dese vswadde
ou gedeente en inacte dier
groet geueerde. Dit warte al
bose geeste als die geest hem
beide seide, en des geeste figu
er en schee die eerde niet te
ruken. Die vragede oen of hi
vdoeme waer, hie seide neen,
mer hie veer beholden en hie
solde noch zwart pine lyden,
wat wt overduldicheit was
hy in wunhaep geuallen en
bleef soe tottet eynd sij leue,
en doe ginc een mysche tot
hem, en vmaedene totten
berou en dat hie god ne riepe,
en die moder gods tot synre
hulpe ne riepe mit otmodich
wat hie solde sonder twuel
bermh'ticht vruygen, en doe
creech hie berouwe daer nae
dat u vmaent was, en riep
ne god en sij lieue moeder me
de. En het is te mercke dat
die geest niet en sprac hie en
wart gemaet of gedraget,
en als hie aetborde soe gaf hy
wernich worde, en mit corten
reden besloot hie veel, en soe

moest me he alle malen voort
 vraghen. telke mael syn antword
 te neme. en al suchede en al
 karmede antworden hie als een
 aerbedede en als een drouich
 mesche. en dat beestes sond'
 lige mit eyde sy antworde. **N**ae
 der dorder reysen dat hie den
 priester apebauden en apebur
 de hie on niet meer. **W**at die
 priester sy apeburige va ver
 ueernisse niet lyden en mocht.
 en dact o soe bez bou hie oen
 soe zwaerlike dat hie niet be
 der tot oen en quae. **M**er tot
 te voerscreue ian quae hie en
 iaer lanc alle nacht. en sond'
 lige als hie gee licht en had.
 ende als hie alle was. **M**er
 nuumermeer en apebaude hie
 dae mitter geselschap der lelyk
 gheesten. **E**nde va dese gheeste
 en sonderlike va oere v'w' d'
 delige wart ian voerscreuen
 zeer vueret en en hadde dat
 gedaen. de geest en sy sprake
 had hie wat moge lyde. **E**n
 somtyt sprac ian de geest te
 i deser manere seggede. **D**u en
 byst gee meschelic geest mer
 een boze geest. ende o mi te be
 drigge soe maecti eens mesche
 geest. die my ssaecten die geest
 te mael zee. **D**oe vrachde ian
 hoe hie dat mocht bete. **D**oe
 seide hie dat hie by water mit

sich brochte. en die stede daer
 o'trent daer mede besprengde.
Wat geen van die bozen gees
 ten en solde ou dat by water
 moge comen. **M**er wat hie
 ou niet gelijck en waer. soe
 sold hy wat daer ou mogen
 comen. **W**at hie gee hinder en
 had. **D**oe vrachde ian hoe sich
 hie dat beest tegē die boze gees
 ten wapene mochte. **D**oe seide
 die geest dat hie sy bucht duise
 dede. en hie dat mys houden
 en almissen gaue. en dat hie
 ander goede werke dede. en dat
 hie die sich mit by water be
 springden. **E**n die dede ian
 voerscreue mit volite en dede
 sonderlike der deder misse ouer
 hem doen. en gaf almissen. **I**te
 ian vrachden de geest waer
 o dat hie he soe volchde. **D**ie
 geest seide o goeder werke wil
 die gi mi doet. en o der groter
 goeder werke wil die gi mij
 noch doen sullet boue ander
 meschen. **E**n wat hie hem
 had geroepe en doe wepe. ende
 wat hie on dour trouwe ver
 bonde had. en daer om quae
 hie geen tot oen. **I**an vrachde
 oen of een iegelijck mesche die
 sterft en v'mandt wort nae
 der doot weder o comt. **D**ie geest
 seide. die gee die ligge en sterue

ende noch reden gebauke ende
Dae vmaent werde. en gelaue
trome. alsoe voer als god ver
hingt. dese come gemeylike
ebede. mer niet sonder die v
hennisse gods. Jan vrachden
oen va der vrschisse der doden.
en va den dach des ordels. en
va der bestiminge d' sunde ider
mesthe vourhoest. en va somi
ge anden apeburinge der ver
haeleder dingen. Hie seide dat
tet geestlic waer te vstaen. en
dat daer af wyse clercke wael
koene spreken. Vour seide hie
gebracht dattet ambocht der
missen grotelic den dode te hul
pe coemt. Die verbe en die ge
deente en die figuer die ianne
snachte apebaurde was als een
vlame schynede door een dyck
duyster nette. mit eere hande
zeartheit recht oft getralyt
of dougtaet weer. en toenden
een figuer eens rudderlike scynt.
Mer o'trent de voete en sach
me niet of oic dat hie die eer
de coerde. Op een tyt apebau
de hie ian voerscreue dragede
op sy hant als ene vogel die
vader seluer verbe was. wt
genome dat sy stort al zwart
was rekende opter eerde. Jan
vrachde oen watter waer. die
geest atborde en seide. Dattet
een figuer waer d' pine die hie

leet wat hie die geente plach
te stelen. die hie ianne d'uck
had genome. en had somtyt
voer die beeste en vour die bet
te ander mager gans geset
die hie had gestalen. Jan vrach
de oen hoe lage dat hie die py
liden solde. Die geest atborde
lang genoch en soederlige soe
lage dat oen ian voerscreuen
dat barmhartelike vergaue
Doe v'gast oen ian en hie en
apebaurde niet meer de voe
gel dragede. Vour soe ist toe
weten dat die voerscreue pas
ter de geest veel dinge vrachde
en ian veel meer die niet en
sy bescreue. Wat hie en ape
baurden ianne niet alle in
camere en inde huysse. mer oic
inde ackere ende inden capen
en oer niet oen alleen mer oic
somtyt sommige andere men
schen die bi on waen. de niet
luttel en v'bederde. en v'ueert
borde. En sonderlige nae der
sone ondgang plach die geest
ianne te apenbaren. mer niet
sonder v'ueerlic geselstap der
duude. Hie o' soe scoubede ian
voerscreue soe hie best v'mocht
alle heymelike stede. en sond
ling des snachte. en dat waer
hie v'mocht. en hadde bi sich
altois licht in eere lanteren.
Mer hie sach of hie houden

nochtat somtijt wal bi sich
 een vmaninge des geestes de
 bi hem was. alsoe lage daen
 des vorseuue heries iaerge
 tude o was comen. Die geest
 wart gebraget waer o dat
 he die boze geeste soe vuolch
 den. Die geest seide. dat siedt
 dede om he te pinige om te
 beduege en o he te smide. Wat
 sie sy zalich benyden. En
 hic seide vout dat die boze
 geeste doer oere nyt en dou
 oer lystige scilcheit. en dou
 oer clouze stoutheit. en dou
 eere hande razerie sond' ond'
 lait auweide te quetzen alle
 goede mesthen. en alle qua
 de mesthen. va ou die geen die
 inder goetheit geuestig syn.
 op dat sie die beduegen en ter
 vdomenisse bregen. Wat sie
 late sich doncken. dat ou boes
 heit en ou ogeuallicht en oer
 pyne soe veel te myte sie. hoe
 dat meer mesthen sich tot
 syre quaecht geue. en noch
 tat soe werde sy sond' ophol
 den gepinicht. en ou pine in
 der waecht te spreke en wort
 daer van niet een hair te dey
 re. Wat hore pinicht etbelif
 ou hair en nyt en ou die an
 der boesheide. die menig hant
 syn. Wat sie hebbe altoes een

quade boze begeerte als diom
 sius segt. in dat boeck der got
 liker namen. In ou is een ore
 delike razerie een dwase beger
 te en een boze fantazie. **En**
Uwe myte **and' miracul**
 bruedere die ic en nu
 nabuere wal fenden.
 dat gelouige mans syn de wal
 te geloue is. hebbe mi en veel
 anden duc vtel. niet lange
 nae dattet gestict was dat
 was i de iaer ons hen dusent
 et behodert en sesen seuetich
 i die oystmand omtrent den
 middage zeer d'walde in ene
 boesche gelege in des greuen
 land vander ilderborge niet
 veer va den ry gelege. en dau
 apebaude ou een vuerlike
 en duuelliche fantazie in een
 wifs gedente. en had een zeer
 grote naze diep en hol oegen
 die onberoulic waden. ene ver
 ueerlike mont. mer vuerlike
 sprekede. out en lanc gryshair
 dat o ou hoift vloech en sloech.
 ou vingeren ware gedue als
 voete en claulbe vade gieren.
 en dese qual tegt die bruedery
 recht of sy se vstoeere wolve.
 En sie seide dat sjs gee macht
 en had. wat die engel gods mit
 ou waderde. he doicht ou dat
 die geest opter eerde niet en gige

ende des gheestes cleet schie een
alt cleet te wesen en in stukke
gescont. Ende die broeders mey-
den dattet die duuel waer. en
quamē tē leste int naeste dorp
Doe hounde sie daer vā de heer des
dorps en van sommige andere
die ou stude dat sie wtelic een
Bis die van sulker figueren
en habyt was of dier gelyck.
om oere boesheit en vuerlic-
heit wil onder die eed leuen
dich bi den bosch of int bosch
hadde gesteken. Ende sie seide
dat sy meynde dat sy ou inde
geest getoet waer of die duuel
in oere gelyck. En dit was
waer. waer namaels velden
des duuels Bis een vande brue-
dere dat sie zeer vuerlike sin-
de had gedaē. die sie niet gela-
te en conde. en ten leste vloē sie
vā ou en gaf een zeer vuerlike
en sterfelic geluyt seggende
en ropede als een elefant. Al-
dus gaet ter hellen eens boe-
keners ziel. Ende dit zagē en
houde gaue hier vā getuēch
der waerheit sonder enige twi-
uel.

Ic een ander mira.
et was een **kel: xii.**
Haut simpel wuach-
tich en een gelouich
man gerit edulbaets zoe gehei-
te. en was een vnoet burger
tot mechelen i brabat gelege.
Dese vtelde my en voel anden
mēschen inder waerheit. dat

Hie op eenre nacht mit enen
iōgelunck ter spynige was
gegaen in een dorp redeligen
geherten bi brusel gelegen.
Dair veel meechden ter spyni-
ge vguert waen. en als die
meechde nae der spynigen
thuys waert ware. al wast
laet genouch dese tibe en vol-
de noch te bodde guen mer sy
ginge ter kercke wirt. en int
portael vander kercke ginge
sie sitten. en alsie daer zaten
opten kerchof soe doecht hē
beide dat opeen stat vā de ker-
hof die eerde sich op loeke. en
datter een lichaem eens dode
mēsche wt ginc. En dese mē-
sche quae tot ou en ginc int
portail en ginc voert indie a-
der zyde tegē hē ou. en leyde
daer mit syre hant ene hoeft
dois in een gaet vader muē.
en ginc en wēch en ginc om
die kercke van buten. Hier en
binne spraken dese tibe tsamē
wat ware. Doe stont gerits
gesel op en socht mitter hat
indat gnet. en touch daer ene
dois wt. dat eens wyfs doers
sreen te wesen. En thas quae
die dode weder en ginc totten
gute ende socht nutter hant
dat hie daer in had gelacht.
en waer hys niet en wat soe
seide hie. god geef hē die mine
does. heft genomē. soe 3 waer

pyne te liden als ic lide alsoe
 lāge dat hyt weder o ouer ge
 ue. en alsoe ginc hie al such
 tede ende al karnede vā dan.
 En als hy weder o quā noch
 eens en noch de douf niet
 en vant. soe seide hie als te vo
 ren. **En** lesten douc vmanige
 des voersarue gerits. soe ley
 de gerits gesel de douf weder
 op sy stede. en als die geest
 weder o quāe stact hie syn
 hant int gūte en nae den
 douf nae sich. en ginc hāste
 like totter stede vā de kerchof
 daer hie toe vore was wt ge
 come. hy weep sich weder
 daer in en vōz wanf. en daer
 nae en conden sy niet gesie
 waer die geest wt of in was
 gegaen. **En ander mirra**

Huden opte dage **kel.**
 In de bysco vā luduf
 in een dorp herch ge
 heiten gelege drie milen van
 de dorp daer die woderlike
 cristina was gebore is een
 magz vā dertich iare noch
 leuedich die als inder waecht
 vsocht is thans achtij ier of
 langer sonder spys geleft he
 uet. en alle dzinct sy sotyt
 een waders dat is ter maent
 eens of ten drie weke eens.
 of daer o trent. en nochtant
 en scynt sie niet seer mager
 te wesen. mer sie heft een ble

ke ende een zwarte verbe i
 den aensichte. **Seen** dinc en
 gaet ou af daen somtijt **flu**
 struyl en die vrouwelike zuyt
 als sie nu seluer seide. hōr
 pulc slaut hōr soe slapeluf
 in oere arm. dat mēs nauke
 en geuoelt. sie en ruyt niet.
 en hōr en doerst niet. en sy
 endzinct geen water daen
 als sie sich veburnt heuet
 mit arbeide. of als dat wed
 der wam is. wat des win
 ters dzinct sie luttel of niet.
Voiet soe seit sy dat ou dat
 irst geniel wt eere zuyten.
 die sie had doe sie was van
 twelf iaren. **Men** dynd ou
 des gelykes in de cronken
 dat int ier ons herē van
 acht hōdert en twēentwīnch
 byne des godtē kerfers lo
 des buche tyden. in de land va
 tull in een dorp comertiatu
 geheiten. een deernfke was
 vā twelf iaen. die nae dat
 helige sacinet. dat sie vā des
 puesters hant ontfinc opte
 paeschdage te irsten tie ma
 end langz vā brode en daerna
 drie ier langz vā alle spys
 en vā alle drangz abstinurde.
 en daer nae leefde sie weder
 o alseen ander. **Itē een an**
Petrus der **mirra**
 damianus vtelt i eere
 epystolen en het staet gescreue

būdicat

inde cronike der roemischer pau
zen ende die in elucidatio. dat
de bose paues ~~boisfacin~~ die nege
de nae sijre doot sich ene stau
knecht apēbaude bi eere moe
len daer hie beneue hene reet.
En dese paues apēbaude in
een figuer eens woderliken
diers. Wat hie had oere en ene
staert als een ezels en vout was
hie gescapt als een beer. Die kne
cht wart vuerert en begā te
vlien. Doe riep dat dier o man
en hebt gene anxt. ic heb een
mēsche geleeft als du byste.
mer wat ic beestelic geleft heb.
soe apēbaue dy i eere beesten
gedente. Doe seide die knechte
wie waerstu. doe seide die dode
mij nae was būdicus en was
paues. Doe seide die knecht
wat loen heb dy. doe seide die
dode totte ionxte dage toe sal
ic dou heggen en dou stücken.
de end zabenelachtige stede ge
toffe en gheborpe werde. Mer
nae de dach des ordels sal mij
lichae en mij ziel ewelike son
der vloesige inder hellen ghe
cruyft en gepinicht werden.
soe dat mij alle hape d' gena
den is ontagen. als dat geseu
was v'wānf hie. vā de begy
nedat hie wst paues waert
tot sijre doot toe leefde hie on
cusselike. en daer d' was hie

Den ezels geluif inde oren en
inden stert. mer al sij leuen
langh had hie nae den vleysche
geleest. en daer om was hie
een beer. *!!!*

Deo gracias semp

It Dat boeck heeft gescreue
te laue grades herē Adam n
Daemf Couētuael inder Saes
donck een natuerlick brueder
hē Johāne vande haeff ons
kerke was. en een geselle des woer
genocmen rectoris Geeyndet
In den jaer ons hēns d'ccc en
xxj opter octaue s'ē peter en
s'ē pauwel d' heiliger apostele

It dat boeck heuet gescreue
te laue grades d' heiliger Joffe
resent Agnere te ere. om be
wil duster naxalde vā zollāt
supozyne. hē Daem Daemf
Couētuael in d' Saes donck d'
natuerlick brueder hē Johā
vande haeff ons kerke. en
een geselle des woer g'
rectoris. In d' jaer geyndet In d'
ons hēns d'ccc en xxj

104
321

